Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1993

YLEISPERUSTELUT

Talousarvioesityksen yleisperusteluina hallitus esittää seuraavaa:

1. Talouspolitiikan linja

1.1. Kansantalouden tila ja näkymät

Laman pohja ohitetaan vuoden 1992 jälkipuoliskon aikana, ja kokonaistuotanto kääntyy vähitellen kasvuun. Vuonna 1991 tuotanto väheni niin paljon, että bruttokansantuotteen määrä jää tänä vuonna 1 ½ % viimevuotista pienemmäksi. Vuonna 1993 kokonaistuotanto lisääntyy jo pari prosenttia.

Vientiin suuntautunut tuotanto on elpynyt, sillä yritysten kilpailukyky on kohentunut tuntuvasti. Etenkin paperiteollisuuden ja eräiden metalliteollisuuden alojen tuotteiden vientikysyntä on voimistunut. Tavaroiden ja palvelusten vienti kasvaakin tänä vuonna määrältään 9 %, supistuttuaan viime vuonna 6 %. Vuonna 1993 vienti lisääntyy edelleen samaa vauhtia.

Yksityinen kulutus supistuu tänä vuonna 5 %, sillä käytettävissä olevat reaalitulot vähenevät, kotitalouksien velkaantuminen ja korkeat korot rajoittavat luotonottoa ja omaisuusarvot alenevat. Vuonna 1993 kulutus tuskin kasvaa. Yksityiset investoinnit vähenevät vuonna 1992 yli kymmeneksen; vuodesta 1989 ne ovat supistuneet kolmanneksen. Viime vuosikymmenen vilkas investointitoiminta lisäsi tuotantokapasiteettia, jolle nyt ei ole tarpeeksi käyttöä. Lisäksi heikot menekkinäkymät kotimaassa yhdessä yritysten nopeasti kasvaneiden velkakustannusten kanssa vähentävät tuntuvasti investointihalukkuutta. Aikaisintaan vuonna 1993 yksityiset investoinnit, lähinnä vientiteollisuuden kone- ja laitehankinnat, alkavat elpyä. Julkinen kulutus supistuu, ja julkisia investointeja vähennetään tuntuvasti sekä tänä että ensi vuonna.

Kaikkiaan kotimainen kysyntä vähenee vuonna 1992 määrältään 4 ½ %. Viime vuonna supistus oli 8 %. Ensi vuonna kotimainen kysyntä polkee paikallaan.

Kun tuonti on kotimaisen kysynnän vähenemisen vuoksi supistunut, kauppatase on kohentunut tuntuvasti. Tänä vuonna ylijäämä on 13 mrd. mk, ja se kasvaa edelleen ensi vuonna. Koska etenkin muutaman viime vuoden aikana on otettu runsaasti velkaa ulkomailta sekä kulutuksen että investointien rahoittamiseksi, ulkomaisen velan korkomenot lisääntyvät nopeasti. Lisäksi palvelujen tase on selvästi alijäämäinen. Vaikka vaihtotaseen alijäämä on selvästi supistumassa (18 mrd. mk tänä vuonna), se on vielä liki 3 ½ % bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna alijäämä supistunee kahteen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Vaihtotaseen paraneminen ei kuitenkaan ole vielä kestävää, sillä alijäämän pieneneminen aiheutuu paljolti laman aiheuttamasta tuonnin vähenemisestä. Suhdanteiden parantuessa tuonti alkaa jälleen kasvaa nopeasti. Ulkomaisen velan bruttokansantuoteosuuden supistaminen ja korkomenojen vähentäminen edellyttävät likimain tasapainoista vaihtotasetta usean vuoden ajan.

Laman alettua työllisyys heikkeni nopeasti vuoden 1990 puolivälistä alkaen. Työttömyysaste kohosi kahdessa vuodessa kolminkertaiseksi, keskimäärin 12 prosenttiin vuonna 1992, vaikka työvoimaa jäi pois työmarkkinoilta. Lama on levinnyt laajalti kotimaan markkinoiden varassa toimiviin yrityksiin, teollisuuden ja

rakennustoiminnan ohella myös palvelualoille. Tämän vuoksi työttömyys on lisääntynyt tuntuvasti myös Etelä-Suomessa. Tuotannon elpyminen metsäteollisuudessa ja raskaassa metalliteollisuudessa ei lisää kovin paljoa työvoiman kysyntää. Muilla aloilla työttömyys pahenee edelleen, ja työttömyysaste kohoaa vuonna 1993 keskimäärin 13 prosenttiin.

Inflaatiopaineet ovat vähentyneet tuntuvasti, ja hinnat kohoavat vähemmän kuin kilpailijamaissa. Näin tapahtuu siitäkin huolimatta, että markka devalvoitiin 12,3 % vuoden 1991 marraskuussa. Heikko kysyntä ja kova kilpailu ovat rajoittaneet yritysten mahdollisuuksia nostaa hintoja ja pakottaneet ne alentamaankin niitä, mikä osaltaan on vaikeuttanut yritysten rahoitusasemaa. Palkkojen nousu jää pariin prosenttiin, ja välillisiä työvoimakustannuksia on alennettu. Kuluttajahintaindeksi kohoaa vuonna 1992 vain 2 1/2 %. Inflaatio pysyy hitaana myös ensi vuonna, jos palkoissa ja muussa hinnoittelussa noudatetaan edelleen suurta pidättyvyyttä. Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky on tänä vuonna viidenneksen viimevuotista parempi, mikä aiheutuu pääasiassa devalvaatiosta ja yksikkötyökustannusten alenemisesta. Ensi vuonna kilpailukyky parantunee edelleen hieman.

Valtiontalouden asema heikkeni nopeasti vuoden 1991 kuluessa. Laman vuoksi verotuloja kertyi nimellisestikin vähemmän kuin vuonna 1990. Menot sen sijaan kasvoivat sekä laman takia (mm. työttömyyskorvaukset ja yritysten tuki) että myös aiemmin tehtyjen, kotitalouksien etuuksia lisänneiden päätösten vuoksi. Reaalisesti menot kasvoivat peräti 14,6 %. Valtiontalouden nettorahoitustarve kohosi vuonna 1991 32,3 mrd. markkaan (vuonna 1990 rahoitusylijäämää oli 0,7 mrd. mk).

Ponnisteluista huolimatta valtiontalouden menojen reaalikasvua ei voida pysäyttää vuonna 1992. Menot kohoavat kiintein hinnoin 13 1/2 %. Jos vuoden 1992 menoja pankkijärjestelmän vakauttamiseen ei oteta huomioon, menot kasvavat reaalisesti 4 1/2 %. Tulot jäävät vuonna 1992 viimevuotisia pienemmiksi, ja nettorahoitustarve nousee 63 mrd. markkaan. Rahoitustarve on siis reippaasti yli kymmenesosa bruttokansantuotteesta.

Talousarvioesityksen mukaan valtion menot supistuvat vuonna 1993 reaalisesti. Tulot vähenevät 4 %. Rahoitustarve pysyy vielä hyvin suurena. Valtionvelka lisääntyy lähes 200 mrd. markkaan ja on jo noin 38 % bruttokansantuotteesta; velkaa on melkein neljä kertaa niin paljon kuin vuonna 1990.

Lama on vaikuttanut myös kuntien talouteen. Tänä vuonna verotulot vähentynevät; sen sijaan siirrot valtiolta lisääntyvät 5 1/2 %. Myös menojen kasvu hidastuu; kulutusmenot lisääntyvät 3 %, ja investoinnit supistuvat nimellisesti 15 %. Kuntien rahoitusasema on heikko, ja velkakanta lisääntyy edelleen. Ensi vuonna kuntien menot vähentynevät hieman. Paineet veroäyrin hintojen korottamiseen ovat suuret.

Lama on syventänyt häiriöitä rahoitusmarkkinoilla. Markkinakorot ovat pysyneet huomattavasti kansainvälistä korkotasoa korkeampina. Tämä on puolestaan rajoittanut kotimaista kysyntää ja uhkaa pitkittää lamaa. Luotontarjontaa on rajoittanut pankkien huono kannattavuus. Pankeille tarjottu tuki kuitenkin parantaa niiden luotonantomahdollisuuksia. Yritysten heikot investointi-näkymät samoin kuin kotitalouksien tarve supistaa velkojaan vähentävät yksityisen sektorin luotonkysyntää. Kun lisäksi varallisuusarvot ovat laskeneet tuntuvasti ja kun mm. kiinteistömarkkinoiden toiminnan heikkous voi jatkua pitkään, rahoitusmarkkinoihin sisältyy huomattavia riskejä.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous ja valtiontalous

	1989	1990	1991[1]	1992[2]	1993[2] [3]
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	5,4	0,4	— 6,5	— 1 1/2	2 1/2
Työttömyysaste, %	3,5	3,4	7,6	12	13
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	6,6	6,1	4,1	2 1/2	2
Vaihtotase, mrd. mk	—24,9	—26,5	—26,6	—18	— 10 1/2
Julkiset menot, % BKT:sta	38,2	41,2	49,1	52	50
Veroaste, % BKT:sta	37,2	37,7	37,5	38	35 1/2
Budjettitalouden kassamenot, määrän muutos, %	2,0	4,7	14,6	9 1/2[4]	—6 1/2[4 ja 5]

Valtiontalouden tuloylijäämä (+)					
— mrd. mk	11,5	5,7	—23,4	—38 ½	—42 ½
— % BKT:sta	2,3	1,1	—4,7	—7 ½	—8
Valtiontalouden nettorahoitustarve (—)					
— mrd. mk	7,9	0,7	—32,3	—63	—49 ½
— % BKT:sta	1,6	0,1	—6,4	—12 ½	—9 ½
Valtionvelka[6]					
— mrd. mk	52,9	54,0	83,9	147	196,5
— % BKT:sta	10,6	10,3	16,7	29	38

[1] Ennakkotieto.
[2] Ennuste.
[3] Talousarvioesityksen mukaisesti.
[4] Talousarvioesitys vuodelle 1993 verrattuna vuoden 1992 kassamenoarvioon. Ilman pääomasijoituksia pankkeihin muutos v. 1993 on —2 % ja v. 1992 vastaavasti +4 ½ %.
[5] Nettobudjetoinnin ym. johdosta rakennekorjattuna.
[6] Ei sisällä velkaa valtion eläkerahastosta.

1.2. Taloudellisten ongelmien syvyys

Kysynnän ja tarjonnan kierre alaspäin alkoi vuoden 1990 aikana, mutta se aiheutui suuressa määrin kehityksestä 1980-luvun jälkipuoliskolla. Tuolloin monet talouden tasapainottomuudet kärjistyivät samanaikaisesti: kulutus ja investoinnit kasvoivat tuntuvasti nimellistulojen ja velan paisumisen varassa, tuotanto suuntautui yhä enemmän kotimaan markkinoille, julkinen sektori laajeni jatkuvasti, työvoiman ja muiden tuotannollisten voimavarojen saanti niukentui ja palkat ja muut tuotantokustannukset nousivat liikaa. Tilanteen tekee erityisen vaikeaksi se, että talouden ongelmat ovat vain osaksi suhdanneluonteisia.

Talouden rakenteet ovat muuttuneet niin, että korjausten tekeminen vie pitkän aikaa. Kansantaloutemme avoin sektori on kutistunut liiaksi muuhun kansantalouteen nähden. Samalla julkista sektoria on laajennettu tuntuvasti. Kun vientimarkkinoiden kehityksen ja kansantalouden suorituskyvyn heikennyttyä verotulojen kasvu pysähtyi, valtion ja kuntien lainanottotarve kasvoi jyrkästi. Kansantalous ei pystykään ylläpitämään liian suureksi paisuneita julkisia palveluja ja tulonsiirtoja.

Tuotannon ja työllisyyden elpymistä vaikeuttaa rahoitusjärjestelmän tilan heikkous. Erityistoimin luottokriisi on voitu välttää, mutta tilanne pysyy edelleen vaikeana. Hallituksen talouspolitiikan tärkeä tavoite onkin ylläpitää luottamus rahoitusjärjestelmän toimivuuteen ja siten edistää luotonsaantia ja alentaa korkotasoa.

Kansantalouden tila ja lähivuosien näkymät asettavat talousarvion laatimiselle vaativat tavoitteet. Talouden rakenteita on edelleen korjattava tuntuvasti. Tärkeä osa tässä muutoksessa on julkisen menotalouden rajoittaminen ja julkisten tehtävien sopeuttaminen taloudellisten mahdollisuuksien mukaisiksi. Pelkkä toiminnan tehostaminen ei riitä, vaan aiemmin päätettyä toiminnan tasoa on alennettava.

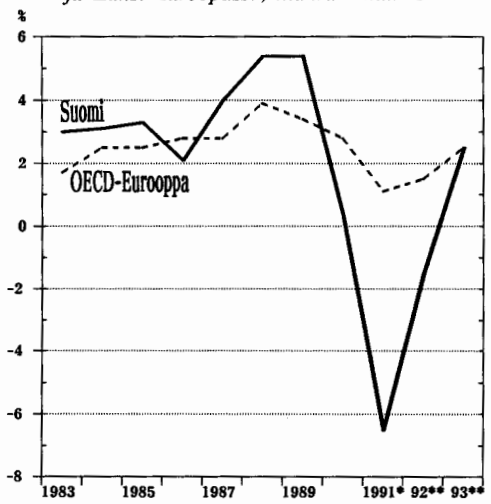
1.3. Avoimen sektorin kasvu

Vientituotannon ja kansantalouden kilpailevan sektorin kasvu ja sen osuuden suureneminen kokonaistuotannossa on täysin välttämätöntä, jotta kansantaloutemme sopeutuisi toimintakykyisenä laajempaan ja syvempään taloudelliseen yhteistyöhön.

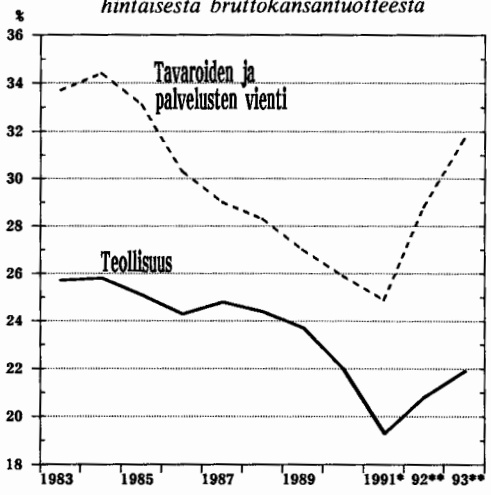
Avoimen sektorin hintakilpailukykyä ja muita toimintaedellytyksiä on parannettu huomattavasti. Tulopoliittisilla ratkaisuilla on sovittu siitä, että palkkojen korotuksista pidättäydytään ainakin tämän vuoden aikana. Välillisiä työvoimakustannuksia on alennettu. Verotusta on uudistettu avoimen sektorin asemaa parantavalla tavalla, mm. liikevaihtoverouudistuksella, tasausveron poistamisella ja yhtiöverokantaa alentamalla. Hintakilpailukykyä on kohennettu alentamalla markan kansainvälistä arvoa. Yrityksille myönnetään huomattavasti aiempaa enemmän suhdannelainoja ja takuita. Riskirahoitusta on lisätty, ja yritysten tilannetta on helpotettu uusilla rahoitustukimuodoilla.

Monien yritysten kannattavuus ja rahoitustilanne ovat edelleen heikot. Tuotannollisten investointien elpymistä saadaankin vielä odottaa. Toisaalta yhdentymiskehitystä ajatellen tuotannon laajentaminen ja monipuolistaminen on erityisen tähdellistä. Myös työllisyyden parantamiseksi tämä on välttämätöntä. Siksi onkin

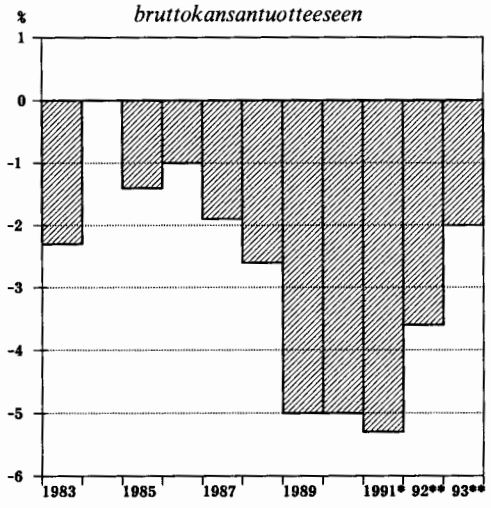
Kuvio 1. Kokonaistuotanto (BKT) Suomessa ja Länsi-Euroopassa, määrän muutos

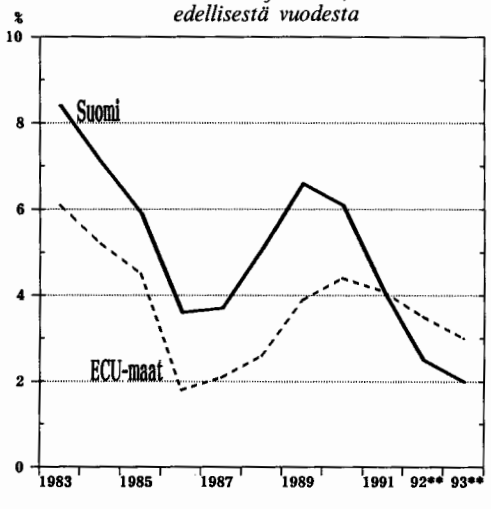
Kuvio 2. Teollisuuden jalostusarvo sekä tavaroiden ja palvelusten viennin arvo, osuus tuottaja-hintaisesta bruttokansantuotteesta

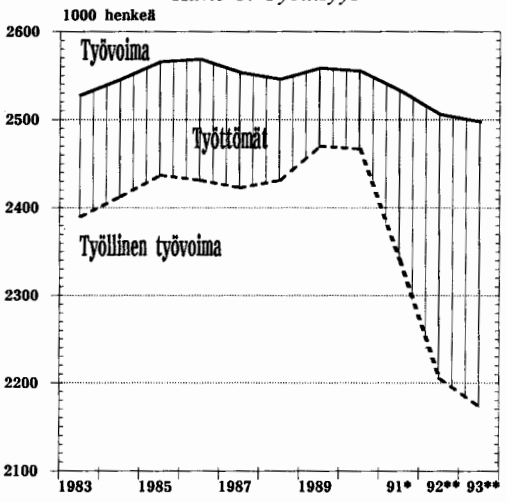
Kuvio 3. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen

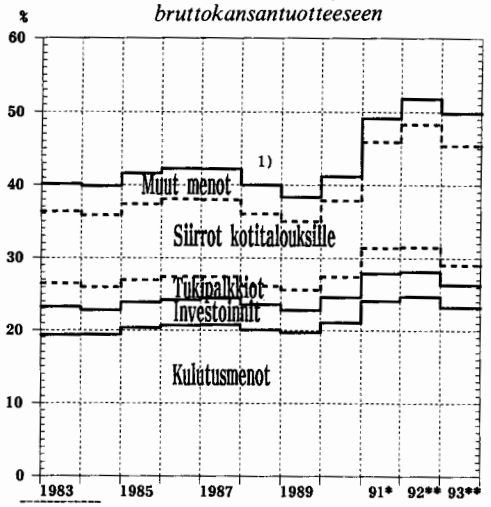
Kuvio 4. Kuluttajahinnat, muutos edellisestä vuodesta

Kuvio 5. Työllisyys

Kuvio 6. Julkiset menot, suhteessa bruttokansantuotteeseen

1) Kunnallisen eläkelaitoksen siirto rahoituslaitossektoriin vuonna 1988 alensi julkisten menojen tasoa.

tärkeää, että avoimen sektorin hintakilpailukyky pysyy hyvänä ja että yritysten rahoitusasema kohentuu niin, että ne pystyvät investoimaan.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisääminen on välttämätöntä, jotta teollisuutemme menestyisi yhdentyvillä ja laajenevilla markkinoilla.

1.4. Rakenteellisia ongelmia

Kansantaloutemme pitkän aikavälin kehitys vaatii myös muita rakenteellisia toimia avoimen sektorin toiminnan edistämisen ja julkisen sektorin sopeuttamisen lisäksi.

Perusvoiman saannin on oltava turvattua. Hallitus tekee perusvoimaa koskevan päätöksen tämän vuoden aikana.

Asuntotuotanto sekä asuntojen hinnat ja rahoitus ovat kokeneet vaikean murroksen. Tilanteen tasapainottuminen aiempaa huomattavasti alemmalle tasolle kestää ilmeisesti vielä jonkin aikaa. Pitkäaikaisen lainoituksen saatavuutta pyritään parantamaan tavalla, joka samalla edistää pääomamarkkinoiden kehittymistä.

Julkisen talouden alijäämäisyyttä ei voida vähentää kiristämällä verotusta. Integraatiokehitys päin vastoin vaatii verotuksen keventämistä pitkällä aikavälillä. Pääomaverotusta kehitetään yritysten rahoitusrakenteiden parantamiseksi ja pääomamarkkinoiden toimivuuden tehostamiseksi. Arvonlisäverotukseen siirrytään vuonna 1994.

Julkisen sektorin eläkejärjestelmää aletaan uudistaa, jotta se voidaan saattaa yhdenmukaiseksi yksityisen sektorin eläkejärjestelmien kanssa.

Työvoiman uudelleenkoulutukseen kiinnitetään erityistä huomiota. Näin turvataan työvoiman saatavuus uusiin tehtäviin, kun talouden kasvu jälleen käynnistyy.

Kilpailupolitiikan uudistamista jatketaan.

1.5. Julkinen talous

Hallituksen talouspoliittinen toimintalinja asettaa tiukat vaatimukset julkisen talouden hoidolle. Menoja on hillittävä usean vuoden ajan, sillä verotusta on kevennettävä myös integraatiokehityksen vuoksi ja lainanottoa on vähennettävä. Muussa tapauksessa budjettialijäämät uhkaavat jäädä suuriksi. Tällöin lainanottotarve pitäisi korot korkeina, mikä hidastaisi talouden elpymistä. Tässä tilanteessa menojen lisääminen suhdannepoliittisessa tarkoituksessa olisi ongelmallista, sillä se saattaisi korko- ja kustannuspaineiden kautta hidastaa talouden elpymistä. Menojen kasvun pysäyttäminen kohdistuu niin valtioon, kuntiin ja sosiaaliturvarahastoihin kuin kulutus-, investointi- ja siirtomenoihin. Palvelut kohdistetaan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti aiempaa tarkemmin, ja tuottavuutta lisätään.

Veroaste nousee tänä vuonna viimevuotisesta. Ensi vuonna veroaste alenee. Vaikka julkisia menoja on karsittu, erityisesti tulonsiirtojen takia julkinen talous, etenkin valtiontalous, elvyttää tänä vuonna taloudellista toimeliaisuutta erittäin voimakkaasti. Vuonna 1993 elvyttävä vaikutus pienenee, vaikka alijäämäisyys pysyy suurena.

Kunnallistalous on ajautunut laman myötä suuriin vaikeuksiin. Tähän saakka korjaavien toimien pääpaino on ollut investointihankkeista luopumisessa. Tällä tavoin ei voi jatkua pitkään. Kun veroäyrin hintaa ei tulisi nostaa ja kun lainanoton lisäämisellä vaikeutettaisiin yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä, kuntien on vähennettävä käyttömenoja pysyvällä tavalla. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen myötävaikuttaa toiminnan tehostamisessa.

1.6. Valtiontalouden säästötoimenpiteet

Hallitus on hallitusohjelmassaan asettanut tavoitteeksi valtion menojen reaalisen tason jäädyttämisen vaalikauden ajaksi. Vuoden 1991 ensimmäisessä lisämenoarviossa toteutettiin yli 1,5 mrd. markan edestä säästötoimenpiteitä. Näillä ei juurikaan voitu hillitä valtion menojen reaalista kasvua, joka muodostui lopulta 14 1/2 prosentiksi.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettiin varsinaisia säästölakeja (pl. sosiaaliturvamaksujen muutosehdotukset), joiden menoja säästävä vaikutus olisi ollut yli 8 mrd. mk. Eri syistä johtuen säästölaeista onnistuttiin saamaan voimaan vain vajaat 4 mrd. mk. Vuoden 1992 toiseen lisätalousarvioon sisältyy säästötoimenpiteitä yli 1,5 mrd. mk. Valtaosa säästöistä toteutetaan ns. säästölaeilla. Vuonna 1992 voimaan tulevista säästölaeista ja muista säästötoimenpiteistä huolimatta valtion menojen reaalinen kasvu noussee noin 13 1/2 prosenttiin.

Valtioneuvosto on 27.2.1992 tehnyt vuosien

1993—95 menoja koskevan kehyspäätöksen. Sen mukaan valtion menojen reaalinen taso olisi vuonna 1995 sama kuin vuonna 1991. Tämän jälkeen valtioneuvosto on 5.4.1992 tehnyt periaatepäätöksen, joka sisälsi noin 10 miljardin markan verran kehykseen pääsemiseksi tarpeellisia säästötoimenpiteitä. Lisäksi valtioneuvosto on 14.5.1992 päättänyt eräistä opetustoimen säästötoimenpiteistä, jotka eräiltä osin sisältyivät jo 5.4.1992 tehtyyn periaatepäätökseen.

Vuoden 1993 talousarvioesitys on laadittu mainittujen valtioneuvoston päätösten pohjalta siten, että valtion menot vähentyisivät reaalisesti lähes 10 prosenttia vuoden 1992 kassamenoarvioon verrattuna. Vuoden 1992 menojen tasoa nostavat poikkeuksellisesti yli 15 mrd. markalla menot pankkijärjestelmän vakauttamiseen. Pääseminen valtion menojen nopeasta kasvusta niiden voimakkaaseen supistamiseen perustuu olennaisesti suureen määrään säästölakiehdotuksia, joiden menoja vähentävä vaikutus on yli 8 mrd. mk.

Tärkeimmät säästölakiehdotukset vuodelle 1993 ovat seuraavat (mrd. mk):

Opetus- ja kulttuuritoimessa perustamishankkeiden jälkirahoitusmenettelyn mahdollistaminen, valtionosuusjärjestelmän yksikköhintojen alentaminen, valtionapujen loppuerien maksamisen lykkääminen ja opiskelijamaksujen perinnän laajentaminen	3,0
Työttömyysturvamenojen perusteiden tarkistaminen	1,3
Sairausvakuutuksessa ja kuntoutuksessa omavastuuajan pidentäminen, päivärahan määräytymissäännösten muuttaminen, omavastuuosuuksien korottaminen ja lääkekorvausten määräytymisperusteiden muuttaminen	0,7
Hammashuoltouudistuksen lykkääminen	0,5
Työvoimapolitiikan menojen vähentäminen, mm. muuttamalla velvoitetyöllistämisen edellytyksiä ja toteuttamistapoja, tarkistamalla valtionosuuksia ja karsimalla eräitä tukia	0,4
Maatalouden tuen vähentäminen	0,4
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien loppuerien maksamisen lykkääminen	0,3
Työntekijän TEL-maksun huomioonottaminen eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa	0,2
Aravaehtojen muuttaminen	0,2
Korkeakoulujen määrärahojen korottamisvelvoitteesta poikkeaminen	0,2
Lasten päivähoidon ja lasten kotihoidon tuen valintaoikeuden laajentamisen lykkääminen	0,2

Valtion kulutusmenoja ehdotetaan vähennettäväksi eräitä menotyyppejä (kuten eläkemenot) koskevia poikkeuksia lukuunottamatta 4 %. Vastaavaa säästöä tavoitellaan myös kuntien kulutusmenoissa, mitä vastaava valtionapujen laskennallinen osuus 1 500 milj. mk ehdotetaan hyvitettäväksi valtiolle kuntien Kansaneläkelaitokselle maksamaa lisäosaosuutta korottamalla.

Säästötoimien ulkopuolella on mahdollisuuksien mukaan pyritty pitämään kansalaisten vähimmäisturva ja avoimen sektorin toimintaedellytysten kannalta keskeiset määrärahat. Markkamääräisesti suurimmat säästövaikutukset syntyvät kansalaisten saamien etuuksien ja palveluiden tarkistamisesta. Tämä johtuu siitä, että talousarvio ja erityisesti sen lakisääteinen osa suuntautuu pääosin kansalaisten saamien etuuksien ja palveluiden joko suoraan tai kuntien valtionapujen kautta tapahtuvaan rahoittamiseen.

Valtiontalouden huonosta tilasta johtuen hyvin tiukkoina pidetyt menokehykset ovat johtaneet siihen, että valtion menojen kohtelu on talousarvioesityksessä kautta linjan ankaraa. Myös harkinnanvaraiset määrärahat joko vähentyvät tai pysyvät ennallaan. Vain joissakin harvoissa tapauksissa harkinnanvaraisiin määrärahoihin, lähinnä keskeisimmillä painopistealueilla, ehdotetaan reaalisia lisäyksiä.

1.7. Yhdentymiskehityksen asettamat vaatimukset

Suomi on hakenut Euroopan Yhteisöjen jäsenyyttä, ja hakemuksen käsittely on alkanut. Jäsenyydestä saatavia etuja ja siitä koituvia rasituksia hallitus on selostanut seikkaperäisesti jo aiemmin. Joulukuussa 1991 EY päätti niistä talous- ja rahaliiton (EMU) kriteereistä, jotka jäsenmaiden tulee täyttää EMU:un siirryttäessä. Talouskehityksen tasapainottaminen kriteerien osoittamalla tavalla on kunkin jäsenmaan omienkin etujen mukaista.

Hintakehitystä koskevan kriteerin Suomi nykyisellään täyttää. Jotta se toteutuisi myös seuraavan nousukauden aikana, kustannuspaineita on pystyttävä hillitsemään edelleen.

Julkisen velan osalta Suomi täyttää kriteerin. Valtionvelka kasvaa kuitenkin nopeasti, ja sen lisääntymistä on hillittävä voimakkaasti, jotta kriteeri täyttyisi myös tulevina vuosina. Julkisen sektorin rahoitusalijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen on laman myötä suurentunut tuntuvasti. Sitä mukaa kun julkisen talouden

säästöpäätöksiä toteutetaan ja talous elpyy, alijäämän suhde kokonaistuotantoon pienenee. Kriteeri on saavutettavissa lähivuosina, mikä kuitenkin edellyttää tiukkaa budjettipolitiikkaa.

Suomi ei vuonna 1992 täytä korkokriteeriä. Korkojen alenemiselle välttämättömiä ehtoja ovat julkisen sektorin alijäämien supistaminen ja maltillinen tulopolitiikka, jotka vahvistavat luottamusta kiinteän valuuttakurssipolitiikan onnistumiseen.

Valuuttakurssikriteerin Suomi täyttää vuoden 1993 marraskuussa. Tällöin tulee kuluneeksi kaksi vuotta siitä, kun Suomi devalvoi valuuttansa.

Kansantaloutta tervehdyttävällä, johdonmukaisella talouspolitiikalla talouden rakenteellisia ongelmia vähennetään lähivuosien aikana, kokonaistuotanto alkaa kasvaa jälleen ja työllisyys parantua.

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1991—93[1)]

	1991 tilinpäätös milj. mk	1992 menoarvio milj. mk	1993 esitys milj. mk	Muutos 1993/92 %
Kulutusmenot	51 442	54 397	51 667	—5
Siirtomenot	103 162	103 778	105 756	+2
Sijoitusmenot	7 336	6 613	5 338	—19
Muut menot	6 019	8 034	12 514	+56
Yhteensä	167 959	172 822	175 275	+1
— menot valtionvelasta (PL 36)	6 069	8 565	13 627	+59
— muut menot	161 890	164 257	161 647	—2
Tulo- ja varallisuusvero	39 527	32 700	27 650	—15
Liikevaihtovero	42 632	46 700	40 110	—1
Muut verot	33 022	36 083	36 690	+2
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	21 335	22 757	23 127	+2
Yhteensä	136 516	138 240	127 577	—8
Nettolainanotto	26 946	34 585	47 700	
Yli/alijäämä	— 4 497	3	2	

[1)] Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

2. Talousarvioesityksen rakenne

Taulukko 3. Menot pääluokittain vuosina 1991—1993

Numero-tunnus	Pääluokka	v. 1991 tilinpäätös milj. mk	v. 1992 menoarvio milj. mk	v. 1993 esitys milj. mk	Muutos 1992-1993 milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	22	38	24	— 14	— 38
22.	Eduskunta	233	266	256	— 10	— 4
23.	Valtioneuvosto	274	260	207	— 53	— 20
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	4 045	4 002	3 153	— 849	— 21
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 157	2 235	2 153	— 83	— 4
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	5 705	5 910	10 967[1)]	+ 5 057	+ 86
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	8 903	9 502	8 733	— 769	— 8
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	17 040	16 782	17 337	+ 556	+ 3
29.	Opetusministeriön hallinnonala	29 632	30 251	27 117[1)]	— 3 134	— 10
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	14 009	13 120	11 527	— 1 593	— 12
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	10 919	11 012	9 730	— 1 282	— 12
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 004	5 638	5 390	— 247	— 4
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	51 775	51 465	51 607[1)]	+ 143	+ 0
34.	Työministeriön hallinnonala	6 347	7 819	8 184	+ 365	+ 5
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	5 824	5 956	5 261	— 695	— 12
36.	Valtionvelka	6 069	8 565	13 627	+ 5 062	+ 59
	Menot yhteensä	**167 959**	**172 822**	**175 275**	**+ 2 453**	**+ 1**

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

[1)] Lukuihin vaikuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia on kuvattu yleisperustelujen kohdassa 3.4.

Taulukko 4. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1991—1993

Numero-tunnus	Menolaji	v. 1991 tilinpäätös milj. mk	v. 1992 menoarvio milj. mk	v. 1993 esitys milj. mk	Muutos 1992-1993 milj. mk	%
01-03	Palkkaukset	8 928	9 308	7 717	— 1 591	— 17
04-07	Eläkkeet	9 895	11 029	11 256	+ 227	+ 2
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	2 710	2 995	2 792	— 203	— 7
21-23	Toimintamenot	22 781	23 183	22 885	— 298	— 1
08-15,	19-29 Muut kulutusmenot	7 128	7 882	7 017	— 865	— 11
01-29	**Kulutusmenot**	**51 442**	**54 397**	**51 667**	**— 2 730**	**— 5**
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.	42 205	44 350	43 288	— 1 062	— 2
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	16 026	15 174	13 673	— 1 501	— 10
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	25 975	29 570	33 955	+ 4 385	+ 15
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	10 990	6 662	6 379	— 283	— 4
61-65	Erittelemättömät siirrot kotimaahan	4 748	5 014	6 199	+ 1 185	+ 24
66-69	Siirrot ulkomaille	3 217	3 008	2 261	— 747	— 25
30-69	**Siirtomenot**	**103 162**	**103 778**	**105 756**	**+ 1 978**	**+ 2**

70-73	Kaluston hankinta	223	243	166	— 76	— 31
74-76	Talonrakennukset	1 810	1 833	1 498	— 335	— 18
77-79	Maa- ja vesirakennukset	2 823	2 749	2 431	— 319	— 12
70-79	Reaalisijoitukset	4 856	4 825	4 095	— 729	— 15
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	1 006	487	384	— 102	— 21
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	744	615	507	— 109	— 18
88-89	Muut finanssisijoitukset	730	687	353	— 334	— 49
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	2 480	1 789	1 243	— 545	— 30
70-89	**Sijoitusmenot**	**7 336**	**6 613**	**5 338**	**— 1 275**	**— 19**
90-92	Valtionvelan korot ja kuoletukset sekä indeksikorotukset	5 872	7 983	12 508	+ 4 525	+ 57
93-99	Muut ja erittelemättömät menot	147	51	6	— 45	— 89
90-99	**Muut menot**	**6 019**	**8 034**	**12 514**	**+ 4 480**	**+ 56**
	Menot yhteensä	**167 959**	**172 822**	**175 275**	**+ 2 453**	**+ 1**

Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 5. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1991-1993

Numero-tunnus	Tehtäväryhmä	v. 1991 tilinpäätös milj. mk	v. 1992 menoarvio milj. mk	v. 1993 esitys milj. mk	Muutos 1992-1993 milj. mk	Muutos 1992-1993 %
	Yleinen hallinto					
010	Ylin päätöksenteko	382	413	356	— 57	— 14
020	Valtiovarainhallinto	3 974	2 902	2 720	— 183	— 6
030	Ulkoasiainhoito	1 439	1 609	1 758	+ 149	+ 9
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö	2 962	2 696	1 683	— 1 014	— 38
050	Muu yleinen hallinto	2 749	2 829	2 357	— 473	— 17
	Yhteensä	**11 506**	**10 450**	**8 873**	**— 1 577**	**— 15**
	Yleinen järjestys ja turvallisuus					
070	Hallinto	184	195	207	+ 12	+ 6
080	Poliisitoimi	2 738	2 787	2 614	— 173	— 6
090	Oikeudenkäyttö	1 084	1 116	1 112	— 4	— 0
100	Vankeinhoito	852	899	834	— 66	— 7
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestönsuojelu	129	114	119	+ 5	+ 5
120	Rajojen vartiointi	886	981	913	— 68	— 7
	Yhteensä	**5 872**	**6 092**	**5 799**	**— 293**	**— 5**
	Maanpuolustus					
150	Hallinto	229	217	186	— 31	— 14
160	Sotilaallinen maanpuolustus	8 624	9 234	8 496	— 738	— 8
170	Taloudellinen maanpuolustus	13	14	—	— 14	— 100
	Yhteensä	**8 866**	**9 465**	**8 682**	**— 783**	**— 8**

	Opetus, tiede ja kulttuuri					
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät ..	310	258	223	— 35	— 14
220	Yleissivistävä opetus	10 709	10 925	8 926	— 1 999	— 18
230	Ammattiopetus	6 286	6 418	5 611	— 807	— 13
240	Korkeakouluopetus	5 399	5 391	4 925	— 466	— 9
250	Aikuiskoulutus	1 549	1 638	1 496	— 142	— 9
260	Opintotuki	2 157	2 406	2 814	+ 407	+ 17
270	Yleinen tutkimus	561	567	565	— 2	— 0
280	Kirjastot, arkistot ja museot	984	972	852	— 120	— 12
290	Taide	914	878	916	+ 38	+ 4
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta	615	621	622	+ 1	+ 0
310	Kirkollishallinto	22	24	28	+ 4	+ 18
	Yhteensä	**29 506**	**30 098**	**26 978**[1)]	**— 3 120**	**— 10**
	Sosiaaliturva ja terveydenhuolto					
	Yhteensä	**51 918**	**51 612**	**51 741**[1)]	**+ 128**	**+ 0**
	Asuminen ja ympäristö					
510	Hallinto	102	105	92	— 12	— 12
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu	338	381	308	— 72	— 19
530	Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta	46	48	37	— 11	— 22
540	Asumisen edistäminen	4 900	4 994	4 433	— 562	— 11
550	Maanmittaus	533	533	450	— 83	— 16
560	Vesitalous	595	634	579	— 55	— 9
	Yhteensä	**6 513**	**6 696**	**5 900**	**— 795**	**— 12**
	Työvoima					
610	Hallinto	527	378	740	+ 363	+ 96
620	Työvoiman ohjaus	5 671	7 288	7 305	+ 17	+ 0
	Yhteensä	**6 198**	**7 665**	**8 045**	**+ 380**	**+ 5**
	Maa- ja metsätalous					
650	Hallinto	269	334	348	+ 15	+ 4
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	384	402	390	— 11	— 3
670	Maatalous	11 613	10 544	9 094	— 1 451	— 14
680	Metsätalous	801	829	789	— 40	— 5
690	Kalastus, metsästys ja porotalous ...	252	272	267	— 5	— 2
	Yhteensä	**13 320**	**12 380**	**10 888**	**— 1 492**	**— 12**
	Liikenne					
710	Hallinto	202	181	159	— 22	— 12
720	Tieliikenne	6 624	6 600	5 972	— 628	— 10
730	Vesiliikenne	976	1 004	910	— 94	— 9
740	Ilmaliikenne	198	198	95	— 103	— 52
750	Rautatieliikenne	2 040	2 227	2 068	— 158	— 7
760	Tietoliikenne	493	423	318	— 105	— 25
	Yhteensä	**10 533**	**10 632**	**9 522**	**— 1 110**	**— 10**
	Teollisuus ja muut elinkeinot					
810	Hallinto	246	315	258	— 57	— 18
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	289	304	278	— 26	— 8
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta	2 229	2 444	1 964	— 480	— 20

840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	214	393	1 164	+ 771	+ 196
850	Teollisuuden edistäminen	1 559	1 389	1 613	+ 224	+ 16
860	Energiahuolto	180	193	238	+ 45	+ 23
870	Muiden elinkeinojen edistäminen	103	109	110	+ 1	+ 1
880	Ulkomaankaupan edistäminen	438	718	796	+ 78	+ 11
	Yhteensä	**5 259**	**5 865**	**6 421**	**+ 555**	**+ 9**
	Muut menot					
910	Valtionvelka	6 069	8 565	13 627	+ 5 062	+ 59
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	10 349	11 289	11 520	+ 231	+ 2
960	Yleisavustukset kunnille yms.	1 995	1 956	7 218[1)]	+ 5 262	+ 269
990	Muut erittelemättömät menot	57	56	61	+ 5	+ 10
	Yhteensä	**18 470**	**21 865**	**32 426**	**+10 561**	**+ 48**
	Menot yhteensä	**167 959**	**172 822**	**175 275**	**+ 2 453**	**+ 1**

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Talousarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnukset on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

[1)] Lukuihin vaikuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia on kuvattu yleisperustelujen kohdassa 3.4.

3. Menoarvioesityksen päälinjat

3.1. Yhteenveto talousarvioesityksen sisällöstä

Keskeinen tavoite talousarvioesityksessä on julkisten menojen kasvutrendin pysäyttäminen ja menojen saaminen jopa vähenemään. Tästä syystä esitykseen sisältyy huomattavia säästöehdotuksia ja varsin vähän muita kuin lakisääteisiä menojen lisäysehdotuksia.

Talousarvioesityksen loppusumma on noin 175,3 mrd. mk, mikä merkitsee vertailukelpoisin perustein budjettitalouden menojen noin 6 1/2 prosentin reaalista vähenemistä vuoden 1992 arvioituun menojen tasoon verrattuna (pankkeihin tehdyn pääomasijoituksen vaikutus poislukien väheneminen on runsaat 2 %). Verrattaessa menoja vuoden 1992 varsinaiseen tulo- ja menoarvioon reaaliseksi kasvuksi muodostuu noin 1 %.

3.1.1. Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto

Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan 69,9 milj. mk. Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustöihin ehdotetaan 22,5 milj. mk.

3.1.2. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 153 milj. mk. Ulkopolitiikan perustavoite on Suomen kansallisten etujen turvaaminen ja kansainvälisen aseman vahvistaminen. Mahdollisuudet kansainvälisen yhteistyön avulla edistää näitä tavoitteita ovat viime vuosina merkittävästi lisääntyneet. Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön Yhdistyneissä kansakunnissa, ETYKissä ja muissa eurooppalaisissa yhteyksissä, pohjoismaiden kesken, Itämeren piirissä ja kahdenvälisissä suhteissa merkitsee tehtävien lisääntymistä useimmilla hallinnonaloilla ja erityisesti ulkoasiainhallinnossa, jolla on yleinen koordinointitehtävä. ETA-sopimuksen toimeenpano ja jäsenyysneuvottelut EY:n kanssa lisäävät myös lähivuosina ulkoasiainhallinnon tehtäviä.

Suomi tukee suoraan ja yhdessä muiden maiden ja yhteisöjen kanssa Venäjän ja muiden entisten suunnitelmatalousmaiden uudistuspolitiikkaa niiden pyrkiessä vahvistamaan demokratiaa ja rakentamaan markkinataloutta. Pohjoismaiden keskinäistä yhteistyötä syvennetään mm. tehostamalla ministerineuvoston toimintaa. Suomi osallistuu vastaperustetun Itämeren neuvoston toimintaan Itämeren piirin valtioiden yhteistyön vahvistamiseksi.

Kehitysyhteistyöllä Suomi pyrkii edistämään kehitysmaiden taloudellista kasvua ja yhteiskunnallista kehitystä sekä vaikuttamaan rauhan ja vakaiden olojen säilymiseen tai luomiseen näissä maissa. Hallituksen luovuttua väliaikaisesti kehitysyhteistyömäärärahojen tavoitetasosta 0,7 % BKT:sta kehitysyhteistyöhön ehdotetaan määrärahoja kaikilla hallinnonaloilla yhteensä 2 021 milj. mk, mikä on 0,4 % BKT:sta.

Itä- ja Keski-Euroopan avustamiseen ehdotetaan kaikilla hallinnonaloilla yhteensä 320 milj. mk.

3.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 153 milj. mk. Lainvalmistelussa painopistealueita ovat valtiosäännön uudistaminen, Euroopan integraation edellyttämä säädösvalmistelu sekä insolvenssilainsäädännön uudistaminen. Valmisteltavina ovat myös ulosottolain ja rikoslain kokonaisuudistukset sekä hallintolainkäytön ja hovioikeusmenettelyn uudistaminen.

Konkurssilainsäädäntöä uudistetaan yrityssaneerausten helpottamiseksi. Yrityssaneerausjärjestelmä ja luonnollisen henkilön velkajärjestelymenettely toteutetaan 1.1.1993 lukien sekä alioikeusuudistus 1.12.1993 lukien.

Vuonna 1993 otetaan käyttöön Hämeen lääninvankila Kylmäkoskella. Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena sijoittaa nykyistä suurempi osa vangeista avolaitoksiin. Yhdyskuntapalvelu laajennetaan asteittain koko maahan.

3.1.4. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 10 967 milj. mk. Painopistealueita ovat aluehallinnon kehittäminen, maakuntahallinnon kokeilut, väestötietojärjestelmän hajauttaminen paikallistasolle, turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttaminen sekä poliisin ja rajavartiostojen toimintavalmiuksien parantaminen.

Poliisin menoihin ehdotetaan 2 614 milj. mk. Poliisilaki uudistetaan sekä kehitetään törkeän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tarpeellista toimivaltasäännöstöä.

Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 119 milj. mk. Pelastusorganisaatioiden tehokkuutta parannetaan kuntien yhteistoimintaa kehittämällä.

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 913 milj. mk. Rajavartiointia sekä maahantulon ja maastalähdön valvontaa tehostetaan Kaakkois-Suomessa ja Suomenlahdella.

Avustuksiin kunnille ehdotetaan yhteensä 6 641 milj. mk. Kuntien yleisiin valtionosuuksiin ehdotetaan 4 115 milj. mk, kuntien verotulojen täydennykseen 2 425 milj. mk ja kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin 18 milj. mk.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 425 milj. mk. Läänin kehittämisrahaksi ehdotetaan 35 milj. mk.

3.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 733 milj. mk. Painopistealueita ovat vuonna 1993 johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistuksen toimeenpano, materiaalihallinnon uudistaminen ja ilmavoimien torjuntahävittäjien uusinta.

Hallinnonalan menojen sopeuttamiseksi hallituksen asettamien menokehysten puitteisiin supistetaan kadettikoulun ja päällystöopiston kurssitoimintaa, kertausharjoitusten määrä säilytetään vuoden 1992 alennetulla tasolla sekä rajoitetaan muuta toimintaa. Puolustusmateriaalihankintojen aikaisemmin hyväksyttyjen tilausvaltuuksien mukaisia maksuja ehdotetaan lykättäväksi yhteensä 775 milj. markalla vuodelta 1993 myöhemmäksi. Varusmiesten päiväraha- ja muut etuudet ehdotetaan säilytettäväksi vuoden 1992 tasolla.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 2 792 milj. mk, mistä 2 620 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä sekä indeksien, valuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista.

Sotilaseläkejärjestelmää ryhdytään sopeuttamaan asteittain yleiseen eläkejärjestelmään ottaen huomioon puolustusjärjestelmämme erityispiirteet.

3.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 17 337 milj. mk. Painopistealueita ovat kansantalouden tasapainon palauttaminen ja kestävän taloudellisen kehityksen turvaaminen sekä julkisen sektorin tuloksellisuuden nostaminen.

Eläkemenoihin ehdotetaan 11 520 milj. mk. Verohallinnon menoihin ehdotetaan 1 483 milj. mk ja rakennushallinnon menoihin 1 384 milj.

mk. Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetaan 577 milj. mk ja kansainvälisille rahoitusyhteisöille 68 milj. mk. Korvauksena valtion vakuusrahastolle ehdotetaan 800 milj. mk ja valtionavustuksiin uusien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintaan väliaikaisesti 80 milj. mk.

Hallinnonalan tuloja lisäävät merkittävästi siirto valtion eläkevakuutusrahastosta 6 000 milj. mk ja metallirahatulojen nettotuloutus 770 milj. mk.

3.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 27 117 milj. mk. Painopistealueita ovat kulttuuri, tutkimus sekä kansainvälisen toiminnan edistäminen.

Perustamishankkeiden jälkirahoitusmenettely säädetään vaihtoehtoiseksi rahoitusmuodoksi. Valtionosuusmäärärahojen mitoituksessa otetaan huomioon toiminnan laadun ja laajuuden mukaisina tarkistuksina keskimääräisiin yksikköhintoihin tai muihin valtionosuuden perusteisiin 8 prosentin vähennys.

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen kehittäminen perustuu siitä annettuun lakiin ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1991—1996. Lain 3 § muutetaan.

Peruskoulutuksen tavoitteena on tuottaa vuosina 1993-1996 keskimäärin 9 820 tutkintoa ja jatkokoulutuksen keskimäärin 660 tohtoria vuodessa.

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin sekä tilojen ostoihin ehdotetaan yhteensä 230 milj. mk. Rakennusmäärärahat osoitetaan lähinnä keskeneräisiin kohteisiin. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen yhden hammaslääketieteen laitoksen lakkauttamisesta. Tulosbudjetointiin siirtyy aikaisempien kahden korkeakoulun lisäksi yhdeksän uutta korkeakoulua.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin sekä kansainvälisten tutkimusjärjestöjen rahoitusosuuksiin ehdotetaan 357 milj. mk, missä on lisäystä 2,6 %. Määrärahoista n. 52 % on tarkoitus kattaa veikkausvoittovaroista.

Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisessä vuonna 1992 toteutettua poikkeusjärjestelyä, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan, on tarkoitus jatkaa vuonna 1993.

Tieteellisen tutkimuksen osalta on tavoitteena turvata kotimaassa tapahtuvan tutkimus- ja kehitystoiminnan edellytykset. Suomen rahoitusosuudet kansainväliseen tieteelliseen tutkimusyhteistyöhön ovat n. 87 milj. mk, mistä CERNin jäsenmaksuosuus on 36 milj. mk.

Yleissivistävän opetuksen menoihin ehdotetaan 8 926 milj. mk. Menoista pääosa on valtionosuuksia kuntien peruskoulu- ja lukiotoimeen. Peruskoulun ja lukion rakentamisen valtionosuuskiintiöksi ehdotetaan 310 milj. mk. Lakisääteisen valtionosuuden piiriin ehdotetaan otettavaksi 20 sellaista musiikkioppilaitosta, jotka ovat saaneet harkinnanvaraista valtionavustusta.

Ammattiopetuksen menoihin ehdotetaan 5 611 milj. mk. Ammatillisen koulutuksen kehittämisen tavoitteina ovat koulutustason nostaminen, koulutuksen laadun parantaminen, koulutusrakenteen joustavuuden lisääminen ja jatko-opintomahdollisuuksien kehittäminen sekä toiminnan tehostaminen. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten valtionrahoitus uudistuu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain myötä. Väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoitus yhdistetään vakinaisen koulutuksen rahoitukseen.

Valtion ammatilliset oppilaitokset siirtyvät tulosohjaukseen ja tulosbudjetointiin. Oppilaitosverkostoa rationalisoidaan yhdistämällä ja lakkauttamalla oppilaitoksia valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Kaksi uutta oppilaitosta ehdotetaan perustettavaksi. Valtion oppilaitosten kunnallistamista jatketaan.

Aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 496 milj. mk. Aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen sekä jatkolinjojen opiskelijamäärä alenee 6 500 opiskelijalla ja on 33 500 opiskelijaa vuonna 1993.

Valtionosuusuudistus vaikuttaa myös kirjastojen, kuntien kulttuuritoiminnan sekä kulttuurilaitosten määrärahoihin. Opetustoimen säästötoimenpiteitä vastaavasti ehdotetaan pienennettäväksi myös näiden toimintojen laskennallisia valtionosuuksia. Siitä huolimatta museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionrahoitus lisääntyy tuntuvasti. Oopperatalon rakennustöiden loppurahoitukseen ehdotetaan 115 milj. mk.

Myös liikunnan ja nuorisonkasvatustyön valtionrahoitus uudistuu opetus- ja kulttuuritoi-

men rahoituksesta annetun lain myötä. Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 91 mk asukasta kohti. Yksikköhinta sisältää myös palkkausten valtionosuuden. Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen ja Suomen Urheilumuseon rakentamiseen ehdotetaan varattavaksi määräraha. Urheiluopistojen valtionrahoitus uudistuu valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain myötä.

3.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 11 527 milj. mk.

Maataloustulolain mukaiseen valtion tukeen ehdotetaan 3 730 milj. mk. Määrärahan vähennyksenä on huomioitu 225 milj. mk, johon sisältyy maataloustulon alentaminen työntekijän eläkemaksun käyttöönottoa vastaavasti.

Maataloustulolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maataloustulolain mukaisella tuella voidaan kattaa tuottajien osuutta vientikustannuksista. Tuottajahintojen muutokset otetaan huomioon tavoitehintoihin verraten 3 prosentin ylittävältä osalta. Vientikustannusosuudet vuonna 1993 valtion ja tuottajien kesken määräytyvät samoin perustein kuin vuonna 1992, mikä lisää maataloustuottajien osuutta vientituesta 340 milj. markalla voimassaolevaan lakiin verrattuna.

Vientitukeen ehdotetaan 1 815 milj. mk, mikä on 970 milj. mk vähemmän kuin vuonna 1992. Maataloustuottajien osuus vientituesta on 492 milj. mk ja valtion osuus 1 323 milj. mk. Lisäksi vientitukea on ns. liikevaihtoverotukena noin 490 milj. mk.

Viljaylijäämän supistamiseksi kesantoalatavoite on vähintään 500 000 hehtaaria. Lisäksi peltoa on tarkoitus poistaa pysyvästi vähintään 20 000 hehtaaria. Maidon kaksihintajärjestelmää jatketaan edelleen kolmella vuodella. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin arvioidaan tarvittavan vuonna 1993 noin 450 milj. mk. Maataloustuotannon tasapainottamiseen ehdotetaan yhteensä 1 050 milj. mk, mistä maatilatalouden kehittämisrahaston varoista 250 milj. mk.

Sokeri-, öljykasvi- ja tärkkelystuotantoa varten säädetään uudet kolmivuotiset lait, joissa määritetään kullekin kasville hinnanalennuskorvauksen enimmäismäärä. Kasvien tuki on yhteensä 710 milj. mk. Lisäksi talousarvioesitykseen on otettu ETA-sopimuksen johdosta 125 milj. markan määräraha eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvauksia varten. Määrärahalla on tarkoitus alentaa alkoholijuomien (ml. olut) raaka-aineiden hinta ETA-hintatasolle.

Maatilatalouden rakenteen rahoituksessa pääpaino on kannattavien ja kehittämiskelpoisten maatilojen toiminnan tukeminen. Lisäksi rahoituksella edistetään uusien työpaikkojen luomista muussa kuin maatalouden perustuotannossa. Uusia työpaikkoja pienyritystoiminnassa arvioidaan syntyvän noin 650. Vuoden 1992 lopussa päättyvä luopumiseläkelaki korvataan luopumiskorvausjärjestelmällä.

Maaseudun rakennekehitys vähentää edelleen perinteisen neuvonnan tarvetta ja vaatii neuvonnan voimavarojen kohdentamista uusiin maaseutuelinkeinoihin, erikoistuotantoon ja yritystalouteen. Nämä tavoitteet otetaan huomioon valtionavun jakoperusteita määrättäessä. Lisäksi maatalouden tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan yhteistyötä lisätään.

Metsänparannuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan siten, että lainoja myönnetään enää yhteishankkeisiin. Lainoja ja avustuksia metsänparannukseen myönnetään yhteensä 300 milj. mk.

3.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 9 730 milj. mk. Keskeisenä tavoitteena vuonna 1993 on säilyttää liikenneverkkojen kunto nykyisellään. Uusia suuria investointihankkeita ei aloiteta. Liikennepolitiikan lähtökohtana ovat vuonna 1991 mietintönsä jättäneen parlamentaarisen liikennekomitean ehdotukset ja mietinnöstä saadut lausunnot. Lisäksi otetaan huomioon ETA-sopimuksen vaikutukset. Keskeisenä lähivuosien tavoitteena on liikennekustannusten alentaminen ja siten suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyn parantaminen. Joukkoliikenteen markkinaosuus pyritään säilyttämään.

Perustienpitoon ja tienrakennushankkeisiin ehdotetaan yhteensä 5 421 milj. mk. Jo aloitettuja rakennushankkeita jatketaan. Vain muutama välttämätön rakennushanke aloitetaan. Perustienpitoon myönnetyillä määrärahoilla turvataan tiestön nykyinen kunto. Tieliikenteen

arvioidaan taloudellisen elpymisen seurauksena jonkin verran kasvavan vuoden 1992 tasosta.

Vesitieliikenteeseen ehdotetaan yhteensä 897 milj. mk. Keiteleen-Päijänteen kanavan rakentamiseen tarvittava määräraha vähenee. Lisäyksiä aiheutuu lähinnä vuonna 1992 käynnistyneestä ns. rinnakkaisrekisteristä sekä monitoimijäänmurtajien hankinnan rahoittamisesta. Näillä hankkeilla on positiivinen vaikutus lastialustonniston kannattavuuteen ja maan kuljetustaseeseen.

Joukkoliikenteen tukijärjestelmiä uudistetaan. Tukeen ehdotetaan 513 milj. mk, joka on 110 milj. mk vähemmän kuin vuonna 1992.

Vuonna 1993 liikelaitostettavan Autorekisterikeskuksen arvioidaan saavuttavan nollatuloksen.

Valtionrautateiden liikennemäärien arvioidaan säilyvän jokseenkin vuoden 1992 tasolla. Sekä liikenne- että tulosarviointia vaikeuttaa idän liikenteen epävarmuus. Olettaen, että liikennemäärissä tapahtuu vain vähäistä supistumista, arvioidaan liiketoiminnan tulokseksi 0 mk. Kuljetustoiminnan investoinnit vähenevät kuluvan vuoden tasosta ja ovat 484 milj. mk. Radanpidon investointi- ja ylläpitomenoihin ehdotetaan 1 544 milj. mk.

Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi on tarkoitus asettaa 17 milj. markan ylijäämä. Liikenteen arvioidaan hieman kasvavan vuoden 1992 tasosta. Ilmailulaitos jatkaa edelleen laajaa investointiohjelmaansa. Investointeihin on tarkoitus käyttää vajaat 540 milj. markkaa. Pääkohteena on Helsinki-Vantaan lentoaseman talonrakennustyöt ja Etelä-Suomen lennonvarmistusjärjestelmä. Omarahoituksen turvaamiseksi ehdotetaan laitoksen peruspääomaa nostettavaksi 60 milj. markalla.

Posti- ja telelaitoksen toiminnan tavoitteena on 310 milj. markan voitto, josta 240 milj. mk on tarkoitus tulouttaa valtiolle. Pääosa voitosta kertyy teletoimesta. Laitos jatkaa toimintansa rationalisointia kilpailukykynsä parantamiseksi. Investointien taso säilyy nykyisellään eli investoinnit ovat runsaat 2 100 milj. mk. Niistä pääosa kohdistuu televerkkoihin.

3.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 390 milj. mk. Toiminnan painopistealueita ovat tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahojen korkean tason säilyttäminen, yritysten kansainvälistymisen edistäminen sekä pk-yritystoiminnan rahoituksen turvaaminen.

Teknologian kehittämiskeskuksen rahoitusmahdollisuudet säilyvät vuoden 1992 tasolla. Tuotekehitysavustusten ja -lainojen myöntämisvaltuus on yhteensä 570 milj. mk. Soveltavan teknisen tutkimuksen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 385 milj. mk ja tuotekehitysavustusten 340 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 265 milj. mk. Korkotukea Suomen Vientiluotto Oy:lle ehdotetaan 345 milj. mk. Siirtoihin valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvauksiin ehdotetaan 560 milj. mk.

Teollisuutta ja energiatuotantoa harjoittavien valtionyhtiöiden osakkeiden hankkimiseen ehdotetaan 250 milj. mk. Osinkotuloja arvioidaan kertyvän 250 milj. mk.

Energiatalouteen ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 238 milj. mk, josta energiahuollon tutkimukseen ja suunnitteluun 80 milj. mk ja energia-avustuksiin 81 milj. mk.

Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan uusien rahoitustukien myöntäminen on tarkoitus lopettaa vuoden 1993 alusta.

Yritystoiminnan alueellisia rahoitustoimenpiteitä ja Kera Oy:n rahoitusta selvitetään tarkemmin kappaleessa 3.2 (Aluepolitiikan kehittäminen).

3.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 51 607 milj. mk. Taloudellinen tilanne antaa vain rajoitetussa määrin mahdollisuuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäyksiin, sosiaaliturvan uudistuksiin sekä etuuksien parannuksiin. Hallinnonalan määrärahaesitykseen vaikuttaa alentavasti kuntien valtionosuuksien siirto maksettavaksi osittain sisäasiainministeriön hallinnonalalta.

Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenoista on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla noin kolmannes.

Äitiysavustus ehdotetaan korotettavaksi 720 markasta 760 markkaan 1.3.1993 lukien. Alle 3-vuotiaille maksettava korotettu lapsilisä esitetään poistettavaksi asteittain. Lapsilisien por-

rastuksen piiriin otetaan 16-vuotiaat 1.10.1993 lukien. Osittainen lasten kotihoidontuki on tarkoitus saattaa pysyväksi.

Työntekijäin työeläkelakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 2 600 milj. mk. Lasta kotona hoitavan vanhempainrahan vähimmäismäärän perusteita tarkistetaan. Kunnan oikeus sairausvakuutuskorvaukseen järjestämänsä sairaankuljetuksen kustannusten osalta poistetaan ja lisätään vastaavasti kuntien valtionosuutta. Menojen kasvun hillitsemiseksi ehdotetaan muutettavaksi päivärahan määräytymissäännöksiä sekä lisättäväksi vakuutetun osuutta lääkekustannuksista ja matkakustannuksista. Järjestelmällinen hammashuolto ehdotetaan ulotettavaksi koko aikuisväestöön 1.1.1993 sijasta vasta 1.1.1994 lukien. Työterveyshuollon korvaustasoa ehdotetaan muutettavaksi.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 4 502 milj. mk. Valtion osuus ansioturvamenoista on 47,5 % eli 4 228 milj. mk, työnantajien 47 % ja vakuutettujen 5,5 %. Työnantajan rahoitusosuutta ansioturvan päivärahamenoista lomautusajalta korotetaan lomautusajan päivärahojen tason alentamisesta aiheutuvaa säästöä vastaavasti ja valtion osuutta alennetaan samalla määrällä. Työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan nousevan 3,7 prosentista 5,2 prosenttiin 1.1.1993 lukien, vaikka ansio-osan turvaa eräiltä osin ehdotetaan pienennettäväksi.

Nykyistä pidemmän odotusajan säätäminen työmarkkinoille tuleville synnyttää peruspäivärahoissa säästöä. Työttömyysturvan perusomavastuuta pidennetään nykyisestä viidestä päivästä seitsemään päivään, työnantajan työsuhteen päättyessä maksamat erorahaluonteiset erät otetaan huomioon työttömyyspäivärahan maksatuksessa, työttömänä osa-aikatyötä vastaanottaneen oikeutta työttömyyspäivärahaan rajoitetaan sekä niiden henkilöiden, joiden työsuhde on irtisanomisen vaihtoehtona muutettu osa-aikaiseksi, oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan poistetaan. Lisäksi ehdotetaan työttömyysturvalakia muutettavaksi siten, että etuuksien, mm. lasten kotihoidon tuen yhteensovitusta tehostetaan, yrittäjätulot yhteensovitetaan työttömyyspäivärahan kanssa sekä lomautusjakson kolmelta ensimmäiseltä viikolta maksettavaa päivärahaa pienennetään. Työttömyyskassalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työttömyyskassojen vuoden 1992 alijäämiä ei katettaisi valtion varoista.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi asteittain 60 vuoteen. Samalla osa-aikaeläkkeen ikärajaa ehdotetaan säädettäväksi kaikissa eläkejärjestelmissä 58 vuodeksi.

Kuntoutuslainsäädännön uudistus tuli voimaan 1.10.1991. Kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnasta annetulla lailla kuntoutus on jaettu lakisääteiseen ja harkinnanvaraiseen osaan. Kuntoutus rahoitetaan sairausvakuutusrahaston varoista. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävien varojen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa. Määrärahaksi ehdotetaan 350 milj. mk, kun se vuoden 1992 menoarviossa on 320 milj. mk.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 1 970 milj. mk. Kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,47 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriltä. Vastaava osuus vuonna 1992 on 0,98 penniä. Rahoitusosuutta ehdotetaan nostettavaksi kuntasektorille asetettavan kulutusmenojen 4 prosentin säästötavoitteen johdosta.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1993 osalta perimällä näiltä järjestelmiltä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan vuonna 1993 yhteensä 330 milj. mk.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus vuonna 1993 on arviolta 18,3 prosenttia. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan työntekijän työeläkemaksun käyttöönoton johdosta laskevan 17,30 prosenttiin, kun se vuonna 1992 on noin 19,10 %. Kokonaismaksun kohoaminen johtuu vaiheittaisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään.

Vuonna 1993 yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,45 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,70 penniä äyriltä ja 3,20 penniä äyriltä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Yksityisen työnantajan

kansaneläkemaksu on 2,40 % palkoista. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on 1,80 penniä äyriltä. Myöskään vuonna 1993 ei työnantajan lapsilisämaksua peritä. Liikevaihtoveron tuottoa ohjataan Kansaneläkelaitokselle vuonna 1993.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1993 on esityksen mukaan noin 1 907 milj. mk.

Sotilasvammakorvauksien menot on arvioitu yhteensä 2 172 milj. markaksi. Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahaksi ehdotetaan 164 milj. mk.

Ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan esitetään määrärahaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus on 20 822 milj. mk. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmä uudistuu vuoden 1993 alusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta muutetaan kehittämällä avohoitoa, tehostamalla päivystysjärjestelmiä, tarkistamalla hoidon porrastamista ja uudelleenkohdentamalla olemassa olevia voimavaroja.

Omaishoitoa tehostetaan 1.7.1993 lukien lisäämällä omaishoitoa koskevat säännökset sosiaalihuoltolakiin. Lasten päivähoidon ja lasten kotihoidon tuen valintaoikeutta koskeva laajennus yhdellä uudella ikäluokalla 1.1.1993 siirretään toteutettavaksi 1.8.1995. Lasten päivähoidon 1.8.1995 voimaantulevaksi säädetystä laajennuksesta ehdotetaan luovuttavaksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määräytymisen perusteena olevan henkilöstön määrä ei esityksen mukaan lisäänny vuonna 1993. Uusia perustamishankkeita ehdotetaan vahvistettavaksi enintään 1 200 milj. markalla.

Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin on vuonna 1993 1 290 milj. markkaa.

3.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 184 milj. mk. Painopistealueena on edelleen laajan joukkotyöttömyyden torjunta.

Tarkoituksenmukaisen työvoimapolitiikan toteuttamiseksi työllisyyslakia ehdotetaan muutettavaksi. Nuorten velvoitetyöllistettävien työttömyysjaksoedellytys pidentyy, osa-aikatyön käyttöä laajennetaan sekä valtionosuuden ja työllistämistukien tasoa alennetaan. Työllisyyslain muutosten seurauksena arvioidaan lain velvoitteiden täyttämiseksi jouduttavan työllistämään 45 000 henkilöä.

Työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisiin menoihin ehdotetaan 1 890 milj. mk. Koulutuksen taloudellisuuteen kiinnitetään yhä kasvavaa huomiota.

Työllisyysmäärärahojen ja aluetukimäärärahojen myöntämisperusteita ja viranomaisten toimivaltuuksia on tarkoitus selkeyttää. Tämän mukaisesti yrityksille myönnettäviä valtionapuinvestointien määrärahoja ehdotetaan siirrettäväksi osaksi yritystoiminnan aluetukea.

Talousarvioesitykseen sisältyvin työllisyysmäärärahoin pyritään työllistämään yhteensä 72 600 henkilöä. Palkkaperusteisilla tuilla pyritään työllistämään 70 000 henkilöä, joista harkinnanvaraisilla työllistämismäärärahoilla 21 500 henkilöä.

Taulukko 6. Työvoimapolitiikan erityistoimenpiteet (henkilötyövuotta)

	1992 TMA + I ja II LTA	1993 TAE
Valtion työllistämät	11 400	16 000
— velvoitetyöllistetyt	8 500	14 000
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	2 900	2 000
Kuntien ja kuntainliittojen työllistämät	23 600	21 500
— velvoitetyöllistetyt	20 000	18 500
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	3 600	3 000
Yhteisöt ja yksityinen sektori	24 000	32 500
— velvoitetyöllistetyt	14 500	12 500
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	9 500	20 000
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	2 900	2 600
Työllistettyjä yhteensä	61 900	72 600
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus, milj. oppilastyöpäivää	5,45	5,8

3.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 261 milj. mk. Painopistealueita ovat ympäristönsuojelun edistäminen, asuntojen perusparannustoiminnan lisääminen sekä asuntomarkkinoiden tasapainottaminen.

Ympäristöpolitiikassa painotetaan kestävää kehitystä edistävien rakenteellisten muutosten aikaansaamista. Tavoitteena on vaikuttaa ympäristölle haitallisiin tuotanto- ja kulutustapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään ympäristöperusteisten verojen ja maksujen kehittämiseen sekä ympäristön kannalta kielteisten tukijärjestelmien purkamiseen.

Suomen lähialueiden ympäristönsuojelutoimenpiteitä edistetään pääasiassa kaupallisin yhteistyöhankkein. Tarkoituksena on parantaa alueiden omia valmiuksia ja edellytyksiä ratkaista ympäristöongelmia. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojelun avustamiseen ehdotetaan 68 milj. mk ja korkotukivaltuudeksi 100 milj. mk.

Ilmansuojelussa tärkeimmät tavoitteet ovat rikkidioksidin ja typen oksidien päästöjen vähentäminen ja ilmakehään vaikuttavien päästöjen vähentäminen.

Suomen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi jatketaan luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa. Pääpaino on eräiden kansallispuistojen ja erityisesti rantojensuojeluohjelman toteuttamisessa. Valtion maita käytetään mahdollisuuksien mukaan vaihtomaina. Luonnonsuojelualueiden hankintaan ja korvauksiin ehdotetaan varoja valtuuksina ja määrärahoina yhteensä 366 milj. mk.

Kansantalouden taantuma on vähentänyt voimakkaasti asuntojen kysyntää ja rakennustoimintaa. Talouden elpyessä vapaarahoitteisen asuntotuotannon ennakoidaan kääntyvän kasvuun vuoden 1993 lopulla. Valtion tukemaa perusparannustoimintaa lisätään huomattavasti. Valtiontalouden vaikeuksien vuoksi lainoitusehtoja joudutaan tiukentamaan. Valtion tukeman uustuotannon määräksi arvioidaan noin 22 000 asuntoa ja perusparannustoiminnan määräksi noin 22 700 asuntoa. Asunto-olojen kehittämisrahaston lainojen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 7 355 milj. mk ja vuokra-asuntojen korkotukilainojen hyväksymisvaltuudeksi 1 130 milj. mk. ASP-järjestelmän säästöpalkkioihin ja asuntolainojen korkotukeen ehdotetaan 785 milj. mk.

Asuntojen hintatason laskiessa yleisesti on asuntomarkkinoiden alueellinen eriytyminen voimistunut. Useilla alueilla on asuntojen ylitarjontaa, ja vanhojen asuntojen hinnat ovat painuneet jo aravatuotantoakin halvemmiksi. Rakennustöiden käynnistymisen varmistamiseksi valtion tukema uustuotanto kohdistetaan voimakkaimman asuntokysynnän alueille. Tarjontaa lisää myös vuokrasääntelyn purkamisen ansiosta virinnyt vuokra-asuntomarkkinoiden elpyminen.

Asumistukeen ehdotetaan 1 450 milj. mk ja ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuen maksatukseen 20 milj. mk.

3.2. Aluepolitiikan kehittäminen

Aluepolitiikan toimintaympäristön muutosten ja integraatiokehityksen myötä on vuonna 1993 tarkoitus suunnata aluepoliittista rahoitusta kasvavassa määrin yritysten kilpailukyvyn ja alueiden tuotantorakenteen parantamiseen. Talousarvioesityksen yhtenä keskeisenä lähtökohtana on pk-yritysten kilpailukykyä parantavien hankkeiden rahoituksen turvaaminen ja edistäminen maan eri osissa.

Kera Oy:n toiminta-alue on laajennettu vuonna 1992 suhdannelainojen osalta koko maahan. Vuonna 1993 yhtiön riskiluottojen myöntäminen ulotetaan myös Etelä-Suomeen. Samalla Kera Oy:n yrityksille myönnettävien lainojen ehtoja porrastetaan alueittain.

Kera Oy voi talousarvioesityksen mukaan myöntää uusia korkotukilainoja vuonna 1993 yhteensä enintään 1 100 milj. mk kehitysalueella ja Väli-Suomessa sekä 500 milj. mk uudella toimialueella Etelä-Suomessa toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille. Lisäksi Kera Oy voisi myöntää 200 milj. mk uusia kehittämislainoja ja 100 milj. mk uusia perustamislainoja koko maassa. Avustuksena riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle ehdotetaan 35 milj. mk.

Alueellisen elinkeinorahoituksen myöntämistä selkeytetään. Yrityksille myönnettävien valtionapuinvestointien määrärahoja siirretään osaksi yritystoiminnan aluetukimäärärahaa. Yritystoiminnan aluetuen myöntämisvaltuuden 388 milj. mk mitoituksessa on otettu huomioon pk-yrityksille myönnettävän muun rahoituksen lisääntyminen. Pienyritystuen myöntämisvaltuus ehdotetaan mitoitettavaksi vuoden 1992 tasolle. Maaseutuelinkeinojen rahoitus on tarkoitus myös turvata.

Uutena tukimuotona koko maassa myönne-

tään korkotukea pk-yritysten investointeihin. Korkotukiluottoja voidaan hyväksyä 1.8.1992 - 31.7.1993 välisenä aikana enintään 2 mrd. mk ja korkotuen maksatuksiin ehdotetaan 40 milj. mk.

Koko maan taloudellisen kilpailukyvyn parantamiseksi Suomen aluetalouksia vahvistetaan yritystoiminnan osaamisinfrastruktuurin kehittämisellä. Etenkin Teknologian kehittämiskeskuksen määrärahojen korkean tason säilyttämisellä parannetaan eri aluetalouksien kehittymisedellytyksiä. Tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahoja on tarkoitus suunnata enenevästi aluepoliittisin perustein.

Nykyinen määräaikainen aluepoliittinen lainsäädäntö on voimassa vuoden 1993 loppuun asti. Uusi lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1994 alusta lukien. Uudistusta valmistellaan lähinnä aluepoliittisen selvitysmiehen ehdotuksen pohjalta ja siinä yhteydessä selvitetään erityisesti Euroopan integraatiokehityksen vaikutukset aluepolitiikan toimenpiteisiin ja toteuttamistapaan. Lisäksi tarkoitus on ottaa huomioon aluepolitiikan vaikuttavuuden ja alueellisen yhteistyön lisäystarpeet sekä valtiontalouden tilan asettamat muutospaineet. Alueellisten organisaatioiden yhteistyötä aluepolitiikan valmistelussa ja toteuttamisessa on tarkoitus lisätä.

Taulukko 7. Keskeisten aluepoliittisten määrärahojen kehitys vuosina 1992—1993

	1992 TMA + I ja II LTA milj. mk	1993 TAE milj. mk
Myöntämisvaltuudet:		
Yritystoiminnan aluetuki (32.51.49)	475	388
Kera Oy:n uudet korkotukilainat	880	1 900
Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (34.06.62)	265	228
Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (30.33.44)	80	80
Maaseutuelinkeinojen korkotukilainat	750	700
Pienyritysten tukeminen (32.51.47)	70	70
Maksatusmäärärahat:		
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (34.06.77)	430	391
Kera Oy (32.49)	411	359
Alueellinen kuljetustuki (32.51.48)	155	150
Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämismäärärahat (32.52)	53	49
Läänin kehittämisraha (26.97.43)	40	35
Kotimaankaupan edistäminen (32.61)	17	14
Korkotuki pk-yritysten investointeihin (32.51.50)	—	40

3.3. Resurssihallinnon kehittäminen

3.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset

Hallitus on keväällä 1992 päättänyt julkisen sektorin uudistusohjelmasta. Hallitus pitää tuloksellista julkista hallintoa kansantalouden ja yhteiskunnan keskeisenä menestystekijänä. Kansallisen kilpailukyvyn edistämisessä julkinen ja yksityinen sektori täydentävät toisiaan. Ohjelman mukaan valtion ja kuntien toiminta uudistetaan niin, että kansalaisille ja yrityksille taataan hyvä yhteiskunnallinen palvelu mahdollisimman taloudellisesti. Julkinen valta vastaa palvelujen saatavuudesta. Palvelun voi tuottaa yksityinen tai julkinen organisaatio.

Hallituksen ohjelmapäätöksen mukaisesti parannetaan hallinnon tuloksellisuutta ja tuottavuutta niin, että valtion palvelut yksityisille henkilöille ja yhteisöille saadaan aikaan vuosittain keskimäärin 2,5 % alemmin reaalisin kustannuksin kuin edellisvuonna tai että kustannuksia lisäämättä voidaan saada aikaan vastaavasti uusia palveluja.

Ministeriöt käynnistävät vuonna 1992 hallinnonaloillaan 1990-luvun kattavat tuottavuus- ja laatuohjelmat. Julkisten virastojen ja laitosten

tulosvastuuta sekä niiden itsenäisyyttä päättää taloudenhoidostaan ja toimintansa järjestämisestä lisätään. Markkinaohjauksen hyväksikäyttöä julkisten toimintojen tuloksellisuuden parantamiseksi edistetään. Hallintoa kevennetään ja siirretään päätösvaltaa keskushallinnosta alue- ja paikallishallintoon. Hallitus tukee kuntien kehittämistä kansalaisten peruspalveluista vastaavina perusyksikköinä.

Hallituksen syksyllä 1991 käynnistämän hajauttamishankkeen (keskushallinnon rationalisointihankkeen) tehtävänä on laatia toimenpideohjelma ministeriöistä ja etenkin keskusvirastoista paikallis- ja aluehallintoon siirrettävistä tehtävistä ja toimivallasta. Tähän liittyen hankkeessa myös arvioidaan keskushallinnon organisaatioita. Tarkoituksena on aloittaa organisaatiouudistukset vuonna 1993 pääosan toimenpiteistä ajoittuessa vuosiin 1994—1995. Hallinnon toimintajärjestelmien muuttaminen on jo aloitettu. Nämä muutokset toteutetaan lähinnä vuosina 1993—1994.

Tammikuussa 1992 hallitus käynnisti maakuntien ja valtion alueellisen hallinnon kehittämishankkeen. Hanke jakautuu kahteen osahankkeeseen, jotka ovat maakuntahallinnon osahanke ja valtion aluehallinnon keventämisen ja kokoamisen osahanke. Vuonna 1993 valtion aluehallinnon kehittämistä jatketaan tavoitteena nykyistä kevyempi, kootumpi ja taloudellisemmin toimiva aluehallinto. Maakuntahallinnon kokeilua koskevat lainsäädännölliset ja kokeilumaakuntia koskevat valmistelut saatetaan loppuun tavoitteena käynnistää kokeilut vuoden 1994 alusta.

Vuonna 1990 aloitettua tulosbudjetoinnin ja -johtamisen kehittämistä jatketaan. Kaikki virastot ja laitokset siirtyvät tulosbudjetointiin viimeistään vuoden 1995 talousarviossa. Tulossopimuskäytäntö ministeriöiden ja virastojen välillä vakiinnutetaan ja kehitetään sopimuksista nykyistä konkreettisempia ja julkisia. Uusimuotoinen kehys- ja tulosohjaukseen soveltuva talousarvion toimeenpanoasiakirja otetaan käyttöön vuodesta 1993 alkaen.

Valtion talousarviosta annetun lain kirjanpitoa ja muuta laskentatointa koskevia säännöksiä, jotka uudistettiin vuonna 1992, sovelletaan ensimmäisen kerran valtion varainhoitovuoden 1993 budjetointiin, kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Valtion kirjanpitoa ja laskentatointa lähennetään soveltuvin osin vastaamaan yhteiskunnan muilta talousyksiköiltä edellytettäviä kirjanpitolain mukaisia käytäntöjä. Laissa edellytetään, että valtion omaisuudelle saadaan sen käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä tuotto. Tämän vaatimuksen toteuttaminen edellyttää omaisuuskirjanpidon lisäksi myös tuottovaatimusten asettamista ja omaisuushallinnon kehittämistä.

Tulosbudjetoinnin ja kehysmenettelyn edelleenkehittämiseksi ja päätösvallan hajauttamiseksi käynnistetään valtion talousarviolainsäädännön uudistuksen toinen vaihe. Tavoitteena on, että lainsäädännön kokonaisuudistus tulee voimaan vuoden 1994 alusta.

Nettobudjetointia ehdotetaan vuonna 1993 sovellettavaksi liiketoimintaa harjoittavissa virastoissa ja laitoksissa sekä 21 muussa virastossa tai laitoksessa, jotka harjoittavat maksullista toimintaa. Ensisijaisesti nettobudjetoinnin piiriin siirtyvät virastot ja laitokset, joissa sovelletaan tulosbudjetointia ja joiden maksuperusteet on tarkistettu uuden maksuperustelain mukaisiksi. Ministeriöt ovat laatineet nettobudjetointiin siirtymisestä aikataulusuunnitelman.

Markkinaohjauksen hyväksikäytön edistämiseksi on ministeriöiden jatkossa sisällytettävä hallinnonalansa suunnitelmiin julkisten hankintojen kilpailuttaminen, palvelujen maksullisuus ja maksupolitiikka sekä hallinnonalan ja virastojen sisäisten ja välisten palvelujen uudelleenorganisointi, hinnoittelu ja kilpailuttaminen. Vuonna 1992 annetun valtion toiminnan maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevan valtion maksuperustelain perusteella valtion toimintojen maksullisuus arvioidaan uudelleen vuoden 1993 loppuun mennessä.

Kansalaisilta ja yksityisiltä yhteisöiltä vaadittavien lupien karsimista ja yksinkertaistamista tehostetaan kaikilla hallinnonaloilla tavoitteena, että vuosina 1992—1993 voidaan karsia tai yksinkertaistaa noin puolet nykyisistä lupamenettelyistä. Painopiste on elinkeinotoimintaa ja taloudellista kilpailua rajoittavien lupien saneeraamisessa. Niin ikään erityisesti rakentamiseen liittyviä lupamenettelyjä kevennetään.

Hallinnon toimintaa tehostetaan ja palvelua parannetaan edistämällä usean eri viranomaisen yhteispalvelupisteiden syntymistä. Julkisen palvelun opas Kansalaisen käsikirja toteutetaan myös sähköisessä muodossa. Palvelun menestystekijöitä kartoitetaan uudelleen järjestettävässä Hyvän palvelun virasto -kilpailussa.

Seuraavassa on yhteenveto vuoden 1993 talousarvioon sisältyvistä keskeisimmistä organisaatiouudistuksista ja muista hallinnon kehit-

tämistoimenpiteistä sekä merkittävistä käynnissä olevista tai käynnistettävistä hallinnon uudistushankkeista.

Oikeusministeriön hallinnonalalla toteutetaan käräjäoikeusuudistus 1.12.1993. Sen mukaan kihlakunnanoikeudet ja raastuvanoikeudet korvataan käräjäoikeuksilla, niiden tuomiopiirit järjestellään uudelleen ja oikeudenkäyntimenettely uudistetaan.

Lääninhallituksista karsitaan lupahallintoa ja muita yksittäisiä tehtäviä, siirretään tehtäviä ja toimivaltaa paikallishallinnolle sekä vähennetään henkilöstöä erityisesti kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta johtuvia tehtävävähennyksiä vastaavasti.

Puolustusministeriön hallinnonalalla siirrytään uuteen johtamis- ja hallintojärjestelmään vuoden 1993 alussa. Pääesikunnan henkilöstömäärä supistetaan noin puoleen aikaisemmasta. Puolustusvoimien alueorganisaatiota muutetaan siten, että nykyisten 30 alueellisen esikunnan tilalle tulee 15. Vuoden 1993 alussa toimintansa aloittaa puolustusvoimien materiaalilaitos. Puolustushallinnon kiinteistö- ja rakennustoimintaa kehitetään.

Valtiovarainministeriön alaiset Valtion painatuskeskus, Valtion ravitsemiskeskus ja Valtion tietokonekeskus sekä Suomen rahapaja muutetaan osakeyhtiöiksi 1.1.1993 alkaen. Pankkitarkastusvirasto ja sen tehtävät siirretään Suomen Pankin yhteyteen. Verohallinnon atk-toimintoja tehostetaan. Verotuksen alueorganisaation palvelukyvyn vahvistamiseksi ja kustannusten säästämiseksi yhdistetään lääninverovirastot ja verotoimistot asteittain yksitasoiseksi alueverohallinnoksi. Valmistellaan tullihallinnon uudelleenjärjestelyä siten, että tullilaitos voidaan 1994 siirtää kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle.

Opetusministeriön hallinnonalalla valmistellaan audiovisuaalisen keskuksen lakkauttaminen niin, että uudistus voidaan toteuttaa 1.3.1994 lukien. Tarkoituksena on siirtää audiovisuaalisen oppimateriaalin kehittämistehtävät opetushallitukselle, jonka tehtävänä on myös vähälevikkisen oppimateriaalin tuotannon tukeminen. Keskuksen muut tehtävät siirretään yleisradion sekä muiden julkisten ja yksityisten organisaatioiden tehtäväksi.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla uudistetaan maaseutuelinkeinohallintoa 1.1.1993 lukien. Maatilahallitus lakkautetaan, sen tehtävät ja voimavarat siirretään maa- ja metsätalousministeriöön, Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen, Maatalouden tutkimuskeskukseen sekä ministeriön alaisiksi laitoksiksi perustettaviin Tietopalvelukeskukseen ja Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen. Maatalouden tutkimusta kootaan Maatalouden tutkimuskeskukseen yhdistämällä siihen Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos. Maataloustuotteiden vientitukeen, tuontisuojaan ja lisensiointiin liittyvän kehittämisen ja hallinnoinnin koordinoinnin parantamiseksi valtiovarainministeriöstä siirretään vientitukeen liittyvät tehtävät maa- ja metsätalousministeriöön. Muilta osin selvitetään maatalouden vientituen hallinnon järjestäminen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla meneillään olevan hallinnon uudistamisen ja kansainvälisen kehityksen valossa.

Liikenneministeriön hallinnonalalla autorekisterikeskus muutetaan uusimuotoiseksi liikelaitokseksi 1.1.1993 alkaen. Tiepiirejä vähennetään vuonna 1993.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla Puolustustaloudellisen suunnittelukunnan tehtävät siirretään perustettavaan huoltovarmuuskeskukseen. Lisenssivirasto on tarkoitus lakkauttaa vuoden 1993 aikana, ja samalla selvitetään lakkauttamisesta aiheutuvat vaikutukset ja yhteydet tullihallituksen toimintoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla sosiaali- ja terveyshallituksen lääkeosasto sekä sosiaali- ja terveyshallituksen alainen lääkelaboratorio lakkautetaan, ja niiden tilalle perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön alainen lääkelaitos 1.3.1993 lukien. Kansaneläkelaitoksen hallinnon uudistaminen käynnistetään niin, että uudistus voidaan toteuttaa vuosina 1994 ja 1995.

Työministeriön hallinnonalalla uudistetaan työsuojeluhallinnon organisaatiota viimeistään 1.6.1993 lukien. Työsuojeluhallitus lakkautetaan, ja sen toimintoja siirretään työministeriöön perustettavaan uuteen osastoon. Työsuojelupiirit siirretään työministeriön alaisuuteen samalla, kun metsä- ja maatalouden työsuojelupiirit yhdistetään yleisiin työsuojelupiireihin. Vuoden 1993 aikana selvitetään mahdollisuudet työvoima- ja työsuojelupiirien kokoamiseen.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla uudistetaan asuntohallintoa. Asuntohallitus lakkautetaan vuonna 1993 ja sen toimintoja siirretään ministeriöön, kuntiin sekä valtion asuntolainoituksen hoitamista varten perustettavaan valtion asuntorahoitusta hoitavaan yksikköön.

Valtion hankintakeskuksen, Valtion viljava-

raston ja Metsähallituksen muuttamista uusimuotoisiksi liikelaitoksiksi valmistellaan siten, että uudistukset voidaan toteuttaa vuonna 1994. Samoin valmistellaan rakennushallinnon organisaation muuttamista pääosin liikelaitos- ja yhtiömuotoon.

Lisäksi valmistellaan valtion virastojen ja laitosten korjaamotoiminnan muuttamista liiketaloudellisin perustein järjestetyksi toiminnaksi. Selvityksestä vastaa liikenneministeriö.

Merialueilla toimivien viranomaisten yhteensovittamista kehitetään sisäasiainministeriön, liikenneministeriön ja muiden ministeriöiden yhteistyössä. Valmistelusta vastaa sisäasiainministeriö. Hanke toteutetaan vuonna 1994.

3.3.2. Julkisten palvelujen yksikkökustannukset

Talousarvioesitykseen sisältyvistä menoista noin 57 mrd. mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä esityksessä on noin 43 mrd. mk, käytetään pääosin kunnalliseen palvelutuotantoon. Valtion menoista ohjautuu siten julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen yhteensä yli 100 mrd. mk eli noin 58 prosenttia.

Julkisten palvelujen tuottamiseen käytetään lähes neljännes bruttokansantuotteesta. Keskeinen syy julkisen sektorin menojen kasvuun parin viime vuosikymmenen aikana on ollut hyvinvointipalvelujen määrän lisääminen. Terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelujen menot muodostavat runsaat 60 prosenttia julkisista palvelumenoista.

Runsas viidennes julkisista palvelumenoista käytetään perinteisesti julkisen vallan tehtäviin kuuluvien kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisia tehtäviä ovat mm. yleinen hallinto, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Myös kansantaloutta yleisesti palvelevia tehtäviä, kuten infrastruktuurin kehittäminen ja ylläpito, voidaan rinnastaa kollektiivisiin palveluihin.

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista palveluista on maksullisia, jolloin niistä pääsääntöisesti peritään valtion maksuperustelain mukainen maksu tai hinta. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat yleensä niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia, tai niistä perittävät maksut ovat alhaisemmat kuin palvelujen tuotantokustannukset.

Julkiset palvelut pyritään tuottamaan mahdollisimman taloudellisesti, ja siksi palvelujen yksikkökustannusten kehityksen seuraaminen on tärkeää. Palvelujen yksikkökustannuksia määritettäessä ongelmina ovat mm. palvelua kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta sekä näille suoritteille kaikkien niiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten osoittaminen. Koko maan palvelutuotantoa kattavien keskimääräisten yksikkökustannusten laskemista rajoittavat palvelujen tilastoinnissa esiintyvät puutteet.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu nettomääräisten käyttömenojen ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyvin hinnoin lasketut luvut sisältävät kustannustason nousun, joka on viime vuosina ollut yleisen hintatason kasvua suurempi. Työvoimavaltaisen palvelusektorin kustannustason noususta suuri osa aiheutuu palkkakustannusten kohoamisesta.

Taulukko 8. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot, niiden rahoitus ja yksikkökustannukset käyvin hinnoin (1.6.1992 käytettävissä ollein tiedoin)

Palvelutyyppi	Käyttömenot vuonna 1990 milj. mk	Käyttömenojen rahoitusosuudet vuonna 1990, %			Käyttömenot/suorite, mk			Suorite
		valtio	kunnat	asiakkaat	1989	1990	1991	
Opetus- ja sivistystoimi								
— peruskoulut	11 986	70	30	—	98	96	110	oppilaspäivä
— lukiot	1 940	69	31	—	89	96	117	oppilaspäivä
— valtion ammatilliset oppilaitokset	2 028	78	22	—	201	209	..	oppilaspäivä

— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset ...	3 569	65	35	—	189	209	..	oppilaspäivä
— ammatilliset kurssikeskukset	703	100	—	—	255	275	..	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	1 015	61	39	—	10.9	12.6	..	lainaus
— korkeakoulut	3 885	100	—	—	24 100	26 800	33 100	oppilasvuosi
Terveydenhuolto								
— yleissairaalat[1]	12 251	42	46	6				
— vuodeosastohoito					1 290	1 521	..	hoitopäivä
— avohoito					563	671	..	käynti
— mielisairaalat	2 646	44	44	7				
— vuodeosastohoito					529	651	..	hoitopäivä
— terveyskeskukset	12 393	42	47	7				
— vuodeosastohoito					556	604	..	hoitopäivä
— avohoito					161	198	..	käynti
Sosiaalipalvelut								
— lasten päiväkodit	4 075	42	48	10	31 557	35 784	35 840	hoitopaikka/v.
— perhepäivähoito	2 530	40	46	13	25 283	27 618	29 190	hoitopaikka/v.
— vanhainkotihoito	3 215	38	44	18	112 219	131 147	139 400	hoitopaikka/v.
— kodinhoitoapu	1 455	43	50	7	178	192	200	hoitopäivä
Teiden ja katujen pito[2]	9 870	62	29	9	0.21	0.22	0.23	ajokilometri

[1] pl. erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat
[2] Sisältää käyttömenojen lisäksi myös investointimenoja. Kiinteistöjen tiekustannukset sisältyvät asiakasmaksuihin.

Taulukon tiedot perustuvat pääosin ao. hallintoviranomaisten tilastoihin. Vuoden 1991 suoritekohtaiset käyttömenotiedot ovat ennakkotietoja. Eri palveluiden tilastoinnissa on eroja mm. kustannusten laskentaperusteissa. Koska käyttökustannuksia ei useinkaan ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita, eräissä tapauksissa yksikkökustannus on hyvinkin erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo. Yksikkökustannuksiin ei sisälly pääomakustannuksia eikä eläkevastuusta aiheutuvia kustannuksia kokonaisuudessaan. Eläkevastuun huomioon ottaminen lisäisi kustannuksia neljänneksellä. Valtion eläkkeiden rahastointi vuodesta 1991 alkaen kohottaa eläkevastuun osuutta kustannuksista noin viidellä prosenttiyksiköllä. Pääomakustannusten osuus hyvinvointipalvelujen kokonaiskustannuksista on keskimäärin vajaat kymmenen prosenttia.

Terveydenhuollon kustannukset vaihtelevat laitostyypeittäin, hoitopäivän ja käyntikerran käyttömenot ovat korkeimmat yliopistollisissa keskussairaaloissa ja alhaisimmat terveyskeskussairaaloissa.

Peruskoulujen käyttömenot olivat vuonna 1991 keskimäärin 20 900 markkaa oppilasta kohti. Lukioiden osalta vastaava luku oli 19 900 markkaa/oppilasvuosi. Lukioiden opintososiaalisten etujen lisääminen on kohottanut lukioiden oppilaskohtaisia käyttömenoja. Ammatillisen koulutuksen kustannukset vaihtelevat voimakkaasti eri oppilinjojen kesken. Vuonna 1991 keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohti olivat valtion oppilaitoksissa 39 000 markkaa samoin kuin kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissakin. Korkeakouluissa keskimääräiset käyttökustannukset opiskelijaa kohti olivat 33 100 mk ja tutkintoa kohti 334 000 mk vuonna 1991. Kustannusten nousu edelliseen vuoteen verrattuna johtuu eläkevastuiden sisällyttämisestä käyttökustannuksiin vuoden 1991 alusta alkaen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttökustannuksista noin kymmenen prosenttia rahoitetaan käyttäjiltä perityin maksuin. Käyttäjämaksujen osuus julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoista vaihtelee suuresti palveluittain. Vuonna 1990 asiakasmaksut kattoivat kansanterveystyön käyttömenoista keskimäärin seitsemän prosenttia ja erikoissairaanhoidon käyttömenoista vajaat kuusi prosenttia. Koulutuspalvelut ovat olleet käyttäjilleen ilmaisia. Tieliikenteen käyttäjiltä perittävät erityisverot ylittävät tienpidon kokonaiskustannukset. Käyttäjämaksujen keskimääräinen osuus käyttömenoista kuvaa vain poikkeuksellisesti todellista tilannetta ja saattaa helposti johtaa virhepäätelmiin.

3.3.3. *Henkilöstön supistaminen ja henkilöstömenojen vähentäminen*

Vuonna 1991 valtion henkilöstömäärä oli 210 835, joista 141 740 virkasuhteisia ja 69 095 työsopimussuhteisia. Budjettitalouden piirissä henkilöstöstä oli 145 877 ja valtion liikelaitoksissa 64 958. Henkilöstömäärän vähennys vuodesta 1990 oli kaikkiaan 1,2 % ja budjettitalouden piirissä 0,7 %.

Valtioneuvoston vuosien 1989—1991 aikana tekemien periaatepäätösten perusteella valtion virastojen ja laitosten henkilöstömäärää on vähennetty kehysmenettelyä hyväksi käyttäen. Viimeisin 30.4.1991 tehty valtioneuvoston päätös edellyttää valtion talousarvion piirissä olevan henkilöstön supistamista vuoteen 1996 mennessä 5 %:lla. Valtioneuvoston 27.2.1992 meno- ja henkilöstökehyksistä vuosille 1993—1995 tekemässä päätöksessä mainittu 5 % eli noin 6 700 virkaa ja tehtävää on kohdennettu hallinnonaloille 2,7—6,2 %:n määräisinä osuuksina.

Vuoden 1993 talousarvioesitys on laadittu mainittujen periaatepäätösten mukaisesti. Valtion talousarvion ja kehysten piirissä olevan henkilöstömäärän supistuminen vuodesta 1992 vuoteen 1993 on 2 838 henkilötyövuotta eli 2,1 %. Muiden vuosien osalta kehitys ilmenee taulukosta. Valtion uusimuotoiset liikelaitokset ovat supistaneet ja edelleen supistavat henkilöstöään tuhansilla henkilöillä.

Näiden henkilöstön supistamisten lisäksi talousarvioesityksessä on osana kulutusmenojen karsimista vähennetty asianomaisilta momenteilta neljä prosenttia palkkausmenoista ja niistä riippuvista henkilöstömenoista. Hallituksen tavoitteena on, että menot karsitaan tälle tasolle ensisijaisesti sopimusteitse muuttamalla valtion virka- ja työehtosopimuksia. Siltä osin kuin sopimusperusteisia säästöjä ei voida aikaansaada, vähennykset toteutetaan lomautuksin ja henkilöstön lisäsupistamisin. Mahdollisia lisäsupistamisia ei ole voitu tässä vaiheessa sisällyttää talousarvioesityksen henkilötyövuosia koskeviin lukumääriin.

Kunnallisen henkilöstön kokonaismäärä oli vuonna 1991 475 000, josta 57 % toimi valtionosuuden piiriin kuuluvissa tehtävissä. Yksityisen valtionapukentän henkilöstömäärä oli 25 000.

Taulukko 9. Henkilöstökehysten piiriin kuuluvat henkilötyövuodet ja vähennykset prosentteina vuosina 1992—1996

PL	1992[1]	%	1993	%	1994	%	1995	%	1996	%
23.	219	1,37	216	0,93	214	0,93	212	1,42	209	4,57
24.	1 558	0,00	1 558	0,96	1 543	0,45	1 536	0,46	1 529	1,86
25.	7 247	0,03	7 249	0,61	7 205	1,49	7 098	0,45	7 066	2,50
26.	18 477	0,49	18 387	0,24	18 342	0,93	18 171	1,77	17 850	3,39
27.	21 170	0,83	20 995	1,17	20 750	1,69	20 400	1,96	20 000	5,53
28.	16 400	2,90	15 924	1,86	15 628	1,98	15 318	8,60	14 000	14,63
29.	32 148	0,57	31 966	0,73	31 732	2,06	31 077	2,50	30 301	5,75
30.	7 068	1,61	6 954	2,42	6 786	2,06	6 646	2,26	6 496	8,09
31.	15 205	10,63	13 588	3,00	13 181	1,24	13 017	1,31	12 846	15,51
32.	5 682	1,48	5 598	1,20	5 531	1,79	5 432	1,53	5 349	5,86
33.	2 921	1,71	2 871	1,95	2 815	1,74	2 766	2,21	2 705	7,39
34.	3 699	0,46	3 682	0,46	3 665	2,10	3 588	2,20	3 509	5,14
35.	2 303	1,39	2 271	1,32	2 241	1,56	2 206	1,59	2 171	5,73
Yht.	134 097	2,12	131 259	1,24	129 633	1,67	127 467	2,70	124 031	7,51[2]

[1] Vuoden 1992 luvut ovat vuoden 1992 talousarviossa olevien enimmäismäärien perusteella eräin teknisin tarkennuksin määritelty. Vuoden 1993 luvut ovat tämän talousarvioesityksen mukaiset. Vuosien 1994—1996 osalta luvut ovat ennakoituja ja perustuvat kehyspäätökseen 27.2.1992 ja tämän talousarvioesityksen linjauksiin. Näissä ei siis ole otettu huomioon esim. kohdassa 3.3.1 tarkoitettujen hallinnon organisaatiomuutoksien vaikutuksia henkilöstön enimmäismääriin.

[2] Vähennyksistä 1,21 %-yksikköä aiheutuu henkilöstön siirtymisestä kehysten ulkopuolelle esim. valtion liikelaitoksiin ja loput 6,30 %-yksikköä varsinaisesta henkilöstömäärän supistamisesta.

3.3.4. *Valtion henkilöstömenot ja valtionavut palkkauksiin*

Vuonna 1992 ovat voimassa 29.11.1991 allekirjoitetun tulopoliittisen sopimuksen perusteella 1.1.1992 - 31.10.1993 väliseksi ajaksi tehdyt valtion virka- ja työehtosopimukset. Palkkausmääräysten osalta kyseiset sopimukset voidaan irtisanoa päättymään 31.1.1993, ellei keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa päästä sopimukseen 30.11.1992 mennessä 1.2.1993 alkavan sopimusjakson palkoista ja palkkaperusteista.

Tulopoliittisen sopimuksen ja tehtyjen virka- ja työehtosopimusten mukaisesti voimassa olevat sopimukset uudistettiin sellaisinaan 31.10.1993 päättyväksi sopimuskaudeksi.

Sopimusten osana noudatetaan tulopoliittisessa sopimuksessa sovittua indeksiehtoa. Sen mukaan, mikäli kuluttajahintaindeksin nousu joulukuun 1991 ja lokakuun 1992 välisenä aikana ylittää 5,4 %, korotetaan palkkoja ylitettä vastaavalla määrällä 31.1.1993 jälkeen lähinnä alkavan palkanmaksukauden yhteydessä.

Tulopoliittisessa sopimuksessa on sovittu 3 prosentin suuruisesta palkansaajien työeläkemaksusta vuodelle 1993. Valtion eläkemaksua alennetaan vastaavasti.

Matkakustannusten korvaamisesta tehdyt sopimukset uudistettiin tekstien osalta sellaisinaan. Aiheutuneen kustannuskehityksen ja devalvaation johdosta kustannusten korvauksia korotettiin vuodelle 1992 keskimäärin 4,3 %. Vuotuinen kustannusvaikutus budjettitalouden piirissä on noin 15 miljoonaa markkaa.

Talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun 1990—1991 tarkistamisesta 15.11.1990 tehdyn sopimuksen mukaan vuodesta 1992 alkaen loppiaisen ollessa muuna arkipäivänä kuin lauantaina se lyhentää työaikaa mutta helatorstai ei. Tämän mukaiset sopimusmuutokset tehtiin valtion virka- ja työehtosopimuksiin syksyllä 1991 ja ne vaikuttivat työaikaa lyhentävästi vuonna 1992.

Palkkojen sopimuskorotusten vaikutus valtiolla vuodesta 1991 vuoteen 1992 on keskimäärin 0,9 %. Tämä johtuu vuoden 1991 sopimuskorotusten vuodelle 1992 aiheuttamasta palkkaperinnöstä.

Kuntasektorin henkilöstön samoin kuin yksityisten valtionapulaitosten henkilöstön palvelussuhteen ehtojen tarkistuksista on sovittu tulopoliittisten kokonaisratkaisujen mukaisesti. Lakisääteisten henkilöstömenoihin myönnettävien valtionapujen perusteet ja valtionavut on tarkistettu palvelussuhteen ehtoja vastaavasti.

Valtion maksamien eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuonna 1992 reaalisesti noin 3,5 % eläkkeiden lukumäärän kasvun johdosta.

Valtion eläkejärjestelmää uudistetaan siten, että valtion eläkelain mukaiset eläkeikää, eläkkeen tavoitetasoa ja karttumaa koskevat eläkkeen saamisen ehdot valtion ja yksityisen alan välillä yhtenäistetään. Ensimmäisessä vaiheessa valtion eläkelainsäädäntöä uudistetaan vuoden 1993 alusta lukien siten, että vuoden 1992 jälkeen alkavissa uusissa valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvissa palvelussuhteissa eläketuuksien taso on sama kuin yksityisen alan työntekijöillä.

3.3.5. *Valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistaminen*

Valtion henkilöstöpolitiikkaa ja -hallintoa uudistetaan lähivuosina, jotta henkilöstövoimavaroja voitaisiin käyttää tehokkaammin ja joustavammin ja jotta ne paremmin vastaisivat toiminnan tuottavuuden, tehokkuuden ja palvelutason edistämisen tarpeita sekä valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksia. Uudistukset tukevat tulosohjaukseen siirtymistä. Valtioneuvosto on päättänyt uudistusten peruslinjoista 7.3.1991.

Valtion henkilöstön palvelussuhdetta sekä neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää uudistetaan niin, että se vastaa mahdollisimman pitkälle työmarkkinoilla yleensä sovellettavaa järjestelmää ja lainsäädäntöä. Uudistus on tarkoitus toteuttaa koko valtionhallintoa koskevana pääosin vuonna 1994. Asiaa koskevat ehdotukset valmistuvat vuoden 1992 loppuun mennessä.

Valtion palkkapolitiikkaa ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan vuosina 1993—1995 siten, että palkkaus perustuu tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen ja ammattitaitoon sekä tuloksellisuuteen. Palkkausjärjestelmien kehittäminen liittyy tulosohjauksen etenemiseen.

Valtionhallinnon tehtävien kehityksen ja toimintamuotojen muutoksen takia sekä toiminnan tuottavuuden lisäämiseksi parannetaan henkilöstökoulutusta ja työyhteisöjen toimivuutta. Johdon ja asiantuntijoiden koulutuksella kehitetään erityisesti valmiutta toimeenpanna muutoksia ja johtaa henkilöstöä sekä tehostaa voimavarojen käyttöä. Vuosina 1991 ja 1992

aloitettuja ylimmän virkamiesjohdon koulutusohjelmia jatketaan. Erityisesti tehostetaan johdon ja henkilöstön valmentamista Euroopan talousalueen toimeenpanoa ja Euroopan Yhteisöjen jäsenyyttä varten.

Valtionhallinnon tehostamiseksi ja sopeutumiskyvyn lisäämiseksi edistetään henkilöstön liikkuvuutta ja uudelleensijoittumista. Järjestelmä uudistetaan osana palvelussuhteen uudistamista vuoden 1993 alusta.

Johdon ja asiantuntijoiden valinta- ja urajärjestelmää sekä palvelussuhteen ehtojen yleistä määräytymistä uudistetaan.

3.4. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Vuoden 1993 alusta tulee voimaan kuntien laskennallinen valtionosuusjärjestelmä. Uudistuksen tavoitteena on lisätä kuntien itsenäistä päätäntävaltaa ja edistää toimintojen taloudellisuutta ja tehokkuutta sekä turvata kunnissa peruspalvelujen järjestäminen.

Nykyisin kustannuksiin perustuvat käyttötalouden valtionosuudet korvataan laskennallisilla valtionosuuksilla, jotka perustuvat kuntaa, sen väestöä ja toimintaa kuvaaviin mittareihin.

Käyttötalouden valtionosuudet muodostuvat
— yleisestä valtionosuudesta
— verotulojen täydennyksestä
— harkinnanvaraisesta avustuksesta
— opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta sekä
— sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta.

Osa nykyisistä opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkohtaisista valtionosuuksista siirretään yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen. Valtionosuuksien hallinnonaloittaiset siirtymät ovat seuraavat: opetusministeriön hallinnonalalta siirtyy yleiseen valtionosuuteen ja verotulojen täydennykseen 1 868 milj. markkaa ja sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalta 3 136 milj. markkaa eli yhteensä 5 004 milj. markkaa. Verotulojen täydennys kasvaa siirtojen johdosta 1 947 milj. markalla ja yleinen valtionosuus 3 057 milj. markalla.

Lisäksi kunnat saavat hallinnonaloittain valtionosuutta perustamiskustannuksiin. Perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmä yhtenäistetään.

Uudistus ei muuta kustannusten jakoa valtion ja kuntien välillä. Kustannustenjako pidetään myös vastaisuudessa ennallaan tarkistamalla valtionosuuksien keskimääräisiä markkamääriä vuosittain valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun, hintatason ja palkkaustason muutoksen perusteella. Valtionosuuksien määräytyminen ei siis uudessa järjestelmässä perustu harkintaan, vaan vuosittaiset muutokset ovat laskennallisia.

Kustannustenjaon muuttumattomuus tarkistetaan joka neljäs vuosi. Mikäli erillisten selvitysten perusteella havaitaan rahoitusosuuksien muutoksia, muutetaan valtionosuuksia siten, että kustannustenjako palautuu entiselle tasolleen.

Uudistuksen taloudellisia vaikutuksia tasataan vuoteen 2000 asti siten, että valtionosuuksien kokonaismäärä lähestyy asteittain laskennallisten perusteiden mukaista valtionosuutta. Valtionosuuksien muutos vuoteen 2000 mennessä voi olla korkeintaan samaa suuruusluokkaa kuin yhden kantokykyluokan muutoksen vaikutus valtionosuuksiin.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä puretaan ja kevennetään toimintaa koskevaa säännöstöä sekä uudistetaan myös kuntien ohjaus- ja seurantajärjestelmää.

3.5. Valtuuksista aiheutuvat menot

Seuraavassa on esitetty talousarvioesityksessä sekä aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1993 jälkeen aiheutuviksi arvioidut menot, jotka joudutaan maksamaan talousarvion ulkopuolisista rahastoista tai joita vastaavat määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien talousarvioihin.

Taulukko 10. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk[1)]

		1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998— milj. mk
1.	**Vuonna 1993 myönnettävistä (= uusista) valtuuksista aiheutuvat menot:**					
1.	Tilausvaltuudet	210	110	5	5	
2.	Talonrakennusvaltuudet	70	50	20		
3.	Muut rakentamisvaltuudet	3 020	1 360	100		
4.	Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	325	115	115	105	350
5.	Avustusten myöntämisvaltuudet	845	415	110	40	25
6.	Lainojen myöntämisvaltuudet	3 000	100			
7.	Kehitysyhteistyövaltuudet	475	1 040	1 315	325	
8.	Korkotukilainavaltuudet	145	220	225	195	580
9.	Muut valtuudet	510	340	305	160	105
	Yhteensä	8 600	3 750	2 195	830	1 060
2.	**Aiemmin myönnetyistä (= vanhoista) valtuuksista aiheutuvat menot:**					
1.	Tilausvaltuudet	3 195	2 365	2 400	2 040	4 840
2.	Talonrakennusvaltuudet	610	330	120		
3.	Muut rakentamisvaltuudet	860	250			
4.	Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	445	410	340	290	550
5.	Avustusten myöntämisvaltuudet	465	165	125	55	20
6.	Lainojen myöntämisvaltuudet	155				
7.	Kehitysyhteistyövaltuudet	1 375	910	135	370	
8.	Korkotukilainavaltuudet	1 340	1 130	970	780	1 955
9.	Muut valtuudet	405	355	310	35	30
	Yhteensä	8 850	5 915	4 400	3 570	7 395
	Kohdat 1 ja 2 yhteensä	17 450	9 665	6 595	4 400	8 455

[1)] ml. rahastojen valtuudet

4. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Ensi vuonna ei ole mahdollisuuksia merkittävään verotuksen keventämiseen. Valtion verotulojen kertymän arvioidaan nimittäin pysyvän edelleen heikkona ja valtion nettolainanottotarpeen suurena.

Hallitusohjelmassa tarkoitetut tuloverojärjestelmän rakenteen uudistamista koskevat verouudistuksen jatkotoimenpiteet tullaan kuitenkin pääosin toteuttamaan. Pääomatulojen verotusta ja yritysverotusta on tarkoitus uudistaa siirtymällä ansiotulojen ja pääomatulojen verotuksessa ns. eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Pääomatuloja on tarkoitus verottaa yhtenäisellä 25 prosentin verokannalla erillään ansiotuloista, joihin sovellettaisiin edelleen progressiivista veroasteikkoa. Samansuuruista verokantaa kuin pääomatuloissa sovellettaisiin myös yhteisöjen verotuksessa. Uudistus ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta lukien.

Liikevaihtoverotuksen uudistusta valmistellaan siten, että se voidaan antaa eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 1993 kevätistuntokaudella, jotta siirtyminen arvonlisäverojärjestelmään olisi mahdollista vuoden 1994 alusta lukien.

Veroasteen arvioidaan alenevan noin 2 1/2 prosenttiyksiköllä eli 35 1/2 prosenttiin. Tästä vain vajaat puolet on verotuksen varsinaista kevenemistä, sillä muilta osin veroasteen alenemiseen vaikuttaa vuoden 1991 verotuksen valmistumisen lykkääntyminen noin kuukaudella normaalitilanteeseen verrattuna. Kokonaisveroasteen arvioidaan alenevan veroastetta vähemmän. Talousarvioesitykseen sisältyvät veroperustemuutokset nostavat kuluttajahintaindeksiä 1/2 %.

Vakuutetun kansaneläkemaksua alennetaan 1,25 pennillä veroäyriltä ja vakuutetun sairausvakuutusmaksua 0,5 pennillä veroäyriltä. Lisäksi vuonna 1993 osa liikevaihtoveron tuotosta ohjataan Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitokselle tuloutettavat työnantajan maksut säilyvät vuoden 1992 lopun tasolla. Yksityisen

sektorin työnantajan työeläkemaksun suuruudeksi arvioidaan 15,3 %. Tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun sisältynyt vakuutetun kolmen prosentin suuruinen työeläkemaksu tulee voimaan vuoden 1993 alusta lukien. Valtiotyönantajan eläkemaksu alenee edellä mainitusta syystä vastaavalla määrällä. Kuntien eläkemaksun suuruudeksi arvioidaan 17,3 %.

Ansiotuloja koskevaan progressiiviseen tuloveroasteikkoon ei ehdoteta tehtäväksi inflaatiotarkistusta. Ansiotuloista tehtäisiin kaikki nykyiset vähennykset lukuunottamatta korkomenoja, jotka vähennettäisiin ensisijaisesti pääomatuloista. Korkomenojen perusteella voisi kuitenkin tehdä vähennyksen myös ansiotuloista määrättävästä verosta.

Pääomaverouudistuksen arvioidaan pitkällä aikavälillä lisäävän valtion verotuloja. Alkuvaiheessa uudistuksen toteutukseen liittyy kuitenkin monia siirtymäkauden järjestelyjä, joiden yhteisvaikutuksen vuoksi valtion verotulot tulevat vuonna 1993 vähenemään. Pääomaverouudistuksen, verotuksen valmistumisen lykkääntymisen ja työntekijän Tel-maksun vähennysoikeuden johdosta tuloveron tuoton arvioidaan alenevan 7 000 milj. markalla verrattuna vuoteen 1992.

Tuontimaksujen tarkistamiseen liittyen elintarvikkeiden lisensiointia supistetaan. Tuontimaksujärjestelmää ehdotetaan tarkistettavaksi ja laajennettavaksi myös siten, että se korvaa pääosin nykyisen elintarvikkeiden valmisteverotuksen.

Alkoholijuomien ja oluiden verotusta ehdotetaan uudistettavaksi siten, että se vastaisi nykyistä paremmin eurooppalaista verojärjestelmää. Nykyisestä puhtaasta arvopohjaisesta verotusjärjestelmästä ehdotetaan siirryttäväksi osittain puhtaasti määräpohjaiseen ja osittain sekaverojärjestelmään.

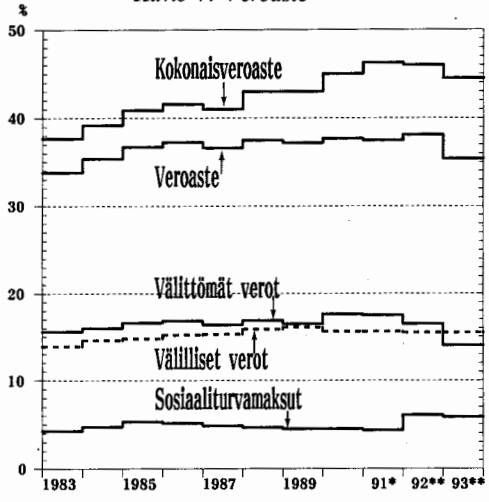
Moottoribensiinin perusveroa ehdotetaan korotettavaksi 30 penniä litralta, sekä kivihiilen, polttoöljyjen, jyrsinturpeen ja maakaasun polttoaineveron lisävero noin kaksinkertaiseksi. Uusi sähkövero ja sähköveron lisävero ehdotetaan otettavaksi käyttöön.

Lannoiteveroa, rehujen rasva- ja valkuaisveroa sekä maatalouden markkinoimismaksuja ehdotetaan alennettavaksi, koska maataloustuottajien osuus vientikustannuksista alenee.

Moottoriajoneuvoverotusta ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että dieselkäyttöisten henkilöautojen käyttökustannukset tulisivat vastaamaan moottoribensiinin veronkorotusten johdosta tapahtuvaa bensiinikäyttöisten henkilöautojen verorasitusta.

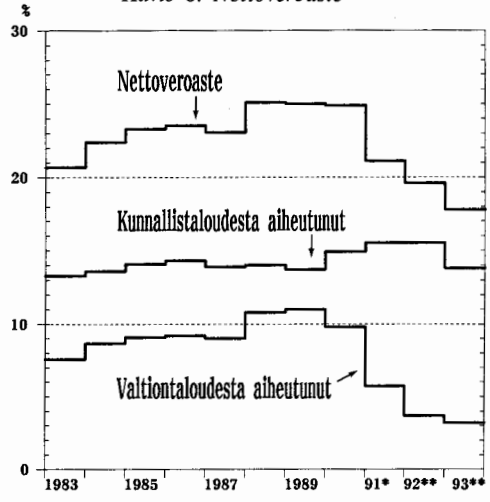
Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tuloarvioiden yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioidaan talousarvion kokonaistulot seuraavaksi:

Kuvio 7. Veroaste[1)]

1) Veronpalautusten siirtymän vaikutus oikaistu vuosina 1986 ja 1987.

Kuvio 8. Nettoveroaste[1)]

1) Veronpalautusten siirtymän vaikutus oikaistu vuosina 1986 ja 1987.

Taulukko 11. Tulot osastoittain vuosina 1991—93, milj. mk

	Osasto	v. 1991 TP milj.mk	v. 1992 TMA milj.mk	v. 1993 TAE milj.mk	Muutos 1993/92 milj.mk	Muutos 1993/92 %
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	115 181	115 483	104 450	— 11 033	— 10
12.	Sekalaiset tulot	16 509	17 842	18 592	+ 750	+ 4
13.	Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 885	3 804	3 725	— 80	— 2
14.	Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	155	214	—	— 214	— 100
15.	Lainat	27 732	35 482	48 511	+ 13 029	+ 37
	Yhteensä	**163 462**	**172 825**	**175 277**	**+2 452**	**+1**

5. Valtion liiketoiminta ja rahastot

5.1. Liiketoiminta

Valtion liiketoimintaa harjoittavat valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden lisäksi budjettitalouteen kuuluvat valtion liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset, jotka on nettobudjetoitu, sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiset liikelaitokset.

Aikaisemmin valtion liikelaitoksina toimineista Valtion painatuskeskuksesta, Valtion ravitsemiskeskuksesta ja Valtion tietokonekeskuksesta muodostetaan 1.1.1993 valtionenemmistöiset osakeyhtiöt. Valtion margariinitehtaan, joka aikaisemmin toimi budjettitalouteen kuuluvana liikelaitoksena, toiminta on loppunut vuoden 1992 aikana. Lisäksi autorekisterikeskuksesta muodostetaan 1.1.1993 valtion liikelaitos.

Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten sekä liikelaitosten yhteisen liikevaihdon on arvioitu vuonna 1993 olevan 17 1/2 mrd. mk, mikä merkitsee noin 11 prosentin vähennystä vuoteen 1992 verrattuna. Vähennys aiheutuu ennen kaikkea em. yhtiöittämisistä.

Taulukko 12. Valtion liikelaitostoiminta v. 1993

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed. v.)	Käyttökate liikevaihdosta (%)	Ylijäämätavoite liikevaihdosta mmk	(%)	Investointimenot liikevaihdosta (%)	Investointimenot mmk	Rahoituskate (+) /lisärahoitustarve (—) mmk	Henkilöstön lukumäärä
Valtion liikelaitokset:								
Autorekisterikeskus	332 (0)	4	0	0	7	22	—	1 285
Karttakeskus	50 (3)	11	1	1	16	15	—	131
Valtionrautatiet	3 151 (—3)	9	0	0	16	487	—	13 868
Posti- ja telelaitos	9 350 (—1)	21	310	3	23	2 150	—	35 700
Ilmailulaitos	761 (6)	34	17	2	70	538	—	1 640
Yhteensä	13 644				24	3 212	—	52 624
Liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset:								
Valtion pukutehdas	52 (2)	8	1	2	4	2	2	200
Metsähallitus	1 257 (—3)	16	80	6	4	47	97	3 984
Siemenperunakeskus	15 (—10)	1	—1	—8	4	1	0	18
Jokioisten siemenkeskus	8 (—34)	—6	—1	—9	1	0	0	12
Valtion hankintakeskus	2 500 (2)	1	14	1	1	18	3	280
Yhteensä	3 832				2	68	102	4 494
Kaikki yhteensä	17 476				19	3 280	102	57 118

5.2. Rahastot

Talouspoliittisesti on tarkoituksenmukaista arvioida valtiontaloutta budjettitalouden ja rahastojen muodostamana kokonaisuutena, koska rahastotalous on uusien rahastojen myötä laajentunut huomattavaksi osaksi valtiontaloutta. Seuraavassa taulukossa on koottu yhteen tiedot seuraavista rahastoista: Asunto-olojen kehittämisrahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämisrahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkevakuutusrahasto ja Öljysuojarahasto.

Taulukko 13. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1989	1990	1991	1992[1)]	1993[1)]
Verotulot[2)]	277	270	248	250	250
Sekalaiset tulot	928	887	351	285	262
Eläkemaksut	.	1 541	6 821	6 830	6 720
Korkotulot	359	1 716	2 433	3 060	3 851
Takaisin maksettavat lainat	1 755	3 592	3 656	3 530	3 790
Siirrot budjetista	556	6 101	2 925	3 150	2 746
Tulot ilman lainanottoa	3 876	14 108	16 434	17 105	17 619
Kulutusmenot	235	131	112	375	292
Siirtomenot	914	960	911	745	454
Reaalisijoitukset	272	38	65	70	40
Finanssisijoitukset	2 344	7 684	10 659	18 480	10 382
Korkomenot	89	26	292	575	1 850
Varastojen muutos	349	175	376	165	200
Siirrot budjettiin	513	119	4 810	5 940	6 103
Menot yhteensä	4 717	9 132	17 225	26 350	19 321
Tuloylijäämä	—252	9 068	6 212	5 705	4 890
Nettorahoitustarve (—)	—841	4 976	—791	—9 245	—1 702

[1)] Arvio
[2)] Varmuusvarastointimaksu

6. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Valtiontalouden tasapaino on parissa vuodessa heikentynyt poikkeuksellisen voimakkaasti. Alijäämän arvioidaan saavuttavan huippunsa vuonna 1992 ja pienentyvän vuonna 1993.

Budjettitalouden nettolainanotoksi ehdotetaan vuodelle 1993 47,7 mrd. mk. Budjettitalouden kuoletusten määräksi on arvioitu 23,2 mrd. mk, kun kuoletukset ovat tänä vuonna 10,8 mrd. mk. Valtiontalouden nettolainanotto olisi vuonna 1993 51,3 mrd. mk.

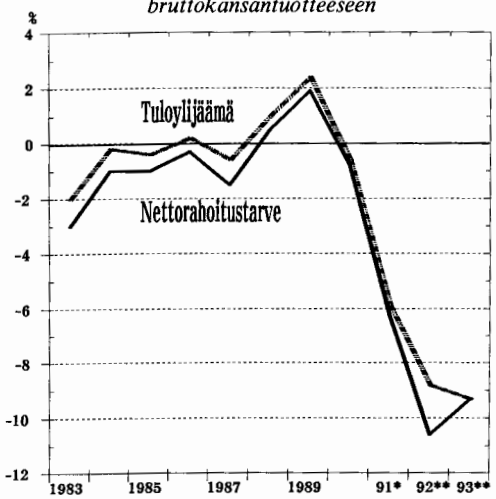
Vuonna 1992 valtionvelan osuuden bruttokansantuotteesta arvioidaan kasvavan yli 12 prosenttiyksiköllä eli 29 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Esitykseen sisältyvällä nettolainanoton lisäyksellä valtionvelan osuus bruttokansantuotteesta kasvaisi vuonna 1993 38 prosenttiin.

Taulukko 14. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1991—1993

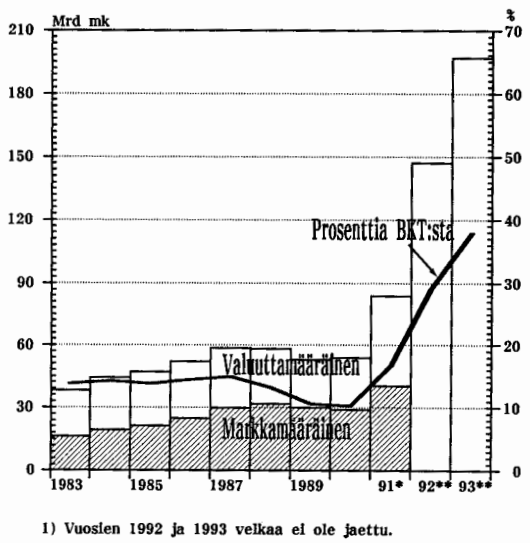
	1991	1992[1]	1993 TAE
		milj. mk	
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	135 461	132 400	126 766
Menot ilman rahoitustaloustoimia	165 090	176 590	174 032
Tuloylijäämä (+)	—29 629	—44 190	—47 266
Finanssisijoitukset, netto	—1 884	—9 315	—432
Nettorahoitustarve (—)	—31 513	—53 505	—47 698
Rahastotalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	12 778	13 575	13 829
Menot ilman rahoitustaloustoimia	6 566	7 870	8 939
Tuloylijäämä (+)	6 212	5 705	4 890
Finanssisijoitukset, netto	—7 003	—14 950	—6 592
Nettorahoitustarve (—)	—791	—9 245	—1 702
Valtiontalous[2]			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	134 626	130 920	126 186
Menot ilman rahoitustaloustoimia	158 043	169 405	168 562
Tuloylijäämä (+)	—23 417	—38 485	—42 376
Finanssisijoitukset, netto	—8 887	—24 265	—7 024
Nettorahoitustarve (—)	—32 304	—62 750	—49 400
Valtion nettolainanotto	25 659	55 780[3]	51 340
Kassajäämä	—6 645	. .	+1 940

[1] Ennuste
[2] Budjettitalouden ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi. Valtiontalouden nettorahoitustarvetta lisäävät poikkeuksellisella tavalla vuonna 1992 pankkijärjestelmää vakauttavat menot mm. valtion vakuusrahaston kautta.
[3] Toistaiseksi päätetty nettolainanotto.

Kuvio 9. Valtion budjettitalouden nettorahoitustarve (—) ja tuloylijäämä, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 10. Valtiontalouden velka[1]

1) Vuosien 1992 ja 1993 velkaa ei ole jaettu.

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Menojen kokonaismäärä	175 274 915 000
Tulot ilman nettolainanottoa	127 576 514 000
Erotus	47 698 401 000
Ehdotettu nettolainanotto	47 700 000 000
Ylijäämä	1 599 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 1993.

Helsingissä 4 päivänä syyskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

Valtion talousarvio vuodelle 1993

TULOT

	Osasto 11	mk
11.	**VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT**	**104 449 700 000**
01.	**Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot**	**30 120 000 000**
01.	Tulo- ja varallisuusvero	27 650 000 000
02.	Korkotulojen lähdevero	1 350 000 000
03.	Perintö- ja lahjavero	1 120 000 000
04.	**Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut**	**42 276 000 000**
01.	Liikevaihtovero	40 110 000 000
02.	Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	1 800 000 000
03.	Apteekkimaksut	366 000 000
06.	**Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut**	**1 570 000 000**
01.	Tuontitulli	1 200 000 000
02.	Tuontimaksut	180 000 000
09.	Tasausvero	190 000 000
08.	**Valmisteverot**	**22 185 000 000**
01.	Tupakkavero	3 760 000 000
02.	Makeisvero	160 000 000
03.	Olutvero	200 000 000

04.	Alkoholijuomavero	7 650 000 000
05.	Virvoitusjuomavero	135 000 000
06.	Elintarviketuotteiden valmistevero	100 000 000
07.	Polttoainevero	8 230 000 000
08.	Ravintorasvavero	285 000 000
09.	Sokerivero	230 000 000
10.	Sähkövero	690 000 000
11.	Lannoitevero	470 000 000
14.	Rehujen rasva- ja valkuaisvero	275 000 000
10.	**Muut verot**	**7 560 000 000**
01.	Leimavero	3 500 000 000
02.	Luottovero	350 000 000
03.	Auto- ja moottoripyörävero	2 250 000 000
04.	Moottoriajoneuvovero	935 000 000
05.	Tilauslentovero	200 000 000
06.	Arpajaisvero	325 000 000
19.	**Muut veronluonteiset tulot**	**738 700 000**
01.	Oy Alko Ab:n ylijäämä	400 000 000
02.	Lästimaksut	3 200 000
04.	Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut	270 000 000
05.	Erikoiskasvien markkinoimismaksut	40 000 000
08.	Öljyjätemaksu	25 000 000
09.	Muut verotulot	500 000

Osasto 12

12.	**SEKALAISET TULOT**	**18 591 708 000**
24.	**Ulkoasiainministeriön hallinnonala**	**23 710 000**
99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	23 710 000
25.	**Oikeusministeriön hallinnonala**	**392 300 000**
01.	Tuomioistuintulot	200 000 000
47.	Ulosottomaksut	85 000 000
50.	Vankeinhoitolaitoksen tulot	102 800 000
99.	Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	4 500 000
26.	**Sisäasiainministeriön hallinnonala**	**258 850 000**
05.	Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot	4 500 000
06.	Tulot väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen palvelutoiminnasta	46 000 000
62.	Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta	4 000 000
64.	Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot	158 000 000

80.	Pelastushallinnon koulutuksen tulot	9 800 000
90.	Rajavartiolaitoksen tulot	16 550 000
99.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	20 000 000
27.	**Puolustusministeriön hallinnonala**	**186 700 000**
14.	Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta	4 050 000
20.	Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista	100 000
21.	Metsätaloustoiminnan tulot	1 200 000
27.	Vuokra- ja muut kiinteistötulot	79 200 000
90.	Valtion pukutehtaan tulot	2 150 000
99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	100 000 000
28.	**Valtiovarainministeriön hallinnonala**	**8 338 020 000**
03.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulot	200 000
07.	Siirto valtion eläkevakuutusrahastosta	6 000 000 000
23.	Tulot valtiokonttorin maksullisesta palvelutoiminnasta	90 485 000
24.	Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	13 000 000
25.	Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	179 400 000
28.	Kuntien osuudet verotuskustannuksista	469 000 000
29.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	128 000 000
30.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	72 000 000
39.	Henkilöstöruokailun tulot	4 500 000
49.	Tullilaitoksen tulot	37 000 000
51.	Metallirahatulot	769 900 000
52.	Tilastokeskuksen tulot	2 000 000
54.	Pankkitarkastusviraston tulot	7 000 000
60.	Rakennushallinnon sekalaiset tulot	135 000 000
61.	Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot	38 600 000
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	391 935 000
29.	**Opetusministeriön hallinnonala**	**3 690 760 000**
01.	Opetusministeriön tulot	3 000 000
06.	Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot	2 400 000
07.	Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot	1 000 000
10.	Korkeakoulujen tulot	742 860 000
39.	Valtion opintotukikeskuksen tulot	71 710 000
42.	Opetushallituksen alaisen toiminnan muut tulot	1 359 000 000
43.	Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	15 800 000
83.	Arkistolaitoksen tulot	2 340 000
91.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	1 475 000 000
92.	Valtion taidemuseon tulot	3 500 000
93.	Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan tulot	12 200 000
95.	Suomen elokuva-arkiston tulot	1 500 000
96.	Tulot elokuvien tarkastuksesta	450 000

30.	**Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala**	**537 944 000**
30.	Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	40 000 000
32.	Kasvinjalostusmaksut	11 000 000
35.	Hirvieläinten metsästysmaksut	21 300 000
36.	Pilkintämaksut	7 440 000
37.	Kalastuksenhoitomaksut	19 500 000
38.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot	6 000 000
39.	Riistanhoitomaksut	32 120 000
40.	Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut	3 000 000
41.	Tenojoen kalastuslupamaksut	1 200 000
70.	Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot	40 200 000
76.	Metsäntutkimuslaitoksen tulot	17 650 000
80.	Lihantarkastustoiminnan maksutulot	29 350 000
83.	Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot	24 800 000
84.	Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot	30 500 000
87.	Kiinteistötoimitusten tulot	137 000 000
95.	Metsähallituksen tulot	96 559 000
96.	Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot	5 500 000
98.	Jokioisten siemenkeskuksen tulot	425 000
99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	14 400 000
31.	**Liikenneministeriön hallinnonala**	**638 980 000**
22.	Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista	65 000 000
23.	Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä	41 000 000
24.	Tielaitoksen sekalaiset tulot	6 000 000
25.	Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	100 000 000
30.	Merenkulkulaitoksen tulot	326 180 000
31.	Merentutkimuslaitoksen tulot	3 000 000
50.	Ilmatieteen laitoksen tulot	51 300 000
52.	Telehallintokeskuksen tulot	45 500 000
90.	Ratamaksu	1 000 000
32.	**Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala**	**858 334 000**
02.	Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	9 300 000
32.	Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot	76 820 000
33.	Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot	1 200 000
34.	Lisenssiviraston tulot	5 300 000
38.	Mittatekniikan keskuksen tulot	1 500 000
39.	Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot	54 300 000
40.	Geologian tutkimuskeskuksen tulot	24 000 000
42.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot	532 000 000
80.	Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta	103 000 000
90.	Valtion hankintakeskuksen tulot	2 500 000
99.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	48 414 000

33.	**Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala**	**1 752 010 000**
01.	Sosiaali- ja terveysministeriön tulot	5 700 000
08.	Kansanterveyslaitoksen tulot	51 000 000
09.	Lääkelaboratorion tulot	400 000
10.	Säteilyturvakeskuksen tulot	42 260 000
12.	Valtion koulukotien tulot	61 700 000
13.	Järvenpään sosiaalisairaalan tulot	17 940 000
14.	Valtion mielisairaaloiden tulot	108 900 000
67.	Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupatulot	2 910 000
92.	Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 109 400 000
98.	Valtionapujen palautukset	350 000 000
99.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	1 800 000
34.	**Työministeriön hallinnonala**	**619 500 000**
70.	Palkkaturvamaksujen palautukset	597 500 000
99.	Työministeriön hallinnonalan muut tulot	22 000 000
35.	**Ympäristöministeriön hallinnonala**	**25 000 000**
25.	Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot	6 000 000
40.	Asuntotoimen tulot	2 000 000
60.	Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	16 500 000
99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	500 000
39.	**Muut sekalaiset tulot**	**1 269 600 000**
01.	Sakkorahat	330 000 000
02.	Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	400 000 000
03.	Oikaisurahat	100 000
04.	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	200 000 000
05.	Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti	40 000 000
07.	Valtiolle valtion eläkevakuutusrahaston ulkopuolella tuloutettavat eläkemaksut ja korvaukset	144 500 000
09.	Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut	140 000 000
10.	Muut sekalaiset tulot	15 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	**3 724 529 000**
01. Korkotulot	**3 192 029 000**
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	50 470 000
05. Korot muista lainoista	401 559 000
07. Korot talletuksista	2 450 000 000
08. Korot obligaatioista	290 000 000
03. Osinkotulot	**285 000 000**
01. Osinkotulot valtionyhtiöistä	280 000 000
02. Muut osinkotulot	5 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	**247 500 000**
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	247 500 000

Osasto 15

15. LAINAT	**48 510 577 000**
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	**810 577 000**
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	135 195 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	675 382 000
02. Valtion nettolainanotto	**47 700 000 000**
01. Nettolainanotto	47 700 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

175 276 514 000

MENOT

Pääluokka 21

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	**23 766 000**
01. Tasavallan Presidentti (010)	**1 175 000**
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 050 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010)	**22 591 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 314 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	6 327 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 950 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	**255 605 000**
01. Kansanedustajat (010)	**78 080 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	44 580 000
02. Edustajien kulukorvaukset (arviomääräraha)	18 800 000
20. Matkat (arviomääräraha)	14 700 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	**113 809 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	60 042 000
10. Rakennusten käyttö (arviomääräraha)	6 900 000
13. Korjaukset (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	36 797 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	7 070 000
09. Valtiontilintarkastajat (010)	**6 840 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 990 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 850 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	**10 563 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 583 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	980 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	**13 055 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 055 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	10 000 000
30. Eduskunnan kirjasto (280)	**16 904 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	12 329 000
21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha 3 v)	2 400 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 635 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	540 000
99. Eduskunnan muut menot (010)	**16 354 000**
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten	15 304 000
22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi	1 050 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	**207 441 000**
01. Valtioneuvosto (010)	**17 376 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 840 000
20. Matkat (arviomääräraha)	1 536 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	**50 521 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	25 440 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	20 081 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	**11 581 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 981 000
29. Muut kulutusmenot	1 600 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	**50 060 000**
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha)	1 600 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	960 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
76. Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	22 500 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	**70 915 000**
50. Puoluetoiminnan tukeminen	69 915 000
51. Eräät avustukset	1 000 000
99. Valtioneuvoston muut menot (050)	**6 988 000**
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 400 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v)	1 728 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)	1 920 000
27. Presidentti Risto Rytin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)	700 000
28. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuosi (siirtomääräraha 3 v).	240 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 152 679 000**
01. Ulkoasiainhallinto (030)	**795 254 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	712 254 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	73 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v).	10 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040)	**1 450 100 000**
22. Kehitysyhteistyöosaston tiedotus (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
50. Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyötiedotukselle (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 443 500 000
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040)	**34 800 000**
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha).	17 100 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)	100 000
88. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	17 600 000
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa (040)	**130 000 000**
61. Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	55 000 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha)	42 000 000
68. Tavara-avun kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
69. Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha 3 v).	31 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	**742 525 000**
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 700 000

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	30 000 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	160 000 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	6 380 000
27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)	5 160 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	15 620 000
50. Eräät valtionavut	4 725 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	290 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	504 550 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**2 152 650 000**
01. Oikeusministeriö (070)	**102 292 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	79 392 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 200 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	20 700 000
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)	**59 520 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	55 320 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000
20. Hovioikeudet (090)	**129 220 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	129 220 000
25. Lääninoikeudet (090)	**85 015 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	74 115 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	10 900 000
30. Alioikeudet (090)	**447 276 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	361 776 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	85 500 000
40. Erityistuomioistuimet (090)	**73 388 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	65 188 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	8 200 000
45. Eräät oikeudenhoitomenot (090)	**116 500 000**
22. Eräät oikeudenkäyntimenot (arviomääräraha)	20 500 000

50.	Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)	96 000 000
46.	**Syyttäjänvirastot (090)**	**32 468 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	27 140 000
21.	Lahden kaupunginviskaalinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 858 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 470 000
47.	**Ulosottovirastot (090)**	**162 211 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 211 000
50.	**Vankeinhoitolaitos (100)**	**833 650 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	678 520 000
50.	Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha)	36 040 000
51.	Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	15 190 000
52.	Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
74.	Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	27 700 000
75.	Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha 3 v)	47 800 000
76.	Vankilasta vapautuneiden työllistäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
77.	Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
79.	Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha 3 v)	900 000
60.	**Eräät virastot (070)**	**16 040 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	10 740 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	5 300 000
70.	**Vaalit (010)**	**6 500 000**
21.	Vaalimenot (arviomääräraha)	6 500 000
99.	**Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)**	**88 570 000**
25.	Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
26.	Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	6 100 000
27.	Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)	33 000 000
29.	Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	10 870 000
50.	Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	17 600 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	16 000 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**10 966 740 000**
01. Sisäasiainministeriö (050)	**85 806 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	85 806 000
05. Lääninhallitukset (050)	**425 234 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	425 234 000
06. Rekisterihallinto (050)	**162 604 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	140 104 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	22 500 000
75. Poliisitoimi (080)	**2 614 177 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 522 077 000
23. Poliisin erityismenot (arviomääräraha)	70 700 000
74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	21 400 000
80. Pelastushallinto (110)	**119 254 000**
21. Koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 640 000
22. Erityismenot (arviomääräraha)	4 014 000
23. Muut pelastushallinnon menot (siirtomääräraha 2 v)	12 100 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	25 300 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	9 200 000
90. Rajavartiolaitos (120)	**912 866 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	873 216 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	19 500 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	20 150 000
97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960)	**6 640 900 000**
31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)	4 115 000 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha)	47 000 000
33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha)	2 425 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus	17 720 000
43. Läänin kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	35 000 000
51. Valtionavustus eräille järjestöille	1 180 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot (050)	**5 899 000**
25. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	2 880 000
26. Hallinnonalan erityismenot	3 019 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**8 733 057 000**
01. Puolustusministeriö (150)	**51 024 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	38 654 000
21. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	4 570 000
29. Muut kulutusmenot	7 300 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	500 000
12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160)	**3 109 872 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 693 170 000
21. Eräiden laitosten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	69 417 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	347 285 000
14. Asevelvollisten ylläpitomenot (160)	**605 980 000**
02. Päivärahat ja reserviläispalkat (arviomääräraha)	198 000 000
20. Matkat (arviomääräraha)	70 000 000
21. Muonitus (arviomääräraha)	199 080 000
22. Vaatetus ja puhtaanapito (siirtomääräraha 3 v)	106 500 000
23. Terveydenhuolto (arviomääräraha)	32 400 000
25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160)	**4 073 832 000**
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 792 000 000
24. Varustuksen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	1 281 832 000
27. Kiinteistömenot (160)	**706 278 000**
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	345 248 000
13. Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	89 000 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	140 000 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	61 500 000
77. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).	58 330 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	12 200 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030)	**51 481 000**
21. Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät (siirtomääräraha 3 v)	13 514 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenot (arviomääräraha)	36 850 000
24. ETYKin toimeenpanosta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	1 117 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	**134 590 000**
02. Työrajoitteisten palkkaukset (arviomääräraha)	72 050 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	340 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	3 000 000

51. Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta (siirtomääräraha 3 v)	59 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	200 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**17 337 386 000**
01. Valtiovarainministeriö (020)	**90 800 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	90 800 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	**18 873 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 873 000
05. Valtiokonttori (020)	**540 342 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	261 942 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	16 500 000
50. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	220 600 000
83. Eläkemaksulainat valtion liikelaitoksille (arviomääräraha)	40 000 000
88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000
07. Eläkkeet (950)	**11 520 262 000**
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot (arviomääräraha)	10 964 016 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	145 994 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	146 252 000
61. Korko valtion eläkevakuutusrahastolle (arviomääräraha)	264 000 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020)	**24 926 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 926 000
18. Verohallinto (020)	**1 483 200 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 483 200 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960)	**577 000 000**
30. Verotaloudellinen tasoitus (arviomääräraha)	575 000 000
32. Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen	2 000 000
40. Tullilaitos (020)	**475 870 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	470 750 000
66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu (siirtomääräraha 3 v)	220 000
74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 900 000

52. Tilastokeskus (050)	**151 965 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	151 965 000
54. Pankkitarkastusvirasto (820)	**7 000 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 000 000
29. Muut kulutusmenot	2 000 000
60. Rakennushallinto (050)	**1 384 360 000**
11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot (arviomääräraha)	1 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 055 560 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	80 000 000
76. Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	207 800 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	**14 640 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 640 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990).	**55 695 000**
02. Eräät muut palkat ja palkkiot (arviomääräraha)	3 291 000
20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
21. Virastojen ja laitosten organisaatiomuutosten tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 604 000
24. Henkilöstöruokailun järjestäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 800 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	23 000 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	**5 200 000**
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	100 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
97. Tileistä poistot (arviomääräraha)	4 000 000
82. Postipankki Oy (840)	**5 000 000**
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)	5 000 000
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	**6 150 000**
68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)	6 150 000
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	**26 640 000**
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)	7 650 000

69. Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha)	1 490 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	12 500 000
89. Suomen osallistuminen rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa (arviomääräraha)	5 000 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040)	**35 000 000**
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	35 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	**10 000 000**
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen..	10 000 000
87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen (840)	**800 000 000**
50. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (arviomääräraha)	800 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	**104 463 000**
21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	1 275 000
41. Valtionavustus uusien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintaan (arviomääräraha)	80 000 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	188 000
58. Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen	1 000 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 000 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**27 117 226 000**
01. Opetusministeriö (210)	**87 075 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	82 460 000
50. Eräät avustukset	4 615 000
52. Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen	—
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	**13 895 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 340 000
29. Muut kulutusmenot	1 890 000
50. Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle	665 000
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310)	**14 480 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 000 000
29. Muut kulutusmenot	930 000
50. Eräät avustukset	350 000

51.	Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin (siirtomääräraha 3 v)	200 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
06.	**Valtion audiovisuaalinen keskus (210)**	**9 320 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	3 240 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 140 000
29.	Muut kulutusmenot	3 940 000
07.	**Opetushallitus (210)**	**126 720 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	126 720 000
08.	**Kansainvälinen yhteistyö (030)**	**155 673 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	5 950 000
21.	Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 480 000
22.	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 460 000
25.	Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	43 972 000
50.	Erät avustukset	28 685 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	47 226 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
10.	**Korkeakoulut (240)**	**4 794 650 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	1 733 524 000
20.	Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistöjen käyttö (siirtomääräraha 3 v)	608 243 000
21.	Eräiden korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 608 683 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	630 000 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	197 400 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	16 800 000
11.	**Valtion harjoittelukoulut (220)**	**255 100 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	209 580 000
21.	Oppilashuolto (arviomääräraha)	15 720 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	14 400 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	15 400 000
19.	**Muut korkeakoulumenot (240)**	**130 280 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	46 230 000
21.	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	26 710 000
23.	Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen	13 500 000
25.	Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta	720 000
26.	Erät opettajankoulutuksen menot	29 970 000
27.	Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)	13 150 000

39.	**Opintotuki (260)**	**2 813 688 000**
21.	Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 930 000
22.	Opintotuen muutoksenhakulautakunnan menot (siirtomääräraha 2 v)	630 000
52.	Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)	650 000 000
55.	Opintoraha (arviomääräraha)	1 823 000 000
56.	Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	295 128 000
57.	Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	30 000 000
42.	**Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)**	**186 860 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	137 860 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	49 000 000
43.	**Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220)**	**8 484 040 000**
21.	Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)	14 690 000
25.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).	9 600 000
30.	Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 267 900 000
31.	Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	6 731 300 000
34.	Valtionosuus lukioiden ja peruskoulujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	221 000 000
51.	Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)	35 650 000
52.	Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	203 900 000
60.	**Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)**	**2 571 825 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 349 670 000
25.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	15 360 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	182 765 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	21 030 000
65.	**Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)**	**2 883 600 000**
30.	Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	2 246 500 000
34.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	190 600 000
37.	Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)	13 500 000
50.	Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	283 000 000
51.	Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	133 000 000
53.	Valtionosuus ja -avustus yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	17 000 000

66.	**Oppisopimuskoulutus (230)**	**155 810 000**
27.	Kurssitoiminta (arviomääräraha)	70 900 000
30.	Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin (arviomääräraha)	6 910 000
40.	Korvaus työnantajille (arviomääräraha)	78 000 000
69.	**Aikuiskoulutus (250)**	**1 495 590 000**
10.	Opetushallinnon henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)	45 120 000
25.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	14 410 000
26.	Ammatilliset pätevyystutkinnot (arviomääräraha)	5 850 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 000 000
30.	Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	366 100 000
31.	Valtionavustus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	30 860 000
32.	Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha)	256 000 000
33.	Ammatillinen aikuiskoulutus	188 400 000
50.	Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	329 500 000
51.	Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	122 700 000
52.	Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	9 000 000
53.	Valtionavustus järjestöille	49 250 000
55.	Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	60 200 000
56.	Valtionavustukset kesäyliopistoille ja kirjeopiskeluun	9 600 000
57.	Eräät rakennusavustukset (siirtomääräraha 3 v)	7 600 000
80.	**Varastokirjasto (280)**	**4 400 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	2 880 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 520 000
81.	**Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos (270)**	**2 990 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	1 810 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 180 000
82.	**Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)**	**13 927 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	7 710 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 787 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 430 000
83.	**Arkistolaitos (280)**	**34 820 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	26 130 000
10.	Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	4 130 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	700 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 860 000

88.	**Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)**	**545 600 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	110 130 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	8 520 000
50.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	131 150 000
53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	254 000 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	40 800 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
89.	**Tieteen muut menot (270)**	**2 750 000**
25.	Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)	1 630 000
50.	Eräät avustukset	1 120 000
90.	**Taiteen tukeminen (290)**	**796 220 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	4 330 000
31.	Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	14 400 000
51.	Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	49 100 000
52.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	599 200 000
53.	Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	11 240 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
76.	Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen (siirtomääräraha 3 v)	115 450 000
92.	**Valtion taidemuseo (290)**	**28 990 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	13 870 000
21.	Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta (siirtomääräraha 2 v)	3 860 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 600 000
29.	Muut kulutusmenot	3 960 000
72.	Museokokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
93.	**Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)**	**131 510 000**
01.	Museoviraston palkkaukset (arviomääräraha)	40 530 000
21.	Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 400 000
28.	Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 400 000
29.	Museoviraston muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	13 630 000
30.	Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	27 850 000
40.	Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	900 000
50.	Rakennusten entistämisavustukset (siirtomääräraha 3 v)	15 380 000
52.	Eräät avustukset	1 020 000
75.	Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 300 000
95.	Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000

94.	**Kirjastotoimi (280)**	**664 030 000**
01.	Näkövammaisten kirjaston palkkaukset (arviomääräraha)	8 400 000
29.	Näkövammaisten kirjaston muut kulutusmenot	10 930 000
30.	Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	605 700 000
31.	Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	39 000 000
95.	**Suomen elokuva-arkisto (290)**	**11 550 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	5 710 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 600 000
29.	Muut kulutusmenot	3 740 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	500 000
96.	**Kulttuurin muut menot (290)**	**79 533 000**
01.	Valtion elokuvatarkastamon palkkaukset (arviomääräraha)	2 080 000
26.	Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset	15 673 000
29.	Valtion elokuvatarkastamon muut kulutusmenot	350 000
30.	Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)	47 600 000
50.	Eräät avustukset	13 830 000
98.	**Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300)**	**622 300 000**
50.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	488 900 000
51.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	132 900 000
52.	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	500 000

Pääluokka 30

30.	**MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA**	**11 527 180 000**
01.	**Maa- ja metsätalousministeriö (670)**	**224 096 000**
21.	Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	183 494 000
22.	Tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 402 000
25.	Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	11 000 000
50.	Valtionapu eläinsuojelutyöhön	200 000
31.	**Hinta- ja tulotuki (670)**	**4 615 000 000**
41.	Maataloustulolain mukainen valtion tuki (arviomääräraha)	3 730 000 000
44.	Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
45.	Sokerintuotannon tukeminen (arviomääräraha)	248 000 000

46.	Öljykasvituotannon tukeminen (arviomääräraha)	391 000 000
47.	Tärkkelystuotannon tukeminen	71 000 000
48.	Eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha)	125 000 000
32.	**Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet (670)**	**2 965 000 000**
40.	Maataloustuotteiden vientituki (arviomääräraha)	1 815 000 000
41.	Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)	800 000 000
43.	Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha)	350 000 000
33.	**Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670)**	**1 009 275 000**
40.	Aloittamisavustus (arviomääräraha)	70 000 000
41.	Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	1 275 000
42.	Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	444 000 000
43.	Avustukset maatilojen investointeihin (arviomääräraha)	60 000 000
44.	Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (arviomääräraha)	110 000 000
48.	Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
49.	Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	316 000 000
83.	Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
34.	**Muut maatalouden menot (670)**	**178 055 000**
40.	Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan	95 400 000
41.	Erät korvaukset (arviomääräraha)	2 155 000
42.	Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot	7 000 000
43.	Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	1 000 000
44.	Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	33 000 000
45.	Valtionapu 4H-toimintaan	28 000 000
46.	Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
47.	Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	10 500 000
36.	**Kala-, riista- ja porotalous (690)**	**157 927 000**
25.	Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)	3 000 000
40.	Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha)	32 077 000
41.	Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	21 300 000
42.	Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	4 200 000
43.	Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	11 200 000
44.	Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)	9 600 000
45.	Kalatalouden edistäminen (arviomääräraha)	19 500 000

46.	Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen (arviomääräraha)	35 300 000
47.	Kalastusvakuutustoiminta (arviomääräraha)	5 850 000
48.	Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	2 900 000
49.	Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen	10 500 000
77.	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
38.	**Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690)**	**109 028 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	48 480 000
23.	Valtion kalanviljelytoiminta (siirtomääräraha 2 v)	11 898 000
24.	Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	7 350 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 300 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	12 100 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	3 600 000
74.	Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	14 300 000
75.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
87.	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
65.	**Geodeettinen laitos (550)**	**21 025 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 235 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 790 000
70.	**Maatalouden tutkimuskeskus (660)**	**187 024 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	104 394 000
22.	Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)	2 900 000
24.	Kasvinjalostustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	3 550 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	16 600 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	41 650 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
77.	Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	930 000
72.	**Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)**	**10 791 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	6 413 000
29.	Muut kulutusmenot	4 378 000
76.	**Metsäntutkimuslaitos (660)**	**191 990 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	171 550 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	18 040 000
77.	Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	1 900 000
87.	Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
83.	**Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670)**	**29 236 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 236 000
84.	**Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670)**	**72 842 000**
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	31 392 000

28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	16 000 000
29.	Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	15 850 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 100 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000
85.	**Vesivarojen käyttö ja hoito (560)**	**189 250 000**
22.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	15 750 000
30.	Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	19 000 000
31.	Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	36 000 000
43.	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	5 000 000
77.	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)	113 500 000
86.	**Yksityismetsätalous (680)**	**650 141 000**
41.	Valtionapu metsäkeskuksille	23 000 000
42.	Valtionapu metsälautakunnille	285 000 000
44.	Valtiontuki metsänparannustöihin (arviomääräraha)	220 000 000
45.	Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin	16 700 000
50.	Eräät metsätaloudelliset valtionavut	25 441 000
83.	Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v)	80 000 000
87.	**Maanmittauslaitos (550)**	**429 000 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	402 000 000
80.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	27 000 000
95.	**Metsähallitus (680)**	**139 000 000**
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
77.	Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha 3 v)	22 000 000
78.	Yleiset uittoväylätyöt (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
87.	Maan hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	110 000 000
98.	**Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660)**	**400 000**
23.	Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)	400 000
99.	**Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650)**	**348 100 000**
25.	Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	22 000 000
27.	Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	30 500 000
43.	Eräät korvaukset (arviomääräraha)	4 300 000
44.	Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v)	44 000 000
48.	Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
61.	Siirto siementuotannon edistämisvaroihin (arviomääräraha)	2 300 000
62.	Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)	240 000 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	**9 730 482 000**
01. Liikenneministeriö (710)	**44 060 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 060 000
24. Tielaitos (720)	**5 747 600 000**
21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	3 811 600 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	29 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 609 000 000
78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha)	100 000 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	198 000 000
25. Tienpidon valtionavut (720)	**199 500 000**
31. Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista	4 500 000
33. Korvaukset katujen kestopäällystämisestä (arviomääräraha)	3 000 000
34. Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha)	142 000 000
51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
30. Merenkulkulaitos (730)	**735 804 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	582 122 000
22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)	1 101 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	63 900 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 700 000
77. Väylätyöt (siirtomääräraha 3 v)	37 581 000
78. Keiteleen-Päijänteen kanava (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	400 000
31. Merentutkimuslaitos (830)	**35 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 500 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	**161 650 000**
30. Piensatamien rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	12 000 000
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	5 600 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	60 000 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	80 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen	825 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha)	25 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	3 200 000

40. Autorekisterikeskus (720)	**25 000 000**
82. Valtion lainat Autorekisterikeskukselle	25 000 000
50. Ilmatieteen laitos (830)	**172 800 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	172 800 000
52. Telehallintokeskus (710)	**55 668 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 668 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760)	**318 100 000**
22. Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	700 000
41. Sanomalehdistön tuki	100 000 000
42. Posti- ja telelaitoksen jakelukorvaus ja lehtien yleinen kuljetustuki	178 000 000
44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha 3 v)	18 000 000
52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha 3 v)	4 800 000
53. Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä (siirtomääräraha 3 v)	15 100 000
57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750)	**514 000 000**
44. Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvaus (arviomääräraha)	1 000 000
61. Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha 3 v)	513 000 000
58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750)	**1 554 150 000**
31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
33. Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha 3 v)	150 000
62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha 3 v)	1 544 000 000
92. Ilmailulaitos (740)	**95 000 000**
71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä (siirtomääräraha 3 v)	35 000 000
88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus	60 000 000
93. Ilmaliikenteen valtionavut (730)	**12 250 000**
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 000 000
50. Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen	1 250 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710)	**59 400 000**
22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
40. Eräät valtionavut	3 400 000
42. Korvaus koulutuksesta	33 000 000

45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v) 10 000 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA 5 390 398 000

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810) **209 950 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 92 300 000
22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomääräraha 3 v) 10 000 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha) 28 800 000
60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha) 1 200 000
66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha) .. 1 500 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha) 76 150 000

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810) **48 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 48 000 000

27. Kuluttajavirasto (820) **27 690 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 23 300 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille 4 390 000

28. Kuluttajavalituslautakunta (820) **5 403 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 5 403 000

29. Kilpailuvirasto (820) **15 480 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 15 480 000

30. Elintarvikevirasto (820) **10 320 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 10 320 000

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820) **7 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 7 400 000

32. Patentti- ja rekisterihallitus (820) **108 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 108 000 000

33. Kuluttajatutkimuskeskus (820) **10 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 10 700 000

34. Lisenssivirasto (820) **6 700 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha) 5 000 000

29. Muut kulutusmenot	1 700 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	**7 600 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 600 000
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820)	**72 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	72 000 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	**201 830 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	183 830 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	18 000 000
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	**920 300 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	877 200 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	41 400 000
88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 700 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830)	**580 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 700 000
23. Soveltava tekninen tutkimus (arviomääräraha)	200 000 000
40. Tuotekehitysavustukset (arviomääräraha)	130 000 000
83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)	190 000 000
48. Teollisuussihteerit (830)	**42 800 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	42 800 000
49. Kera Oy (840)	**359 000 000**
42. Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha)	137 000 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha)	180 000 000
45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	7 000 000
46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle	35 000 000
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850)	**903 530 000**
24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	27 850 000
41. Avustukset teollisuuden edistämiseen (siirtomääräraha 2 v)	46 000 000
45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	100 000
61. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)	560 000 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	250 000 000
90. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha)	19 500 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha)	80 000
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850)	**660 000 000**
46. Sijainninohjausmenettelyn tukeminen (arviomääräraha)	8 000 000
47. Pienyritysten tukeminen (arviomääräraha)	52 000 000

48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	150 000 000
49. Yritystoiminnan aluetuki (arviomääräraha)	410 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	40 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)	**49 345 000**
24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (siirtomääräraha 2 v)	40 345 000
40. Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v)	9 000 000
55. Energiatalous (860)	**237 700 000**
21. Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)	80 000 000
22. Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
27. Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energia-alan tietohuolto (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
40. Energia-avustukset (arviomääräraha)	80 500 000
41. Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
42. Avustukset energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	42 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	14 000 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	200 000
61. Kotimaankaupan edistäminen (870)	**13 500 000**
40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	2 500 000
41. Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	2 500 000
42. Avustukset haja-asutusalueiden kauppapalvelujen turvaamiseksi (arviomääräraha)	8 500 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870)	**96 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	96 400 000
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880)	**796 050 000**
40. Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	260 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille	13 850 000
43. Alueellinen vientihenkilöstö	9 600 000
44. Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)	130 000 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	19 600 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)	345 000 000
84. Lainat yritysten kansainvälistymiseen (arviomääräraha)	18 000 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**51 607 474 000**
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	**104 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	104 500 000
02. Sosiaali- ja terveyshallitus (400)	**115 200 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	115 200 000
03. Työttömyysturvalautakunta (400)	**6 034 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 034 000
04. Tarkastuslautakunta (090)	**6 140 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 140 000
05. Tapaturmavirasto (400)	**49 800 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 800 000
07. Työterveyslaitos (450)	**146 000 000**
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	146 000 000
08. Kansanterveyslaitos (450)	**170 225 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	131 825 000
26. Rokotehuolto (siirtomääräraha 2 v)	35 900 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
09. Lääkelaboratorio (450)	**1 525 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 112 000
29. Muut kulutusmenot	333 000
70. Kaluston hankinta	80 000
10. Säteilyturvakeskus (450)	**79 235 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 235 000
11. Lääkelaitos (450)	**910 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	910 000
12. Valtion koulukodit (420)	**61 740 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 900 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 840 000
13. Järvenpään sosiaalisairaala (420)	**18 130 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 430 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	700 000

14. Valtion mielisairaalat (480)	**120 855 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	107 825 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	13 030 000
15. Perhekustannusten tasaus (410)	**5 565 400 000**
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	60 400 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	5 505 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410)	**268 000 000**
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	268 000 000
17. Työttömyysturva (410)	**8 730 000 000**
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	4 228 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	4 502 000 000
18. Sairausvakuutus (410)	**2 600 000 000**
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 600 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	**4 127 000 000**
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	125 000 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 907 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	125 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 970 000 000
20. Tapaturmavakuutus (410)	**101 000 000**
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	101 000 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410)	**1 137 000 000**
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)	1 134 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	3 000 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)	**2 510 100 000**
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	2 172 000 000
51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)	9 400 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	148 000 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	11 700 000
57. Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	164 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva (410)	**31 700 000**
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	28 600 000
53. Valtionavustus eräille veteraanijärjestöille	3 100 000
28. Muu toimeentuloturva (410)	**36 900 000**
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)	22 200 000
56. Asevelvollisten kotiuttamisraha (arviomääräraha)	10 200 000
66. Eräät avustukset vanhusten huoltoon (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
29. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (410)	**695 000 000**
61. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	695 000 000
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420)	**22 429 500 000**
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	20 822 000 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	265 000 000
32. Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin (arviomääräraha)	681 000 000
34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	13 800 000
35. Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin	1 500 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	41 200 000
38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	250 000 000
39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin	355 000 000
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470)	**25 400 000**
21. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)	19 500 000
23. Terveysvalvonta	2 500 000
24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	3 400 000
57. Lomatoiminta (420)	**1 339 560 000**
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	1 290 000 000
42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	49 560 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420)	**1 109 400 000**
50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha)	1 109 400 000

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400)	**21 220 000**
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	720 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).	20 500 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**8 184 382 000**
01. Työministeriö (610)	**113 746 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	113 746 000
03. Työsuojeluhallinto (400)	**139 258 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	139 258 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	**7 304 805 000**
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 361 000 000
21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	508 505 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot	34 200 000
30. Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 193 000 000
50. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	1 002 600 000
51. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)	887 500 000
61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 593 000 000
62. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (arviomääräraha)	325 000 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha)	9 000 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	391 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	**626 573 000**
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 118 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	960 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	12 450 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	600 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	5 000 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	5 045 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**5 261 027 000**
01. Ympäristöministeriö (510)	**64 822 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	64 822 000
11. Ympäristön suojelu (520)	**95 375 000**
26. Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta (siirtomääräraha 2 v)	24 975 000
42. Ilmansuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	15 500 000
61. Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
62. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
63. Jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)	7 000 000
64. Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
13. Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (520)	**68 000 000**
40. Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	500 000
66. Avustukset ympäristöinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopan maissa (siirtomääräraha 3 v)	52 500 000
67. Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen (siirtomääräraha 3 v).	15 000 000
15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö (520)	**145 080 000**
21. Luonnonsuojelun yleismenot (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	12 830 000
30. Korvaukset metsäverotulojen menetyksistä (arviomääräraha)	5 000 000
32. Avustukset virkistysalueiden hankintaan (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	19 200 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).	3 150 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	92 000 000
88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	3 700 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560)	**390 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	335 600 000
27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)	4 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 200 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	7 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	8 000 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	4 000 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (siirtomääräraha 3 v).	5 000 000

74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
77.	Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha 3 v)	23 200 000
88.	Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
30.	**Yhdyskunnat ja alueiden käyttö (530)**	**12 900 000**
21.	Yhdyskuntien ja alueiden käytön tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 100 000
31.	Valtionosuus rakennuskaavoitukseen (arviomääräraha)	2 000 000
37.	Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 2 v)	4 800 000
32.	**Rakennettu ympäristö ja rakentaminen (530)**	**24 500 000**
21.	Rakentamisen ja rakennetun ympäristön kehittäminen ja tutkimus (siirtomääräraha 2 v)	11 400 000
34.	Avustukset kunnille rakennussuojelukustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	7 200 000
61.	Muut avustukset rakennussuojeluun (siirtomääräraha 3 v)	5 900 000
40.	**Asuntohallitus (540)**	**45 750 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 750 000
45.	**Asuntotoimi (540)**	**4 387 000 000**
53.	ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)	785 000 000
54.	Asumistuki (arviomääräraha)	1 450 000 000
55.	Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha)	20 000 000
56.	Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	60 000 000
60.	Siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon	1 775 000 000
61.	Avustukset vuokrataloille (arviomääräraha)	20 000 000
62.	Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	17 000 000
63.	Vuokra-asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)	223 000 000
64.	Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)	37 000 000
99.	**Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (510)**	**27 600 000**
24.	Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	18 500 000
26.	Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v)	4 100 000
50.	Eräät valtionavut	3 400 000
52.	Avustukset asuntoalan järjestöille	1 600 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELKA	**13 627 422 000**
01. Kotimaisen velan korko (910)	**6 158 252 000**
90. Kotimaisen velan korko (arviomääräraha)	6 158 252 000
03. Ulkomaisen velan korko (910)	**6 252 000 000**
90. Ulkomaisen velan korko (arviomääräraha)	6 252 000 000
09. Muut menot valtionvelasta (910)	**1 217 170 000**
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	1 215 000 000
90. Kotimaisen velan indeksikorotus (arviomääräraha)	2 170 000

Menojen kokonaismäärä:

175 274 915 000

Yksityiskohtaiset perustelut

Vuoden 1993 talousarvioesityksessä perustellaan määrärahat kokonaisuudessaan. Aikaisempien vuosien tulo- ja menoarvioihin sisältyvät tulo- ja menoarvion soveltajaa sitoviksi tarkoitetut ehdot, edellytykset ja muut kannanotot, jotka oli tarkoitettu koskemaan myös myöhempien varainhoitovuosien määrärahoja, on sisällytetty näihin yksityiskohtaisiin perusteluihin siltä osin kuin niiden voimassaolo on katsottu edelleen tarpeelliseksi joko sellaisinaan tai muutettuina.

Hallitus esittää Eduskunnan päätettäväksi yksityiskohtaisten perustelujen luvut Palkkaus- yms. henkilöstömenot, Nettobudjetointi, Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö sekä yksityiskohtaisten perustelujen osat Tulot ja Menot lukuunottamatta selvitysosakohtia.

Palkkaus- yms. henkilöstömenot

Pääluokan henkilötyövuosien kokonaismäärän ja eri momenteilta palkattavan henkilöstön määrän tulee olla enintään kunkin pääluokan perustelujen päätösosassa ja momenteilta esitetyllä tasolla jo varainhoitovuoden alussa eikä määriä saa tilapäisestikään ylittää varainhoitovuoden kuluessa.

Enimmäismääriin luetaan koko henkilöstö palvelussuhteen laadusta tai budjetointitavasta riippumatta. Henkilötyövuosimääriin eivät kuulu

— valtion liikelaitosten henkilöstö,
— budjettisidonnaisten liikelaitosten nettobudjetoidun toiminnan henkilöstö,
— velvoitetyöllistettävät,
— muut työllisyysvaroin palkatut, eivätkä
— ostopalvelut.

Henkilötyövuosien määrät lasketaan seuraavasti:

1. Yksi päätoiminen (vähintään 30 t/viikko) virka- ja työsopimussuhteinen tehtävä (vakanssi) muodostaa yhden henkilötyövuoden. Mikäli vakanssista maksetaan samanaikaisesti palkkaa kahdelle henkilölle (sairaus- ja äitiysloma- tms. sijainen), kysymyksessä on kuitenkin vain yksi henkilötyövuosi.

2. Osa-aikaisten vakanssien viikkotyöajat lasketaan yhteen ja muunnetaan tätä kautta henkilötyövuosiksi. (Yhteenlasketut viikkotyöajat jaetaan edellisessä kohdassa todetulla päätoimisuuden rajaa osoittavalla viikkotyöajalla 30 t.)

3. Kausi- ja ruuhka-apulaisten sekä muussa lyhytaikaisessa palvelussuhteessa (enintään 6 kk) olevan henkilöstön työvuodet lasketaan muuttamalla ne henkilötyövuosiksi palvelussuhteen kestoajan mukaisessa suhteessa (esim. 3 kk harjoittelija = 0,25 henkilötyövuotta). Osa-aikaisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla kuin vakanssien osa-aikaisuus.

Nettobudjetointi

Talousarvioesityksessä on nettobudjetoitu
1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset,
2) budjettisidonnaisten liikelaitosten toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot sekä
3) eräiden tulosbudjetoitujen tai maksullista toimintaa harjoittavien virastojen toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuksen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoinnissa kuuluvat nettoutetun toiminnan menojen vakiosisältöön palkkausmenot, muut kulutusmenot ja viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintamenot samalla tavoin kuin nämä menot on esitetty vakiomenomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla asiasisällön kuvauksissa.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa, jollei valtiontalouden rahoitussuunnittelusta muuta johdu.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Seuraavassa on esitetty menomomenttien luokitteluperusteet ja numerointijärjestys sekä näin muodostuviin momenttiluokkiin kuuluvien määrärahojen käyttötarkoitukset.

Menomomenteille on määritelty toiminnan (tai toimintaorganisaation) tai menojen laadun mukaiset perusteet, joiden mukaisesti menot on budjetoitu ao. momenteille.

Toimintamenomomentit

Tulosbudjetoidun viraston toiminnasta aiheutuvat menot on budjetoitu pääsääntöisesti yhtenä määrärahana toimintamenomomentille. Toimintamenomomenteille merkittyjä määrärahoja saa käyttää kaikkiin viraston toiminnasta aiheutuviin menoihin, joihin ei ole erillistä määrärahaa. Erillisinä määrärahoina on budjetoitu siirtomenot ja finanssisijoitus- sekä talonrakennus- ja maarakennusinvestointimenot.

Toimintamenomomentin vakiosisältöön voidaan katsoa kuuluvan käytännössä ne käyttötarkoitukset, jotka on määritelty vakiomenomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien asiasisällön kuvauksessa. Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen. Toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- tai äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä viraston irtaimen omaisuuden myyntitulot. Näihin käyttötarkoituksiin toimintamenomomentille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta toimintamenomomentin perusteluissa.

Vakiosisältöiset menomomentit

Momenteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. vakiomomenteilla "myös" -sanalla esim. seuraavasti: "Momentin määrärahaa saa käyttää myös kan-

sainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen."

Muut yleiset määräykset

Milloin momentin määrärahalla saa maksaa palkkoja tai palkkioita, määrärahaa saa käyttää myös niihin liittyvien tarpeellisten henkilösivumenojen (sosiaaliturva-, eläke-, työtapaturma-, vahinko- ja ryhmähenkivakuutusmaksut ym.) maksamiseen.

Menojen laadun mukaiset määräykset

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostot, puolustusvoimien hankintamenot sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka on arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksia ei saada maksaa muilta kuin palkkaus- ja toimintamenomomenteilta. Muulta tällaiselta kulutusmenomomentilta saadaan palkata tilapäisiä virkamiehiä ja työsopimussuhteista henkilöstöä, jos niin on erikseen momentin perusteluissa määrätty.

Kulutusmenomomentit on merkitty pääsääntöisesti kiinteiksi määrärahoiksi lukuunottamatta palkkausmomentteja, eläkemomentteja ja maksullisen palvelutoiminnan momentteja.

Palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot (01—07)

01—03. Palkkaukset

Palkkausmomentilta saadaan henkilöstön enimmäismäärien puitteissa maksaa viraston oman virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaukset, jotka perustuvat virka- ja työehtosopimuksiin ja muihin laillisiin maksuperusteisiin.

Palkkausmomentilta saa maksaa myös

a) ulkomaanedustuksen ja sotilasasiamiesten paikalliskorotukset sekä eräät muut vastaavat palkkausmenot;

b) luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkiot sekä näihin verrattavissa olevat palkkiot;

c) eräät pysyväisluonteisesta asiantuntijatoiminnasta aiheutuvat palkkiot, joista on maksettava sosiaaliturva- ja eläkemaksut;

d) virkamiehen irtisanomisajan palkkaus viran lakkaamisen jälkeiseltäkin ajalta;

e) valtion virkamieslain 36 §:n mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön palkkausmomentilta; sekä

f) vahvistettujen perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin kuuluvissa virastoissa ja laitoksissa.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

Valtion *ylimääräisiä eläkkeitä* saa tarkistaa samalla tavalla kuin valtion eläkelainsäädännön mukaisia vakinaisia eläkkeitä.

Muut kulutusmenot (10—29)

Muut kulutusmenot kuin palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot on merkitty pääsääntöisesti momentille 29. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 28. Edustustoiminnan menoihin osoitettua määrärahaa saa käyttää myös edustustoimintaan välittömästi liittyvien palkkausmenojen maksamiseen.

Momenteilta 10—29 (lukuunottamatta toimintamenomomentit) ei saa palkata henkilöstöä, ellei lupaa tähän ole ao. momentin perusteluissa erikseen annettu.

Momenteille 10—29 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu valtiolle.

Poikkeuksellisesti on momenteille 10—27 budjetoitu sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi rajattavan koko-

naisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määräraikaiset erillisprojektit.

13. Talonrakennusten korjaus ja kunnossapito

Momentille on merkitty rakennusten korjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot. Mikäli rakennuksen arvo nousee korjauksen johdosta siinä määrin, että korjausta on pidettävä perusparannuksena, meno on merkitty sijoitusmenoksi (vrt. momentit 74—76).

14—15. Maa- ja vesirakennusten korjaus ja kunnossapito

Momenteille on merkitty maa- ja vesirakennusten ja -rakenteiden korjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot (vrt. momentit 77—79).

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilömäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentille on merkitty sellaiset kulutusmenot, joita ei ole budjetoitu muualle.

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasisällön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää kuitenkin komiteoiden ja toimikuntien sekä pysyvien toimielinten käyttämien sivutoimisten henkilöiden palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— hallinnon kehittämishankkeista aiheutuvat menot (pl. palkkaus- ja palkkauksenluonteiset menot)

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset menot on merkitty momenteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai

laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset sekä liikennevahinkomaksut

— viraston tai laitoksen määräytymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, Kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirroon saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteutusta.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on käyttösuunnitelmassa esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntainliitoille suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot Kansaneläkelaitokselle.

61—65. Erittelemättömät siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsin suorittaa.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusvoimien ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden,

maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion aineellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Momentin 70 määrärahaa saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämien kaapelointijärjestelmien, apusähkölaitteiden ja jäähdytysjärjestelmien hankinta- ja asennusmenojen maksamiseen.

Momenttien määrärahaa saa käyttää myös prototyypin tai ns. nollasarjan tuote-erän hankintaan koskevan sopimuksen mukaisten tuotekehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Hankintasopimukseen tulee tällöin sisällyttää ehto, että tuotekehitysmenot kuuden prosentin vuotuisine korkoineen on maksettava rojaltin muodossa takaisin valtiolle, jos tuotetta myydään valtionhallinnon ulkopuolelle. Taloudelliselta arvoltaan huomattavia tuotekehityshankintoja saa kuitenkin suorittaa vain, jos niistä on erikseen mainittu määrärahan perusteluissa. Jos sopimuksen mukainen tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista kehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, tuotekehitysmenot saadaan jättää valtiolle perimättä, vaikka kysymys ei ole kehitystyön tekijän maksukyvyttömyydestä.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämistä kaapelointijärjestelmistä ja ilmankäsittelyjärjestelmistä sekä rakennusten turvajärjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01 tai toimintamenomomentille 21.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin (1990=100) pistelukua 102. Vuonna 1993 alkaviksi suunniteltujen hankkeiden kustannusarvioita on kuitenkin alennettu ottaen huomioon vallitseva rakennusurakoinnin todellinen hintataso ja sen ennakoitu kehitys. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivaustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lu-

kuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01 tai toimintamenomomentille 21.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijotukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, valtionvelan nettokuoletukset ja indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijotiusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten tileistä poistot, eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

TULOT

Osasto 11
VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. *Tulo- ja varallisuusvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 27 650 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyviä useita tulo- ja varallisuusverotusta koskevia muutosesityksiä. Pääomatulojen ja yritysverotuksen verouudistuksen johdosta eduskunnalle annetaan esitys erilliseksi tuloverolaiksi, johon sisältyvät kaikki ansiotulojen ja pääomatulojen verottamista koskevat säännökset sekä esitys erilliseksi varallisuusverolaiksi.

Tuloverotuksessa ehdotetaan siirryttäväksi ns. eriytettyyn tuloverojärjestelmään, jossa pääomatuloja verotettaisiin yhtenäisen suhteellisen verokannan mukaan erillään ansiotuloista. Ansiotulosta tehtäisiin nykyisin kokonaistulosta tehtävät vähennykset lukuun ottamatta korkomenoja. Korkojen ylittäessä pääomatulot, niiden perusteella voisi kuitenkin tehdä enimmäismäärältään rajoitetun vähennyksen ansiotuloista määrättävästä verosta.

Pääomatulojen verokannaksi esitetään valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen mukaan 25 prosenttia. Samaa verokantaa ehdotetaan sovellettavaksi myös yhteisöjen tuloon, josta kertyvät verot jaetaan veronsaajien kesken.

Pääomatulojen verouudistuksen arvioidaan siirtymävaiheeseen liittyvien ratkaisujen vuoksi vähentävän valtion tuloveron tuottoa noin 1 100 milj. markalla vuonna 1993. Kuntien ja kansaneläkelaitoksen tulot eivät muutu verouudistuksen johdosta. Vuoden 1993 veroperusteet on tarkoitus ottaa ennakonpidätyksessä käyttöön 1.4.1993 lukien.

Vuodelta 1991 toimitettavan verotuksen arvioidaan valmistuvan marras-joulukuun vaihteessa vuonna 1992. Tästä syystä maksuunpanotilitys, ennakonpalautusten maksatus ja lopullisen veron kantaminen jäävät kokonaisuudessaan vuoden 1993 puolelle. Tästä syystä tuloarvion arvioidaan jäävän noin 4 000 milj. mk pienemmäksi verrattuna siihen, että vuoden 1991 verotus valmistuisi ajallaan eli vuoden 1992 lokakuun loppuun mennessä. Vuoden 1992 tuloarvion tuotto tulee lisääntymään vastaavalla määrällä.

Tuloveron tuottoa vähentää noin 1 900 milj. markalla vuoden 1993 alusta voimaan tulevan työntekijöiden kolmen prosentin suuruisen työeläkemaksun vähennyskelpoisuus. Muutos otetaan huomioon vuoden 1993 ennakonpidätysperusteissa.

1993 tuloarvio..... 27 650 000 000
1992 tuloarvio..... 32 700 000 000
1991 tilinpäätös..... 39 526 938 439

02. *Korkotulojen lähdevero*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1341/90 muut. 1393/91). Vero on 15 % korkotulojen määrästä.

1993 tuloarvio..... 1 350 000 000
1992 tuloarvio..... 1 800 000 000
1991 tilinpäätös..... 276 161 208

03. *Perintö- ja lahjavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 120 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Perintö- ja lahjaveron määrä riippuu verotettavan perintöosuuden arvosta ja sukulaissuhteesta perinnönjättäjään.

1993 tuloarvio..... 1 120 000 000
1992 tuloarvio..... 1 030 000 000
1991 tilinpäätös..... 989 733 646

(04.) *Arpajaisvero*

Momentti on siirretty momentiksi 11.10.06.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Liikevaihtovero*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 110 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu liikevaihtoverolakiin (559/91). Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyen esitys liikevaihtoverolain muuttamisesta, jolla nykyisin väliaikaisesti voimassa oleva 22 prosentin verokanta esitetään säädettäväksi pysyväksi vuoden 1993 alusta. Eduskunnalle annetaan lisäksi esitys laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta, jonka mukaan kansaneläkelaitos saa vuonna 1993 valtiolle kertyvästä liikevaihtoveron tuotosta 1/22 osaa. Toimenpiteen arvioidaan vähentävän liikevaihtoveron valtiolle kertyvää tuottoa 1 875 000 000 mk.

1993 tuloarvio..... 40 110 000 000
1992 tuloarvio..... 46 700 000 000
1992 II lisätuloarvio..... —1 360 000 000
1991 tilinpäätös..... 42 631 851 458

02. *Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/66). Veron määrä on 22 prosenttia vakuutussopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyen esitys eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain muuttamisesta, jolla nykyisin väliaikaisesti voimassa oleva verokanta esitetään säädettäväksi pysyväksi vuoden 1993 alusta.

Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutussopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutussopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavaran kuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutussopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

1993 tuloarvio..... 1 800 000 000
1992 tuloarvio..... 1 870 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 723 657 482

03. *Apteekkimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 366 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 1993 siten, että tarkistus perustuu toteutuneisiin liikevaihtotietoihin vuodesta 1987 vuoteen 1989 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1992 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (126/91) muuttamista.

1993 tuloarvio 366 000 000
1992 tuloarvio 330 000 000
1991 tilinpäätös 292 525 834

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Tuontitulli*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontitullin kantaminen perustuu tullitariffilakiin (660/87) ja siihen liittyvään tullitariffiin sekä tulleja koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin. Tuottoarviossa on oletettu, että eräiden elintarvikkeiden tullien ja tuontimaksujen väliaikaisesti vuonna 1992 voimassa olevaa tullittomuutta jatketaan vuonna 1993. Valtioneuvosto antaa tätä tarkoittavan päätöksen. Elintarvikkeiden lisensiointia supistetaan. Tuontitullin kertymään sisältyy myös maksun myöhästymisestä tai laiminlyönnistä aiheutuvat veronkorotukset. Lisäksi tuottoarviossa on otettu huomioon ETA-sopimuksen ja eräisiin muihin kansainvälisiin kauppasopimuksiin sisältyvien tullinalennusten vaikutus.

1993 tuloarvio 1 200 000 000
1992 tuloarvio 1 200 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 232 479 137

02. *Tuontimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontimaksun kantaminen perustuu tuontimaksulakiin (1008/88) ja siihen liittyvään tuontimaksutaulukkoon (662/87, muut. 1644/91). Eduskunnalle annetaan esitys tuontimaksulain muuttamisesta. Esityksen mukaan tuontimaksujen määräytymisperusteita tarkistetaan. Vastaavasti tuotteet vapautetaan lisensioinnista. Lisäksi tuontimaksujärjestelmää on tarkoitus laajentaa vuonna 1993 siten, että se korvaa pääosin nykyisen elintarviketuotteiden valmisteveron, mikä lisää momentin tuottoa. ETA-sopimuksen mukaan jalostettujen elintarvikkeiden ja eräiden maataloustuotteiden tuonnissa kannettavat tuontimaksut alenevat vuoden 1993 aikana. Edellä mainittujen muutosten arvioidaan lisäävän nettomääräisesti momentin tuottoa 100 000 000 markalla.

1993 tuloarvio 180 000 000
1992 tuloarvio 80 000 000
1991 tilinpäätös..... 58 320 797

09. *Tasausvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 190 000 000 mk.

Selvitysosa: Tasausveron kantaminen perustuu tasausverolakiin (922/71, muut. 1536/91) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Tasausveroperusteet alenevat 1.1.1993 lukien puolella vuonna 1992 voimassa olevista tasausveron määristä. Tämän arvioidaan vähentävän tasausveron tuottoa 175 000 000 mk vuonna 1993.

1993 tuloarvio..... 190 000 000
1992 tuloarvio..... 300 000 000
1991 tilinpäätös 752 027 921

08. Valmisteverot

01. *Tupakkavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 760 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (875/79, muut. 1350/89) sekä valtioneuvoston päätökseen tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (526/92). Tuottoarviossa on otettu huomioon toteutettu tupakkatuotteiden lisäveron korottaminen ja hintojen arvioitu nousu, joiden vaikutus vuoden 1993 tupakkaveron tuottoon arvioidaan noin 400 000 000 markaksi.

1993 tuloarvio 3 760 000 000
1992 tuloarvio 3 210 000 000
1992 II lisätuloarvio..... 85 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 174 773 325

02. *Makeisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 160 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeisverolakiin

(867/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (665/87). Veron määrä on 3,50 mk/kg.

1993 tuloarvio	160 000 000
1992 tuloarvio	160 000 000
1991 tilinpäätös	155 320 131

03. *Olutvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu olutverolakiin (877/79). Viitaten momentin 11.08.04 selvitysosan perusteluihin erillinen olutverolaki on tarkoitus kumota, jolloin oluen verotus siirretään alkoholijuomaverolain piiriin. Tämän muutoksen johdosta momentille arvioidaan kertyvän noin 200 000 000 mk vuoden 1992 verollisista toimituksista.

1993 tuloarvio	200 000 000
1992 tuloarvio	2 590 000 000
1991 tilinpäätös	2 614 135 940

04. *Alkoholijuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 7 650 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys alkoholijuomaverolaiksi. Erillinen olutverolaki ehdotetaan kumottavaksi ja kaikki tietyn alkoholimäärän ylittävät juomat ehdotetaan sisällytettäväksi yhtenäisen alkoholijuomaverotuksen piiriin. Ehdotuksen mukaan oluesta ja muista miedoista alkoholijuomista kannettava alkoholijuomavero olisi määräperusteinen ja progressiivinen. Muiden alkoholijuomien verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että nykyisestä arvoperusteisesta verotuksesta siirryttäisiin sekaverojärjestelmään, jossa vero määräytyisi osin tuotteen hinnan sekä osin sen alkoholisisällön perusteella. Ehdotettu uusi alkoholijuomaverolainsäädäntö tulee muuttamaan alkoholiyhtiön ylijäämän määrää. Ehdotetussa verojärjestelmässä alkoholijuomista kertyvät verotulot tulevat kertymään pääsääntöisesti alkoholijuomaverona. Verouudistuksen ei arvioida vaikuttavan valtion alkoholista kertyvien verotulojen määrään. Tuottoarviossa on oletettu, että alkoholijuomien vähittäishinnat pysyvät vuonna 1993 vuoden 1992 tasolla sekä se, että kertakäyttöpakkauksiin pakatuilta alkoholijuomilta peritään nykyistä korkeampi lisävero.

1993 tuloarvio	7 650 000 000
1992 tuloarvio	4 500 000 000
1991 tilinpäätös	4 515 711 155

05. *Virvoitusjuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu virvoitusjuomaverolakiin (870/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (667/87). Veron määrä on 27 p/ltr. Lisäksi kertakäyttöpakkauksiin pakatuilta tuotteilta peritään lisäveroa 2—3 mk/ltr riippuen kertakäyttöpakkausten valmistusaineesta. Lisäveron tuotoksi arvioidaan 20 000 000 mk.

1993 tuloarvio	135 000 000
1992 tuloarvio	140 000 000
1991 tilinpäätös	128 310 486

06. *Elintarviketuotteiden valmistevero*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu elintarviketuotteiden valmisteverolakiin (868/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (668/87). Tuottoarviossa on oletettu, että elintarvikkeiden tuonti kasvaa noin 5 prosenttia.

Viitaten momentin 11.06.02 selvitysosan perusteluihin elintarviketuotteiden valmistevero on tarkoitus korvata pääosin tuontimaksujärjestelmällä ETA-sopimukseen sisältyvien muutosten tullessa voimaan vuoden 1993 puolivälissä. Tämän muutoksen johdosta momentin tuotto vähenee noin 150 000 000 mk.

1993 tuloarvio	100 000 000
1992 tuloarvio	250 000 000
1991 tilinpäätös	239 413 204

07. *Polttoainevero*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 230 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu polttoaineverolakiin (948/82, muut. 625/92) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta, jolla moottoribensiinin perusveroa korotetaan 30 pennillä litralta ja jolla kivihiilen, polttoöljyjen, jyrsinturpeen ja maakaasun polttoaineveron lisävero ehdotetaan korotettavaksi noin kaksinkertaiseksi 1.1.1993. Veron tuoton arvioidaan korotusten johdosta lisääntyvän noin 960 000 000 markalla vuonna 1993.

1993 tuloarvio 8 230 000 000
1992 tuloarvio 6 820 000 000
1992 II lisätuloarvio..... 270 000 000
1991 tilinpäätös..... 6 487 039 576

08. *Ravintorasvavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 285 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ravintorasvaverolakiin (879/79, muut. 1396/91) ja siihen liittyvään verotaulukkoon.

1993 tuloarvio..... 285 000 000
1992 tuloarvio..... 280 000 000
1991 tilinpäätös 266 713 746

09. *Sokerivero*

Momentille arvioidaan kertyvän 230 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu sokeriverolakiin (872/79, muut. 1365/91). Veron määrä on 1,49 mk/kg. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys sokeriverolain muuttamiseksi, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1993 loppuun ja veron määräksi ehdotetaan 1,21 mk kilolta. Momentille 30.31.45 myönnetään määräraha sokerituotannon tukemista varten. Mitoituksessa on otettu huomioon menot aikaisemmin ylittänyt veron tuotto.

1993 tuloarvio..... 230 000 000
1992 tuloarvio..... 260 000 000
1991 tilinpäätös 275 814 193

10. *Sähkövero*

Momentille arvioidaan kertyvän 690 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi sähköverosta. Maassa tuotetusta ja maahan tuodusta sähköstä kannettaisiin esityksen mukaan sähköveroa 1,5 p/kWh sekä ydinvoima- ja tuontisähköstä lisäveroa 0,62 p/kWh. Eräiden energiaintensiivisten tuotteiden valmistukseen käytetyn sähkön veroa vastaava määrä palautettaisiin tuottajalle.

1993 tuloarvio..... 690 000 000

11. *Lannoitevero*

Momentille arvioidaan kertyvän 470 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lannoiteverolakiin (881/79, muut. 1085/90 ja 1433/91). Eduskunnalle on annettu talousarvioesitykseen liittyvä esitys lannoiteverolain muuttamisesta siten, että typpikilolta kannettavaa veroa alennetaan 30 penniä/kg 1.9.1992 alkaen. Veron määrät ovat siten 2,60 mk typpikilolta ja 1,70 mk fosforikilolta. Veroa ei kanneta lannoitteilta, joita käytetään metsän lannoituksessa. Lannoiteveron tuotosta 20 000 000 mk kattaa momentille 30.99.44 elintarvikeprojektien menoihin myönnettyä määrärahaa. Tältä osin lannoitevero otetaan huomioon maatalouden kustannuksena. Lannoiteveron tuotosta 50 000 000 mk kattaa momentilta 30.33.43 ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettäviä avustuksia. Tätä osaa lannoiteverosta ei oteta huomioon maatalouden kustannuksena. Lisäksi lannoiteveron tuotosta 85 000 000 mk kattaa maatalousyrittäjien osuutta vuonna 1993 käyttöön otettavasta työntekijöiden 3 % eläkemaksusta. Tätä osaa lannoiteverosta ei myöskään oteta huomioon maatalouden kustannuksena. Muulla osalla lannoiteveron tuottoa katetaan maataloustulolain (739/89) mukaista maataloustuottajain osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1993 tuloarvio..... 470 000 000
1992 tuloarvio..... 650 000 000
1991 tilinpäätös 338 992 708

14. *Rehujen rasva- ja valkuaisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 275 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu rehujen rasva- ja valkuaisverosta annettuun lakiin (1162/90, muut. 1363/91). Veron määrä on 1,90 mk rasva- ja valkuaiskilolta. Veron tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajain osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1993 tuloarvio..... 275 000 000
1992 tuloarvio..... 303 000 000
1991 tilinpäätös 243 561 400

10. Muut verot

01. *Leimavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43). Leimaveron alaisen toiminnan on tuottoarviossa arvioitu lievästi elpyvän vuodesta 1992. Veron tuottoa alentaa leimaveron poistuminen pörssin ja OTC-listan välityksellä tehdyistä kaupoista.

1993 tuloarvio	3 500 000 000
1992 tuloarvio	3 500 000 000
1991 tilinpäätös	3 456 369 660

02. *Luottovero*

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu luottoverolakiin (48/90, muut. 445/91). Veron määrä on 0,5 prosenttia ulkomailta otetun lainan pääomamäärästä.

1993 tuloarvio	350 000 000
1992 tuloarvio	420 000 000
1991 tilinpäätös	133 677 254

03. *Auto- ja moottoripyörävero*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu auto- ja moottoripyöräverolakiin (487/67). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 22 prosentilla ja vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille verotusarvosta edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Tämän ympäristön suojeluun perustuvan verotuen määräksi arvioidaan 340 000 000 mk. Tuottoarviossa on lisäksi otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, mikä arvioidaan 180 000 000 markaksi.

1993 tuloarvio	2 250 000 000
1992 tuloarvio	2 600 000 000
1991 tilinpäätös	2 380 223 378

04. *Moottoriajoneuvovero*

Momentille arvioidaan kertyvän 935 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (772/66, muut. 1123/89). Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys moottoriajoneuvoverosta annetun lain muuttamisesta. Dieselhenkilöautojen veroa esitetään korotettavaksi määrällä, joka vastaa bensiinikäyttöisten henkilöautojen verorasituksen kasvua, joka vuonna 1992 toteutettujen ja vuonna 1993 toteutettavien moottoribensiinin polttoaineverojen korotuksista keskimääräisesti aiheutuu. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 100 000 000 mk vuonna 1993.

1993 tuloarvio	935 000 000
1992 tuloarvio	885 000 000
1991 tilinpäätös	862 863 249

05. *Tilauslentovero*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi tilauslentoverosta, jolla tilauslennolla olevasta matkustajasta kannettavan veron määräksi esitetään 200 mk. Vuonna 1992 on ollut voimassa matkustajaverolaki, jonka mukaan tilauslennoista on peritty 200 markan vero ja laivamatkoista 30—100 markan vero.

1993 tuloarvio	200 000 000
1992 tuloarvio	300 000 000

06. (11.01.04) *Arpajaisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 325 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/92). Veron määrä on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuotosta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitetussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisista vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

1993 tuloarvio	325 000 000
1992 tuloarvio	310 000 000
1991 tilinpäätös	260 994 301

19. Muut veronluonteiset tulot

01. *Oy Alko Ab:n ylijäämä*

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Viitaten momentin 11.08.04 perusteluihin ylijäämä tulee supistumaan.

1993 tuloarvio	400 000 000
1992 tuloarvio	1 510 000 000
1991 tilinpäätös	1 421 893 949

02. *Lästimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1993 tuloarvio	3 200 000
1992 tuloarvio	3 200 000
1991 tilinpäätös	3 736 482

04. *Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annettuun lakiin (1038/78, muut. 129/87), lakiin maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksuista (1062/90, muut. 1315/90, 1668/91 ja 562/92), maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annettuun lakiin (569/84, muut. 1661/91), lakiin peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta (1314/90). Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys suurilta kana- ja sikatalousyrityksiltä kannettavista markkinoimismaksuista annetun lain, maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain, maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain sekä peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta, joilla lakien voimassaoloa jatketaan ja joiltakin osin maksuperusteita muutetaan. Markkinoimis- ja kiintiömaksujen tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1993 tuloarvio	270 000 000
1992 tuloarvio	671 000 000
1992 II lisätuloarvio	225 000 000
1991 tilinpäätös	706 333 622

05. *Erikoiskasvien markkinoimismaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat erikoiskasvien markkinoimismaksuista annettuun lakiin (978/91). Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys lain muuttamisesta siten, että sokerijuurikkaan markkinoimismaksu poistetaan perusjuurikasmäärän ylittävältä osalta.

1993 tuloarvio	40 000 000
1992 tuloarvio	85 000 000
1991 tilinpäätös	11 853 342

08. *Öljyjätemaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjätemaksusta annettuun lakiin (894/86, muut. 1364/91). Maksu on 25 penniä kilolta. Öljyjätemaksulla rahoitettava vastaava meno on merkitty momentille 35.11.64.

1993 tuloarvio	25 000 000
1992 tuloarvio	25 000 000
1991 tilinpäätös	23 858 816

09. *Muut verotulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1993 voimassa olleiden verojen maksuperusteiden mukaisia verotuloja.

1993 tuloarvio	500 000
1992 tuloarvio	500 000
1991 tilinpäätös	—4 552 014

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Tuloarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	40 792 833	35 530 000	30 120 000	— 5 410 000	— 15
04.	Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	44 648 035	48 900 000	42 276 000	— 6 624 000	— 14
06.	Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	2 042 828	1 580 000	1 570 000	— 10 000	— 1
08.	Valmisteverot	18 439 786	19 163 000	22 185 000	+ 3 022 000	+ 16
10.	Muut verot	7 094 128	8 015 000	7 560 000	— 455 000	— 6
19.	Muut veronluonteiset tulot	2 163 124	2 294 700	738 700	— 1 556 000	— 68
	Yhteensä	115 180 734	115 482 700	104 449 700	— 11 033 000	— 10

Osasto 12
SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 23 710 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Passimaksut	7 210 000
Viisuminkäsittelymaksut	9 500 000
Sekalaiset tulot	7 000 000
Yhteensä	23 710 000

Passi- ja muista maksuista on säädetty ulkoasiainhallinnon palveluista perittävistä maksuista annetussa asetuksessa (469/91). Viisumimaksuja koskeva ministeriön päätös annetaan vuonna 1992 valtion maksuperustelain (150/92) nojalla.

Kuriirilähetystulojen ja toimituskirjamaksujen osalta siirrytään nettobudjetointiin ja ne on budjetoitu momentille 24.01.21.

1993 tuloarvio	23 710 000
1992 tuloarvio	97 050 000
1992 I lisätuloarvio	4 000 000
1991 tilinpäätös	26 370 424

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. *Tuomioistuintulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (HE).

1993 tuloarvio	200 000 000
1992 tuloarvio	200 000 000
1991 tilinpäätös	170 751 508

47. *Ulosottomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 85 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ulosottomaksuista annettuun asetukseen (161/85). Lisäyksessä on otettu huomioon maksujen korotus vuonna 1993 sekä asiamäärien kasvu.

1993 tuloarvio	85 000 000
1992 tuloarvio	52 000 000
1991 tilinpäätös	58 935 788

50. *Vankeinhoitolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 102 800 000 mk.

Selvitysosa: Työtoiminnan tulot määräytyvät vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa tuotettujen suoritteiden hinnoittelun perusteista annetun lain (922/78) mukaisesti. Ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1993 on seuraava:

	mk	mk
TULOT		
Työtoiminnan tulot		80 200 000
Muut tulot.....		22 600 000
Yhteensä		102 800 000
KUSTANNUKSET		
Henkilökunnan palkat ...	30 000 000	
Vankien työrahat ja avolaitospalkat	17 500 000	
Aine- ja tarvike- ym. kustannukset	65 000 000	112 500 000
Laskennalliset erät		
Eläkekustannukset	6 600 000	
Pääomakustannukset.....	15 900 000	
Hallintokustannukset	3 200 000	25 700 000
Yhteensä		138 200 000

1993 tuloarvio..... 102 800 000
1992 tuloarvio..... 132 300 000
1991 tilinpäätös 101 257 307

99. *Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Pääosa tuloista on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja perustuu oikeusministeriön tietojärjestelmien maksuista annettuun asetukseen (1538/91). Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 25.01.28.

1993 tuloarvio..... 4 500 000
1992 tuloarvio..... 4 200 000
1991 tilinpäätös..... 4 310 661

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. *Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 26.05.21 nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tulot.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksut lainvoimaisuus- ja venerekisteritodistuksista.....	1 500 000
Lainanhoitomaksut	2 500 000
Maksut muista julkisoikeudellisista suoritteista.....	500 000
Yhteensä	4 500 000

1993 tuloarvio..... 4 500 000
1992 tuloarvio..... 6 500 000
1991 tilinpäätös..... 1 015 419

06. *Tulot väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 46 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat väestörekisterikeskuksen maksuasetukseen (802/83) ja väestökirjanpidon paikallishallinnon maksuasetukseen (222/82). Rekisteritoimistojen kaupparekisteri- ja yhdistysrekisteripalveluista perittävät leimaverot korvataan maksuilla 1.1.1993 lukien.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991 (kustannukset tuotannontekijälajeittain):

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	28 946 000	29 500 000	32 000 000
— muut suoritteet.....	13 632 000	14 000 000	14 000 000
Tulot yhteensä	42 578 000	43 500 000	46 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset ja muut henkilöstökustannukset....	13 850 000	13 900 000	15 100 000

— aineet ja tarvikkeet	150 000	150 000	170 000
— ostetut palvelut	21 697 000	22 000 000	22 500 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	500 000	550 000	600 000
— muut kiinteät kustannukset	100 000	100 000	100 000
Erilliskustannukset yhteensä	36 297 000	36 700 000	38 470 000
Käyttöjäämä	6 281 000	6 800 000	7 530 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— hallinto- ja tukitoiminnat	1 385 000	1 390 000	1 510 000
— toimitilakustannukset	1 050 000	1 100 000	1 150 000
Kustannukset yhteensä	38 732 000	39 190 000	41 130 000
Ylijäämä (+)	3 846 000	4 310 000	4 870 000

1993 tuloarvio	46 000 000
1992 tuloarvio	40 000 000
1991 tilinpäätös	42 604 796

62. *Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Selviämisaseman maksutulot	60 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	3 940 000
Yhteensä	4 000 000

Poliisivarikon maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

1993 tuloarvio	4 000 000
1992 tuloarvio	15 000 000
1991 tilinpäätös	21 719 086

64. *Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 158 000 000 mk.

Selvitysosa: Ulosottomaksuista on säädetty ulosottomaksuista annetussa asetuksessa (161/85) sekä tiedoksiantomaksuista haastetiedoksiannosta suoritettavista maksuista annetussa asetuksessa (268/85, muut. 995/86). Ulosotossa asiamäärien arvioidaan kasvavan noin 15 % vuonna 1993. Ulosottomaksua korotetaan keskimäärin 40 %.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
— ulosottotoimen maksutulot	85 414 405	87 000 000	140 000 000
— tulot yksityisoikeudellisista tiedoksiannoista	23 816 984	18 000 000	18 000 000
Tulot yhteensä	109 231 389	105 000 000	158 000 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	156 571 000	160 357 000	156 984 000
— muut muuttuvat kustannukset	21 230 000	21 743 000	21 286 000
Kiinteät kustannukset	6 095 000	6 242 000	6 111 000
Kustannukset yhteensä	183 896 000	188 342 000	184 381 000
Alijäämä (—)	—74 664 611	—83 342 000	—26 381 000

1993 tuloarvio 158 000 000
1992 tuloarvio 105 000 000
1991 tilinpäätös 109 623 832

80. *Pelastushallinnon koulutuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 9 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioinnissa on otettu huomioon valtion pelastusoppilaitoksista annetun lain (62/92) 4 §:n muutos (HE), jonka mukaan opiskelijoiden kotikuntien maksuosuudet määräytyvät siten kuin opetus- ja kulttuuritoimien rahoituksesta annetussa laissa (705/92) on säädetty.

1993 tuloarvio 9 800 000
1992 tuloarvio 2 200 000

90. *Rajavartiolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 16 550 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuokrat	9 200 000
Muonitus	2 730 000
Sekalaiset tulot	4 620 000
Yhteensä	16 550 000

1993 tuloarvio 16 550 000
1992 tuloarvio 17 200 000
1991 tilinpäätös 18 127 193

99. *Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

1993 tuloarvio 20 000 000
1992 tuloarvio 20 000 000
1991 tilinpäätös 24 027 934

27. Puolustusministeriön hallinnonala

14. *Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 4 050 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	7 794 000
Maksullisen toiminnan tulot	11 844 000
Nettotulot	4 050 000

Maksullisen toiminnan ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1993:

	mk
TULOT	11 844 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
Muuttuvat kustannukset	
— palkkaukset	752 000
— muut henkilöstökustannukset	238 000
— aineet ja tarvikkeet	4 187 000
— ostetut palvelut	905 000
Kiinteät kustannukset	
— pääomakustannukset	1 061 000
— muut kiinteät kustannukset	651 000
Erilliskustannukset yhteensä	7 794 000
Käyttöjäämä	4 050 000
Osuus yhteiskustannuksista	
— tukitoimintojen kustannukset	3 260 000
— muut yhteiskustannukset	452 000
Kustannukset yhteensä	11 506 000
Ylijäämä (+)	+338 000

1993 tuloarvio 4 050 000
1992 tuloarvio 17 300 000
1991 tilinpäätös 14 878 169

20. *Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royaltymaksuista*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Tulot irtaimiston myynnistä, vuokrauksesta ja royalty-maksuista	8 100 000
Irtaimiston ja kaluston hankintamenot.	8 000 000
Nettotulot	100 000

1993 tuloarvio	100 000
1992 tuloarvio	8 000 000
1991 tilinpäätös	11 086 012

21. *Metsätaloustoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Metsätaloustoiminnan tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91. Toiminnan menoissa on otettu huomioon lisäyksenä aikaisemmin momentille 27.27.10 budjetoidut metsäverot sekä vähennyksenä siirto 4 000 000 mk momentille 27.12.29.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan menot	20 400 000
Puutavaran myyntitulot	21 500 000
Muut metsätalouden tulot	100 000
Nettotulot	1 200 000

1993 tuloarvio	1 200 000
1992 tuloarvio	18 000 000
1991 tilinpäätös	16 150 774

27. *Vuokra- ja muut kiinteistötulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 79 200 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot kertyvät pääasiassa palvelussuhdeasunnoista perittävistä vuokrista ja kiinteistöpalveluiden myynnistä. Palvelussuhdeasuntojen vuokrien perusteista on määrätty valtioneuvoston päätöksellä (863/85 ja 1430/91) ja muista maksuista asetuksella (1448/91) sekä valtiovarainministeriön ja puolustusministeriön päätöksillä.

1993 tuloarvio	79 200 000
1992 tuloarvio	60 600 000
1991 tilinpäätös	58 644 286

90. *Valtion pukutehtaan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 150 000 mk.

Selvitysosa: Valtion pukutehtaan talousarvio on esitetty luvussa 27.90.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Käyttömenot	48 650 000
Kaluston hankinta	2 200 000
Tulot	53 000 000
Nettotulot	2 150 000

1993 tuloarvio	2 150 000

99. *Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 68 000 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n perusteella.

Lääkärintodistuksista ja -lausunnoista perittäviä palkkioita vastaavat menot on merkitty momentille 27.12.01.

1993 tuloarvio	100 000 000
1992 tuloarvio	90 500 000
1991 tilinpäätös	96 543 729

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

03. *Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tutkimuskeskuksen tilaustutkimuksista perittävistä maksuista. Tilaustutkimuksista aiheutuvat erillismenot on otettu huomioon momentin 28.03.21 määrärahassa.

1993 tuloarvio	200 000
1992 tuloarvio	180 000

07. *Siirto valtion eläkevakuutusrahastosta*

Momentille siirretään 6 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Siirto perustuu valtion eläkevakuutusrahastosta annettuun lakiin (HE).

1993 tuloarvio	6 000 000 000
1992 tuloarvio	5 800 000 000
1991 tilinpäätös	4 770 000 000

23. *Tulot valtiokonttorin maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 90 485 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot Kansaneläkelaitoksen korvauksesta kertyvät momentille 12.28.99. Tulot perustuvat valtiokonttorin suoritteista perittävistä maksuista annettuun valtiovarainministeriön päätökseen (600/92). Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 28.05.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1993:

	mk
TULOT	
— julkisoikeudelliset suoritteet	34 905 000
— muut suoritteet	55 080 000
— muut tulot	500 000
Tulot yhteensä	90 485 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
Palkkausmenot	80 240 000
Muut kulutusmenot	30 945 000
Pääomakustannukset	10 999 000
Muut laskennalliset kustannukset	8 729 000
Erilliskustannukset yhteensä	130 913 000
Käyttöjäämä	—40 428 000
Osuus yhteiskustannuksista	11 376 000
Kustannukset yhteensä	142 289 000
Alijäämä (—)	51 804 000

1993 tuloarvio	90 485 000
1992 tuloarvio	56 150 000
1991 tilinpäätös	48 553 260

24. *Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus*

Momentille arvioidaan kertyvän 13 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuutena. Tulot vastaavat yksityisten työnantajien ja vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.05.50 maksettavia korvauksia.

1993 tuloarvio	13 000 000
1992 tuloarvio	9 300 000
1991 tilinpäätös	8 851 126

25. *Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 179 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta sekä liikelaitoksilta perittävistä valtiokonttorin suorittamia tapaturma-, taloudellisen tuen, liikennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

	mk
Tapaturmakorvaukset	126 000 000
Liikennevahingot	21 500 000
Taloudellinen tuki	30 400 000
Muut korvaukset	1 500 000
Yhteensä	179 400 000

1993 tuloarvio	179 400 000

28. *Kuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 469 000 000 mk.

1993 tuloarvio	469 000 000
1992 tuloarvio	620 000 000
1991 tilinpäätös	507 815 981

29. *Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 128 000 000 mk.

1993 tuloarvio	128 000 000
1992 tuloarvio	169 000 000
1991 tilinpäätös	133 246 084

30. *Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 72 000 000 mk.

1993 tuloarvio	72 000 000
1992 tuloarvio	95 000 000
1991 tilinpäätös	74 511 848

39. *Henkilöstöruokailun tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Valtion virastojen ja laitosten käytössä olevat henkilöstöruokalat ovat valtion virastojen ja laitosten yhteiskäytössä. Myös valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) tarkoittamien liikelaitosten henkilöstö käyttää muiden virastojen ja laitosten tiloissa olevia henkilöstöruokaloita. Liikelaitoksilta peritään tästä korvaus eräiden keskitetysti suoritettujen etuuksien ja korvausten perimisestä valtion liikelaitoksilta annetun valtioneuvoston päätöksen (868/88) perusteella. Tuloja aiheutuu myös siitä, että valtion henkilöstöruokaloiden käytöstä on sovittu eräiden kuntien ja valtionapuyhteisöjen kanssa.

1993 tuloarvio	4 500 000
1992 tuloarvio	5 000 000
1991 tilinpäätös	3 735 870

49. *Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 37 000 000 mk.

1993 tuloarvio	37 000 000
1992 tuloarvio	37 000 000
1991 tilinpäätös	33 399 281

(50.) *Suomen rahapajan tulot*

Selvitysosa: Luvun 28.(50) perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio	129 050 000
1991 tilinpäätös	168 438 425

51. *Metallirahatulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 769 900 000 mk.

Selvitysosa: Momentin osalta viitataan luvun 28.(50) perusteluihin. Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan erillismenot	234 000 000
Toiminnan tulot	1 003 900 000
Nettotulot	769 900 000

1993 tuloarvio	769 900 000

52. *Tilastokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	30 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	31 995 200
Muut tulot	4 800
Nettotulot	2 000 000

1993 tuloarvio	2 000 000
1992 tuloarvio	32 000 000
1991 tilinpäätös	23 033 809

54. *Pankkitarkastusviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pankkitarkastuslakiin (1273/90). Tulokertymän arvioidaan vastaavan luvun 28.54 menoja.

1993 tuloarvio	7 000 000
1992 tuloarvio	22 035 000
1991 tilinpäätös	19 042 994

60. *Rakennushallinnon sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
1. Vuokratulot asunnoista	15 500 000
2. Maanvuokratulot	21 500 000
3. Muut vuokratulot	65 500 000
4. Muut tulot	32 500 000
Yhteensä	135 000 000

Asunnoista perittävät vuokrat perustuvat valtion palvelussuhdeasunnoista annettuun valtioneuvoston päätökseen (2/86). Muut vuokratulot ovat pääasiassa valtion liikelaitoksilta ja yrityksiltä perittäviä vuokria ja perustuvat paikkakuntakohtaisiin käypiin vuokriin. Muihin tuloihin sisältyy Otaniemen sähkölaitoksen myynnistä saatava 12 100 000 markan neljäs maksuerä.

1993 tuloarvio 135 000 000
1992 tuloarvio 130 000 000
1991 tilinpäätös 129 471 713

61. *Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 38 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat rakennushallinnon maksuasetukseen (1000/88). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Ylläpitopalvelut	36 400 000
Rakennuttajapalvelut	2 200 000
Yhteensä	38 600 000

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat ylläpitopalveluiden osalta vuosille 1992 ja 1993 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991 (1 000 mk).

	1991	1992	1993
TULOT			
Kiinteistönhoitopalvelut	4 975	11 900	5 680
Siivouspalvelut	18 607	23 500	30 000
Korjauspalvelut	263	3 700	720
Tulot yhteensä	23 845	39 100	36 400
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— työkustannukset			
- työpalkat	10 491	14 600	17 100
- muut henkilösivuk.	6 924	9 900	10 940
— aineet, tarvikkeet, vieraat palvelut	4 211	11 400	4 860
Muuttuvat kustannukset yhteensä	21 626	35 900	32 900
Katejäämä	2 219	3 200	3 500
Kiinteät kustannukset			
— hallinto, toimitilat	2 138	3 100	3 460
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	+81	+100	+40

Ylläpitopalveluiden tulot kertyvät pääasiassa valtion liikelaitoksille ja liiketoimintaa harjoittaville laitoksille tarjottavista kiinteistönhoito-, siivous- ja korjausrakentamispalveluista.

1993 tuloarvio 38 600 000
1992 tuloarvio 42 100 000
1991 tilinpäätös 26 011 189

(70.) *Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.70.21.

1992 tuloarvio 13 800 000
1991 tilinpäätös 11 929 438

99. *Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 391 935 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot vuonna 1989 kuoletettuihin lainoihin liittyvistä valuutanvaihtosopimuksista	325 000 000
Liikelaitosten puolesta maksettujen lakkautuspalkkojen takaisinmaksut	3 000 000
Postipankki Oy:n hoitokorvaus	25 000
Vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiltä työnantajilta perittävät suoritukset	110 000
Regressit (takaisinmaksut)	10 500 000
KELA korvaus työterveyshuollon menoista vuodelta 1991	50 300 000
Valtionperinnöt	3 000 000
Yhteensä	391 935 000

1993 tuloarvio 391 935 000
1992 tuloarvio 448 000 000
1991 tilinpäätös 531 500 605

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. (12.29.99, osa) *Opetusministeriön tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.
Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina ja muina tuloina.

1993 tuloarvio 3 000 000
1992 tuloarvio 3 900 000
1991 tilinpäätös..... 2 691 259

06. *Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 2 400 000 mk.
Selvitysosa: Myyntitulot perustuvat valtion audiovisuaalisen keskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (785/77, muut. 383/82 ja 635/88). Myyntitoiminnan aiheuttamat kustannukset on merkitty momentille 29.06.28.

1993 tuloarvio 2 400 000
1992 tuloarvio 2 400 000
1991 tilinpäätös..... 1 779 974

07. (12.29.60, osa ja 61, osa) *Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 1 000 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahaa saa käyttää enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan opetusministeriön päätökseen.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan menot.....	67 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	68 000 000
Nettotulot	1 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan tuloista 64 000 000 mk kertyy ulkoasiainministeriön rahoittamista kansainvälisistä koulutuspalveluista (ITS), jotka on toteutettu 1.1.1991 lukien maksullisena palvelutoimintana.

Opetushallituksen valmistamien vähälevikkisten oppimateriaalien ja muiden julkaisujen painattamisesta ja myynnistä sekä opetushallituksen antamista koulutus- ja asiantuntijapalveluista arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.
Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1993:

	mk
TULOT	
Kehitysmaakoulutus	64 000 000
Muut tulot	4 000 000
Tulot yhteensä.....	68 000 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
Muuttuvat kustannukset	61 500 000
— palkkaukset	24 500 000
— muut henkilökustannukset.....	12 000 000
— aineet ja tarvikkeet.....	14 000 000
— ostetut palvelut.....	11 000 000
Kiinteät kustannukset.....	1 700 000
— pääomakustannukset	1 700 000
Erilliskustannukset yhteensä	63 200 000
Osuus yhteiskustannuksista	
— tukitoimintojen kustannukset	2 600 000
— muut yhteiskustannukset.....	1 200 000
Kustannukset yhteensä.....	67 000 000
Ylijäämä (+).....	1 000 000

1993 tuloarvio 1 000 000
1992 tuloarvio 82 042 000
1991 tilinpäätös..... 68 621 726

10. *Korkeakoulujen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 742 860 000 mk. Kaluston yhteiskäytön tehostamiseksi kaluston vuokraamisesta saadut tulot saa lukea maksullisen palvelutoiminnan tuloiksi.
Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettaviin opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen suoritteista perittävistä maksuista.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
— maksullinen palvelutoiminta	671 360 000
— muut tulot	71 500 000
Yhteensä	742 860 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.10.28.

Tulot maksullisen palvelutoiminnan suoritteista kertyvät korkeakoulujen lääketieteellisen, hammaslääketieteellisen ja eläinlääketieteellisen maksullisen palvelutoiminnan tuloista, tutkimus-, kopio- ja monistepalveluista sekä julkaisutoiminnasta ja korkeakoulujen kirjastojen informaatiopalvelutoiminnasta sekä täydennyskoulutustoiminnasta ja avoimesta korkeakouluopetuksesta aiheutuvista tuloista, kirjastopalvelun, julkaisupalvelun ja jäljennepalvelun tuloista, kurssimaksutuloista, konserttituloista sekä opetusteatterin pääsymaksutuloista.

Muut tulot kertyvät opettajankoulutuslain perusteella valtiolle maksettavina harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina, lukion lukukausi- ja ruokailumaksuina, normaalikoulujen laajennustöiden korvauksina ja vuokra- sekä muina tuloina, perustettavien lahjoitusvirkojen tuottoina, opetus- ja koetilojen tuottoina sekä elokuvataiteen työtoiminnan tuloina. Harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina kertyy 36 700 000 mk.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakouluittain seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 120 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimisen yksikön osuus	160 300 000
Jyväskylän yliopisto	35 400 000
Oulun yliopisto	61 400 000
Joensuun yliopisto	16 800 000
Kuopion yliopisto	32 500 000
Turun yliopisto	65 100 000
Tampereen yliopisto	43 400 000
Åbo Akademi	34 600 000
Vaasan yliopisto	5 500 000
Lapin yliopisto	8 500 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	8 400 000
Teknillinen korkeakoulu	121 500 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	59 500 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	21 000 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	43 000 000
Svenska handelshögskolan	1 700 000
Turun kauppakorkeakoulu	11 500 000
Sibelius-Akatemia	1 800 000
Teatterikorkeakoulu	1 500 000
Taideteollinen korkeakoulu	9 400 000
Kuvataideakatemia	60 000
Yhteensä	742 860 000

1993 tuloarvio	742 860 000
1992 tuloarvio	729 700 000
1991 tilinpäätös	782 859 847

39. *Valtion opintotukikeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 71 710 000 mk, mistä maksullisen palvelutoiminnan nettotuloa on 5 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1993 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	1 300 000
Takausvastuusaatavien lisäys	58 700 000
Korkotulot	6 700 000
Opintorahojen palautukset	5 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan nettotulot	5 000
— Bruttomenot	45 000
— Bruttotulot	50 000
Muut tulot	5 000
Yhteensä	71 710 000

1993 tuloarvio	71 710 000
1992 tuloarvio	65 710 000
1991 tilinpäätös	62 674 992

42. (12.29.42, 50, 51, 55, 60, osa, 61, osa ja 99, osa) *Opetushallituksen alaisen toiminnan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 359 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Opetushallituksen tulot	35 000 000
Metsien tulot	9 000 000
Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia ja lastentarhanopettajaopistoja käyvistä oppilaista	1 200 000 000
Kuntien korvaukset aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta	60 000 000
Kuntien korvaukset valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvistä oppilaista.	30 000 000
Kuntien korvaukset yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista	20 000 000
Muut tulot	5 000 000
Yhteensä	1 359 000 000

Opetushallituksen tulot kertyvät lähinnä edellisten vuosien valtionapujen palautuksina sekä valtionavulla rahoitetun kaluston myyntitulona.

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia ja yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92) sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annettuun lakiin (494/83). Lastentarhanopettajaopistojen osalta kuntien korvaukset perustuvat lakiin lastentarhanopettajaopistoista (80/77, muut. 94/88 ja 721/92).

Kuntien korvaukset aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta perustuvat ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin (760/90, muut. 720/92).

Kuntien korvaukset valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annettuun lakiin (33/77, muut. 502/83 ja muut. 713/92), Suomalais-venäläisestä koulusta annettuun lakiin (412/76, muut. 501/83 ja 712/92) sekä kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annettuun lakiin (481/83, muut. 36/86 ja 714/92).

Momentilta on siirretty momentille 29.42.21 nettobudjetoitavina maksutuloina 280 000 mk.

1993 tuloarvio	1 359 000 000
1992 tuloarvio	1 110 958 000
1991 tilinpäätös	1 188 734 408

43. *Ylioppilastutkintolautakunnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 15 800 000 mk.

1993 tuloarvio	15 800 000
1992 tuloarvio	14 700 000
1991 tilinpäätös	14 397 289

83. *Arkistolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 340 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 2 050 000 mk. Maksut perustuvat asetukseen valtionarkiston ja maakunta-arkistojen suoritteista perittävistä maksuista (1018/86, muut. 874/88). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.83.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 290 000 mk virka-asuntojen vuokrina ja muina sekalaisina tuloina.

1993 tuloarvio	2 340 000
1992 tuloarvio	1 175 000
1991 tilinpäätös	1 295 081

91. *Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 475 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 46 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

1993 tuloarvio	1 475 000 000
1992 tuloarvio	1 415 000 000
1991 tilinpäätös	1 322 660 549

92. *Valtion taidemuseon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 3 260 000 mk. Tulot perustuvat valtion taidemuseon suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (749/90, muut. 390/91). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.92.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 240 000 mk.

1993 tuloarvio	3 500 000
1992 tuloarvio	3 000 000
1992 II lisätuloarvio	2 600 000
1991 tilinpäätös	2 868 854

93. (12.29.84 ja 85) *Museoviraston ja Suomenlinnan hoitokunnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 12 200 000 mk.

Selvitysosa: Museoviraston tulot perustuvat

valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan opetusministeriön päätökseen. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Museoviraston tulot	5 500 000
Suomenlinnan vuokratulot	6 700 000
Yhteensä	12 200 000

1993 tuloarvio	12 200 000
1992 tuloarvio	12 100 000
1991 tilinpäätös	11 844 269

95. *Suomen elokuva-arkiston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat asetukseen Suomen elokuva-arkiston suoritteista perittävistä maksuista (4/81).

1993 tuloarvio	1 500 000
1992 tuloarvio	1 500 000
1991 tilinpäätös	1 164 869

96. *Tulot elokuvien tarkastuksesta*

Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/87) 15 §:ään ja asetukseen elokuvien sekä video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tarkistamisesta (358/91).

1993 tuloarvio	450 000
1992 tuloarvio	720 000
1991 tilinpäätös	421 850

(99.) *Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Selvitysosa: Momentti on otettu huomioon momenttien 12.29.01 ja 42 laskelmissa.

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

(08.) *Maatilahallinnon tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momenttien 12.30.83 ja 84 laskelmissa.

(14.) *Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu tuloarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momentin 12.30.70 laskelmissa.

30. *Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annettuun asetukseen (122/66). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimusaseman tai mahdollisen uudelleen organisoinnin jälkeen vastaavan toiminnan menoihin sekä momentilla 30.34.44 Hevostalouden edistäminen.

1993 tuloarvio	40 000 000
1992 tuloarvio	41 000 000
1991 tilinpäätös	38 459 084

32. *Kasvinjalostusmaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 11 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 3 500 000 mk on Maatalouden tutkimuskeskuksessa jalostettujen ja 7 500 000 mk muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja. Tuloja vastaavasti menoja on momenteilla 30.34.47 ja 30.70.24.

1993 tuloarvio	11 000 000
1992 tuloarvio	12 400 000
1991 tilinpäätös	8 532 856

35. *Hirvieläinten metsästysmaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 21 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä metsästyslain (263/83) 27 §:n mukaisista metsästysmaksuista

saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.36.41.

1993 tuloarvio 21 300 000
1992 tuloarvio 22 000 000
1991 tilinpäätös..... 19 107 713

36. *Pilkintämaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 7 440 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 9 ja 89 §:iin. Kun kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markkana, pilkintämaksuksi tulee 45 mk lisättynä valtiolle maksun kannosta aiheutuvilla kustannuksilla, jotka arvioidaan 3 markaksi eli pilkintämaksu säilyisi 48 markkana. Tililleпanomaksu peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Pilkintämaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 155 000. Vastaava meno on merkitty momentille 30.36.44.

1993 tuloarvio..... 7 440 000
1992 tuloarvio..... 7 200 000
1991 tilinpäätös..... 7 730 601

37. *Kalastuksenhoitomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 19 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 88 §:ään ja kalastuslain (503/51, muut. 1068/88) 83 §:ään. Kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markan suuruisena. Tililleпanomaksun osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 650 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.36.45.

1993 tuloarvio 19 500 000
1992 tuloarvio 21 000 000
1991 tilinpäätös..... 18 711 309

38. *Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen perusteella maksullisesta palvelutoiminnasta 2 300 000 mk ja valtion kalanviljelytoiminnasta 3 000 000 mk sekä muina tuloina 700 000 mk. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 30.38.28 ja valtion kalanviljelytoiminnasta aiheutuvat erillismenot momentille 30.38.23.

1993 tuloarvio..... 6 000 000
1992 tuloarvio..... 6 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 500 925

39. *Riistanhoitomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 32 120 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 292 000. Metsästyslain (491/91) 49 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus pitää nykyisenä eli 110 markkana. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.36.40.

1993 tuloarvio 32 120 000
1992 tuloarvio 31 790 000
1991 tilinpäätös..... 32 240 634

40. *Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70 ja 467/87) mukaisesti määrätyistä kalanhoitomaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.36.25.

1993 tuloarvio..... 3 000 000
1992 tuloarvio..... 2 500 000
1991 tilinpäätös..... 2 489 852

41. *Tenojoen kalastuslupamaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (SopS 94/89) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1991 tulokertymää vastaavat menot on merkitty momenteille 30.01.21 ja 30.36.44.

1993 tuloarvio..... 1 200 000
1992 tuloarvio..... 1 200 000
1991 tilinpäätös..... 1 170 474

(60.) *Maanmittaushallinnon tulot*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 12.30.87.

(65.) *Geodeettisen laitoksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Geodeettisen laitoksen tulot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 30.65.21 vähentävänä tekijänä.

1992 tuloarvio	140 000
1991 tilinpäätös	161 733

70. (12.30.14 ja 70) *Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 200 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	
Peltokasvitutkimus	6 103 000
Puutarhatutkimus	2 864 000
Kotieläintutkimus	4 246 000
Elintarviketutkimus	2 654 000
Teknologian tutkimus	1 200 000
Ympäristötutkimus	2 095 000
Sisäiset palvelut	538 000
Yhteensä	19 700 000
Puutarhakasvien jalostusmaksut	50 000
Muut tulot	
Kiinteistötulot	2 700 000
Maatilataloustulot	12 000 000
Maitovalmisteet	4 000 000
Sekalaiset tulot	1 750 000
Yhteensä	20 450 000
Yhteensä	40 200 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.70.28 ja puutarhakasvien jalostustoiminnan menot momentille 30.70.24.

1993 tuloarvio	40 200 000
1992 tuloarvio	40 340 000
1991 tilinpäätös	28 196 995

76. *Metsäntutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 17 650 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 650 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja, 16 000 000 mk metsätalouden tuloja ja 1 000 000 mk muita tuloja. Maksullisen palvelutoiminnan menot on merkitty momentille 30.76.21.

1993 tuloarvio	17 650 000
1992 tuloarvio	18 650 000
1991 tilinpäätös	17 382 180

80. *Lihantarkastustoiminnan maksutulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 29 350 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lihantarkastuslain nojalla perittävistä maksuista. Tuloilla katetaan pääasiassa momentille 30.01.21 merkityt lihantarkastustoiminnan menot.

Lihantarkastustoiminnan maksutulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1993:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Lihantarkastusmaksut	27 300 000	29 350 0000	29 350 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	18 640 000	21 240 000	21 240 000
— muut henkilöstökustannukset	6 870 000	7 040 000	7 040 000
Erilliskustannukset yhteensä	25 510 000	28 280 000	28 280 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	1 060 000	1 070 000	1 070 000
Kustannukset yhteensä	26 570 000	29 350 000	29 350 000
Ylijäämä	+730 000	—	—

1993 tuloarvio 29 350 000
1992 tuloarvio 29 350 000
1991 tilinpäätös..... 27 308 675

83. (12.30.08, osa) *Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 24 800 000 mk.

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastustoiminnan maksutulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1993:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Maksullinen palvelutoiminta			
— Kasvit ja kasvinosat	2 372 000	2 400 000	2 700 000
— Taimitarhatuotteet	290 000	300 000	300 000
— Rehut ja lannoitteet	5 115 000	5 200 000	7 000 000
— Siementavara	5 564 000	5 200 000	7 200 000
Torjunta-aineiden rekisteröinti	6 085 000	6 200 000	6 500 000
Muut tulot	1 100 000	1 100 000	1 100 000
Yhteensä	20 526 000	20 400 000	24 800 000
KUSTANNUKSET			
Palkkaukset	21 500 000	22 400 000	23 700 000
Muut kustannukset	7 300 000	8 280 000	10 500 000
Korot ja poistot	3 060 000	3 600 000	3 386 000
Yhteensä	31 860 000	34 280 000	37 586 000
Alijäämä (—)	—11 334 000	—13 880 000	—12 786 000

1993 tuloarvio 24 800 000
1992 tuloarvio 31 000 000
1991 tilinpäätös..... 21 186 594

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991.

84. (12.30.08, osa ja 84) *Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 30 500 000 mk.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Rokotteet	16 098 500	18 000 000	18 000 000
Muut suoritteet	10 671 733	12 900 000	12 400 000
Muut tulot	102 848	100 000	100 000
Tulot yhteensä	26 873 081	31 000 000	30 500 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	14 002 505	14 455 000	14 455 000
— muut henkilöstökustannukset	4 423 447	4 150 000	4 150 000
— aineet ja tarvikkeet	13 308 585	13 198 000	13 198 000
— ostetut palvelut	57 000	235 000	235 000
— muut muuttuvat kustannukset	719 668	787 000	787 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	1 332 882	1 300 000	1 400 000
— muut kiinteät kustannukset	3 065 386	3 239 000	3 239 000

Erilliskustannukset yhteensä	36 909 473	37 364 000	37 464 000
Käyttöjäämä	—10 036 392	—6 364 000	—6 964 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	1 099 500	1 261 000	1 261 000
— pääomakustannukset	493 000	493 000	593 000
— muut yhteiskustannukset	1 353 073	1 566 000	1 566 000
Kustannukset yhteensä	39 855 046	40 684 000	40 884 000
Alijäämä (—)	—12 981 965	—9 684 000	—10 384 000

1993 tuloarvio	30 500 000
1992 tuloarvio	30 500 000
1991 tilinpäätös	27 683 624

87. (12.30.60) *Kiinteistötoimitusten tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 137 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot perustuvat maanmittausmaksusta annettuun lakiin (320/72) ja asetukseen (398/72) sekä niihin myöhemmin tehtyihin muutoksiin. Momentilta on siirretty nettobudjetoitavina tuloina maanmittauslaitoksen kartastotehtävistä, rekistereistä ja arkiston palveluista sekä kiinteistötehtävien tilaustehtävistä kertyvät tulot 47 290 000 mk menoja vähentävänä eränä momentin 30.87.21 määrärahaa mitoitettaessa.

Kiinteistötoimitusten tulot ja kustannukset:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT	121 815 000	135 000 000	137 000 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— Palkkaukset	165 248 000	173 230 000	172 690 000
— Aineet ja tarvikkeet	6 630 000	7 480 000	9 600 000
— Ostetut palvelut	10 701 000	12 070 000	14 000 000
— Muut muuttuvat kustannukset	23 096 000	25 640 000	23 600 000
Kiinteät kustannukset			
— Pääomakustannukset	2 850 000	3 400 000	3 360 000
— Muut kiinteät kustannukset	9 382 000	9 380 000	9 380 000
Erilliskustannukset	217 907 000	231 200 000	232 630 000
Käyttöjäämä	—96 092 000	—96 200 000	—95 630 000
Osuus yhteiskustannukset	15 626 000	16 530 000	15 840 000
Kustannukset yhteensä	233 533 000	247 730 000	248 470 000
Alijäämä (—)	—111 718 000	—112 730 000	—111 470 000

1993 tuloarvio	137 000 000
1992 tuloarvio	166 569 000
1991 tilinpäätös	162 700 932

95. *Metsähallituksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 96 559 000 mk.

Selvitysosa: Metsähallituksen talousarvio on esitetty luvussa 30.95.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Menot	1 163 083 000
Tulot	1 259 642 000
Nettotulot	96 559 000

1993 tuloarvio	96 559 000

96. (14.60.02) *Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän metsähallituksen hallinnassa olevien valtiolle tarpeettomien maa- ja vesialueiden sekä rakennusten myynnistä.

1993 tuloarvio	5 500 000
1992 tuloarvio	5 500 000
1991 tilinpäätös	5 170 072

98. *Jokioisten siemenkeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 425 000 mk.

Selvitysosa: Jokioisten Siemenkeskuksen talousarvio on esitetty luvussa 30.98.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Menot	8 065 000
Tulot	8 490 000
Nettotulot	425 000
1993 tuloarvio	425 000

99. *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 14 400 000 mk.

1993 tuloarvio	14 400 000
1992 tuloarvio	112 500 000
1992 II lisätuloarvio	200 000 000
1991 tilinpäätös	16 989 709

31. Liikenneministeriön hallinnonala

22. *Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista*

Momentille arvioidaan kertyvän 65 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1993 tuloarvio	65 000 000
1992 tuloarvio	58 000 000
1991 tilinpäätös	64 987 559

23. *Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä*

Momentille arvioidaan kertyvän 41 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1993 tuloarvio	41 000 000
1992 tuloarvio	37 000 000
1991 tilinpäätös	41 248 447

24. *Tielaitoksen sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia, asuntovuokria ja muita sekalaisia tuloja.

Momentin tuottoarviossa on otettu huomioon vähennyksenä momentille 31.24.21 nettobudjetoitavina tuloina erilaiset kiinteistöjen käyttökorvaukset sekä julkaisujen ja muiden vastaavien myyntitulot.

1993 tuloarvio	6 000 000
1992 tuloarvio	17 000 000
1991 tilinpäätös	149 328 346

25. *Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista kuntien osallistuessa paikallistiehankkeisiin yli yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n mukaisella osuudella tai ulkopuolisten osallistuessa muiden tiehankkeiden kustannuksiin. Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1993 tuloarvio	100 000 000
1992 tuloarvio	75 000 000
1991 tilinpäätös	93 184 770

(26.) *Tulot tielaitoksen maksullisesta palvelutoiminnasta*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina momentilla 31.24.21.

1992 tuloarvio 33 000 000
1991 tilinpäätös 22 621 957

30. *Merenkulkulaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 326 180 000 mk.

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 31.30.21 nettobudjetoitavina tuloina luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajan tulot, karttatuotannon tulot ja eräitä muita tuloja.

Momentille kertyy tuloja seuraavasti:

	mk
Väylämaksut	320 700 000
Saimaan kanavan lupamaksut	2 000 000
Muut tulot	3 480 000
Yhteensä	326 180 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksuista annettuun lakiin (1028/80).

Väylätoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991 ovat seuraavassa taulukossa. Kustannusvastaavuuslaskelmat eivät sisällä monitoimimurtajan kesäkäytön aiheuttamia kustannuksia ja tuloja.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Väylämaksut	317 211 718	316 000 000	320 700 000
Tulot yhteensä	317 211 718	316 000 000	320 700 000
KUSTANNUKSET			
— palkat	95 249 720	103 068 000	95 292 000
— muut henkilöstökustannukset	25 616 896	27 675 000	23 123 000
— muut kulutusmenot	54 369 712	69 305 000	69 374 000
— laskennalliset vuokrat	1 767 200	1 897 000	1 883 000
— monitoimimurtajien rahoitusmenot	468 282	6 981 000	42 880 000
— monitoimimurtajien poistot	0	0	13 520 000
— muut pääomakustannukset	243 851 785	250 536 000	239 279 000
— tukitoimintojen kustannukset	15 664 740	16 667 000	14 954 000
Kustannukset yhteensä	436 988 335	476 129 000	500 305 000
Alijäämä (—)	—119 776 617	—160 129 000	—179 605 000

1993 tuloarvio 326 180 000
1992 tuloarvio 373 300 000
1991 tilinpäätös 377 067 001

31. *Merentutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat merentutkimuslaitoksen palvelutoiminnan maksuista maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan liikenneministeriön päätökseen. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1993 tuloarvio 3 000 000
1992 tuloarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös 2 152 595

(40.) *Autorekisterikeskuksen tulot*

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 355 600 000
1991 tilinpäätös 321 301 855

50. *Ilmatieteen laitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 51 300 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon vuosina 1991 ja 1992 tapahtunut palvelujen kysynnän lasku. Vuonna 1993 tulojen arvioidaan kuitenkin kasvavan edellisten vuosien tasosta noin kahdella prosentilla. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 31.50.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1993 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Tulot maksullisesta palvelusta ja muusta toiminnasta.	49 537 822	50 000 000	51 300 000
Tulot yhteensä	49 537 822	50 000 000	51 300 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
Työkustannukset			
palkat	24 000 000	24 100 000	24 300 000
sosiaaliturvamaksut	1 600 000	1 610 000	1 630 000
eläkemaksut	6 000 000	6 030 000	5 350 000
Matkat	850 000	880 000	950 000
Tietoliikenne- ja atk-palvelut	3 100 000	3 150 000	3 230 000
Muut vieraat palvelut	2 600 000	2 630 000	2 700 000
Aineet ja tarvikkeet	4 300 000	4 350 000	4 450 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	42 450 000	42 750 000	42 610 000
Katejäämä	7 087 822	7 250 000	8 690 000
Kiinteät kustannukset			
Toimitilakustannukset	900 000	950 000	1 000 000
Koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	3 800 000	3 900 000	3 950 000
Hallinto- ja muut yhteiskustannukset	2 380 000	2 400 000	2 440 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	7 080 000	7 250 000	7 390 000
Ylijäämä (+)	+7 822	—	+1 300 000

1993 tuloarvio 51 300 000
1992 tuloarvio 62 000 000
1991 tilinpäätös 49 537 822

52. *Telehallintokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 45 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuottoarviossa on otettu vähennyksenä huomioon momentille 31.52.21 nettobudjetoitavina tuloina televisiolupamaksujen perinnästä saatu korvaus. Tulot perustuvat telehallintokeskuksen suoritteista perittävistä maksuista maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan liikenneministeriön päätökseen.

Vuoden 1993 alusta toteutetaan lupa- ja valvontamaksujärjestelmän uudistaminen matkaviestinverkkojen radiolaitteiden osalta.

Telehallintokeskuksen ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut laskelma vuodelta 1991:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Radiolaitteiden lupa- ja valvontamaksut	27 449 338	38 440 000	40 750 000
Radiolaitteiden hyväksyntämaksut	1 037 225	1 300 000	800 000
Pätevyystodistusmaksut	760 540	1 000 000	650 000
Pätevyystutkintomaksut	1 045 285	1 500 000	1 000 000
Katsastusmaksut	383 141	550 000	550 000
Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	400 000	500 000	700 000
Telelaitteiden tyyppihyväksymismaksut	284 150	350 000	350 000
Teleurakoitsijoiden valtuutusmaksut			600 000
Korvaus radiorahastosta tv-lupamaksujen perinnästä ja lupatarkastuksesta	26 551 201	29 695 000	

Muut sekalaiset tulot	76 284	100 000	100 000
Tulot yhteensä	57 987 164	73 435 000	45 500 000
KUSTANNUKSET			
Palkkaukset	35 768 494	39 363 000	28 994 000
Muut kustannukset	33 463 812	35 313 000	17 075 000
Kansainvälinen yhteistyö	6 035 570	5 619 000	5 920 000
Pääomakustannukset	4 099 000	4 523 000	6 948 000
Kustannukset yhteensä	79 366 876	84 818 000	58 937 000
Kansainvälinen yhteistyö	6 035 570	5 619 000	5 920 000
Teletoimen standardointi	2 480 000	2 728 000	2 890 000
Teletoimen valvonta	3 007 000	3 835 000	4 227 000
Osuus radiotoiminnan valvonnan kustannuksista, joista ei makseta korvausta	800 000	700 000	500 000
Vähennyserät yhteensä	12 322 570	12 882 000	13 537 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	—9 057 142	+1 499 000	+100 000

Teletoimen standardoinnin ja valvonnan sekä kansainvälisen toiminnan kustannuksia ei veloiteta asiakkailta perittävissä maksuissa.

1993 tuloarvio 45 500 000
1992 tuloarvio 72 930 000
1991 tilinpäätös 57 987 164

90. *Ratamaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaisesti valtioneuvosto päättää Valtionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävästä maksusta ottaen huomioon radanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikennemuotojen tasapuolisen kehittämisen vaatimukset.

1993 tuloarvio 1 000 000
1992 tuloarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös 1 000 000

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

02. *Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 9 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot yrittäjäkoulutuksesta 8 300 000 mk perustuvat asetukseen kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen suoritteista perittävistä maksuista (860/90). Koulutusmaksuilla arvioidaan katettavan kolmannes valtiolle aiheutuvista kustannuksista. Muut tulot ovat omakustannusarvoon perustuvan maksullisen palvelutoiminnan tuloja. Yrittäjäkoulutuksesta aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.52.24 ja muusta toiminnasta aiheutuvat menot momentille 32.02.21.

1993 tuloarvio 9 300 000
1992 tuloarvio 10 300 000
1991 tilinpäätös 8 167 427

32. *Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 76 820 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pääasiassa patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (202/91).

Tulojen lisäys aiheutuu osaksi leimausverollisten otteiden, todistusten, rasitustodistusten yms. perinnän muuttumisesta maksuperusteiseksi. Tämän vuoksi momentin 11.10.01 tulokertymän arvioidaan vähentyvän 3 000 000 mk.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Patenttimaksut	47 704 874	55 000 000	52 500 000
Hyödyllisyysmallioikeusmaksut		1 000 000	920 000
Tavaramerkkimaksut	11 318 036	16 500 000	15 100 000
Mallioikeusmaksut	2 010 762	2 200 000	2 100 000
Kaupparekisterimaksut	2 402 552	2 520 000	2 300 000
Yrityskiinnityksen maksut	75 873	80 000	3 900 000
Tulot yhteensä	63 512 097	77 300 000	76 820 000

1993 tuloarvio 76 820 000
1992 tuloarvio 77 300 000
1991 tilinpäätös..... 63 512 098

33. *Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kuluttajatutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista (950/90) annettuun asetukseen. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.33.21.

1993 tuloarvio 1 200 000
1992 tuloarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös..... 654 802

34. *Lisenssiviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion maksuperustelain (980/73) nojalla annetun asetuksen lisenssivirastolle suoritettavista maksuista (646/90) mukaan perittävistä suoritteista.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet	49 411 639	54 200 000	49 900 000
Muut suoritteet	2 500 000	4 300 000	4 400 000
Tulot yhteensä	51 911 639	58 500 000	54 300 000

1993 tuloarvio 5 300 000
1992 tuloarvio 8 652 000
1991 tilinpäätös..... 10 194 647

38. *Mittatekniikan keskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lähinnä mittatekniikan keskukselle suoritettavista maksuista (1569/91) annettuun asetukseen.

1993 tuloarvio 1 500 000
1992 tuloarvio 400 000
1991 tilinpäätös..... 501 205

39. *Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 54 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön teknilliselle tarkastuskeskukselle suoritettavista maksuista antamaan päätökseen ja tarkastuskeskuksen antamaan hinnastoon. Julkisoikeudellisten suoritteiden maksuja tarkistetaan niin, että maksut kattavat maksullisen palvelutoiminnan kustannukset. Muut suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991.

KUSTANNUKSET			
Palkkakustannukset	39 125 000	39 990 000	37 300 000
Matkakustannukset	3 117 000	3 360 000	3 250 000
Rakennusten käyttö	3 037 000	3 170 000	3 090 000
Muut käyttökustannukset	4 532 000	4 520 000	4 660 000
Laskennalliset vuokrat	2 109 000	2 140 000	2 140 000
Pääomakustannukset	2 786 000	3 650 000	3 860 000
Kustannukset yhteensä	54 706 000	56 830 000	54 300 000
Ylijäämä(+)/alijäämä(—)	—2 794 361	+1 670 000	0

1993 tuloarvio 54 300 000
1992 tuloarvio 58 500 000
1991 tilinpäätös 51 613 868

40. *Geologian tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 24 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen. Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1993.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet	18 481 000	23 700 000	23 700 000
Muut tulot	434 000	300 000	300 000
Tulot yhteensä	18 915 000	24 000 000	24 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	5 419 000	8 500 000	8 700 000
— muut henkilökustannukset	1 760 000	2 200 000	2 400 000
— muut muuttuvat kustannukset	7 370 000	6 650 000	6 900 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	326 000	492 000	508 000
— muut kiinteät kustannukset	1 015 000	1 527 000	1 559 000
Erilliskustannukset yhteensä	15 890 000	19 369 000	20 067 000
Käyttöjäämä	3 025 000	4 631 000	3 933 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	1 370 000	2 030 000	2 030 000
— muut yhteiskustannukset	108 000	160 000	160 000
Kustannukset yhteensä	17 368 000	21 559 000	22 257 000
Ylijäämä	1 547 000	2 441 000	1 743 000

1993 tuloarvio 24 000 000
1992 tuloarvio 24 000 000
1991 tilinpäätös 18 914 731

42. *Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 532 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 531 000 000 mk kertyy maksullisista tutkimuspalveluista ja 1 000 000 mk vuokrista ja muista sekalaisista tuloista. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.42.21.

Ennakoitu maksullisen toiminnan tuloslaskelma vuodelle 1993, valtion tulo- ja menoarviossa esitetty tuloslaskelma vuodelle 1992 sekä toteutunut tuloslaskelma vuodelta 1991.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Tulot valtionhallinnosta	213 206 000	245 000 000	234 000 000
Muut kotimaiset tulot	265 854 000	294 000 000	252 000 000
Tulot ulkomailta	22 694 000	27 000 000	45 000 000
Tulot yhteensä	501 754 000	566 000 000	531 000 000
KUSTANNUKSET			
Välittömät tutkimustoiminnan kustannukset			
— palkat	197 207 000	216 170 000	213 000 000
— eläke- ja sosiaaliturvamaksut	61 826 000	68 330 000	67 000 000
— aineet, tarvikkeet ja projektilaitteet	20 210 000	47 210 000	22 000 000
— vieraat palvelut	47 104 000	56 735 000	55 000 000
— muut välittömät kustannukset	34 601 000	25 675 000	36 000 000
Välittömät kustannukset yhteensä	360 948 000	414 120 000	393 000 000
Välilliset tutkimustoiminnan kustannukset	108 035 000	116 305 000	105 000 000
Välilliset hallintokustannukset	56 242 000	64 575 000	54 000 000
Välilliset kustannukset yhteensä	164 277 000	180 880 000	159 000 000
Laskennalliset kustannukset			
— koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	27 403 000	36 000 000	40 000 000
Laskennalliset tilavuokrat	34 922 000	39 000 000	39 000 000
Laskennalliset kustannukset yhteensä	62 325 000	75 000 000	79 000 000
Tulojen ja kustannusten erotus	—85 796 000	—104 000 000	—100 000 000
+ Alennukset virastoille ja laitoksille	66 057 000	75 000 000	73 000 000
+ Esitutkimuksista ja riskeistä johtuvat menot	24 339 000	29 000 000	27 000 000
Tulos	4 600 000	—	—

Kustannuksissa on otettu täysimääräisinä huomioon maksullisesta tutkimustoiminnasta tutkimuskeskukselle aiheutuvat kustannukset. Tulot ovat kustannuksia pienemmät, koska valtion virastojen ja laitosten tilaamista tutkimuksista peritään valtion teknillisen tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (262/77, muut. 1042/83 ja 1243/90) mukaan omakustannusarvoa alempia maksuja sekä siitä, että esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvat menot voidaan jättää tutkimuskeskuksen päätöksellä tutkimuspalvelujen tilaajilta perimättä valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain (144/72, muut. 1041/83) mukaisesti. Valtionhallinnon alennukset sekä esitutkimusten ja riskien menot on eritelty ja otettu korjauksina huomioon maksullisen tutkimustoiminnan tulosta laskettaessa.

1993 tuloarvio	532 000 000
1992 tuloarvio	570 000 000
1991 tilinpäätös	503 299 914

80. *Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta*

Momentille arvioidaan kertyvän 103 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergialain (990/87) 52 §:ään.

1993 tuloarvio	103 000 000
1992 tuloarvio	120 000 000
1991 tilinpäätös	39 974 848

90. *Valtion hankintakeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen talousarvio on esitetty luvussa 32.90.

Käyttötalouden menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	96 500 000
— välitystoiminta	85 500 000
— vuokraustoiminta	11 000 000
Bruttotulot	99 000 000
— välitystoiminta	87 000 000
— vuokraustoiminta	9 000 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot	3 000 000
Nettotulot	2 500 000

1993 tuloarvio 2 500 000

99. *Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 48 414 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	400 000
Kuluttajaviraston tulot.....	500 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot...	6 500 000
Teollisuussihteeritoiminnan tulot	3 000 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot.	200 000
Imatran Voima Oy:n korvaukset Kemijoki Oy:n sähköosuudesta.....	32 200 000
Valtausmaksut.....	450 000
Outokumpu Oy:n korvaukset nostetusta malmista.....	200 000
Vuokratulot valtion matkailukiinteistöstä	600 000
Muut tulot	4 364 000
Yhteensä	48 414 000

Teollisuussihteeritoiminnan tulot kertyvät maksullisesta palvelutoiminnasta ja perustuvat teollisuussihteerien suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (929/80, muut. 1043/83, 1048/86, 78/90).

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat Teknologian kehittämiskeskuksen maksuasetukseen (743/85, muut. 1181/88).

Kuluttajaviraston tulot perustuvat suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (1578/91) sekä oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävistä maksuista annetussa asetuksessa (110/77) tarkoitetuista maksuista.

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/92) ja sen nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön ja elintarvikeviraston päätöksiin viraston maksuista.

1993 tuloarvio 48 414 000
1992 tuloarvio 47 594 000
1991 tilinpäätös.....204 009 728

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

01. *Sosiaali- ja terveysministeriön tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja.

1993 tuloarvio 5 700 000
1992 tuloarvio 5 700 000
1991 tilinpäätös..... 5 722 345

(02.) *Sosiaali- ja terveyshallituksen tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sille kertyvät tulot on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina momentilla 33.02.21.

1992 tuloarvio 2 150 000
1992 I lisätuloarvio 1 050 000
1991 tilinpäätös..... 765 280

08. *Kansanterveyslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 51 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n mukaisia maksuja sekä osittain ulkopuolisella rahoituksella tehtävään tutkimustyöhön liittyviä tuloja. Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen.

Tuloista 25 000 000 mk kertyy maksullisesta palvelutoiminnasta ja 26 000 000 mk ulkopuolisesta rahoituksesta tutkimustyöhön. Tulojen väheneminen johtuu maksullisen palvelutoiminnan sekä ulkopuolisen tutkimusrahoituksen supistumisesta.

Maksullisen palvelutoiminnan menot ja ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön erilliskustannukset on merkitty momenteille 33.08.21 ja 26.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1993 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Maksullinen palvelutoiminta	40 000 000	39 000 000	25 000 000
KUSTANNUKSET			
Välittömät kustannukset			
— Työkustannukset			
palkat	17 300 000	17 100 000	10 000 000
sosiaaliturvamaksut	1 150 000	1 140 000	665 000
eläkemaksut	4 325 000	4 275 000	2 500 000
— Aineet ja tarvikkeet	5 500 000	5 400 000	6 185 000
— Vieraat palvelut ja muut välittömät menot	680 000	680 000	765 000
Välittömät kustannukset yhteensä	28 955 000	28 595 000	20 115 000
Käyttöjäämä	11 045 000	10 405 000	4 885 000
Laskennalliset kustannukset			
tilat	3 150 000	3 150 000	2 016 000
koneiden ja laitteiden pääomakulut	900 000	900 000	576 000
hallintokulut	5 000 000	5 000 000	3 200 000
Laskennalliset kustannukset yhteensä	9 050 000	9 050 000	5 792 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	+ 1 995 000	+ 1 355 000	— 907 000

1993 tuloarvio 51 000 000
1992 tuloarvio 68 000 000
1991 tilinpäätös 64 106 219

09. *Lääkelaboratorion tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä lääkelaboratoriosta annetun lain (1110/74) 4 §:n mukaisia maksuja ajalta 1.1.—28.2.1993.

1993 tuloarvio 400 000
1992 tuloarvio 3 800 000
1991 tilinpäätös 3 281 693

10. *Säteilyturvakeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 42 260 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetuihin ministeriöiden päätöksiin.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1993:

	1992 mk	1993 mk
TULOT		
— julkisoikeudelliset suoritteet	35 832 000	36 035 000
— muut suoritteet	6 543 000	6 125 000
— muut tulot	100 000	100 000
Tulot yhteensä	42 475 000	42 260 000
KUSTANNUKSET		
Erilliskustannukset:		
— muuttuvat kustannukset	31 880 000	31 318 000
— kiinteät kustannukset	754 000	754 000
Erilliskustannukset yhteensä	32 634 000	32 072 000
Käyttöjäämä	9 841 000	10 188 000
Osuus yhteiskustannuksista	9 973 000	10 040 000
Kustannukset yhteensä	42 607 000	42 112 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	— 132 000	+ 148 000

1993 tuloarvio 42 260 000
1992 tuloarvio 42 475 000
1991 tilinpäätös 36 618 253

12. *Valtion koulukotien tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 61 700 000 mk.

Selvitysosa: Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti.

1993 tuloarvio 61 700 000
1992 tuloarvio 64 400 000
1991 tilinpäätös 59 005 336

13. *Järvenpään sosiaalisairaalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 17 940 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti.

1993 tuloarvio 17 940 000
1992 tuloarvio 21 600 000
1991 tilinpäätös 16 000 303

14. *Valtion mielisairaaloiden tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 108 900 000 mk.

Selvitysosa: Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti.

1993 tuloarvio 108 900 000
1992 tuloarvio 116 700 000
1991 tilinpäätös 114 409 196

67. *Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupatulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 910 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lääkelain (395/87) 23 ja 70 §:n mukaisia maksuja. Myyntilupamaksujen kokonaiskertymä on 20 575 000 mk, josta 17 665 000 mk on siirretty momentille 33.11.21 nettobudjetoitavina tuloina.

1993 tuloarvio 2 910 000
1992 tuloarvio 21 100 000
1991 tilinpäätös 18 033 830

92. *Raha-automaattiyhdistyksen tuotto*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 109 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1993 tuloarvio 1 109 400 000
1992 tuloarvio 1 095 100 000
1991 tilinpäätös 921 020 381

98. *Valtionapujen palautukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1993 tuloarvio 350 000 000
1992 tuloarvio 350 000 000
1991 tilinpäätös 410 651 081

99. *Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista on 250 000 mk kemikaalilain (744/89) 60 §:n mukaisia maksuja.

1993 tuloarvio 1 800 000
1992 tuloarvio 4 600 000
1991 tilinpäätös 10 946 019

34. Työministeriön hallinnonala

(03.) *Työsuojeluhallinnon tulot*

Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momentin 34.03.21 menoja vähentävänä tekijänä.

1992 tuloarvio 4 950 000
1991 tilinpäätös 2 568 548

70. *Palkkaturvamaksujen palautukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 597 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (649/73) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 600 000 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1993 tuloarvio	597 500 000
1992 tuloarvio	219 000 000
1991 tilinpäätös	375 544 153

99. *Työministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	11 000 000
Valtionosuusennakoiden palautukset	10 000 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	22 000 000

Momentilta on siirretty momenteille 34.01.21, 34.06.21 ja 34.99.21 nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tulot.

1993 tuloarvio	22 000 000
1992 tuloarvio	23 100 000
1991 tilinpäätös	80 868 503

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

25. *Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vesiensuojelumaksut	2 200 000
Maksulliset palvelu	1 400 000
Muut sekalaiset tulot	2 400 000
Yhteensä	6 000 000

Vesiensuojelumaksut määräytyvät vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n nojalla. Muut maksut peritään vesi- ja ympäristöhallinnon suoritteista annetun asetuksen (1142/91) nojalla korvauksina tilauksesta suoritetuista maa- ja rakennustöistä, tutkimuksista, selvityksistä ja muista niihin verrattavista suoritteista, suojakemikaaleja koskevista hakemuksista ja ilmoituksista sekä tietojärjestelmien käytöstä.

Vesiensuojelumaksuja vastaava meno 2 550 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.21. Maksullisten palvelujen erillismenot 1 200 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.28.

1993 tuloarvio	6 000 000
1992 tuloarvio	5 700 000
1991 tilinpäätös	4 637 976

40. *Asuntotoimen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat lähinnä asumistukien palautuksia sekä asuntohallituksen sekalaisia tuloja.

1993 tuloarvio	2 000 000
1992 tuloarvio	1 800 000
1991 tilinpäätös	3 565 410

60. *Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista*

Momentille arvioidaan kertyvän 16 500 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta aiheutuneisiin menoihin 15 000 000 mk. Öljyvahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan korvauksina vahingonkorvausvelvollisilta saatavan 1 500 000 mk.

1993 tuloarvio	16 500 000
1992 tuloarvio	17 000 000
1991 tilinpäätös	17 494 185

99. *Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat rakennusalan tyyppihyväksymismaksusta annetun asetuksen (806/75) mukaisia maksuja sekä ympäristöministeriön sekalaisia tuloja.

1993 tuloarvio 500 000
1992 tuloarvio 1 100 000
1991 tilinpäätös 712 937

39. Muut sekalaiset tulot

01. (12.39.01 ja 08) *Sakkorahat*

Momentille arvioidaan kertyvän 330 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista kertyvät varat sekä pysäköintivirhemaksut, jotka kertyvät pysäköintivirhemaksusta annetun lain (248/70) perusteella.

1993 tuloarvio 330 000 000
1992 tuloarvio 292 000 000
1991 tilinpäätös 301 327 607

02. *Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana*

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämämaksut sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

1993 tuloarvio 400 000 000
1992 tuloarvio 350 000 000
1991 tilinpäätös 339 367 991

03. *Oikaisurahat*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1993 tuloarvio 100 000
1992 tuloarvio 100 000
1991 tilinpäätös ..... —

04. *Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1993 tuloarvio 200 000 000
1992 tuloarvio 300 000 000
1992 II lisätuloarvio 53 400 000
1991 tilinpäätös 187 780 249

05. *Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) perustuvien kauppojen myyntihinnat. Tuloihin sisältyy myös Kouvolan varuskunnan lakkauttamisen johdosta varuskunta-alueen ja alueella sijaitsevien rakennusten myyntituloina 12 000 000 mk.

1993 tuloarvio 40 000 000
1992 tuloarvio 40 000 000
1991 tilinpäätös 37 089 027

07. *Valtiolle valtion eläkevakuutusrahaston ulkopuolella tuloutettavat eläkemaksut ja korvaukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 144 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Eräät valtionapua saavat yksityiset työnantajat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) tarkoittamat yksityiset toimintayksiköt on velvoitettu osallistumaan palveluksessaan oleville henkilöille valtion varoista suoritettavaksi tuleviin eläkkeisiin. Työnantajien maksamat eläkemaksut tuloutetaan tälle momentille. Samoin tälle momentille tuloutetaan kuntien eläkevakuutuksen korvaus eräisiin oikeuslaitoksen eläkemenoihin.

1993 tuloarvio 144 500 000
1992 tuloarvio 34 000 000
1991 tilinpäätös 32 284 819

(08.) *Pysäköintivirhemaksut*

Selvitysosa: Momentti on poistettu tuloarviosta ja sen tuottoarvio on otettu huomioon momentin 12.39.01 laskelmissa.

09. *Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (364/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut. Tuottoarviossa on vähennyksenä otettu huomioon 80 000 000 mk virastojen siirtyessä nettobudjetointiin toimintamenomomenteilla.

1993 tuloarvio 140 000 000
1992 tuloarvio 220 000 000
1991 tilinpäätös 205 925 729

10. *Muut sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan muut sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1993 tuloarvio 15 000 000
1992 tuloarvio 15 000 000
1991 tilinpäätös 11 580 093

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Tuloarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	26 370	97 050	23 710	— 73 340	— 76
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	335 255	388 500	392 300	+ 3 800	+ 1
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	217 118	205 900	258 850	+ 52 950	+ 26
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	197 303	194 400	186 700	— 7 700	— 4
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	6 489 542	7 608 615	8 338 020	+ 729 405	+ 10
29.	Opetusministeriön hallinnonala	3 462 015	3 442 905	3 690 760	+ 247 855	+ 7
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	438 724	579 639	537 944	— 41 695	— 7
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	1 180 418	1 087 830	638 980	— 448 850	— 41
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	900 843	917 746	858 334	— 59 412	— 6
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 660 560	1 795 625	1 752 010	— 43 615	— 2
34.	Työministeriön hallinnonala	458 981	247 050	619 500	+ 372 450	+151
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	26 411	25 600	25 000	— 600	— 2
39.	Muut sekalaiset tulot	1 115 408	1 251 100	1 269 600	+ 18 500	+ 1
	Yhteensä	16 508 948	17 841 960	18 591 708	+ 749 748	+ 4

Osasto 13
KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*

Momentille arvioidaan kertyvän 50 470 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen koroista.

Korkotulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	360 000
Posti- ja telelaitos	46 530 000
Valtion painatuskeskus	900 000
Valtion ravitsemiskeskus	120 000
Valtion tietokonekeskus	2 560 000
Yhteensä	50 470 000

1993 tuloarvio	50 470 000
1992 tuloarvio	85 752 000
1991 tilinpäätös	96 191 429

05. *Korot muista lainoista*

Momentille arvioidaan kertyvän 401 559 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 3 300 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen korkoja, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy myös valtion investointirahaston myöntämästä valtiolle siirtyneestä luotosta kertyviä korkoja 500 000 mk. Tuloarviossa on otettu huomioon Vammas Oy:lle, Patruunatehdas Lapua Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnetyistä lainoista kertyvät korkotulot.

1993 tuloarvio	401 559 000
1992 tuloarvio	396 800 000
1991 tilinpäätös	324 306 698

07. *Korot talletuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 450 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

1993 tuloarvio	2 450 000 000
1992 tuloarvio	2 450 000 000
1991 tilinpäätös	2 411 904 784

08. *Korot obligaatioista*

Momentille arvioidaan kertyvän 290 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1993 tuloarvio	290 000 000
1992 tuloarvio	250 000 000
1991 tilinpäätös	155 246 614

03. Osinkotulot

01. *Osinkotulot valtionyhtiöistä*

Momentille arvioidaan kertyvän 280 000 000 mk.

1993 tuloarvio	280 000 000
1992 tuloarvio	370 000 000
1991 tilinpäätös	609 078 344

02. *Muut osinkotulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

1993 tuloarvio	5 000 000
1992 tuloarvio	5 000 000
1991 tilinpäätös	11 828 674

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. *Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 247 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 1992. Posti- ja telelaitos tulouttaa kuitenkin ennakkoa vuoden 1993 arvioidun tuloksen perusteella.

Voiton tuloutusten arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	500 000
Posti- ja telelaitos	240 000 000
Valtion painatuskeskus	1 800 000
Valtion ravitsemiskeskus	200 000
Valtion tietokonekeskus	5 000 000
Yhteensä	247 500 000

1993 tuloarvio	247 500 000
1992 tuloarvio	246 900 000
1991 tilinpäätös	276 820 000

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Tuloarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Korkotulot	2 987 650	3 182 552	3 192 029	+ 9 477	+ 0
03.	Osinkotulot	620 907	375 000	285 000	— 90 000	— 24
05.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	276 820	246 900	247 500	+ 600	+ 0
	Yhteensä	3 885 377	3 804 452	3 724 529	— 79 923	— 2

Osasto 14

LIIKETOIMINTAA HARJOITTAVAT VALTION VIRASTOT JA LAITOKSET

Selvitysosa: Osasto on poistettu talousarviosta. Nettobudjetointiin liittyvät tulot on otettu huomioon osaston 12 tuloarviossa.

(20.) Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 52 000 000
1991 tilinpäätös..... 47 578 318

(01.) *Valtion pukutehtaan käyttötulot*
Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

(30.) Valtion hankintakeskus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 115 900 000
1991 tilinpäätös..... 94 874 035

(01.) *Hankintakeskuksen käyttötulot*
Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

(40.) Valtion margariinitehdas

Selvitysosa: Luvun 30.90 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 30 350 000
1991 tilinpäätös..... 24 621 647

(01.) *Valtion margariinitehtaan käyttötulot*
Selvitysosa: Luvun 30.90 selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

(45.) Metsähallitus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(01.) *Metsähallituksen käyttötulot*
Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 1 234 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 125 141 995

(47.) Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(01.) *Jokioisten siemenkeskuksen tulot*
Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio 12 950 000
1991 tilinpäätös..... 12 362 169

(02.) *Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tulot*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momentin 30.98.23 menoja vähentävänä tekijänä.

1992 tuloarvio 16 578 000
1991 tilinpäätös..... 17 609 315

(60.) Tulot liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

1992 tuloarvio..... 1 700 000
1991 tilinpäätös..... 1 268 571

(01.) *Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten sekalaiset myyntitulot*

Selvitysosa: Nettobudjetointiin siirtymisen johdosta momentti on poistettu talousarviosta.

(02.) *Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momentin 12.30.96 tuloarviossa.

Osasto 15
LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. *Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille*

Momentille arvioidaan kertyvän 135 195 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

Takaisinmaksujen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	1 295 000
Posti- ja telelaitos	130 000 000
Valtion painatuskeskus	1 600 000
Valtion ravitsemiskeskus	200 000
Valtion tietokonekeskus	2 100 000
Yhteensä	135 195 000

1993 tuloarvio	135 195 000
1992 tuloarvio	108 595 000
1992 I lisätuloarvio	150 000 000
1992 II lisätuloarvio	40 000 000
1991 tilinpäätös	176 613 340

04. *Muiden lainojen lyhennykset*

Momentille arvioidaan kertyvän 675 382 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 24 000 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen lyhennyksiä, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy samoin investointirahaston myöntämän valtiolle siirtyneen luoton lyhennystä 1 000 000 mk. Tuloihin sisältyy myös 13 300 000 mk maatila-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennyksiä. Tuloihin sisältyy myös Vammas Oy:lle ja Patruunatehdas Lapua Oy:lle myönnettyjen lainojen lyhennyksiä. Tuottoarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen takaisinmaksut.

1993 tuloarvio	675 382 000
1992 tuloarvio	788 000 000
1991 tilinpäätös	609 886 227

02. Valtion nettolainanotto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

01. *Nettolainanotto*

Momentille merkitään 47 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen tasapainottamiseksi nettolainanoton tarve vuonna 1993 on 47 700 000 000 mk. Valtion kotimaisen velan kuoletusten on arvioitu vuonna 1993 olevan 17 940 000 000 mk ja ulkomaisen velan kuoletusten 2 810 000 000 mk eli yhteensä 20 750 000 000 mk. Tarvittavan nettolainanoton toteuttamiseksi uusia valtionlainoja on tarkoitus ottaa 68 450 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1993 lainanottovaltuuksista.

1993 tuloarvio..... 47 700 000 000
1992 tuloarvio..... 34 585 000 000
1992 I lisätuloarvio..... 9 195 000 000
1991 tilinpäätös..... 26 945 546 057

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Tuloarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Valtiolle takaisin maksettavat lainat.....	786 500	896 595	810 577	— 86 018	— 10
02.	Valtion nettolainanotto	26 945 546	34 585 000	47 700 000	+13 115 000	+ 38
	Yhteensä	27 732 046	35 481 595	48 510 577	+13 028 982	+ 37

MENOT

Pääluokka 21
TASAVALLAN PRESIDENTTI

01. Tasavallan Presidentti

01. *Presidentin palkkio ja edustusrahat*

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (9/88) mukaisten menojen maksamiseen.

1993 määräraha	1 050 000
1992 menoarvio	1 050 000
1991 tilinpäätös	1 050 000

21. *Presidentin käyttövarat*

Momentille myönnetään 125 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttövarojen maksamiseen.

1993 määräraha	125 000
1992 menoarvio	125 000
1991 tilinpäätös	89 976

02. Tasavallan Presidentin kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 314 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 57 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 37 ja työsopimussuhteisia 20.

1993 määräraha	14 314 000
1992 menoarvio	14 360 000
1991 tilinpäätös	12 445 198

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 327 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös Mäntyniemen kulutusmenoihin.

1993 määräraha	6 327 000
1992 menoarvio	6 105 000
1991 tilinpäätös	4 348 690

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 950 000 mk.

1993 määräraha	1 950 000
1992 menoarvio	16 574 000
1991 tilinpäätös	4 545 000

Pääluokan 21 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Tasavallan Presidentti (010)....	1 140	1 175	1 175	—	—
02.	Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	21 339	37 039	22 591	— 14 448	— 39
	Yhteensä	22 479	38 214	23 766	— 14 448	— 38

Pääluokka 22
EDUSKUNTA

01. Kansanedustajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 580 000 mk.

1993 määräraha..... 44 580 000
1992 menoarvio..... 49 333 000
1991 tilinpäätös..... 42 059 189

02. *Edustajien kulukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää edustajanpalkkiolain mukaisten kulukorvausten maksamiseen.

1993 määräraha..... 18 800 000
1992 menoarvio..... 19 550 000
1991 tilinpäätös..... 17 774 451

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanedustajan tehtävistä johtuvista kotimaassa suoritettavista matkoista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1993 määräraha..... 14 700 000
1992 menoarvio..... 13 200 000
1991 tilinpäätös..... 12 641 768

02. Eduskunnan kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 042 000 mk.

Eduskunnan kansliaan voidaan 1.3.1993 lukien perustaa toimistopäällikön virka (A 30) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kansainvälisten asian sihteerin virka (A 30).

Määrärahalla saa palkata enintään 287 virkasuhteista henkilöä.

1993 määräraha..... 60 042 000
1992 menoarvio..... 60 239 000
1991 tilinpäätös..... 54 425 163

10. *Rakennusten käyttö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskunnan kiinteistöjen käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 6 900 000
1992 menoarvio 6 500 000
1991 tilinpäätös..... 5 622 493

13. *Korjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskunnan kiinteistöjen korjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 3 000 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös..... 2 100 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 797 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 36 797 000
1992 menoarvio..... 35 760 000
1991 tilinpäätös..... 31 408 037

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 070 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 7 070 000
1992 menoarvio..... 14 000 000
1991 tilinpäätös..... 10 500 000

09. Valtiontilintarkastajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 990 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 14 virkasuhteista henkilöä.

1993 määräraha 4 990 000
1992 menoarvio 4 778 000
1991 tilinpäätös..... 4 501 584

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 850 000 mk.

1993 määräraha 1 850 000
1992 menoarvio 1 850 000
1991 tilinpäätös..... 797 491

14. Eduskunnan oikeusasiamies

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 583 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 30 virkasuhteista henkilöä.

1993 määräraha 9 583 000
1992 menoarvio 9 270 000
1991 tilinpäätös..... 8 290 552

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 980 000 mk.

1993 määräraha..... 980 000
1992 menoarvio..... 920 000
1991 tilinpäätös 781 336

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 22.14.29.

1992 menoarvio..... 100 000
1991 tilinpäätös 400 000

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 055 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 11 virkasuhteista henkilöä.

1993 määräraha 3 055 000
1992 menoarvio 2 982 000
1991 tilinpäätös..... 2 690 792

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

1993 määräraha 10 000 000
1992 menoarvio 9 700 000
1991 tilinpäätös..... 6 718 593

30. Eduskunnan kirjasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 329 000 mk. Määrärahalla saa palkata enintään 46 virkasuhteista henkilöä.

1993 määräraha 12 329 000
1992 menoarvio 13 442 000
1991 tilinpäätös 11 715 819

21. *Kirjallisuuden hankinta ja sidonta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjallisuuden ja sitä vastaavan aineiston hankinnasta sekä sidonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 2 400 000
1992 menoarvio 2 300 000
1991 tilinpäätös 2 200 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 635 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha 1 635 000
1992 menoarvio 1 750 000
1991 tilinpäätös 1 516 664

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 540 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha 540 000
1992 menoarvio 1 100 000
1991 tilinpäätös 2 000 000

99. Eduskunnan muut menot

21. *Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten*

Momentille myönnetään 15 304 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 5 850 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1991 kansanedustajain vaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

1993 määräraha 15 304 000
1992 menoarvio 14 781 000
1991 tilinpäätös 13 322 400

22. *Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi*

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista sekä Suomen ryhmän puitteissa tapahtuvasta muusta kansanedustajien harjoittamasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1993 määräraha 1 050 000
1992 menoarvio 1 050 000
1991 tilinpäätös 1 038 080

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Kansanedustajat (010)	72 475	82 083	78 080	— 4 003	— 5
02.	Eduskunnan kanslia (010).....	104 056	119 499	113 809	— 5 690	— 5
09.	Valtiontilintarkastajat (010)	5 299	6 628	6 840	+ 212	+ 3
14.	Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	9 472	10 290	10 563	+ 273	+ 3
25.	Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030).....	9 409	12 682	13 055	+ 373	+ 3
30.	Eduskunnan kirjasto (280).....	17 432	18 592	16 904	— 1 688	— 9
99.	Eduskunnan muut menot (010)	14 360	15 831	16 354	+ 523	+ 3
	Yhteensä	232 504	265 605	255 605	— 10 000	— 4

Pääluokka 23
VALTIONEUVOSTO

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä saa olla vuonna 1993 enintään 216 henkilötyövuotta.

01. Valtioneuvosto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 15 840 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 41, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 23 erityisavustajaa.

1993 määräraha	15 840 000
1992 menoarvio	16 680 000
1991 tilinpäätös	15 675 768

20. *Matkat* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 536 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä ministerien ja heidän erityisavustajiensa matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen.

1993 määräraha	1 536 000
1992 menoarvio	1 600 000
1991 tilinpäätös	1 443 988

(21.) *Ministeriöiden käyttövarat*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on budjetoitu momenteille 23.03.29, 25.01.29, 26.01.21, 28.01.21, 29.01.21, 30.01.21, 31.01.21, 32.01.21, 33.01.21, 34.01.21 ja 35.01.21.

1992 menoarvio	7 000 000
1991 tilinpäätös	5 526 929

02. Valtioneuvoston kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 25 440 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 134 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha	25 440 000
1992 menoarvio	27 090 000
1991 tilinpäätös	24 481 740

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 20 081 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1993 määräraha	20 081 000
1992 menoarvio	17 450 000
1991 tilinpäätös	15 220 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tietoverk-

koon liittyvien laitteiden sekä eräiden valtioneuvoston kanslian atk-laitteiden ja muun kaluston hankinnasta aiheutuvien menojen sekä myös näihin liittyvien, arvoltaan vähäisten laitteiden ja moottoriajoneuvojen hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 3 400 000
1991 tilinpäätös..... 3 000 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 9 981 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 40 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha..... 9 981 000
1992 menoarvio..... 10 315 000
1991 tilinpäätös..... 10 634 113

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1993 määräraha 1 600 000
1992 menoarvio 1 591 000
1991 tilinpäätös..... 1 200 834

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. *Kalastajatorpan vierastalo* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 12.4.1983 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 1 600 000
1992 menoarvio 1 700 000
1991 tilinpäätös..... 1 185 797

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 960 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös yksittäiseltä arvoltaan yli 50 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha 960 000
1992 menoarvio 2 070 000
1991 tilinpäätös..... 479 313

74. *Valtioneuvoston väestönsuoja* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös väestönsuojan varusteluun ja teknisen tunnelin suunnitteluun. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 146 500 000 mk, mihin ei sisälly tekninen tunneli.
Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 113 000 000 mk.

1993 määräraha..... 25 000 000
1992 menoarvio..... 36 000 000
1991 tilinpäätös..... 30 000 000

76. *Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 22 500 000 mk. Hankkeen hyötypinta-ala on 2 312 m^2 sekä kokonaiskustannusarvio 198 500 000 mk.
Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 176 000 000 mk. Nyt esitetyllä määrärahalla hanke toteutetaan loppuun.

1993 määräraha..... 22 500 000
1992 menoarvio..... 47 500 000
1991 tilinpäätös..... 73 000 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. *Puoluetoiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 69 915 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi 3 800 000 mk puolueiden kansainvälistä toimintaa varten ja 5 289 200 mk avustuksina puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä sama summa puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 330 575 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1993 määräraha	69 915 000
1992 menoarvio	71 915 000
1991 tilinpäätös	75 700 000

51. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Euroopan integratioon liittyvää tiedostusta harjoittaville ryhmille.

1993 määräraha	1 000 000

99. Valtioneuvoston muut menot

24. *Kunniamerkit* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisille annettavien ja eräiden muiden lunastuksetta annettavien kunniamerkkien sekä valtion palveluksessa oleville henkilöille annettavien kunniamerkkien lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	2 400 000
1992 menoarvio	2 000 000
1991 tilinpäätös	1 314 145

25. *J. V. Snellmanin kootut teokset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 728 000 mk. Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkamisesta aiheutuvien menojen ja teosten toimituskunnan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	1 728 000
1992 menoarvio	1 760 000
1991 tilinpäätös	1 700 000

26. *Suomen hallintohistoria* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 920 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta ja painattamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	1 920 000
1992 menoarvio	1 976 000
1991 tilinpäätös	1 825 000

27. *Presidentti Risto Rytin muistomerkki* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1992 ensimmäisessä lisätalousarviossa on myönnetty valtuus sopimuksen tekemiseen muistomerkin hankkimisesta siten, että siitä aiheutuu menoja yhteensä enintään 1 616 000 mk, josta vuonna 1992 450 000 mk, vuonna 1993 700 000 mk ja loput 466 000 mk vuonna 1994.

1993 määräraha	700 000
1992 I lisämääräraha	450 000

28. *Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuosi* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 240 000 mk. Määrärahaa saa käyttää selvityksen tekemiseen Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuoden viettämisestä sekä toimikunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	240 000
1992 menoarvio	10 405 000
1991 tilinpäätös	8 220 000

Pääluokan 23 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Valtioneuvosto (010)	22 647	25 280	17 376	— 7 904	— 31
02.	Valtioneuvoston kanslia (050)	42 702	47 940	50 521	+ 2 581	+ 5
03.	Oikeuskanslerinvirasto (010)	11 835	11 906	11 581	— 325	— 3
25.	Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	108 165	87 270	50 060	— 37 210	— 43
27.	Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	75 700	71 915	70 915	— 1 000	— 1
99.	Valtioneuvoston muut menot (050)	13 059	16 141	6 988	— 9 153	— 57
	Yhteensä	274 108	260 452	207 441	— 53 011	— 20

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 1 558 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly asemamaasta palkattava henkilöstö. Hallinnonalalla saa lisäksi olla EY-lainsäädännön suomentamistyöhön liittyen enintään 36 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Ulkoasiainhallinnon vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Vuoden 1993 aikana saatetaan päätökseen tulosohjauksen suunnitteluvaiheessa käynnistetty tulosohjausorganisaation, ministeriön ja edustustojen välisen ohjaussuhteen sekä tulosjohtamista palvelevan arviointi- ja informaatiojärjestelmän kehittäminen.

Ulkoasiainhallinnon tavoitteenasettelu perustuu talousarvioesityksen yleisperusteluissa esitettyyn ulkopolitiikan tavoitteita ja toteuttamismenetelmiä koskevaan linjanvetoon.

Kansainvälispoliittisissa tehtävissä korostuvat Länsi-Euroopan integraatiokehitys, Itäisen Keski-Euroopan ja IVY-maiden poliittinen ja taloudellinen kehitys, turvallisuuspoliittiset kysymykset mukaan lukien yhteistyö ETYK:n puitteissa, YK-politiikka, ihmisoikeuskysymykset sekä kansainväliset ympäristökysymykset. Suomen ulkopolitiikan perustavoitteena näillä painopistealoilla on kansallisten etujen turvaaminen ja kansainvälisen aseman vahvistaminen. Tähän pyritään aktiivisen ja aloitteellisen ulkopolitiikan harjoittamisella. Tällöin on varmistettava Suomen näkökantojen riittävä huomioon ottaminen maan edun kannalta tärkeissä kysymyksissä.

Kauppapoliittisissa tehtävissä ovat tavoitteena kansainvälisen vaihdannan yleisten edellytysten järjestäminen Suomessa ja ulkomailla niin, että suomalaisilla vientitavaroilla ja -palveluilla on mahdollisimman esteetön pääsy ulkomaiden markkinoille sekä tasavertaiset kilpailuedellytykset. Lisäksi tavoitteita ovat viennin edistäminen ja puitteiden luominen ulkomaille suuntautuville suomalaisille investoinneille sekä ulkomailta Suomeen suuntautuville investoinneille. Niinikään pyritään mahdollisimman edullisin ehdoin tapahtuvan tavaroiden, palveluiden ja pääomien tuonnin yleisten edellytysten järjestämiseen tavoitteena edulliset hinnat, kotimaan taloudellisen kilpailun edistäminen sekä huoltovarmuuden turvaaminen. Kauppapolitiikan painopistealueita ovat Länsi-Euroopan taloudelliseen integraatioon liittyvät kysymykset, kuten ETA-sopimuksen soveltaminen ja EY-jäsenyysneuvottelut. Painopistealueisiin kuuluvat myös Suomen taloudellisten ja kaupallisten suhteiden järjestäminen Venäjän ja Baltian maiden kanssa sekä yleensäkin kysymykset, jotka liittyvät entisissä sosialistisissa maissa käynnistyneeseen taloudelliseen uudistusprosessiin ja sen vaikutuksiin Suomelle.

Lehdistö- ja kulttuuritehtävissä on keskeisenä tavoitteena Suomea koskevan kansainvälisen tiedottamisen tehostaminen Euroopan muutosten edellyttämillä aloilla ja maantieteellisillä kohdealueilla. EY-maiden ohella lehdistö- ja kulttuurisuhteiden kehittämisen painopistealueita ovat Pohjois-Amerikka ja Japani sekä Suomen lähialueet.

Oikeudellisissa tehtävissä tavoitteena on so-

pimussuhteiden uudelleen järjestely entisten sosialististen maiden kanssa etenkin Suomen lähialueilla, ihmisoikeuksien kehittäminen, taloudellisen integraation edellyttämien oikeudellisten järjestelyjen luominen, kansainvälisten ympäristösopimusten aikaansaaminen Suomen omien etujen mukaisesti, maahantulopolitiikan kehittäminen ja toteuttaminen sekä kriisivalmiuksien parantaminen. Viisuminkäsittelyssä pyritään enintään kahden viikon käsittelyaikaan.

Hallinnon tavoitteena on se, että ulkoasiainhallinto tuottaa edelleen yhteiskunnan sille antamat tehtävät vähäisemmin henkilöstövoimavaroin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Hallinnon kehittämisen painopiste on ulkoasiainhallinnon toimintajärjestelmässä, jossa selkiytetään tavoitteenasettelua, yksinkertaistetaan sekä toiminnallisia että hallinnollisia menettelytapoja ja delegoidaan toimivaltaa turvaamalla samalla sen edellyttämä osaaminen. Hallinnonala toteuttaa lisäksi sille asetetut voimavarojen supistusvaatimukset.

Integraatiokehityksen valtionhallinnolle asettamat vaatimukset ovat erillisen selvityksen kohteena, mutta ulkoasiainhallinnon koordinoiva rooli ei perusolemukseltaan tule muuttumaan.

21. (24.01.01, 22, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 712 254 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsuleille myönnettävien avustusten maksamiseen ja edustustoissa toimivien Suomen Ulkomaankauppaliiton kaupallisten sihteerien toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahasta saa käyttää enintään 48 200 000 mk asemamaasta palkatun henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kahdeksan tehtävän sekä 1 892 000 markan siirto momentilta 24.99.(24) ja kahden tehtävän siirto momentilta 28.80.02 sekä vähennyksenä 64 812 000 mk kaupallisten sihteerien menojen siirryttyä 1.9.1992 lukien momentille 32.85.44. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 500 000 mk virastotalo Kanavakatu 4:n kalustehankintoja varten.

Momentille on siirretty momentilta 12.24.99 kuriirilähetystulot ja toimituskirjamaksutulot, jotka nettoutetaan momentilla. Momentille kertyy myös kaupallisten sihteerien toimistoista perittävät maksutulot, jotka myös nettoutetaan.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	734 054 000
Bruttotulot	21 800 000
Nettomenot	712 254 000
1993 määräraha	712 254 000
1992 menoarvio	800 410 000
1992 I lisämääräraha	3 000 000
1991 tilinpäätös	780 203 519

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	2 800 000
1991 tilinpäätös	3 977 553

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 73 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Uudisrakennushankkeet					
	Moskova		61 940		5 000 000	5 000 000
	— lisärakennus	2 317	45 730	19 737		
	— peruskorjaus	820	16 210	19 768		
	Washington D.C.	3 100	53 000	17 097	14 900 000	38 100 000
2.	Peruskorjaushankkeet					29 900 000
					Yhteensä	73 000 000

Selvitysosa: Moskovan ja Washington D.C:n rakennushankkeiden kustannusarviot on tarkistettu vahvistettujen rakentamissuunnitelmien ja kevään 1992 valuuttakurssien perusteella.

1993 määräraha	73 000 000
1992 menoarvio	40 800 000
1991 tilinpäätös	43 000 000

87. *Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 1993 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 1994.

1993 määräraha	10 000 000
1992 menoarvio	46 000 000
1991 tilinpäätös	30 000 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehitysyhteistyö on se osa Suomen ulkopolitiikkaa, jolla Suomi pyrkii edistämään kehitysmaiden taloudellista kasvua ja yhteiskunnallista kehitystä sekä vaikuttamaan rauhan ja vakaiden olojen säilymiseen tai luomiseen näissä maissa. Tämän pyrkimyksen taustalla on käsitys siitä, että suuret erot eri maiden kehittyneisyydessä ja vauraudessa muodostavat uhan rauhalle ja esteen yleismaailmallisten ongelmien kuten ympäristöön, väestöliikkeisiin ja huumeisiin liittyvien pulmien ratkaisemiselle.

Suomen kehitysyhteistyön päämäärät ovat

— laajamittaisen köyhyyden lievittäminen, lopullisena tavoitteena sen poistaminen;

— yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ne omalta osaltaan;

— yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien kunnioituksen edistäminen kehitysmaissa.

Näihin päämääriin Suomi pyrkii tukemalla kehitysmaita joko suoraan tai valtioiden välisten kansainvälisten järjestöjen tai kansalais- ja lähetysjärjestöjen kautta. Tuki voi olla aineellisten tai henkisten voimavarojen siirtämistä kehitysmaille projektien tai ns. ohjelma-avun puitteissa. Näillä keinoin Suomi voi auttaa kehitysmaita

— luomaan taloudellisesti ja ympäristön kannalta kestävää tuotantoa ja tuotantoelämän edellyttämiä perusrakenteita sekä kehittämään tähän tähtäävää talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa;

— investoimaan inhimillisiin voimavaroihin yhteiskuntasuunnittelun, opetuksen, väestöpolitiikan, elintarviketeollisuuden, terveydenhuollon ja vesihuollon aloilla;

— ottamaan täysimääräisesti huomioon naisten asema ja panos yhteistyömaiden kehityksessä;

— edistämään kansanvaltaisten päätöksentekomuotojen käyttöä yhteiskuntaelämän eri tasoilla, kohentamaan inhimillisten perusvapauksien ja -oikeuksien tuntemusta ja noudattamista, parantamaan hallinnon vastuunalaisuutta ja tehokkuutta sekä vastustamaan korruptiota.

Kaikessa kehitysyhteistyössä Suomi edellyttää yhteistyömaalta omaa kehitystahtoa ja kehitysponnistuksia. Suomen kehitysyhteistyö on aina vastaanottajamaan ja sen kansalaisten omaa toimintaa tukevaa. Poikkeuksen tästä muodostaa humanitaarinen apu, jonka antamisessa inhimillinen hätä on määräävä tekijä. Ihmisoikeuksia ja kansanvaltaa korostavan politiikan Suomi katsoo ilmentävän osaltaan kehitystahtoa ja -kykyä.

Suomi suuntaa pääosan avustaan köyhille kehitysmaille ja köyhimmille väestönosille. Valtioneuvosto päättää ensisijaisista yhteistyömaista talousarvioon sisältyvien sopimusvaltuuksien kohdentamisesta päättäessään.

Suomen kehitysyhteistyön ensisijaisena käytännön tavoitteena on kestävien kehitysvaikutusten aikaansaaminen. Suomalaispanokset mitoitetaan vastaanottajan kantokyvyn mukaan, jotta tulosten elinkelpoisuus tulee turvatuksi. Olennaista on osaamisen siirtäminen yhteistyökumppanille ja sen oman kapasiteetin vahvistaminen.

Suomen kehitysyhteistyössä pyritään monipuoliseen kanssakäymiseen ja aktiiviseen vuo-

rovaikutukseen kehitysmaiden kanssa. Kehitysyhteistyöhön käytetään pääsääntöisesti sellaisia voimavaroja, joita on kilpailukykyisin ehdoin hankittavissa Suomesta.

Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen osuus vuoden 1993 ennakoidusta bruttokansantuotteesta on 0,4 %. Vaikka Suomi on tilapäisesti luopunut YK:n asettamasta kehitysyhteistyön määrällisestä tavoitteesta, joka on 0,7 % bruttokansantuotteesta, tavoitteena on nostaa määrärahat jälleen tälle tasolle kun taloudellinen tilanne sen sallii. Samoin pyritään ohjaamaan 0,15 % bruttokansantuotteesta vastaava osa kehitysyhteistyömäärärahoista YK:n määrittelemille vähiten kehittyneille kehitysmaille.

Talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Vuonna 1993 kehitetään strateginen suunnittelujärjestelmä, täsmennetään tavoitteet ja vakiinnutetaan niille perustuva johtamisjärjestelmä.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1985—1992 ja maksatukset 1985—1991 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Määrärahat yhteensä	1 331,5	1 654,9	2 062,0	2 560,7	3 112,4	3 659,2	3 103,0	3 011,9
Maksatukset	1 307,0	1 585,6	1 900,1	2 542,5	3 031,1	3 234,5	3 760,5	
%-osuus BKT:sta	0,40	0,45	0,49	0,59	0,63	0,64	0,77	

Vuonna 1993 ehdotetaan OECD:n määritelmän mukaan kehitysyhteistyöksi tilastoitaviin menoihin määrärahoja yhteensä seuraavasti:

	milj. mk
Luvussa 24.30 [1]	1 449,1
Luvussa 24.40 [2]	24,8
Pääluokan 24 muissa luvuissa [3]	120,0
Pääluokassa 28	7,7
Pääluokassa 29	46,6
Pääluokassa 32	9,3
Pääluokassa 33	336,0
Pääluokassa 35	22,4
Muut pääluokat	5,1
Yhteensä	2 021,0

[1] Luvun 24.30 loppusummasta on vähennetty 1 milj. mk arviona siitä, paljonko humanitaarisen avun määrärahaa käytetään muualla kuin kehitysmaissa.

[2] Luvun 24.40 loppusummasta on vähennetty 10,0 milj. mk Finnfundin Keski- ja Itä-Euroopan toimintaa varten tarkoitettuja määrärahoja, joita OECD ei tilastoi kehitysavuksi.

[3] Ml. eräiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut.

22. *Kehitysyhteistyöosaston tiedotus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöosaston tiedotustoiminnan ja kirjaston menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Tiedotuksen kohderyhmiä ovat mm. päätöksentekijät, hallinto, tiedotusvälineet, hanketoteuttajat, oppilaitokset, kansalais- ja lähetysjärjestöt ja kansainväliset kehitysyhteistyöjärjestöt. Tiedotuksen palvelumuotoja ovat tiedotusvälineyhteydet, julkaisut, esitteet, tiedotteet, ilmoitukset, tietopalvelut, kirjastopalvelut, audiovisuaalinen aineisto, tiedotustilaisuudet ja seminaarit.

Toiminnan tavoitteena on tuottaa ja välittää eri kohderyhmille tietoa Suomen kehitysyhteistyön tavoitteista, toimintamuodoista ja saavutetuista tuloksista. Tiedotuksella autetaan suomalaisia hankkimaan tietoja kehityskysymyksistä, muodostamaan oma näkemyksensä ja osallistumaan keskusteluun kehitysyhteistyöstä.

1993 määräraha 3 500 000
1992 menoarvio 4 400 000
1991 tilinpäätös..... 4 000 000

50. *Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyötiedotukselle* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen kansalaisjärjestöille niiden omatoimisesti harjoittamaan kehitysyhteistyötiedotukseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tavoitteena on tukea kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia tiedottaa kehityskysymyksistä ja kehitysyhteistyöstä ja siten edistää kansalaiskeskustelua.

1993 määräraha 3 100 000
1992 menoarvio 4 500 000
1991 tilinpäätös..... 4 000 000

66. *Varsinainen kehitysyhteistyö* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 443 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat uusien kehitysyhteistyötoimipisteiden perustamisesta, asemamaasta palkatun henkilökunnan palkkaamisesta, kaluston hankinnasta ja kunnossapidosta, toimitilojen ja asuntojen hankinta-, vuokra- ja käyttömenoista, henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista. Samoin sitä voidaan käyttää enintään 17 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen neuvonantajan tehtäviin ja 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen neuvonantajien apulaisten tehtäviin sekä neuvonantajien ja projektihallinnon käyttöön tarkoitetun toimistoautomatiikan hankintamenojen maksamiseen.

Kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhön tarkoitettua määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten, hallituksista riippumattomien järjestöjen ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen kehityshankkeiden tukemiseen.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehitysmaille myönnettyjen kehitysluottojen sekä näiden luottojen maksatustoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saadaan käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (105/86) säädetään. Korkotukea annettaessa noudatetaan valtioneuvoston tämän lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä.

Korkotukiluottoja saa vuonna 1993 myöntää siten, että vuosina 1987—1993 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 3 300 000 000 mk. Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1993 myönnetyille luotoille siltä ajalta, jolta korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

Vuoden 1993 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 3 155 milj. markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus	Milj. mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	1 150
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	1 416
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	200
4. Kehitysluotot	—
5. Korkotuki	189
6. Humanitaarinen apu	60
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot	40
8. Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyölle	100
Yhteensä	3 155

Sen johdosta, että aikaisemmin hyväksyttyjen valtuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1993 aikana tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia sanottujen kehitysyhteistyövaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä alla olevassa rahoitussuunnitelmassa esitettyjä markkamääriä.

Näistä valtuuksista yhdessä aiempien myöntöpäätösten, sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 1 650 000 000 mk, vuonna 1995 enintään 1 750 000 000 mk, vuonna 1996 enintään 1 450 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä enintään 699 000 000 mk.

Käyttösuunnitelmasta ilmenevät vuoden 1993 määrärahat käyttökohteittain.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö.	451 900 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	489 000 000
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	91 400 000
4. Kehitysluotot	56 700 000
5. Korkotuki	129 000 000
6. Humanitaarinen apu	102 900 000
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot	34 800 000
8. Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyölle	87 800 000
Yhteensä	1 443 500 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1996 jälk. milj. mk
Ennen vuotta 1992 myönnetyt valtuudet	662,2	102	87	212
Vuonna 1992 myönnetyt valtuudet	510,8	610	50	160
Vuonna 1993 myönnetyt valtuudet	477,0	1 038	1 313	327
Yhteensä	1 650,0	1 750,0	1 450,0	699,0

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisen päälinjat vahvistetaan valtioneuvoston päätöksellä.

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 451 900 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 1 150 000 000 mk.

Monenkeskisellä avulla edistetään Suomen ulkopoliittisia tavoitteita YK:n ja kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten piirissä tukemalla kansainvälisen yhteisön hyväksymiä kehityspyrkimyksiä. Tuki on pitkälle riippumaton auttajamaiden eduista. Samalla tuetaan YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen muodostamaa multilateraalista järjestelmää. Näissä puitteissa Suomi yhdessä luontaisen kehitysyhteistyöpoliittisen viiteryhmänsä, pohjoismaiden, kanssa toteuttaa kehitysyhteistyön yleisiä tavoitteita. Suomi pyrkii edistämään monenkeskisen kehitysyhteistyön hallinnon tehostamista sekä sen aiheuttaman rahoitustaakan nykyistä tasaisempaa jakautumista antajayhteisön kesken.

YK:n pääasialliset kehitysjärjestöt ovat YK:n kehitysohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP). Jäsenmaiden rahoitustuki näille on vapaaehtoista. Maksulupaus annetaan vuodeksi kerrallaan, elintarvikeohjelmalle kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Järjestöjen työsuunnitelmat perustuvat kuitenkin useampivuotisiin rahoitusennusteisiin. Jatkossa Suomi tähtää valtuuksien puitteissa tehtäviin useampivuotisiin sitoumuksiin näille järjestöille.

Elintarvikeavusta kehitysavuksi lasketaan vain tuotteiden maailmanmarkkinahinta. Vientitukeen tarvittavat varat osoitetaan ammattiministeriöiden määrärahoista.

Kansainvälisille kehitysrahoituslaitoksille Suomella on valtuuksien nojalla tehtyjä sitoumuksia vuoteen 1996 saakka. Vuoden 1993 alusta voimaantulevasta Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) pääomarahoituksesta aiheutuu menoja vuosina 1994—1998. Meneillään ovat uusia sitoumuksia edellyttävät kansainvälisen kehitysjärjestön (IDA) ja kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD) lisärahoitusneuvottelut sekä Latinalaisen Amerikan kehityspankin pääomankorotusneuvottelut.

YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin (UNCED) tulokset ovat ohjeena kansainväliselle yhteistyölle ympäristökysymyksissä seuraavalle vuosituhannelle asti. Suomen tarkoituksena on osallistua yhteisesti sovittavien ympäristörahoitustarpeiden kattamiseen kansainvälisen taakanjaon puitteissa. Siitä, mitä ympäristörahoituksen eriä tilastoidaan mukaan julkiseen kehitysapuun, neuvotellaan OECD:n kehitysapukomiteassa. Suomi kanavoi ympäristörahoituksen ensisijaisesti erillisille kansainvälisille sopimuksille pohjautuviin rahastoihin, kuten otsonirahastolle, Maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle (GEF), sekä YK:n ympäristöohjelmalle (UNEP), joiden maksuosuudet on budjetoitu momentille 24.99.66.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 489 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 1 416 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa yhteistyössä Suomen tuki ohjataan valtioneuvoston nimeämiin ensisijaisiin yhteistyömaihin sekä muihin maihin, joissa voidaan toteuttaa kehitysyhteistyön yleistavoitteita. Tuen kohteina voivat olla myös näitä tavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja alueelliset projektit. Suomen ja kohdemaan tavoitteet ja yhteistyölle asettamat ehdot sovitetaan yhteen neuvotteluin. Näin pyritään edistämään kasvuun tähtäävän terveen talouspolitiikan, tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yhteiskuntapolitiikan sekä asetettujen erityistavoitteiden saavuttamista. Tavoitteiden toteutumista seurataan yhteistyössä vastaanottajamaan ja muiden avunantajien kanssa.

Määräraha käytetään pääasiassa vuonna 1992

ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Ensisijaisia yhteistyömaita ovat Afrikassa Egypti, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania; Aasiassa Bangladesh, Nepal, Sri Lanka ja Vietnam; Latinalaisessa Amerikassa Nicaragua ja Peru.

3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 91 400 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 200 000 000 mk.

Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö perustuu siihen, että vakiintuneiden maa-, alue- ja järjestökohtaisten toimintojen ohella kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös kehitysprosessin monipuolista ja syvällistä tuntemusta, kansainvälisiä vertailuja, toimialakohtaista koulutusta, tietojen ja kokemusten vaihtoa, uusien toimintamuotojen kehittämistä sekä sektori- ja teemakohtaista yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen samoin kuin muiden avunantajien kanssa.

Määrärahaa käytetään pääasiassa vuonna 1992 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Tuen kohteina ovat kulttuurin ja tiedotuksen alojen kehitysyhteistyö, koulutusohjelmat ja kurssit, stipendit, asiantuntijat ja muu henkilöapu, henkilöavun valmennus, kehitysjoukot, edustustojen pienmäärärahoilla tuettava toiminta yhteistyömaissa, erityisprojektit sekä toimialaprojektit.

Kehitysjoukkotoimintaa hoitaa Kehitysyhteistyön Palvelukeskus. Määrärahalla kehitysjoukkotoiminta ylläpidetään vähintään nykyisellä tasolla.

Toimialahankkeita toteutetaan kansainvälisissä rahoituslaitoksissa, mm. Maailmanpankissa, IFC:ssa, IFAD:ssa ja Afrikan kehityspankissa olevien Suomen konsulttirahastojen sekä tutkimusohjelmien yhteisrahoituksen kautta.

4. Kehitysluotot

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 56 700 000 mk.

Varainhoitovuoden aikana maksetaan jo myönnettyjen luottojen nostoista aiheutuvat menot. Uusia luottoja ei myönnetä vuonna 1993. Zimbabwelle, Senegalille, Kamerunille, Costa Ricalle ja Nicaragualle oli myönnettyjä ja voimassaolevia kehitysluottoja 31.12.1991 nostamatta 277 000 000 mk. Määräraha perustuu näiden luottojen käyttöarvioihin.

5. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 129 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 189 000 000 mk. Näiden valtuuksien käytöstä aiheutuviin menoihin on tarkoitus käyttää tämän määrärahan lisäksi korkotukeen aikaisemmille vuosille myönnettyjä, mutta käyttämättä jääneitä määrärahoja.

Kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden mukaisesti korkotukiluotoilla tuetaan takuukelpoisten kehitysmaiden pyrkimyksiä taloudelliseen kasvuun.

OECD:n piirissä hyväksyttiin vuoden 1992 alussa korkotukiluottojen käyttöä koskevat uudet periaatteet, joiden taustalla on pyrkimys rajoittaa näillä luotoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen. Tavoitteena on jatkossa suunnata korkotukiluotot sellaisiin investointeihin, joille on vaikea saada markkinaehtoista rahoitusta; käytännössä talouden perusrakenteisiin, ympäristöongelmiin tai sosiaalisektoriin liittyviin investointeihin.

6. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 102 900 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 60 000 000 mk.

Humanitaarisen avun tavoitteena on auttaa katastrofien ja konfliktien uhreja sekä parantaa valmiutta katastrofien varalta. Humanitaarisella avulla autetaan myös pakolaisia kehitysmaissa. Tuki ihmisoikeus- ja demokratiapyrkimyksille nähdään ennaltaehkäisevänä humanitaarisena toimintana.

Humanitaarista apua ei voi rajoittaa ennalta määrättyihin vastaanottajamaihin. Katastrofiapu kanavoidaan kansainvälisten järjestöjen sekä koti- ja ulkomaisten kansalaisjärjestöjen kautta.

Pakolaisavulla autetaan pakolaisia omassa ympäristössään sekä pyritään pysyviin ratkaisuihin, jotka perustuvat pakolaisten vapaaehtoiseen paluumuuttoon. Apu kanavoidaan ensisijaisesti YK:n pakolaisjärjestöjen (UNHCR ja UNRWA) kautta.

Ihmisoikeus- ja demokratiapyrkimysten avustuskanavina käytetään etupäässä kansainvälisesti toimivia ihmisoikeusjärjestöjä, mutta sellaisina voivat toimia myös suomalaiset järjestöt ja laitokset.

7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 34 800 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 40 000 000 mk.

Määrärahaa käytetään kehitysyhteistyön stra-

tegiseen ja toiminnalliseen suunnitteluun ja arviointiin. Toimiala- ja teemakohtaisella kehittämistyöllä ja hankkeiden säännönmukaisella valmistelulla varmistetaan, että kehitysyhteistyö pystytään käytännössä ohjaamaan yleisten tavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhteistyötutkimuksella ja toiminnan jälkiarvioinnilla luodaan perusteita vastaisille tavoitteille ja toimintamuodoille.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön suunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä OECD:n tutkimuskeskuksen kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat hankkeiden valmistelu ja arviointi, kenttähallinnon kehittäminen ja henkilöstön koulutus.

8. Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyölle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 87 800 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1993 jälkeisille vuosille yhteensä 100 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan suomalaisten kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöprojekteja. Tavoitteena on edistää kansalaisten omaehtoisuuteen pohjautuvaa kehitystä vastaanottajamaissa. Lisäksi pyritään aktivoimaan yhteistyömaan kansalaisjärjestöjä ja edistämään niiden kanssakäymistä suomalaisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Välillisesti tuen avulla laajennetaan kehitysyhteistyöhön Suomessa osallistuvien kansalaisten piiriä ja lisätään suomalaisten omaehtoisesti hankkimaa kehitysmaakokemusta ja -tietoutta.

Tuki kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyölle myönnetään vuosittain anomuksista. Eräiden suurimpien kansalaisjärjestöjen kanssa aletaan noudattaa kolmivuotista kehyssopimusjärjestelmää.

1993 määräraha	1 443 500 000
1992 menoarvio	2 515 800 000
1991 tilinpäätös	2 711 700 000

40. Teollinen kehitysyhteistyö

Teollisen kehitysyhteistyön (Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n toiminta ja TTT-yhteistyö) tavoitteena on parantaa kohdemaiden oman osaamisen tasoa, raaka-ainepohjan hyödyntämistä, sekä edistää taloudellisesti edullisten ja ekologisesti kestävien tuotantomenetelmien ja teknologioiden hallintaa sekä yrittäjyyttä, taloudellista tuottavuutta ja työpaikkojen luomista. Kestävien kehitysvaikutusten aikaansaaminen on keskeinen tavoite tämänkin yhteistyömuodon kohdalla. Sen tulee tapahtua monipuolisesti ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteistyömaiden kanssa. Teollista kehitysyhteistyötä sitovat luvun 24.30 perusteluissa määritellyt kehitysyhteistyön yleiset tavoitteet.

50. *Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle hallintomenoihin ja yritysten kehittämis- ja edistämistoimintaan sekä luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen rahastolle ja korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87, 963/88, 1617/91) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vastaarvoltaan enintään 600 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 mk. Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1992—1993 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 100 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus hallintomenoihin	6 100 000
Avustus yritysten kehittämis- ja edistämistoimintaan	4 400 000
Avustus luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen	500 000
Korkotuki	6 100 000
Yhteensä	17 100 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Teollisen yhteistyön rahasto Oy (FINNFUND) toteuttaa kehitysmaissa Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteiden mukaisia hankkeita, joilla on edellytykset taloudelliseen toimintaan ja jotka parantavat työllisyyttä, hyödyntävät paikallisia voimavaroja sekä siirtävät kohdemaihin niille soveltuvaa teknologiaa. Hankkeiden tulee pohjautua vastaanottajamaan omiin kehityssuunnitelmiin, eivätkä ne saa olla ekologisesti haitallisia.

Valtioneuvosto on laissa myönnettyjen valtuuksien nojalla päättänyt 10.12.1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta.

Valtioneuvoston 23.1.1992 tekemän päätöksen nojalla Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n toiminta on mahdollista kehitysmaiksi luokiteltujen maiden lisäksi seuraavissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa: kaikissa Suomen tunnustamissa Itsenäisten valtioiden yhteisöön kuuluvissa tasavalloissa sekä Venäjän Federaatiossa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Unkarissa, Tsekkoslovakiassa, Romaniassa ja Bulgariassa. Tältä osin toiminnassa noudatetaan hallituksen Keski- ja Itä-Eurooppa -toimintaohjelman periaatteita.

Lain muutoksen jälkeenkin yhtiön toiminnan päätarkoitus on kehitysmaiden taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen.

1993 määräraha	17 100 000
1992 menoarvio	32 000 000
1991 tilinpäätös	18 499 999

66. *Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten sekä tällaisen toiminnan suunnittelumenoihin. Vuonna 1993 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Toiminnan tavoitteena on valtion avustuksin edistää suomalaisten yritysten ja laitosten sekä muiden yhteisöjen kiinnostusta osallistua ja valmiuksia panostaa TTT-yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa. Toiminnan tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia pitempiaikaiselle kaupalliselta rahoituspohjalta tapahtuvalle toiminnalle. Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1993 4 000 000 mk, vuonna 1994 4 000 000 mk, vuonna 1995 2 000 000 mk ja vuonna 1996 2 000 000 mk. Myöntämisvaltuudesta vuodelle 1993 aiheutuvat maksut suoritetaan aikaisemmin myönnetyistä määrärahoista.

1993 määräraha	100 000
1992 menoarvio	4 400 000
1991 tilinpäätös	—

88. *Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Lakia Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä muutettiin vuonna 1991 (1617/91) siten, että yhtiö voi kehitysmaiksi luokiteltujen maiden lisäksi toimia muissa, valtioneuvoston erikseen nimeämissä maissa. Valtioneuvoston 23.1.1992 tekemän päätöksen nojalla yhtiön toimialaa laajennettiin koskemaan päätöksessä erikseen mainittuja Keski- ja Itä-Euroopan maita. Osakepääoman korottamiseen tarkoitetuista määrärahoista on 10 000 000 mk tarkoitus suunnata näihin maihin liittyvään toimintaan, mitä ei lasketa kehitysyhteistyömenoksi. Valtion osuus yhtiön merkitystä osakepääomasta on 96,8 prosenttia.

1993 määräraha	17 600 000
1992 menoarvio	15 000 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Suomen Keski- ja Itä-Eurooppaan suuntautuvan avustustoiminnan tavoitteena on tukea moniarvoista demokraattista kehitystä ja siirtymistä markkinatalouteen tällä alueella. *Kahdenvälisellä yhteistoiminnalla* pyritään edistämään Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja erityisesti Suomen lähialueiden demokraattista, taloudellista ja so-

siaalista kehitystä. Suomen toimintaedellytykset ovat parhaat lähialueillamme ja toiminta siellä hyödyttää tehokkaimmin myös avun vastaanottajia. *Monenväliseen yhteistoimintaan* osallistumalla Suomi pyrkii edistämään itäisen Keski-Euroopan maiden sekä IVY-maiden sopeutumista maailmantalouden täysivaltaisiksi jäseniksi. Kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja muissa järjestöissä Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että niiden Keski- ja Itä-Eurooppaan käytettävissä olevat rahoitusvirrat ja muu apu suuntautuisivat Suomen lähialueille, jolloin ne edesauttavat myös Suomen kahdenvälisen yhteistyön päämäärien toteuttamista.

Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamisen määrärahat ovat viime vuosina tasaisesti kasvaneet. Vuodelle 1993 ehdotetaan määrärahoja seuraavasti:

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk
Pääluokka 24	59,5	75,2	84,9	140,0
Pääluokka 30		30,0	44,1	44,0
Pääluokka 31			5,3	10,0
Pääluokka 32	7,0	9,5	6,4	8,4
Pääluokka 35	36,3	63,0	85,6	78,0
Muut pääluokat	15,7	17,1	30,2	39,3
Yhteensä	118,5	194,8	256,5	319,7

Monenvälisen yhteistyön määrärahoja on tarkoitus suunnata entistä enemmän kansainvälisten ja suomalaisten rahoituslaitosten sekä kansainvälisten järjestöjen yhteydessä toimiviin teknisen avun rahastoihin ja muihin rahoitusjärjestelyihin. Näin voidaan vaikuttaa rahoituslaitosten toimintaan.

Kahdenvälisen toiminnan osalta tullaan määrärahoja ohjaamaan erityisesti Suomen lähialueille Venäjän federaatiossa ja Baltian maihin. Yhteistyön tavoitteena on taloudellisen muutosprosessin tukeminen ja erityisesti siirtyminen demokratiaan ja markkinatalouteen. Tuella luodaan edellytyksiä taloudelliselle ja teolliselle yhteistyölle, tasapainoiselle sosiaaliselle kehitykselle, luonnonvarojen ja energian järkevälle käytölle ja kaupan toimintaedellytysten parantamiselle sekä tuotannolliselle investointitoiminnalle. Osa ulkoasiainministeriön pääluokassa olevista määrärahoista tullaan kanavoimaan muiden ministeriöiden ja tahojen toteuttamiin hankkeisiin.

61. *Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueilla ja Baltian maissa selvityksiin, tutkimuksiin, hankevalmisteluun ja toteutukseen koulutuksen, hallinnon kehittämisen, sosiaali- ja terveydenhuollon, liikenteen ja tietoliikenteen, ympäristönsuojelun, ydinvoimaloiden turvallisuuden, luonnonvarojen hyväksikäytön, energiahuollon, elintarvikehuollon ja kaupan edellytyksiä parantavien hankkeiden aloilla, teknisen avun ja asiantuntija-avun rahoittamiseen sekä Helsingissä toimivien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen asiantuntijatehtäviin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hallituksen hyväksymässä Keski- ja Itä-Euroopan toimintaohjelmassa vahvistettujen toimintalinjojen puitteissa ja ulkoasiainministeriön koordinoimana ja päätösten mukaisesti mainittujen toimintojen ja hankkeiden rahoitukseen sekä Baltian maiden Helsingissä sijaitsevien suurlähetystöjen toimitilajärjestelyihin ja toimitilojen peruskorjauksiin.

1993 määräraha	55 000 000
1992 menoarvio	2 000 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000
1992 II lisämääräraha	2 000 000
1991 tilinpäätös	4 999 530

67. *Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääomasta Suomelle tu-

levan osuuden vuonna 1993 suoritettavan maksuerän maksamiseen.

1993 määräraha	42 000 000
1992 menoarvio	42 200 000
1991 tilinpäätös	36 540 000

68. *Tavara-avun kuljetustuki* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansalaisjärjestöjen Keski- ja Itä-Euroopan maihin toimittaman tavara-avun kuljetus- ja jakelukustannusten avustamiseen sekä kansalaisjärjestöjen toteuttamien hankkeiden rahoitukseen.

1993 määräraha	2 000 000
1992 menoarvio	500 000
1991 tilinpäätös	700 000

69. *Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja kansainvälisten järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien teknisen avun, koulutuksen ja muiden rahastojen tukemiseen sekä ennalta arvaamattomien poliittisten ja taloudellisten muutosten aiheuttamiin rahoitustarpeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian investointiohjelmasta aiheutuva Suomen maksuosuus.

1993 määräraha	31 000 000
1992 menoarvio	8 000 000
1992 I lisämääräraha	15 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen työsopimussuhteisten ja tilapäisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää enintään 32 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden henkilön ja 500 000 markan siirto momentilta 24.99.(24) sekä kymmenen henkilön palkkausten siirto momenteilta 26.75.21, 28.01.21, 29.07.21, 30.08.(21) ja 35.01.21. Erityisasiantuntijoiden toiminnasta aiheutuvat toimitila-, toimisto-, matka- ja muut kulutusmenot maksetaan edustustojen määrärahasta. Toiminnan erityismenot, kuten ministeriöiden määräämät matkat, maksetaan ao. ministeriöiden määrärahoista.

1993 määräraha	15 700 000
1992 menoarvio	8 190 000
1991 tilinpäätös	6 824 857

21. *Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 989 000 mk siirtona momentilta 24.99.(24) sekä vähennyksenä 136 000 mk siirtona momentille 31.01.21.

1993 määräraha	30 000 000
1992 menoarvio	30 140 000
1991 tilinpäätös	25 118 843

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (514/84, muut. 18/87) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, erityispäiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu vuoden 1992 valvontajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvatoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin Yhdistyneet Kansakunnat on korvausten yleisperusteluista päättänyt. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.27.99.

1993 määräraha 160 000 000
1992 menoarvio 171 430 000
1992 I lisämääräraha 25 845 000
1991 tilinpäätös 157 262 513

(24.) *Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta 7 286 000 mk on siirretty momenteille 24.01.21, 24.99.02, 24.99.21, 24.99.27 ja 24.99.66.

1992 menoarvio 26 020 000
1991 tilinpäätös 13 000 000

(25.) *Kansainvälisten kokousten järjestäminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 58 250 000

26. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 380 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kemiallisen aseen valvontaja todentamismenetelmien tutkimusprojektin kulutusmenojen, tutkimusaineiston, henkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta IAEA:n valvontamenetelmien kehittämisen tukiohjelmaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha 6 380 000
1992 menoarvio 5 940 000
1991 tilinpäätös 5 800 000

27. *Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 160 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Venäjän välisten yhteistoimintaorganisaatioiden puitteissa harjoitetusta yhteistyöstä aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen ja puheenjohtajiston palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen hallituksen suostumuksella järjestettävien kansainvälisten kokousten menojen maksamiseen sekä kansainvälisistä kokouksista ja yhteistyöjärjestelyistä aiheutuvien valmistelu-, osallistumis- ja tiedotusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 400 000 markan siirto momentilta 24.99.(24).

1993 määräraha 5 160 000
1992 menoarvio 6 050 000
1991 tilinpäätös 5 284 675

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 620 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 36 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen EY-lainsäädännön suomentamiseen sekä muuhun kääntämistyöhön.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää lähinnä EY-lainsäädännön käännöstyöhön sekä painattamiseen. Henkilöstötarpeen arvioidaan vähenevän vuoden 1993 jälkeen.

1993 määräraha 15 620 000
1992 II lisämääräraha 2 900 000

50. *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 4 725 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kouluasuntolasäätiö rs	1 075 000
Suomen YK-liitto ry	1 350 000
Suomen Pakolaisapu ry	900 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	600 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry	290 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry	240 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	270 000
Yhteensä	4 725 000

1993 määräraha 4 725 000
1992 menoarvio 5 175 000
1991 tilinpäätös..... 5 310 000

51. *Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 290 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1993 määräraha..... 290 000
1992 menoarvio..... 290 000
1991 tilinpäätös 248 652

66. *Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 504 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja käyttösuunnitelmassa mainituille järjestöille suoritettavien vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Maailmanlaajuisen ympäristörahaston (GEF) rahoitukseen Suomi saa osallistua vuosina 1994—96 enintään 105 000 000 markan osuudella, josta aiheutuva vuotuinen maksuosuus on 35 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	65 035 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	25 665 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahastolle (UNEP)	20 500 000
Maksuosuus maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle (GEF)	35 000 000
Maksuosuus otsonirahastolle	2 000 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	37 245 000
Maksuosuus YK:n asuinyhdyskuntarahastolle (UNCHS)	3 000 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 250 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu	10 400 000
Maksuosuus EN:n sosiaalisen kehityksen rahastolle	124 000
EFTAn jäsenmaksu	34 000 000
OECD:n jäsenmaksu	7 414 000
GATTin jäsenmaksu	2 440 000
ETA-maksut	255 096 000
Maksuosuudet ETYK-prosessin talousarvioihin	2 505 000
Muut jäsenmaksut	1 876 000
Yhteensä	504 550 000

Selvitysosa: Momentille on keskitetysti budjetoitu ETA-sopimuksesta Suomelle aiheutuvat maksuosuudet. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 16 416 000 mk siirtona momentilta 29.08.66, 40 000 000 mk siirtona momentilta 24.30.66, 5 300 000 mk siirtona momentilta 35.99.24 ja 2 505 000 mk siirtona momentilta 24.99.(24).

1993 määräraha..... 504 550 000
1992 menoarvio..... 171 500 000
1992 I lisämääräraha 29 400 000
1991 tilinpäätös 157 720 511

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan yli menevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvitykseksi.

1993 määräraha..... 100 000
1992 menoarvio..... 100 000
1991 tilinpäätös ..... —

Pääluokan 24 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Ulkoasiainhallinto (030).....	857 181	890 010	795 254	— 94 756	— 11
30.	Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	2 719 700	2 524 700	1 450 100	— 1 074 600	— 43
40.	Teollinen kehitysyhteistyö (040).	18 500	51 400	34 800	— 16 600	— 32
50.	Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa (040).....	72 990	52 700	130 000	+ 77 300	+147
99.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030).....	376 570	483 085	742 525	+ 259 440	+ 54
	Yhteensä	4 044 941	4 001 895	3 152 679	— 849 216	— 21

Pääluokka 25
OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 7 249 henkilötyövuotta ja 1.12.1993 alkaen 7 323 henkilötyövuotta. Alioikeusuudistukseen liittyen hallinnonalalla saa lisäksi olla enintään 51 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä 1.12.1993 lukien.

Selvitysosa: Yrityssaneerausjärjestelmä ja luonnollisen henkilön velkajärjestelymenettely toteutetaan 1.1.1993 lukien sekä alioikeusuudistus 1.12.1993 lukien.

01. Oikeusministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 79 392 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 406 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 403 ja työsopimussuhteisia kolme.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kolmen tehtävän siirto momentilta 25.47.21 ja kahden tehtävän siirto momentilta 25.99.27.

1993 määräraha	79 392 000
1992 menoarvio	84 759 000
1991 tilinpäätös	84 119 017

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeudellisen aineiston tietojärjestelmäkantaan sisältyvien tietojen hankinnasta ja luovuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon suomenkielisen säädöstietokannan laajentaminen ja vieraskielisten säädöstietokantojen perustaminen.

1993 määräraha	2 200 000
1992 menoarvio	1 900 000
1991 tilinpäätös	880 268

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 700 000 mk.

1993 määräraha	20 700 000
1992 menoarvio	20 200 000
1991 tilinpäätös	25 000 000

10. Ylimmät tuomioistuimet

Selvitysosa: Laintarkastuskunta lakkautetaan 1.1.1993, minkä johdosta annetaan hallituksen esitys laiksi laintarkastuskunnan lakkauttamisesta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 320 000 mk.

Korkeimmasta oikeudesta voidaan lakkauttaa yksi oikeusneuvoksen virka ja korkeimmasta hallinto-oikeudesta yksi hallintoneuvoksen virka.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 200 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 199 ja työsopimussuhteisia yksi.

Selvitysosa: Virkojen lakkauttaminen liittyy laintarkastuskunnan lakkauttamiseen.

1993 määräraha 55 320 000
1992 menoarvio 59 953 000
1991 tilinpäätös 59 608 273

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 mk.

1993 määräraha 4 200 000
1992 menoarvio 3 300 000
1991 tilinpäätös 3 314 220

20. Hovioikeudet

Selvitysosa: Hovioikeuksien vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Hovioikeuksiin on vuosittain saapunut ja niissä on ratkaistu noin 18 000 asiaa. Ratkaisemattomana vuodelle 1992 siirtyneiden asioiden määrä on noin 14 000, mikä vastaa 9 kuukauden keskimääräistä käsittelyaikaa.

Talousarvion valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut hovioikeuksille seuraavat tulostavoitteet:

Keskimääräinen käsittelyaika 8,7 kk.

Tuottavuuden (ratkaistut asiat/htv) nousu 2,5 %.

Taloudellisuustavoitteena (toimintamenot/ratkaistut asiat; muutos edellisestä vuodesta) on —5 %.

21. (25.20.01, 21 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 129 220 000 mk.

Ylimääräisen hovioikeudenneuvoksen ap. virka (A 26) lakkautetaan.

1993 määräraha 129 220 000
1992 menoarvio 134 867 000
1991 tilinpäätös 132 894 258

25. Lääninoikeudet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 74 115 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 366 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha 74 115 000
1992 menoarvio 79 300 000
1991 tilinpäätös 77 527 567

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 900 000 mk.

1993 määräraha 10 900 000
1992 menoarvio 9 500 000
1991 tilinpäätös 9 446 586

30. Alioikeudet

Selvitysosa: Käräjäoikeusuudistus toteutetaan 1.12.1993. Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys alioikeusuudistuksen voimaanpanolaiksi. Esitys sisältää kihlakunnanoikeuksien ja raastuvanoikeuksien korvaamisen käräjäoikeuksilla, niiden tuomiopiirien uudelleenjärjestelyn sekä oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen. Uudistus edellyttää henkilöstörakenteen muuttamista, töiden uudelleenorganisointia ja laajaa henkilöstökoulutusta. Haastemiestoimen uudelleenjärjestelystä aiheutuu 77 viran siirto luvusta 26.75 ja maistraattitehtävien uudelleenjärjestelystä kolmen viran siirto lukuun 26.06.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 361 776 000 mk.

Käräjäoikeuksiin voidaan perustaa 1.12.1993 lukien 70 laamannin virkaa (1 A 32, 6 A 31, 23 A 30, 21 A 29 ja 19 A 28) sekä 379 käräjätuomarin virkaa (59 A 28, 84 A 27, 103 A 26 ja 133 A 25) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien tuomiokunnista lakkautetaan 71 kihlakunnantuomarin virkaa (2 A 30, 13 A 29, 30 A 28 ja 26 A 27) ja 142 käräjätuomarin virkaa (9 A 27, 40 A 26, 78 A 25 ja 15 A 24) sekä että samasta ajankohdasta lukien raastuvanoikeuksista lakkautetaan 25 pormestarin virkaa (1 A 31, 2 A 30, 9 A 29, 7 A 28 ja 6 A 27) ja 243 oikeusneuvosmiehen virkaa (14 A 28, 50 A 27, 40 A 26, 68 A 25, 55 A 24 ja 16 sivutoimista 60 %/A 24) ja 29 kunnallisneuvosmiehen virkaa (3 A 20, 2 A 18, 1 A 17, 2 A 16, 3 A 15, 4 A 12, 4 A 10 ja 10 sivutoimista 60 %/A 13).

Henkilöstön määrä saa olla enintään 1 958 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 1 949 ja työsopimussuhteisia yhdeksän ja 1.12.1993 alkaen 2 032 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 2 023 ja työsopimussuhteisia yhdeksän. Alioikeuksissa saa lisäksi olla alioikeusuudistukseen liittyen enintään 51 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä 1.12.1993 lukien.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu 1.12.1993 alkaen lisäyksenä huomioon 77 viran siirto momentilta 26.75.21 ja vähennyksenä kolmen viran siirto momentille 26.06.21. Mitoituksessa on myös otettu huomioon yrityssaneerausjärjestelmän ja luonnollisen henkilön velkajärjestelymenettelyn toteuttaminen (32 htv ja 7 200 000 mk). Päätösosassa mainittu enintään 51 henkilötyövuotta vastaava lisämitoitustarve on tarkoitus poistaa vuoden 1994 aikana.

1993 määräraha	361 776 000
1992 menoarvio	373 050 000
1991 tilinpäätös	369 249 047

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 85 500 000 mk.

1993 määräraha	85 500 000
1992 menoarvio	60 600 000
1991 tilinpäätös	54 300 000

40. Erityistuomioistuimet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 65 188 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 288 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 287 ja työsopimussuhteisia yksi.

1993 määräraha	65 188 000
1992 menoarvio	69 766 000
1991 tilinpäätös	66 601 224

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 200 000 mk.

1993 määräraha	8 200 000
1992 menoarvio	8 100 000
1991 tilinpäätös	7 400 000

45. Eräät oikeudenhoitomenot

22. *Eräät oikeudenkäyntimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntimenojen sekä oikeuslaitoksessa tarvittavista lomakkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 20 500 000
1992 menoarvio..... 21 500 000
1991 tilinpäätös..... 19 485 374

50. *Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 96 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) sekä luonnollisen henkilön velkajärjestelystä annettavan lain (HE) mukaisten menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti.....	86 000 000
Luonnollisen henkilön velkajärjestely..	10 000 000
Yhteensä	96 000 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Maksuttoman oikeudenkäynnin kustannuksia alennetaan muuttamalla maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettua lakia (HE).

1993 määräraha..... 96 000 000
1992 menoarvio..... 96 000 000
1991 tilinpäätös..... 89 224 264

46. Syyttäjänvirastot

Selvitysosa: Kaupunginviskaalinvirastoihin on vuosittain saapunut noin 36 000 asiaa. Ratkaisemattomana seuraavalle vuodelle siirtyneiden asioiden määrä on 1980-luvun puolivälistä lähtien jatkuvasti kasvanut ja vastaa 5—6 kuukauden keskimääräistä käsittelyaikaa.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 140 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 130 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 732 000 mk Lahden kaupunginviskaalinviraston palkkausmenoina, jotka on budjetoitu momentille 25.46.21.

1993 määräraha..... 27 140 000
1992 menoarvio..... 30 726 000
1991 tilinpäätös..... 29 790 959

21. *Lahden kaupunginviskaalinviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 858 000 mk.

Selvitysosa: Lahden kaupunginviskaalinviraston talousarvioesitys vuodelle 1993 perustuu tulosbudjetointiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut Lahden kaupunginviskaalinvirastolle seuraavat tulostavoitteet: Keskimääräinen käsittelyaika (vireilletulosta syyttäjällä päättymiseen alioikeudessa) 5 kk. Syyteharkintaan käytetty aika 1 kk. Tuottavuuden (ratkaistut asiat/htv) nousu 2 %. Taloudellisuustavoitteena (toimintamenot/ratkaistut asiat; muutos edellisestä vuodesta) on —5 %.

1993 määräraha 1 858 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 470 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 126 000 mk Lahden kaupunginviskaalinviraston menoina, jotka on budjetoitu momentille 25.46.21.

1993 määräraha 3 470 000
1992 menoarvio 3 200 000
1991 tilinpäätös..... 2 910 000

47. Ulosottovirastot

Selvitysosa: Ulosottovirastojen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Ulosottoon saapui vuonna 1991 koko maassa 3,2 milj. asiaa, 18 % enemmän kuin edellisenä vuonna ja noin 17,6 mrd. mk, 61 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Asiamäärien arvioidaan edelleen lisääntyvän vuonna 1992 noin 10 % ja vuonna 1993 edelleen noin 5 %. Oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvien voudinvirastojen osuus asiamääristä on noin 40 % ja markkamääristä noin 43 %.

Taloudellisen tilanteen ja velallisrakenteen muutoksen takia ulosotto on vaikeutunut. Toimenpiteiden jakautuma voudinvirastoissa käsitellyissä asioissa ja markkamäärissä oli vuonna 1991 seuraava:

	Asiamäärät	Markkamäärä
Täytäntöönpanon onnistuminen	39 %	18 %
Varattomiksi todetut tai ei-tavoitetut	32 %	40 %
Konkurssimenettelyssä olevat tai peruutetut	17 %	24 %
Toiseen piiriin siirretyt	12 %	18 %

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut vuodelle 1993 seuraavat tulostavoitteet:

Täytäntöönpanon onnistuminen
— osuus käsitellyistä asioista 36 %
— osuus käsitellyistä markkamääristä 15 %.
Keskimääräinen käsittelyaika 8 kk.
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv) 12 %.
Taloudellisuustavoite (toimintamenot/käsitellyt asiat; muutos edellisestä vuodesta) - 8 %.

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän tuloja 85 000 000 mk. Tulojen osuus kokonaiskustannuksista on 50 %.

21. (25.47.01, 21 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 162 211 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kolmen tehtävän siirto momentille 25.01.01.

1993 määräraha	162 211 000
1992 menoarvio	159 955 000
1991 tilinpäätös	155 928 558

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vuodesta 1977 jatkunut vankien määrän väheneminen pysähtyi vuonna 1990. Vuosittain keskivankiluku on vuosikymmenen alkuvuosina ollut noin 3 500 vankia. Talousarvioesitys on mitoitettu tämän vankimäärän mukaisesti.

Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena, että vangeista kolmasosa voidaan sijoittaa avolaitoksiin. Vuonna 1991 avolaitoksiin oli sijoitettu vangeista neljäsosa.

Vuonna 1993 otetaan käyttöön Kylmäkosken kuntaan rakennettava 100-paikkainen Hämeen lääninvankila, joka korvaa Hämeenlinnassa sijaitsevan lääninvankilan.

Yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lainsäädännön muuttamisesta annetun lain (272/92) mukaan kokeilualuetta laajennetaan väestöpohjaltaan noin kolminkertaiseksi 1.10.1992 lukien.

Oikeusministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 1993 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet.

Työtoiminnassa, koulutuksessa ja muissa vastaavissa aktiivitoiminnoissa olevien osuus vankien kokonaismäärästä on keskimäärin 70 % (vuonna 1992 69 % ja vuonna 1991 68 %).

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 194 000 mk (vuonna 1992 196 000 mk ja vuonna 1991 196 000 mk).

Vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan ja muut tulot kattavat toimintamenoista noin 15,2 % (vuonna 1992 tulo- ja menoarvion mukaan 18,7 % ja vuonna 1991 14,9 %).

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 678 520 000 mk.

Perustetaan johtajan virka (A 27) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien vankeinhoitolaitoksesta lakkautetaan yksi virka.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 2 700 000 markan siirto momentilta 25.99.70.

1993 määräraha	678 520 000
1992 menoarvio	707 299 000
1991 tilinpäätös	681 977 722

50. *Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 040 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 179 kokopäivätoimista ja 13 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 310 000 mk 21 valtionapuun oikeuttavan toimen siirtona momentilta 25.50.51.

1993 määräraha	36 040 000
1992 menoarvio	30 325 000
1991 tilinpäätös	29 300 000

51. *Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen*

Momentille myönnetään 15 190 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätiöille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustuksen maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksistä sekä muista luotoista aiheutuviin menoihin ja enintään 700 000 mk muuhun kriminaalihuoltotyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen palkkausmenoihin	10 900 000
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen muihin menoihin	3 590 000
Valtionapu muuhun kriminaalihuoltotyöhön (enintään)	700 000
Yhteensä	15 190 000

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 60 kokopäivätoimista ja 14 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 310 000 mk 21 valtionapuun oikeuttavan toimen siirtona momentille 25.50.50.

1993 määräraha	15 190 000
1992 menoarvio	18 500 000
1991 tilinpäätös	17 861 500

52. *Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1993 määräraha	2 500 000
1992 menoarvio	2 484 000
1991 tilinpäätös	1 000 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 27 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Talonrakennusten suunnittelu					2 000 000
2.	Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					14 200 000
3.	Helsingin keskusvankilan länsiselliosaston perusparannus	1 940	12 000	6 186	9 000 000	3 000 000
4.	Helsingin keskusvankilan perusparannus.					1 000 000

5.	Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus	2 000	10 600	5 300	6 600 000	3 500 000
6.	Oulun lääninvankilan perusparannus	1 183	10 200	8 622	6 200 000	2 000 000
7.	Hämeen lääninvankila	7 209	84 000	11 652	83 500 000	500 000
8.	Keski-Suomen avovankila	6 640	59 300	8 931	2 500 000	1 500 000
					Yhteensä	27 700 000

Selvitysosa: 4. Määräraha on tarkoitettu vankilan sosiaalitilojen ja itäselliosaston perusparannustöiden suunnitteluun.

1993 määräraha 27 700 000
1992 menoarvio 59 050 000
1991 tilinpäätös 37 200 000

75. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 47 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Suomenlinnan entistämis- ja muut rakennustyöt	181 400 000	12 700 000
2.	Parolan, Hämeenlinnan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt	105 600 000	7 000 000
3.	Turun linnan korjaustyöt	45 450 000	2 000 000
4.	Kastelholman linnan entistämis- ja muut rakennustyöt	43 200 000	3 600 000
5.	Puolustusvoimien Tampere-Pirkkalan lentotukikohdan, Ylöjärven tutkimuslaitoksen ja Nokian kuljetusvälinevarikon rakennustyöt	91 300 000	7 000 000
6.	Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt	42 600 000	4 500 000
7.	Turun varuskunnan rakennustyöt	24 950 000	4 500 000
8.	Tuusulan varuskunnan rakennustyöt	9 900 000	2 000 000
9.	Kirkkonummen varuskunnan rakennustyöt		2 500 000
10.	Sukevan keskusvankilan selliosaston perusparannus		2 000 000
			Yhteensä 47 800 000

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 270 vankia.

1993 määräraha 47 800 000
1992 menoarvio 52 700 000
1991 tilinpäätös 56 700 000

76. *Vankilasta vapautuneiden työllistäminen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vankilasta vapautuneiden työllistämisestä varuskuntien rakennustöissä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 4 000 000
1992 menoarvio 4 600 000
1991 tilinpäätös 3 500 000

77. *Työsiirtoloille järjestettävät työt* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 21 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 110 vankia.

1993 määräraha 21 000 000
1992 menoarvio 23 500 000
1991 tilinpäätös 23 500 000

79. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 900 000
1992 menoarvio 900 000
1991 tilinpäätös 900 000

60. Eräät virastot

Lukuun sisältyvät oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen, Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimivan Helsingin kriminaalipoliittisen instituutin, tietosuojavaltuutetun toimiston ja siihen liittyen myös tietosuojalautakunnan menot sekä turvapaikkalautakunnan menot.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 740 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 44 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 43 ja työsopimussuhteisia yksi.

1993 määräraha 10 740 000
1992 menoarvio 11 430 000
1991 tilinpäätös 6 859 368

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös apurahojen maksamiseen.

1993 määräraha 5 300 000
1992 menoarvio 5 600 000
1991 tilinpäätös 3 608 412

70. Vaalit

21. *Vaalimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin vaalista (1076/91), kansanedustajain vaaleista (391/69), kunnallisvaaleista (361/72) sekä menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä (571/87) annettujen lakien mukaisesti vaaleista sekä vaaleihin liittyvästä tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhdestä henkilötyövuodesta aiheutuvien palkkausmenojen maksamiseen liittyen vaalien valmistelutehtäviin.

1993 määräraha 6 500 000
1992 menoarvio 31 200 000
1991 tilinpäätös 43 668 985

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeushallinnon koulutus- ja kehittämistoiminnan palkkioiden sekä matka-, materiaalihankinta- ja ulkopuolisten palvelujen ostomenojen sekä muiden koulutusmenojen maksamiseen.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 4 200 000
1991 tilinpäätös 2 568 670

26. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan Yhteisön normiston kääntämisestä ja tarkastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, Suomen maksuosuuksien, kansainvälisestä yhteistyöstä johtuvien matka-, edustus- ja kokousjärjestelymenojen maksamiseen, oikeusministeriön toimialaan kuuluvien säädösten kääntämisestä ja julkaisemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhteistyöstä Itä-Euroopan maiden kanssa aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha 6 100 000
1992 menoarvio 6 400 000
1991 tilinpäätös 5 601 977

27. *Automaattinen tietojenkäsittely* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 33 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää käräjäoikeusuudistuksen edellyttämän toimistoautomaatiojärjestelmän kehittämisen ja käytön aiheuttamiin menoihin sekä rikosasioiden atk-perusteisen tuomiolauselma- ja perintäjärjestelmän käytön, kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän käytöstä ja laajentamisesta valtioneuvoston 24.5.1990 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti, rikosrekisterin atk-käytöstä, diaarijärjestelmän käytöstä ja ylläpidosta sekä toiminnassa olevien muiden järjestelmien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kahden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 25.01.01.

1993 määräraha	33 000 000
1992 menoarvio	32 800 000
1991 tilinpäätös	27 000 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 870 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkanlaskennasta ja kirjanpidosta sekä maksuliikkeestä aiheutuvien menojen, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (321/69) 13 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten kantopalkkioiden, ulosottomaksujen palautusten, pakkohuutokauppakulujen ennakoiden, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (318/63) 24 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten palautuksille maksettavien korkojen, rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakemusten käsittelyyn liittyvien palvelujen ostosta aiheutuvien menojen, valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla kuuluvien korvausten sekä työnantajalle henkilöstön sairauskassaan kuulumisen perusteella aiheutuvien menojen maksamiseen samoin kuin suuronnettomuustutkinnasta annetun lain (373/85) mukaan asetetuista tutkintalautakunnista aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon momentilla 25.99.50 tarkoitettujen rikosvahinkokorvausasioiden käsittelyyn liittyvien palveluiden hankkimisesta aiheutuvat menot, 4 350 000 mk, jotka maksetaan valtiokonttorille.

1993 määräraha	10 870 000
1992 menoarvio	7 100 000
1991 tilinpäätös	7 923 003

50. *Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/74) nojalla syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettaviin korvauksiin, avustusten maksamiseen Julkisen Sanan Neuvostolle ja maakuntaliitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset	17 000 000
Avustukset	600 000
Yhteensä	17 600 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon siirtona momentilta 28.05.50 rikosvahinkokorvauksista sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavista korvauksista aiheutuvina menoina 17 000 000 mk.

1993 määräraha	17 600 000
1992 menoarvio	700 000
1991 tilinpäätös	1 144 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 700 000 markan siirto momentille 25.50.21.

1993 määräraha	16 000 000
1992 menoarvio	20 000 000
1991 tilinpäätös	18 970 000

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Oikeusministeriö (070)	109 999	106 859	102 292	— 4 567	— 4
10.	Ylimmät tuomioistuimet (090)	62 922	63 253	59 520	— 3 733	— 6
20.	Hovioikeudet (090)	132 894	134 867	129 220	— 5 647	— 4
25.	Lääninoikeudet (090)	86 974	88 800	85 015	— 3 785	— 4
30.	Alioikeudet (090)	423 549	433 650	447 276	+ 13 626	+ 3
40.	Erityistuomioistuimet (090)	74 001	77 866	73 388	— 4 478	— 6
45.	Eräät oikeudenhoitomenot (090)	108 710	117 500	116 500	— 1 000	— 1
46.	Syyttäjänvirastot (090)	32 701	33 926	32 468	— 1 458	— 4
47.	Ulosottovirastot (090)	155 929	159 955	162 211	+ 2 256	+ 1
50.	Vankeinhoitolaitos (100)	851 939	899 358	833 650	— 65 708	— 7
60.	Eräät virastot (070)	10 468	17 030	16 040	— 990	— 6
70.	Vaalit (010)	43 669	31 200	6 500	— 24 700	— 79
99.	Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	63 208	71 200	88 570	+ 17 370	+ 24
	Yhteensä	2 156 963	2 235 464	2 152 650	— 82 814	— 4

Pääluokka 26
SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 18 387 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriön toimintaajatuksena on edistää omatoimista ja tasapainoista alueellista ja hallinnollista kehitystä vahvistamalla itsehallintoon perustuvia kuntia, tukemalla alueiden kehittämistoimintaa sekä huolehtimalla palvelukykyisestä alue- ja valtion paikallishallinnosta;

ylläpitää ja parantaa väestön turvallisuutta, yleistä järjestystä sekä omaisuuden ja ympäristön suojaa; ja

huolehtia järjestelyistä, jotka koskevat ihmisten liikkumista rajojen yli, sekä ulkomaalaisten maassa oleskelusta ja kansalaisuutta koskevista asioista.

Sisäasiainministeriön hallinnon lähivuosien painopistealueet ovat:

— sisäasiainministeriön uudistaminen poliittisen päätöksenteon tukijana ja hallinnonalansa tulosohjaajana arvioimalla uudelleen ministeriön rooli ja tehtävät,

— aluehallinnon kokoaminen kevyeksi, taloudellisesti toimivaksi sekä kansanvaltaiseksi siten, että aluehallinnolla on nykyistä oleellisesti enemmän taloudellista ja muuta päätösvaltaa suhteessa keskushallintoon ja hallinnon kokonaismenoissa saavutetaan todellisia säästöjä,

— maakuntahallinnon kokeilu,

— valtion paikallishallinnon uudistaminen yhtenäisellä aluejaolla toimivaksi, laaja-alaisesti kootuksi järjestelmäksi, jossa palvelujen saatavuus on turvattu ja asiakkaat saavat mahdollisimman monet palvelut samasta palvelupisteestä,

— kunnallislain aseman vahvistaminen kuntien toiminnan peruslainsäädäntönä,

— tasapainoisen alueellisen kehityksen turvaavan sekä alueiden tarpeisiin, tavoitteisiin ja strategioihin pohjautuvan ohjelmaperusteisen aluepolitiikan toteuttaminen,

— yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito sekä väestön, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen, maahantulon ja maastalähdön valvonta ja ulkomaalaisasioiden joustava käsittely,

— Euroopan yhdentymisen vaikutusten huomioon ottaminen maan sisäisen turvallisuuden kehittämisessä siten, että järjestelyt vastaavat mahdollisimman hyvin Euroopan yhteisön jäsenmaissa sovellettuja periaatteita,

— sisäasiainministeriön aseman vahvistaminen sisäisestä turvallisuudesta vastaavana viranomaisena toimintavalmiutta parantamalla ja kehittämällä turvallisuusorganisaatioiden yhteistyötä ja kansainvälistä yhteistoimintaa erityisesti lähialueillamme ja

— sisäasiainministeriön hallinnonala on kokonaisuudessaan tulosbudjetoinnissa vuodesta 1993 lukien.

01. Sisäasiainministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1993 ovat:

— Ministeriön tehtävien, voimavarojen, rakenteen ja toimintatapojen uudistamisen käynnistäminen siten, että ministeriö voi nykyistä paremmin keskittyä eduskunnan ja valtioneuvoston päätösten valmisteluun, hallinnonalan tulosohjaukseen ja sisäisten turvallisuustehtävien johtamiseen.

— Valtion aluehallinnossa käynnistetään tehtävien delegointi kuntiin ja valtion paikallishallintoviranomaisille sekä laaditaan toimenpideohjelma vuosina 1994—95 toteutettavista toimenpiteistä valtion aluehallinnon uudistamiseksi.

— Vahvistetaan maakuntien asukkaiden tahtoon perustuvaa alueellista päätöksentekoa. Maakuntahallinnon kokeilut erilaisten hallintomallien soveltamisesta saadaan käyntiin. Keskeinen kokeilukohde on valtakunnallisen tulosohjauksen sekä alueellisiin tarpeisiin perustuvan maakunnallisen ohjauksen yhteensovittaminen hallinnon kokonaismenoja supistaen. Samalla selvitetään tarkoituksenmukaisin työnjako maakuntahallinnon ja valtion aluehallinnon välillä.

— Poliisitoimessa uudistetaan poliisilaki sekä kehitetään törkeän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tarpeellista toimivaltasäännöstöä. Kihlakuntauudistukseen liittyen tarkennetaan suunnitelmia voimavarojen uudelleen kohdentamiseksi tavoitteena ympärivuorokautiseen toimintaan kykenevien itsenäisten poliisipiirien aikaansaaminen.

— Pelastushallinnon toimivuutta parannetaan tarkentamalla ja selkiyttämällä eri hallinnonalojen viranomaisten pelastuspalveluun liittyviä tehtäviä sekä viranomaisten yhteistoimintajärjestelyjä. Pelastusorganisaatioiden tehokkuutta parannetaan erityisesti kuntien yhteistoimintaa kehittämällä.

— Ulkomaalaiskeskuksen turvapaikka-asioiden käsittelyaikoja pyritään lyhentämään enintään kolmeen kuukauteen oikeusturvaa vaarantamatta.

— Maahantuloa ja maastalähtöä valvotaan ja ohjataan siten, että liikenne tapahtuu kaikilla rajoilla säädetyssä järjestyksessä ja joustavasti. Itärajan rajanylityspaikoilla varaudutaan liikennemäärien huomattavaan kasvuun.

— Valmius valvonnan tehostamiseen ja toiminnan nopeisiin muutoksiin säilytetään kaikilla rajoilla. Erityistilanteiden hallintakykyä parannetaan yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa.

— Kunnallisen itsehallinnon vahvistamiseksi valmistellaan hallituksen esitys kunnallislain kokonaisuudistukseksi, jolla vahvistetaan kuntien asemaa julkisen hallinnon perusyksikkönä ja annetaan hallituksen esitys tarvittavista säädöksistä vapaaehtoisen kuntajaon kehittämisen kannustamiseksi.

— Luodaan edellytykset alueiden tarpeisiin, tavoitteisiin ja strategioihin pohjautuvan uuden ohjelmaperusteisen alue- ja maaseutupolitiikan tehokkaalle toteuttamiselle ja kytketään aluepoliittinen suunnittelu tiiviimmin osaksi valtion talousarvion ja tulossuunnitelman valmistelua.

— Aluekehitystoimenpiteet sovitetaan Euroopan integraation asettamiin vaatimuksiin.

— Ministeriön työntuottavuuden kasvuksi asetetaan 1,5 prosenttia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 85 806 000 mk.

Sopimuspalkkainen osastopäällikön virka (S 30) voidaan perustaa 1.3.1993 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan johtajan virka (S 30).

Selvitysosa: Virkajärjestely aiheutuu ulkomaalaiskeskuksen muuttamisesta ministeriön osastoksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 175 000 mk siirtona momentilta 26.99.26 ja 1 000 000 mk turvapaikkahakemusten käsittelykustannuksiin siirtona momentilta 33.29.61 sekä vähennyksenä 1 025 000 mk saamelaisvaltuuskunnan, 354 000 mk saamen kielen toimiston, 50 000 mk saamelaisasiain neuvottelukunnan ja 52 000 mk kolttien luottamusmiehen menojen sekä viiden henkilötyövuoden siirto Lapin lääninhallitukselle momentille 26.05.21.

1993 määräraha	85 806 000
1992 menoarvio	85 297 000
1992 I lisämääräraha	1 300 000
1991 tilinpäätös	75 233 023

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallitukset toteuttavat ja soveltavat yleis- ja erityishallintoviranomaisina alueellisia ja valtakunnallisia tavoitteita läänin asukkaiden tarpeiden mukaisesti, tukevat ja edistävät läänin kehitystä ja perusrakenteita sekä kuntien toimintaa ja ohjaavat valtion paikallishallintoa.

Lääninhallituksia ohjaavat eri ministeriöt

ovat asettaneet lääninhallitusten tulosalueille seuraavat, yhteiset tulostavoitteet:

Aluekehittämisen ja elinkeinojen edistäminen

— Lääneissä sovitaan yhdessä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa tarvittavista alueen kehittämistavoitteista, -strategioista ja toimenpiteiden tärkeysjärjestyksestä sekä työnjaosta niiden toteuttamiseksi. Lähialueyhteistyö saadaan lääninhallituksissa käyntiin.

— Yhdyskuntarakenteen muutoksia ohjataan seutu- ja yleiskaavoituksella niin, että kestävän kehityksen periaatteet voivat toteutua.

Elinympäristö

— Ympäristövaikutusten arviointi otetaan käyttöön kaavoituksessa ja merkittävissä hankkeissa. Kaikissa lääneissä nopeutetaan yleiskaavojen laadintaa. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamisen painopisteenä on rantojensuojeluohjelma. Kansallisesti merkittävien maisemaalueiden säilyttämiseen ja hoitamiseen tähtäävät toimenpiteet käynnistetään.

— Happamoitumista aiheuttavia rikki- ja typpipäästöjä vähennetään, jätteiden käsittelyä tehostetaan, kaatopaikkojen määrää vähennetään ja ongelmajätteiden talteenottoa lisätään.

— Rakennetun ympäristön hoidon ja korjausrakentamisen kehittämiseksi tehostetaan läänikohtaisten ohjelmien laadinta.

Hyvinvointipalvelut

— Koulu-, sosiaali- ja terveystoimen aloilla toteutetaan valtionosuusuudistuksen täytäntöönpanoon liittyvät toimenpiteet. Koulutuksen ja sen oheispalvelujen sekä sosiaali- ja terveystoimen tuloksellisuuden arvioimista tehostetaan.

— Koulutuksen taloudellisia voimavaroja kohdennetaan uudelleen siten, että alueelliset tekijät, työelämän muuttuvat tarpeet, kansainvälistymisen vaatimukset sekä koulutuksen tuloksellisuus tulevat nykyistä oleellisesti paremmin huomioon otetuiksi.

— Väestön terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarojen ja toimintojen painotusta suunnataan sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyyn. Laitoshoidon tarvetta vähennetään tehostamalla avohuollon palveluja ja monipuolistamalla palvelurakennetta. Toimeentuloturvan ja peruspalvelujen saatavuudesta sekä lakisääteisistä päivähoito- ja vammaispalveluista huolehditaan. Väestövastuuperiaatetta laajennetaan siten, että se suunnittelukauden aikana laajenee kaikkiin kuntiin ja kuntainliittoihin. Palveluja kehitetään tehostamalla hoidon porrastusta, päivystysjärjestelmiä ja henkilöstön yhteiskäyttöä.

— Valtakunnallisen elintarvikeohjelman vaatimat toimenpiteet sekä elintarvikelaboratorioiden laadunvarmistus toteutetaan. Kulutustavaroiden markkinavalvonta saatetaan toimivaksi kartoittamalla ensivaiheessa valmistajat ja maahantuojat. Tehostetaan kilpailun toimivuutta erityisesti selvittämällä yrittäjien hintayhteistyötä.

Hallinto- ja oikeusturvapalvelut

— Lupahallinto- ja ulosottoasioissa keskimääräinen käsittelyaika on 95 prosentissa päätöksistä alle puoli vuotta.

Turvallisuus

— Lääninhallitukset vastaavat siitä, että paikallishallinnossa saadaan aikaan vireillä olevan paikallishallintouudistuksen toimeenpanon edellytykset. Myös kansainvälistymisen aiheuttamien muutosten edellyttämät valmiudet toteutetaan paikallishallinnossa. Kuntien yhteistyötä palo- ja pelastustoimessa lisätään voimavarojen käytön tehostamiseksi.

Tuki- ja tietopalvelut

— Valtioneuvoston päättämät henkilöstön säästöpäätökset toteutetaan palvelutasoa heikentämättä. Luodaan tulosohjausta ja -johtamista tukeva laskentatoimi. Lääninhallitusten mahdollisuuksista tuottaa tukipalveluja muille aluehallinnon viranomaisille tehdään selvitys. Lääninhallitukset parantavat tietohallintoaan yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa siten, että kyetään tarjoamaan laadukkaita ja kohtuuhintaisia tieto- ja tietoliikennepalveluja julkishallinnon eri viranomaisille ja yksityisille kansalaisille.

Edellä olevien yhteisten tulostavoitteiden lisäksi lääninhallitukset ovat sopineet ohjaavien ministeriöiden ja virastojen kanssa keskeisistä lääninhallituskohtaisista tulostavoitteista.

Lääninhallitusten tuottavuuden kehitystä mitataan työn tuottavuudella olettaen tuotoksen pysyvän vakiona. Työn tuottavuuden tavoitteena on 1,5 prosentin nousu.

21. (26.05.01, 10, 21, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 425 234 000 mk. Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan hintatukeen enintään 47 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Bruttomenot	426 134 000
Maksullisen toiminnan tulot	900 000
Nettomenot	425 234 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk siirtona momentilta 35.99.26 lääninhallitusten ympäristöyksikköjen henkilöstön kehittämistä varten, 1 200 000 mk momentilta 29.07.21 oppilasvalinnan tehtäviin ja 1 481 000 mk momentilta 26.01.21 viiden henkilötyövuoden ja saamelaisvaltuuskunnan, saamen kielen toimiston, saamelaisasiain neuvottelukunnan ja kolttien luottamusmiehen menoina sekä vähennyksenä 8 300 000 mk rekisteritoimistojen kiinteistöjen käyttömenojen siirtona momentille 26.06.21 ja nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tulot, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.26.05.

1993 määräraha	425 234 000
1992 menoarvio	449 240 000
1991 tilinpäätös	439 334 413

06. (26.06 ja 07) Rekisterihallinto

Selvitysosa: Rekisterihallinnolle kuuluu väestökirjanpito, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin tehtäviä sekä eräitä todistajapalvelutehtäviä.

Väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Rekisterihallinnossa on vireillä useita laajoja kehittämishankkeita. Väestökirjanpidon menetelmien uudistuttua rekisteröintitehtävät voidaan hoitaa suurelta osin paikallistasolla. Myös suuri osa tietojenluovutustehtävistä voidaan hoitaa paikallistasolla.

Rekisteritoimistoille siirtyvät 1.12.1993 maistraateilta kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtävät, julkisen notaarin tehtävät sekä elinkeinoilmoitusasiat.

Rekisteritoimistot on tarkoitus yhdistää valtion yleiseen paikallishallintoon viimeistään vuoden 1996 alusta lukien. Niillä on tällöin päävastuu väestötietojärjestelmän pitoon kuuluvista tehtävistä.

Sisäasiainministeriö on asettanut väestörekisterikeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Rakennus- ja huoneistotietojen rekisteröintimenettelyä kevennetään. Rakennushanketiedoista 40 % saadaan kunnista tietoliikenneyhteyksin tai muutoin konekielisesti (vuonna 1992 noin 30 %).

— Väestötietojärjestelmän tietopalveluita kehitetään siten, että hallinto- ja tuomioistuinmenettelyissä tarvittavat välttämättömät tiedot voidaan hankkia useimmissa tapauksissa viran puolesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla viranomaiskäyttöön soveltuvalla tavalla. Suorakäyttöiset tietopalvelut lisääntyvät viidellä prosentilla vuodesta 1992. Virkatodistusten määrä vähenee 2,4 miljoonaan (vuonna 1991 noin 3,4 miljoonaa). Tietopalveluhakemusten käsittelyaikatavoitteeksi asetetaan 2 viikkoa (vuonna 1992 noin 3 viikkoa).

— Tuottavuuden kasvuksi asetetaan 2 %.

— Yksikkökustannukset (väestörekisterikeskuksen toimintamenot/rekisteröintitapahtumat) saavat olla keskimäärin enintään 15 mk.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisteritoimistoille alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Väestötietojärjestelmän ylläpitotehtävät on hajautettu paikallistasolle siinä määrin kuin se on toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Tietojärjestelmään rekisteröidään noin 2,5 miljoonaa muutostietoa, joista henkilötietoja 1,4 miljoonaa, kiinteistötietoja 300 000 ja rakennustietoja 800 000. Ne ovat asiakkaiden saatavilla tietolajista riippuen keskimäärin 1—4 viikon kuluttua rekisteröitävän tapahtuman syntymisestä. Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella laadittavat todistukset voidaan antaa asiakkaalle odottaessa tai lähettää postitse päivän kuluessa.

— Rekisteritoimistojen tehtävät lisääntyvät kaikilla toimiston tulosalueilla, jolloin yksikkökustannukset alenevat ja tuottavuus lisääntyy merkittävästi. Ottaen huomioon rekisteritoimistoja koskevat laaja-alaiset kehittämishankkeet ja niihin liittyvät siirtymäkauden järjestelyt,

toimistoille ei ole tarkoituksenmukaista asettaa vuodelle 1993 keskimääräisiä taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita.

21. (26.06.01, 06.29, 07.01, 07.21 ja 07.29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 140 104 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 60 000 mk siirtona momentilta 25.30.01 kolmen viran palkkausmenoina 1.12.1993 lukien maistraateilta siirtyvien tehtävien hoitamista varten ja 8 300 000 mk rekisteritoimistojen rakennusten käyttömenojen siirtona momentilta 26.05.21.

1993 määräraha	140 104 000
1992 menoarvio	138 417 000
1991 tilinpäätös	139 039 797

28. (26.06.28 ja 07.28) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.26.06.

1993 määräraha	22 500 000
1992 menoarvio	17 600 000
1991 tilinpäätös	19 997 590

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisin tehtävänä on laillisen oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito sekä rikosten ennalta ehkäiseminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Painottaessaan ennalta estävyyttä poliisi kiinnittää huomiota rikosten korkeaan selvitystasoon, näkyvään valvontapartiointiin, liikenneturvallisuuteen sekä yleistä järjestystä ja turvallisuutta tukeviin lupapäätöksiin.

Poliisin tehtävämäärät ovat lisääntyneet viime vuosina keskimäärin kuudella prosentilla. Vuonna 1991 etenkin rahalaitosryöstöt ja moottoriajoneuvojen luvattomat käyttöönotot lisääntyivät huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Takavarikoitujen huumausaineiden määrä on tuntuvasti kasvanut. Rikoslakia vastaan tehtyjen ilmitulleiden rikosten määrä lisääntyi vuosina 1990—1991 noin kuusi prosenttia.

Yleisen turvallisuuden taso on säilynyt tyydyttävänä. Turvallisuustason säilyttämiseksi ja törkeän rikollisuuden kasvun pysäyttämiseksi arvioidaan ennalta estävään toimintaan tarvittavan jatkossa noin 40 prosenttia poliisin koko henkilötyövuosimäärästä.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisin toiminnalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— turvallisuustaso pidetään vähintään vuoden 1990 tasolla ja hälytysviiveaika alle 5 minuutissa

— törkeiden yksilöön kohdistuvien rikosten selvitystasoa nostetaan vähintään 5 prosenttiyksikköä vuoden 1990 tasosta ja muiden rikoslakirikosten keskimääräinen selvitystaso pidetään vähintään 45 prosentissa

— vakavien liikenneonnettomuuksien määrää vähennetään niin, että niissä kuolleiden ja vammautuneiden yhteismäärä vähenee 10 %:lla vuoden 1990 tasosta.

Poliisitoimen kokonaiskehyksen arvioitu valtakunnallinen jakauma tulosalueittain:

	%
Yleinen järjestys ja turvallisuus	33
Rikostorjunta	32
Liikenneturvallisuus	9
Lupahallinto	7
Ulosottotoimi	7
Syyttäjäntoimi	3
Toimintaedellytysten turvaaminen	9
Yhteensä	100

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 522 077 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	2 554 077 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 000 000
Muut toimintamenot	2 542 077 000
Bruttotulot	32 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 000 000
Muut tulot	20 000 000
Nettomenot	2 522 077 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 750 000 mk kolmen poliisimiesviran palkkauksen siirron johdosta momentille 24.99.02, 955 000 mk 77 haastemies- ja vahtimestarin viran palkkauksen siirron johdosta 1.12.1993 lukien momentille 25.30.01 ja 100 000 mk siirtona momentille 28.60.21 sekä 3 000 000 mk siirtona momentille 26.75.23.

Momentille on siirretty tulomomentilta 12.26.62 poliisivarikon maksullisen palvelutoiminnan tulot, jotka nettoutetaan momentilla.

1993 määräraha	2 522 077 000
1992 menoarvio	2 690 600 000
1991 tilinpäätös	2 627 080 392

23. *Poliisin erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista, pelastustehtävistä, hirvieläinvahingoista, virantoimitusvahingoista, passien ja henkilökorttien painatuksesta, tulkkauspalvelujen ostosta ja saattokuljetuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk siirtona momentilta 26.75.21 tulkkauspalvelujen ostosta ja saattokuljetuksista aiheutuvina menoina.

1993 määräraha	70 700 000
1992 menoarvio	64 830 000
1991 tilinpäätös	76 651 636

74. *Eräät rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
Poliisikoulu		117 900		90 100 000	18 150 000
— koulu	8 549	75 900	8 879		
— asunnot	4 961	42 000	8 466		
Poliisikoulun ajoharjoitus- ja käsittelyalue		12 400		700 000	2 250 000
Poliisikoulun aluetyöt		3 200		200 000	1 000 000
				Yhteensä	21 400 000

Selvitysosa: Poliisikoulun ajoharjoitus- ja käsittelyalueesta on tarkoitus rakentaa käsittelyalueen osuus ajoharjoitusradan siirtyessä myöhemmäksi.

1993 määräraha	21 400 000
1992 menoarvio	31 300 000
1991 tilinpäätös	30 600 000

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Pelastushallinnon toiminta-ajatuksena on lisätä kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuutta estämällä onnettomuuksia, suojaamalla vaaroilta ja pelastamalla kaikissa tilanteissa. Toiminnan päämääränä on luoda pelastuspalvelusta ja väestönsuojelusta yhtenäinen järjestelmä, joka antaa kansalaisille turvallisuuspalveluja kaikissa tilanteissa.

Sisäasiainministeriö on asettanut pelastushallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Väestön turvallisuustaso pidetään vuonna 1993 vähintään samantasoisena kuin vuonna 1990.

— Toimintavalmius pidetään vuonna 1993 sellaisena, että vähintään 96 % väestöstä saa asuinpaikallaan avun määrätyssä 10 tai 20 minuutin toimintavalmiusajassa.

— Vuosina 1994—1996 sellaisten hälytysluonteisten lähtöjen määrä, joissa määrätty toimintavalmiusaika ylitetään, ei lisäänny vuoden 1989

tasosta (noin 1 000 hälytysluonteista lähtöä, 2,3 % kaikista hälytysluonteisista lähdöistä).

Vuonna 1993 tehdään palotarkastus kaikissa kerran vuodessa tarkastettavissa kohteissa määräajassa.

21. *Koulutuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 68 640 000 mk. Määrärahasta voidaan koulutus- ja muuta maksullista palvelutoimintaa tukea enintään 1 260 000 markalla.

Selvitysosa: Valtion pelastusoppilaitosten antamaa koulutusta lisätään siten, että niiden oppilaspaikat lisääntyvät vuoden 1992 keskimääräisestä 265:stä oppilaspaikasta keskimääräiseen 470:een oppilaspaikkaan vuonna 1993. Ammatillisen peruskoulutuksen tutkintoja suoritetaan 160 vuonna 1993. Lyhytkursseja järjestetään 173, joilla koulutetaan yhteensä 4 725 henkeä. Koulutuksen laatua parannetaan uusien opetussuunnitelmien, ajanmukaisten opetusvälineiden ja opetusmenetelmien avulla. Jatketaan selvittelyä ruotsinkielisen koulutuksen järjestämisestä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 23 viran perustaminen 1.3.1993 lukien. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1992 menoarviossa myönnetystä tilausvaltuudesta 2 000 000 mk. Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijoiden kotikuntien maksuosuuksista, lyhytkurssien kurssimaksuista sekä oppilaitosten muista tuloista arvioidaan momentille 12.26.80 kertyvän 9 800 000 mk.

1993 määräraha	68 640 000
1992 menoarvio	56 919 000
1991 tilinpäätös	24 536 046

22. *Erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 014 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen, ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun, metsäpalojen tähystystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäpalojen keskimääräinen paloala pidetään palojen aikaisen havaitsemisen avulla vuosien 1989—1991 tasolla (0,8 ha).

1993 määräraha	4 014 000
1992 menoarvio	4 014 000
1991 tilinpäätös	5 007 326

23. *Muut pelastushallinnon menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hälytys-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä kaluston ja materiaalin hankkimisesta, tutkimuksista, yleisestä pelastuspalvelukoulutuksesta, tiedotuksesta ja valistuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pelastuspalvelun johtamiseen kaikissa tilanteissa varaudutaan pitämällä pelastuspalvelun johtamisjärjestelmä, väestön hälytysjärjestelmä, viestijärjestelmät sekä väestönsuojelumateriaali valmiudessa siten, että toimenpiteisiin voidaan ryhtyä viivytyksettä. Säteilyvalvontajärjestelmää ylläpidetään siten, että säteilytilannekuva saadaan alle tunnissa johtokeskuksiin. Viallisten mittareiden aiheuttamat virheelliset ilmoitukset pidetään alle 1 %:ssa mittareiden määrästä. Tiedotuksen ja valistuksen avulla lisätään väestön tietämystä onnettomuuksien ehkäisystä ja toiminnasta onnettomuustilanteissa. Tavoitteena on, että vuoden 1993 lopussa 90 % yli 6-vuotiaista kansalaisista tuntee uuden hätänumeron 112.

1993 määräraha	12 100 000
1992 menoarvio	8 800 000
1991 tilinpäätös	9 576 000

31. *Valtionosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, väestönsuojelulain (438/58) 27 §:n mukaisten korvausten maksamiseen väestönsuojelutehtäviä hoitaville vapaaehtoisille järjestöille, korvausten maksamiseen väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille. Vuonna 1993 saadaan hyväksyä aluehälytyskeskusten perustamissuunnitelmia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 7 500 000 mk ja toteuttamisohjelmia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 5 000 000 mk. Kuntien palo- ja pelastustoimen valtionosuuteen oikeuttaviksi hankinnoiksi saadaan vuonna 1993 hy-

väksyä määrä, johon oikeuttava valtionosuus on enintään 19 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin	3 000 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin	200 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin	19 000 000
Väestönsuojelulain 27 §:n mukaiset korvaukset vapaaehtoisille järjestöille	1 800 000
Väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset	1 300 000
Yhteensä	25 300 000

Selvitysosa: Hätäkeskusten palvelutasoa parannetaan perustamalla tekniikaltaan ja toiminnaltaan uudistettuja hätäkeskuksia, joissa pelastus- ja poliisitoimen hätäkeskukset pääsääntöisesti toimivat yhdessä. Samalla toimeenpannaan hälytysaluejaon uudistuksen toimeenpano, jossa hälytysalueiden lukumäärä vähenee 59:stä 27:ään. Vuonna 1993 hyväksytään kolmen hätäkeskuksen perustamissuunnitelmat. Pelastuspalveluvalmiuden säilyttämiseksi kalustonhankintojen valtionosuus suunnataan vanhentuneen paloautokaluston uusimiseen ja alueellisesti tarkoituksenmukaisesti sijoittuviin kohteisiin. Valtionosuutta myönnetään noin 50 paloauton hankintaan.

1993 määräraha	25 300 000
1992 menoarvio	24 867 000
1992 I lisämääräraha	5 300 000
1991 tilinpäätös	75 627 681

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 200 000 mk. Määräraha käytetään Kuopiossa sijaitsevan valtion pelastuskoulun harjoitusalueen menojen maksamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 33 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeeseen on aiemmin myönnetty 22 200 000 mk. Hankkeen ensimmäisen rakennusvaiheen arvioitu valmistumisaika on syksyllä 1993.

1993 määräraha	9 200 000
1992 menoarvio	11 000 000
1992 I lisämääräraha	3 000 000
1991 tilinpäätös	14 600 000

(87.) *Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	8 300 000
1992 I lisämääräraha	—8 300 000

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos vartioi ja valvoo valtakunnan raja- ja merialueita estääkseen ja ilmisaattaakseen valtakunnan rajoja koskevien säännösten vastaiset teot. Maarajojen passintarkastus- ja muilla rajanylityspaikoilla rajavartiolaitos huolehtii siitä, että henkilöiden maahantulo ja maastalähtö tapahtuvat säädetyssä järjestyksessä. Merialueella rajavartiolaitos osallistuu erityisesti huviveneliikenteen maahantulon ja maastalähdön valvontaan.

Rajavartiolaitos hoitaa muita sille säädettyjä tehtäviä siinä määrin kuin edellä mainitut toiminnat sen sallivat.

Sisäasiainministeriö on asettanut rajavartiolaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— valtakunnan rajoja tulee vartioida ja valvoa niin, että rajatapahtumat ja muut valtakunnan rajoja koskevien säännösten vastaiset teot kyetään tärkeimmillä alueilla estämään tai ainakin havaitsemaan välittömästi ja muualla vähintään paljastamaan,

— rajatapahtumat tutkitaan ja selvitetään poikkeustapauksia lukuunottamatta 5 vuorokaudessa,

— rajanylikulun valvonta hoidetaan niin, että maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä estetään ja että asianmukaisin matkustusasiakirjoin varustettujen matkustajien keskimääräiset odotusajat maarajoilla ovat poikkeustilanteita lukuunottamatta enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään 1 tunti,

— merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta,

— sotilaskoulutusta annetaan 650 varusmiehelle ja 1 550 reserviläiselle.

Rajavartiolaitoksen valvomilla rajanylityspaikoilla arvioidaan liikenteen kasvavan lähivuosina 20 % vuosittain. Erilaisten lieveilmiöiden arvioidaan samalla lisääntyvän. Valvontaan liittyviä suoritteita oli vuonna 1991 1,6 miljoonaa. Vuonna 1993 on oltava valmius 2,2 miljoonaan suoritteeseen. Rajanvartioinnin määrää on kyettävä lisäämään Kaakkois-Suomessa ja Suomenlahdella. Rajanylikulun valvonnan ja rajanvartioinnin vaatima lisähenkilöstö (vuodesta 1991 noin 60 henkilöä) saadaan rajavartiolaitoksessa sisäisin järjestelyin tuottavuutta parantamalla.

Rajavartiolaitos jatkaa toiminnan keskittämistä entistä suurempiin yksiköihin sekä johtamispaikkojen ja huollon organisaatioiden keventämistä.

Hankinnoilla parannetaan liikkuvuutta maalla ja merellä, valvonta- ja tiedonkäsittelykykyä sekä johtamisyhteyksiä. Toimi- ja muiden tilojen korjaamista jatketaan vastaamaan organisaatiossa tehtyjä muutoksia.

Toimintamenetelmiä tarkistetaan tekniikan kehittymistä, parantunutta liikkuvuutta, ilmaalusten käyttömahdollisuuksia ja organisaatiossa tehtyjä muutoksia vastaaviksi.

Rajavartiolaitoksen sotilashenkilöstön eroamis- ja eläkesäännöksiä tarkistetaan puolustusvoimien eläkejärjestelmän muutoksia vastaavasti.

Rajavartiolaitoksen tuottavuuden kasvuksi asetetaan 1,7 prosenttia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 873 216 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk sekä henkilökunnan ja asevelvollisten ja niihin erikseen rinnastettavien yhteisten juhlatilaisuuksien ja sotilaskilpailujen ruokailumenojen sekä rajarauhan ylläpitämisestä johtuvasta yhteistoiminnasta rajaviranomaisten ja väestön kesken aiheutuvien vähäisten menojen maksamiseen ja niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat erityisvaatetuksesta, raja-asioissa tapahtuvista rajaneuvotteluista sekä meripelastuspalvelusta annetun lain nojalla suoritettavista palkkioista ja korvauksista.

1993 määräraha	873 216 000
1992 menoarvio	900 300 000
1992 I lisämääräraha	15 000 000
1991 tilinpäätös	860 656 059

70. *Ilma- ja vartioalusten hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk. Määrärahaa käytetään 2-moottoristen lentokoneiden jatkorahoitukseen.

Selvitysosa: Kahden 2-moottorisen lentokoneen hankintaan myönnettiin vuoden 1992 menoarviossa 60 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan vuonna 1992 myönnetyn 14 180 000 markan lisäksi menoja vuonna 1993 19 500 000 mk ja vuonna 1994 26 320 000 mk.

1993 määräraha	19 500 000
1992 menoarvio	51 800 000
1991 tilinpäätös	14 200 000

74. *Rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sekä talonrakennus- että muista rakennushankkeista, joiden kustannusarvio on yli 1 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hankkeisiin, joihin on aikaisemmin myönnetty määrärahaa yhteensä 8 900 000 mk, esitetään 10 700 000 mk. Uusiin hankkeisiin esitetään 9 450 000 mk. Uusien hankkeiden kustannusarvio on yhteensä 18 650 000 mk.

1993 määräraha	20 150 000
1992 menoarvio	28 700 000
1991 tilinpäätös	10 790 000

97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Selvitysosa: Kunnallistalouden rahoitusasema heikentyi merkittävästi vuosina 1990 ja 1991. Käyttömenojen kasvu oli huomattavasti äyrimäärän kasvua suurempi. Menonlisäykset on rahoitettu osin äyrinhinnan korotuksilla, mutta pääosin menojen verotuloja nopeampi kasvu on rahoitettu lainanottoa lisäämällä. Viime vuosina kuntien taloudellinen liikkumavara on käyttötulojen ja menojen erotuksella mitaten olennaisesti heikentynyt ja pitkäaikaiset velat ovat kasvaneet.

Eräitä tunnuslukuja kuntien taloudesta 1985—90

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Veroäyrin keskihinta, p	15.98	16.05	16.15	16.30	16.38	16.48
Menot, mk/asukas	15 304	16 715	18 236	19 882	21 704	24 635
Käyttötalouden ylijäämä, p/veroäyri	5.07	4.18	4.09	4.43	4.31	3.49
Pitkäaikaiset velat, mk/asukas	2 138	2 408	2 789	3 167	3 365	3 734
Vakavaraisuusaste, p/veroäyri	0.68	0.07	—0.83	—1.11	—0.69	—1.38

Vuoden 1991 kehitys oli kuntien rahoitusaseman kannalta erityisen heikko. Taloudellisen taantuman seurauksena verotulojen kasvu pysähtyi, mutta käyttömenojen arvioidaan kasvaneen noin 10 %.

Huonosta tulokehityksestä sekä lakisääteisten menojen ja lainanhoitokustannusten kasvusta johtuen kunnallistalouden rahoitusasema pysyy kuntien säästöpyrkimyksistä huolimatta heikkona myös vuosina 1992—1993. Vuonna 1992 kuntien äyrimäärän ennakoidaan pysyvän likimain vuoden 1991 tasolla. Verovuoden 1992 veroäyrin keskihinta nousi 0.26 pennillä eli 16.84 penniin. Vaikean taloustilanteen vuoksi kunnat supistavat vuonna 1992 huomattavasti investointejaan. Tästä huolimatta paineet lainarahoituksen lisäämiseen ja äyrinhintojen korotuksiin pysyvät suurina.

Vuoden 1993 alusta voimaantuleva, yleisperustelujen kohdassa 3.4. kuvattu kuntien laskennallinen valtionosuusjärjestelmä lisää kuntien yleisiä valtionosuuksia ja kuntien verotulojen täydennystä.

31. *Kuntien yleiset valtionosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 115 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 8 §:n mukaisiin yleisiin valtionosuuksiin kunnille sekä kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) mukaisen vuoden 1992 yleisen valtionosuuden tarkistamiseen.

Selvitysosa: Kunta saa yleisen valtionosuuden asukasta kohti etukäteen vahvistettuun keskimääräiseen markkamäärään, joka vuonna 1993 on 581 mk, perustuvan valtionosuuden kuntakohtaisten määräytymisperusteiden mukaisena.

1993 määräraha	4 115 000 000
1992 menoarvio	779 000 000
1991 tilinpäätös	701 749 488

32. *Kuntien yhdistymisavustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain (560/78) ja kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain (1266/90) 5 ja 7 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntajaon muutoksen tapahtuessa maksetaan yhdistymisavustuslain perusteella avustusta, jolla tasoitetaan 1—4 kantokykyluokissa olevien alle 4 000 asukkaan kuntien veroäyrimäärä vastaamaan suuremman kunnan äyrimäärää. Yhdistymisavustus on toiselta vuodelta 80 prosenttia, kolmannelta vuodelta 60 prosenttia, neljänneltä vuodelta 40 prosenttia ja viidenneltä vuodelta 20 prosenttia ensimmäiseltä vuodelta suoritettavasta määrästä.

Vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain mukaan liittymistapauksissa myönnetään asukaslukuun suhteutettua kunnan kantokykyluokan mukaan porrastettua avustusta, joka keskimäärin on 800 mk/asukas. Avustuksen määrä on toisena vuonna 80 prosenttia ja kolmantena vuonna 60 prosenttia ensimmäiseltä vuodelta suoritettavasta määrästä. Avustuksen yhteismäärä on enintään 35 000 000 mk.

Lisäksi myönnetään liitettävälle kunnalle ennen liitosta myönnettyä verotulojen täydennys-

tä, jos sen myöntämisedellytyksiä ei enää ole, vastaava avustus kolmena vuonna.

1993 määräraha 47 000 000
1992 menoarvio 1 000
1991 tilinpäätös 1 884 889

33. *Kuntien verotulojen täydennys* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 425 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 17 §:n mukaisen verotulojen täydennyksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kuntien valtionosuusuudistuksen johdosta verotulojen täydennyksen asukastiheyden mukaan porrastettuja tasoitusrajoja on korotettu 15 prosenttiyksiköllä vuoden 1991 tasoon verrattuna. Tämän arvioidaan korottavan täydennyksen määrää noin 1 901 milj. mk. Veroäyrimäärän hajonta ja keskimääräinen veroäyrin hinnan kohoaminen lisäävät määrärahaa 34 milj. markalla. Täydennystä arvioidaan myönnettävän noin 340 kunnalle.

1993 määräraha 2 425 000 000
1992 menoarvio 470 000 000
1992 II lisämääräraha ..... —32 000 000
1991 tilinpäätös 475 384 000

34. *Kuntien harkinnanvarainen avustus*

Momentille myönnetään 17 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 18 §:n mukaisen harkinnanvaraisen avustuksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Avustusta on tarkoitus myöntää noin 60 kunnalle.

1993 määräraha 17 720 000
1992 menoarvio 40 000 000
1991 tilinpäätös 50 000 000

43. *Läänin kehittämisraha* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein aluepolitiikasta annetun lain (1168/88) 7 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

1993 määräraha 35 000 000
1992 menoarvio 40 000 000
1991 tilinpäätös 40 000 000

51. *Valtionavustus eräille järjestöille*

Momentille myönnetään 1 180 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Suomen maakuntien liiton toimintaan, kuntien keskusjärjestöjen ruotsinkielisen koulutus- ja julkaisutoiminnan sekä kansainvälisen koulutustoiminnan tukemiseen, lippuvalistus-, nimivalistus- ja nimenmuutosasioista aiheutuviin menoihin Suomalaisuuden Liitolle, koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseuralle ja meripelastusalan järjestöille sekä pelastus- ja väestönsuojelukoulutuksen tukemiseen Maanpuolustuksen Tuki ry:lle.

1993 määräraha 1 180 000
1992 menoarvio 930 000
1991 tilinpäätös 1 300 000

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

1993 määräraha 2 880 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös 2 800 000

Momentille myönnetään 2 880 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvan yhteiskuntapolitiikan suunnittelusta sekä hallinnon toimivuuden ja palvelukyvyn parantamiseen liittyvästä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

26. *Hallinnonalan erityismenot*

Momentille myönnetään 3 019 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntajaosta annetun lain (73/77) nojalla kuntajaon muuttamisesta, sotilashautojen hoitamisesta, kansainvälisestä toiminnasta, tilapäisistä toimielimistä ja asiantun-

tijoista, siviilipalveluslain mukaisten menojen maksamiseen sekä rakennuslain ja sukunimilain mukaisten kuuluttamismenojen, palautettavien sakkojen korkojen, ulosottolain perusteella suoritettavien maksujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten, oikeusavusta turvapaikka-asioissa kunnille suoritettavien korvausten, saamen kielen käyttämisestä viranomaisessa annetun lain (516/91) mukaisten sekä muiden vastaavien lakisääteisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan menoina on siirretty 500 000 mk, itsehallintoprojektin ja kunnalliskomitean menoina 2 275 000 mk sekä kansainvälisen toiminnan matkamenoina 400 000 mk momentille 26.01.21. Määrärahassa on otettu huomioon 1 500 000 mk saamen kielilain mukaisina korvauksina kunnille.

1993 määräraha	3 019 000
1992 menoarvio	4 820 000
1992 I lisämääräraha	2 000 000
1991 tilinpäätös	5 462 538

Pääluokan 26 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Sisäasiainministeriö (050)	75 233	85 297	85 806	+ 509	+ 1
05.	Lääninhallitukset (050)	439 334	449 240	425 234	— 24 006	— 5
06.	Rekisterihallinto (050)	159 037	156 017	162 604	+ 6 587	+ 4
75.	Poliisitoimi (080)	2 737 632	2 786 730	2 614 177	— 172 553	— 6
80.	Pelastushallinto (110)	129 347	113 900	119 254	+ 5 354	+ 5
90.	Rajavartiolaitos (120)	885 646	980 800	912 866	— 67 934	— 7
97.	Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960)	1 270 318	1 329 931	6 640 900	+5 310 969	+399
99.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot (050)	8 263	7 820	5 899	— 1 921	— 25
	Yhteensä	5 704 811	5 909 735	10 966 740[1)]	+5 057 005	+ 86

[1)] Lukuihin vaikuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia on kuvattu yleisperustelujen kohdassa 3.4.

Pääluokka 27
PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 20 995 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Eurooppa on voimakkaassa turvallisuuspoliittisessa murrosvaiheessa. Rakenteelliset muutokset turvallisuuspolitiikan kaikilla osa-alueilla ovat suuret etenkin keskisessä ja itäisessä Euroopassa. Ydin- ja tavanomaisen aseistuksen määrää koskevat päätökset ja sopimukset vähentävät suursodan uhkaa ja aseiden määrää erityisesti Keski-Euroopassa, mutta ovat samalla johtaneet sotilaallisen voiman kasvuun maamme lähialueilla. Koska aseistusta ja joukkoja koskevien rajoitusten lopullinen sisältö ja toteutusaikataulu ovat toistaiseksi selkiintymättä, turvallisuuspoliittista kehitystä ei voida pitävästi arvioida. Maamme kannalta merkittävää on kuitenkin se, että Kuolan niemimaan sekä Itämeren pohjoisosan ja Suomenlahden-Pietarin alueen suhteellinen sotilasstrateginen merkitys on kasvamassa.

Maamme sijaitsee yhdentyvän läntisen Euroopan ja syvään kriisiin ajautuneen idän saumakohdassa. Valtioneuvosto on selonteossa eduskunnalle EY:n vaikutuksista todennut, että Suomen tulee "ylläpitää asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa itsenäistä kansallista puolustuskykyä".

Puolustusministeriön pääluokan määrärahat vuodelle 1993 ovat 8 733 milj. mk. Vähennys vuoden 1992 menoarviosta on noin 8 %.

Hallituksen lähivuosien kehysarvion perusteella hallinnonalalla joudutaan toteuttamaan mm. seuraavia säästötoimia:

— Kadettikoulun ja päällystöopiston kurssitoimintaa supistetaan tuntuvasti.

— Puolustusmateriaalihankinnoissa aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuja lykätään 775 milj. markalla vuodelta 1993 myöhemmille vuosille. Maksulykkäyksiä on tämän lisäksi tehtävä myös vuosina 1994—95.

— Maavoimien materiaalin kehittämisohjelma, joka aloitettiin 1980-luvun jälkipuoliskolla, tulisi myönnettyjen tilausvaltuuksien perusteella jäämään vain noin puoleen tavoitteesta. Maavoimien uusia tilausvaltuuksia ei voitaisi aloittaa vuosikymmenen alkupuoliskolla.

— Kertausharjoitusten määrää alennettiin vuonna 1992 lähes puoleen siitä, mikä oli tavoitteena vuonna 1990. Kertausharjoitusten määrää ei olisi mahdollista lisätä lähivuosina.

— Rakentamismäärärahat vähenevät vuonna 1993. Rakennuskannan mittavaa korjaustarvetta ei voida lähivuosina poistaa.

— Varustuksen käyttö- ja kunnossapitomäärärahaa pienennetään.

— Asevelvollisten päiväraha ja muut etuudet säilyvät vuonna 1993 vuoden 1992 tasolla.

Puolustusvoimissa siirrytään uuteen johtamis- ja hallintojärjestelmään vuoden 1993 alussa. Uudistuksella selkeytetään johtosuhteita ja siirretään päätösvaltaa, tehtäviä ja vastuuta pääesikunnasta alueelliselle ja paikalliselle tasolle, sekä tiivistetään organisaatiota. Pääesikunnan henkilöstömäärä supistetaan noin puoleen aikaisemmasta. Puolustusvoimien alueorganisaatiota muutetaan siten, että nykyisten 30 alueellisen esikunnan tilalle tulee 15.

Puolustushallinnossa on käynnissä toimenpiteet tulosjohtamiseen siirtymiseksi. Koko puolustushallinto siirtyy tulosjohtamiseen ja sitä tukevaan tulosbudjetointiin viimeistään vuonna 1995. Tulosjohtamista on kokeiltu neljässä organisaatioyksikössä. Vuoden 1993 talousarviossa kokeilun piiriin kuuluneista laitoksista puolustusvoimien tutkimuskeskuksen ja Kuopion asevarikon määrärahat budjetoidaan toimintamenoina uudelle momentille 27.12.21. Tu-

losjohtamiseen liittyen kehitetään johtamis-, suunnittelu-, budjetointi- ja laskentamenetelmiä.

Vuoden 1993 alussa toimintansa aloittaa puolustusvoimien materiaalilaitos, jonka tehtävänä on vastata ensi sijassa maavoimien materiaalisesta valmiudesta, sen ylläpidosta ja kehittämisestä. Materiaalilaitos on pääesikunnan alainen. Siihen kuuluvat ase-, kuljetusväline-, pioneeri- ja suojelualan varikot sekä elektroniikkalaitos ja koeampumalaitos. Ilma- ja merivoimat vastaavat omasta materiaalisesta valmiudestaan ja sen kehittämisestä. Lisäksi puolustushallinnon kiinteistö- ja rakennustoimintaa kehitetään.

Hallituksen säästöpäätösten mukaisesti henkilöstömäärä pienenee vuoden 1993 talousarviossa 175 henkilötyövuodella. Tämä vähennys voidaan toteuttaa ensisijaisesti luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen.

Johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamisen sekä kiinteistötoimen, varikkotoiminnan ja sotilassairaaloiden uudelleenorganisoinnin johdosta henkilöstömäärää vähennetään lisäksi noin 300 henkilötyövuodella, joita ei ole otettu huomioon pääluokan ja momenttien henkilötyövuosien määrässä. Vähentämisessä pyritään minimoimaan irtisanomiset.

Puolustusvoimien varuskuntia ja joukko-osastoja vähennetään suunnittelukaudella erillisen suunnitelman mukaisesti. Tarkoituksena on laatia pitkän aikavälin kehittämisohjelma, jossa varuskuntien ja joukko-osastojen määrä sopeutetaan palvelukseen astuvien varusmiesten ja kertausharjoitusten määrään. Tavoitteena on luoda toimivia aselajikoulutuskeskuksia.

Puolustusvoimien henkilöstöllä on pääosin valtion yleisistä järjestelmistä poikkeavat eläke- ja eroamisikäsäännökset. Valtion yleisten eläkejärjestelmien muutokseen liittyen myös puolustusvoimien henkilöstön eroamisikä- ja eläkeperusteiden muutoksissa noudatetaan yleisiä kehityslinjoja ottaen kuitenkin huomioon puolustusjärjestelmämme erityispiirteen, riittävän nuoren reservin ylläpitämisen.

Materiaalihallinnon keskeisenä tavoitteena on toteuttaa torjuntahävittäjien uusinta, jatkaa maavoimien kehittämistä ja uudistaa materiaalihallinnon järjestelyt ja toimintapolitiikka. Puolustusmateriaalihankintoihin myönnetään 2 792 milj. mk, mikä on 195 milj. mk vähemmän kuin vuoden 1992 menoarviossa. Torjuntahävittäjien hankintaan liittyvät huolto- ja tukijärjestelmän sekä asejärjestelmän hankintaa koskevat tilausvaltuudet on tarkoitus esittää vuosien 1994—95 talousarvioihin. Maavoimien materiaalista kehittämistä jatketaan aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien perusteella.

01. Puolustusministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 654 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 212 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 175 ja työsopimussuhteisia 37.

1993 määräraha	38 654 000
1992 menoarvio	42 187 000
1991 tilinpäätös	41 759 936

21. *Tutkimustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 570 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustustutkimuksen palkkaus-, matka- ja muiden kulutusmenojen sekä laitehankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha	4 570 000
1992 menoarvio	4 570 000
1991 tilinpäätös	4 200 000

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 7 300 000 mk.

1993 määräraha	7 300 000
1992 menoarvio	7 882 000
1991 tilinpäätös	6 399 914

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 500 000 mk.

1993 määräraha	500 000
1992 menoarvio	670 000
1991 tilinpäätös	500 000

12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 693 170 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 15 752 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 15 349 ja työsopimussuhteisia 403.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 31 394 000 mk 183 työsuhteisen tehtävän siirtona momentille 27.12.21.

1993 määräraha	2 693 170 000
1992 menoarvio	3 087 954 000
1992 I lisämääräraha	—40 000 000
1992 II lisämääräraha	—15 000 000
1991 tilinpäätös	2 920 537 598

21. *Eräiden laitosten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 69 417 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien tutkimuskeskuksen ja Kuopion asevarikon toimintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha	69 417 000

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviossa ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.27.14 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio	8 360 000
1991 tilinpäätös	6 530 679

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 347 285 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös puolustusvoimien kaluston, koneiden ja laitteiden hankintamenojen, joukkojen ja tavaran kuljetusmenojen, puolustushallinnon atk:n edellyttämien palkkausmenojen, atk-laitteiden kaapeloinneista aiheutuvien menojen sekä vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa myönnetyn tilausvaltuuden 10 000 000 markan menojen, asevelvollisten sukellusrahan sekä laskuvarjohyppy- ja lentolisien, sotilasasiamiesten asettautumis- ja varustautumiskorvauksien, sotakorkeakoulussa opiskelevien majoitusrahojen ja projektiluonteisten palkkojen maksamiseen, matkakustannusten maksamiseen maanpuolustuskurssien osanottajille, kadettien ja opistoupseerioppilaiden päivärahojen, majoitusrahojen, vaararahojen ja ilmaismatkoista sekä kadettien asettaumiskorvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen ja ulkomaalaisille oppilaille Suomessa annettavan sotilaskoulutuksen menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Vuonna 1993 saa tehdä puolustusvoimien atk-laitehankintojen toteuttamiseksi tilaussopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 7 350 000 mk Kadettikoulun ja Päällystöopiston kurssitoiminnan supistamisen johdosta ja 4 222 000 mk siirtona momentille 27.12.21, sekä lisäyksenä 4 000 000 mk postimaksujen muutoksen johdosta, 23 300 000 mk tapaturma- ja liikennevahinkokorvauksista sekä ryhmähenkivakuutuksista valtiokonttorille vuonna 1993 tilitettävänä korvauksena, 5 660 000 mk muuttokustannusten ja kuljetusmenojen kasvusta, 8 750 000 mk puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän sekä kiinteistöalan tietojärjestelmän kehittämisestä johtuvan tietohallinto- ja atk-menojen kasvun vuoksi sekä 2 000 000 mk puolustusvoimien 75. vuosipäivän tilaisuuksien järjestämisestä. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 000 000 markan siirto momentilta 27.27.10 ja 4 000 000 markan siirto nettobudjetoidulta tulomomentilta 12.27.21.

1993 määräraha	347 285 000
1992 menoarvio	312 000 000
1991 tilinpäätös	288 796 920

14. Asevelvollisten ylläpitomenot

02. *Päivärahat ja reserviläispalkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 198 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten ja soitto-oppilaiden päivärahojen sekä reserviläispalkkojen ja -päivärahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon palvelukseen tulevien määrämuutokset.

1993 määräraha	198 000 000
1992 menoarvio	212 400 000
1992 II lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	204 492 480

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten palvelukseenastumis-, kotiuttamis-, komennus- ja ilmaisten kotilomamatkojen sekä soitto-oppilaiden ilmaisten lomamatkojen maksamiseen ja komennusmatkojen majoituksesta sekä jälkitarkastukseen ja valintakokeisiin kutsuttavien matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	70 000 000
1992 menoarvio	60 000 000
1991 tilinpäätös	66 799 945

21. *Muonitus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 199 080 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muonitushenkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden ruoan hankintaan, työpaikkaruokailuun, puolustusvoimien henkilökunnan ja asevelvollisten tai niihin erikseen rinnastettavien yhteisten juhlatilaisuuksien ruokailuun, sotilaskilpailujen ja omaistenpäivien muonitukseen liittyvien menojen, muonitus- ja ruoanvalmistussopimusten aiheuttamien menojen, puolustusministeriön sopimusten aiheuttamien menojen ja eri määräyksestä puolustusvoimien muonitukseen oikeutettujen ja vierailujen muonitusmenojen maksamiseen, asevelvollisille, kadeteille, opistoupseeri- ja soitto-oppilaille maksettaviin ruokarahoihin, ruokalavaatetukseen, ruoanvalmistukseen käytetyn energian kustannuksiin, keittiö- ja ruokailuvälineiden sekä -koneiden hankintaan ja kunnossapitoon sekä palkatun muonitushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja muonituksen kehittämistoimintaan liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	199 080 000
1992 menoarvio	204 500 000
1991 tilinpäätös	190 871 887

22. *Vaatetus ja puhtaanapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 106 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkausmenojen ja eläkemaksun, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden vaatettamisesta, majoittamisesta ja henkilökohtaisesta puhtaanapidosta aiheutuvien menojen, puolustusvoimien terveydenhuollon käyttöön tarvittavan vaatetusmateriaalin hankinnasta ja kunnossapidosta, puolustusvoimien kantahenkilöstön ensisijaisesti koulutuskäyttöön annettavan erityisen sotilaallisen varustuksen hankinnasta ja kunnossapidosta, vaatetuksen varastointi- ja siirtovälineiden hankinnasta, pesuloiden energia- ja vesikustannuksista, aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista ja vaatetuksen kokeilu- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä erinäisten muiden vaatetus- ja puhtaanapitomenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 317 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja vuonna 1993 15 300 000 mk.

1993 määräraha	106 500 000
1992 menoarvio	124 000 000
1991 tilinpäätös	124 000 000

23. *Terveydenhuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyden- ja sairaanhoidon kulutusmenojen, lääkintävälineiden ja apteekkitavaroiden hankintaan ja huoltoon sekä puolustusvoimien ulkopuolisten terveydenhuoltopalvelujen ostoon liittyvien menojen sekä työ-

paikkaterveydenhuoltomenojen ja tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnan menojen maksamiseen.

1993 määräraha	32 400 000
1992 menoarvio	31 700 000
1991 tilinpäätös	30 997 331

25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot

16. *Puolustusmateriaalihankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 792 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineiden ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahasta saa käyttää 2 418 000 000 mk aikaisemmin myönnetyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 202 000 000 mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien, valuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista aiheutuviin menoihin, 150 000 000 mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin, 15 000 000 mk ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin sekä 7 000 000 mk projektihenkilöstön eläkkeistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 267 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1993 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuoden 1987 tulo- ja menoarviossa kohdassa e) ohjusvenelaivueen hankkimiseksi ja varustamiseksi myönnetyn määrältään 760 000 000 mk olevan tilausvaltuuden maksuaikataulua muutetaan siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuodesta 1987 vuoden 1993 loppuun mennessä 760 000 000 mk poislukien indeksimaksut sekä valuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista aiheutuvat maksut.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa kohdassa b) Venäjän federaatiolta (aik. Neuvostoliitosta) tehtäviä hankintoja varten myönnetyn ja määrältään 3 760 000 000 mk olevan tilausvaltuuden maksuaikataulua muutetaan siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuoden 1993 loppuun mennessä 1 107 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 1 492 000 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä 1 955 000 000 mk, vuoden 1996 loppuun mennessä 2 461 000 000 mk, vuoden 1997 loppuun mennessä 3 111 000 000 mk ja vuoden 1998 loppuun mennessä 3 760 000 000 mk. Tilausvaltuuden muut ehdot säilyvät muuttumattomina.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa torjuntahävittäjien uusintaa varten, kotimaisen teollisuuden huoltovalmiuden sekä torjuntahävittäjänkaluston koulutus- ja käyttöedellytysten luomiseksi myönnetyn 9 500 000 000 markan tilausvaltuutta muutetaan siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuoden 1993 loppuun mennessä 290 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 1 640 000 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä 3 040 000 000 mk, vuoden 1996 loppuun mennessä 4 610 000 000 mk ja tämän jälkeen vuoden 1999 loppuun mennessä 9 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Aiemmin myönnetyistä tilausvaltuuksista aiheutuviin menoihin vuonna 1993 sisältyvät hankinnat Venäjältä (aik. Neuvostoliiton kaupan tilausvaltuus), teollisuuden valmiuden, valtakunnallisen johtamis- ja viestijärjestelmän, jääkäriprikaatien varustamisen, jääkäriprikaatien johtamis- ja viestiyhteysjärjestelmän, jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden erikoisvälineiden, jääkäriprikaatien maastoajoneuvojen, jääkäriprikaatien aseistuksen, ampumatarviketäydennyksen, kaukovalvontatutka- ja johtamisjärjestelmän, ilmatilan valvonnan ja elektronisen puolustuksen, Hawk-suihkuharjoituskoneiden täydennyksen, torjuntahävittäjien uusinnan, kohdeilmatorjuntayksiköiden, ilmapuolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan kehittämisen, miinoitusyksikön ja meripuolustuksen erikoisvälineiden, miinalaivan sekä merikuljetuskaluston maksut.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuoden 1992 tulo- ja menoar-

viossa hyväksytty maksujen siirto 292 000 000 mk sekä vuoden 1992 toisessa lisätalousarviossa hyväksytty maksujen siirto 50 000 000 mk vuodelta 1992 vuodelle 1993. Määrärahatarvetta vähennetään lykkäämällä aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1993 ajoittuvia maksuja 241 000 000 markan määrästä vuodelle 1994, lykkäämällä vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa torjuntahävittäjien uusintaa, ym. uusintaan liittyviä hankintoja varten myönnetyn tilausvaltuuden maksuja vuodelta 1993 150 000 000 markan määrästä vuoden 1995 jälkeen tapahtuvaksi ja muuttamalla vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa Neuvostoliitosta tehtäviä puolustusmateriaalihankintoja koskevan tilausvaltuuden maksatusaikataulua siten, että vuodelta 1993 lykätään maksuja 384 000 000 markalla, vuodelta 1994 580 000 000 markalla ja vuodelta 1995 741 000 000 markalla vuosille 1996—98.

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin esittää tarvittavat määrärahat indeksien, valuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksien edellyttämiä maksuja varten.

Aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 2 894 milj. mk vuonna 1994, 2 241 milj. mk vuonna 1995, 2 283 milj. mk vuonna 1996 ja 6 189 milj. mk myöhempinä vuosina.

1993 määräraha	2 792 000 000
1992 menoarvio	2 987 000 000
1992 II lisämääräraha	—150 000 000
1991 tilinpäätös	2 699 000 000

(17.) *Uusinta käytöstä poistetun tilalle* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha otettu huomioon momentille 12.27.20 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio	8 000 000
1991 tilinpäätös	11 083 744

24. *Varustuksen käyttö ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 281 832 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien varustuksen käytöstä ja kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen, kuten tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen ja eläkemaksuun, varustuksen käytön ja huollon edellyttämien poltto- ja voiteluaineiden, varaosien, huoltovälineiden, tarvikkeiden ja koulutuksessa tarvittavien ampumatarvikkeiden hankkimiseen sekä korjaamopalvelujen ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 619 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Vuonna 1993 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1994 loppuun mennessä enintään 386 000 000 mk ja vuoden 1995 loppuun mennessä enintään 488 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 23 647 000 markan siirto momentille 27.12.21 sisältäen 89 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenot.

Ennen vuotta 1993 myönnetyistä tilausvaltuuksista aiheutuu menoja vuonna 1993 569 000 000 mk ja vuonna 1994 145 000 000 mk.

1993 määräraha	1 281 832 000
1992 menoarvio	1 443 000 000
1991 tilinpäätös	1 348 200 000

27. Kiinteistömenot

Momenteilta 27.27.13, 74, 75 ja 77 palkatun henkilöstön määrä saa olla vuonna 1993 yhteensä enintään 823 henkilötyövuotta.

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 345 248 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistönhoitohenkilöstön palkkaamisesta, henkilöstön koulutuksesta, kiinteistönhoidon taloudellisesta kehittämisestä, materiaali- ja alihankinnoista, energia- ja vesihuollon liityntämaksuista, ulkopuolisille myytävistä kiinteistöpalveluista, ympäristönsuojelusta, katumaksulain mukaisista korvauksista, kiinteistöjen ja huoneistojen vuokrista, luontais-

suorituslain mukaisista korvauksista, kiinteistöistä suoritettavista kunnallisveroista aiheutuvien menojen sekä muiden ylläpidon välittömien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 857 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 000 000 mk sotaharjoituspolttopuiden hankintakulujen siirtämisestä momentille 27.12.29 ja 3 080 000 mk 28 työsuhteisen tehtävän lakkauttamisen johdosta. Lisäksi 3 000 000 markan vähennys johtuu siitä, että aikaisemmin tälle momentille budjetoidut metsäverot otetaan huomioon nettobudjetoitavan tulomomentin 12.27.21 kohdalla.

1993 määräraha	345 248 000
1992 menoarvio	357 000 000
1991 tilinpäätös	354 817 892

13. *Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 89 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen ja rakennusten sekä sotilasalueiden ja -laitteiden korjauksista ja kunnossapitotöistä sekä edellä mainittujen töiden korjaustarpeen ja kunnossapitotehtävän edellyttämistä selvityksistä ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	89 000 000
1992 menoarvio	95 000 000
1991 tilinpäätös	93 000 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk seuraavasti:

Käyttösuunnitelma:

	Rakennustyö	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Varuskunnan rakennustyöt, Hamina				3 500 000	5 500 000
	1. Ruokalan laajennus ja peruskorjaus	3 825	13 400	3 503		
2.	Varuskunnan rakennustyöt, Hattula ja Hämeenlinna				12 500 000	13 000 000
	1. Panssarikoulun laajennus	1 320	13 700	10 379		
	2. Varastoalue	4 760	15 500	3 256		
	3. Aluetyöt		12 000			
3.	Varuskunnan rakennustyöt, Helsinki				22 800 000	6 500 000
	1. Sotamuseo	3 340	22 700	6 796		
	2. Kadettikoulun asuntola	2 290	24 000	10 480		
4.	Varuskunnan rakennustyöt, Kankaanpää				6 200 000	6 800 000
	1. Pääampumaradan peruskorjaus		13 000			
5.	Varuskunnan rakennustyöt, Kirkkonummi					6 000 000
	1. Sataman laajennus		17 200			
6.	Varuskunnan rakennustyöt, Pirkkala				135 300 000	22 000 000
	1. Lentotukikohdan rakennukset	21 175	78 600	3 712		
	2. Lentotukikohdan aluetyöt		52 500			
	3. Lentokonekorjaamo	7 650	61 000	7 974		
7.	Varuskunnan rakennustyöt, Rovaniemi				7 900 000	500 000
	1. Aluetyöt		14 200			
8.	Varuskunnan rakennustyöt, Tuusula				4 200 000	6 000 000
	1. Ruokalan laajennus ja perusparannus.	1 605	12 200	7 601		
9.	Varuskunnan rakennustyöt, Ylöjärvi				14 000 000	3 500 000
	1. Fysiikan laboratorio	1 730	23 800	13 757		
10.	Pienehköt työt		80 100		17 800 000	29 900 000
11.	Varastojen rakentaminen					4 000 000

12.	Lämpö-, sähkö-, vesihuolto-, kuivaus- ja kevytvaahtolaitteiden sekä rakennusten ja alueiden keskusvalvonta- ja turvajärjestelmien hankinta sekä atk-verkkojen rakentaminen	19 000 000
13.	Liitännäistyöt	3 300 000
14.	Uusien rakennuskohteiden sekä keskeneräisten töiden suunnittelu- ja valvontakustannukset	14 000 000
	Yhteensä	140 000 000

Selvitysosa: Edellä esitettyjen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

5. Merivoimien organisaatiouudistuksen ja ohjusveneiden valmistumisen johdosta Helsingin laivastoaseman nykyinen laiturikapasiteetti ei vastaa kasvavia tarpeita. Tämän johdosta lisätään laituritilaa ja rakennetaan lastauslaituri, joka soveltuu uusien miinalaivojen ja -lauttojen käyttöön.

Rakentamisvaltuuksien käytöstä aiheutuva määrärahatarve vuoden 1993 jälkeen

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Aikaisemmin myönnetyt rakentamisvaltuudet yhteensä	30,0	2,0	2,0	61,0
Vuonna 1993 myönnetyt rakentamisvaltuudet	21,5	5,2		
Yhteensä	51,5	7,2	2,0	61,0

1993 määräraha	140 000 000
1992 menoarvio	156 000 000
1991 tilinpäätös	142 700 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 61 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien rakennusten ja kiinteistöjen perusparannuksista, muutoksista, energiataloudellisista korjaustöistä sekä näiden edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä sekä näiden suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	61 500 000
1992 menoarvio	70 000 000
1992 I lisämääräraha	20 000 000
1991 tilinpäätös	70 000 000

77. *Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 58 330 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisen puolustusvoimien rakennustoiminnan menojen maksamiseen, joka liittyy puolustusmateriaalin hankintaan sekä puolustusjärjestelmien kehittämiseen.

1993 määräraha	58 330 000
1992 menoarvio	64 000 000
1991 tilinpäätös	60 000 000

87. *Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksista, maa- ja vesialueiden, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta, sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	12 200 000
1992 menoarvio	13 000 000
1991 tilinpäätös	12 000 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (muut. 18/87) mukaan suomalaisten valvontajoukkojen määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin.

Lukuun on lisätty momentti 27.30.24 ETYKin toimeenpanosta aiheutuvat menot. Määrärahatarve aiheutuu yhä laajenevasta ETYK-prosessin piiriin kuuluvasta luottamusta ja turvallisuutta lisäävästä sotilaallisesta toiminnasta, johon Suomi on sitoutunut. Menot ovat kuuluneet ulkoasiainministeriön pääluokkaan vuoteen 1991 saakka. Vuoden 1991 toisessa lisämenoarviossa myönnettiin ensimmäistä kertaa määrärahaa edellä mainittuun tarkoitukseen myös puolustusministeriön hallinnonalalle.

21. *Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 514 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen, pohjoismaisten YK-kurssien menojen sekä sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen. Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 44 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön Lähi-Itään ja Kashmiriin yhteensä 22 aseetonta sotilastarkkailijaa, Afganistaniin (OSGAP-operaatio) yhden, Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle tulitaukosopimuksen valvontatehtäviin seitsemän sekä Somaliaan viisi sotilastarkkailijaa.

1993 määräraha	13 514 000
1992 menoarvio	13 910 000
1992 I lisämääräraha	770 000
1991 tilinpäätös	15 300 000

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin Lähi-Itään, Golanille ja Libanoniin asetettujen suomalaisten valvontajoukkojen ja Kyprokselle asetetun suomalaisen osaston matkakustannusten, palkkaus-, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen.

Määrärahalla palkatun henkilöstön määrä on enintään 18 henkilötyövuotta.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin voidaan käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

1993 määräraha	36 850 000
1992 menoarvio	38 000 000
1992 I lisämääräraha	41 000 000
1991 tilinpäätös	33 365 401

24. *ETYKin toimeenpanosta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 117 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ETYKin seurantaan liittyvistä kokouksista ja hallinnollisista toimista, sekä Wienissä hyväksytyn luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan asiakirjan täytäntöönpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ETYKin seurantaan liittyvien kokousten järjestely-, asiantuntija-, turvallisuus-, yhteysupseeri- ja muiden seurantaan liittyvien tehtävien suorittamiseen sekä luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan ETYKin asiakirjan edellyttämiin tehtäviin, joihin puolustushallinto tulee osallistumaan. Suomi on ETYKin osanottajavaltiona sitoutunut Wienissä vuonna 1992 hyväksytyn luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan asiakirjan mukaiseen pysyväisluonteiseen toimintaan, jonka kustannuksista merkittävä osa kohdistuu puolustusministeriön hallinnonalalle. Määrärahalla rahoitetaan myös ns. Open Skies-sopimuksen mukaisten tarkastuslentojen kustannuksia.

1993 määräraha	1 117 000
1991 tilinpäätös	1 600 000

90. Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Valtion pukutehdas valmistaa sotilaspukimia puolustusvoimille, virka-asuja muille valtion laitoksille sekä työ- ja ulkoilupukineita muulle asiakaskunnalle. Vuonna 1991 oli puolustusvoimien osuus 52 %, muiden valtion laitosten 15 % ja muun asiakaskunnan 33 %. Puolustusvoimien tilauskannan arvioidaan vähentyvän. Markkinoinnissa kasvua haetaan itä- ja länsiviennistä sekä kotimaan virkapuvun käyttäjäryhmistä.

Pukutehtaan organisaation ja toiminnan kehittämistä jatketaan. Toiminnan rationalisointitoimien odotetaan näkyvän tuottavuudessa vuodesta 1992 lukien. Lähivuosina kehitetään myös alihankintatoimintaa ja vientiä. Viennin kehittämisessä pyritään käyttämään hyväksi puolustusvoimien hankintojen vastaostovelvoitteita.

Puolustusministeriö on asettanut valtion pukutehtaan tulostavoitteeksi 1 000 000 mk, mikä merkitsee 2,9 % tuottoa hankintahintaiselle sidotulle pääomalle.

Vuoden 1993 liikevaihtotavoitteeksi valtion pukutehdas on asettanut 52 020 000 mk. Kasvua vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon on 1 000 000 mk eli 2 %. Tuottavuuden kasvutavoitteeksi on asetettu 2 %.

Kone- ja laiteinvestointeihin käytetään 2 200 000 mk, josta 500 000 mk ATK-järjestelmien kehittämiseen sekä 1 700 000 mk konekannan poistoja vastaaviin korvausinvestointeihin.

Käyttötuloja arvioidaan kertyvän 53 000 000 mk. Kun käyttömenoihin ja kaluston hankintoihin käytetään 50 850 000 mk, valtion pukutehtaan nettotuloksi arvioidaan tulomomentilla 12.27.90 2 150 000 mk.

Ennakoitu liikekirjanpidon mukainen tuloslaskelma vuodelle 1993:

	mk	mk
Liikevaihto		52 020 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	17 207 000	
Alihankintakulut	3 366 000	
Palkat	16 775 000	
Henkilökulut	5 712 000	
Vuokrat	571 000	
Muut kulut	4 465 000	48 096 000
Käyttökate		3 924 000
Poistot		—2 941 000
rakennuksista	240 000	
koneista ja laitteistoista.	2 701 000	
Liikeylijäämä		983 000
Muut tuotot		500 000
Muut kulut		—500 000
Tilikauden ylijäämä		983 000

Valtion pukutehtaan kehitys vuosina 1991—1996

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE	1993—96 (keskimäärin vuodessa tai muutos-%)
Liikevaihto milj. mk	46,5	51,0	52,0	+2,0
Käyttökate liikevaihdosta, %	—0,3	6,7	7,5	1,0
Ylijäämä, milj. mk.	—2,7	0,6	1,0	1,0
— sidotusta pääomasta, % *)	—8,0	1,8	2,9	2,0
— liikevaihdosta, %	—5,9	1,2	1,9	2,0
Investoinnit liikevaihdosta, %	5,1	4,3	4,2	4,0
Volyymin muutos, %	4,9	2,1	2,0	2,2
Tuottavuuden muutos, %	1,0	17,2	2,0	2,0
Henkilöstön määrä.	228,0	200,0	200,0	—5,0

*) vuoden alun ja lopun keskiarvo vähennettynä korottomalla vieraalla pääomalla

(21.) *Valtion pukutehtaan käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.27.90 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 48 700 000
1991 tilinpäätös 46 409 701

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.27.90 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 2 200 000
1991 tilinpäätös 2 800 000

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätaloustoiminta

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan metsätaloustoiminta on sotilaallista maanpuolustusta tukevaa toimintaa, jonka päätehtävänä on luoda ja ylläpitää edellytykset metsien sotilaallisille käyttötarkoituksille. Metsätaloustoiminnassa otetaan lisäksi huomioon liiketaloudelliset näkökohdat. Liiketaloudellisen toiminnan tulosta alentaa se, että metsätaloudessa on otettava huomioon metsämaiden käyttö sotilaallisissa harjoituksissa ja asevelvollisten koulutuksessa sekä puolustusvoimien ampumatoiminnassa ja eräät muut sotilaalliset toiminnan asettamat rajoitukset.

Metsätaloustoiminnassa tehostetaan toiminnan tuottavuutta kehittämällä puutavaran korjuuta ja puolustusvoimille toimitettavan puutavaran toimintaketjua ja varastointia. Puutavaran korjuussa lisätään kilpailua ja koneellistamista.

Puolustusministeriön hallinnassa ja hoidossa on n. 62 000 ha maata, josta kasarmi- ja harjoitusalueita n. 22 000 ha, ampuma-alueita n. 22 000 ha sekä varikko-, varasto- yms. alueita 18 000 ha. Metsätaloustoimintaa voidaan harjoittaa n. 42 000 ha:lla.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan kehitys vuosina 1991—93 tunnuslukuina:

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Tulot milj. mk	16,1	18,0	21,6
Jäämä tuloista %	—2,9	2,8	19,4
Ylijäämä/alijäämä milj. mk	—0,5	0,5	1,2
— % tuloista	—2,9	2,8	5,6
Henkilöstön määrä	115	89	86

Metsätaloustoiminnan käyttötuloina arvioidaan kertyvän 21 600 000 mk. Kun toimintamenoihin käytetään 20 400 000 mk, käyttötalouden rahoituskatteeksi muodostuu 1 200 000 mk.

Ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1993

	mk	mk
Tulot		21 600 000
Kulut		
Aineet	500 000	
Palkat	8 500 000	
Muut henkilökulut	900 000	
Vieraat palvelut	4 600 000	
Eläkemaksut	1 900 000	
Muut kulut	1 000 000	17 400 000
Käyttökate		4 200 000
Metsäverot		3 000 000
Ylijäämä		1 200 000

Lukuun liittyvät menot on otettu huomioon momentilla 12.27.21.

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Työrajoitteisten palkkaukset* (arviomääräraha)

1993 määräraha 72 050 000
1992 menoarvio 80 100 000
1991 tilinpäätös 79 540 424

Momentille myönnetään 72 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien palvelukseen työllistettävien työrajoitteisten henkilöiden palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 680 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

(21.) *Metsätaloustoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja määräraha on otettu huomioon momentille 12.27.21 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 17 500 000
1991 tilinpäätös 16 621 134

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 340 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1993 määräraha 340 000
1992 menoarvio 310 000
1991 tilinpäätös 317 030

50. *Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

1993 määräraha 3 000 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös 2 030 000

51. *Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 59 000 000 mk käytettäväksi ilmailulaitoksesta annetun lain mukaisesti sotilasilmailun hyväksi toteutetuista lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen ilmailulaitokselle.

Selvitysosa: Vuoden 1993 korvaussumma käsittää Kauhavan, Hallin ja Utin lentoasemien kaikki käyttökustannukset sekä sotilasilmailun aiheuttaman laskennallisen, keskimäärin 50 %:n kustannusosuuden Porin, Jyväskylän, Tampereen, Kuopion, Rovaniemen, Ivalon ja Kittilän lentoasemien käyttökustannuksista. Ilmailun hyväksi tehtävät investoinnit otetaan huomioon korvauksen suuruutta arvioitaessa.

Sotilasilmailulle annettavien lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen taso on tarkoitus pitää vähintään entisellään.

1993 määräraha 59 000 000
1992 menoarvio 59 000 000
1991 tilinpäätös 57 000 000

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiamiestoiminnan tilinpidossa syntyviin tappiollisiin kurssieroihin. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

1993 määräraha 200 000
1992 menoarvio 200 000
1991 tilinpäätös 2 348 407

Pääluokan 27 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Puolustusministeriö (150)	52 860	55 309	51 024	— 4 285	— 8
12.	Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160)	3 215 865	3 408 314	3 109 872	— 298 442	— 9
14.	Asevelvollisten ylläpitomenot (160)	617 162	632 600	605 980	— 26 620	— 4
25.	Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160)	4 058 284	4 438 000	4 073 832	— 364 168	— 8
27.	Kiinteistömenot (160)	732 518	755 000	706 278	— 48 722	— 6
30.	Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030)	50 265	51 910	51 481	— 429	— 1
90.	Valtion pukutehdas (150)	2 800	2 200	—	— 2 200	— 100
99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	173 697	159 110	134 590	— 24 520	— 15
	Yhteensä	8 903 450	9 502 443	8 733 057	— 769 386	— 8

Pääluokan 27 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
(90.)	Valtion pukutehdas (150)	46 410	48 700	—	— 48 700	— 100
	Yhteensä	46 410	48 700	—	— 48 700	— 100

Pääluokka 28
VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla 1.1.—31.3.1993 enintään 15 990 henkilötyövuotta ja 1.4.—31.12.1993 15 924 henkilötyövuotta.

01. Valtiovarainministeriö

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön tulosalueorganisaatio jakaantuu talouspolitiikan ja resurssihallinnon päätulosalueisiin.

Talouspolitiikan päätulosalueella ministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi kansantalouden tasapainon palauttamisen ja kestävän taloudellisen kasvun turvaamisen. Päätulosalueella ministeriö toimii hallituksen talouspolitiikan suunnittelu- ja valmisteluesikuntana, valmistelee hallitukselle vuosittain ehdotukset kehyskannanotoksi ja valtion talousarvioksi sekä huolehtii valtion taloudenhoidosta. Päätulosalueen toiminta tukee niiden talous-, finanssi- ja veropoliittisten tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty talousarvioesityksen yleisperusteluissa.

Resurssihallinnon päätulosalueella ministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi julkisen sektorin tuloksellisuuden nostamisen OECD-maiden kärkiryhmään. Päätulosalueen toiminta tukee julkisen hallinnon toimintajärjestelmien sekä valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan uudistamista talousarvioesityksen yleisperusteluissa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 90 800 000 mk.

Yleiseltä osastolta voidaan lakkauttaa osastopäällikön virka (S 31) 1.3.1993 lukien ja muuttaa samasta ajankohdasta lukien yleisen osaston hallitusneuvoksen, apulaisosastopäällikkönä viran (A 30) nimike hallitusneuvos, lainsäädäntöjohtajaksi (A 30) sekä ministeriön yhteisiin kuuluvien rahoitusneuvoksen viran nimike (S 29) rahoitusjohtajaksi (S 29) sekä neuvottelevan virkamiehen (S 28) nimike lainsäädäntöneuvokseksi (S 28).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 900 000 mk siirtona momentille 28.60.21 sekä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 24.99.02.

1993 määräraha	90 800 000
1992 menoarvio	101 046 000
1991 tilinpäätös	104 833 510

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa tietoa, joka tukee talous- ja yhteiskuntapoliittisten päätösten tekoa. Valtiovarainministeriö on asettanut vuoden 1993 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

Tutkimuskeskuksen voimavaroja suunnataan erityisesti pääomaverotuksen ja yritysverotuksen uudistamisen johdosta tarvittaviin selvityk-

siin verotuotosta ja verotuksen neutraliteetista ja liikevaihtoverotuksen uudistamisen johdosta tuotto- ja tulonjakovaikutusten selvittämiseen sekä yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten ja viranomaisten kanssa julkisen sektorin tuottavuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin menetelmien kehittämiseen. Myös tukipolitiikan arviointia lisätään. Edellä mainittujen julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutusten arviointi edellyttää välttämättä tuekseen myös kansantalouden pitkän aikavälin rakennetarkastelun tehostamista.

21. (28.03.01, 22 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 873 000 mk.

1993 määräraha	18 873 000
1992 menoarvio	19 633 000
1991 tilinpäätös	18 076 676

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttorin tarkoituksena on edistää julkishallinnon tuloksellisuutta tuottamalla kilpailukykyisiä taloudellishallinnollisia tukipalveluja.

Palveluajatustaan toteuttaakseen valtiokonttori tarjoaa mm.

— rahoitus- ja rahamarkkinapalveluja
— lainojen ja korkotukien hoitopalveluja
— ratkaisuja viraston talous- ja henkilöstöhallintotehtävien hoitoon
— vahingonkorvauksen ja sosiaalivakuutuksen piiriin kuuluvia palveluja
— valtion työeläketurvan toimeenpanopalveluja sekä
— henkilöstön työkyvyn, terveyden ja henkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen liittyviä palveluja.

Valtiokonttorin suoritteiden kysynnässä ei arvioida tapahtuvan olennaisia muutoksia.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtiokonttorille vuodelle 1993 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Rahoituspalvelujen saavutettujen korkomarginaalien säilyttäminen hyvänä.
— Lainojen sisäänmaksatuksen nopeuttaminen ja pakkoperinnän tehostaminen.
— Käsittelyaikojen lyhentäminen kaikissa korvausjärjestelmissä.
— Eläkepalvelujen laatutason pitäminen korkeana.
— Tehostetaan virastojen avustamista laskentatoimen ja työyhteisön kehittämisessä.

Kilpailuedellytysten luomiseksi valtiokonttorissa on meneillään voimakas kehittämistyö, mikä lyhyellä aikavälillä vaikuttaa tuottavuuskehitykseen. Tuottavuustavoite antolainaus- ja vahingonkorvausyksiköissä on noin 3 %. Henkilöstöpalveluissa tuottavuus nousee enemmän. Muissa yksiköissä tuottavuus pysyy ennallaan.

Valtiokonttorin toiminta muuttuu asteittain maksulliseksi vuodesta 1993 alkaen. Siirtymävaiheessa v. 1993 maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat n. 80 % maksullisen palvelutoiminnan menoista. Tavoitteena on asteittain poistaa valtiokonttorin lakisääteisiä yksinoikeuksia ja lisätä viraston toiminnan kannattavuutta avoimessa kilpailutilanteessa.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 261 942 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 45 600 000 mk toimintamenoluonteisia velanhoitomenoja siirtona momentilta 36.09.21. Vähennyksenä on otettu huomioon yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirto momentille 28.10.21.

1993 määräraha	261 942 000
1992 menoarvio	242 508 000
1992 I lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	239 944 000

25. *Valtion henkilöstöjärjestelyt* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1992 päätettyjen virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueellisten uudelleenjärjestelyiden johdosta väliaikaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausmenoihin sekä työpaikkojen järjestämiseen sellaisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirtynyttä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkaeduin.

Määrärahaa saa käyttää myös virastojen ja

laitosten lakkauttamisen takia henkilöstölle ennen vuotta 1992 annettujen työpaikkatakuiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/31, muut. 904/48) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Henkilöstöjärjestelyt	1 500 000
Lakkautuspalkat	15 000 000
Yhteensä	16 500 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	16 500 000
1992 menoarvio	15 350 000
1991 tilinpäätös	23 760 000

50. *Eräät valtion maksamat korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitautilain (638/67), valtion viranja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	149 000 000
Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	25 000 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/74) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	600 000
Valtion virkamieslain (755/86) ja eroraha-asetuksen (726/87, muut. 191/89) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat	10 000 000
Virka- ja työehtosopimuksiin sekä kansanedustajana toimineen henkilön ja eduskunnan virkamiesten ryhmähenkivakuutusta vastaavaa etua koskevaan lainsäädäntöön perustuvasta ryhmähenkivakuutusta vastaavasta järjestelystä aiheutuvat menot	33 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1207/89) nojalla maksettavat korvaukset	3 000 000
Yhteensä	220 600 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 17 000 000 mk rikosvahinkojen ja syyttömästi vangittujen ja tuomittujen korvausmäärärahojen siirto momentille 25.99.50.

1993 määräraha	220 600 000
1992 menoarvio	213 530 000
1991 tilinpäätös	147 562 717

83. *Eläkemaksulainat valtion liikelaitoksille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion liikelaitoksen rahalaitoksesta ottaman lainan kustannusten tasoittamiseen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän takaisinlainausehtojen tasolle valtiovarainministeriön tarkemmin päättämin ehdoin.

1993 määräraha	40 000 000
1991 tilinpäätös	578 700 000

88. *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rahamarkkinainstrumenttien omistussuhteiden kirjaamisjärjestelmän luomista varten perustetun Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy -nimisen osakeyhtiön osakkeiden hankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha	1 000 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000
1991 tilinpäätös	1 800 000

95. *Valtion saatavien turvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takau-

tumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi on tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 300 000
1992 menoarvio 150 000
1991 tilinpäätös 308 795

07. Eläkkeet

05. *Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 964 016 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden ja kuntoutuksesta aiheutuvien etuuksien maksamiseen. Samoin määrärahaa voidaan käyttää valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet ja perhe-eläkkeet	5 274 500 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten eläkkeet	2 433 000 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	40 100 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet	200 000
Posti- ja telelaitos	1 158 300 000
Suomen rahapaja/Oy	1 500 000
Valtion ravitsemiskeskus/Oy	11 400 000
Valtionrautatiet	1 698 400 000
Ilmailulaitos	51 800 000
Valtion painatuskeskus/Oy	18 800 000
Valtion tietokonekeskus/Oy	2 400 000
Karttakeskus	2 300 000
Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	170 100 000
Vuonna 1993 suoritettava eläkkeiden tarkistus	87 216 000
VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutusohjeiden mukainen toiminta	14 000 000
Yhteensä	10 964 016 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyymikasvu sekä kuntoutuksen määrärahatarpeen vaikea ennakoitavuus ja pitkäaikaisista koulutusten korvaamisista syntyvät valtiota sitovat useamman vuoden vastuut.

1993 määräraha 10 964 016 000
1992 menoarvio 10 742 100 000
1991 tilinpäätös 9 653 586 983

06. *Ylimääräiset eläkkeet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 145 994 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston yleis- ja erillispäätösten nojalla erityisryhmille aiemmin myönnettyjen eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Lisäksi määrärahasta saadaan myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke. Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 4 800 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeista annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeista annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 55 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 20 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä.

Määrärahasta saa käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin

Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ennen myönnetyt ylimääräiset eläkkeet.	139 694 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet	4 800 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet.....	1 500 000
Yhteensä	145 994 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon se, että vuosittain myönnettävien taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden lukumäärää vähennetään vuodesta 1993 lukien siten, että vuonna 1995 taiteilijaeläkkeitä myönnettäisiin 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10. Samalla luodaan taiteilijoiden ja sanomalehtimiesten elämäntyön palkitsemista varten valtionpalkintojärjestelmä. Lisäksi selvitetään, missä laajuudessa vuoden 1995 jälkeen näitä ylimääräisiä eläkkeitä on tarpeellista myöntää.

Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen (195/89) nojalla.

1993 määräraha	145 994 000
1992 menoarvio	139 200 000
1991 tilinpäätös	127 266 315

07. *Muut eläkemenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 146 252 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien Eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvellun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Telenokia Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle, Lapua Oy:lle ja Suomen Malmi Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan Patruunatehtaan sekä 31.8.1990 Geologian tutkimuskeskuksen palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle ..	123 252 000
Korvaus Telenokia Oy:lle	5 000 000
Korvaus Vapo Oy:lle	6 000 000
Korvaus Vammas Oy:lle	5 000 000
Korvaus Lapua Oy:lle	5 000 000
Muut korvaukset	2 000 000
Yhteensä	146 252 000

Selvitysosa: Korvausten maksamisessa pyritään vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksiin.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille. Tulevien yhtiöittämisten varalle on tarkoitus antaa erillislaki, jossa säädettäisiin yhteisömuodon muutoksesta johtuvista eläkejärjestelyistä siirtyvän henkilöstön osalta.

1993 määräraha	146 252 000
1992 menoarvio	147 500 000
1991 tilinpäätös	114 485 070

61. *Korko valtion eläkevakuutusrahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 264 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkevakuutus-

rahastosta annetussa laissa (HE) säädetyn koron maksamiseen valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille ja valtiolle lainatuille varoille.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että valtioneuvosto vahvistaa eläkevakuutusrahaston varoille suoritettavan vuotuisen koron ottaen huomioon yleisen korkotason sekä työntekijäin eläkelain (395/61) mukaisessa eläkejärjestelmässä vakuutusmaksulainasta perittävän koron. Korko tuloutetaan rahastolle jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

1993 määräraha	264 000 000
1992 menoarvio	260 000 000
1992 I lisämääräraha	37 000 000
1991 tilinpäätös	453 503 246

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto siirtyy tulosbudjetointiin vuonna 1993. Tarkastusvirasto jakaantuu seuraaviin tulosalueisiin: toiminnantarkastus, tilintarkastus, valtionyhtiöiden tarkastus ja sisäiset palvelut. Tulosjohtamisen arviointijärjestelmää ja tarkastusviraston tunnuslukuja selvitetään edelleen vuoden 1993 aikana.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tarkastusvirastolle vuodelle 1993 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastustoiminnassa painotetaan tulosohjaukseen siirtymisen edistämistä. Toiminnan tarkastuksen tavoitteena on edistää julkisen talouden ohjausjärjestelmien uudistustyön tarkoituksenmukaista läpivientiä sekä tukea julkisten menojen kasvun rajoittamistavoitteen toteutumista. Tilintarkastuksen tavoitteena on, että kaikki tulosohjatut tilivirastot tarkastetaan vuosittain. Vuonna 1993 arvioidaan saatettavan loppuun yhteensä 69 tarkastusta ja aloitettavan 103 uutta. Vuonna 1992 vastaavat luvut ovat 51 ja 76. Tarkastusviraston kokonaiskustannukset kohdennettuna päätulosalueille ovat seuraavat:

	milj. mk
Toiminnantarkastus	14,7
Tilintarkastus	11,7
Valtionyhtiöt	2,5
Kustannukset yhteensä	28,9

21. (28.10.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 926 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden henkilön palkkausten siirto momentilta 28.05.21.

1993 määräraha	24 926 000
1992 menoarvio	24 199 000
1991 tilinpäätös	24 213 526

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto siirtyy vuonna 1993 tulosbudjetointiin. Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä verohallinnolle vuodelle 1993 alustavasti seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Veronsaajien osalta päämääränä on kerätä verot ja maksut tehokkaasti verolakien mukaisesti ja tilittää ne oikeaan aikaan ja oikeamääräisinä.

Vuonna 1993 suoritetaan vuosien 1991 ja 1992 ennakonpalautukset sekä vuoden 1991 ja osittain vuoden 1992 kanto. Vuoden 1992 verotus valmistuu marraskuun alussa. Verotuksen virheettömyyttä edistetään siten, että oikaisuverotusten lukumäärä alenee. Lisäksi toimitetaan muut välittömän verotuksen tehtävät, kuten ennakkoperintä, oikaisuverotukset aikaisemmilta vuosilta sekä perintö- ja lahjaverotus.

Kiinteistöverotus toimitetaan ensimmäisen kerran vuodelta 1993.

Uuteen arvonlisäveroon varaudutaan siten,

että järjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuoden 1994 alusta.

Verohallinto palvelee asiakkaita myös luovuttamalla tietokannoista verotukseen liittyviä tietoja sekä antamalla verotusasiakirjoista todistuksia muuta asiointia varten. Nämä palvelut muutetaan maksullisiksi.

Asiakaspalvelun parantamiseksi samaa asiakasta koskevia toimintoja yhdistetään oman verotoimiston hoidettaviksi. Verotuksen alueorganisaation palvelukyvyn vahvistamiseksi ja kustannusten säästämiseksi lääninverovirastot ja verotoimistot yhdistetään asteittain yksitasoiseksi alueverohallinnoksi.

Pääomatulojen ja yritysverotuksen uudistaminen aloitetaan. Toteuttamisen edellyttämät resurssitarpeet täsmentyvät uudistusta koskevien hallituksen esitysten valmistuttua. Vuoden 1993 ennakkoperinnässä muutokset otetaan jo osaksi huomioon. Uudistusten laajuutta ja niiden voimaantulon vaiheistusta vastaavasti vuodelta 1993 toimitettavassa verotuksessa tarkistetaan verohallinnon aikataulusidonnaiset tulostavoitteet ja henkilöstökehykset. Tulostavoitteiden saavuttamiseksi toteuttamisvaiheessa tarvittavaan systeemityöhön, koulutukseen, tiedotukseen ja painatukseen käytetään laajalti myös ostopalveluja. Uuden järjestelmän edellyttämät valmistelutyöt edellyttävät siirtymäkauden aikana kertamenona huomattavaa panostusta, joka poistuu siirtymäkauden jälkeen.

Tuottavuuden kehitys:

	Muutos edellisestä vuodesta 1992 %	1993 %
Verotuspäätökset	2,2	3,3
Veronkanto	1,0	1,7
Verotarkastus	0,0	0,0
Yhteensä	1,8	2,7

21. (28.18.01, 21, 22 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 483 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oikeudenkäyntikulujen veroasioissa, pakkohuutokauppakulujen, Postipankille ja muille rahalaitoksille suoritettavien tiedonsiirtopalkkioiden maksamiseen sekä Postipankille tililläpanoista ja tililtäotoista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös veroluokituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Palautettavien verojen korot on siirretty verotulojen vähennykseksi.

1993 määräraha	1 483 200 000
1992 menoarvio	1 599 617 000
1992 I lisämääräraha	55 000 000
1991 tilinpäätös	1 673 073 834

(37.) Eräät hinnanerokorvaukset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

(40.) *Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.32.43.

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan uusi itsehallintolaki (1144/91) tulee voimaan 1.1.1993. Sen mukaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasoituksessa. Tasoitus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan tasoitusperusteella 0,45 prosenttia.

Lisäksi maakunnalle voidaan myöntää ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta uudessa itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perusteluin. Nämä sekä tasoituksen toimittaa Ahvenanmaan valtuuskunta.

Siirtymävaiheessa vanhassa itsehallintolaissa (670/51) tarkoitettu säännöllinen tasoitus toimitetaan viimeisen kerran uuden lain voimaantuloa edeltävältä vuodelta. Lisäksi vanhan lain mukaan hyväksyttyyn ylimääräiseen määrärahaan voidaan myöntää lisäystä kahtena uuden lain voimaantulon jälkeisenä vuotena. Verohyvitys voidaan ensimmäisen kerran suorittaa vuonna 1994.

30. *Verotaloudellinen tasoitus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 575 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vanhan itsehallintolain (670/51) mukaisen verotaloudellisen tasoituksen ja tasoitusta koskevan ennakkomaksun suorittamiseen. Vanhan lain mukainen säännöllinen tasoitus suoritetaan jälkikäteen. Tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät saattavat nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää uuden itsehallintolain (1144/91) mukaisten tasoitusmäärän ennakkomaksujen suorittamiseen.

1993 määräraha	575 000 000
1992 menoarvio	623 000 000
1991 tilinpäätös	689 998 000

32. *Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ruotsin kanssa kunnallisveron saamatta jäämisen korvaamisesta eräissä tapauksissa tehdyn pöytäkirjan määräysten mukaisen korvauksen suorittamiseen Ahvenanmaan kunnille. Kummankin sekä Ruotsin että Suomen osuus korvauksista on 50 prosenttia. Ruotsin osuutta vastaava korvausmäärä on otettu huomioon momentilla 12.28.99.

1993 määräraha	2 000 000
1992 menoarvio	2 070 000
1991 tilinpäätös	2 000 000

(40.) *Mantereen ja Ahvenanmaan välisten tavarakuljetusten kuljetuskustannusten tasaaminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	700 000
1991 tilinpäätös	700 000

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tullilaitos hoitaa ulkomaankaupan ja -liikenteen valvonnan, tuonti- ja vientitavaroiden verotuksen ja valmisteverotuksen sekä muut tullitehtävät lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toimintojen järjestämisessä laitoksen tulee ylläpitää ja kehittää erityisesti asiakaspalvelujen joustavuutta ja tehokkuutta, verotuksen ja muiden tullitoimenpiteiden oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta sekä pyrkiä parantamaan toiminnan tarkoitettua yhteiskuntapoliittista vaikuttavuutta yleensä.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tullilaitokselle vuodelle 1993 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnusluvut	1991 TP	1992 TMA	1993
SUORITTEET			
Koko laitos (työpanoksella yhteenpainotetut suoritteet)	3 114 000	3 265 500	3 295 000
— muutos %		+1,5	+0,9
TUOTTAVUUS			
Koko laitos (suoritteet/htv)	1 217	1 289	1 320
— muutos %		+2,6	+2,4
TALOUDELLISUUS			
Yksikkökustannukset (mk/suorite)	157,55	155,24	152,67
— muutos %		—5,1	—1,7

VAIKUTTAVUUS			
Tavaratarkastusten kattavuus:			
— tarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan %	6,9	7,5	7,5
Jälkitarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan %	16,0	17,0	17,0
Yritystarkastukset tarkastussuunnittelun piirissä olevien valmisteverovelvollisten yritysten sekä tulli- ja valmisteveroetua käyttäneiden määrästä %	14,8	16,0	17,0
Tullausten käsittelyaika (työpv)			
— Tuontitullaus	2,9	5	4
— Vientitullaus	3,8	5	4
Päätösten oikeellisuus			
— Oikaistujen tullausten osuus vahvistetuista tuontitullauspäätöksistä %	3,6	2,6	3,2

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 470 750 000 mk.

1993 määräraha	470 750 000
1992 menoarvio	500 134 000
1991 tilinpäätös	497 000 000

66. *Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää siirron maksamiseen Brysselissä sijaitsevan tulliyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tullimiesten koulutukseen tarkoitettuun rahastoon.

1993 määräraha	220 000
1992 menoarvio	217 000
1991 tilinpäätös	210 000

74. *Tullitalojen rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyötyala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Niiralan raja-asema, Värtsilä	528	7 000	13 258	300 000	2 000 000
2.	Nuijamaan autotarkastushalli, katoksen korjaus ja lisärakennus, Lappeenranta	426	2 200		1 000 000	1 200 000
3.	Vaalimaan raja-asema ja autotarkastussuoja, Virolahti				1 000 000	700 000
4.	Pienehköt uudisrakennus- ja korjaustyöt.					1 000 000
					Yhteensä	4 900 000

Selvitysosa:

1. Tullivalvonnan painopisteen siirtyessä länsirajalta itärajalle on Niiralan nykyliikenteen kasvun, yli 100 000 rajanylitystä 1991, vuoksi pieniksi ja epäkäytännöllisiksi osoittautuneet raja-aseman väliaikaistilat uusittava. Uusimista jouduttaa vielä se, että kuluvana vuonna ko. raja-asema on tarkoitus virallisesti avata kansainväliselle liikenteelle, minkä arvioidaan kasvattavan matkustaja- ja liikennemääriä.

2. Nuijamaan raja-asemalta puuttuvat autotarkastustilat kokonaan, minkä lisäksi saapuvan liikenteen katoksien ja niiden alla olevien ajoneuvokaistojen kapeus vaikeuttaa tarkastustoimintaa sekä aiheuttaa vaaratilanteita. Lisääntynyt matkustajamäärä on aiheuttanut tarpeen rakentaa katos myös lähtevän liikenteen henkilö- ja linja-autokaistojen päälle.

3. Vaalimaan raja-aseman nykyinen sijoituspaikka valtakunnan rajan välittömässä läheisyydessä on osoittautunut käytännössä ahtaaksi, mikä on haitannut erityisesti tullitarkastustoimintaa. Nykyisessä sijoituspaikassa toimintaa ei voi laajentaa, joten raja-asema ehdotetaan siirrettäväksi sisämaahan Virolahden kunnan teettämän maankäyttösuunnitelman mukaisesti.

1993 määräraha 4 900 000
1992 menoarvio 8 100 000
1992 II lisämääräraha.....—5 500 000
1991 tilinpäätös..... 8 500 000

(50). Suomen rahapaja

Suomen rahapaja muutetaan valtionyhtiöksi 1.1.1993 alkaen. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen Suomen rahapajasta annetun lain kumoamisesta (HE) ja rahalain muuttamisesta (HE). Tämän johdosta luku ja sen määrärahat poistetaan talousarviosta.

Yhtiötä perustettaessa sille voidaan myöntää valtion varoista lainaa enintään 10 000 000 mk ilman vakuutta.

Selvitysosa: Yhtiö on tarkoitus aluksi perustaa 25 000 markan osakepääomalla, johon tarvittavat varat eduskunta on myöntänyt vuoden 1992 toisessa lisätalousarviossa. Nämä yhtiön kaikki osakkeet merkitsee valtio. Yhtiön osakepääoma korotetaan 16 000 000 markkaan, jonka valtio merkitsee sijoittamalla yhtiöön apporttina rahapajan käytössä oleva irtain omaisuus. Osakkeiden merkintä ei edellytä maksusuorituksia valtion taholta. Yhtiöön sovelletaan mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty. Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä päättää muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä. Yhtiön varsinainen liiketoiminta aloitetaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Perustettavalle yhtiölle luovutettavan vaihtoomaisuuden arvoksi arvioidaan 15 000 000 mk, joka vastaa valtiolle tilitettävän raaka-aineiden varastotilin arvoa. Käyttöomaisuuden koneiden ja laitteiden arvo on noin 13 500 000 mk ja muiden osakkeiden ja osuuksien arvo 50 000 mk.

Suomen rahapajan raaka-aineiden varastotilin arvo siirtymäajankohtana vähennettynä osto- ja siirtovelan määrällä tilitetään valtiolle. Tilityksen suuruudeksi arvioidaan 15 000 000 mk. Rahoitusomaisuuden määräksi arvioidaan siirtymäajankohtana 16 500 000 mk ja raaka-aineiden varastotilin arvoksi 15 000 000 mk.

Muodostettavan yhtiön oman pääoman arvoksi tulisi 16 000 000 mk, josta osakepääomaa olisi 8 000 000 mk ja muuta sidottua pääomaa vararahasto 8 000 000 mk.

Suomen rahapajan henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä perustettavan yhtiön palvelukseen yhtiössä sovellettavin työsopimusehdoin. Henkilöstön eläkeasioiden osalta viitataan annettavaan erillislakiin (HE), jossa säädetään yhtiömuodon muutoksesta johtuvista eläkejärjestelyistä siirtyvän henkilöstön osalta.

Rahalaki on tarkoitus uudistaa muun muassa siten, että valtiovarainministeriö hankkisi metallirahat perustettavalta osakeyhtiöltä tai muulta toimittajalta tarjouskilpailun tai muun hintavertailun perusteella määräytyvään hintaan ja luovuttaisi ne edelleen Suomen Pankille niiden nimellisarvosta. Juhla- ja muiden erikoisrahojen lyömisessä ja liikkeeseen laskemisessa valtiovarainministeriölle on tarkoitus antaa enemmän määräysvaltaa toiminnan joustavuuden parantamiseksi. Valtiovarainministeriöllä olisi toisaalta vastuu Suomen Pankin palauttamien metallirahojen lunastamisesta takaisin niiden nimellisarvosta.

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 20 315 000
1992 I lisämääräraha..... 10 000 000
1991 tilinpäätös..... 24 182 896

(22.) *Raaka-aineet* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 98 000 000
1991 tilinpäätös..... 46 366 407

(95.) *Vanhan vaihtorahan lunastaminen Suomen Pankilta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 42 700 000
1991 tilinpäätös 105 999 750

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Tilastokeskukselle vuodelle 1993 seuraavat tulostavoitteet:

— Tilastokeskuksen tuottavuus kasvaa 3 %:lla.

— Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1992 tasolla.

Tilastokeskus lisää maksullista palvelutoimintaansa ja siirtyy sen osalta nettobudjetointiin. Tilastokeskus sopeuttaa Suomen tilastotointa Eta-sopimuksen velvoitteisiin. Tilastokeskus parantaa tehokkuuttaan rationalisoimalla tiedonkeruuta, kehittämällä henkilöstöään ja vakiinnuttamalla tulosjohtamiseen perustuvan ohjausjärjestelmän.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset (1 000 mk):	1991	1992	1993	Muutos % 92—93
Tilastotoimen kehittäminen	5 761	6 172	5 644	—8,6
Tuotteet ja palvelut	70 273	78 203	78 521	+0,4
Tietovarannot	121 231	126 985	118 402	—6,8
Kokonaiskustannukset	197 265	211 360	202 567	—4,2

Tilastokeskuksen maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet	—	—	—
— muut suoritteet	23 031 310	31 997 000	31 995 200
— muut tulot	2 500	3 000	4 800
Tulot yhteensä	23 033 810	32 000 000	32 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	12 409 822	13 421 600	14 510 400
— muut henkilöstökustannukset	215 479	890 000	909 000
— muut muuttuvat kustannukset	7 465 639	12 438 124	10 067 200
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	366 210	797 700	553 736
— muut kiinteät kustannukset	1 951 260	3 275 000	3 270 000
Erilliskustannukset yhteensä	22 408 410	30 822 424	29 310 336
Käyttöjäämä	625 400	1 177 576	2 689 664
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	2 018 151	1 262 480	1 067 626
— pääomakustannukset ja muut yhteiskustannukset.	1 368 439	1 915 096	1 622 038
Kustannukset yhteensä	25 795 000	34 000 000	32 000 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	—2 761 190	—2 000 000	0

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 151 965 000 mk.

1993 määräraha 151 965 000
1992 menoarvio 156 959 000
1991 tilinpäätös 164 539 993

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.28.52 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 27 920 000
1991 tilinpäätös 21 235 641

54. Pankkitarkastusvirasto

Selvitysosa: Eduskunnan hyväksyttäväksi annetaan lainsäädäntöehdotukset, joiden tarkoituksena on siirtää pankkitarkastusviraston nykyiset tehtävät Suomen Pankin yhteyteen perustettavaan rahoitustarkastus -nimiseen toimintoon. Lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.1993 ja samassa yhteydessä lakkaisi nykyisen pankkitarkastusviraston toiminta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Ylijohtajan virka (S 31) lakkautetaan 1.4.1993 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 66 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 14 510 000
1991 tilinpäätös 13 224 898

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi.

1993 määräraha 2 000 000
1992 menoarvio 7 245 000
1991 tilinpäätös 7 180 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 830 000
1991 tilinpäätös 790 000

60. (28.60 ja 64) Rakennushallinto

Selvitysosa: Rakennushallinto on keskeinen asiantuntija ja vastuullinen toteuttaja valtionhallinnon toimitilojen ja niihin liittyvien palveluiden tuottamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi ensisijaisina asiakkainaan valtion virastot ja laitokset.

Rakennushallinnon päätulosalueet ovat rakentaminen, kiinteistöhallinto ja ylläpito.

Rakennushallinnon vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmisteluun liittyen rakennushallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tulosbudjetoinnin ja uuden tulosohjausjärjestelmän johdosta kehitetään tulosmittarit, jotka mahdollistavat rakennushallinnon eri toimialojen tulosten vertaamisen alalla toimiviin muihin organisaatioihin ja myös yksityiseen sektoriin.

Rakentaminen:

Rakentaminen käsittää rakennuttamisen sekä suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut. Rakennuttamisen tavoitteet ovat vuonna 1993 seuraavat:

— Rakenteilla olevat ja vuonna 1993 alkavat hankkeet toteutetaan talousarviossa hyväksyttyjen kustannusarvioiden puitteissa.

— Rakennussuunnitelmien kalleustaso alenee vuoteen 1991 verrattuna.

— Kilpailukykyisyyden saavuttamiseksi rakennuttajakustannukset ilman liittymismaksuja saavat olla enintään 11 prosenttia rakennuskustannuksista. Tavoite sisältää rakennuttamistoimialan osuuden rakennushallinnon kustannuksista.

Kiinteistöhallinto:

Kiinteistöhallinto käsittää rakennusvarallisuuden (kiinteistöt ja osakehuoneistot) hallinnoinnin, käyttösuunnittelun sekä hankinta- ja

luovutustoimenpiteet. Tavoitteena on varallisuuden sopeuttaminen valtion tarpeisiin ja ympäristöönsä varallisuuden käyttöä ja tuottavuutta tehostamalla.

Tehtävät lisääntyvät valtion rakennusmaahan kohdistuvan ulkoisen kysynnän lisääntyessä. Alueiden ja toimitilojen käytön tehostamiseen tähtäävää suunnittelua lisätään.

Toiminnan kokonaiskustannukset ovat enintään 11 milj. mk, mikä vastaa vuosien 1991—92 tasoa.

Ylläpito:

Ylläpito käsittää kiinteistönhoidon, siivouksen ja korjaustoimen. Tavoitteena on kilpailukykyä ja palvelutasoa parantamalla turvata ylläpidossa olevien rakennusten kunto vähintään nykyisellään ja siten valtion omaisuuden säilyminen sekä toisaalta huolehtia rakennuksista ja toimitiloista siten, että niissä toimivat virastot ja laitokset voivat keskittyä omaan toimintaansa. Ylläpitotoiminnan laajuus ja tavoitteet vuodelle 1993 ovat seuraavat:

	1991	1992	1993	Muutos 1992—93 %
— hoidettava rakennuskanta, m^3	16 763 000	18 175 000	18 998 000	+4,5
— yksikkökustannukset, mk/m^3	23,65	23,80	22,80	—4,2
— siivottavat toimitilat, m^2	3 166 000	3 476 000	3 662 000	+5,4
— yksikkökustannukset, mk/m^2	85,22	83,70	80,40	—3,9
— korjaushuollettava rakennuskanta, m^3	22 100 000	24 460 000	25 070 000	+2,5
— kunnossapitotöiden kustannukset, mk/m^3	9,70	10,40	9,20	—11,5

Maksullinen palvelutoiminta:

Maksullisen palvelutoiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 38,6 milj. mk, josta ylläpitopalveluiden osuus 36,4 milj. mk ja rakennuttajapalveluiden osuus 2,2 milj. mk. Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on kattaa laskutetuilla tuloilla palveluksista aiheutuvat kustannukset.

11. (28.64.11) *Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion virastojen ja laitosten toimitilojen vuokramenojen maksamiseen siltä osin kuin vuokrameno ei ollut tiedossa talousarvioesitystä annettaessa. Lisäksi edellytyksenä on, että virastolle tai laitokselle osoitettu, ylitettävä määräraha on kiinteä ja virasto tai laitos ei ole tulosbudjetoinnin piirissä. Määrärahaa saa käyttää vastaavin edellytyksin myös vuokrauksesta aiheutuvien muutto-, siivous-, puhelin- ym. vastaavien menojen maksamiseen. Vuoden 1993 aikana saa tehdä ensi sijassa toimistotiloja koskevia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1993 jälkeen siten, että huonetilojen lisäys on enintään 5 000 m^2.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 088 068

21. (28.60.01, 29 ja 70 sekä 28.64.10, 13, osa, 28 ja 70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 055 560 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnan volyymin osalta viitataan lukuperusteluihin. Kiinteistönhoidon ja siivoustoiminnan keskittämisen johdosta siirtyy rakennushallintoon muilta hallinnonaloilta 69 henkilöä. Momentin määräraha jakaantuu käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

	mk
Hallinto	64 000 000
Rakentaminen	53 000 000
Kiinteistöhallinto	11 000 000
Kiinteistönhoito	425 000 000
Siivous	270 000 000
Korjaushuolto	214 560 000
Muut palvelut	18 000 000
Yhteensä	1 055 560 000

Maksullisen palvelutoiminnan menoihin määrärahasta arvioidaan käytettävän 35 000 000 mk. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.28.61.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 900 000 mk siirtona momentilta 28.01.21.

1993 määräraha 1 055 560 000
1992 menoarvio..... 1 102 013 000
1991 tilinpäätös..... 1 034 383 094

75. (28.64.13, osa ja 28.64.70, osa) *Peruspa-rannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen investointiluontoisista korjauksista, korjausten edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä, puhelinvaihteista ja turvalaitehankinnoista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjaustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1993 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 60 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille siirretään aiemmin momentin 28.64.13 määrärahoin tehtyjen investointiluontoisten korjaushankkeiden rahoitus. Momentin määrärahoilla toteutetaan rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen perusparannustöitä ja muita korjaushankkeita, joiden kustannusarvio on yli 3 000 000 mk sekä hankitaan kustannusarvioltaan yli 1 000 000 markan puhelinvaihteita ja turvalaitteita.

Momentin määrärahoilla toteutettavat työt ovat kustannusarvioltaan alle 10 000 000 mk, poikkeuksena Oulun lääninhallituksen peruskorjaustyö (kustannusarvio 13 500 000 mk, hyötyala 1 028 m^2), joka rakenteellisten vaurioiden takia on toteutettava kiireellisenä.

1993 määräraha..... 80 000 000
1992 menoarvio..... 80 000 000
1991 tilinpäätös..... 70 000 000

76. (28.64.76) *Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 207 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Virastotalon Aleksanterinkatu 4—10 peruskorjaus, Helsinki		92 900		86 800 000	5 500 000
	— I vaihe	3 280	53 000	16 159		
	— II vaihe	2 870	39 900	13 902		
2.	Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, vaiheet IV-V, Helsinki	5 841	88 000	15 066	47 150 000	25 000 000
3.	Porvoon virastotalo	5 800	60 000	10 344	42 600 000	17 400 000
4.	Oriveden virastotalo	2 536	23 400	9 227	22 000 000	1 400 000
5.	Virastotalon Uudenmaankatu 1—5 peruskorjaus, Helsinki	6 370	49 000	7 692	17 000 000	13 000 000
6.	Keskusrikospoliisin toimitalo, Vantaa	12 069	140 000	11 600	60 000 000	45 000 000
7.	Kotkan virastotalo	5 708	55 000	9 636	13 500 000	34 000 000
8.	Raision virastotalo	2 600	23 000	8 846	18 800 000	1 000 000
9.	Kurikan virastotalo	2 614	22 500	8 607	9 000 000	1 000 000
10.	Mikkelin virastotalon peruskorjaus		23 000		5 800 000	10 000 000
	— peruskorjaus	4 195	14 000	3 337		
	— uudisrakennus	2 625	9 000	3 333		
11.	Tampereen poliisitalon peruskorjaus	5 505	40 000	7 266	2 000 000	2 000 000
12.	Kiinteistön Linnakatu 43 peruskorjaus, Turku	1 450	23 000	15 862	11 300 000	8 000 000
13.	Riihimäen virastotalon peruskorjaus- ja muutostyö	2 016	18 000	8 929	5 000 000	12 000 000
14.	Kouvola, kasarmin peruskorjaus virastoksi	2 880	22 000	7 639	5 000 000	9 000 000
15.	Valtiontalo Fredrikinkatu 21, Merimiehenkatu 13, uudisrakennus ja korjaus, Helsinki					3 000 000
16.	Pieksämäen virastotalon peruskorjaus	1 721	8 500	4 939		5 000 000
17.	Virastotalon Maneesikatu 7 peruskorjaus	850	12 700	14 941		5 000 000
18.	Orimattilan virastotalon peruskorjaus	2 072	9 500	4 585		4 000 000

19. Valtion talonrakennusten suunnittelu	5 000 000
20. Koerakentaminen.....	1 500 000
Yhteensä	207 800 000

Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1. Virastotalo Aleksanterinkatu 4—10 peruskorjauksen suunnitteluun on käytetty 612 200 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta. I vaiheen kustannusarvioon on lisätty 9 300 000 mk alkuperäisen rakennusurakoitsijan konkurssista aiheutuneita lisäkustannuksia.

2. Myönnetyistä määrärahoista on peruuntunut 1 289 422 mk.

6. Myönnetyistä määrärahoista on peruuntunut 1 194 466 mk.

8. Myönnetyistä määrärahoista on peruuntunut 106 003 mk.

9. Suunnitteluun on käytetty 135 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

10. Suunnitteluun on käytetty 170 000 mk momentilta 28.64.74.

12. Myönnetyistä määrärahoista on peruuntunut 4 400 000 mk. Peruskorjaukseen kuuluu perustusten vahvistamista 7 100 000 mk.

13. Riihimäen virastotalon perusparannus aiheutuu vapautuvien tilojen muutostarpeesta. Suunnitteluun on käytetty 500 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

15. Kiinteistö tyhjenee keskusrikospoliisin muuton jälkeen.

16. Pieksämäen virastotalon peruskorjaus aiheutuu vapautuvien tilojen muutostarpeesta.

17. Suunnitteluun on käytetty 100 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

19. Suunnittelumääräraha on tarkoitus käyttää perustamis- ja esisuunnitelmista, näitä edeltävistä maankäyttösuunnitelmista sekä muusta suunnittelusta ja niihin liittyvästä tutkimuksesta ja rakennuttamisen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

20. Koerakentamista harjoitetaan valtion talonrakennustöiden yhteydessä lähinnä työympäristöön, tilankäyttöön, energiatalouteen, sisäilmastoon ja kestävyyteen vaikuttavien ominaisuuksien selvittämiseksi ja kehittämiseksi. Määrärahaa on tarkoitus käyttää koerakentamiskohteiden suunnittelu-, rakentamis- ja seurantamenojen maksamiseen.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 270 milj. mk, vuonna 1995 enintään 250 milj. mk ja vuonna 1996 enintään 150 milj. mk.

Uusien valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 15 milj. mk.

1993 määräraha.....	207 800 000
1992 menoarvio.....	252 400 000
1991 tilinpäätös.....	209 720 000

87. (28.64.87) *Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaihdehankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 31 000 000 mk käytetään Kiinteistöosakeyhtiö Helsingin oikeus- ja poliisitalojen osakekannan kauppahinnan maksamiseen lakiin (389/81) perustuvan sopimuksen mukaisesti. Hankittavat osakkeet oikeuttavat noin 43 500 m^2:n suuruisiin toimitiloihin, jotka ovat nykyisin valtion käytössä vuokratiloina. Alkuperäisten rakennuskustannusten suuruisen velkaosuuden maksaminen merkitsee noin 152 000 000 markan kustannusta jakautuen vuosille 1993—97. Yksikköhinnaksi tulee noin 4 400 mk/m^2. Helsingin oikeus- ja poliisitalot -nimisen kiinteistöosakeyhtiön oston yhteydessä valtion vastattavaksi siirtyvien lainojen vakuudeksi voidaan myöntää enintään 72 000 000 markan suuruinen valtiontakaus.

1993 määräraha.....	40 000 000
1992 menoarvio.....	100 000 000
1991 tilinpäätös.....	136 800 000

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus

Selvitysosa: Valtionhallinnon kehittämiskeskus (VKK) siirtyy vuonna 1993 nettobudjetointiin.

Valtiovarainministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti VKK:lle vuodelle 1993 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

VKK auttaa asiakkaitaan parantamaan tuloksellisuuttaan ja palvelukykyään tukemalla hallinnon kehittämistyötä tietojen, osaamisen ja asiantuntijapalveluiden avulla. Vaikuttavuutta lisätään toiminnan paremmalla kohdistamisella ja parantamalla laatua. Vaikuttavuutta seurataan asiakaspalautteen avulla.

VKK:n arvioidaan tuottavan seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1992	1993
kurssipäivät	1 350	1 400
konsulttipäivät	1 200	1 440

VKK:n palvelut uusiutuvat erityisesti tulosjohtamisessa, henkilöstöstrategiassa ja johdon kehittämisessä.

VKK:n toiminta on jaettu budjettirahoitteiseen toimintaan ja maksulliseen palvelutoimintaan. Maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 75 % maksullisen palvelutoiminnan menoista. Toiminnan laajuus ja rakenne on seuraava:

	Budjettirahoitteinen toiminta	Maksullinen palvelutoiminta
toimintamenot, mmk	8,64	24,0
tulot, mmk	—	18,0

VKK:n maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1991.

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Muut suoritteet	11 929 000	13 800 000	18 000 000
Tulot yhteensä	11 929 000	13 800 000	18 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	13 637 000	13 400 000	13 500 000
— muut henk.kustannukset	417 000	400 000	400 000
— muut muuttuvat kustannukset	2 411 000	2 600 000	2 600 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	705 000	700 000	700 000
— muut kiinteät kustannukset	2 950 000	2 900 000	2 900 000
Erilliskustannukset yhteensä	20 120 000	20 000 000	20 100 000
Käyttöjäämä	—8 191 000	—6 200 000	—2 100 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	4 123 000	4 100 000	4 000 000
— pääomakustannukset ja muut kiinteät kustannukset	861 000	870 000	870 000
Kustannukset yhteensä	25 104 000	24 970 000	24 970 000
Alijäämä (—)	—13 175 000	—11 170 000	—6 970 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 640 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan hintatukeen enintään 6 000 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	32 640 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	24 000 000
Budjettirahoitteisen toiminnan menot	8 640 000
Maksullisen toiminnan tulot	18 000 000
Nettomenot	14 640 000

1993 määräraha 14 640 000
1992 menoarvio 32 943 000
1991 tilinpäätös 31 398 238

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 7 900 000
1991 tilinpäätös 1 000 000

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet

02. *Eräät muut palkat ja palkkiot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 291 000 mk. Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Välttämätön lisähenkilökunta	1 000 000
Lisäpalkkiot	1 500 000
Sosiaaliturvamaksut	166 000
Eläkemaksut	625 000
Yhteensä	3 291 000

1993 määräraha 3 291 000
1992 menoarvio 6 583 000
1991 tilinpäätös 4 240 786

20. *Kehittämis- ja koulutustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtioneuvoston tekemä periaatepäätös julkisen sektorin uudistamisesta. Tähän sisältyy mm. valtion henkilöstön valmentautumista ETA/EY:n edellyttämään koulutukseen.

1993 määräraha 11 000 000
1992 menoarvio 11 700 000
1991 tilinpäätös 12 600 000

21. *Virastojen ja laitosten organisaatiomuutosten tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää organisaatiomuutosten yhteydessä henkilöstön uudelleen sijoittumisen edistämiseksi tarvittavien palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös ..... —

23. *Työsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 604 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaami-

seen määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1993 määräraha 6 604 000
1992 menoarvio 6 960 000
1991 tilinpäätös..... 6 655 000

24. *Henkilöstöruokailun järjestäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää henkilöstöruokailupalvelujen hankintamenojen, erityisryhmien ateriapalvelujen kustannusten ja ruuan kuljetusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kustannuksiin, jotka aiheutuvat siitä, että valtion virastot ja laitokset käyttävät valtion liikelaitoksen, kunnallisen tai valtionaputyönantajan ylläpitämiä henkilöstöruokaloita.

Selvitysosa: Henkilöstöruokailun järjestämiseen varattavan määrärahan tarkoituksena on, että valtio voi ruokailun eri järjestämistavoissa vastata työnantajalle kuuluvista kustannuksista ja että ruokailijan maksettavaksi tuleva hinta voidaan eri järjestämistavoissa ja -olosuhteissa saada keskimäärin samantasoiseksi kuin henkilöstöruokaloissa perittävä hinta.

1993 määräraha 6 800 000
1992 menoarvio 8 300 000
1991 tilinpäätös.....15 700 000

60. *Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) 4 pykälän 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen erorahastolle.

Selvitysosa: Koulutus- ja erorahastolain mukaan työntekijälle maksetaan työsuhteen päättyessä erorahaa sekä työsuhteen jatkuessa henkilökohtaista tukea omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten laissa tarkemmin säädettyjen perusteiden mukaan. Erorahan ja edellä mainitun tuen maksamisesta huolehtii koulutus- ja erorahasto, jolle lain 4 pykälän 1 momentin mukaan valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa, nykyisin työttömyyskassalaissa (603/84), tarkoitettu työttömyyskassojen keskuskassa suorittaa varoistaan menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalkoista. Saman pykälän 2 momentin mukaan valtio suorittaa edellä tarkoitetun maksun erikseen koulutus- ja erorahastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama kyseessä oleva prosenttimäärä vuodeksi 1992 on 0,26 %.

Valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa olevien palkkasumma vuonna 1993 arvioidaan 7 700 milj. markaksi. Käyttäen laskentaperusteena prosenttimäärää 0,3 % erorahastolle vuonna 1993 suoritettava maksu olisi noin 23 000 000 mk. Vuonna 1993 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1994 suoritettavassa maksussa kysymyksessä olevan palkkasumman tultua valtion osalta lopullisesti selvitetyksi.

1993 määräraha 23 000 000
1992 menoarvio 8 050 000
1991 tilinpäätös..... 5 476 543

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

74. *Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1993 määräraha 100 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös..... 4 855 161

95. *Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita

varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1993 määräraha 100 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 324 634

96. *Edeltä arvaamattomat tarpeet*
Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös..... —

97. *Tileistä poistot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoimintaa ja liiketoiminnallisin perustein hinnoiteltua maksullista toimintaa lukuunottamatta sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, joita ei ole velallisen todetun varattomuuden tai muun siihen verrattavan syyn takia saatu perityksi ja joita varten virastolla tai laitoksella ei ole talousarviossa tarkoitukseen soveltuvaa määrärahaa. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, jotka aiheutuvat siitä, että hankintasopimukseen liittyvä tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä joista tuotekehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, vaikka kysymys ei ole sopijapuolen maksukyvyttömyydestä.

1993 määräraha 4 000 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös..... 6 412 609

(98.) *Eräät virastojen hoitomenot* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio.....1 000 000
1991 tilinpäätös 150 000

82. Postipankki Oy

43. *Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnetyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakkokorvausten maksamiseen.
Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnetyistä lainoista.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 815 507

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt

(66.) *Suomen maksuosuus Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osakepääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	12 600 000
1991 tilinpäätös	11 154 786

68. *Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman Suomen vuonna 1993 suoritettavan toisen noin 1 370 000 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön (IFC) osakepääomaa on päätetty korottaa 1 000 milj. Yhdysvaltain dollarista 2 300 milj. Yhdysvaltain dollariin. Suomi voi merkitä 6 825 kpl 1 000 Yhdysvaltain dollarin nimellisarvoista osaketta osakepääoman korotuksesta. Suomen osakeosuus nousisi nykyisestä 8 872 000 Yhdysvaltain dollarista noin 15 697 000 Yhdysvaltain dollariin. Suomen 6 825 000 Yhdysvaltain dollarin eli noin 30 milj. markan maksuosuus suoritetaan yhtä suurina vuotuiserinä vuosina 1992—1996. Vuonna 1993 suoritettavaa toista erää varten momentille ehdotetaan 6 150 000 mk.

1993 määräraha	6 150 000
1992 menoarvio	6 300 000

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman Suomen vuonna 1993 suoritettavan neljännen 1 234 000 SDR:n (Kansainvälisen Valuuttarahaston erityisnostooikeuden) määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön tarkoituksena on edistää Pohjoismaiden kannalta merkityksellisiä ympäristöinvestointeja Euroopan itäisissä osissa sekä rahoittaa yhteistyöyrityksiä näissä maissa. Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoma on 36 000 000 SDR, jonka jäsenmaat maksavat kuudessa erässä vuosina 1990—1995. Suomen osuus peruspääomasta on 7 400 000 SDR.

1993 määräraha	7 650 000
1992 menoarvio	7 500 000
1991 tilinpäätös	6 891 008

69. *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 490 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Länsipohjola-rahaston peruspääoman Suomen vuonna 1993 suoritettavan seitsemännen 330 000 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Länsipohjolan eli Fär-saarten, Grönlannin ja Islannin elinkeinoelämän kehittämistä varten perustetun Länsipohjola-rahaston peruspääoma on 14,1 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 63 milj. mk, josta Suomen osuus on 2,7 milj. dollaria eli noin 12 milj. mk. Maksuosuus suoritetaan yhdeksässä erässä vuosina 1987—95.

1993 määräraha	1 490 000
1992 menoarvio	1 280 000
1991 tilinpäätös	853 992

88. *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen vuonna 1993 suoritettavan ensimmäisen 12 500 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ministerineuvoston käsiteltävänä on Pohjoismaiden Investointipankin hallituksen esitys pankin peruspää-

oman korottaminen nykyisestä 1 600 milj. SDR:stä (kansainvälisen Valuuttarahaston erityisnosto-oikeuksia) 2 400 milj. SDR:ään. Suomen osuus nousisi 292 milj. SDR:stä 472 milj. SDR:ään. Korotuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1993 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Pohjoismaiden Ministerineuvosto käsittelee pääomakorotuksen yhteydessä pankin laskentavaluutan muuttamista SDR:stä Ecuksi.

Korotuksesta tulisi maksettavaksi 60 milj. SDR:ää, kun taas 740 milj. SDR:ää jää yksinomaan pankin takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos pankin omien velvoitteiden suorittaminen sitä vaatii.

Korotuksen maksettavaksi tuleva osa on tarkoitus suorittaa siten, että pankin vararahastosta siirretään 30 milj. SDR:ää peruspääomaan, ja jäsenmaat suorittavat 30 milj. SDR:ää vuosina 1993—1995. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta olisi noin 6,72 milj. SDR:ää eli noin 37,4 milj. markkaa, joka maksetaan vuosina 1993—1995 kolmessa yhtä suuressa erässä.

1993 määräraha 12 500 000

89. *Suomen osallistuminen rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat Suomen osallistumisesta rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti 4.3.1992 pohjoismaisen Baltian investointiohjelman perustamisesta. Ohjelman tarkoituksena on edistää pienten ja keskisuurten yritysten investointeja Baltian maissa. Ohjelma koostuu viidestä eri rahastosta, joista kolme on teknisen avun rahastoja. Pohjoismaiden investointipankin yhteydessä toimivan 5 milj. Ecun määräisen rahaston varoista tuetaan Baltian maihin perustettavia investointipankkeja. Pohjoismaiden projektivientirahaston yhteydessä toimivan myös 5 milj. Ecun määräisen rahaston varoista rahoitetaan investointihankkeiden tutkimusta. Pohjoismaiden pääomaosuudet on tarkoitus maksaa vuosina 1992—1994 yhtä suurina erinä. Vuonna 1993 maksettavaa toista pääomaosuutta varten ehdotetaan 5 milj. mk.

1993 määräraha 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 000 000

85. Sitoumusten lunastaminen

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1981—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kirjataan tasetilille. Vuosina 1981—1986 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1992 helmikuun lopussa lunastamatta 81,9 milj. mk.

1993 määräraha..... 35 000 000
1992 menoarvio..... 40 000 000
1991 tilinpäätös.....124 979 432

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. *Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: SITRAn toiminta jakautuu neljään pääryhmään: tutkimukset ja selvitykset, koulutus, yritysrahoitus ja teknologian siirto. Vuoden 1993 aikana uusia rahoituspäätöksiä tehdään noin 60 milj. markkaan asti. Kolmannes rahoituksesta myönnetään ilman palautusvelvollisuutta laajoihin hankkeisiin, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää. SITRA kehittää tulevaisuudessa kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyöverkostoja.

1993 määräraha..... 10 000 000
1992 menoarvio..... 30 000 000
1991 tilinpäätös..... 20 000 000

87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen

50. *Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Valtion vakuusrahasto päätti 11.6.1992 ostaa Suomen Pankin omistaman holdingyhtiön Scopulus Oy:n hallussa olevat 200 miljoonaa Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin SP-sarjan 10 markan nimellisarvoista osaketta ja SKOP:n 1 500 markan nimellisarvoiset pääomatodistukset rahastolle. Kokonaiskauppahinta oli 1 500 milj. markkaa.

Vakuusrahasto päätti lisäksi 26.6.1992 myöntää Säästöpankkien vakuusrahastolle 5 500 milj. markan määräisen tukilainan käytettäväksi edelleen avustuslainana Suomen Säästöpankin ja siihen sulautuvien säästöpankkien rahoitusaseman vakauttamiseen. Tukilainasta muutetaan 31.12.1992 mennessä enintään 5 000 milj. markan määrä pääomatueksi, jonka valtion vakuusrahasto antaa merkitsemällä Suomen Säästöpankin pääomatodistuksia. Tuesta jää enintään 500 milj. mk Suomen Säästöpankille annetuksi tulosvaikutteiseksi avustukseksi. Vakuusrahasto myönsi samalla Suomen Säästöpankille toissijaisen oman pääoman hankkimista varten yhteensä 1 700 milj. markan takauksen.

Rahaston tukitoiminta perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahastolle on otettu vuonna 1992 lainaa yhteensä 7 000 milj. mk. Vakuusrahaston lainanotosta aiheutuvat korkomenot ja lainoista aiheutuvat muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 1993 noin 800 milj. mk.

1993 määräraha..... 800 000 000

90. Valtion painatuskeskus

Valtion liikelaitoksena toimiva Valtion painatuskeskus lakkautetaan ja sen toimintaa jatkamaan perustetaan valtionyhtiö 1.1.1993 alkaen. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi Valtion painatuskeskuksen valtionyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä (HE).

Selvitysosa: Lakiesityksen mukaan valtio merkitsee kaikki yhtiön osakkeet. Tarkoituksena on säilyttää valtion määräysvalta yhtiössä valtion virallisasiakirjojen tuottamisen ja julkaisemisen turvaamiseksi kaikissa oloissa. Yhtiön liiketoiminta aloitetaan 1.1.1993. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Yhtiöön sovelletaan muutoin mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty.

92. Valtion tietokonekeskus

Valtion liikelaitoksena toimiva Valtion tietokonekeskus lakkautetaan ja sen toimintaa jatkamaan perustetaan valtionyhtiö 1.1.1993 alkaen. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi Valtion tietokonekeskuksen valtionyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä (HE).

Selvitysosa: Lakiesityksen mukaan valtio merkitsee kaikki yhtiön osakkeet. Yhtiön liiketoiminta aloitetaan 1.1.1993. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Yhtiöön sovelletaan muutoin mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty.

94. Valtion ravitsemiskeskus

Valtion liikelaitoksena toimiva Valtion ravitsemiskeskus lakkautetaan ja sen toimintaa jatkamaan perustetaan valtionyhtiö 1.1.1993 alkaen. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi Valtion ravitsemiskeskuksen valtionyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä (HE).

Selvitysosa: Lakiesityksen mukaan valtio merkitsee kaikki yhtiön osakkeet. Yhtiön liiketoiminta aloitetaan 1.1.1993. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä

Yhtiöön sovelletaan muutoin mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty.

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

21. *Valtion eläkelautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 275 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 1993 aikana lyhentämään selvästi alle kuudeksi kuukaudeksi, jota on pidettävä tyydyttävänä tasona verrattuna muihin valitusasteisiin.

1993 määräraha 1 275 000
1992 menoarvio 1 325 000

(40.) *Ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaaminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 11 000 000
1991 tilinpäätös..... 9 352 013

41. *Valtionavustus uusien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintaan* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uusina hankittavien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintahinnan alentamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

Selvitysosa: Kabotaasiliikenteen avautuminen heikentää verotuserojen johdosta kotimaisten kuorma-autoliikenteen harjoittajien mahdollisuuksia kilpailla tasapuolisesti ulkomaisten kuorma-autoliikenteen harjoittajien kanssa. Tuella on tarkoitus tasapainottaa kilpailutilannetta ja varmistaa suomalaisten kuljetuskaluston riittävä uusiutuminen.

1993 määräraha 80 000 000
1992 II lisämääräraha 50 000 000

50. *Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle*

Momentille myönnetään 188 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Veljesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä vuonna 1991 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoinen, mistä johtuva viljan hinnan alentaminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle.

1993 määräraha 188 000
1992 menoarvio 220 000
1991 tilinpäätös 218 949

58. *Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen taiteellisesti merkittävien kulttuuritapahtumien järjestäjille rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) säännösten soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta, opetusministeriötä kuultuaan, avustuksia edellä mainituissa kulttuuritapahtumissa esiintyneistä, ulkomailla asuvista ja taiteellisesti ansioituneista esiintyjistä aiheutuviin palkkakustannuksiin.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös 1 332 290

61. *Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1993 määräraha 22 000 000
1992 menoarvio 22 000 000
1991 tilinpäätös 35 541 009

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Valtiovarainministeriö (020)	104 834	101 046	90 800	— 10 246	— 10
03.	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	18 077	19 633	18 873	— 760	— 4
05.	Valtiokonttori (020)	992 076	471 538	540 342	+ 68 804	+ 15
07.	Eläkkeet (950)	10 348 842	11 288 800	11 520 262	+ 231 462	+ 2
10.	Valtiontalouden tarkastusvirasto (020)	24 214	24 199	24 926	+ 727	+ 3
18.	Verohallinto (020)	1 673 074	1 599 617	1 483 200	— 116 417	— 7
39.	Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960)	724 452	625 770	577 000	— 48 770	— 8
40.	Tullilaitos (020)	505 710	508 451	475 870	— 32 581	— 6
(50.)	Suomen rahapaja (020)	176 549	161 015	—	— 161 015	— 100
52.	Tilastokeskus (050)	185 776	184 879	151 965	— 32 914	— 18
54.	Pankkitarkastusvirasto (820)	21 195	22 585	7 000	— 15 585	— 69
60.	Rakennushallinto (050)	1 453 991	1 538 413	1 384 360	— 154 053	— 10
70.	Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	32 898	40 843	14 640	— 26 203	— 64
80.	Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990)	44 672	43 593	55 695	+ 12 102	+ 28
81.	Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	12 742	12 000	5 200	— 6 800	— 57
82.	Postipankki Oy (840)	51 816	5 000	5 000	—	—
83.	Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	13 470	18 900	6 150	— 12 750	— 67
84.	Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	12 745	8 780	26 640	+ 17 860	+ 203
85.	Sitoumusten lunastaminen (040)	124 979	40 000	35 000	— 5 000	— 13
86.	Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	20 000	30 000	10 000	— 20 000	— 67
87.	Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen (840)	—	—	800 000	+ 800 000	—
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	497 621	36 545	104 463	+ 67 918	+ 186
	Yhteensä	17 039 732	16 781 607	17 337 386	+ 555 779	+ 3

Pääluokka 29
OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 31 966 henkilötyövuotta sivutoimista tuntiopetusta ja ylitunteja sekä momenttien 29.88.50 ja 53 määrärahalla palkattua henkilöstöä lukuunottamatta.

Selvitysosa: Määrärahojen mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon valtioneuvoston 14.5.1992 tekemän eräitä opetustoimen säästötoimenpiteitä koskevan periaatepäätöksen toimeenpano.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) perusteella valtioneuvosto vahvistaa valtionosuuden perusteena olevien yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain määräaikaisesta muuttamisesta. Perustamishankkeiden jälkirahoitusmenettely säädetään vaihtoehtoiseksi rahoitusmuodoksi. Jälkirahoituksen maksatuksessa ehdot säädetään voimassa olevien säännösten mukaisesti. Valtionosuuksien loppuerät siirretään maksettaviksi vuosina 1994—98. Vuodelta 1993 vuoteen 1998 siirtyvälle erälle maksetaan kuuden prosentin suuruinen korko. Korko suoritetaan vuoden 1998 erää maksettaessa. Valtionosuusmäärärahojen mitoituksessa otetaan huomioon toiminnan laadun ja laajuuden muutosten mukaisena tarkistuksena keskimääräisiin yksikköhintoihin tai muihin valtionosuuden perusteisiin 8 prosentin vähennys. Peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten yksikköhintojen alennuksen bruttovaikutus on 1 574 milj. mk. Valtioneuvosto on 14.5.1992 tekemässään periaatepäätöksessä osoittanut toiminnallisia säästöjä yhteensä 374 milj. mk. Mikäli otetaan huomioon opetustoimen vuonna 1991 solmitussa järjestelyasiakirjassa sovitut säästöt, jotka selvityksen mukaan ovat toteutuneet 470 milj. markan suuruisina, jää yksikköhintojen bruttovaikutuksesta osoittamatta toimenpiteitä 730 milj. markan verran. Tältä osin valtionosuustehtävien laajuutta ja laatua koskevat säästöt on tarkoitus kohdentaa kuntien ja muiden ylläpitäjien omin toimenpitein.

Hallitus seuraa mainittujen säästötoimien toteuttamista ja huolehtii siitä, ettei valtion ja kuntien välinen kustannustenjako muutu.

Säästöjä on tarkoitus toteuttaa valtioneuvoston 14.5.1992 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti myös valtion oppilaitosten menoissa.

01. Opetusministeriö

Selvitysosa: Opetusministeriön vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Opetusministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1993 ovat seuraavat:

— Toiminnan tuloksellisuutta lisätään, kuntien valtionosuusuudistus toteutetaan, hallinnon keventämistä jatketaan, ohjausjärjestelmiä uudistetaan sekä turvataan Suomen sivistys- ja kulttuurielämän toimintaedellytykset kansainvälisessä yhdentymiskehityksessä.

— Oppilaitosten ja korkeakoulujen edellytyksiä korkeatasoisten, joustavien ja yksilöllisten koulutusohjelmien toteuttamiseen parannetaan.

— Aloitetaan tutkintorakenteen ja -säädösten uudistaminen ottaen huomioon ammattikorkeakoulujen kehittämistä koskevat suunnitelmat ja kansainvälinen kehitys.

— Laajennetaan vieraskielistä opetusta kaikilla koulutusasteilla sekä lisätään opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskeluun tai harjoitteluun ulkomailla.

— Suunnataan ammatillista koulutusta ja korkeakoulutusta elinkeinoelämän kasvualoille koulutuksen tuottavuuden ja työllisyyden parantamiseksi.

— Parannetaan edellytyksiä kansainvälisesti korkeatasoisen tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen aikaansaamiseksi, tutkimusjärjestelmän joustavuuden ja yhteistyön lisäämiseksi, työnjaon selkiinnyttämiseksi sekä kansainvälisen liikkuvuuden laajentamiseksi.

— Opintotuen palveluiden nopeutta ja saatavuutta parannetaan ja opiskelijoiden oikeusturvajärjestelmää kehitetään.

— Luodaan edellytyksiä kansallisille kulttuuri-instituutioille, liikunta- ja vapaa-aikatoiminnalle sekä kestävään kehitykseen tähtäävälle kansalaisyhteiskunnalle.

Asetettujen koulutus-, tiede- ja kulttuuripoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi opetusministeriö ohjaa, tukee ja seuraa hallinnonalansa tulostavoitteiden toteutumista.

21. (29.01.01, 21 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 82 460 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kahdeksan henkilötyövuoden siirto momentilta 29.07.21 sekä vähennyksenä viiden henkilötyövuoden vähentäminen.

1993 määräraha	82 460 000
1992 menoarvio	82 452 000
1991 tilinpäätös	80 176 324

50. (29.99.50, osa) *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 4 615 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folktingtoiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 452 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin	1 680 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito.	100 000
Paasikivi-Seura	240 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry	300 000
Karjalatalon rakennuslainojen lyhentäminen	375 000
Suomalaisten sotavankien hautamuistomerkkien rakentaminen	100 000
Viime sodissa kaatuneiden etsintä ja muiston vaaliminen	400 000
Avustukset kristillisille kouluille	800 000
Opetusmenetelmien kehittäminen	620 000
Yhteensä	4 615 000

1993 määräraha	4 615 000
1992 menoarvio	5 260 000
1992 I lisämääräraha	500 000
1991 tilinpäätös	7 087 474

52. (29.99.52) *Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen*

Valtio ei osallistu Helsingin Työväentalon peruskorjaushankkeen kustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on poistettu talousarviosta. Vuoden 1991 menoarvion mukaan valtio olisi osallistunut hankkeen kustannuksiin vuosina 1991—93 yhteensä enintään 20 milj. markalla, kuitenkin enintään neljäsosalla hankkeen kustannuksista.

1993 määräraha	—
1992 menoarvio	1 200 000
1991 tilinpäätös	6 000 000

02. Evankelis-luterilainen kirkko

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 340 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 51 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 48 ja työsopimussuhteisia kolme.

1993 määräraha	11 340 000
1992 menoarvio	12 069 000
1991 tilinpäätös	11 998 788

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 890 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien ulko- ja kotimaisesta koulutuksesta aiheutuvien menojen sekä eräiden toimintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha 1 890 000
1992 menoarvio 1 765 000
1991 tilinpäätös..... 1 843 148

50. *Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle*

Momentille myönnetään 665 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieslähetysseuran toimintaan. Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk Antwerpenin merimieskirkon laajennuksen avustamiseen edellyttäen, että kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavan osuuden.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 75 000 mk siirtona momentilta 29.08.50.

1993 määräraha..... 665 000
1992 menoarvio..... 590 000
1991 tilinpäätös..... 590 000

(51.) *Raamatun juhlavuoden 1992 vieton valmistelu*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 700 000

05. Ortodoksinen kirkkokunta

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 36 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 33 ja työsopimussuhteisia kolme.

1993 määräraha 6 000 000
1992 menoarvio 6 383 000
1991 tilinpäätös..... 5 472 513

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 930 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ortodoksisen seminaarin uudisrakennuksen kalustamisesta aiheutuviin menoihin.

1993 määräraha..... 930 000
1992 menoarvio..... 732 000
1991 tilinpäätös..... 699 600

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille sekä avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle sekä Valamon konservointilaitoksen käyttökustannusten maksamiseen.

1993 määräraha..... 350 000
1992 menoarvio..... 350 000
1991 tilinpäätös..... 385 000

51. *Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Turun ortodoksisen kirkon korjaustöihin.

1993 määräraha..... 200 000
1992 menoarvio..... 200 000
1991 tilinpäätös..... 200 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ortodoksisen seminaarin suunnittelusta ja rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen laajuus on 960 m^2 ja kustannusarvio 8 700 000 mk eli 9 063 mk/hyöty-m^2.

Selvitysosa: Hankkeen suunnitteluun on aikaisemmin myönnetty 1 700 000 mk.

1993 määräraha 7 000 000
1992 menoarvio 1 300 000
1991 tilinpäätös..... 300 000

06. Valtion audiovisuaalinen keskus

Selvitysosa: Tarkoituksena on lakkauttaa valtion audiovisuaalinen keskus 1.3.1994 lukien. Audiovisuaalisen oppimateriaalin kehittämistehtävät siirretään opetushallitukselle, jonka tehtävänä on myös vähälevikkisen oppimateriaalin tuotannon tukeminen. Keskuksen muut tehtävät on tarkoitus siirtää yleisradion sekä muiden julkisten ja yksityisten organisaatioiden tehtäväksi.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 240 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 22 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 2 ja työsopimussuhteisia 20.

1993 määräraha	3 240 000
1992 menoarvio	3 453 000
1991 tilinpäätös	3 203 659

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 140 000 mk. Määrärahaa saa käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.06.

1993 määräraha	2 140 000
1992 menoarvio	2 113 000
1991 tilinpäätös	2 040 338

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 940 000 mk.

1993 määräraha	3 940 000
1992 menoarvio	4 095 000
1991 tilinpäätös	4 142 701

07. (29.40) Opetushallitus

Selvitysosa: Asiantuntija- ja kehittämisvirastona toimivan opetushallituksen tulosalueet ovat opetuksen kehittäminen, tuloksellisuuden arvioiminen sekä tukipalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä opetushallitukselle vuodelle 1993 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Opetuksen kehittämisessä tavoitteena on uudistaa peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien perusteet uusien tuntijakojen pohjalta siten, että suunnitelmien käyttöönotto voidaan aloittaa viimeistään vuonna 1995. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa lisätään opiskelijoiden itsenäistä opiskelua tavoitteista tinkimättä. Ammatillisen koulutuksen linjarakennetta laaja-alaistetaan ja valmistellaan peruskoulupohjaisessa koulutuksessa siirtymistä peräkkäiseen koulutusrakenteeseen. Ammatillista koulutusta varten kehitetään päättökokeista ja päättötöistä muodostuvia tutkintoja. Aikuisten ammatillisessa perus- ja jatkokoulutuksessa siirrytään menettelyyn, jossa tutkinnot voi suorittaa näyttökokeissa osoitettuna ammattitaitona. Kansainvälisyyden tehostamiseksi lisätään vieraskielistä opetusta ja opiskelijavaihtotoimintaa.

Koulutuksen tuloksellisuuden arvioinnissa pyritään selkiyttämään tavoitteita ja kehittämään tulosten arviointimenetelmiä. Toimintavuoden aikana valmistellaan tuloksellisuuden arvioinnissa tarvittavia tiedostoja.

Tukipalvelujen tulosalueella tavoitteena on kehittää opetushallituksen sisäisiä hallintomenettelyitä, uudistaa yhteistyössä lääninhallitusten kanssa tulosohjaukseen siirtyneiden valtion oppilaitosten hallintoa sekä avustaa opetusministeriötä valtionosuusuudistukseen liittyvien hallintopäätösten valmistelussa.

21. (29.40.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 126 720 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 1 500 000 mk teknillisten oppilaitosten ja teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien yhteisen koulutus- ja palvelutoiminnan kehittämismenojen maksamiseen sekä 10 000 000 mk oppimateriaalien kehittämisestä ja tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, mistä 1 500 000 mk aiheutuu saamenkielisen oppimateriaalin tuottamisesta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 mk viraston postimaksuina sekä työpaikkaterveyden-

huollon aiheuttamina menoina sekä vähennyksenä 1 200 000 mk siirtona momentille 26.05.21 yhteishaun lääninhallitusten osuutena sekä kahdeksan henkilötyövuoden palkkausten siirto momentille 29.01.21, yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirto momentille 29.39.22, yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirto momentille 24.99.02 ja 26 henkilötyövuoden vähentäminen.

1993 määräraha	126 720 000
1992 menoarvio	141 459 000
1991 tilinpäätös	137 518 431

08. (29.97 ja 98) Kansainvälinen yhteistyö

01. (29.98.01, osa) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 950 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 47, jotka kaikki ovat työsopimussuhteisia.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten palkkauksiin soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilötyövuoden vähentäminen.

1993 määräraha	5 950 000
1992 menoarvio	4 832 000
1991 tilinpäätös	6 695 862

21. (29.98.01, osa ja 98.25, osa) *Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 480 000 mk.

Selvitysosa: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus siirtyy tulosohjaukseen. Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 1993 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet: Keskus tulee hoitamaan arviolta 4 000 opiskelijan, harjoittelijan ja asiantuntijan välittämisen Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Keskus panostaa tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan kehittämiseen ja kansainvälisen vaihtotoiminnan volyymin ja laatutason nousuun, mikä edistää Suomen talouden ja yhteiskunnan sopeutumista kansainväliseen integraatioon. Keskus on Euroopan Yhteisön Erasmus-ohjelman kansallinen vastuuyksikkö. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.08.22.

1993 määräraha	21 480 000
1992 menoarvio	16 222 000
1991 tilinpäätös	7 890 400

22. (29.97.01 ja 29) *Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 460 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 1993 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet: Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti-nimisen valtion tutkimuslaitoksen tehtävänä on tutkia Venäjän, IVY-maiden ja entisen Neuvostoliiton poliittisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia oloja ja harjoittaa niitä koskevaa julkaisu- ja tietopalvelutoimintaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 400 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.08.21 ja lisäyksenä 750 000 mk uusien toimitilojen vuokrakustannuksina.

1993 määräraha	3 460 000
1992 menoarvio	3 449 000
1991 tilinpäätös	3 409 604

25. (29.98.25, osa) *Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 972 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen toimintaan osallistumisen, kulttuurivaihtosopimusten, vaihto-ohjelmien, kansainvälisen kulttuuriyhteistyön sekä ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämien palkkaus- ja muiden menojen sekä valtionavustuksien ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö	5 236 000
Kahdenkeskinen yhteistyö	19 472 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot	2 500 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla	2 682 000
Ulkosuomalaisten sivistysolojen edistäminen	8 304 000
Pohjoismainen yhteistyö	4 578 000
Yhteistyö Suomen itäisten lähialueiden ja etäsukukansojen kanssa	1 200 000
Yhteensä	43 972 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 650 000 mk siirtona momentilta 29.08.50.

1993 määräraha	43 972 000
1992 menoarvio	37 124 000
1991 tilinpäätös	41 330 000

50. (29.98.50) *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 28 685 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen opetus-, tiede- ja kulttuurialan vaihtoa ja Suomen kulttuurin tunnetuksitekemistä ulkomailla edistäville yhteisöille kuten kulttuuri-instituuteille, julkaisuille ja ulkomaanyhdistyksille.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Hanasaaren kulttuurikeskus	480 000
Pietari-säätiö	300 000
Kööpenhaminan Suomi-Instituutin Tukisäätiö	300 000
Suomen Lontoon instituutin säätiö	2 800 000
Suomen Ranskan instituutin säätiö	2 800 000
Suomen Saksan instituutin säätiö	1 000 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukeminen	3 000 000
Ulkomaanyhdistysten toiminta	18 005 000
Yhteensä	28 685 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 75 000 mk siirtona momentille 29.02.50, 4 650 000 mk siirtona momentille 29.08.25, 620 000 mk siirtona momentille 29.69.25, 850 000 mk siirtona momentille 29.43.51 ja 2 780 000 mk siirtona momentille 29.96.50.

1993 määräraha	28 685 000
1992 menoarvio	37 120 000
1991 tilinpäätös	41 348 471

66. (29.98.66) *Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 226 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisesta kulttuuriyhteistyöstä sekä Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen osuus pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menoista	38 253 000
Unescon jäsenmaksu	6 497 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	167 000
Suomen jäsenmaksu WIPOlle/Bernin unionille	518 000
Suomen jäsenmaksuosuus ICCROMille	66 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	66 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	70 000
OECD/CERI jäsenmaksu	117 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES -rahastoon	1 169 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	303 000
Yhteensä	47 226 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 16 416 000 mk siirtona momentille 24.99.66.

1993 määräraha	47 226 000
1992 menoarvio	62 105 000
1991 tilinpäätös	37 399 138

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Viikin tutkija-asuntojen kaluston ja varusteiden, mukaanlukien myös arvoltaan vähäinen kalusto, hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalustamisen ja varustamisen kustannusarvio on 2 000 000 mk.

1993 määräraha	2 000 000

(75.) (29.98.75) *Perusparannukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 4 100 000
1991 tilinpäätös..... 3 000 000

87. (29.98.87) *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Helsingin Viikin alueelle rakennettavan asuntolan osakkeiden lunastamiseen.

Selvitysosa: Helsinkiin Viikin alueelle rakennettavasta asuntolarakennuksesta tehdään sopimus yhteensä 55 asuntolapaikkaa vastaavan osakemäärän lunastamisesta ulkomaisia opettajia ja tutkijoita varten. Valtion käyttöön tulevien tilojen kokonaismäärä on 1 640 m^2 ja lunastushinta 11 100 000 mk. Tarkoitusta varten on aikaisemmin myönnetty 8 200 000 mk.

1993 määräraha 2 900 000
1992 menoarvio 6 000 000
1991 tilinpäätös..... 2 200 000

Korkeakouluopetus ja -tutkimus

(Luvut 29.10, 11 ja 19)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—1996. Lain 3 § muutetaan.

Kehittämissuunnitelman mukaan korkeakoulutusta tarjotaan neljännekselle ikäluokasta. Peruskoulutuksen lisäksi korkeakoulujen on hoidettava tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarvitsemien tutkijoiden koulutus ja ylläpidettävä riittävä määrä korkeatasoista perustutkimusta soveltavan tutkimuksen pohjaksi. Aikuiskoulutuksen lisääntyvät tehtävät edellyttävät myös korkeakoulujen osallistumista. Tämä edellyttää myös riittävää panostusta koulutuksen voimavaroihin.

Kuvataideakatemia siirretään 1.1.1993 alkaen lukuun 29.10.

Vuonna 1993 siirtyvät tulosbudjetointiin aiemmin siirtyneiden Joensuun yliopiston ja Helsingin kauppakorkeakoulun lisäksi Turun yliopisto, Åbo Akademi, Kuopion yliopisto, Vaasan yliopisto, Svenska Handelshögskolan, Turun kauppakorkeakoulu, Teknillinen korkeakoulu, Tampereen teknillinen korkeakoulu ja Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu. Muut korkeakoulut siirtyvät tulosbudjetointiin vuonna 1994. Korkeakoulujen päätösvaltaa lisätään korkeakoulun organisaatiota, hallintoelinten keskinäistä päätöksentekovaltaa ja henkilöstöhallintoa koskevissa asioissa. Korkeakoululaitosta kehitetään rakenteellisesti tavoitteena tehostaa korkeakoulujen voimavarojen käyttöä uudelleenkohdentamalla, lisäämällä yhteistyötä ja selkiyttämällä työnjakoa. Tarkoituksena on lakkauttaa yksi hammaslääketieteen koulutusyksikkö.

Kansainvälistymisen edistämiseksi tehostetaan osallistumista kansainvälisiin tutkimus- ja koulutusohjelmiin ja laajennetaan tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden vaihtoa. Tavoitteena on laajentaa opiskelijavaihtoa siten, että vuosikymmenen loppuun mennessä kaikilla jatko-opiskelijoilla ja 5 000 perustutkinto-opiskelijalla on mahdollisuus määräaikaiseen opiskeluun ulkomailla.

Toiminnan arviointia kehitetään toiminnan tuloksellisuuden ja talouden tuottavuuden parantamiseksi. Laaditaan Jyväskylän ja Oulun yliopistojen kokonaisarviointi sekä laajennetaan korkeakoulujen itsearviointia, erityisesti opetuksen arviointia.

Tulosalueittain opetusministeriö on asettanut korkeakouluille vuodelle 1993 seuraavat tavoitteet:

Tutkimuksen tavoitteena on aikaisempaa selkeämpi korkeakoulujen välisen työnjaon ja yhteistyön avulla tapahtuva korkeakouluittainen erikoistuminen kullekin korkeakoululle luonteenomaiselle vahvuusalueelle. Osallistutaan aikaisempaa laajemmin kansainvälisiin tutkimusprojekteihin ja EY:n tutkimusohjelmiin.

Julkaisemista kansainvälisissä julkaisusarjoissa lisätään.

Jatkokoulutuksen tavoitteena on kouluttaa vuosina 1993—1996 keskimäärin 660 tohtoria vuodessa. Koulutusyhteistyötä laajennetaan ja korkeakoulujen välistä työnjakoa selkeytetään. Kehitetään edelleen järjestelyitä, jotka mahdollistavat päätoimisen jatko-opiskelun.

Peruskoulutuksen tavoitteena on tuottaa vuosina 1993—1996 keskimäärin 9 820 tutkintoa vuodessa.

Tavoitteena on kehittää opiskelijavalintoja siten, että ylioppilaiden sijoittuminen jatko-opintoihin nopeutuu, eri pyrkijäryhmille taataan riittävät opiskelumahdollisuudet ja koulutuspaikkojen käyttö tehostuu. Koulutuksen sisältöjä kehitetään ja siinä otetaan huomioon uusien opiskelijoiden vaihteleva pohjakoulutus. Vaihtoehtoisia opiskelumuotoja kehitetään ja ulkomaisia opintoja tuetaan. Parannetaan mahdollisuuksia yhdistellä muissa korkeakouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja ulkomaisissa korkeakouluissa suoritettuja opintoja osaksi tutkintoa. Kehitetään erityisesti luonnontieteellisen alan perusopetusta.

Avoimen korkeakoulun opetuksessa tavoitteena on monipuolistaa koulutustarjontaa ja parantaa koulutuksen tavoitettavuutta. Laajennetaan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa erityisesti luonnontieteelliselle alalle.

Korkeakoulujen sisäisiä palveluita rationalisoidaan ja kehitetään kiinnittäen huomiota palveluiden laatuun sekä niiden taloudelliseen ja tehokkaaseen tuottamiseen.

Korkeakoulukohtaiset tutkinnot keskimäärin vuosina 1993—1996:

	Tohtorit keskiarvo 1989—1990	Tavoite	Perustutkinnot keskiarvo 1989—1991	Tavoite
Helsingin yliopisto	198	240	1 744	2 000
Jyväskylän yliopisto	27	40	732	840
Oulun yliopisto	37	65	763	880
Joensuun yliopisto	9	25	369	500
Kuopion yliopisto	32	35	238	300
Turun yliopisto	54	65	823	900
Tampereen yliopisto	29	40	756	780
Åbo Akademi	16	25	335	440
Vaasan yliopisto	1	4	263	260
Lapin yliopisto	2	4	148	200
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	5	5	38	45
Teknillinen korkeakoulu	36	50	637	800
Tampereen teknillinen korkeakoulu	12	35	329	570
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	2	10	161	280
Helsingin kauppakorkeakoulu	5	6	319	335
Svenska handelshögskolan	2	3	183	200
Turun kauppakorkeakoulu	2	3	192	190
Sibelius-Akatemia	1	3	112	120
Teatterikorkeakoulu			14	30
Taideteollinen korkeakoulu	1	2	66	125
Kuvataideakatemia			17	25
Yhteensä	471	660	8 239	9 820

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin sekä tilojen ostoihin ehdotetaan yhteensä 230 milj. mk. Rakennusmäärärahat osoitetaan pääosin keskeneräisiin työkohteisiin.

Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran valtion kanssa solmiman sopimuksen perusteella Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoituksesta valtiolle vuonna 1993 tuloutettava osuus on 3 089 000 mk.

Valtion virkamieslain 5 a §:n (1388/90) mukaan virka voidaan perustaa määräajaksi, jos virkaa varten tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Valtion virkamiesasetuksen 26 d §:ssä (551/91) on tarkemmat säännökset tällaisen viran perustamisesta. Lahjoitusvirka voidaan edelleen perustaa myös pysyvänä. Lahjoitusten

vastaanottamisessa on tällöin tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä.

Opiskelijaruokaloiden ylläpitäjille voidaan vuonna 1993 luovuttaa valtion korkeakouluista tiloja vastikkeetta käytettäväksi opiskelijaruokalan tarkoituksiin edellyttäen, että ravintolatoiminnan harjoittaja käyttää ruokalatoiminnasta saamansa tulot yksinomaan ruokailun järjestämiseen. Opiskelijaruokaloiden kalustomenot sekä toiminnasta aiheutuvat siivous-, vesi- ja jätehuoltokustannukset saadaan edelleen suorittaa asianomaisen korkeakoulun määrärahoista.

Korkeakoulujen tiloissa toimivien kesäyliopistojen toimintaedellytysten turvaamiseksi korkeakoulujen tiloja ja laitteita voidaan vielä vuonna 1993 vastikkeetta käyttää kesäyliopistotarkoituksiin.

Opiskelijayhteisöille voidaan vastikkeetta luovuttaa tiloja opetusohjelmiin liittyvän monistetoiminnan harjoittamiseen.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle voidaan vielä vuonna 1993 vastikkeetta luovuttaa korkeakoulujen omia ja vuokratiloja sekä niihin kuuluvia laitteita terveydenhuollon järjestämiseksi.

Korkeakoulujen yhteydessä toimivien yhteispohjoismaisten laitosten ja tutkimusprojektien sekä kansainvälisten tieteellisten konferenssien ja tieteellisten seurojen käyttöön voidaan tilat luovuttaa vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkiperäistämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

10. (29.10 ja 12) Korkeakoulut

01. (29.10.01 ja 12.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 733 524 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 8 916 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 8 198, päätoimiset tuntiopettajat mukaanlukien ja työsopimussuhteisia 718.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhteensä 23 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momenteilta 29.10.20, 29.19.01, 29.19.25 ja 29.19.26 sekä vähennyksenä 1 072 595 000 mk tulosbudjetoitavien korkeakoulujen osuus siirtona momentille 29.10.21.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kolmen viran perustaminen lahjoitusvaroin, 15 henkilötyövuoden vähentäminen sekä viiden henkilötyövuoden palkkausten siirto momentille 28.60.21.

1993 määräraha	1 733 524 000
1992 menoarvio	2 881 269 900
1991 tilinpäätös	2 823 218 406

20. (29.10.20 ja 71, osa sekä 29.12.29) *Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistöjen käyttö* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 608 243 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen rakennusten vuotuisten muutos- ja korjaustyömenojen, tutkimus- ja opetusvälineiden ja kaluston hankintamenojen, muiden kulutusmenojen, opetuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien laitosten menojen, yliopistollisten keskussairaaloiden vapaapaikoista ja terveyskeskusharjoittelusta maksettavien korvauksien, kansainvälisten toimintojen aiheuttamien menojen, vierailevista opettajista aiheutuvien menojen sekä korkeakoulujen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen sekä kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korkeakouluille tietokonepalveluja tuottavan osakeyhtiön osakkeiden ostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 22 henkilötyövuotta vastaavien palkkausten maksamiseen erikoislaitteiden ja -koneiden suunnitteluun ja valmistamiseen, valtioneuvoston vah-

vistamien periaatteiden mukaisesti prototyyppien ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisten tuotekehitysmenojen sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menojen maksamiseen.

Vuoden 1993 aikana saa tehdä sellaisia korkeakoulujen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1993 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 5 000 m^2.

Käyttösuunnitelma:	mk
Helsingin yliopisto, mistä 2 500 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille	251 781 000
Jyväskylän yliopisto	68 985 000
Oulun yliopisto	90 920 000
Tampereen yliopisto	64 404 000
Lapin yliopisto	17 023 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	10 850 000
Sibelius-Akatemia	30 010 000
Teatterikorkeakoulu	20 030 000
Taideteollinen korkeakoulu	33 090 000
Kuvataideakatemia	6 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	15 150 000
Yhteensä	608 243 000

Selvitysosa: Apurahoihin tarkoitettua määrärahaa käytetään erityisesti korkeakoulujen kansainvälisen ja kotimaisen yhteistyön kehittämiseen, oppimateriaalien laatimiseen sekä opiskelijoiden pakollisesta harjoittelusta aiheutuviin matka-apurahoihin.

Opetusministeriön käyttöön tarkoitetusta määrärahasta 5 250 000 mk ja korkeakouluille osoitetuista määrärahoista arviolta 2 500 000 mk on tarkoitettu supertietokonepalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Opetusministeriön määrärahaa on tarkoitus käyttää 9 900 000 mk korkeakoulujen kirjastojen atk-hankintamenoihin, korkeakoulujen tietoliikenneverkon kehittämismenoihin, korkeakoulujen keskustietokoneen laiteympäristön kehittämismenoihin sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menoihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä siirrot momentilta 29.19.25 Helsingin yliopiston tieteellisten kirjastojen atk-yksikön menoihin ja momentilta 29.19.26 opintovapaakustannuksiin sekä vähennyksenä 407 270 000 mk tulosbudjetoitavien korkeakoulujen osuus siirtona momentille 29.10.21 ja kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentille 29.10.01.

1993 määräraha	608 243 000
1992 menoarvio	1 117 510 000
1991 tilinpäätös	1 052 808 684

21. (29.10.21 ja 71, osa) *Eräiden korkeakoulujen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 608 683 000 mk. Määrärahaa saa käyttää momenttien 29.10.01 ja 20 käyttötarkoitusten mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Joensuun yliopisto	166 346 000
Kuopion yliopisto	154 398 000
Turun yliopisto	354 286 000
Åbo Akademi	162 369 000
Vaasan yliopisto	61 562 000
Teknillinen korkeakoulu	313 767 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu.	139 638 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	83 656 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	83 726 000
Svenska handelshögskolan	45 998 000
Turun kauppakorkeakoulu	42 937 000
Yhteensä	1 608 683 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen lahjoitussopimuksella valtiolle tuloutettavana 3 089 000 mk ja siirto momentilta 29.19.26 sekä vuonna 1993 tulosbudjetoitavien uusien korkeakoulujen menot 1 479 865 000 mk siirtona momenteilta 29.10.01 ja 20.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa ehdollisena perustettu virka, kahdeksan viran perustaminen lahjoitusvaroin, kahdeksan henkilötyövuoden vähentäminen sekä viiden henkilötyövuoden palkkausten siirto momentilta 28.60.21.

1993 määräraha	1 608 683 000
1992 menoarvio	271 374 000
1992 I lisämääräraha	190 000
1991 tilinpäätös	260 894 433

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 630 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan suoritteisiin liittyvien palkkaus-, eläke- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen,

maksulliseen palvelutoimintaan tarvittavien tutkimus- ja opetusvälineiden hankintamenojen ja opetus- ja koetilojen tuotantotoiminnan vaatimien pienehköjen perusparannustöiden menojen maksamiseen sekä konsertti- ja opetusteatteritoiminnasta aiheutuvien erillismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös korkeakoulujen muun toiminnan, mukaan lukien ulkomaanmatkat sekä opetus- ja tutkimusvälineiden hankintamenojen maksamiseen enintään sen verran kuin korkeakoulun vuonna 1992 maksullisesta palvelutoiminnasta saamat tulot, lukuun ottamatta lääketieteellisistä, hammaslääketieteellisistä ja eläinlääketieteellisistä tutkimuksista perittäviä maksuja, ovat olleet suuremmat kuin maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahasta suoritetut menot, joihin on sisällytetty eläkekustannukset sekä lisätty pääoma- ja kiinteistömenoina erä, joka on 10 % tältä momentilta maksettavista palkkauksista silloin, kun kiinteistömenoja ei makseta tältä momentilta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Helsingin yliopisto	129 000 000
Jyväskylän yliopisto	27 100 000
Oulun yliopisto	49 500 000
Joensuun yliopisto	9 850 000
Kuopion yliopisto	27 100 000
Turun yliopisto	49 750 000
Tampereen yliopisto	29 100 000
Åbo Akademi	27 750 000
Vaasan yliopisto	4 150 000
Lapin yliopisto	7 200 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	6 900 000
Teknillinen korkeakoulu	101 000 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	54 200 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	13 300 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	35 950 000
Svenska handelshögskolan	1 350 000
Turun kauppakorkeakoulu	7 200 000
Sibelius-Akatemia	1 200 000
Teatterikorkeakoulu	1 150 000
Taideteollinen korkeakoulu	6 900 000
Kuvataideakatemia	50 000
Opetus- ja koetilat	5 300 000
Opetusministeriön käytettäväksi	35 000 000
Yhteensä	630 000 000

Määrärahasta saa käyttää korkeakoulujen maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille 12.29.10 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot. Korkeakoulujen maksuista päätetään 1.1.1993 lukien uuden valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti opetusministeriön päätöksellä. Opetusministeriö jakaa korkeakoulujen maksullisen toiminnan hintatuen 35 000 000 mk korkeakouluille. Tuki käytetään silloin kun koulutus- ja työllisyyspoliittisista syistä täydennyskoulutukseen osallistuvilta ei peritä kustannuksia täysimääräisinä sekä korkeakoulujen yrityspalvelutoiminnan käynnistämiseen ja laajentamiseen liittyvien palkkaus- ja kulutusmenojen sekä laitteistojen hankintamenojen maksamiseen. Hintatuesta on tarkoitettu 15 000 000 mk korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömien ja työttömyysuhan alaisten henkilöiden ammatilliseen pätevöittämiskoulutukseen.

Helsingin yliopiston määrärahasta on tarkoitus käyttää 250 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimisen yksikön menoihin.

Maksullisen palvelutoiminnan ns. tuloylijäämän arvioidaan vuoden 1992 osalta olevan 63 000 000 mk. Korkeakouluissa on vuonna 1994 tarkoitus ottaa käyttöön nettobudjetointi.

Määrärahalla palkataan arviolta 1 683 henkilöä.

1993 määräraha	630 000 000
1992 menoarvio	639 550 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000
1991 tilinpäätös	710 644 707

(71.) *Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.10.20 ja 21 laskelmissa.

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 197 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Helsingin yliopisto, Kumpulan 2. rakennusvaihe (kemia)	10 607	181 500	17 111	28 000 000	77 000 000
2.	Helsingin yliopisto, Unioninkatu 37, peruskorjaus	2 500	25 000	10 000	10 800 000	14 200 000
3.	Jyväskylän yliopisto, luonnontieteen laitosten II rakennusvaihe (fysiikka)	2 900	34 000	11 724	1 000 000	5 000 000
4.	Oulun yliopisto, Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen laajennus	1 290	12 400	9 612	10 400 000	2 000 000
5.	Joensuun yliopisto, Savonlinnan kääntäjänkoulutuslaitos	2 264	19 900	8 790	6 000 000	13 900 000
6.	Turun yliopisto, fysiikan laitosrakennus.		83 400		3 200 000	13 000 000
	— peruskorjaus	5 020	60 400	12 032		
	— laajennus	1 690	20 800	12 308		
	— liikennejärjestelyt		2 200			
7.	Vaasan yliopisto, I rakennusvaihe	6 985	72 000	10 308	11 100 000	39 000 000
8.	Teknillinen korkeakoulu, virtauslaboratorion laajennus	2 815	29 290	10 405	29 000 000 (peruuntunut 410 868)	700 000
9.	Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt					28 500 000
10.	Suunnittelu					4 100 000
					Yhteensä	197 400 000

Käynnissä oleviin perusparannustöihin ja pieniin hankkeisiin liittyviä, lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1993 tehdä siten, että vuoden 1993 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1994	1995	1996-
Hankkeet 1—8	143	47	15
Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet	30	10	
Yhteensä	173	57	15

1993 määräraha	197 400 000
1992 menoarvio	227 700 000
1992 I lisämääräraha	9 700 000
1992 II lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	227 600 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kokonaiskustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaihe	116 000	1 000 000	6 000 000
2. Helsingin yliopisto ja Helsingin kauppakorkeakoulu, Mikkelin yksikkö	15 000		5 000 000
3. Helsingin yliopisto, Kouvolan yksikkö	38 000		5 800 000
Yhteensä			16 800 000

Tampereen kaupungin kanssa saadaan tehdä sopimus enintään 7 300 m^2:n suuruisten tilojen rakentamisesta Tampereen teknillisen korkeakoulun käyttöön siten, että Tampereen kaupunki rahoittaa tilojen rakennuskustannukset, jotka ovat rakennusaikaisine korkoineen enintään 83 000 000 mk, ja valtio lunastaa tilat viiden vuoden kuluttua niiden valmistumisesta. Väliajalta valtio maksaa maksamattomalle kauppahinnalle korkoa siten, että korko on kulloinenkin Suomen Pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Suomen Pankin kanssa saadaan tehdä sopimus, jonka mukaan Suomen Pankki luovuttaa Helsingin yliopistolle Kotkassa sijaitsevan rakennuskiinteistön, ja valtio lunastaa kiinteistön peruskorjauskustannukset mukaanluettuna 7 400 000 markan kauppahinnasta, joka maksetaan korkoineen kolmen vuoden kuluttua tilojen käyttöönotosta. Väliajalta valtio maksaa maksamattomalle kauppahinnalle korkoa siten, että korko on kulloinenkin Suomen Pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

1993 määräraha	16 800 000
1992 menoarvio	109 270 000
1992 II lisämääräraha	—5 000 000
1991 tilinpäätös	188 350 000

11. Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Harjoittelukouluissa on vuonna 1992 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukioasteella 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

Harjoittelukoululain nojalla kunnat suorittavat osuutensa harjoittelukoulun käyttömenoista sekä koulurakennusten hankinta- ja perusparannuskustannuksista. Tarkoituksena on, että harjoittelukoulujen lukioiden opiskelijoilta voidaan periä maksuja, joiden suuruus on enintään 500 mk lukuvuodessa. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi harjoittelukoululain (143/85) muuttamisesta.

Tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10 ja menot momentille 29.10.28.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 209 580 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 896 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 861, päätoimiset tuntiopettajat mukaanlukien ja työsopimussuhteisia 35.

1993 määräraha	209 580 000
1992 menoarvio	232 589 000
1991 tilinpäätös	236 104 357

21. *Oppilashuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilashuollon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10.

1993 määräraha	15 720 000
1992 menoarvio	16 380 000
1991 tilinpäätös	15 782 137

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 14 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilaille ja opettajille jaettaviin apurahoihin sekä kuntien maksettavaksi harjoittelukoululain 18 §:n nojalla tulevien osuuksien ja kuntien suoraan kustantamien menojen erotuksesta aiheutuvien palautusten suorittamiseen.

1993 määräraha 14 400 000
1992 menoarvio 16 580 000
1991 tilinpäätös 19 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 15 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Helsingin II normaalikoulu		25 700		700 000	1 000 000
	— laajennus	712	10 100	14 185		
	— peruskorjaus ja muutos	1 776	15 600	8 784		
2.	Jyväskylän normaalikoulun yläaste		58 473		59 073 000 (peruuntunut 1 694 815)	1 100 000
	— laajennus	2 335	23 873	10 224		
	— muutos- ja korjaustyö	4 225	34 600	8 189		
3.	Rauman normaalikoulu		36 700		3 000 000	12 000 000
	— laajennus	3 974	31 500	7 927		
	— muutostyöt ja peruskorjaus	785	5 200	6 624		
4.	Pienehköt hankkeet					500 000
5.	Suunnittelu					800 000
					Yhteensä	15 400 000

1993 määräraha 15 400 000
1992 menoarvio 18 800 000
1991 tilinpäätös 16 200 000

(12.) Kuvataideakatemia

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 01 ja 29 määrärahat on otettu huomioon luvun 29.10 laskelmissa.

19. (29.37) Muut korkeakoulumenot

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. (29.37.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 46 230 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 565 henkilötyövuotta vastaavasti 2 258 opiskelijan palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuukaudeksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 10 henkilötyövuoden siirto momentille 29.10.01.

1993 määräraha 46 230 000
1992 menoarvio 50 020 000
1991 tilinpäätös 47 943 056

21. (29.37.21 ja 24) *Tutkimus- ja kehittämistoiminta*

Momentille myönnetään 26 710 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen opiskelijavalintaa, perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta ja avointa korkeakoulua, tulosjohtamista, tietoja muuta hallintoa, toiminnan arviointia ja kansainvälistä toimintaa koskevien selvitysten ja tutkimusten tekemiseen, tiedotusaineiston laatimiseen ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Määrärahasta saa maksaa palkka- ja palkkiomenoja, kulutusmenoja, apurahoja ja avustuksia korkeakoulujen oppimateriaalituotantoa harjoittaville kustantajille, ulkomaisista opettajista ja tutkijoista aiheutuvia menoja sekä kansainvälisiin avustusluontoisiin yhteistyöhankkeisiin liittyviä materiaaliavustuksia. Määrärahaa saa käyttää 85 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämisen menot 6 420 000 mk, josta enintään 3 000 000 mk on tarkoitettu Baltian ja muiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa harjoitettavaan avustusluontoiseen yhteistyöhön.

1993 määräraha	26 710 000
1992 menoarvio	27 820 000
1991 tilinpäätös	32 395 879

23. (29.99.27) *Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen*

Momentille myönnetään 13 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuudessa koulutusyksikössä järjestettävän väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen järjestämismenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 59 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaukseen määräaikaisiin tehtäviin.

1993 määräraha	13 500 000
1992 menoarvio	14 962 000
1991 tilinpäätös	14 985 087

25. (29.37.25) *Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta*

Momentille myönnetään 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tieteellisten kirjastojen atk-järjestelmiin liittyvien kehittämis-, ylläpito-, palkkaus- ja käyttömenojen sekä matkojen, atk-laitteiden hankintamenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tieteellisten kirjastojen atk-yksikön menojen kahden kuukauden osuus, koska mainittu yksikkö siirretään 1.3.1993 Helsingin yliopiston yhteyteen. Siirto on otettu huomioon momenttien 29.10.01 ja 29.10.20 määrärahojen mitoituksessa. Ulkopuolisille myytävistä järjestelmän palveluista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1993 määräraha	720 000
1992 menoarvio	4 290 000
1991 tilinpäätös	3 541 505

26. (29.37.26) *Eräät opettajankoulutuksen menot*

Momentille myönnetään 29 970 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksen ja opettajankoulutusyksiköiden opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen menojen maksamiseen sekä opetusharjoittelun ohjaajina toimivien opettajien koulutuksen menojen maksamiseen ja ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien menojen maksamiseen sekä suomalaisruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen sekä terveydenhuollon opettajien poikkeuskoulutukseen. Määrärahaa saa käyttää 57 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 700 000 mk siirtona momenteille 29.10.01, 20 ja 21 opettajankoulutuslain (844/71) 11 §:n mukaisina opintovapaan kustannuksina.

1993 määräraha	29 970 000
1992 menoarvio	34 000 000
1991 tilinpäätös	27 042 909

27. (29.37.27) *Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korkeakouluille tietokonepalveluja tuottavan osakeyhtiön osakkeiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1993 määräraha..... 13 150 000
1992 menoarvio..... 13 500 000
1991 tilinpäätös..... 10 000 000

39. Opintotuki

Selvitysosa: Korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/72) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukainen keskiasteen opiskelijoiden aikuisopintotuki koostuu korkeakouluopiskelijoiden opintotukea vastaavalla tavalla aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä, opintolainojen valtiontakauksesta sekä 1.7.1993 saakka korkotuesta. Rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa annetun lain (593/92) mukaan valtioneuvosto voi rajoittaa aikuisopintorahan saajien määrää. Iltaopiskelun ja lyhytkestoisen monimuotokoulutuksen opintotuesta luovutaan.

Ammatillisten oppilaitosten, lukion ja kansanopistojen muiden opiskelijoiden tukemiseen tarkoitettu opintotukilain (28/72) mukainen opintotuki sisältää opintorahan perusosan, asumislisän, huoltajakorotuksen sekä opintolainan valtiontakauksen ja korkotuen. Keskiasteen opiskelijoiden opintotuki on aikuisopintorahaa lukuunottamatta verotonta.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1990—91 seuraavasti:

	Opintorahan perusosat				Opintolainat			
	saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk	saajien lukum.	% opisk. määrästä	takausten määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot	38 900	39	69	198	2 700	3	21	838
Kansanopistot ja ammatilliset oppilaitokset	136 800	80	428	336	98 900	53	1 212	1 318
Korkeakoulut	58 200	53	270	516	53 600	48	792	1 642
Ulkomaiset oppilaitokset	2 900		12	476	2 700		44	1 781
Yhteensä	236 800	61	779	358	157 900	41	2 069	1 424
(1989—90 yht.	224 900		666	322	153 200		1 839	1 286)

Aikuisopintorahaa myönnettiin opintovuonna 1990—91 13 650 henkilölle 125,9 milj. mk. Koko vuodeksi aikuisopintorahaa saaneella keskimääräinen aikuisopintoraha oli 1 220 mk/kk. Edellisenä opintovuonna keskimääräinen aikuisopintoraha oli 1 120 mk/kk ja saajia oli 8 870.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1990—91 yhteensä 126,0 milj. mk kaikkiaan 25 300 henkilölle eli keskimäärin 542 mk/kk.

Opintorahan asumislisää myönnettiin opintovuonna 1990—91 yhteensä 316,9 milj. mk noin 84 200 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 409 mk/kk.

Korkotukea sai opintovuonna 1990—91 noin 256 000 henkilöä yhteensä 391,3 milj. mk eli keskimäärin 166 mk/kk.

Valtion opintotukikeskuksen tehtävänä on yhdessä oppilaitosten ja korkeakoulujen opintotukilautakuntien kanssa vastata opintotuen myöntämisestä, avustaa tukijärjestelmän kehittämisessä ja seurannassa sekä huolehtia opintotuen muusta hallinnosta.

Toimeenpano- ja asiantuntijavirastona toimivan valtion opintotukikeskuksen tulosalueet ovat opintotuen myöntämistoiminta sekä takausvastuutoiminta. Opetusministeriö on asettanut valtion opintotukikeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Opintotuen myöntämistoiminnan tulosalueella tavoitteena on käsittelyaikojen lyhentäminen

ja yksikkökustannuksien alentaminen. Hakuaikoja ja myöntämismenettelyä aikaistamalla pyritään ehkäisemään se, että opintotuen hakija joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen. Edellisenä opintovuonna tukea saaneen tulee saada seuraavan opintovuoden tuki ensimmäisen opiskelukuukauden aikana ja opintonsa aloittaneen kahden kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Takausvastuutoiminnan tulosalueella tavoitteena on ennalta ehkäistä lainasaatavien joutumista perittäväksi, ja huolehtia tehokkaasti ja taloudellisesti saatavien perinnästä.

Takaussaatavien perinnän kertymät arvioidaan työllisyystilanteen heikentymisen vuoksi alentuvan siten, että lyhennyksinä kertyy noin 4,0 % perittävänä olevasta lainakannasta. Vuonna 1991 kertymä oli 5,4 %.

Myöntämistoimen yksikkökustannusten arvioidaan alentuvan 1,8 % nykyisestä.

Neuvontaa ja opastusta laajennetaan maksullisena palvelutoimintana.

21. *Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 930 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 550 000 mk viivakoodilaitteiden hankintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirto momentille 29.39.22.

1993 määräraha	14 930 000
1992 menoarvio	14 350 000
1991 tilinpäätös	16 938 862

22. *Opintotuen muutoksenhakulautakunnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 630 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintotuen muutoksenhakulautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirto momentilta 29.07.21 ja yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirto momentilta 29.39.21.

1993 määräraha	630 000

52. *Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 650 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72) mukaiseen opintolainojen valtiontakaukseen ja korkotukeen, korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) ja opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukaiseen valtiontakaukseen sekä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 10 §:n nojalla luottolaitoksille lääkärien ja hammaslääkärien ulkomailla tapahtuvasta koulutuksesta suoritettaviin korkohyvityksiin.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki	560 000 000
Takausvastuusuoritukset	70 000 000
Korkoavustukset	20 000 000
Yhteensä	650 000 000

1993 määräraha	650 000 000
1992 menoarvio	580 000 000
1991 tilinpäätös	530 866 381

55. *Opintoraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 823 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72, muut. 88/74, muut. 65/77, muut. 23/80, muut. 36/81, muut. 550/82, muut. 48/83, muut. 39/84, muut. 166/85, muut. 14/86, muut. 95/87, muut. 1222/89, muut. 684/90, muut. 112/92) ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) sekä opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen sekä pakolaisille myönnettävän harkinnanvaraisen opintotuen maksamiseen.

Opintotukilain mukaisten opintorahojen perusosien kuukausittaiset enimmäismäärät ovat 1.7.1993 lukien seuraavat: Vanhempiensa luona asuvat lukiolaiset 340 mk, kodin ulkopuolella asuvat lukiolaiset 485 mk sekä kansanopistot ja ammatilliset oppilaitokset 505 mk. Opintoraha on korkeakouluissa avioliitossa olevilla, elatusvelvollisilla tai 20 vuotta täyttäneillä muualla kuin vanhempiensa luona asuvilla 1 570 mk, muualla asuvilla 20 vuotta nuoremmilla sekä vanhempien luona asuvilla 20 vuotta täyttäneillä 750 mk ja vanhempien luona asuvilla 20 vuotta nuoremmilla 350 mk kuukaudessa. Opin-

torahan perusosan huoltajakorotus on enintään 380 mk huollettavana olevalta lapselta.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Lukiolaisten opintorahat	75 000 000
Kansanopistojen ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	436 000 000
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	877 000 000
Huoltajakorotus	61 000 000
Asumislisä	371 000 000
Pakolaisten opintotuki	3 000 000
Yhteensä	1 823 000 000

1993 määräraha	1 823 000 000
1992 menoarvio	1 496 100 000
1992 II lisämääräraha	—11 500 000
1991 tilinpäätös	1 329 398 691

56. *Aikuisopintoraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 295 128 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92) ja opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) mukaisen aikuisopintotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1992 aikuisopintorahaa saa noin 22 000 henkilöä. Aikuisopintotuen perusteita on muutettu lukuperustelujen selvitysosassa eritellyllä tavalla. Aikuisopintotuen saamiselle on tarkoitus asettaa lisäehtoja määrärahan riittävyyden turvaamiseksi ja saajamäärän rajoittamiseksi 20 000:een vuonna 1993.

1993 määräraha	295 128 000
1992 menoarvio	285 000 000
1992 II lisämääräraha	—23 500 000
1991 tilinpäätös	250 233 734

57. *Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan 5 markalla ateriaa kohti perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä ateriakohtaista avustusta enintään 1 700 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelijaruokaloiden energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksina. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

1993 määräraha	30 000 000
1992 menoarvio	31 000 000
1991 tilinpäätös	29 298 514

(40.) Opetushallitus

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 29.07.

42. (29.42 ja 55) Valtion yleissivistävät oppilaitokset

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun sekä valtion ylläpitämien yhdeksän vammaisten lasten koulun menot.

Oppilaitosten talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Vuoden 1993 aikana on oppilaitoksissa tarkoitus antaa opetusta noin 2 000 oppilaalle.

Helsingin ranskalais-suomalaisen ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, peruskouluopetus ja lukio-opetus painottaen asianomaisen kielialueen kieltä ja kulttuuria. Opetusministeriön asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 1993 aikana yhteensä 120 peruskoulun päästötodistusta ja 90 ylioppilastutkintoa.

Valtion vammaisten lasten koulujen tulosalueet ovat peruskouluopetuksen antaminen vai-

keasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille ja tukipalvelut. Opetusministeriön asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa lisätään erityisesti tukipalvelujen osuutta.

21. (29.42.01, 21, 29, 29.50.27, osa ja 29.55.01, 21, 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 137 860 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Eräät valtion oppilaitokset	34 260 000
Vammaisten lasten koulut	103 600 000
Yhteensä	137 860 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon nettobudjetoitavina maksutuloina 280 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.29.42, sekä 2 670 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta. Tarkoituksena on, että eräiden valtion oppilaitosten lukioiden opiskelijoilta voidaan periä maksuja, joiden suuruus on enintään 500 mk lukuvuodessa.

1993 määräraha	137 860 000
1992 menoarvio	145 853 000
1991 tilinpäätös	147 072 774

74. (29.42.74 ja 29.55.74) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 49 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Helsingin ranskalais-suomalainen koulu.		53 000		9 000 000	23 000 000
	— peruskorjaus	3 511	21 500	6 124		
	— lisärakennus	2 854	31 500	11 037		
2.	Ruskeasuon koulu		49 400		15 400 000	26 000 000
	— lisärakennus	1 053	16 100	15 290		
	— peruskorjaus	3 596	33 300	9 260		
					Yhteensä	49 000 000

1993 määräraha	49 000 000
1992 menoarvio	16 000 000
1991 tilinpäätös	10 900 000

43. (29.43, 46 ja 52) Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset

Selvitysosa: Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1991 esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuina noin 593 000, mistä noin 392 000 ala-asteella ja noin 201 000 yläasteella. Lukuvuonna 1992—1993 vastaavan oppilasmäärän arvioidaan olevan noin 586 500. Vuoden 1991 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 843, joista ala-asteen kouluja 3 813, yläasteen kouluja 624, erityiskouluja 358 ja muita kouluja 48. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan vuonna 1993 noin 2 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 2 200 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1991 päivälukioissa noin 91 900 ja iltakoulujen lukioasteella aineopiskelijat mukaanluettuina noin 17 000. Päivälukioiden oppilasmäärä lisääntyi 5,1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1992—93 olevan päivälukioissa noin 98 400 ja iltakouluissa vastaavasti noin 17 000. Vuoden 1991 syksyllä oli toiminnassa 481 lukioasteen koulua, mistä iltalukioita oli 18. Lukion iltalinjoja oli 32. Lukion ensimmäisen luokan oppilasmäärä oli syksyllä 1991 55 % 16-vuotiaiden ikäluokasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1990 noin 19 300 mk oppilasta kohden peruskoulussa ja 19 000 mk oppilasta kohden lukiossa.

Kunta ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjä

saavat valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) perusteella. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 57 % peruskouluissa ja 56 % lukioissa.

Peruskoulun ja lukion rakentamisen valtionosuuskiintiöksi ehdotetaan 310 milj. mk vuoden 1993 tammikuun hintatasossa.

Lakisääteistä valtionapua saavissa Steinerkouluissa oli syksyllä 1991 1 912 oppilasta. Englantilaisessa koulussa oli 349, Helsingin kansainvälisessä koulussa 122 ja Helsingin Saksalaisessa koulussa 508 oppilasta. Ulkomailla toimii peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja 13, joissa oppilaita oli 299.

Vuoden 1991 syksyllä oli 140 kunnan, kuntainliiton tai yksityisen ylläpitämää musiikkioppilaitosta, joissa opiskeli noin 50 000 oppilasta. Valtionosuutta saavia musiikkioppilaitoksia oli 62, joista oli konservatorioita 11 sekä musiikkikouluja tai -opistoja 51. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai 50 musiikkioppilaitosta. Valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 33 000 oppilasta, joista noin 1 000 sai musiikkioppilaitoksen konservatorioasteella ammatillista koulutusta.

Pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten tarkoitus on supistaa lukion, peruskoulun ja musiikkioppilaitosten laskennallista yksikköhintaa 8 %.

21. *Ylioppilastutkintolautakunnan menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 690 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylioppilastutkintolautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää yhteensä enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa vastaavat tulot on merkitty momentille 12.29.43.

1993 määräraha	14 690 000
1992 menoarvio	14 500 000
1991 tilinpäätös	15 269 024

(24.) *Eräät yhteiset menot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentilla 29.43.25.

1992 menoarvio	707 000
1991 tilinpäätös	645 911

25. *Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 707 000 mk siirtona momentilta 29.43.(24), 2 200 000 mk momentilta 29.43.30 ja 6 900 000 mk momentilta 29.43.31.

1993 määräraha 9 600 000

30. *Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 267 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	1 261 000 000
Valtionosuus vuokriin	1 900 000
Valtionavustus (enintään).....	5 000 000
Yhteensä	1 267 900 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävät keskimääräiset yksikköhinnat ovat yhteensä noin 21 400 mk oppilasta kohti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 110 300 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta ja 2 200 000 mk siirtona momentille 29.43.25.

1993 määräraha	1 267 900 000
1992 menoarvio	1 407 160 000
1992 II lisämääräraha	—8 500 000
1991 tilinpäätös	1 401 031 499

31. (29.46.30) *Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 731 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisen peruskoulun ja taiteen perus-

opetuksen valtionosuuden maksamiseen. Taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 8 mk asukasta kohti. Määrärahasta saa käyttää enintään 19 000 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, Ruotsista ja muualta ulkomailta muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen, pakolaisopetuksen erityisjärjestelyihin, kokeilutoimintaan sekä vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	6 693 300 000
Taiteen perusopetus	17 000 000
Valtionavustus (enintään).....	19 000 000
Lisäavustus.....	2 000 000
Yhteensä	6 731 300 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävät keskimääräiset yksikköhinnat ovat yhteensä noin 22 200 mk oppilasta kohti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 mk siirtona momentilta 29.43.(35) sekä vähennyksenä 584 600 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta ja 6 900 000 mk siirtona momentille 29.43.25.

1993 määräraha	6 731 300 000
1992 menoarvio.....	8 663 100 000
1991 tilinpäätös.....	8 486 301 210

34. (29.43.32 ja 46.34) *Valtionosuus lukioiden ja peruskoulujen perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 221 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun ja lukion opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 1993 saa myöntää valtionosuutta peruskoulun ja lukion perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1993 tammikuun hintatasossa ovat rakentamisaikaisesti rahoitettavissa hankkeissa yhteensä enintään 50 000 000 mk ja jälkirahoitteisissa hankkeissa yhteensä enintään 260 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen lukioiden rakentamiseen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset rakennusaikaiset valtionosuudet	26 000 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät	
— rakennusaikaiset valtionosuudet..	57 000 000
— jälkirahoitteiset valtionosuudet...	135 000 000
Muut lakimääräiset menot	3 000 000
Yhteensä	221 000 000

Rakentamisluvista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994	1995	1996	1997	1998-
Vuonna 1992 ja sitä ennen myönnetyt luvat Valtionosuus Mmk.....	165	192	172	150	420
Vuonna 1993 myönnettävät luvat Valtionosuus Mmk.....	27	35	54	52	177
Yhteensä	192	227	226	202	597

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 142 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun lakiesityksen johdosta.

1993 määräraha	221 000 000
1992 menoarvio	290 150 000
1991 tilinpäätös	259 083 424

(35.) (29.46.35) *Lisäavustus yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.43.31 mitoituksessa.

1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 420 000

51. (29.43.52, 46.51, 52 ja 55) *Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77) 5 §:n mukaisen ja ulkomailla toimivasta peruskoulua vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81) 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen sekä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk ylimääräisen avustuksen maksamiseen lain (379/81) säännösten mukaan toimivien koulujen oppimateriaali- ja vuokramenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen Englantilaiselle koululle enintään 2 800 000 mk, Helsingin kansainväliselle koululle enintään 2 350 000 mk, Saksalaiselle koululle enintään 2 000 000 mk sekä enintään 2 000 000 mk avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle ja eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Steiner-kouluille.....	20 320 000
Valtionapu vieraskielisille kouluille (enintään).....	7 150 000
Valtionapu ulkomailla toimiville kouluille.....	6 180 000
Muut avustukset (enintään).....	2 000 000
Yhteensä	35 650 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 850 000 mk vaihto-oppilasjärjestöjen avustusten siirtona momentilta 29.08.50 ja vähennyksenä 1 500 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

1993 määräraha..... 35 650 000
1992 menoarvio..... 35 140 000
1992 I lisämääräraha 900 000
1991 tilinpäätös..... 33 874 337

52. (29.52.50) *Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 203 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten musiikin perus- ja ammattiopetusta antavien musiikkioppilaitosten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 300 000 ja musiikin ammattiopetuksessa enintään 164 000.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus musiikin perusopetukseen.....	174 160 000
Valtionosuus musiikin ammattiopetukseen	27 240 000
Harkinnanvarainen valtionavustus (enintään).....	2 500 000
Yhteensä	203 900 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 240 mk opetustuntia kohti musiikin perusopetuksessa ja noin 300 mk musiikin ammatillisessa koulutuksessa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä aikaisemmin momentilta 29.90.52 maksetut valtionosuudet ja vähennyksenä 16 900 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 20 harkinnanvaraista valtionavustusta saaneen musiikkioppilaitoksen valtionavustusten maksaminen sekä vastaavien oppilaitosten siirtäminen lakisääteisen valtionosuuden piiriin 1.8.1993 lukien.

1993 määräraha.....203 900 000
1992 menoarvio..... 66 427 000
1991 tilinpäätös..... 63 482 908

(46). Peruskoulut

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.43 laskelmissa.

(50). Eräät opettajankoulutuksen menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.60 ja 69 laskelmissa.

(51). Lastentarhanopettajaopistot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.60 laskelmissa.

(52). Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.43 laskelmissa.

(55). Vammaisten lasten koulut

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.42 laskelmissa.

(56). Kirjastotoimi

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.94 laskelmissa.

(58). Näkövammaisten kirjasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.94 laskelmissa.

Ammattiopetus

(Luvut 29.60, 65 ja 66)

Selvitysosa: Ammatillisia oppilaitoksia on 1.8.1993 lukien toiminnassa yhteensä 465, joista valtion 147, kuntien tai kuntainliittojen 263 ja yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä 55. Näissä oppilaitoksissa arvioidaan vuonna 1993 olevan keskimäärin 186 500 opiskelijaa, joista nuorisoasteella 156 000 ja aikuiskoulutuksessa 30 500. Lisäksi ammatillista koulutusta annetaan ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, konservatorioissa sekä eräissä kansanopistoissa ja urheiluopistoissa. Nuorten koulutuksen opiskelijamäärä kasvaa vuonna 1993 edelliseen vuoteen verrattuna lähes 1 500 opiskelijalla. Aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä alenee 6 500 opiskelijalla vuoden 1992 tasosta.

Väliaikaisen ammatillisen koulutuksen rahoitus yhdistetään vakinaisen koulutuksen rahoitukseen. Aiemmin nuorten väliaikaiseen koulutukseen varattuja määrärahoja kohdennetaan ammattikorkeakoulujen kokeilutoimintaan sekä muihin ammatillisen koulutuksen kehittämishankkeisiin.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan muodostamalla nykyisistä oppilaitoksista entistä toimintakykyisempiä. Oppilaitosten välistä työnjakoa tarkistetaan, oppilaitoksia yhdistetään ja toimintakykynsä menettäneitä oppilaitoksia lakkautetaan. Rationalisointitoimenpiteitä selvitetään tarkemmin luvuissa 29.60 ja 65. Tarkoitus on perustaa yksi yksityinen ja yksi kunnallinen taide- ja viestintäkulttuurioppilaitos.

Tarpeellisiin muutos- ja peruskorjaustöihin sekä lisätilojen rakentamiseen ehdotetaan valtion ammatillisissa oppilaitoksissa käytettäväksi vuonna 1993 yhteensä noin 183 milj. mk. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointien valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan yhteensä noin 162 milj. mk.

Valtioneuvosto on hyväksynyt 20.11.1991 koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 1991—96. Sen mukaan ammatillisen koulutuksen kehittämisen tavoitteina ovat koulutustason nostaminen, koulutuksen laadun parantaminen, koulutusrakenteen joustavuuden lisääminen ja jatko-opintomahdollisuuksien kehittäminen sekä toiminnan tehostaminen.

Kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisen liikkuvuuden ja työvoiman joustavan käytön parantamiseksi koulutus suunnitellaan entistä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Koulutussisältöjen valinnaisuutta lisätään ja samalla parannetaan mahdollisuuksia yksilöllisten opintokokonaisuuksien muodostamiseen yli oppilaitosmuotorajojen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintaa ja jatketaan nuorisoasteen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja joustavan koulutusrakenteen kokeiluja. Koulutuksen kansainvälistämiseksi lisätään vieraskielistä opetusta sekä osallistutaan yhteistyöprojekteihin ja vaihto-ohjelmiin. Koulutuksen suunnittelujärjestelmää kevennetään ja ammatillisten oppilaitosten toiminnan muuttamista koskevaa päätösvaltaa siirretään alue- ja paikallistasolle.

Valtion oppilaitosten kunnallistamista jatketaan.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1991—93 nuorten koulutuksessa
Valtion ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1993	Opiskelijoiden lukumäärä 1991	1992	1993	Opiskelijamäärän muutos 1992/93
Ammattioppilaitokset	9	5 770	5 900	6 000	100
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	4	990	1 000	1 200	200
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	16	2 650	2 400	2 100	—300
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	6	1 200	1 200	1 200	0
Maatalousalan oppilaitokset	31	4 190	4 000	3 800	—200
Merenkulkuoppilaitokset	3	570	600	600	0
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	19	2 420	2 600	2 600	0
Teknilliset oppilaitokset	18	14 290	14 500	14 700	200
Terveydenhuolto-oppilaitokset	29	18 730	21 500	22 000	500
Lastentarhanopettajaopistot	5	1 860	1 800	1 750	—50
Ammatilliset erityisoppilaitokset	6	380	400	450	50
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	1	50	50	50	0
Yhteensä	147	53 100	55 950	56 450	500

Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1993	Opiskelijoiden lukumäärä 1991	1992	1993	Opiskelijamäärän muutos 1992/93
Ammattioppilaitokset	93	40 350	40 700	41 000	300
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	9	1 660	1 800	1 900	100
Kauppaoppilaitokset	59	21 540	22 000	22 200	200
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	17	1 950	1 800	1 700	—100
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset	7	240	350	500	150
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	33	3 700	3 700	3 700	0
Maatalousoppilaitokset	3	480	400	380	—20
Sosiaalialan oppilaitokset	18	6 100	6 300	6 300	0
Teknilliset oppilaitokset	12	4 610	4 800	4 900	100
Terveydenhuolto-oppilaitokset	11	2 980	3 600	3 700	100
Ammatilliset erityisoppilaitokset	1		20	20	0
Yhteensä	263	83 610	85 470	86 300	830

Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1993	Opiskelijoiden lukumäärä 1991	1992	1993	Opiskelijamäärän muutos 1992/93
Ammattioppilaitokset	4	300	300	300	0
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	2	320	600	600	0
Kauppaoppilaitokset	9	5 130	5 200	5 400	200
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	7	1 100	1 000	900	—100
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset	1	20	50	50	0
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	2	480	450	450	0
Maatalousoppilaitokset	5	430	400	400	0
Sosiaalialan oppilaitokset	9	2 080	2 300	2 300	0
Teknilliset oppilaitokset	1	400	400	400	0
Terveydenhuolto-oppilaitokset	7	700	850	850	0
Ammatilliset erityisoppilaitokset	8	1 350	1 300	1 300	0
Yhteensä	55	12 310	12 850	12 950	100
Kaikki oppilaitokset yhteensä	465	149 020	154 270	155 700	1 430

60. (29.51, 60 ja 61) Valtion ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Valtion ammatillisten oppilaitosten vuoden 1993 talousarvio perustuu tulosbudjetointiin.

Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä valtion ammatillisille oppilaitoksille vuodelle 1993 alustavasti keskeisiksi tulostavoitteiksi kehittää oppilaitosten opetusmenetelmiä ja muuta toimintaa siten, että opiskelijan kyky itsenäiseen ja omatoimiseen opiskeluun lisääntyy, sekä kehittää koulutuksen tuloksellisuuden arviointia oppilaitosten itsearvioinnin pohjalta.

Oppilaitosten maksullinen palvelutoiminta on nettobudjetoitu. Maksullisen palvelutoiminnan tavoitteena on tukea koulutusta ja tarjota yhteiskunnan ja työelämän tarvitsemia koulutuspalveluja sekä edistää muulla toiminnalla pienten ja keskisuurten yritysten tiedon ja teknologian tasoa.

Valtion ammatillisista oppilaitoksista on vähennetty valtioneuvoston 27.2.1992 tekemän päätöksen johdosta 98 henkilötyövuotta 1.1.1993 ja 242 henkilötyövuotta 1.8.1993 lukien.

Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla heikosti toimivia oppilaitoksia.

1.8.1993 lukien yhdistetään Hyvinkään maatalousoppilaitos, Maatalousnormaalikoulu ja Rajamäen metsäoppilaitos; Paimion metsäoppilaitos ja Tuorlan maatalous- ja puutarhaoppilaitos; Ekenäs sjukvårdsläroanstalt-nimisen oppilaitoksen Åbolands vårdutbildning-niminen toimipiste ja Åbo hemslöjdslärarinstitut; Ypäjän hevostalousoppilaitos ja yksityinen ratsastusopisto; Selkolan metsäoppilaitos ja Anjalan maatalousoppilaitos; Savonlinnan metsäoppilaitos ja Valtion kalatalousoppilaitoksen Enonkosken toimipaikka; Nurmeksen maatalousoppilaitos ja Valtimon metsäoppilaitos; Runnin kotitalousoppilaitos ja Peltosalmen maatalousoppilaitos; Saarijärven metsäoppilaitos ja Tarvaalan maatalousoppilaitos; Korsholms lantbruksskolor, Korsholms skogsläroanstalt ja Korsholms läroanstalt för huslig och social utbildning; Ruukin maatalousoppilaitos ja Koivikon maatalousoppilaitos; sekä Ivalon kotitalousoppilaitos ja Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus, johon vuonna 1994 yhdistetään yksityinen kansanopisto.

Sääksmäen, Parikkalan, Jokioisten, Joroisten ja Pudasjärven maatalousoppilaitokset, Vehkalahden kotitalousoppilaitos sekä Tuomarniemen metsäoppilaitoksen Kurikan toimipiste, Etelä-Pohjanmaan ammattioppilaitoksen Alavuden sivukoulu ja Sotkamon metsäoppilaitoksen Kuhmon toimipiste lakkautetaan 1.8.1993 lukien. Kokkolan terveydenhuolto-oppilaitos, Kokkolan teknillinen oppilaitos sekä Kannuksen maatalousoppilaitos kunnallistetaan 1.8.1993 lukien.

Maksullisen palvelutoiminnan momentille on merkitty erillinen määräraha yhteensä 8 000 000 mk oppilaitosten maksullisen palvelutoiminnan hankekohtaisena tukena.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991 (kustannukset tuotannontekijälajeittain):

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
Työllisyyskoulutus	18 500 000	20 000 000	21 000 000
Täydennyskoulutus	37 600 000	20 000 000	24 000 000
Omaehtoinen koulutus	34 200 000	30 000 000	24 000 000
Muut suoritteet	70 200 000	59 000 000	56 000 000
Kehitysmaakoulutus	68 600 000	67 500 000	0
Tulot yhteensä	229 100 000	196 500 000	125 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	65 300 000	62 000 000	36 000 000
— muut henkilökustannukset	19 800 000	19 700 000	11 000 000

— aineet ja tarvikkeet	34 000 000	5 000 000	11 000 000
— ostetut palvelut	44 300 000	46 300 000	20 000 000
— muut muuttuvat kustannukset	21 700 000	20 000 000	12 000 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	1 700 000	5 000 000	1 500 000
— muut kiinteät kustannukset	3 800 000	34 903 000	3 500 000
Erilliskustannukset yhteensä	190 600 000	192 903 000	95 000 000
Käyttöjäämä	38 500 000	3 597 000	30 000 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	25 400 000	0	19 000 000
— pääomakustannukset	4 000 000	0	3 000 000
— muut yhteiskustannukset	4 100 000	0	3 000 000
Kustannukset yhteensä	224 100 000	192 903 000	120 000 000
Ylijäämä (+)[1]	+5 000 000	+3 597 000	+5 000 000

[1] ei sisällä tuloylijäämän käyttöä eikä käynnistysrahaa

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.60.21 ja 29.69.10 laskelmissa.

21. (29.50.27, osa, 29.51.01, 10, 21, 29, 29.60.01, osa, 21, 23, osa, 24, 26, osa, 27, osa, 29, osa, 70, osa, 71, 29.61.01, 21, 22, 28, 29, 70 ja 29.74.40, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 2 349 670 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein enintään 12 900 000 mk oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja 14 400 000 mk oppilaitosten kansainvälistämiseen. Kokeilu- ja kehittämistoimintaan varatusta määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin ja 100 000 mk urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi valtionhallintoon sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Vuoden 1993 aikana saa tehdä sellaisia valtion ammatillisten oppilaitosten toimitiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1993 jälkeen siten, että lisätilojen määrä on enintään 3 000 m^2.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu 2 000 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilujen opetushenkilöstön lisäkoulutukseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 447 000 mk 35 henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirtona momentille 28.60.21 1.3.1993 lukien ja 700 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) muuttamisesta. Tarkoituksena on, että valtion ammatillisten oppilaitosten opiskelijoilta voidaan periä maksuja, joiden suuruus on enintään 500 mk lukuvuodessa. Maksutulot on nettobudjetoitu tälle momentille. Opiskelijoiden maksuista arvioidaan kertyvän tuloja 25 000 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	2 497 170 000
Bruttotulot	147 500 000
— maksutulot	25 000 000
— muut tulot	122 500 000
Nettomenot	2 349 670 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 240 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun valtioneuvoston periaatepäätöksen johdosta.

1993 määräraha	2 349 670 000
1992 menoarvio	2 677 105 000
1992 I lisämääräraha	19 810 000
1992 II lisämääräraha	—62 220 000
1991 tilinpäätös	2 674 329 071

(23.) *Väliaikainen ammatillinen koulutus*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon

momenteilla 29.60.21, 29.60.25, 29.65.30, 29.65.50, 29.65.51 ja 29.69.33.

(24.) *Harjoittelutoiminta*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.60.21 laskelmissa.

25. (29.60.25 ja 60.23, osa) *Ammatillisen koulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 15 360 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämisestä, ammattikorkeakoulukokeiluista ja muista ammatillisen koulutuksen uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	15 360 000
1992 menoarvio	14 932 000
1991 tilinpäätös	7 000 000

(26.) *Opettajankoulutus*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.60.21 ja 29.69.10 laskelmissa.

(27.) *Oppilaitosten henkilöstön lisäkoulutus*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.60.21 ja 29.69.10 laskelmissa.

28. (29.60.28, osa) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen, mukaan lukien opetukseen liittyvän tilapäisen ja työsuhteisen henkilökunnan palkat, maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten opetustoiminnan menojen ja opetusvälineiden hankintamenojen sekä kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen siinä määrin kuin varainhoitovuotta edeltävänä vuonna maksullisesta palvelutoiminnasta saatavat tulot ovat ylittäneet momentilta suoritetut menot, joihin on lisätty maksullisen palvelutoiminnan hallinto- ja toimitilakustannukset sekä koneiden ja laitteiden pääomakustannukset.
Määrärahasta saa käyttää 5 800 000 mk teknologiapalvelutoiminnan laajuuteen sidottuun kehittämistukeen sekä avustukseen maksullisen palvelutoiminnan johdon palkkaukseen teknillisissä oppilaitoksissa sekä 2 200 000 mk hankekohtaisiin avustuksiin muissa oppilaitoksissa. Näitä määrärahoja saa käyttää myös oppilaitosten kehittämisprojekteihin.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä International Training Services (ITS) -toiminnan menot 74 342 000 mk, mistä 64 000 000 mk on nettobudjetoitu momentille 12.29.07, sekä kuuden henkilötyövuoden siirto momentille 28.60.21. Määrärahaa on tarkoitus käyttää enintään 139 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.
Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettavaan opetusministeriön päätökseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	128 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	125 000 000
Nettomenot	3 000 000

1993 määräraha	3 000 000
1992 menoarvio	202 964 000
1991 tilinpäätös	209 633 728

(29.) *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.60.21 ja 29.69.10 laskelmissa.

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.60.21 ja 29.69.10 laskelmissa.

(71.) *Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.60.21 laskelmissa.

74. (29.51.74, 60.74, 61.74 ja 61.77) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 182 765 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1 000 mk	mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Ammattioppilaitokset					
1.1.	Etelä-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Seinäjoki		43 500		41 200 000 (peruuntunut 1 500 000)	3 800 000
	— lisärakennus	2 788	25 000	8 967		
	— peruskorjaus	4 299	18 500	4 303		
1.2.	Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Oulu					
	— muutostyö	2 657	23 600	8 882	5 560 000	6 000 000
					Yhteensä	9 800 000
2.	Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
2.1.	Keski-Suomen kotitalousopettajaopisto		27 300		2 150 000	1 000 000
	— lisärakennus	1 970	16 500	8 376		
	— peruskorjaus	1 811	10 800	5 964		
					Yhteensä	1 000 000
3.	Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset					
3.1.	Jurvan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos		35 200		3 500 000	7 000 000
	— lisärakennus	3 620	28 900	7 983		
	— muutostyöt	1 049	6 300	6 006		
					Yhteensä	7 000 000
4.	Maatalousalan oppilaitokset					
4.1.	Koivikon maatalousoppilaitos, Muhos		24 800		8 500 000	10 400 000
	— lisärakennus	1 613	16 200	10 043		
	— peruskorjaus	1 280	8 600	6 719		
4.2.	Kempeleen puutarhaoppilaitos					
	— lisärakennus	2 533	18 000	7 106	500 000	1 200 000
					Yhteensä	11 600 000
5.	Merenkulkuoppilaitokset					
5.1.	Rauman merenkulkuoppilaitos					
	— asuntolan peruskorjaus	3 100	15 900	5 129		500 000
					Yhteensä	500 000
6.	Teknilliset oppilaitokset					
6.1.	Helsingin teknillinen oppilaitos, Hietalahden rakennusten peruskorjaus		178 600		118 700 000 (peruuntunut 1 225 000)	20 000 000
	— päärakennus	6 690	96 000	14 350		
	— konelaboratoriot	4 640	35 700	7 694		
	— uusi kemia	2 410	20 200	8 380		
	— sähkölaboratorio	3 448	18 000	5 220		
	— vanha kemia	1 487	8 700	5 851		
6.2.	Turun teknillinen oppilaitos		67 500		61 900 000 (peruuntunut 23 082)	5 600 000
	— lisärakennus	5 137	47 000	9 149		
	— peruskorjaus	6 253	20 500	3 278		
6.3.	Kotkan teknillinen oppilaitos		44 600		3 800 000	6 400 000
	— lisärakennus	2 035	18 500	9 091		
	— perusparannus	6 205	26 100	4 206		
6.4.	Mikkelin teknillinen oppilaitos		58 000		3 800 000	500 000
	— lisärakennus	3 985	36 000	9 034		
	— perusparannus	6 305	22 000	3 489		

6.5.	Tampereen teknillinen oppilaitos		15 300		1 700 000 (peruuntunut 253 033)	8 800 000
	— keittiön ja ruokalan laajennus.....	600	9 950	16 580		
	— korjaustyöt	954	5 350	5 608		
					Yhteensä	41 300 000
7.	Terveydenhuolto-oppilaitokset					
7.1.	Keski-Suomen terveydenhuolto-oppilaitos.....		55 000		32 545 000 (peruuntunut 146 437)	22 600 000
	— lisärakennus	6 084	49 000	8 054		
	— muutostyöt	896	6 000	6 696		
7.2.	Pohjois-Karjalan terveydenhuolto-oppilaitos		65 500		44 835 000	15 665 000
	— lisärakennus	4 917	44 500	9 050		
	— muutostyöt	3 304	21 000	6 356		
7.3.	Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos					
	— lisärakennus	5 203	42 000	8 072	28 000 000	14 000 000
7.4.	Helsingin IV terveydenhuolto-oppilaitos, I vaihe					
	— uudisrakennus	5 821	61 000	10 479	3 620 000	11 500 000
					Yhteensä	63 765 000
8.	Ammatilliset erityisoppilaitokset					
8.1.	Arlainstituutti, Espoo					
	— kuntoutusosaston lisärakennus	804	10 300	12 811		500 000
					Yhteensä	500 000
9.	Ammatilliset opettajakorkeakoulut					
9.1.	Hämeenlinnan ammatillisen opettajakorkeakoulun peruskorjaus	6 554	34 000	5 188	14 100 000	—
					Yhteensä	—
10.	Lastentarhanopettajaopistot					
10.1.	Helsingin lastentarhanopettajaopisto....		41 000		3 400 000	7 000 000
	— peruskorjaus.....	2 800	21 000	7 500		
	— lisärakennus	1 640	20 000	12 195		
					Yhteensä	7 000 000
11.	Oppilaitosten suunnittelu, pienehköt rakennushankkeet ja tilapäisten rakennusten siirto.....					33 100 000
					Yhteensä	33 100 000
12.	Koulutilojen pienehköt rakennushankkeet ja metsien perusparannukset.....					7 200 000
					Yhteensä	7 200 000
					Yhteensä	182 765 000

Oppilaitosten ja koulutilojen pienehköihin rakennushankkeisiin liittyviä, valtion talousarviosta annetun lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1993 tehdä siten, että niistä vuoden 1993 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin käyttötarkoitusta on laajennettu. Kohdassa 1.2. myönnettyihin määrärahoihin sisältyy 1 060 000 mk vuoden 1992 menoarvion momentilla 28.64.13 myönnettyjä määrärahoja. Käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Hankkeet 1—10 ...	150	150	50	30
Hankkeet 11	10	10	—	—
Hankkeet 12	2	—	—	—
Yhteensä	162	160	50	30

1993 määräraha 182 765 000
1992 menoarvio 261 870 000
1992 I lisämääräraha 3 900 000
1991 tilinpäätös 297 860 000

87. (29.60.87 ja 61.87) *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 030 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 3 530 000 mk Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen kiinteistöjen maksamattoman kauppahinnan korkomenoihin, 16 500 000 mk Rovaniemen kaupungin ja valtion välillä tehdyn kiinteistöjen vaihtoa koskevan välirahan maksamiseen sekä 1 000 000 mk koulutilojen ja havaintometsien maaomaisuuden järjestelyihin.

Selvitysosa: Valtion ja Rovaniemen kaupungin välillä on tehty kiinteistövaihtoa koskeva sopimus, jonka mukaan kaupunki rakentaa teknilliselle oppilaitokselle noin 2 540 m^2:n suuruisen lisärakennuksen.

1993 määräraha 21 030 000
1992 menoarvio 3 600 000
1991 tilinpäätös 4 000 000

(61.) Koulutilat ja metsät

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon luvun 29.60 laskelmissa.

65. (29.65 ja 67) Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä eräitä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla toimintakykynsä menettäneitä yksiköitä.

Kuusi kunnallista oppilaitosta ja kolme sivutoimipaikkaa sekä yksi yksityinen oppilaitos lakkautetaan 1.8.1993 lukien. Kaksi kunnallista oppilaitosta yhdistetään, kaksi yksityistä oppilaitosta yhdistetään ja kolme valtion oppilaitosta kunnallistetaan 1.8.1993 lukien. Yksi yksityinen oppilaitos kunnallistetaan 1.1.1993 lukien. Tarkoitus on perustaa yksi kunnallinen ja yksi yksityinen taide- ja viestintäkulttuurioppilaitos.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta siten, että ammatillisissa oppilaitoksissa jo aloitetun työvoimapoliittisen koulutuksen loppuun saattamiseksi myönnetään edelleen valtionosuutta.

30. (29.60.23, osa, 65.30, 35, 69.33, osa ja 74.40, osa) *Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 246 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina toiminnan käynnistämiseen 2 700 000 mk, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen 500 000 mk, Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen 400 000 mk, opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan 12 300 000 mk ja opetusministeriön määräämin perustein 20 600 000 mk oppilaitosten kansainvälistämiseen. Kokeilu- ja kehittämistoimintaan tarkoitetusta avustuksesta saa käyttää enintään 5 000 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun

lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Selvitysosa: Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 57 %. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 35 000 mk opiskelijaa kohti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 230 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta ja 1 300 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	2 033 000 000
Valtionosuus vuokriin ja vuokra-arvoihin	177 000 000
Valtionavustukset	36 500 000
Yhteensä	2 246 500 000

1993 määräraha	2 246 500 000
1992 menoarvio	2 385 486 000
1992 II lisämääräraha	—77 400 000
1991 tilinpäätös	2 257 466 978

(32.) *Kunnallisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.65.34 laskelmissa.

34. (29.65.32 ja 37) *Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 190 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten perustamishankkeiden ja eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 4 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1993 saa myöntää valtionosuutta jälkirahoitteisille perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1993 hintatasossa yhteensä enintään 245 000 000 mk.

Edellisen lisäksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamiseen liittyen Keski-Pohjanmaan ammatillisen koulutuksen kuntainliitolle saa myöntää vuosina 1993—1995 valtionosuutta yhteensä 30 334 000 mk Kokkolan terveydenhuolto-oppilaitoksen kiinteistön lunastamista varten. Maksamattomalle osalle maksetaan lisäksi korkoa.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset rakennusaikaiset valtionosuudet	4 600 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen toteuttamisohjelmien edellyttämät	
— rakentamisaikaiset valtionosuudet	15 000 000
— jälkirahoitteiset valtionosuudet	125 000 000
— kalusto- ja laitehankkeiden valtionosuudet	43 000 000
Rakentamisen korkotuki	3 000 000
Yhteensä	190 600 000

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamisohjelmista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1994	1995	1996	1997	1998-
Ennen vuotta 1993 vahvistetut toteuttamisohjelmat.	158,5	140,7	122,1	100,0	135,0
Vuonna 1993 myönnettävät valtionosuudet	24,9	53,6	53,0	52,0	174,8
Yhteensä	183,4	194,3	175,1	152,0	309,8

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 132 300 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten luovuttamisesta Keski-Pohjanmaan ammatillisen koulutuksen kuntainliitolle.

1993 määräraha	190 600 000
1992 menoarvio	281 230 000
1991 tilinpäätös	237 816 671

(35.) *Eräät avustukset*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.65.30 laskelmissa.

37. *Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen myöntämiseen Keski-Pohjanmaan ammatillisen koulutuksen kuntainliitolle Kokkolan terveydenhuolto-oppilaitoksen kiinteistön lunastamista varten.

1993 määräraha	13 500 000

50. (29.60.23, osa, 67.50, 52, 69.33, osa ja 74.40, osa) *Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 283 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisen ammatillisten oppilaitosten ja opettajankoulutuslaitosten valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina opettajankoulutukseen 9 000 000 mk, toiminnan käynnistämiseen 500 000 mk, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen 100 000 mk, ohjelmistotuotantoon ja ohjelmien hankintaan 150 000 mk, opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan 2 800 000 mk ja opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kansainvälistämiseen 2 800 000 mk. Kokeilu- ja kehittämistoimintaan varatusta avustuksesta saa käyttää enintään 700 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 37 §:n mukaisena avustuksena enintään 450 000 mk Päijät-Hämeen maatalousoppilaitoksen toiminnan turvaamiseksi.

Selvitysosa: Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 53 %. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 30 000 mk opiskelijaa kohti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 30 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	249 200 000
Valtionosuus vuokriin ja vuokra-arvoihin	18 000 000
Valtionavustukset	15 800 000
Yhteensä	283 000 000

1993 määräraha	283 000 000
1992 menoarvio	272 590 000
1992 II lisämääräraha	—10 100 000
1991 tilinpäätös	270 571 088

51. (29.60.23, osa, 67.51 ja 69.33, osa) *Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 133 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89) 10 b §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen. Valtionavustusta saa maksaa enintään 155 valtionavustukseen oikeutetun opettajan ja rehtorin palkkauskustannuksiin ja enintään 11 000 000 mk rakennuslainojen korko- ja kuoletusmenoihin.

Selvitysosa: Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin	54 200 000
Valtionavustus koulukuljetuksiin	700 000
Valtionavustus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin	13 000 000
Valtionavustus vuokriin	4 000 000
Valtionavustus muihin menoihin	61 100 000
Yhteensä	133 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan valtionavustuksen ennakoihin 130 800 000 mk sekä aikaisempien vuosien osasuorituksiin ja loppusuorituksiin 2 200 000 mk.

Vuonna 1993 on tarkoitus yhdistää kaksi ammatillista erityisoppilaitosta.

1993 määräraha	133 000 000
1992 menoarvio	134 604 000
1991 tilinpäätös	129 098 850

53. (29.67.53 ja 57) *Valtionosuus ja -avustus yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten perustamishankkeiden ja eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 4 §:n ja 10 a §:n (674/89) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1993 saa myöntää valtionosuutta jälkirahoitteisille perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1993 hintatasossa yhteensä enintään 45 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen toteuttamisohjelmien edellyttämät	
— rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	3 600 000
— jälkirahoitteiset valtionosuudet	10 200 000
— kalusto- ja laitehankkeiden valtionosuudet	3 000 000
Rakentamisen korkotuki	200 000
Yhteensä	17 000 000

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamisohjelmista ja valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1994	1995	1996	1997	1998-
Ennen vuotta 1993 vahvistetut toteuttamisohjelmat.	18,1	20,3	18,1	15,0	20,0
Vuonna 1993 myönnettävät valtionosuudet	0,5	6,6	10,1	9,5	31,3
Yhteensä	18,6	26,9	28,2	24,5	51,3

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 25 800 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

1993 määräraha	17 000 000
1992 menoarvio	14 670 000
1991 tilinpäätös	19 839 968

66. (29.74) Oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

27. (29.74.27) *Kurssitoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) mukaisen tietopuolisen koulutuksen järjestämismenojen sekä siinä tarvittavien koneiden, laitteiden ja opetusvälineiden hankintamenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk kalusto-, kone- ja opetusvälineiden hankintoihin.

Selvitysosa: Tietopuolisessa koulutuksessa arvioidaan olevan noin 7 000 oppilasta vuonna 1993.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän valtion-

avun ennakoihin 55 400 000 mk, vuoden 1992 osasuorituksiin 8 000 000 mk ja loppusuorituksiin 7 500 000 mk.

1993 määräraha	70 900 000
1992 menoarvio	64 700 000
1991 tilinpäätös	67 604 311

30. (29.74.30) *Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 910 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) 22, 27 ja 28 a §:n mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuutta saa maksaa enintään 74 henkilön palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille.	6 110 000
Lisätty valtionosuus kehitysalueella oleville kunnille	800 000
Yhteensä	6 910 000

1993 määräraha	6 910 000
1992 menoarvio	6 179 000
1991 tilinpäätös	6 410 916

40. (29.74.40, osa) *Korvaus työnantajille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuksista aiheutuviin korvauksiin työnantajille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaukset työnantajille	74 500 000
Lisäkorvaus kehitysalueella	3 500 000
Yhteensä	78 000 000

Selvitysosa: Momentille 29.74.40 sisältyneet koulutussopimuksiin maksettavat korvaukset on otettu huomioon momenttien 29.60.21, 29.65.30 ja 29.65.50 laskelmissa.

Vuonna 1993 tavoitteena on 7 000 voimassa olevaa oppisopimusta.

1993 määräraha	78 000 000
1992 menoarvio	98 000 000
1991 tilinpäätös	103 915 530

(67.) Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Luku on yhdistetty lukuun 29.65.

69. (29.68 ja 69) Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Yleissivistävää aikuiskoulutusta annetaan kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa sekä iltalukioissa (luku 29.43) ja korkeakouluissa (luku 29.10).

Kansanopistoja oli työvuonna 1990—1991 yhteensä 93. Opiskelijamäärä perusoppijaksolla oli noin 6 100 ja kursseilla noin 75 000. Opiskelijaviikkojen kokonaismäärä oli noin 270 000. Opistot saavat valtionapua kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) muuttamisesta annettavan lain nojalla 70 % käyttökustannuksista sekä ammatilliseen koulutukseen ja peruskoulu- ja lukiokoulutukseen 45—60 % käyttökustannuksista. Vuonna 1991 ammatillisen koulutuksen osuus koko toiminnasta oli noin 23 %. Pieniä kansanopistoja on tarkoitus yhdistää ja lakkauttaa vuodesta 1994 lukien.

Työvuonna 1990—91 kansalais- ja työväenopistoja oli 278 ja niissä opiskeli noin 660 000 henkilöä. Kokonaistuntimäärä oli noin 2 300 000 tuntia. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) nojalla 45—60 % käyttökustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on noin 56 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1990 opintokeskuksia oli toiminnassa 11. Valtionapua saaneiden opintokerhojen määrä oli noin 16 200 ja valtionapuun oikeuttavien luentotilaisuuksien määrä noin 7 600 ja kurssien määrä noin 8 500. Opintokeskus saa

valtionapua opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) 2 §:n nojalla noin 80 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1991 kesäyliopistoja oli 21 ja niissä oli noin 60 000 opiskelijaa. Opetustuntien määrä oli noin 70 000 tuntia.

Lakisääteisen valtionavun piirissä on neljä kirjeopistoa.

Opetushallituksen alaista ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi lähinnä luvuista 29.60 ja 29.65, joihin sisältyvät aikuisten ammatillinen peruskoulutus ja jatkolinjat. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla opiskelevien määrän arvioidaan olevan 40 000 vuonna 1992. Opiskelijamäärä alenee 33 500 opiskelijaan vuonna 1993.

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi oppisopimuskoulutuksena, kesäyliopistojen järjestämänä koulutuksena ja kansanopistoissa sekä iltalukioissa (luku 29.43) ja maksullisena täydennyskoulutuksena ja avoimena korkeakouluopetuksena (luku 29.10).

Valtio osallistuu omaehtoisen lisäkoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskunnallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin, johon ei muutoin olisi riittävästi maksullista kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaisuudessaan työnantaja. Määrärahat maksullisen palvelutoiminnan kehittämiseen ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.28, 29.65.30, 29.65.50 ja 29.69.28. Vuonna 1991 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän kurssitoiminnan opiskelijapäivien määrä oli yhteensä noin 500 000. Vuonna 1993 vastaavan luvun arvioidaan olevan 600 000.

Lääninhallitukset ostavat omaehtoista ja yhteiskunnallisesti tärkeää täydennyskoulutusta ammatillisilta oppilaitoksilta ja aikuiskoulutuskeskuksilta. Oppilaitosten kannalta täydennyskoulutus on aina maksullista palvelutoimintaa. Opetushallitus päättää kuitenkin romanien aikuiskoulutuksen valtionrahoituksesta.

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset järjestävät ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskukset rahoittavat toimintansa pääasiassa koulutuksesta ja muusta toiminnasta saamillaan tuloilla. Ne myyvät koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Opetusministeriön pääluokan määrärahoilla rahoitetaan aikuiskoulutuskeskusten tarvitsemia perusresursseja.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten toimintaa rahoitetaan tästä luvusta. Vuonna 1993 oppilaitoksia on yhteensä 54 ja niissä arvioidaan olevan vähintään vuoden pituisessa koulutuksessa noin 1 500 opiskelijaa. Erikoisoppilaitosten järjestämän kurssitoiminnan määrä vuonna 1991 oli yhteensä noin 360 000 oppilastyöpäivää.

Opetushallinnon henkilöstökoulutusta järjestetään Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksessa ja Heinolan kurssikeskuksessa. Näiden laitosten talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin ja tulosalueet ovat opetushallinnon henkilöstön täydennyskoulutus sekä opettajien pätevöittävä koulutus. Opetusministeriön asettaman tulostavoitteen mukaan opetushallinnon henkilöstökoulutus tukee ja edistää koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamista avustamalla opetushallintoa valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin liittyvän koulutuksen järjestämisessä sekä edistää koulutus- ja kehittämistoiminnalla oppilaitosten siirtymistä tulosohjaukseen. Näiden laitosten maksullinen palvelutoiminta budjetoidaan nettobudjetointiperiaatteella vuonna 1993.

10. (29.50.01, 27, osa ja 29 sekä 29.60.01, osa, 26, osa, 27, osa, 29, osa ja 70, osa) *Opetushallinnon henkilöstökoulutus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen toimintamenojen sekä opetushallinnon henkilöstön täydennyskoulutuksen ja opettajien pätevöittävän koulutuksen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 47 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toimintamenot	14 420 000
Henkilöstön täydennyskoulutus	12 500 000
Opettajien pätevöittävä koulutus	18 200 000
Yhteensä	45 120 000

1993 määräraha	45 120 000
1992 menoarvio	49 355 000
1992 II lisämääräraha	—270 000
1991 tilinpäätös	38 590 521

25. *Aikuiskoulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 410 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 620 000 mk siirtona momentilta 29.08.50, 700 000 mk siirtona momentilta 29.60.21, 1 300 000 mk siirtona momentilta 29.65.30 ja 200 000 mk siirtona momentilta 29.69.55.

1993 määräraha	14 410 000
1992 menoarvio	17 662 000
1991 tilinpäätös	18 000 000

26. *Ammatilliset pätevyystutkinnot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain (32/72) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk tutkintojen suunnittelu-, kehittämis- ja tarkastusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkittavien määrän arvioidaan vuonna 1993 olevan 3 000 henkilöä. Vuonna 1991 tutkintoihin osallistui 2 853 henkilöä. Määrärahasta arvioidaan käytettävän valtionavun ennakoihin 4 350 000 mk ja vuoden 1992 loppusuorituksiin 1 000 000 mk.

1993 määräraha	5 850 000
1992 menoarvio	5 850 000
1991 tilinpäätös	4 727 484

28. (29.50.28 ja 60.28, osa) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 mk. Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen maksullista toimintaa tuetaan 1 000 000 markalla. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen järjestämiä pienille kohderyhmille tarkoitettuja kursseja.

Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan menot	5 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 000 000
Nettomenot	1 000 000

1993 määräraha	1 000 000
1992 menoarvio	4 913 000
1991 tilinpäätös	2 993 933

30. (29.68.30) *Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 366 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 000 000.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 320 mk opetustuntia kohti. Valtionosuuteen oikeuttava laskennallinen tuntimäärä on 300 000 pienempi kuin lukuvuonna 1990—91.

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus vuodelle 1993	357 000 000
Valtionosuus vuokra-arvoihin	9 100 000
Yhteensä	366 100 000

1993 määräraha	366 100 000
1992 menoarvio	416 661 000
1991 tilinpäätös	455 935 288

31. (29.69.30 ja 31) *Valtionavustus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 860 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun harkinnanvaraisen korvauksen maksamiseen sekä ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtionavustuksen maksamiseen ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten omien rakennusten perustamiskustannuksiin ja ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus perustamiskustannuksiin	30 000 000
Rakentamisen korkotuki	860 000
Yhteensä	30 860 000

Selvitysosa: Ennen vuotta 1993 vahvistettujen rakennushankkeiden hankesuunnitelmista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 15 000 000 mk vuonna 1994, 15 000 000 mk vuonna 1995 ja 5 000 000 mk vuonna 1996.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 760 000 mk vuonna 1994, 650 000 mk vuonna 1995, 560 000 mk vuonna 1996, 400 000 mk vuonna 1997 ja 340 000 mk myöhempinä vuosina.

1993 määräraha	30 860 000
1992 menoarvio	10 890 000
1991 tilinpäätös	10 399 986

32. *Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 256 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) mukaiseen toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk erityisavustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toiminta-avustukset	120 000 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen	89 000 000
Vuokra-arvojen korvaaminen	13 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset	30 000 000
Erityisavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	256 000 000

Selvitysosa: Toiminta-avustuksen määrä muutetaan 20 %:ksi kustannuksista.

1993 määräraha	256 000 000
1992 menoarvio	278 000 000
1991 tilinpäätös	281 496 086

33. (29.60.23, osa ja 29.69.33, osa) *Ammatillinen aikuiskoulutus*

Momentille myönnetään 188 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87) muuttamisesta annetun lain (717/92) 31 d §:n mukaiseen ammatilliseen täydennyskoulutukseen, lain (766/90) 10 d §:n mukaiseen ammatilliseen kurssitoimintaan sekä ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 15 ja 16 §:n mukaan lääninhallitusten ostaman täydennyskoulutuksen sekä lääninhallitusten ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostaman ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa väliaikaisena koulutuksena aloitetun koulutuksen valtionavustuksen maksamiseen sekä väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien osa- ja loppusuoritusten maksamiseen. Momentin määrärahasta on tarkoitettu 6 000 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Valtion rahoitus ammatilliseen täydennyskoulutukseen tulee kohdistaa siten, että ns. omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus ammatillisessa täydennyskoulutuksessa saa olla enintään 85 prosenttia kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että romanien aikuiskoulutuksen samoin kuin lain (766/90) perusteella ammatillisten erityisoppilaitosten kurssitoiminnan menot korvataan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 35 000 000 mk osa- ja loppusuorituksiin.

1993 määräraha	188 400 000
1992 menoarvio	229 237 000
1992 II lisämääräraha	—15 000 000
1991 tilinpäätös	145 977 237

50. (29.68.50) *Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 329 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) (HE) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk lisäavustusten maksamiseen ja 1 000 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 1 707 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kansanopistojen valtionavusta annetun lain muuttamisesta siten, että valtionapu alenee 10 prosenttiyksikköä.

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu palkkausmenoihin	203 400 000
Valtionapu muihin menoihin	126 100 000
Yhteensä	329 500 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 251 100 000 mk valtionavun ennakoiden, 55 000 000 mk osasuoritusten ja 23 400 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1993 määräraha	329 500 000
1992 menoarvio	337 650 000
1991 tilinpäätös	295 254 251

51. (29.69.50 ja 51) *Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 122 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 11 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen, ammattikorkeakoulukokeiluihin sekä monimuotoopetuksen järjestämismenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten ammatillisten erikoisoppilaitosten rakentamiseen vuonna 1986 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä avustusta Ammattienedistämislaitokselle enintään 4 000 000 mk, Finnairin ilmailuopistolle enintään 1 400 000 mk, Pohjois-Suomen teollisuusopistolle enintään 1 000 000 mk ja Suomen yrittäjäopistolle enintään 800 000 mk.

Selvitysosa: Ammatillisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 11 §:n ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen perusteella valtionavustusta 30—75 % lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin.

Valtionosuuden arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin	45 200 000
Valtionavustus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin	1 600 000
Valtionavustus vuokrista ja vuokra-arvoista aiheutuviin kustannuksiin	13 700 000
Valtionavustus muihin menoihin	55 000 000
Ylimääräinen avustus	7 200 000
Yhteensä	122 700 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 92 700 000 mk valtionavustuksen ennakoihin, 5 000 000 mk osasuorituksiin ja 25 000 000 mk loppusuorituksiin.

1993 määräraha	122 700 000
1992 menoarvio	131 353 000
1991 tilinpäätös	131 803 276

52. (29.69.57) *Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen ammatillisten erikoisoppilaitosten opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisiin perustamishankkeisiin ja ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisiin perustamiskustannuksiin.

Vuonna 1993 saa myöntää valtionavustusta

ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamishankkeille enintään 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Ennen vuotta 1993 hyväksyttyjen toteuttamisohjelmien edellyttämät valtionavustukset	2 000 000
Vuonna 1993 myönnettävät valtionavustukset	7 000 000
Yhteensä	9 000 000

1993 määräraha	9 000 000
1992 menoarvio	9 200 000
1991 tilinpäätös	9 000 000

53. (29.68.54, 69.53 ja 54) *Valtionavustus järjestöille*

Momentille myönnetään 49 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen järjestöille vapaaseen sivistystyöhön, Maatalouskeskusten Liitto ry:lle, Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselle ja Marttaliitto ry:lle sekä näiden piirijärjestöille ja Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, koti- ja laitostalousoppilaitosten neuvontapalvelulle, käsi- ja taideteollisuusliitolle sekä käsi- ja taideteollisuusyhdistyksille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus kotitalousneuvontajärjestöille	16 300 000
Avustus käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	18 600 000
Avustus opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	8 800 000
Avustus laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille	2 300 000
Avustus eräille sivistysjärjestöille	1 700 000
Avustus Karjalan Liitto ry:lle	1 250 000
Avustus Kuivajärven ja Hietajärven vienankarjalaiskylien sivistystyöhön ja elvytykseen	50 000
Avustus suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	250 000
Yhteensä	49 250 000

1993 määräraha	49 250 000
1992 menoarvio	54 400 000
1991 tilinpäätös	59 536 582

55. (29.68.55) *Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) (HE) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 180 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen. Opintokeskuksissa saa olla valtionapuun oikeuttavia luentotunteja enintään 11 700 ja kurssitunteja enintään 112 500.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavien luento- ja kurssituntien määrää on pienennetty 10 %. Opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) 2 §:n 2 ja 4 kohdat kumotaan väliaikaisesti.

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu opintokeskusten yleismenoihin	28 450 000
Valtionapu ohjaajakoulutukseen	150 000
Valtionapu opintokerhotoimintaan	7 200 000
Valtionapu luentotoimintaan	400 000
Valtionapu kurssitoimintaan	24 000 000
Yhteensä	60 200 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 47 400 000 mk valtionavun ennakoiden, 5 000 000 mk osasuoritusten ja 7 800 000 mk loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 200 000 mk siirtona momentille 29.69.25, 300 000 mk yhden opintokeskuksen toiminnan lakkaamisen johdosta, 7 000 000 mk edellä mainitun lain muutoksen johdosta sekä 7 400 000 mk valtionapuun oikeuttavien tuntimäärien pienentämisen johdosta.

1993 määräraha	60 200 000
1992 menoarvio	74 681 000
1991 tilinpäätös	71 922 398

56. (29.68.56 ja 69.59) *Valtionavustukset kesäyliopistoille ja kirjeopiskeluun*

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille niiden toiminnasta sekä yhteisestä tiedotus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös kirjeopiskelun ja -opetuksen valtionavusta annetun lain (1079/79) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 4 §:n mukaiseen valtionapuun enintään 3 600 000 mk, lain 7 §:n mukaiseen harkinnanvaraiseen valtionapuun enintään 300 000 mk sekä yleissivistävän pohjakoulutuksen täydentämiseen tarkoitettuihin lisäavustuksiin 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu kesäyliopistoille	5 200 000
Valtionapu kirjeopiskeluun	4 400 000
Yhteensä	9 600 000

1993 määräraha 9 600 000
1992 menoarvio 10 000 000
1991 tilinpäätös 8 685 000

57. (29.68.52 ja 57) *Eräät rakennusavustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) mukaisten avustusten maksamiseen kansanopistojen rakennustöihin.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rakennusavustukset kansanopistoille	7 000 000
Opistojen korkotuki	600 000
Yhteensä	7 600 000

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 410 000 mk vuonna 1994, 256 000 mk vuonna 1995, 140 000 mk vuonna 1996, 62 000 mk vuonna 1997 ja 90 000 mk myöhempinä vuosina.

1993 määräraha 7 600 000
1992 menoarvio 7 700 000
1991 tilinpäätös 13 430 000

(74.) Koulutussopimus- ja oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen määrärahat on otettu huomioon lukujen 29.65 ja 66 laskelmissa.

80. Varastokirjasto

Selvitysosa: Varastokirjastotoiminnan maksullistamista selvitetään vuoden 1993 aikana.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 880 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 21 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilötyövuoden väheneminen.

1993 määräraha 2 880 000
1992 menoarvio 3 278 000
1991 tilinpäätös 3 034 101

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 520 000 mk.

1993 määräraha 1 520 000
1992 menoarvio 1 494 000
1991 tilinpäätös 1 858 987

81. Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 810 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 10 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha 1 810 000
1992 menoarvio 1 925 000
1991 tilinpäätös..... 1 794 763

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 1 180 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta sekä siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja apurahojen maksamiseen kansainvälisen tutkijanvaihdon menoihin.
Selvitysosa: Maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.01.

1993 määräraha 1 180 000
1992 menoarvio 1 170 000
1991 tilinpäätös..... 1 282 000

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 7 710 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 39 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 38 ja työsopimussuhteisia yksi.

1993 määräraha 7 710 000
1992 menoarvio 8 203 000
1991 tilinpäätös..... 7 962 678

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 787 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan sekä tulkkitutkintolautakunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.
Selvitysosa: Määrärahan lisäys on tarkoitettu uudesta tulkintutkinnosta aiheutuviin menoihin. Määrärahasta on 507 000 mk tarkoitettu virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan sekä tulkkitutkintolautakunnan menoihin. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettu asetus (158/81) säätelee suoritteista perittävät maksut. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.01.

1993 määräraha 1 787 000
1992 menoarvio 1 600 000
1991 tilinpäätös..... 1 362 216

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 4 430 000 mk.

1993 määräraha 4 430 000
1992 menoarvio 4 583 000
1991 tilinpäätös..... 4 500 000

83. Arkistolaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 26 130 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 176 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha..... 26 130 000
1992 menoarvio..... 27 801 000
1991 tilinpäätös..... 26 880 208

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 130 000 mk. Määrärahaa saa käyttää arkistolaitoksen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

1993 määräraha 4 130 000
1992 menoarvio 4 220 000
1991 tilinpäätös..... 4 150 093

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.83.

1993 määräraha	700 000
1992 menoarvio	532 000
1991 tilinpäätös	523 527

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 860 000 mk.

1993 määräraha	3 860 000
1992 menoarvio	3 432 000
1991 tilinpäätös	4 100 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	2 500 000
1991 tilinpäätös	9 750 000

(84.) Museovirasto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvun 29.93 laskelmissa.

(85). Suomenlinnan hoitokunta

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvun 29.93 laskelmissa.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat

(Luvut 29.88, 90 ja 98)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1993 kertyvän 1 429 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 46 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilla 29.98.50 urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen 488,9 milj. mk, momentilla 29.88.53 tieteen tukemiseen 254 milj. mk, momentilla 29.90.52 taiteen tukemiseen 599,2 milj. mk ja momentilla 29.98.51 nuorisonkasvatustyön tukemiseen 132,9 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon. Vuonna 1992 toteutettua poikkeusjärjestelyä, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan, jatketaan vuonna 1993.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamiseksi siten, että veikkausvoittovarojen käyttöä vuonna 1993 koskeva säännös poistetaan.

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle ja Suomalaisen Tiedeakatemian Sodankylän observatoriolle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 110 130 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 546 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 539 ja työsopimussuhteisia seitsemän.

1993 määräraha	110 130 000
1992 menoarvio	117 221 000
1991 tilinpäätös	113 134 864

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 8 520 000 mk.
Selvitysosa: Lisäys aiheutuu lähinnä työterveydenhuollon kustannuksista ja lisääntyneistä virkalähetysten kuluista.

1993 määräraha	8 520 000
1992 menoarvio	7 610 000
1991 tilinpäätös	7 400 000

50. *Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 131 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimusmäärärahojen, tutkimussopimuksista aiheutuvien menojen, tutkijankoulutusmenojen, varttuneiden tieteenharjoittajien apurahojen, tutkimuksen erityisrahoitusmenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtakunnallisten tutkijankoulutuskurssien menot sekä 15 milj. mk hallinnonalojen yhteistyönä toteutettavan ilmakehän muutosten laajapohjaisen tutkimusohjelman menoina. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tutkimusmäärärahoihin, tutkimussopimuksiin, tutkijankoulutukseen ja tutkimuksen erityisrahoitukseen sekä tutkimuksen ja tutkimusedellytysten muuhun edistämiseen	71 450 000
Kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön	34 500 000
Varttuneiden tieteenharjoittajien apurahat (laki 865/84)	14 300 000
Eläkemaksu	10 900 000
Yhteensä	131 150 000

1993 määräraha	131 150 000
1992 menoarvio	148 310 000
1991 tilinpäätös	243 570 000

53. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 254 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, Suomen Akatemian tutkimushankkeiden menojen, mukaan lukien kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvat menot, sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 47 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.
Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	184 843 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin	13 056 000
Kotimaisten kielten tutkimusprojekteihin ja sanakirjatöihin	9 168 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	23 597 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	11 290 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	3 120 000
Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin	5 000 000
Kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin	1 296 000
Museo- ja perinnealan järjestöille, mistä Suomen Kotiseutuliitolle 1 056 000 mk	2 630 000
Yhteensä	254 000 000

1993 määräraha 254 000 000
1992 menoarvio 248 750 000
1991 tilinpäätös 157 543 069

66. *Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) sekä Eurekan Cosine-projektia seuraavan Euroopan tutkimuksen tietoliikenneverkon kehittämiseen.

Selvitysosa: CERNin jäsenmaksuosuus määräytyy Suomen kansantuoteosuuden mukaisesti. Vuosien 1988—90 kansantuotteen keskiarvon perusteella se olisi noin 1,8 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista. Vuosittainen jäsenmaksuosuus porrastetaan siten, että täysi jäsenmaksu noin 50 milj. mk maksetaan vuonna 1995. Vuoden 1993 osuus on arviolta 36 000 000 mk. Suomen maksuosuus Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja konferenssille (EMBC) on 4 000 000 mk ja Euroopan tietoliikenneverkon kehittämiseen arviolta 800 000 mk.

1993 määräraha 40 800 000
1992 menoarvio 22 800 000
1991 tilinpäätös 12 607 400

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistön Kirkkokatu 6 (Helsinki) muutos- ja peruskorjaustöiden suunnitteluun.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 700 000
1991 tilinpäätös 600 000

89. Tieteen muut menot

25. (29.99.25) *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 630 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa mainittujen teossarjojen laadinta- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Opetusministeriön historiateossarjan laatiminen	240 000
Ruotsinsuomalaisten historiateossarjan laatiminen	192 000
J.K. Paasikiven elämäkerran ja eräiden muiden teosten laatiminen	240 000
Urho Kekkosen koottujen teosten laatiminen	383 000
Suomen siirtolaisuuden historiateossarjan laatiminen	575 000
Yhteensä	1 630 000

Selvitysosa: Henkilötyövuosien lukumäärässä on otettu huomioon kahden henkilötyövuoden väheneminen.

1993 määräraha 1 630 000
1992 menoarvio 3 430 000
1991 tilinpäätös 3 850 000

50. (29.99.50, osa) *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 1 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa myönnettävien avustusten ja apurahojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ihmisoikeuksien instituutille	400 000
Snellman-korkeakoululle	220 000
Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen	210 000
Suomen Humanistiliiton toiminnan tukemiseen	40 000
Sosiaalipedagogiikan säätiön toiminnan tukemiseen	100 000
Eurooppa-instituutille	150 000
Yhteensä	1 120 000

1993 määräraha 1 120 000
1992 menoarvio 1 120 000
1991 tilinpäätös 1 510 810

90. Taiteen tukeminen

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 330 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 20 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha 4 330 000
1992 menoarvio 4 603 000
1991 tilinpäätös..... 4 300 337

(30.) *Kuntien kulttuuritoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.96.30.

31. *Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 14 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 1993 on teattereilla 2 471 ja orkestereilla 1 034.
Selvitysosa: Valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 205 300 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on teattereilla noin 179 500 mk ja orkestereilla noin 172 500 mk/henkilötyövuosi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähentävänä tekijänä huomioon 19 900 000 mk yksikköhintojen supistamisen johdosta pääluokan selvitysosan perusteluissa tarkoitetulla tavalla.

1993 määräraha..... 14 400 000

51. (29.90.51 ja 55) *Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 49 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) mukaisten 112 yksivuotisen, 41 kolmivuotisen, 22 viisivuotisen ja 10 viisitoistavuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1993 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.
Määrärahaa saa käyttää myös kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	35 100 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	14 000 000
Yhteensä	49 100 000

Selvitysosa: Taiteilija-apurahat maksetaan valtion A 9 palkkausluokan mukaisen vuosipalkkion suuruisena. Apurahaa saavia taiteilijoita on yhteensä 451 vuonna 1992 ja 464 vuonna 1993.
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.
Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annettua lakia (734/69) on tarkoitus muuttaa 1.1.1993 lukien siten, että yksivuotisista taiteilija-apurahoista myönnetään vähintään 30 nuorille tai uransa alussa oleville taiteilijoille.

1993 määräraha..... 49 100 000
1992 menoarvio..... 52 100 000
1991 tilinpäätös..... 49 987 413

52. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 599 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänien taidetoimikuntien hallintomenojen maksamiseen, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja julkaisutoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahalla voidaan palkata enintään neljä määräaikaista työsopimussuhteista projektitutkijaa. Läänien taidetoimikuntien taiteenedistämismäärärahalla saadaan palkata enintään 42 määräaikaista työsopimussuhteista ohjaavaa läänintaiteilijaa.
Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoille 60 000 000 mk sekä teattereille ja orkestereille 205 300 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen	58 960 000
Kirjallisuuden edistämiseen	6 210 000
Kuvataiteen edistämiseen	9 150 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	8 680 000
Rakennustaiteen edistämiseen	1 525 000
Säveltaiteen edistämiseen	17 190 000
Taideteollisuuden edistämiseen	3 670 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 500 000
Valokuvataiteen edistämiseen	1 790 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	60 000 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	205 300 000
Valtionavustukset musiikkioppilaitoksille	1 200 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	38 000 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	130 000 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin ja tutkimus- ja tiedotustoimintaan	6 900 000
Läänien taidetoimikuntien käytettäväksi taiteen edistämiseen	25 200 000
Muuhun taiteen edistämiseen	22 925 000
Yhteensä	599 200 000

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 14 400 000 mk momentilla 29.90.31 sekä museoiden valtionosuuksiin 20 350 000 mk momentilla 29.93.30 ja 5 000 000 mk momentilla 29.88.53.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtionosuusuudistukseen liittyvä teattereiden ja orkestereiden valtionosuuden lisäys ja musiikkioppilaitosten valtionosuuksien siirtyminen maksettavaksi momentilta 29.43.52.

1993 määräraha 599 200 000
1992 menoarvio 545 910 000
1991 tilinpäätös 526 405 768

53. *Eräät avustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 240 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen kulttuuri- ja taidelaitosten tilojen hankkimisesta, rakentamisesta ja peruskorjauksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa tehtyä päätöstä valtion osallistumisesta Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamishankkeen kustannuksiin vuosina 1990—93 yhteensä 20 000 000 markalla muutetaan siten, että valtio osallistuu hankkeen kustannuksiin yhteensä 25 000 000 markalla. Yhteismäärään sisältyy työllisyyslain nojalla työllisyysvaroista myönnetty avustus.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 7 240 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamiskustannuksiin ja 4 000 000 mk eräiden aikaisempina vuosina rakennettujen kohteiden jatkorahoitukseen.

1993 määräraha 11 240 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Taideteollisuusmuseo, Korkeavuorenkatu 23, peruskorjaus	2 600	31 000	11 923	4 000 000	2 000 000
2.	Vanhan oopperatalon muutostyöt					500 000
					Yhteensä	2 500 000

1993 määräraha 2 500 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös 23 000 000

76. *Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 115 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oopperatalon rakennustöistä sekä kalustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Rakennushankkeen kustannusarvio on 740 000 000 mk ja pinta-ala 25 570 m² eli 28 940 mk/m². Lisäksi momentille myönnetään 12 000 000 markan tilausvaltuus oopperatalon kalustamista varten. Kalustamisen ja varustamisen kustannusarvio on 47 000 000 mk.

Selvitysosa: Rakennushanketta varten on aikaisemmin myönnetty 837 000 000 mk, mistä on

peruuntunut 187 403 695 mk. Tilausvaltuuden käytöstä, mukaanlukien vuonna 1992 myönnetty valtuus, aiheutuu maksatuksia vuosina 1992 ja 1993 yhteensä 25 000 000 mk sekä 22 000 000 mk vuonna 1994.

1993 määräraha 115 450 000
1992 menoarvio 160 000 000
1991 tilinpäätös 180 000 000

(91.) Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 29.98.

92. Valtion taidemuseo

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 870 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 82 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha 13 870 000
1992 menoarvio 14 762 000
1991 tilinpäätös 12 976 356

21. *Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 860 000 mk. Määrärahaa saa käyttää museokokoelmien tallentamisesta, tutkimisesta ja esilläpidosta, taidekasvatustoiminnasta, kirjaston toiminnasta, museojulkaisujen ja muun visuaalisen materiaalin tuottamisesta, tiedotustoiminnasta, kansallisesta ja kansainvälisestä museoiden yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä museon toiminnasta aiheutuvien muiden erityismenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1993 määräraha 3 860 000
1992 menoarvio 3 900 000
1992 I lisämääräraha 250 000
1991 tilinpäätös 3 800 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.92.

1993 määräraha 2 600 000
1992 menoarvio 2 548 000
1992 II lisämääräraha 2 000 000
1991 tilinpäätös 2 485 660

29. (29.92.29 ja 70) *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 960 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankintamenojen sekä siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 3 960 000
1992 menoarvio 5 120 000
1991 tilinpäätös 4 689 150

72. *Museokokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 2 700 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös 8 822 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Nykytaiteen museon uudisrakennuksen suunnittelukilpailusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suunnittelukilpailun kokonaiskustannukset ovat 2 500 000 mk. Tarkoitusta

varten on aikaisemmin myönnetty 500 000 mk momentilla 29.90.74.

1993 määräraha 2 000 000

93. (29.84 ja 85) Museovirasto ja kulttuuriperinne

01. (29.84.01) *Museoviraston palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 530 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 305 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 181 ja työsopimussuhteisia 124.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilötyövuoden vähentäminen.

1993 määräraha..... 40 530 000
1992 menoarvio..... 43 392 000
1991 tilinpäätös..... 43 694 192

21. (29.85.21) *Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 400 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Suomenlinnan hoitokunnan tehtävänä on saariryhmän hoito sekä historiallisena muistomerkkinä että elävänä asuin-, työ- ja virkistysalueena (laki 1145/88 ja asetus 168/89).

Hoitokunnan toiminta on jaettu viiteen tulosalueeseen: asuinrakennukset, muut hyötyrakennukset, telakka, maisema ja linnoitusrakenteet. Organisaatio on jaettu neljään toimintayksikköön: hallinto-, suunnittelu-, rakentamis- ja kiinteistöyksikköön.

Tulostavoitteen saavuttaminen kaikilla tulosalueilla edellyttää oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvan Suomenlinnan työsiirtolan ja Helsingin kaupungin Suomenlinnaan kohdistamien investointien pysyvän suunnitellulla tasolla. Opetusministeriö on asettanut vuodelle 1993 alustavasti hoitokunnalle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä seuraavat tulostavoitteet:

	mk	Kokonaismäärät	Yksikkökustannus/v	Muutos %
Asuintalot	10 550 000	21 900 m^2	482,-	— 3,2
Muut hyötyrakennukset	9 500 000	22 216 m^2	428,-	— 4,5
Telakka	1 700 000	6 055 m^2	281,-	+ 3
Maisema	3 700 000	6 340 a	583,-	+ 0,5
Linnoitusrakenteet	1 700 000	32 500 js-m^2	52,-	— 0,0

Korjaustavoitteet vuonna 1993:

	1991	1992	1993
asunnot/m^2	260	1 000	1 300

Kunnossapidon tavoitteet 1993:

Muiden hyötyrakennusten kunnossapito säilyy vuoden 1992 tasolla.

Yksikköhinta on 428 mk/m^2.

Telakan alueen itäpäähän rakennetaan kunnallistekniikka. Alueen hoidossa säilytetään muilta osin entinen hoidon taso. Yksikköhinta 281 mk/m^2.

Maiseman (6 340 aaria) hoito säilyy vuoden 1992 tasolla. Yksikköhinta on 583 mk/a.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 600 000 mk 12 henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirtona momentilta 29.93.75 sekä vähennyksenä kahta henkilötyövuotta vastaavat palkkausmenot.

1993 määräraha..... 20 400 000
1992 menoarvio..... 19 850 000
1991 tilinpäätös..... 19 702 570

28. (29.84.28) *Museoviraston maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentille 12.29.93 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot.

1993 määräraha 1 400 000
1992 menoarvio 1 400 000
1991 tilinpäätös..... 1 535 546

29. (29.84.29) *Museoviraston muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 630 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös museoviraston toimintaan liittyvien erityismenojen ja rakennusten korjausmenojen maksamiseen sekä kaluston hankintamenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisissa kaivaustehtävissä ja meriarkeologisissa tutkimuksissa tarvittavan enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja matkamenojen maksamiseen, kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin sekä siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Museotoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.93.

1993 määräraha	13 630 000
1992 menoarvio	13 420 000
1991 tilinpäätös	12 900 000

30. (29.84.30) *Valtionosuudet ja -avustukset museoille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 500 000 mk museoiden perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen ja 7 000 000 mk avutuksen maksamiseen erikoismuseoiden erityistehtäviin. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on 1 079.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin arvioidaan tarvittavan tämän momentin määrärahasta 20 350 000 mk. Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 60 000 000 mk momentilla 29.90.52 ja 5 000 000 mk momentilla 29.88.53. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on noin 193 700 mk/henkilötyövuosi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 850 000 mk yksikköhintojen supistamisen johdosta pääluokan selvitysosan perusteluissa tarkoitetulla tavalla.

1993 määräraha	27 850 000
1992 menoarvio	32 495 000
1991 tilinpäätös	34 946 610

40. (29.85.40) *Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappioista.

1993 määräraha	900 000
1992 menoarvio	850 000
1991 tilinpäätös	855 000

50. (29.84.50 ja 99.51) *Rakennusten entistämisavustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 380 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 13 000 000 mk avustusten maksamiseen työväentalojen, nuorisoseurantalojen sekä muiden vastaavanlaisten yhdistysten ja järjestöjen seurantalojen korjaustöihin, mistä 400 000 mk korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan.

1993 määräraha	15 380 000
1992 menoarvio	20 200 000
1991 tilinpäätös	21 650 000

52. (29.99.50, osa) *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 1 020 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityjen avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lenin-museolle	150 000
UKK-perinneyhdistykselle	70 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	470 000
Mannerheim-museolle	140 000
Evakkokeskukselle	190 000
Yhteensä	1 020 000

1993 määräraha	1 020 000
1992 menoarvio	1 175 000
1991 tilinpäätös	1 577 463

75. (29.84.75 ja 85.75) *Perusparannukset ja talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Linnojen, linnoitusten ja muiden muinaisjäännösten korjaus- ja perusparannustyöt sekä pienet korjaus- ja perusparannushankkeet	3 000 000
2. Linnojen ja linnoitusten korjaustöiden suunnittelu- ja rakennuttajatehtävät	1 500 000
3. Suomenlinnan perusparannukset	5 800 000
Yhteensä	10 300 000

Selvitysosa: 1. Määrärahaa on tarkoitus käyttää museoviraston hallinnassa olevien rakennusten korjaus- ja perusparannustöihin.

2. Määrärahaa on tarkoitus käyttää Turun linnan, Hämeen linnan ja Haminan linnoituksen suunnittelu-, tutkimus- ja rakennuttajatehtävien menoihin. Varsinaiset korjaustyöt on tarkoitus tehdä vankeinhoitolaitoksen siirtolatyönä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös yleissuunnitteluun sekä uudisrakennusten, kuten eräiden museoalueiden vahtimestarien asuntojen suunnitteluun.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 600 000 mk 12 henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirtona momentille 29.93.21.

1993 määräraha	10 300 000
1992 menoarvio	14 400 000
1991 tilinpäätös	11 500 000

95. (29.84.95) *Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1993 määräraha	100 000
1992 menoarvio	100 000
1991 tilinpäätös	255 500

94. (29.56 ja 58) Kirjastotoimi

01. (29.58.01) *Näkövammaisten kirjaston palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 400 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 50 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 44 ja työsopimussuhteisia kuusi.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	8 400 000
1992 menoarvio	8 983 000
1991 tilinpäätös	9 206 166

29. (29.58.29) *Näkövammaisten kirjaston muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 10 930 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon menojen sekä piste- ja äänikirjahankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	10 930 000
1992 menoarvio	11 385 000
1991 tilinpäätös	8 249 997

30. (29.56.30) *Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 605 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten kirjastojen valtionosuuksien maksamiseen. Yksikköhintoja vahvistettaessa otetaan huomioon pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten toiminnan supistaminen 8 %:lla. Määrärahasta saa käyttää 6 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen, 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan ja 700 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 200 mk/asukas. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 52 300 000 mk yksikköhintojen supistamisen johdosta pääluokan selvitysosan perusteluissa tarkoitetulla tavalla.

1993 määräraha 605 700 000
1992 menoarvio 706 094 000
1991 tilinpäätös 700 791 933

31. (29.56.31) *Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjaston opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Vuonna 1993 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille yhteensä enintään 27 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	21 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden vuotuismaksut ja korot	17 500 000
Muut lakisääteiset menot kuten erilliset ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen hankkeet	500 000
Yhteensä	39 000 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994	1995	1996
Vuonna 1992 ja sitä ennen myönnetyt luvat Valtionosuus Mmk	22	16	16
Vuonna 1993 myönnettävät luvat Valtionosuus Mmk	4	4	4
Yhteensä	26	20	20

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 10 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

1993 määräraha 39 000 000
1992 menoarvio 36 000 000
1992 I lisämääräraha 4 500 000
1991 tilinpäätös 39 910 195

95. Suomen elokuva-arkisto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 710 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 38 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 27 ja työsopimussuhteisia 11.

1993 määräraha 5 710 000
1992 menoarvio 6 076 000
1991 tilinpäätös 5 510 717

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.95. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden vähentäminen.

1993 määräraha 1 600 000
1992 menoarvio 1 600 000
1991 tilinpäätös 1 681 834

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 740 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen Kansallisfilmografia -hankkeesta ja

siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 3 740 000
1992 menoarvio 3 900 000
1991 tilinpäätös..... 3 685 081

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 500 000
1992 menoarvio..... 500 000
1991 tilinpäätös..... 500 000

96. Kulttuurin muut menot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

01. *Valtion elokuvatarkastamon palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 080 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 13 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 12 ja työsopimussuhteisia yksi.
Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha 2 080 000
1992 menoarvio 2 210 000
1991 tilinpäätös..... 1 642 007

26. (29.99.26) *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*
Momentille myönnetään 15 673 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 15 673 000
1992 menoarvio..... 14 511 000
1991 tilinpäätös..... 13 580 000

29. *Valtion elokuvatarkastamon muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 350 000 mk.
Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha..... 350 000
1992 menoarvio..... 360 000
1991 tilinpäätös..... 172 965

30. (29.90.30) *Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 47 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 25 mk asukasta kohden. Määrärahasta saa käyttää 3 800 000 mk perustamishankkeiden avustuksiin ja 700 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen.
Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 250 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun päätöksen johdosta.

1993 määräraha..... 47 600 000
1992 menoarvio..... 45 900 000
1991 tilinpäätös..... 45 411 622

50. (29.99.50, osa) *Eräät avustukset*
Momentille myönnetään 13 830 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityihin käyttötarkoituksiin myönnettävien avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toimittajien opintomatka-apurahat....	90 000
Lehtimiespalkinnot.....	200 000
Taiteilijoiden valtionpalkinnot.....	2 000 000
Rauhantyön edistämiseen	1 370 000
Saamenkielisten ja muiden vähemmistökulttuurien kulttuuri- ja julkaisutoimintaan	1 400 000
Paikallislehtien koulutustoimintaan....	70 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan.	510 000
Kuurojen liiton toimintaan.....	540 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	120 000
Uskonnolliset lehdet	2 430 000

Mielipidelehdet, mistä jakelun tehostamista varten 200 000 mk	2 430 000
Selkokielisen kirjallisuuden tukemiseen.	170 000
Esittävän säveltaiteen edistämiskeskuksen toimintaan	1 020 000
Pohjoismaiden saamelaisneuvoston ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	70 000
Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskuksen toimintaan	810 000
Visuaalisten taiteiden työskentelykeskus Yhdysvalloissa -säätiön toimintaan	600 000
Yhteensä	13 830 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 780 000 mk siirtona momentilta 29.08.50.

1993 määräraha	13 830 000
1992 menoarvio	8 920 000
1991 tilinpäätös	12 042 041

98. (29.91) Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 488 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92) (HE), liikuntalakiin (984/79) sekä valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettuun lakiin (801/92) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien liikuntatoimeen 163 400 000 mk ja liikuntapaikkarakentamiseen 46 500 000 mk. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 91 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös valtion liikuntaneuvoston ja sen lakisääteisten jaostojen, kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, läänien liikuntalautakuntien tai vastaavien organisaatioiden, liikunta-alan kokeilu- ja kehittämistoiminnan sekä liikuntatieteellisen suunnittelun ja tutkimustyön menojen maksamiseen.

Liikuntapaikkojen perustamiskustannuksiin tarkoitetusta määrärahasta jätetään 20 000 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston päätöksellä seuraavan viiden vuoden aikana.

Määrärahasta saa käyttää enintään 17 000 000 mk avustuksen maksamiseen Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen ja enintään 4 000 000 mk avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseon rakentamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävää yksikköhintaa on supistettu 8 %:lla opetustoimen yksikköhintojen supistusta vastaavasti. Määrärahasta voidaan myöntää valtionrahoitusta enintään 12 valtakunnalliselle ja neljälle alueelliselle liikunnan koulutuskeskukselle. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä opiskelijavuorokausien määrä on enintään 290 000. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikuntajärjestöt	140 100 000
Kuntien liikuntatoimi	163 400 000
Liikuntapaikkarakentaminen	46 500 000
Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen	17 000 000
Suomen Urheilumuseon rakentamiseen	4 000 000
Liikunta-alan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	24 350 000
Liikunnan koulutuskeskukset	82 720 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 800 000
Valtion liikuntaneuvosto ja läänien liikuntalautakunnat	2 900 000
Opetusministeriön käytettäväksi	4 130 000
Yhteensä	488 900 000

Valtiolle arvioidaan kertyvän lisätuloa 9 000 000 mk momentille 12.39.07 eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisena liikunnan koulutuskeskusten eläkekustannusosuutena.

1993 määräraha 488 900 000
1992 menoarvio 469 000 000
1991 tilinpäätös 467 824 464

51. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) (HE) ja nuorisotyölain (1068/85) mukaisten valtionapujen sekä nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen valtionavustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 71 700 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisiin avustuksiin kuntien nuorisotoimeen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 36 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös valtion nuorisoneuvoston, läänien nuorisolautakuntien tai vastaavien organisaatioiden, kansainvälisen nuorisoyhteistyön sekä tutkimus- ja kokeilutoiminnan menojen, nuorten taidetapahtumien järjestämiseen myönnettävien avustusten ja valtakunnallisille nuorisokeskuksille myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa on supistettu 8 %:lla opetustoimen yksikköhintojen supistusta vastaavasti. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Yhteisöllinen nuorisotoiminta	41 100 000
Kuntien nuorisotyö	71 700 000
Nuorisotilat sekä valtakunnalliset kurssikeskukset	7 100 000
Koulutus, tutkimus, kokeilu ja tietohuolto	4 400 000
Nuorison kulttuuritoiminta	1 600 000
Nuorisopoliittinen yhteistyö ja kehittämishankkeet	800 000
Kansainvälinen yhteistyö	2 800 000
Valtion nuorisoneuvosto ja läänien nuorisolautakunnat	2 600 000
Opetusministeriön käytettäväksi	800 000
Yhteensä	132 900 000

Kuntien nuorisotyöhön osoitetussa määrärahassa on otettu huomioon 6 500 000 mk vuokraarvojen pääomakorvausten valtionosuutena.

1993 määräraha 132 900 000
1992 menoarvio 151 340 000
1991 tilinpäätös 143 296 667

52. *Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille*

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha 500 000
1992 menoarvio 500 000
1991 tilinpäätös 42 919

(99). Opetusministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta ja sen momentit 25, 26, 27, 50 ja 51 on otettu huomioon hallinnonalan eri momenttien laskelmissa ja momentti 52 on siirretty momentiksi 29.01.52.

(71.) *Tutkimus- ja opetusvälineiden hankinta Neuvostoliitosta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 18 000 000
1991 tilinpäätös 70 000 000

Pääluokan 29 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Opetusministeriö (210)	93 264	88 912	87 075	— 1 837	— 2
02.	Evankelis-luterilainen kirkko (310)	14 432	15 124	13 895	— 1 229	— 8
05.	Ortodoksinen kirkkokunta (310)	7 207	8 965	14 480	+ 5 515	+ 62
06.	Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	9 387	9 661	9 320	— 341	— 4
07.	Opetushallitus (210)	137 518	141 459	126 720	— 14 739	— 10
08.	Kansainvälinen yhteistyö (030)	145 273	170 952	155 673	— 15 279	— 9
10.	Korkeakoulut (240)	5 263 516	5 246 674	4 794 650	— 452 024	— 9
11.	Valtion harjoittelukoulut (220)	287 486	284 349	255 100	— 29 249	— 10
19.	Muut korkeakoulumenot (240)	135 908	144 592	130 280	— 14 312	— 10
39.	Opintotuki (260)	2 156 736	2 406 450	2 813 688	+ 407 238	+ 17
42.	Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)	157 973	161 853	186 860	+ 25 007	+ 15
43.	Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220)	10 263 108	10 479 184	8 484 040	— 1 995 144	— 19
60.	Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)	3 192 823	3 160 471	2 571 825	— 588 646	— 19
65.	Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	2 914 794	3 088 580	2 883 600	— 204 980	— 7
66.	Oppisopimuskoulutus (230)	177 931	168 879	155 810	— 13 069	— 8
69.	Aikuiskoulutus (250)	1 547 752	1 637 552	1 495 590	— 141 962	— 9
80.	Varastokirjasto (280)	10 263	4 772	4 400	— 372	— 8
81.	Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos (270)	3 077	3 095	2 990	— 105	— 3
82.	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	13 825	14 386	13 927	— 459	— 3
83.	Arkistolaitos (280)	45 404	38 485	34 820	— 3 665	— 10
88.	Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	538 355	545 391	545 600	+ 209	+ 0
89.	Tieteen muut menot (270)	5 361	4 550	2 750	— 1 800	— 40
90.	Taiteen tukeminen (290)	797 219	764 613	796 220	+ 31 607	+ 4
92.	Valtion taidemuseo (290)	32 773	29 330	28 990	— 340	— 1
93.	Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	148 617	147 282	131 510	— 15 772	— 11
94.	Kirjastotoimi (280)	762 538	762 462	664 030	— 98 432	— 13
95.	Suomen elokuva-arkisto (290)	11 378	12 076	11 550	— 526	— 4
96.	Kulttuurin muut menot (290)	72 849	71 901	79 533	+ 7 632	+ 11
98.	Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300)	615 434	620 840	622 300	+ 1 460	+ 0
(99.)	Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210)	70 000	18 000	—	— 18 000	— 100
	Yhteensä	29 632 201	30 250 840	27 117 226[1)]	— 3 133 614	— 10

[1)] Lukuihin vaikuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia on kuvattu yleisperustelujen kohdassa 3.4.

Pääluokka 30
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 6 954 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan keskeisiksi tavoitteiksi ministeriö on asettanut maaseutuelinkeinojen kotimaista ja kansainvälistä sopeutumista edistävien toimenpiteiden jatkamisen ja tehostamisen.

Hallinnonalan kehittämistä jatketaan. Erityisesti kiinnitetään huomiota tulosjohtamista ja -ohjausta tukevien ohjausjärjestelmien kehittämiseen. Lisäksi valmistellaan toimenpiteitä, joilla hallinnonalan aluehallintoa voidaan koota yhteen maa- ja metsätaloihin.

Toiminnan vaikuttavuutta, tuottavuutta ja taloudellisuutta parannetaan ja niitä kuvaavia tunnuslukuja kehitetään. Tuloksellisuutta parannetaan organisaatioita keventämällä ja rakennetta muuttamalla sekä toiminnan painotusta tarkistamalla myös tehtävissä, joihin osoitetaan valtionapua.

Henkilötyövuosiin on luettu hallinnonalan henkilöstö pois lukien Jokioisten siemenkeskuksen, Siemenperunakeskuksen, Karttakeskuksen ja Valtion viljavaraston henkilöstö sekä metsähallituksen muu kuin toimihenkilöstö.

Maaseutuelinkeinohallintoa uudistetaan 1.1.1993 lukien. Maatilahallitus lakkautetaan, sen tehtävät ja voimavarat siirretään maa- ja metsätalousministeriöön, Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen, Maatalouden tutkimuskeskukseen sekä ministeriön alaisiksi laitoksiksi perustettaviin Tietopalvelukeskukseen ja Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen.

Maatalouden tutkimusta kootaan Maatalouden tutkimuskeskukseen yhdistämällä siihen Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos.

Maataloustuotteiden vientitukeen, tuontisuojaan ja lisensiointiin liittyvän kehittämisen ja hallinnoinnin koordinoinnin parantamiseksi valtiovarainministeriöstä siirretään vientitukeen liittyvät tehtävät maa- ja metsätalousministeriöön. Tehtävien siirtoon ei sisälly henkilöstövoimavarojen siirtoa.

Muilta osin selvitetään maatalouden vientituen hallinnon järjestäminen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla meneillään olevan hallinnon uudistamisen ja kansainvälisen kehityksen valossa.

Hallinnonalan alueorganisaatiota kehitetään siten, että kalastuspiirit ja maaseutupiirit yhdistetään yleishallinnollisesti maaseutuelinkeinopiireiksi.

01. (30.01, 30.08, osa, 30.37, osa ja 30.80) Maa- ja metsätalousministeriö

Selvitysosa: Tässä luvussa on maa- ja metsätalousministeriön, maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ja maaseutuelinkeinopiirien toimintamääräraha (mom. 30.01.21) ja perustettavan Tietopalvelukeskuksen toimintamääräraha (mom. 30.01.22).

Maa- ja metsätalousministeriö siirtyy tulosbudjetointiin ja tulosohjaukseen vuonna 1993. Maatilahallituksen lakkauttamiseen liittyen ministeriön tehtävät ja voimavarat lisääntyvät ja perustetaan palveluja tuottava Tietopalvelukeskus.

Maaseutupiirit osana maatilahallintoa ovat olleet tulosbudjetoinnin piirissä vuodesta 1991 lähtien. Vuoden 1993 alusta kalastuspiirit ja maaseutupiirit yhdistetään yleishallinnollisesti maaseutuelinkeinopiireiksi ja myös kalastuksen piirihallinto siirtyy tulosbudjetointiin.

Maa- ja metsätalousministeriön toiminta jaetaan seuraaviin tulosalueisiin: "eläinlääkintä", "kalastus, metsästys ja porotalous", "maatalous", "metsätalous" sekä "maanmittaus ja vesivarat". Lisäksi ovat ministeriön tukitoiminnot.

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on edistää hallinnonalalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Ministeriölle asetetaan seuraavat tavoitteet vuodelle 1993.

Maatalouspoliittisessa valmistelussa ministeriö pyrkii ylituotannon ja vientituen asteittaiseen poistamiseen, elintarvikkeiden suhteellisen hintatason alentamiseen sekä kannattavan maataloustuotannon jatkuvuuden turvaamiseen koko maassa. Tähän liittyen maa- ja metsätalousministeriö valmistelee maataloustulojärjestelmän sovittamista muuttuneeseen kotimaiseen ja kansainväliseen tilanteeseen. Erityistä huomiota kiinnitetään viljelystä luopumisjärjestelmien ja maatalouden tila- ja tuotantorakenteen kehittämiseen sekä pellon vaihtoehtoisten käyttömahdollisuuksien lisäämiseen. Yritystoiminnan kannattavuuden ja toimintaedellytysten arviointia ja seurantaa parannetaan rahoitustukea koskevan päätöksenteon kehittämiseksi. Tarkastustoiminta harmonisoidaan ETA-sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Metsätaloudessa ministeriön tavoite on metsävaroista ja metsien puuntuotannosta huolehtiminen, metsävarojen käytön lisääminen ja monipuolistaminen sekä metsätalouden kannattavuuden edistäminen ja puun kilpailukykyisen tehdashinnan saavuttaminen. Tavoitteiden toteuttamiseksi ministeriö pyrkii nopeuttamaan yli-ikäisten metsien uudistamista ja harvennushakkuita metsätalouden suunnittelua ja neuvontaa ohjaamalla. Ministeriön tarkoituksena on metsänhoidon ja puunkorjuun menetelmien yhteensovittaminen yhteiskunnallisia tarpeita, ympäristöarvoja ja metsätalouden kannattavuutta vastaaviksi, mihin osaltaan liittyy myös metsäntutkimusta koskeva tutkimuspoliittisen ohjelman uudistaminen.

Tulosalueessa kalastus, metsästys ja porotalous tavoitteena on kalavarojen kehittäminen sekä kotimaassa tuotetun kalan hyödyntämisen tehostaminen. Tähän liittyen ministeriö valmistelee kalataloutta koskevan lainsäädännön uudistamista kansainvälisen integraation edellyttämällä tavalla. Metsästyksen tavoitteena on tarkoituksenmukaisen metsästyksen ja porotaloudessa elinkeinon tasapainoisen kehityksen turvaaminen.

Eläinlääkinnässä tavoitteena on sen eri osa-alueiden säännösten ja määräysten harmonisointi ETA-sopimuksen edellyttämällä tavalla sekä organisaation kehittäminen ja voimavarojen suuntaaminen vastaamaan yhdentymiskehityksen edellyttämiä vaatimuksia.

Tulosalueella maanmittaus ja vesivarat ministeriö ohjaa ja valvoo geodeettista laitosta, maanmittauslaitosta ja Karttakeskusta sekä vesivarojen käyttöä ja hoitoa niitä koskevissa lukuperusteluissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ministeriön organisaatio uudistetaan tulosohjauksen ja -johtamisen edellyttämällä tavalla. Tulosohjaukseen liittyen ministeriö asettaa alaisensa piirihallinnon yksityiskohtaiset vuotta 1993 koskevat tulostavoitteet.

Tietopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa palveluja lähinnä maa- ja metsätalousministeriölle. Sen tulosalueina ovat maaseutuelinkeinoihin liittyvä tilastotuotanto, tietohallinto, maksuliikenne ja laskentatoimi sekä virastopalvelut.

Maa- ja metsätalousministeriön toimintojen tukemiseksi maaseutuelinkeinojen tietotuotantoa kehitetään päätöksenteon tarpeita vastaavasti. Tilastotuotannon menetelmiä kehitetään ja kustannuksia vähennetään. Kansainvälisten muutosten tilastotuotantoon aiheuttamat tarpeet selvitetään.

21. (30.01.01, osa, 01.29, osa, 08.21, osa, 37.01, 23, 25, osa, 26, 29, 70, 80.01 ja 80.29, osa) *Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 183 494 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain (590/69), luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten edellyttämästä valvonnasta ja tutkimuksista aiheutuvien menojen sekä kalastuslain 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Ministeriöön voidaan perustaa sopimuspalkkaiset ylijohtajan virka (S 32), ylijohtajan virka (S 31), osastopäällikön virka (S 31) ja maatalousneuvoksen virka (S 28) sekä hallitusneuvoksen virka (A 28) edellyttäen, että ministeriöstä samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan hal-

litusneuvoksen osastopäällikkö virka (A 31) sekä maatilahallituksesta sopimuspalkkainen päällikön virka (S 32).

Maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan voidaan perustaa puheenjohtajan virka (A 30) ja hallitusneuvoksen virka (A 28).

Lisäksi muutetaan seuraavat ministeriön virkojen nimikkeet ja samalla muutetaan virat ministeriön yhteisiksi 1.1.1993 lukien seuraavasti:

Nykyinen virkanimike:
Yleinen osasto
1 hallitusneuvos toimistopäällikkö A 29
1 toimistopäällikkö S 29
2 toimistopäällikköä A 28
Maatalousosasto
1 toimistopäällikkö S 29
2 toimistopäällikköä S 28
Kalastus- ja metsästysosasto
1 toimistopäällikkö S 29
1 toimistopäällikkö S 28
Uusi virkanimike:
(virat ministeriön yhteisiä)
1 apulaisosastopäällikkö S 29
1 hallitusneuvos A 29
1 talousjohtaja S 29
1 maatalousneuvos A 28
1 vesihallintoneuvos A 28
2 maatalousneuvosta S 28
1 kalastusneuvos S 29
1 metsästysneuvos S 28

Selvitysosa: Määräraha arvioidaan jaettavan seuraavasti:

	Maa- ja metsätalousministeriö	Piirihallinto	Yhteensä
Eläinlääkintä	33 523 000	—	33 523 000
Kalastus, metsästys ja porotalous	7 703 000	16 614 000	24 317 000
Maatalous	27 615 000	76 012 000	103 627 000
Metsätalous	6 584 000	—	6 584 000
Maanmittaus ja vesivarat	1 399 000	—	1 399 000
Valituslautakunta	1 200 000	—	1 200 000
Tukitoiminnot	12 844 000	—	12 844 000
Yhteensä	90 868 000	92 626 000	183 494 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 1992 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk sekä vähennyksenä menot, jotka aiheutuvat neljän henkilötyövuoden siirrosta momentille 24.99.02 ja 7 000 mk 1.3.1993 lukien Kuopion kalastuspiirin rakennushallinnon siivoushuoltoon siirtymisen johdosta. Tenojoen kalastuslupamaksuista vuonna 1993 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

1993 määräraha 183 494 000
1992 menoarvio 199 894 000
1992 II lisämääräraha ..... —300 000
1991 tilinpäätös 208 113 573

22. (30.01.01, osa, 01.29, osa ja 08.21, osa) *Tietopalvelukeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 402 000 mk.

Sopimuspalkkainen ylijohtajan virka (S 30) perustetaan.

1993 määräraha 29 402 000
1992 menoarvio 27 000 000
1991 tilinpäätös 26 500 000

25. (30.80.29, osa) *Eläinlääkintähuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta ja toimituspalkkioista sekä tavaroiden ja palvelusten hankkimisesta sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Palkatun työvoiman työn arvioidaan vastaavan kahdeksaa henkilötyövuotta. Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1993 määräraha 11 000 000
1992 menoarvio 8 900 000
1991 tilinpäätös 7 500 000

(45.) (30.37.45) *Kalastusmatkailun kehittäminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 000 000

50. (30.80.50) *Valtionapu eläinsuojelutyöhön*
Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vapaaehtoista eläinsuojelutyötä tekevien valtakunnallisten yhteisöjen toiminnan tukemiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1993 määräraha..... 200 000
1992 menoarvio..... 200 000
1991 tilinpäätös..... 216 000

(08.) Maatilahallinto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 21 ja 41 määrärahat on otettu huomioon lukujen 30.01, 30.34, 30.70, 30.83 ja 30.84 sekä momentin 24.99.02 laskelmissa.

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 4 850 000
1991 tilinpäätös..... 23 500 000

(14.) Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos

Selvitysosa: Luvun 30.70 perustelujen selvitysosaan viitaten luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvun 30.70 asianomaisten momenttien laskelmissa.

(29.) Viljan varmuusvarastointi

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien 61 ja 64 määrärahat on otettu huomioon luvussa 30.99.

(63.) *Leipäviljan hinnan alentamisen korvaaminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 11 480 000
1991 tilinpäätös 146 190 000

(30.) Maaseudun elinkeinojen neuvonta

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvussa 30.34.

31. Hinta- ja tulotuki

Selvitysosa: Neuvoteltavan GATT-sopimuksen ja muiden mahdollisten kansainvälisten sitoumusten vaikutuksia ei ole voitu arvioida talousarvioesityksessä. Ns. erikoiskasvilainsäädäntöä jatketaan koskemaan satovuosien 1993/94—1995/96 tuotantoa. Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousustulolain (736/89, muut. 1667/91) muuttamisesta mm. siten, että tavoitehintojen muutokset otetaan huomioon kolmen prosentin ylittävältä osalta. Seuraavassa taulukossa on kuvattu luvun tukien kehittymistä vuosina 1990—1993 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1990 TP	1991 TP	1992 TMA + I ja II LTA	1993 TAE
Maataloustulolain mukainen tuki (30.31.41).....	3 201,1	3 584,2	3 979,7	3 730
Ns. erikoiskasvien tuki:				
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45).....	215,5	258,8	247,5	248
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46)	390,0	528,0	410,0	391
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47).....	69,8	81,9	73,0	71
Erikoiskasvien tuki yht.....	675,3	868,7	730,5	710,0
Satovahinkokorvaus (30.31.44).....	30,0	50,0	50,0	50
Eräät muut hinnanerokorvaukset (30.31.48).....	—	—	—	125

41. *Maataloustulolain mukainen valtion tuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 730 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) (HE) 1 §:ssä tarkoitetun valtion tuen maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös hinnoitteluvuoteen 1991/92 kohdistuvaa sekä aiempiin vuosiin kohdistuvaa maataloustulolain (629/82) mukaista hintapoliittista tukea. Vuonna 1993 ja sitä ennen toteutetuista tuotannon tasapainottamistoimenpiteistä saa aiheutua menoja vuonna 1994 ja sen jälkeen yhteensä enintään 300 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 3 500 000 mk naudanlihan tuotannon edistämistä ja maidon koostumusta sekä Euroopan integraation vaikutusta Suomen maa- ja puutarhataloutta koskeviin tutkimuksiin maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää myös markkinahäiriöiden hoitamisesta sekä perunan ja puutarhatuotteiden menekin edistämisestä aiheutuviin menoihin ja maaseudun pienimuotoisten elinkeinojen tuotannon markkinoinnin tukemiseen maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 225 000 000 mk maataloustuottajien osuutena vientikustannuksista ja työntekijän eläkemaksun käyttöönotosta sekä lisäyksenä 285 000 000 mk 29.4.1992 tehdyn maataloustuloratkaisun johdosta.

1993 määräraha	3 730 000 000
1992 menoarvio.....	3 769 700 000
1992 I lisämääräraha.....	—75 000 000
1992 II lisämääräraha.....	285 000 000
1991 tilinpäätös.....	3 584 199 990

44. *Satovahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75, muut. 947/86 ja 1309/90) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1993 määräraha.....	50 000 000
1992 menoarvio.....	50 000 000
1991 tilinpäätös.....	50 000 000

45. *Sokerintuotannon tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 248 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sokerilain (1327/87, muut. 1232/90 ja 1664/91) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassa olevan lain mukaan tukea maksetaan sokerijuurikkaan vuoden 1992 perusmäärään 860 milj. kg sisältyvästä sokerista. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen

sokerilaiksi, joka koskee satovuosina 1993/94—1995/96 tuotettua sokeria. Määrärahaa käytetään satovuonna 1992/93 tuotetuista sokerijuurikkaista valmistetun sokerin hinnan alentamiseen enintään 248 milj. mk. Tulot kertyvät momentille 11.08.09 sokerituotteiden valmisteverona.

1993 määräraha	248 000 000
1992 menoarvio	260 000 000
1992 I lisämääräraha	—12 500 000
1991 tilinpäätös	258 784 352

46. *Öljykasvituotannon tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 391 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain (1338/87, muut. 1234/90 ja 1666/91) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassa olevan lain mukaan öljykasvien tukemiseen käytettävä määrä on satovuonna 1992/93 enintään 391 milj. mk. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta satovuosiksi 1993/94—1995/96. Määrärahaa käytetään vuosien 1992 ja 1993 satojen siemenmäärän hinnanalennuskorvauksiin.

1993 määräraha	391 000 000
1992 menoarvio	410 000 000
1991 tilinpäätös	528 000 000

47. *Tärkkelystuotannon tukeminen*

Momentille myönnetään 71 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain (1334/87, muut. 1233/90 ja 1665/91) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassa olevan lain mukaan valtion tukea myönnetään satovuotta kohti yhteensä 71 milj. mk. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta. Laki koskee vuosien 1993—1995 sadoista valmistetun perunatärkkelyksen markkinointia. Määrärahaa käytetään vuosien 1992 ja 1993 sadosta valmistetun perunatärkkelyksen markkinointiin.

1993 määräraha	71 000 000
1992 menoarvio	73 000 000
1991 tilinpäätös	81 900 000

48. *Eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 125 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Koska Suomi on hyväksynyt ETA-sopimuksen, kotimaassa valmistettavien eräiden alkoholijuomien (ml. olut) raaka-aineiden hinta on alennettava ETA-hintatasolle.

1993 määräraha	125 000 000

32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maataloustulolain (736/89, muut. 1667/91) muuttamisesta.

Maataloustuotteiden vientituen supistamiseksi kotieläintuotannon perustamista ja laajentamista säädellään edelleen lupajärjestelmällä. Maidontuotantoa rajoitetaan kaksihintajärjestelmällä.

Viljaylijäämän supistamiseksi kesantoalan pitäisi olla noin 500 000 hehtaaria. Järjestelmä kytketään edelleen peltoalaperusteiseen vientikustannusmaksuun ja maataloustulolain mukaiseen hehtaaritukeen. Ravinteiden huuhtoutumisen vähentämiseksi viherkesannon osuus pyritään nostamaan 100 prosenttiin koko kesantoalasta. Peltoalan kasvun estämiseksi jatketaan pellon raivauksen rajoittamista. Metsityksen rinnalla tuetaan pellon pysyvää siirtymistä maataloustuotannosta muuhun käyttöön maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90 ja 22/92) mukaisin toimenpitein. Peltoa on tarkoitus poistaa pysyvästi vähintään 20 000 hehtaaria. Maataloustuotantoa ohjataan myös tavoitehintojen muutosten ja maataloustuottajilta perittävien verojen ja maksujen avulla.

Ennen vuotta 1993 tehtyjen tuotannon ohjaus- ja tasapainottamissopimusten ja metsityspalkkioiden maksamiseen tarvitaan noin 600 milj. mk. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin ja -toimiin arvioidaan tarvittavan vuonna

1993 noin 450 milj. mk. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen tarvitaan vuonna 1993 siten yhteensä 1 050 milj. mk, mistä maataloustuottajien osuutta on 275 milj. mk. Tämä on luettu maatalouden tuloksi. Tarkoituksena on, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoista käytetään 250 milj. mk maataloustuotannon tasapainottamismenojen rahoittamiseen. Momentille 30.32.41 myönnetään siten 800 milj. mk.

Maatalouden rakennekehityksen nopeuttamiseksi ja ylituotannon vähentämiseksi säädetään laki luopumiskorvauksista, minkä johdosta luopumiseläkejärjestelmää ei jatketa.

Seuraavassa on esitetty maidon tuotantomäärä ja kotieläintuotteiden vientimäärät sekä valtion ja maataloustuottajien varoin markkinoidut viljan määrät vuosina 1989—1993 (vuosia 1992 ja 1993 koskevat tiedot ovat arvioita):

	1989	1990	1991	1992	1993
Maito, milj. l					
— meijereiden vastaanottama määrä	2 547,0	2 600,0	2 345	2 250	2 250
— maitovalmisteiden vienti, milj. kg					
voi	20,0	33,0	23	19	20
juusto	26,0	31,0	28	23	22
maitojauhe (rasvaton ja rasvainen)	8,0	26,0	17	9	6
Kananmunat, milj. kg	19,0	21,0	13	12	12
Sianliha, milj. kg	14,0	26,0	14	11	5
Naudanliha, milj. kg	5,0	9,0	18	13	8
Vilja yhteensä, milj. kg	490,3	698,5	1 358	980	320
— leipävilja	37,1	25,0	57	230	62
— rehuvilja	453,2	673,5	1 301	750	258

Valtion viljavarasto vakaannuttaa viljan tuottajahintoja viennillä ja tasausvarastoinnilla. Varmuusvarastomäärän ylittävistä varastoista eli tasausvarastoista, joiden on arvioitu olevan satovuoden 1992/93 aikana keskimäärin noin 400 milj. kiloa, aiheutuu Valtion viljavarastolle viljapääoman osalta noin 120 milj. markan kustannukset. Valtion viljavaraston erityisasema ulkomaankaupassa tulee mm. ETA-sopimuksen takia harkittavaksi uudelleen. Valtion viljavaraston kokonaisvarastomäärä on noin 1 400 milj. kg 30.6.1992 ja sen määräksi arvioidaan 820 milj. kg 30.6.1993. Vuoden 1992 viljasadoksi arvioidaan 2 300 milj. kg, mikä alittaa kotimarkkinahintaisen tarpeen. Vajaus voidaan kattaa varastoja purkamalla.

Kotieläintuotteiden omavaraisuusprosenttien, jotka kuvaavat tuotannon osuutta kulutuksesta, kehitys arvioidaan seuraavaksi:

	1989	1990	1991	1992	1993
Maito					
— nestemäärän mukaan	121	122	113	110	108
— rasvamäärän mukaan	132	137	127	126	123
Kananmunat	136	137	124	126	126
Sianliha	110	115	107	105	103
Naudanliha	106	107	112	113	108

Jalostamattomien maataloustuotteiden vientituesta osa on vuoden 1983 alusta lukien suoritettu liikevaihtoverotukena. Vientituen suorittaminen osittain liikevaihtoverotukena on seurannut siitä, että kotimaisen hintatason alentamista varten alkutuotevähennyksen avulla saatua liikevaihtoveroetua ei ole tarvinnut palauttaa valtiolle silloin, kun tuotteet on viety

ulkomaille. Liikevaihtoverotuki on otettu huomioon vientitukea vähentävänä tekijänä momentin 30.32.40 määrärahassa. Jaettaessa maataloustuotteiden vientikustannuksia maataloustulolain 14 ja 15 §:n mukaisesti valtion ja maataloustuottajien vastuulle liikevaihtoverotuen määrää ei oteta huomioon vientikustannuksina. Vuoden 1994 alusta on tarkoitus siirtyä arvonlisäverojärjestelmään.

Vientituen määrän ja maataloudelta perittävän osuuden arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

Momentti	1989 TP	1990 TP	1991 TP	1992 TMA	1993 TAE	1993/92 Muutos
30.32.40	2 398	3 492	3 838	2 785	1 815	—970
Arvioitu lvv-tuki	490	760	870	740	490	—250
Vientituki yhteensä	2 888	4 252	4 708	3 525	2 305	—1 220
Maatalouden osuus	—	770	1 618	1 265	492	—773

Vuonna 1993 vientituen määrän 1 815 milj. mk arvioidaan jakautuvan tuotteittain valtion ja maataloustuottajien kesken seuraavasti (milj. mk):

	Valtio	Maatalous-tuottajat	Yhteensä
Maitovalmisteet	711	242	953
Sianliha	56	38	94
Naudanliha	74	53	127
Kananmunat	18	66	84
Vilja ja viljatuotteet	464	93	557
Yhteensä	1 323	492	1 815

Maataloustuottajien osuudessa on otettu huomioon 29 milj. mk, joka syntyy leipäviljan hinnan alentamisesta rehuviljan hintaiseksi. Kun maataloustuottajilta on tarkoitus periä lisäksi 255 milj. mk kattamaan vuonna 1992 syntynyttä perinnän vajausta, 50 milj. mk maatalouden osuutena ympäristönsuojeluinvestointien menoista ja 20 milj. mk Suomen, Venäjän ja Baltian maiden välisten elintarvikeprojektien osuutena, maataloustuottajilta vuonna 1993 perittävä osuus arvioidaan siten yhteensä 817 milj. markaksi.

Maataloustulolakia esitetään muutettavaksi siten, että maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista voitaisiin kattaa myös maataloustulolain mukaisella tuella siten kuin maataloustuloneuvotteluissa sovitaan. Talousarvioesityksessä on varauduttu siihen, että tuella katettaisiin maatalouden osuutta noin 70 milj. mk. Muu osa on tarkoitus kattaa perimällä maidon kiintiömaksua, maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksua, peltoalaperusteista vientikustannusmaksua, suurilta sika- ja kanatalousyrityksiltä perittävää markkinoimismaksua, rehujen rasva- ja valkuaisveroa sekä lannoiteveroa. Maataloustuottajilta perittävät verot ja maksut on budjetoitu momenteille 11.08.11, 11.08.14 ja 11.19.04. Niille kertyvä tuotto on arvioitu 1 015 milj. markaksi.

Valtion vastuu vientituesta ja tuotannon tasapainottamismenoista vuosina 1989—1993 on seuraava (vuosia 1992 ja 1993 koskevat tiedot ovat arvioita):

Valtion vastuu	1989	1990	1991	1992	1993	Muutos 1992/93
Vientituesta (ml. lvv-tuki)	2 888	3 372	3 855	2 260	1 813	—447
Tasapainottamisesta	512	680	894	1 000[1)]	775[1)]	—225
Yhteensä	3 400	4 052	4 749	3 260	2 588	—672

[1)] Sisältää myös maatilatalouden kehittämisrahastosta maksettavat tasapainottamismenot.

40. *Maataloustuotteiden vientituki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 815 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) (HE) perusteella maataloustuotteiden ja viljatuotteiden vientituen sekä lihan vienniksi rinnastettavan elävien eläinten viennistä aiheutuvan tuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyt-

tää myös vehnän ja rukiin hinnan alentamiseen rehuohran hintaiseksi viennin ja tuetun kotimaisen käytön yhteydessä edellyttäen, että maataloustuottajilta peritään tukea vastaava osuus markkinoimismaksuina. Rehuohran hintaiseksi saatettua leipäviljaa, joka käytetään rehuviljana kotimaassa, ei rinnasteta maataloustulolaissa tarkoitettuun vientiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maitovalmisteet	943 000 000
Kananmunat	84 000 000
Liha ja lihavalmisteet	221 000 000
Vilja ja viljatuotteet	557 000 000
Muu vientituki	10 000 000
Yhteensä	1 815 000 000

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan voitavan markkinoida luvun perusteluissa esitetyt määrät kotieläintuotteita sekä 320 milj. kg viljaa, missä on 20 milj. kg vientiin tarkoitettua rehuviljaa (tuki noin 25 milj. mk), 205 milj. kg viljaa kotimaassa käytettäväksi (tuki noin 340 milj. mk) ja 65 milj. kg mallasohraa (tuki noin 120 milj. mk) ja elintarvikeapuna toimitettavaa viljaa 25 milj. kg.

1993 määräraha	1 815 000 000
1992 menoarvio	2 785 000 000
1992 II lisämääräraha	210 000 000
1991 tilinpäätös	3 838 455 503

41. *Maataloustuotannon tasapainottamismenot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 800 000 000 mk maataloustulolain (736/89) (HE) perusteella. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90 ja 22/92) mukaisista sopimuksista ja pellon metsityspalkkioista, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisten menojen ja pellon metsityspalkkioista sekä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisista metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain mukaisista vuoden 1993 toimenpiteistä ja aiempina vuosina tehdyistä sopimuksista saa aiheutua kassamenoja vuonna 1994 enintään 700 000 000 mk ja sen jälkeen enintään 1 350 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 3 500 000 mk non-food-tuotannon tutkimusohjelman menoihin. Vuoden 1993 ja sitä aiempien vuosien toimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan tuotannon tasapainottamismenoja seuraavasti, milj. mk:

	1994	1995	1996	1997-
Vuonna 1993 toteutettavat toimenpiteet	225	230	220	225
Aiempina vuosina toteutetut toimenpiteet	380	325	290	30
Yhteensä	605	555	510	255

1993 määräraha	800 000 000
1992 menoarvio	1 300 000 000
1991 tilinpäätös	1 262 000 000

43. (28.37.40) *Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 350 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (868/79) mukaisten tuotteiden sekä eräiden muiden jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden hinnanerokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarpeen väheneminen aiheutuu ETA-sopimuksesta, jonka perusteella raaka-aineiden hinnat tasataan ETA-alueella EY-hintojen tasolle. Aikaisemmin tasaus on tapahtunut maailmanmarkkinahintojen tasolle. Hinnanerokorvaus on tarkoitus muuttaa nykyisen keskimääräisreseptin sijasta tuotteen todelliseen raaka-ainesisältöön perustuvaksi.

1993 määräraha	350 000 000
1992 menoarvio	390 000 000
1991 tilinpäätös	414 995 512

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Maatilatalouden rakennetta ja rahoitusta ohjataan 1.1.1991 voimaantulleella maaseutuelinkeinolailla. Keskeisenä tavoitteena on yrityskoon kasvun edistäminen tiloilla, joilla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Rahoitustukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille.

Valtion myöntämässä rahoituksessa otetaan huomioon tarve supistaa maataloustuotanto mahdollisimman nopeasti omavaraisuustasolle samoin kuin kustannusten alentaminen tuotannon saamiseksi kestävälle pohjalle.

Maatalouden harjoittamisedellytysten puolesta heikkojen ja kooltaan pienten tilojen kehittymistä edistetään laajentamalla yritystoiminnan pohjaa muuhun kuin maatalouden perustuotantoon, ottaen huomioon edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä.

Sukupolvenvaihdosten rahoituksessa tavoitteena on kannattavien ja rakenteeltaan kehittämiskelpoisten maatilojen toiminnan tukeminen. Valtion toimenpiteillä edistetään maatilataloudellista yhteistoimintaa ja tuotannontekijöiden järkiperäistä käyttöä sekä parannetaan pääomarakennetta ja tuetaan maatalouden ympäristöinvestointeja.

Maaseutuelinkeinolain mukaisilla avustuksilla ja korkotukilainoilla sekä maatilatalouden kehittämisrahaston kautta valtion varoista myönnettävillä lainoilla arvioidaan vuonna 1993 tuettavan noin 1 000 maatilan sukupolvenvaihdosta ja noin 650 uuden työpaikan syntymistä maaseudun pienyritystoiminnassa korvaamaan varsinaisen maataloustuotannon vähenemisestä aiheutuvaa työpaikkojen vähenemistä.

Valtion varoista myönnettäviä lainoja ja korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1993 myönnettävän 1 278 milj. mk. Lainoista 1 258 milj. mk on tarkoitus myöntää maaseutuelinkeinolain perusteella ja 20 milj. mk porotalouslain, luontaiselinkeinolain ja kolttalain perusteella.

Valtion rahoitustuen kehittäminen tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa vuosina 1990—1993 on seuraava, milj. mk:

	1990 TP	1991 TP	1992 Arvio	1993 TAE
LAINAT:				
Kehittämisrahastosta	862	734	433	578
Maaseutuelinkeinojen korkotukilainat (30.33.49)	965	944	750	700
Lainavaltuudet yhteensä	**1 827**	**1 678**	**1 183**	**1 278**
AVUSTUKSET:				
— maaseudun pienyritystoiminnan avustukset (30.33.44) myöntämisvaltuus	130	110	80	80
— maatilojen aloittamisavustus (30.33.40) myöntämisvaltuus	135	100	70	65
— maatilojen investointiavustus (30.33.43) myöntämisvaltuus	—	70	55	56
— maatalouden avustukset (kehittämisrahasto)	60	11	2	1
— avustukset luontaiselinkeinoihin (kehittämisrahasto)	23	23	25	20
Avustusvaltuudet yhteensä	**348**	**314**	**232**	**222**
Kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat yhteensä	1 156	1 095	1 100[1)]	980
Siirto momentilta 30.33.60	180	—	—	—

1) tästä määrästä 300 milj. mk tuloutetaan momentille 12.30.99

Maatilatalouden kehittämisrahastoon ei ehdoteta siirrettäväksi varoja vuonna 1993. Viitaten eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1993 maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen on tarkoitus käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Maatilatalouden kehittämisrahaston vuonna 1993 käytettävissä olevista arviolta 980 milj. markan varoista arvioidaan 250 milj. mk käytettävän maataloustuotannon tasapainottamistoimenpiteiden rahoittamiseen sen lisäksi, mitä momentilla 30.32.41 on tarkoitukseen myönnetty. Tämän jälkeen käytettävissä olevista 730 milj. markan varoista kohdistetaan sijoitusmenoihin 638 milj. mk ja kulutusmenoihin 92 milj. mk. Sijoitusmenoista 60 milj. mk arvioidaan käytettävän maanostotoimintaan ja 578 milj. mk lainoitustoimintaan.

40. *Aloittamisavustus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) 14 §:n mukaisten aloittamisavustusten sekä käynnistystuen maksamisesta nuorille viljelijöille annetun valtioneuvoston päätöksen (323/90) mukaisten käynnistystukien maksamiseen. Maaseutuelinkeinolain mukaisia aloittamisavustuksia saa vuonna 1993 myöntää enintään 65 000 000 mk.

Selvitysosa: Aloittamisavustuksen suuruus pidetään edelleen 62 500 markkana. Aikaisemmin myönnetyistä käynnistystuista ja aloittamisavustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1993	1994	1995	1996
Vuoden 1993 avustuksista	40	22	3	—
Aikaisempien vuosien avustuksista	30	11	5	—
Yhteensä	70	33	8	—

1993 määräraha 70 000 000
1992 menoarvio 100 000 000
1992 I lisämääräraha ..... —25 000 000
1991 tilinpäätös 63 781 412

41. *Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 275 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77, muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotukilainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mukaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia lainoja ei myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävässä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annettu laki on kumottu 1.1.1991 voimaan tulleella maaseutuelinkeinolailla (1295/90). Lainapääoma oli vuoden 1991 lopussa 77 500 000 mk. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen lainasta perimän koron ja lainan myöntämisvuoden menoarviossa lainan saajalta perittäväksi päätetyn koron erotusta. Myönnetyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 905 000 mk vuonna 1994, 655 000 mk vuonna 1995, 465 000 mk vuonna 1996 ja 245 000 mk vuonna 1997.

1993 määräraha 1 275 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös..... 2 030 138

42. *Luopumiskorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 444 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87, 998/88 ja 1304/90) ja luopumiskorvauksista annetun lain (HE) mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Luopumiseläkelaki on voimassa vuoden 1992 loppuun asti. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen luopumiskorvauksista annetuksi laiksi. Luopumiskorvauksista arvioidaan vuonna 1993 aiheutuvan menoja 40 000 000 mk, mistä osa luetaan maatalouden tuloiksi.

Maidontuotannon vähentämissopimuksiin on

liitetty mahdollisuus siirtyä luopumiseläkkeelle, mistä valtiolle aiheutuvista vuotuisista menoista puolet luetaan maatalouden tuloksi. Vuonna 1993 menot näistä eläkkeistä ovat 25 000 000 mk.

1993 määräraha	444 000 000
1992 menoarvio	355 000 000
1991 tilinpäätös	313 334 375

43. *Avustukset maatilojen investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) 15 §:n mukaisten maatilojen investointiavustusten maksamiseen. Avustuksia saa vuonna 1993 myöntää enintään 56 000 000 mk. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 2 000 000 mk ympäristönsuojelua edistävien jätteidenkäsittelylaitteiden kehittämiseen.

Selvitysosa: Investointiavustusta voidaan myöntää maatilatalouden tuotannollisiin ja tuotantotoiminnan edellyttämiin ympäristön- ja työsuojelullisiin investointeihin. Ympäristönsuojeluavustuksia vastaavasti peritään 50 000 000 mk lannoiteveroa.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
Vuoden 1993 avustuksista	15,0	6,0	—
Aikaisemman vuoden avustuksista	2,0	—	—
Yhteensä	17,0	6,0	—

1993 määräraha	60 000 000
1992 menoarvio	60 000 000
1991 tilinpäätös	34 241 336

44. *Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) ja maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisten avustusten maksamiseen. Avustuksia saa vuonna 1993 myöntää enintään 80 000 000 mk. Määrärahasta saa lisäksi käyttää enintään 25 000 000 mk maaseutupolitiikan neuvottelukunnan ja maaseudun kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään maaseutuelinkeinolain 15 § 2 momentin ja 19—21 §:en mukaisesti investointiavustuksina, käynnistysavustuksina ja kehittämisavustuksina erikoismaatalouteen ja pienyritystoimintaan. Tuettavien investointien kokonaiskustannuksiksi arvioidaan noin 300 milj. mk. Hankkeisiin voidaan lisäksi myöntää korkotukilainaa ja maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävää lainaa. Investointien rahoituksessa lainoituksen osuutta lisätään. Avustusvaroja voidaan siten suunnata lisääntyvästi yritysten kehittämishankkeisiin ja yrittäjien koulutukseen. Kehittämishankkeisiin tarkoitetusta määrärahasta myönnetään 20 000 000 mk maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä, jotka valmistellaan maaseutupolitiikan neuvottelukunnassa. Maaseutuelinkeinopiirien päätöksillä ratkaistaviin hankkeisiin on tarkoitus osoittaa 5 000 000 mk.

Lain mukaisen tuen kehittyminen vuosina 1990—93, milj. mk:

	1990	1991	1992	1993
Myöntämisvaltuus	130	110	80	80
Myönnetyt avustukset	118	105	80	80
Avustusten maksatus	81	79	100	85

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
Vuoden 1993 avustuksista	38	16	—
Aikaisempien vuosien avustuksista	21	—	—
Yhteensä	59	16	—

1993 määräraha 110 000 000
1992 menoarvio 125 000 000
1991 tilinpäätös 96 495 479

48. *Avustukset peruskuivatukseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Peltoalueiden peruskuivatusta koskevat, maanomistajien vireille panemat hakemukset ovat pahasti ruuhkautuneet. Määrärahaa käytetään vain pysyvästi viljelykäyttöön jäävien peltoalueiden kuivatuksiin. Peruskuivatukset edistävät vesiensuojelua vähentämällä ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin. Useimpien töiden päätavoite on valtaojien syventäminen niin, että salaojitus tulee mahdolliseksi. Salaojitus on edellytys kilpailukykyiselle peltoviljelylle. Osa määrärahasta käytetään uusjakotoimitusten edellyttämiin kuivatuksiin ja osa laajojen metsäojitusten alapuolisille vesiuomille aiheuttamien haittojen poistoon. Hankkeisiin voidaan lisäksi myöntää lainaa momentin 30.33.83 määrärahasta. Avustus- ja lainavaroilla voidaan rahoittaa noin 15 vesi- ja ympäristöpiirien toimesta tehtävää työtä ja 25 osakastyötä. Niillä aikaansaadaan asianmukainen peruskuivatus noin 2 500 hehtaarin hyötyalueelle.

1993 määräraha 4 000 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 000 000

49. *Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 316 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) ja maatilalain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1993 korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1991 lopussa yhteensä 4 993 000 000 mk. Maatilalain mukaisille lainoille korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 6,2 prosenttia ulkona olevasta pääomasta. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain mukaisten lainojen korkohyvitys on 2,25 prosenttia. Uusia maaseutuelinkeinolain mukaisia korkotukilainoja voidaan myöntää maatilatalouden, maaseudun pienyritystoiminnan sekä asuntotilojen oston rahoittamiseen. Korkotuen määrä on 50 prosenttia luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 7,5 prosenttia lainapääomasta.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	40	45	46	221
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	279	252	223	1 069
Yhteensä	319	297	269	1 290

1993 määräraha 316 000 000
1992 menoarvio 295 000 000
1992 I lisämääräraha 20 000 000
1991 tilinpäätös 280 459 572

(60.) *Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon*

Selvitysosa: Momentti poistetaan talousarviosta.

1992 menoarvio ..... —
1991 tilinpäätös ..... —

83. *Lainat peruskuivatukseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 30.33.48 perusteluihin määrärahalla voidaan rahoittaa yhdessä momentin 30.33.48 avustusvarojen kanssa peruskuivatushankkeita, joiden hyötyala on yhteensä noin 2 500 hehtaaria.

1993 määräraha 4 000 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös 5 000 000

34. (30.08, osa, 30.30 ja 34) Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Maatilojen lukumäärän aleneminen, maaseutuelinkeinojen monipuolistuminen ja viljelijöiden ammattitaidon kohoaminen vähentävät edelleen perinteisen kotieläintuotannon ja kasvintuotannon neuvonnan tarvetta ja lisäävät sitä uusilla ja laajenevilla neuvonnan aloilla, kuten puutarhataloudessa ja muussa erikoistuotannossa, luonnonmukaisessa viljelyssä, ympäristönhoidossa ja maaseutuyritysten yritystaloudessa. Tavoitteena on edelleen siirtää neuvonnan voimavaroja viimeksi mainituille neuvonta-aloille. Tätä tavoitetta on tarkoitus tukea valtionavun jakoperusteita määrättäessä.

Valtioneuvoston päätös eräiden maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavun ehdoista (340/90) uusitaan. Tarkoituksena on, että päätös tulee koskemaan kaikkia maaseudun elinkeinojen neuvontaan osoitetuista määrärahoista valtionapua saavia järjestöjä.

Neuvontahenkilöstön yhteismääräksi tämän luvun piiriin kuuluvissa järjestöissä arvioidaan vuonna 1992 1 550 henkilöä.

Kotieläinjalostus- ja keinosiemennystoiminnassa on toteutettu useita osuuskuntamuutoksia, viimeisenä kotieläinjalostuksen ja keinosiemennyksen keskusjärjestön Osuuskunta Kotieläinjalostuskeskus FABA:n perustaminen vuoden 1992 alusta lukien. Neuvontaorganisaation kehittämistä jatketaan.

Neuvonnan, tutkimuksen ja koulutuksen yhteistyön lisäämistä selvitetään. Tarkoituksena on saada maaseudun neuvonta nykyistä läheisempään yhteistyöhön tutkimuksen kanssa.

40. (30.30.40, osa) *Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan*

Momentille myönnetään 95 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen käyttösuunnitelmassa eriteltyihin toimintoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot...	81 000 000
Siipikarjatalous	800 000
Salaojitus	300 000
Karjan- ja sianjalostus	5 100 000
Maatalouden rationalisoinnin kehittäminen	1 600 000
Puutarhatalouden kehittäminen	2 400 000
Turkistalouden kehittäminen	900 000
Mehiläistalouden kehittäminen	400 000
Luonnonmukainen tuotanto.....	900 000
Siirtolapuutarhaliitto	200 000
Ympäristönhoitosuunnitelmat	1 800 000
Yhteensä	95 400 000

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 800 000 mk tilakohtaisten ympäristönhoitosuunnitelmien laatimiseen sellaisille tiloille, joilla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Arvioiden mukaan suunnitelma tulee laadittavaksi vuonna 1993 noin 10 000 tilalle. Suunnitelmien laatimiskustannuksiin osallistuvat myös kunnat ja ympäristöministeriö. Lisäksi on tarkoitus myöntää järjestöille tukea kasvinsuojeluruiskujen neuvontatestauksia varten torjunta-aineiden kokonaiskäytön vähentämiseksi.

1993 määräraha	95 400 000
1992 menoarvio	106 281 000
1992 II lisämääräraha	300 000
1991 tilinpäätös	120 161 900

41. (30.08.41) *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 155 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain 47 §:ssä ja luontaiselinkeinoasetuksen (492/91) 45 §:ssä, kasvinsuojelulain (127/81) 7 §:ssä, Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetun lain (1010/88) 11 §:ssä, kasvinsuojeluasetuksen (442/82) 27 §:ssä, kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetun asetuksen (173/81 16 §:ssä ja maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä sekä taimiaineistolain (663/91) 22 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 7 §:n mukaisten Ahvenanmaan kunnille suoritettavien korvausten ja maidon tuotantokiintiöistä annetun asetuksen (649/84) 20 §:ssä tarkoitetun rekisterin pitämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille maaseutuelinkeinolain ja vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukaan perustettujen yhteismetsien ensimmäisten metsätaloussuunnitelmien laatimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha	2 155 000
1992 menoarvio	2 210 000
1991 tilinpäätös	2 344 974

42. *Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot*

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76, muut. 1660/91) ja asetuksen (541/76) mukaisiin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvauksien maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hukkakauralain 10 §:n mukaiset kustannukset ja 11 §:n mukaiset korvaukset	6 970 000
Toimenpidekorvaukset (enintään)	30 000
Yhteensä	7 000 000

1993 määräraha	7 000 000
1992 menoarvio	7 000 000
1991 tilinpäätös	9 122 673

43. *Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuoden 1987 satovahinkojen johdosta myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (882/87) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Lainapääoma oli vuoden 1991 lopussa 408 940 000 mk. Vuoden 1992 lopussa lainapääoman arvioidaan olevan 28 000 000 mk.

1993 määräraha	1 000 000
1992 menoarvio	11 000 000
1991 tilinpäätös	34 535 771

44. (30.30.44) *Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annetun asetuksen (122/66) 5 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen valtionavusta hevoskasvatuksen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/92) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen. Vaikean rahoitustilanteen vuoksi ei vuonna 1993 hyväksytä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Toimenpide on tarkoitettu väliaikaiseksi. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	2 900 000
Korkotuki	1 500 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen	4 150 000
Avustus hevoskasvatukseen	12 593 000
Avustus suomenhevosten varsarahoihin	3 000 000
Avustus muihin varsarahoihin	4 000 000
Palkintotuki ja muut avustukset	4 850 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot	7 000
Yhteensä	33 000 000

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtion osuutena kertyvän 40 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimusaseman tai mahdollisen uudelleen organisoinnin jälkeen vastaavan toiminnan menojen maksamiseen 7 000 000 mk, missä on vähennyksenä otettu huomioon arvioitu tulokertymä 2 900 000 mk, valtion osuudesta momentille jää 33 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten. Hevostalouden edistämiseen käytettävää valtionosuusjärjestelmää pyritään uudistamaan kasvatustuen osalta vuoden 1995 alusta, jolloin kasvattajapalkintojen maksatuksessa reaaliaikainen maksatus tulee mahdolliseksi.

Aikaisemmin myönnetyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 1 150 000 mk vuonna 1994, 830 000 mk vuonna 1995, 590 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 400 000 mk.

1993 määräraha 33 000 000
1992 menoarvio 33 000 000
1991 tilinpäätös 29 634 886

45. (30.30.40, osa) *Valtionapu 4H-toimintaan*

Momentille myönnetään 28 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

1993 määräraha 28 000 000
1992 menoarvio 28 978 000
1991 tilinpäätös 33 407 000

46. *Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein metsämarjojen ja sienien pitkäaikaisen varastoinnin aiheuttamien kustannusten alentamiseksi.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös 1 000 000

47. *Kasvinjalostustoiminnan edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen sekä kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 7 500 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1993 määräraha 10 500 000
1992 menoarvio 11 500 000
1991 tilinpäätös 8 031 059

36. (30.35 ja 30.37, osa) Kala-, riista- ja porotalous

25. (30.37.25, osa) *Kalakannan hoitovelvoitteet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.40.

1993 määräraha 3 000 000
1992 menoarvio 3 992 000
1991 tilinpäätös 2 332 675

40. (30.35.40) *Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 077 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsästyslain (144/88) 52 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Metsästäjäin keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot	12 747 000
Riistanhoitopiirien palkkaus- ja muut kulutusmenot	11 560 000
Riistanhoitoyhdistyksien palkkaus- ja muut kulutusmenot	6 000 000

Metsästäjäin keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistyksien toiminnasta aiheutuvat sijoitusmenot	100 000
Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä riistanhoidon edistämistä tarkoittavat avustukset	400 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot	1 270 000
Yhteensä	32 077 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 291 608 vuosina 1989—1991, ja riistanhoitomaksun säilyttäminen edelleen 110 markan suuruisena. Vuonna 1993 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

1993 määräraha	32 077 000
1992 menoarvio	31 783 000
1991 tilinpäätös	32 602 437

41. (30.35.41) *Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen estämistä tarkoittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vahinkojen korvaaminen	20 500 000
Vahinkojen estämistä tarkoittavat toimenpiteet	800 000
Yhteensä	21 300 000

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35.

1993 määräraha	21 300 000
1992 menoarvio	22 000 000
1991 tilinpäätös	16 243 521

42. (30.35.42) *Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen*

Momentille myönnetään 4 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saimaanhylkeen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja saimaanhyljekannan suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saimaanhylje	1 000 000
Petoeläimet	3 200 000
Yhteensä	4 200 000

1993 määräraha	4 200 000
1992 menoarvio	4 000 000
1991 tilinpäätös	3 238 748

43. (30.35.45) *Porotalouden edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää porotalouden koetoimintaan, jalostushirvaiden palkitsemiseen, porotalouskulttuurin tallentamiseen, porotaloudesta saatavien tuotteiden tuotekehittelyyn ja markkinointiin, Paliskuntain yhdistyksen palkkaus- ja muihin kulutusmenoihin sekä poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon valtakunnan rajalla myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Porotalouden koetoiminta	310 000
Jalostushirvaiden palkitseminen	45 000
Porotalouskulttuurin tallentaminen	2 000 000
Porotaloustuotteiden tuotekehittely ja markkinointi	500 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	3 845 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	4 500 000
Yhteensä	11 200 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon porotalouskulttuurin tallentamiseksi tehtävän porotaloutta koskevan elokuvan loppurahoitusosuus. Elokuvan kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin 6 000 000 mk, josta maa- ja metsätalousministeriön osuus olisi 3 000 000 mk. (Vuoden 1991 menoarviossa elokuvan tukemiseen myönnetty 1 000 000 mk on elokuvan viivästymisen johdosta jätetty käyttämättä.)

1993 määräraha	11 200 000
1992 menoarvio	9 500 000
1991 tilinpäätös	7 715 242

44. (30.37.40) *Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 89 §:n mukaisesti vuonna 1992 ja aiempina vuosina kertyneitä pilkintämaksutuloja vastaavasti vesialueiden omistajille palautettavan osuuden ja pilkintämaksujen perimisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pilkintämaksut	8 700 000
Tenojoen kalastuslupamaksut	900 000
Yhteensä	9 600 000

Selvitysosa: Pilkintämaksupalautusten mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 260 000 mk aiempina vuosina kertyneiden pilkintämaksujen palautuksina. Pilkintämaksusta saatavat tulot on merkitty momentille 12.30.36. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1992 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 900 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 1993 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

1993 määräraha	9 600 000
1992 menoarvio	9 600 000
1991 tilinpäätös	11 173 000

45. (30.37.41) *Kalatalouden edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 91 §:n ja kalastuslain (503/51, muut. 759/72) 101 §:n mukaisesti kalatalouden edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kalastusalan järjestöjen toimesta suoritettavista kalastuslain toimeenpanoon liittyvistä erityistoimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1989—1991 oli 629 310 kpl ja että kalastuslain (503/51, muut. 909/77) 83 §:n mukainen Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa suoritettava ruokakuntakohtainen kalastuksenhoitomaksu ja kalastuslain (286/82) 88 §:n mukainen muualla maassa suoritettava henkilökohtainen kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää edelleen 30 markan suuruisena. Lisäksi on tarkoitus tehostaa kalastuksenhoitomaksun markkinointia. Lakien mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 18 879 000 mk.

Vuonna 1993 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1993 määräraha	19 500 000
1992 menoarvio	19 023 000
1992 I lisämääräraha	500 000
1991 tilinpäätös	20 416 313

46. (30.37.42) *Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastustulolain (1157/88) mukaisten menojen sekä kotimaisen kalansaaliin ja viljellyn kalan talteenoton ja käytön edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk kalan kuljetusavustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksien maksamiseen kalatalouden tiedotuksen sekä kalataloutta koskevan EY-selvityksen menoihin.

Selvitysosa: Kalastuksen tukijärjestelmien uudistamista jatketaan mm. kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Kalastustulolain uudistus on tarkoitus saada voimaan vuoden 1993 aikana.

1993 määräraha	35 300 000
1992 menoarvio	35 000 000
1991 tilinpäätös	32 976 777

47. (30.37.44) *Kalastusvakuutustoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastusvakuutuslain (331/58, muut. 240/92) mukaisesti kalastusvakuutusyhdistyksille maksettavien vuotuisten valtionavustuksien ja pääoma-avustuksien maksamiseen.

1993 määräraha	5 850 000
1992 menoarvio	6 500 000
1992 I lisämääräraha	—650 000
1991 tilinpäätös	6 396 068

48. (30.37.47) *Kalatalouden korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) mukaisten kalastajalainojen ja kalan markkinointilainojen korkohyvityksen sekä muiden laista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1993 saa korkohyvitykseen oikeuttaviksi hyväksyä kalastajalainoja enintään 5 000 000 mk ja kalan markkinointilainoja enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1991 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 50 000 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 25 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	0,5	0,4	0,3	0,8
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	2,5	2,3	2,1	4,0
Yhteensä	3,0	2,7	2,4	4,8

1993 määräraha	2 900 000
1992 menoarvio	3 100 000
1991 tilinpäätös	3 039 920

49. (30.37.49) *Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen*

Momentille myönnetään 10 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa mainittujen kalastusalan järjestöjen ja niiden jäsenjärjestöjen toimintaa varten myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kalatalouden Keskusliitto ry	8 500 000
Suomen Kalamiesten Keskusliitto ry	1 150 000
Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto ry.	500 000
Suomen Lohenkasvattajain Liitto ry	350 000
Yhteensä	10 500 000

1993 määräraha	10 500 000
1992 menoarvio	11 320 000
1991 tilinpäätös	13 310 000

77. (30.37.77) *Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1993 määräraha	2 500 000
1992 menoarvio	3 100 000
1991 tilinpäätös	3 100 000

(37.) Kalatalous

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon lukujen 30.01 ja 30.36 laskelmissa.

Maa- ja metsätalouden, riista- ja kalatalouden, eläinlääkintätoimen ja geodeettinen tutkimus ja tarkastus

(Luvut 30.38, 65, 70, 72, 76, 83 ja 84)

Selvitysosa: Tähän lukuryhmään on budjetoitu hallinnonalan kaikkien tutkimus- ja tarkastuslaitosten menot. Osana maaseutuelinkeinohallinnon uudistamista maatalouden ja eläinlääkintätoimeen liittyvä tutkimus- ja tarkastustoiminta organisoidaan siten, että maatilahallituksen kasvintarkastus ja tarkastuslaitoksista Maatalouskemian laitos ja Valtion siementarkastuslaitos kootaan Kasvintuotannon tarkastuskeskukseksi ja Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos yhdistetään Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen.

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 480 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 282 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 237 ja työsopimussuhteisia 45.

1993 määräraha	48 480 000
1992 menoarvio	51 670 000
1992 I lisämääräraha	—500 000
1991 tilinpäätös	44 529 701

23. *Valtion kalanviljelytoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 898 000 mk. Määrärahaa saa käyttää riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta annetun lain mukaisen kalanviljelytoiminnan sekä laitosten lammikkoalueiden vesitysjärjestelmien ja luonnonravintolammikoiden kunnossapidon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tilapäisten kausityöntekijöiden palkkauksien maksamiseen, joiden määrä saa vastata enintään kahdeksaa henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valtion kalanviljelytoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1993 määräraha	11 898 000
1992 menoarvio	12 050 000
1991 tilinpäätös	11 200 000

24. *Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1993 määräraha	7 350 000
1992 menoarvio	7 433 000
1991 tilinpäätös	7 600 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1993 määräraha	1 300 000
1992 menoarvio	1 473 000
1991 tilinpäätös	657 723

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 100 000 mk.

1993 määräraha	12 100 000
1992 menoarvio	12 090 000
1991 tilinpäätös	10 900 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 600 000 mk.

1993 määräraha	3 600 000
1992 menoarvio	2 000 000
1991 tilinpäätös	2 100 000

74. *Kalanviljelylaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Kainuun kalanviljelylaitos, Paltamo				70 940 000 (peruuntunut 198 000)	3 400 000
	— talonrakennustyöt.....	2 511	19 600	7 805		
	— maa- ja vesirakennustyöt.....		60 740			
2.	Särkijärven kalanviljelylaitos, Muonio ..				11 700 000 (peruuntunut 7 000)	9 400 000
	— talonrakennustyöt.....	1 731	8 300	4 795		
	— maa- ja vesirakennustyöt.....		13 800			
3.	Pohjois-Suomen keskuskalanviljelylaitos, Taivalkoski				410 000	500 000
	— talonrakennustyöt.....	10 794	9 690	898		
	— maa- ja vesirakennustyöt.....		34 700			
4.	Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja kalanviljelylaitosten maa- ja vesirakennustöiden peruskorjaus				5 200 000	1 000 000
					Yhteensä	14 300 000

Selvitysosa:

1. Loppurakentamisen kustannusarvio on tarkistettu. Hankkeeseen myönnetyistä varoista on peruuntunut 198 000 mk.

2. Särkijärven kalanviljelylaitoksen saneeraus perustuu Pohjois-Suomen vesioikeuden 2.10.1984, 3.4.1986 ja 3.12.1991 antamiin päätöksiin. Hankkeen tarkistetun kustannusarvion perusteella kustannuksia on alennettu 1 500 000 mk. Hankkeeseen myönnetyistä varoista on peruuntunut 7 000 mk.

3. Pohjois-Suomen keskuskalanviljelylaitoksen peruskorjauksen yhdistetty perustamis- ja esisuunnitelma on vahvistettu. Hankkeen suunnitteluun myönnetyistä varoista on työllisyysvaroja 380 000 mk. Maa- ja vesirakennustyöt on tarkoitus toteuttaa vaiheittain työllisyysvaroin.

1993 määräraha.....	14 300 000
1992 menoarvio.....	22 950 000
1991 tilinpäätös.....	17 250 000

75. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Porotutkimusasema, Inari	852	10 100	11 854	2 050 000	5 000 000
2.	Evon kalastuskoeasema ja kalanviljelylaitos, Lammi					
	— tukitilarakennus.....	517	4 480	8 665	920 000	2 000 000
					Yhteensä	7 000 000

Selvitysosa:

1. Tutkimusaseman rakentaminen toteutetaan pääasiassa vuosina 1992—1994. Toisessa rakennusvaiheessa vuonna 1994 toteutetaan teurastamo- ja muiden erillisten lisätilojen rakentaminen.

2. Hankkeen suunnittelua jatketaan ja rakennustyöt toteutetaan vuosina 1992—1993. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 500 000 mk, minkä lisäksi hankkeen suunnitteluun on myönnetty 420 000 mk momentilta 30.38.74, mistä 120 000 mk on käytetty kalanviljelylaitosten rakennustöihin.

1993 määräraha 7 000 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös..... 4 700 000

87. *Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus varmistaa merenviljelyn tutkimuksen jatkaminen Rymättylässä.

1993 määräraha 3 000 000

(40.) Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.85.

(58.) Yksityismetsätalous

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 30.86.

(60.) Maanmittaushallinto

Selvitysosa: Luku on muutettu luvuksi 30.87.

65. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet maassamme, huolehtia maamme kartaston geodeettisista, astronomisista ja satelliittipohjaisista perusmittauksista ja painovoimamittauksista sekä kehittää tieteellisiä mittaus-, laskenta- ja analysointimenetelmiä paikkatiedon tuottamiseksi, käsittelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1993 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut Geodeettiselle laitokselle alustavasti seuraavat toiminnalliset päätavoitteet.

Mittaus- ja havaintotyössä päähuomio kiinnitetään

— Metsähovin avaruusgeodeettisen aseman toimintaan kansainvälisenä satelliittien havainto- ja seuranta-asemana,

— globaalisten paikannussatelliittien (GPS) avulla tehtäviin koordinaattijärjestelmien eroja ja kallioperän liikuntoja koskeviin mittauksiin,

— kolmannen tarkkavaaituksen kenttätöihin, ja

— painovoimamittauksiin.

Tutkimustyön puolella päähuomio kiinnitetään perustutkimukseen sekä mittausten käsittelyyn, analysointiin ja tieteellisten tulosten johtamiseen. Tämän lisäksi huolehditaan, että

— valtakunnallisen I lk:n kolmioverkon laskutyöt ja verkkotasoitus saadaan päätökseen, ja

— geoinformatiikan ja digitaalisen kartografian tutkimusta kehitetään.

Laitoksen muista tehtävistä ovat tärkeimpiä

— toiminta pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisena mittauspaikkana,

— Nummelan normaaliperusviivalla tehtävät pituusmittauslaitteiden kalibroinnit sekä kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat normaaliperusviivojen mittaukset, ja

— FINNARP-projektiin kuuluvat painovoimamittaukset Etelämantereella.

Geodeettinen laitos siirtyy vuonna 1993 toimintamenojen nettobudjetointiin.

21. (30.65.01, 21, 28, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 235 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoidut tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.30.(65).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	14 435 000
Bruttotulot	200 000
Nettomenot	14 235 000
1993 määräraha	14 235 000
1992 menoarvio	12 795 000
1991 tilinpäätös	11 934 827

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 790 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Laitoksen toimitalo, Kirkkonummi	2 160	20 800	9 630	1 700 000	6 000 000
2.	Painovoimalaboratorio, Kirkkonummi	110	940	8 545	150 000	790 000
					Yhteensä	6 790 000

1993 määräraha 6 790 000
1992 menoarvio 1 300 000

70. (30.08, osa, 30.14 ja 30.70) Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Luku 30.(14) Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos on yhdistetty tähän lukuun. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain kumoamisesta.

Tutkimustulosten hyödyntämisen tehostamiseksi integroidaan biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus ja neuvonta entistä kiinteämmin samoihin projekteihin. Tavoitteena on erityisesti maatalouden ja elintarviketalouden kilpailukyvyn kohottaminen parantamalla panos-tuotos -suhdetta. Kansainvälistä toimintaa kehitetään erityisesti Euroopan yhteisön suuntaan tavoitteena osallistua tutkimusprojekteihin. Tutkimuskeskuksen resurssien käyttöä tehostetaan mm. johtamis- ja tietojärjestelmiä edelleen kehittämällä.

Tutkimuskeskuksen tulojen, menojen ilman rakennusinvestointeja, ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 1993 tulosalueittain seuraavasti:

	Maksullisen toiminnan tulot milj. mk	Muut tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyövuodet
Peltokasvitutkimus	6,1		55	250
Puutarhatutkimus	2,9		18	115
Kotieläintutkimus	4,2		53	240
Elintarviketutkimus	2,7		17	60
Ympäristötutkimus	2,1		10	62
Teknologinen tutkimus	1,2	1,2	12	55
Sisäiset palvelut	0,5		18	62
Yhteensä	19,7	1,2	183	844

Alueellisten tulosyksiköiden osuus henkilöstöstä on noin 25 % ja menoista 21 %. Lisäksi tutkimukseen arvioidaan saatavan tutkimuskeskuksen ulkopuolelta rahoitusta noin 20 milj. mk, jota voidaan käyttää noin 100 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

01. (30.08.21, osa, 14.01 ja 70.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 104 394 000 mk. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta lakkautetaan johtajan virka (A 29). Vastaavasti maatalouden tutkimuskeskukseen perustetaan yksi virka.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 724 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 533 ja työsopimussuhteisia 191.

Selvitysosa: Perustettava virka on tarkoitettu johtotehtäviä varten.

1993 määräraha	104 394 000
1992 menoarvio	112 044 000
1991 tilinpäätös	106 801 469

22. *Torjunta-ainetarkastukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (211/84) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1993 määräraha	2 900 000
1992 menoarvio	2 887 000
1991 tilinpäätös	2 000 000

24. *Kasvinjalostustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pelto- ja puutarhakasvien jalostustoimintaan liittyvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 3 500 000 mk pelto- ja nurmikasvien lajikkeiden ja 50 000 mk puutarhakasvien lajikkeiden jalostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti momentille 12.30.32 ja puutarhakasvien jalosteiden markkinoinnista momentille 12.30.70 kertyvien tulojen perusteella.

1993 määräraha	3 550 000
1992 menoarvio	4 300 000
1991 tilinpäätös	4 760 000

28. (30.14.28, 70.26 ja 28) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimussopimuksista ja sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 63 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Tutkimussopimustoiminnassa, tervetaimituotannossa ja maatalouden sääpalvelussa ulkopuolisen tahon rahoituksella katetaan osa toiminnan kustannuksista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maatalouden sääpalvelutoiminnasta aiheutuvat määrärahatarpeet. Sääpalvelusta aiheutuvat kustannukset katetaan sääpalvelumaksuilla, joiden tulot on merkitty momentille 12.31.50.

1993 määräraha	16 600 000
1992 menoarvio	13 835 000
1991 tilinpäätös	10 584 585

29. (30.14.29 ja 70.29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös keskimäärin enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 49 000 mk, mikä aiheutuu Karjalan tutkimusaseman ja Luonnonmukaisen tuotannon tutkimusaseman siirtymisestä rakennushallinnon siivoushuoltoon 1.3.1993 alkaen.

1993 määräraha	41 650 000
1992 menoarvio	42 220 000
1991 tilinpäätös	41 179 685

70. (30.14.70 ja 70.70) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

1993 määräraha 6 000 000
1992 menoarvio 5 710 000
1991 tilinpäätös..... 5 760 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Puutarhatuotannon tutkimuslaitos, Piikkiö..... — vihannestalo, kasvihuone, päärakennuksen peruskorjaus, aluetyöt	2 268	25 300	11 155	1 800 000	10 000 000
2.	Pienehköt työt				200 000	1 000 000
					Yhteensä	11 000 000

1993 määräraha 11 000 000
1992 menoarvio 1 700 000
1992 II lisämääräraha.....—600 000
1991 tilinpäätös..... 1 500 000

77. (30.14.77 ja 70.77) *Maa- ja vesirakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 930 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 930 000
1992 menoarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös..... 1 400 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Laitoksen tehtävänä on suorittaa taloustieteellistä tutkimusta maatilatalouden ja maatalouspolitiikan aloilta ja täten osaltaan edistää maaseutuelinkeinojen kehittämistä. Laitoksen tehtäviin kuuluu myös maatalouden kannattavuustutkimuksen suorittaminen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 413 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 40 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 38 ja työsopimussuhteisia kaksi.

1993 määräraha 6 413 000
1992 menoarvio 6 818 000
1991 tilinpäätös..... 6 236 658

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 378 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maatalouskirjanpitotoiminnan ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 3 140 000 mk maatalouskirjanpitotoiminnan menoihin.

1993 määräraha 4 378 000
1992 menoarvio 4 436 000
1991 tilinpäätös..... 4 366 260

76. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen tehtävänä on tuottaa puolueetonta, riippumatonta tieteellistä tietoa metsästä ja sen eri käyttömuodoista käytännön metsätaloutta, metsäteollisuutta, metsäpolitiikan suunnittelua, metsien kestävää käyttöä sekä monimuotoisen metsäluonnon säilyttämistä varten. Tutkimustehtävän lisäksi Metsäntutkimuslaitoksella on metsätilastoon, metsäverotukseen, torjunta-aineiden tarkastukseen, puutavaran mittaukseen, metsätuhopalveluun ja metsänviljelyaineiston rekisteröintiin liittyviä viranomais- ja palvelutehtäviä. Tutkimusmetsiä hoidetaan ensi sijassa tutkimustoiminnan tarpeiden mukaisesti.

Metsäntutkimuslaitoksen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tutkimustyö toteutetaan tutkimushankkeina. Hankkeisiin käytettävät voimavarat päätetään tutkimussuunnitelmien ja tutkimustyön tulokselisuuden arvioinnin perusteella.

Metsäntutkimuslaitoksen yleisenä tavoitteena on tutkimustoiminnan tuottavuuden ja vaikuttavuuden kohottaminen. Tulosten arviointiin käytetään tehostettua tutkimuksen suunnitteluja seurantajärjestelmää, erikseen muodostettavia tunnuslukuja sekä erillisiä selvityksiä ja evaluointeja. Talousarvion valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Metsäekologisen tutkimuksen tulosalueella tuotettava tieto ekologisesti kestävän metsätalouden perusteista, metsien terveydentilasta ja metsätalouden ympäristövaikutuksista on eräs tutkimuksen painoala. Tulosalueella lisätään koti- ja ulkomaista yhteistoimintaa sekä yhteistutkimuksia yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Aikaisemmin kerättyjen aineistojen hyödyntämistä ja julkaisutoimintaa tehostetaan.

Metsänkasvatuksen tutkimuksen tulosalueella tutkimusta suunnataan metsänkasvatusmenetelmien perusteisiin. Tutkimustiedon vientiä käytännön toimintaan nopeutetaan. Tulosalueeseen sisältyy tutkimustoiminnan lisäksi tutkimusalueiden ja luonnonsuojelualueiden hoito. Tutkimusmetsien käyttöastetta parannetaan. Luonnonsuojelualueiden hoidossa on tavoitteena tutkimuksen avustaminen sekä toiminnan tehokkuus ja taloudellisuus.

Metsien käytön tutkimuksen tulosalueella tutkimuksia painotetaan metsien vajaakäytön ja Euroopan yhdentymisen metsätaloudelle aiheuttamiin uusiin ongelmiin. Metsävaratietojen kartoittamista ja metsätilastotuotantoa uudistetaan ja metsän monikäyttöarvojen ja metsäluonnon monimuotoisuuden tutkimista tehostetaan. Palvelutoimintaa ja tilaustutkimuksia lisätään.

Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille vuonna 1993 seuraavasti, milj. mk:

Tulosalue	Menot	Tulot	Htv
Metsäekologia	50,5		262
Metsänkasvatus	55,5	17,0	245
Metsien käyttö	28,0	0,7	125
Tukipalvelut	37,5		92
Yhteensä	171,5	17,7	724

Tukipalvelut tukevat varsinaisten tulosalueiden toimintoja.

Metsänkasvatuksen tutkimuksen tulosalueeseen kuuluvan maa- ja vesialueiden hoidon menojen osuudeksi arvioidaan 28 milj. mk, josta luonnonsuojelualueiden hoidon ja virkistyspalveluiden osuus on n. 2 milj. mk, tutkimuksen avustaminen n. 7 milj. mk, hallinto- ja muut yleiset kulut 4,5 milj. mk sekä metsätalous 14,5 milj. mk. Henkilötyövuosien määräksi arvioidaan 95 ja tulokertymäksi 16 milj. mk.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus- ja luonnonsuojelualueilla toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 53 % kokonaiskustannuksista, tulojen 96 % kokonaistuloista sekä henkilötyövuosien 52 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä noin 50 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata 280 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

21. (30.76.01, 24, 28 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 171 550 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 406 600 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 28.60.21 sekä 347 000 mk Vantaan Jokiniemen ja Parkanon tutkimusaseman kiinteistöhuoltotehtävien siirtymisestä rakennushallinnon hoidettavaksi 1.3.1993 lukien.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän mak-

sullisen palvelutoiminnan menoihin 600 000 mk. Metsätalouden ja muina tuloina arvioidaan kertyvän 17 650 000 mk, josta maksullisen palvelutoiminnan osuus on 650 000 mk. Tulot on merkitty momentille 12.30.76.

1993 määräraha 171 550 000
1992 menoarvio 180 214 000
1991 tilinpäätös 173 616 113

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 040 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toimitilat (I vaihe)	2 740	29 200	10 657	25 700 000 (peruuntunut 100 000)	3 600 000
2.	Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toimitilat (II vaihe), suunnittelu				500 000	2 000 000
3.	Joensuun Metsätiedekeskus	3 000	32 300	10 767	1 900 000	9 000 000
4.	Ruotsinkylän kenttäaseman kasvihuoneet	202	1 850	9 158	—	1 440 000
5.	Pienehköt työt				400 000	2 000 000
					Yhteensä	18 040 000

Selvitysosa: 1. Hankkeen kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella. Myönnetyistä määrärahoista on peruuntunut 100 000 mk.

2. Hankkeen laajuus ja kustannusarvio tarkistetaan.

3. Hanke toteutetaan Joensuun tutkimusaseman laajennuksena ja siihen sisältyy noin 1 100 m² Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan käyttöön tulevaa tilaa. Hankkeen kustannusarvio on tarkistettu.

4. Hankkeen suunnitteluun on aikaisemmin myönnetty 200 000 mk momentilla 28.64.76.

1993 määräraha 18 040 000
1992 menoarvio 23 300 000
1991 tilinpäätös 22 750 000

77. *Metsien perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 1 900 000
1992 menoarvio 1 900 000
1991 tilinpäätös 1 800 000

87. *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maiden ja rakennusten hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 500 000
1992 menoarvio 500 000
1991 tilinpäätös 500 000

(80.) Eläinlääkintätoimi

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvun 30.01 laskelmissa.

83. (30.08, osa) Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävä on maataloustuotantoa, ympäristönsuojelua ja markkinointia edistävä valvonta ja tarkastustoiminta sen mukaan kuin lainsäädäntö, ETA- ja muut kansainväliset sopimukset edellyttävät. Toiminta kohdistuu vaarallisten kasvintuhoojien leviämisen estämiseen, maatalouden tuotantopanosten ja kasvituotteiden laadun tarkastukseen, varmentamiseen ja valvontaan. Osa tarkastustoiminnasta järjestetään liikeperiaatteen mukaisesti. Toiminnan kustannuksiksi arvioidaan 36,6 milj. mk ja tuloiksi 24,8 milj. mk.

21. (30.08.21, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 236 000 mk.

Sopimuspalkkainen ylijohtajan virka (S 30) perustetaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 231 700 mk 1.3.1992 lukien kahden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 28.60.21. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1993 määräraha	29 236 000
1992 menoarvio	32 000 000
1991 tilinpäätös	30 000 000

84. (30.08, osa ja 30.84) Valtion eläinlääketieteellinen laitos

01. (30.08.21, osa ja 30.84.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 392 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 200 henkilötyövuotta, joista virkasuhteisia 198 ja työsopimussuhteisia kaksi.

1993 määräraha	31 392 000
1992 menoarvio	33 000 000
1991 tilinpäätös	30 000 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1993 määräraha	16 000 000
1992 menoarvio	15 618 000
1991 tilinpäätös	14 040 229

29. (30.08.21, osa ja 30.84.29) *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 850 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ETA-ratkaisun aiheuttamat menot. Maitovalmisteiden tarkastustoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1993 määräraha	15 850 000
1992 menoarvio	14 000 000
1991 tilinpäätös	12 000 000

70. (30.08.21, osa ja 30.84.70) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Helsingin keskuslaboratorion vanhan päärakennuksen saneerauksen yhteydessä tehtävät hankinnat ja aluelaboratorioiden laitehankinnat.

1993 määräraha	2 100 000
1992 menoarvio	4 000 000
1991 tilinpäätös	3 500 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uuden jätteenpoltossa käytettävän uunin rakentamisesta sekä laitoksen tallirakennusten peruskorjauksen aloittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Laitoksen osuus polttouunin uusimisesta on alustavan kustannusarvion mukaan 5 200 000 mk. Tallirakennuksen peruskorjaushankkeen hyötypinta-ala on 1 023 m^2 ja alustava kustannusarvio 13 400 000 mk eli 13 099 mk/m^2.

Selvitysosa: Laitoksen jätteenpoltossa käytettävän uunin alustava kustannusarvio on noin 12 300 000 mk. Uuni rakennetaan vuoden 1993

aikana, suunnitteluun on myönnetty 250 000 mk. Tallirakennusten peruskorjauksen suunnitteluun on myönnetty 500 000 mk.

1993 määräraha	7 500 000
1992 menoarvio	7 850 000
1991 tilinpäätös	2 000 000

85. (30.40) Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon investointimenot sekä projektihenkilöstön palkkausmenot ja muut toiminnan erityismenot lukuun ottamatta varsinaisia palkkausmenoja ja muita yhteisiä toimintamenoja, jotka on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.25.

Vesivarojen käytön ja hoidon tulosalueen toiminnalla luodaan edellytyksiä vesivarojen kestävälle käytölle ja estetään vedestä aiheutuvia vahinkoja ja haittoja. Keskeisenä lähivuosien tulostavoitteena on terveydellisesti moitteettoman talousveden saannin turvaaminen sekä taajamien ja haja-asutuksen vesihuollon puutteiden korjaaminen. Tavoitteena on myös ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten monipuolinen selvittäminen ja huomioonotto vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Maa- ja metsätalousministeriö on talousarvion valmisteluun liittyen asettanut vesi- ja ympäristöhallinnolle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Vesihuollon kehityksen turvaamiseksi valtion rahoitustukea suunnataan vesi- ja viemärilaitosten palvelutason nostamiseen tähtäävien investointien tukemiseen niin, että keskitetyn vedenhankinnan ja viemäröinnin piiriin saadaan 40 000 henkilöä.

— Asutuskeskusten osalta taloudellista tukea suunnataan erityisesti raaka- ja käyttöveden laadun parantamiseen, kriisivesihuollon turvaamiseen sekä viemäröintilaitosten toiminnan kannalta merkittävien saneeraushankkeiden tukemiseen.

— Haja-asutusalueilla 4 000 talouden vesihuolto-olot saatetaan tyydyttävään kuntoon huolehtimalla vedenhankinnan ohella myös viemäröinnin ja jätevesien käsittelyn asianmukaisesta järjestämisestä.

— Pohjaveden osuutta koko maan vedenkäytössä lisätään yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Vesistötyöhankkeiden suunnittelua ja toteuttamista koskevat ohjelmat tarkistetaan ottamalla erityisesti huomioon hankkeiden ympäristövaikutukset, maaseudun rakennemuutos ja valtion osallistumista koskevat kannanotot. Töiden suunnittelua suunnataan erityisesti sellaisiin hankkeisiin, joiden tavoitteena on maatalouden ohella keskeisesti myös asutuksen, teiden ja rakennusten tulvasuojelu sekä vesistön kunnostaminen.

— Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen järjestelyhankkeen suunnitelma viimeistellään vesioikeuskäsittelyn edellyttämään valmiuteen vuoden 1993 puoliväliin mennessä.

— Kyrönjoen yläosan vesistötyötä koskevat suunnitelmat ja selvitykset laaditaan niin, että hankkeen vesioikeuskäsittelyä voidaan jatkaa vuoden 1993 aikana.

— Valtiolle vesioikeudellisen luvan haltijana tai muutoin kuuluvat ja patoturvallisuuslain edellyttämät tehtävät sekä tulvantorjunta hoidetaan suunnitelmallisesti ja taloudellisesti pyrkien mahdollisuuksien mukaan välttämään ennakolta häiriötilanteet.

— Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan 1,5 %.

Vesihuollon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vuonna 1993 kaikkiaan noin 1,5 miljardin markan investointeja. Investointien toteutumista tuetaan valtion varoin siten, että avustusten osuus niistä on 36 milj. mk, korkotukilainojen osuus 90 milj. mk, valtion vesihuoltotöiden osuus noin 50 milj. mk ja työllisyysvarojen osuus 30—50 milj. mk. Valtion rahoitustuen osuus investoinneista olisi siten noin 10 %.

22. (30.40.22) *Vesivarojen käytön ja hoidon menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityihin käyttötarkoituksiin sekä enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta	2 500 000
Vaikutusten selvittäminen	1 200 000
Vesihuolto	3 750 000
Säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	900 000
Kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	7 400 000
Yhteensä	15 750 000

1993 määräraha	15 750 000
1992 menoarvio	16 225 000
1991 tilinpäätös	24 400 000

30. (30.40.30) *Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista luottolaitoksille sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/68) mukaisista lainoista Postipankille suoritettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1993 hyväksyä enintään 90 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitysluottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1991 lopussa korkotukilainakanta oli 410 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	1,8	3,2	3,6	12,4
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	17,8	16,0	14,8	37,0
Yhteensä	19,6	19,2	18,4	49,4

1993 määräraha	19 000 000
1992 menoarvio	24 000 000
1992 II lisämääräraha	—4 000 000
1991 tilinpäätös	19 608 490

31. (30.40.31) *Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen, pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin vesihuoltohankkeisiin sekä kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1993 määräraha	36 000 000
1992 menoarvio	35 000 000
1991 tilinpäätös	32 000 000

43. (30.40.43) *Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamissa päätöksissä määrättyjen korvausten sekä vesistöjen poikkeusjuoksutuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallitus joutuu valtion edustajana maksamaan korvauksia jo lainvoiman saaneisiin hankkeisiin liittyvissä asioissa. Lisäksi mahdolliset poikkeusjuoksutukset saattavat aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 138 004

77. (30.40.77) *Vesistö- ja vesihuoltotyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 113 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja vesihuoltotyöhankkeista, perusparannuksista, velvoitteista ja koekalkituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista johtuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Työkohde	Aloitusvuosi	Työn kokonaiskustannusarvio mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
1.	Keskeneräiset hankkeet yhteensä.....		1 289 600 000	767 550	474 385	73 000 000
2.	Alkavat hankkeet					
-	Tulvaveden johtaminen Eurajoesta Kokemäenjokeen, Eura ym.....	1993	4 500 000	4 500	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Peränne-Soininkylän syöttövesijohdot, Virrat ja Ähtäri	1993	4 950 000	2 600	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Liperi-Ylämyllyn yhdysvesijohto, Liperi	1993	3 700 000	2 000	—	500 000
-	Saarimaan pengerrys, Kauhava	1993	4 800 000	4 800	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Skaftungin syöttövesijohto, Kristiinankaupunki	1993	8 200 000	4 000	—	600 000
-	Purmon- ja Ähtävänjoen suuosan tulvasuojelu ja kunnostus, Pietarsaari ym..	1993	5 860 000	4 710	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Kruunupyy-Luodon yhdys- ja syöttövesijohto, Kruunupyy ja Luoto	1993	11 400 000	5 200	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Yppäri-Kalajoen yhdysvesijohto, Pyhäjoki.....	1993	3 000 000	1 600	—	500 000
-	Vesihuoltotyö, Yli-Muonio-Muonio-Olos syöttövesijohto, Muonio.....	1993	3 800 000	2 000	—	700 000
	Yhteensä		50 210 000	31 410	—	4 800 000
3.	Perusparannukset ja velvoitteet					
-	Perusparannukset.....					10 000 000
-	Velvoitteet.....					9 200 000
	Yhteensä					19 200 000
4.	Muut menot					
-	Koekalkitukset.....					1 000 000
-	Hankekohtainen suunnittelu.....					5 000 000
-	Pienehköt vesistö- ja vesihuoltotyöt ...					10 500 000
	Yhteensä					16 500 000
	Yhteensä		1 339 810 000	798 960	474 385	113 500 000

Selvitysosa: Vuonna 1993 toteutettavista hankkeista vesistötyöhankkeita on 12 ja vesihuoltotyöhankkeita 22. Näistä keskeneräisiä hankkeita on 25 ja uusia 9. Vesistötöiden osuus määrärahoista on 29 050 000 mk ja vesihuoltotöiden osuus 48 750 000 mk. Keskeneräisistä hankkeista kuuden kokonaiskustannusarviota on nostettu yhteensä 14,2 milj. mk ja valtion osuutta 10 milj. mk. Kustannusten nousu johtuu ennakoitua suuremmista kaivuumassoista ja rantasortumista sekä lisätyistä ympäristö- ja kalatalousselvityksistä. Lisäksi yhtä hanketta on laajennettu ja yhdessä muutettu valtion ja kunnan välistä kustannustenjakoa. Vuoden 1993 jälkeen keskeneräisistä ja vuonna 1993 aloitettavista hankkeista valtiolle aiheutuu menoja 246 775 000 mk.

1993 määräraha	113 500 000
1992 menoarvio	126 010 000
1992 I lisämääräraha	3 000 000
1991 tilinpäätös	79 934 984

86. (30.58) Yksityismetsätalous

Selvitysosa: Metsäpolitiikan keskeisenä tavoitteena on metsävarojen käytön lisääminen ja metsien elinvoimaisuuden säilyttäminen. Tämä merkitsee, että metsäorganisaatioiden asiantuntijatehtävät lisääntyvät metsävarojen käyttöön ja metsätuhojen torjuntaan liittyvissä asioissa. Metsänhoitotöissä painopistettä siirretään puuntuotannon lisäämisestä metsävarojen kunnossapitoon. Metsätalouden hallintoa supistetaan.

Metsäkeskukset, metsälautakunnat, Metsänjalostussäätiö ja Työtehoseura siirtyvät tulosbudjetointiin. Organisaatioiden toiminnalle asetetut tavoitteet on esitetty ao. momentin selvitysosassa.

Metsänparannuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan ja metsänparannusta koskevia säännöksiä yksinkertaistetaan. Metsänparannusvarojen määrä supistuu selvästi vuoden 1992 tasosta. Vuonna 1993 on tarkoitus myöntää metsänparannustöihin valtiontukea 250 milj. mk, mistä maksetaan 220 milj. mk. Tämän lisäksi maksetaan metsänparannuslainaa 80 milj. mk. Metsänparannustöiden suoritemäärät eivät laske samassa suhteessa kuin valtion rahoitustuki, koska maanomistajien omarahoitusosuus tulee kasvamaan. Luvun 30.32 selvitysosan perusteluihin viitaten peltojen metsityksiin on tarkoitus osoittaa maataloustuotannon tasapainottamismäärärahoja. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 2 175 henkilötyövuotta.

Vertailuna vuosien 1991—1993 metsänparannustoiminnasta esitetään seuraavaa:

Työlaji	Suoritteet km tai 1000 ha			Metsänparannusvarat v.1993		
	1991	1992	1993	milj. mk	%	Työvoima-arvio
Metsänuudistaminen	36	35	34	90	30	340
Taimikonhoito	91	95	95	42	14	1 070
Metsänterveyslannoitus	3	3	5	2	1	5
Metsäojitus	70	68	68	36	12	310
Metsätien tekeminen	1 760	1 750	1 300	55	18	340
Suunnittelu ja työnjohto	—	—	—	75	25	110
Yhteensä				300	100	2 175

41. (30.58.41) *Valtionapu metsäkeskuksille*

Momentille myönnetään 23 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäkeskusten menojen arvioidaan olevan 27,9 milj. mk vuonna 1993. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsäkeskusten vuoden 1993 toiminnalle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsäkeskukset ohjaavat metsälautakuntien toimintaa ja vastaavat osaltaan, että metsälautakuntien eri toiminnoille asetetut suoritetavoitteet saavutetaan.

Metsäkeskukset suuntaavat toimintaansa erityisesti metsäluonnon hoitoon, metsänparannustöiden rationalisointiin sekä metsälautakuntien tietoverkon ja paikkatietojärjestelmän rakentamiseen.

Tuottavuuden tulee parantua vuonna 1993 3,5 prosenttia.

1993 määräraha	23 000 000
1992 menoarvio	24 900 000
1991 tilinpäätös	24 460 000

42. (30.58.42) *Valtionapu metsälautakunnille*

Momentille myönnetään 285 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahasta

saa käyttää 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/91) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsälautakuntien toiminta jakautuu pääasiassa seuraaviin tulosalueisiin: metsänparannustoiminta, metsätalouden suunnittelu, metsänomistajien neuvonta sekä tarkastustehtävät. Metsälautakuntien menojen arvioidaan olevan 315 milj. mk vuonna 1993.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsälautakuntien vuoden 1993 toiminnalle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsänparannustoiminnan tavoitteena on tämän luvun selvitysosassa todettujen metsänparannustoiminnan suoritetavoitteiden saavuttaminen.

Metsätalouden suunnittelu: Metsätalouden suunnittelun pinta-alatavoite on 1,4 milj. hehtaaria (vuonna 1991 suunniteltiin 1,3 milj. ha). Toisena tavoitteena on tehdä vähintään 16 000 tilakohtaista suunnitelmaa.

Metsänomistajien neuvonta: Tavoitteena on, että henkilökohtaista neuvontaa annetaan yhteensä yli 30 000 metsänomistajalle.

Tarkastustehtävät: Yksityismetsälain, metsänparannuslain ja muiden säädösten edellyttämiä tarkastuksia tehdään noin 12 000 kohteella.

Tuottavuuden tulee parantua vuonna 1993 3 prosenttia.

1993 määräraha	285 000 000
1992 menoarvio	302 440 000
1991 tilinpäätös	304 500 000

44. (30.58.44) *Valtiontuki metsänparannustöihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) (HE) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 46 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Vuonna 1993 saa hyväksyä lakien mukaisten tukien piiriin hankkeet, joiden valtion tuki on enintään 250 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää myös metsätalouden tiedottamiseen enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha muutettu arviomäärärahaksi. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi metsänparannuslain (140/87) muuttamisesta mm. siten, että siirrytään valtuuspohjaiseen metsänparannustukeen, jota täydentää suurempiin yhteishankkeisiin myönnettävä lainoitus. Esitykseen liittyy myös lainojen vapaaehtoisen takaisinmaksun nopeuttamisen kannustaminen. Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoa 30 000 000 mk vuonna 1994.

1993 määräraha	220 000 000
1992 menoarvio	225 000 000
1992 II lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	238 000 000

45. (30.58.45) *Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin*

Momentille myönnetään 16 700 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 12 614 000 mk Metsänjalostussäätiölle ja 4 086 000 mk Työtehoseuralle myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa:

1. Metsänjalostussäätiö

Metsänjalostussäätiölle osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää perintötekijöiltään korkealaatuisen metsänviljelyaineiston, sen tuotantovälineiden ja -menetelmien kehittämisestä sekä niitä koskevasta tiedotus- ja koulutustoiminnasta aiheutuviin menoihin.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Metsänjalostussäätiön vuoden 1993 toiminnalle tulosalueittain alustavasti seuraavat tavoitteet:

Lyhyentähtäyksen metsänjalostus:

— männyn Etelä- ja Keski-Suomen pluspuuaineiston (1 500 puuta) seulonta 1,5-polven siemenviljelysvaiheen perustamisaineistoksi;

— kuuden valikoidun klooniyhdistelmän muodostaminen Etelä- ja Keski-Suomen kuusen pistokastaimituotantoa varten; ja

— koivun 1,5- ja 2-polven muovihuonesiemenviljelyksillä aikaansaatavan jalostushyödyn selvittäminen Etelä- ja Keski-Suomen metsänviljelyssä.

Pitkäntähtäyksen metsänjalostus:

— pluspuiden lisävalinta (yhteensä 300 kpl) männyn ja kuusen koeviljelyksissä; ja

— männyn, kuusen ja koivun uusien pluspuiden varttaminen (200 kloonia, 3 000 varteta).

Erillisinä kehittämishankkeina ovat vuonna 1993 käynnissä neljä projektia, joista yksi päättyy vuoden 1993 aikana.

2. Työtehoseura

Työtehoseuralle osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää metsätöiden, -koneiden ja -työvälineiden sekä työturvallisuuden tutkimus- ja kehittämistyöhön, hankintahakkuiden ja kotimaisen energiankäytön edistämistoimintaan sekä näitä koskevaan tiedotustoimintaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Työtehoseuran vuoden 1993 toiminnalle tulosalueittain alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsänomistajien tekemä metsätyö: Tulosalueella vuonna 1993 käynnissä olevissa tutkimusprojekteissa selvitetään erityisesti harvennukseen ja luontaiseen uudistamiseen liittyvän puunkorjuun ja taimikonhoidon koneellistamista sekä omatoimisen metsätyön kannattavuutta.

Metsän uudistamisen tekniikka: Tulosalueen tavoitteena on kehittää koneita ja menetelmiä niin, että metsänuudistamisen reaalikustannukset saadaan laskemaan ja syntyvän uuden metsän laatu paranemaan.

Kotimaisen polttoaineen käyttö maatiloilla ja pientaloissa: Tulosalueella vuonna 1993 käynnissä olevissa tutkimusprojekteissa selvitetään erityisesti pienhalkolämmityksen tekniikkaa ja kehittämismahdollisuuksia.

1993 määräraha	16 700 000
1992 menoarvio	16 700 000
1991 tilinpäätös	15 900 000

50. (30.58.50) *Eräät metsätaloudelliset valtionavut*

Momentille myönnetään 25 441 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Rovalan Kannatusyhdistys ry	1 850 000
Metsämuseosäätiö	17 500 000
Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistys ry	550 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	60 000
Kainuun metsätyömieskotiyhdistys ry	1 835 000
Suomen Metsäyhdistys ry	246 000
Euroopan Metsäinstituutti	3 400 000
Yhteensä	25 441 000

Selvitysosa: Metsämuseosäätiölle myönnettävästä avustuksesta 16 500 000 mk on tarkoitettu metsämuseo- ja metsätietokeskuksen rakentamiseen.

1993 määräraha	25 441 000
1992 menoarvio	14 191 000
1991 tilinpäätös	4 925 000

83. (30.58.83) *Metsänparannuslainat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) (HE) mukaisten lainojen ja ennakkorahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi metsänparannuslain (140/87) muuttamisesta mm. siten, että siirrytään valtuuspohjaiseen metsänparannustukeen, jota täydentää suurempiin yhteishankkeisiin myönnettävä lainoitus. Esitykseen liittyy myös lainojen vapaaehtoisen takaisinmaksun nopeuttamisen kannustaminen.

1993 määräraha	80 000 000
1992 menoarvio	185 000 000
1992 II lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	146 000 000

87. (30.60) Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Maanmittauslaitos siirtyy nettobudjetoinnin piiriin vaiheittain vuosina 1993 ja 1994. Osa maanmittauslaitoksen tuloista, kartastotehtävien tulot ja rekisterien ja arkiston palvelujen tulot sekä kiinteistötehtävien tilaustehtävien tulot on otettu huomioon toimintamenoja vähentävinä erinä momentilla 30.87.21. Kiinteistötoimitusten tulot budjetoidaan edelleen tulomomentille 12.30.87.

Maanmittauslaitos huolehtii kiinteistöjärjestelmästä, yleisistä kartastotöistä sekä kiinteistöjä koskevien rekisterien pitämisestä ja edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä. Maanmittauslaitoksen palvelujen kysyntä on parin viime vuoden ajan pienentynyt. Kiinteistötoimitusten kysynnän arvioidaan pysyvän vuonna 1993 edellisen vuoden tasolla. Numeeristen kartta- ja rekisteritietojen kysynnän arvioidaan sen sijaan kasvavan asiakaskunnan siirtyessä enenevässä määrin omissa tietojärjestelmissään automaation käyttöön.

Kartastotehtävät tuottaa maastoa ja ympäristöä koskevaa tietoa sekä yhteiskunnan peruspalveluna että maksullisena palvelutoimintana. Kartastotehtävien kustannuksista vuonna 1993 on peruspalveluina budjettivaroin rahoitettavaa noin 75 % ja tuloilla rahoitettavaa noin 25 %. Tulorahoituksen osuus kasvaa noin 2 %-yksikköä nykyisestä.

Kiinteistötietoja koskevien perusrekisterien ja arkistojen pito hoidetaan pääosin yhteiskunnan peruspalveluna budjettivaroin. Ote- ja palvelumaksuilla rahoitetaan toiminnan kustannuksista 6 %.

Maanmittauslaitoksen päätehtäväalueet ovat kiinteistötehtävät, kartastotehtävät ja tietopalvelutehtävät, joille maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1993 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Palvelu- ja muut vaikuttavuustavoitteet:

Kiinteistötehtävissä kiinteistötoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan ja toimitusten kestoaikaa lyhennetään keskimäärin 9 %. Lohkomisten kestoaikaa lyhennetään yhteen vuoteen, mikä on 0,1 vuotta vähemmän kuin vuoden 1992 tavoite ja vuoden 1991 toteutuma. Toimitustuotantoa suunnataan entistä laajempiin toimituksiin ja vanhan tilauskannan purkamiseen. Maanmittaustoimituksia suoritetaan vuonna 1993 noin 26 300 kpl, mikä on noin 4 % vähemmän kuin vuoden 1992 tavoite ja noin 7 % vähemmän kuin vuoden 1991 toteutuma. Uusjakotoiminta jatkuu nykyisessä laajuudessaan. Uusjaoilla parannetaan maaseudun kehittämisedellytyksiä ja alennetaan maatilatalouden tuotantokustannuksia.

Kartastotehtävissä lisätään numeeristen aineistojen ja karttatuotteiden tuotantoa. Maaperäkarttatuotantoa vähennetään edelleen. Tietojen sijaintitarkkuutta parannetaan ja tietojen varastoinnissa siirrytään tietokantamuotoiseen tallentamiseen. Vuoden 1993 loppuun mennessä kokonaan numeeriseen aineistoon perustuvaa topografista karttaa 1:50 000 on valmiina 32 % koko maan pinta-alasta (vuoden 1992 tavoite 20 % ja vuoden 1991 toteutuma 11 %). Pohjakarttaa on 44 % pohjakartoitettavasta alueesta (vuoden 1992 tavoite 35 % ja vuoden 1991 toteutuma 22 %). Peruskartan ajantasaistuksessa siirrytään numeeriseen tuotantoon siten, että numeerisen aineiston kattavuus on 9 % vuoden 1993 lopussa.

Tietopalvelutehtävissä kiinteistörekisterin tietojen kattavuutta ja luotettavuutta parannetaan. Kiinteistörekisterissä on vuoden 1993 lopussa 95 % maan tilamäärästä (vuoden 1992 tavoite 88 % ja vuoden 1991 toteutuma 81 %). Numeerista kiinteistörajakarttaa ylläpidetään 56 %:ssa maan pinta-alasta (vuoden 1992 tavoite 45 % ja vuoden 1991 toteutuma 32 %). Paikkatietojen yhteiskäytön palveluihin liitetään keskeisiä paikkatietoaineistoja ja yhteiskäytön palveluja kehitetään sähköisen lomakkeen ja karttapalvelun avulla.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet:

Työn tuottavuus nousee vuoden 1992 tasosta kiinteistötehtävissä 2 %, kartastotehtävissä 5 % ja tietopalvelutehtävissä 5 %. Kiinteistötehtävissä kiinteistötoimitusten yksikkökustannukset painotettua suoritetta kohden pysyvät kuitenkin edellisen vuoden tasossa.

Kartastotehtävissä peruskartan yksikkökustannukset pienenevät 4 %, topografisen kartan 5 % ja pohjakartan 6 %. Tietopalvelutehtävissä yksikkökustannukset säilyvät vuoden 1992 tasossa numeerisen kiinteistörekisterikartan osalta ja laskevat kiinteistörekisterissä käyttöönotettujen ja tallennettujen tilatietojen osalta noin prosentin.

	1991	1992	1993
KIINTEISTÖTEHTÄVÄT (MK/SUORITE)			
Perustoimitus (mk/painotettu suorite)	5 380	5 500	5 500
KARTASTOTEHTÄVÄT (MK/SUORITE)			
Peruskartta (100 km^2)	161 100	167 700	160 500
Pohjakartta (100 km^2)	210 700	159 500	150 000
Topografinen kartta, 1:50 000 (100 km^2)	43 700	33 200	31 400
TIETOPALVELUTEHTÄVÄT (MK/SUORITE)			
Kiinteistörekisteri, tallennetut ja käyttöönotetut tilat	26,1	25,5	25,2
Numeerinen kiinteistörajakartta (mk/käyttöönotettu rekisteriyksikkö)	58,5	55,0	54,9

Maksullisen toiminnan kannattavuus

Kiinteistötoimituksista arvioidaan saatavan tuloja 137 000 000 mk eli noin 10 % vuoden 1992 tuloarviota enemmän maanmittausmaksualennusten vähentyessä ja yleistietoimitusten siirtyessä vähitellen maksullisuuden piiriin. Kiinteistötoimitusten tulot on budjetoitu momentille 12.30.87.

Nettobudjetoidun muun maksullisen toiminnan tulotavoite on 44 090 000 mk. Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan ylijäämä on 2 050 000 mk, mikä on 4,6 % nettobudjetoitavista tuloista. Toimintamäärärahojen vähennyksenä tuloutetaan keskimäärin 10 % tuloista.

Nettobudjetoitujen tulojen kustannusvastaavuuslaskelma:

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 491 000	5 676 000	5 830 000
— muut suoritteet	35 900 000	36 000 000	38 260 000
Tulot yhteensä	41 391 000	41 676 000	44 090 000
KUSTANNUKSET			
muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset ja muut henkilöstökustannukset	21 788 000	20 957 000	21 560 000
— aineet ja tarvikkeet	2 053 000	2 056 000	2 310 000
— ostetut palvelut	4 795 000	4 981 000	5 390 000
— sisäiset palvelut	2 217 000	2 228 000	3 160 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	1 217 000	1 359 000	1 430 000
— muut kiinteät kustannukset	1 810 000	1 796 000	1 800 000
Erilliskustannukset yhteensä	33 880 000	33 377 000	35 650 000
Käyttöjäämä	7 511 000	8 299 000	8 440 000
Osuus yhteiskustannuksista	7 170 000	6 675 000	6 390 000
Kustannukset yhteensä	41 050 000	40 052 000	42 040 000
YLIJÄÄMÄ	341 000	1 624 000	2 050 000

Nettobudjetoinnin maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	1991	1992	1993
Tulot, milj. mk	41,4	41,7	44,1
Käyttöjäämä tuloista %	18,1	19,9	19,1
Ylijäämä			
— milj. mk	0,3	1,6	2,1
— tuloista %	0,8	3,9	4,6

21. (30.60.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 402 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina muut toiminnan tulot, paitsi kiinteistötoimituksista saatavat maanmittausmaksutulot, jotka on budjetoitu momentille 12.30.87.

Menojen ja tulojen erittely:

		mk
Bruttomenot		449 290 000
Bruttotulot		47 290 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 830 000	
— muut suoritteet	38 260 000	
Muut tulot	3 200 000	
Nettomenot		402 000 000

1993 määräraha 402 000 000
1992 menoarvio 489 245 000
1991 tilinpäätös 494 085 000

80. (30.60.80) *Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/90) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/80) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 27 000 000
1992 menoarvio 30 000 000
1991 tilinpäätös 26 673 728

(90.) Valtion margariinitehdas

Selvitysosa: Valtion margariinitehtaan toiminta on loppunut vuoden 1992 aikana. Tämän johdosta luku on poistettu talousarviosta.

(22.) *Käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 28 920 000
1991 tilinpäätös 25 288 843

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 260 000
1991 tilinpäätös 250 000

92. Karttakeskus

1. Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Karttakeskuksen toiminta ja tehtävät on määritelty Karttakeskuksesta annetun lain (1016/89) 2 §:ssä. Karttakeskuksen toiminta jakautuu kustannustoimintaan ja tilaustyötuotantoon.

2. Investointien enimmäismäärä

Karttakeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 15 000 000 mk vuonna 1993. Lisäksi Karttakeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Karttakeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 markan voiton. Tavoitteena on, että Karttakeskus tulouttaa vuonna 1994 vuoden 1993 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 500 000 mk, mikä vastaa noin 9 prosentin tuottoa peruspääomalle. Vuonna 1993 tuloutetaan vuoden 1992 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 500 000 mk. Lisäksi valtiolle suoritetaan lainojen korkoja 360 000 mk ja lyhennyksiä 1 295 400 mk.

Karttakeskuksen asettama liikevaihdon kasvutavoite vuonna 1993 on 2,7 %, mikä merkitsee 49 800 000 markan liikevaihtoa.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 15 000 000 mk, josta 13 000 000 mk lähinnä aineellisen käyttöomaisuuden ja 2 000 000 mk aineettoman käyttöomaisuuden hankintoihin.

Karttakeskus tarvitsee vuonna 1993 kaikkiaan 12 000 000 mk valtion liikelaitoksista annetun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua raha- ja pääomamarkkinoilta otettavaa lainaa.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1993:

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		49,8
Kulut		
Aineet	9,9	
Palkat	19,3	
Muut henkilökulut	4,4	
Vuokrat	3,9	
Muut kulut	6,3	
Varaston muutos	0,5	—44,3
Käyttökate		5,5
Poistot		—3,7
Liikevoitto		1,8
Korkotuotot		0,2
Korkokulut		1,4
Välittömät verot		0,1
Tilikauden voitto		0,5

Tunnuslukutaulukko

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto Mmk	47,4	48,5	49,8
— muutos %	—2,3	2,2	2,7
Käyttökate %	11,4	8,8	11,0
Voitto Mmk	0,5	0,5	0,5
— liikevaihdosta %	1,1	1,0	1,0
— peruspääomasta %	8,8	8,8	8,8
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI)	13,0	8,8	9,0
Investoinnit liikevaihdosta %.	4,3	13,8	16,1
Omavaraisuusaste %	42,4	32,3	25,4
Quick ratio	1,3	1,2	1,3
Current ratio	2,3	2,4	2,2
Tuottavuuden muutos %	4,9	3,0	5,8
Hintojen muutos %	—	—	—
Henkilöstön määrä (keskimäärin)	136	135	131

95. Metsähallitus

Selvitysosa: Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion metsä-, maa- ja vesiomaisuutta päämääränä omaisuuteen kuuluvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Hakkuumäärät pyritään pitämään tasaisina ottaen huomioon työllisyyden hoitoon liittyvät näkökohdat. Metsähallituksen tehtäviin kuuluu myös luonnon- ja ympäristönsuojelu sekä virkistyspalvelut. Maa- ja vesialueita metsähallituksella on noin 9 milj. ha, josta vesialueiden osuus on noin 500 000 ha.

Metsähallitus luovuttaa muille valtion virastoille ja laitoksille maksutta palveluksia ja hyödykkeitä kuten maa-aineksia. Maksuttomien palveluiden piiriin kuuluu myös Pohjois-Suomen paikallisten asukkaiden vapaa kalastus- ja metsästysoikeus valtion maa- ja vesialueilla.

Metsähallituksen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu soveltuvin osin tulosbudjetointiin sekä nettobudjetointiin. Metsähallituksen toiminta jakautuu seuraaviin tulostoimintoihin: metsätalous, luonnonsuojelu, virkistyspalvelut, siemen- ja taimituotanto sekä taitotietopalvelut.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1993 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tavoitteet, joista luonnonsuojelua koskevat tavoitteet on asetettu ympäristöministeriön esityksestä:

Metsähallituksen tulostavoitteeksi asetetaan 80 000 000 markan ylijäämä eli 6,4 % liikevaihdosta. Metsähallituksen ylijäämään vaikuttaa puun myyntimäärän pieneneminen vuoden 1992 tasosta ja puun myyntihinnan huomattava aleneminen vuoden 1991 tasosta.

Metsähallituksen kehitys vuosina 1991—1993 tunnuslukuina:

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto milj. mk	1 123	1 339	1 257
Käyttökate liikevaihdosta %	19	20	16
Ylijäämä			
— milj. mk	90	143	80
— liikevaihdosta	8	11	6
Investoinnit liikevaihdosta % (ei sisällä maanostoa)	4,1	3,8	3,7
Henkilöstöstön määrä	4 717	4 386	3 984
— toimihenkilöt	1 152	1 124	1 094
— metsätyöntekijät ym.	2 665	2 362	1 984
— työllisyysvaroin työllistetyt	900	900	906

Metsähallituksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän 1 259 642 000 mk. Kun käyttömenojen ja kalustoinvestointien määräksi arvioidaan 1 163 083 000 mk nettotuloa arvioidaan kertyvän 96 559 000 mk, mikä on merkitty momentille 12.30.95.

Metsähallituksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1993 yhteensä ja tulostoiminnoittain sekä uittotehtävien osalta, milj. mk:

	Metsätalous	Luonnon-suojelu[1)]	Virkistys-palvelut	Siemen- ja taimi-tuotanto	Taitotieto	Uitto	Yhteensä
TUOTOT:							
Tulot	1 184,9	1,0	45,1	12,1	14,3	0,2	1 257,6
sis.tulot	2,2	—	0,3	22,8	—	—	25,3
KUSTANNUKSET:							
Kulut	885,4	44,3	70,1	41,7	14,3	5,1	1 060,9
sis.kulut	23,1	—	0,5	1,7	—	—	25,3
KÄYTTÖKATE	278,6	—43,3	—25,2	—8,5	—	—4,9	196,7
Poistot	26,8	0,1	2,0	3,5	—	—	32,4
LIIKEYLIJÄÄMÄ	251,8	—43,4	—27,2	—12,0	—	—4,9	164,3
Muut tuotot	27,2	13,0	31,0	0,8	—	3,8	75,8
Muut kulut	25,2	13,0	31,0	0,8	—	3,8	73,8
VEROT	86,3	—	—	—	—	—	86,3
YLIJÄÄMÄ	167,5	—43,4	—27,2	—12,0	—	—4,9	80,0

[1)] Luonnonsuojelun tulosalueen menoihin on varattu määrärahoja noin 25 milj. mk myös ympäristöministeriön hallinnonalalla

Metsätalous

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa metsätalouden tulostavoitteeksi 167,5 milj. mk eli 14,1 % liikevaihdosta.

Metsätalouden tulostoiminnon kehitys tunnuslukuina 1991—1993:

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto milj. mk	1 067,0	1 272,0	1 185,0
Käyttökate liikevaihdosta %	32,0	29,0	25,0
Ylijäämä*)			
— milj. mk	214,0	243,0	188,0
— liikevaihdosta %	20,1	19,1	15,9
Koneellistamisaste, %	21,0	25,0	32,0
Puun korjuun taloudellisuus, mk/m^3	—	147,0	139,0
Metsätalouden tuloksellisuus			
— vaikuttavuus, hakkuup. (m^3)/kasvu (m^3), %	—	97	97
— tuottavuus, m^3/htv	—	2 094	2 076
— metsätalouden taloudellisuus, mk/m^3	—	66,0	51

*) ilman sisäisiä tuloja ja menoja, jotta luvut olisivat vertailukelpoisia

Puun korjuun taloudellisuus (mk/m^3) = kaikki puutavaran hankinnan kustannukset ml. toimihenkilöiden palkkakustannukset hakkuumäärää kohden

Metsätalouden tulostoiminnon tuloksellisuus:

Vaikuttavuus = vuotuisen hakkuupoistuman (m^3) suhteellinen osuus vuotuisesta kasvusta (m^3)

Tuottavuus (m^3/htv) = luovutuskertymä koko tulosalueen henkilötyövuosimäärää kohden

Taloudellisuus (mk/m^3) = tulot-menot (sisältää velvoitetyöllistettävistä aiheutuvat kulut) luovutuskertymää kohden

Luonnonsuojelu

Metsähallituksen luonnonsuojelutoiminnon tulostavoitteet vuonna 1993 ovat seuraavat:

Toiminnan tuottavuutta parannetaan lisäämällä sen volyymiä noin 5 % vuoden 1992 tasosta. Luonnon- ja perinnemaisemien hoidon sekä luonnontilan palautustöiden osuutta hoitotoimenpiteistä lisätään 10 % sekä tehdään näiden töiden edellyttämät erityissuunnitelmat. Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia laaditaan vähintään 20 kappaletta. Selvitetään vahvistettujen runkosuun-

nitelmien perusteella tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta esimerkkialueiden avulla.

Luonnonsuojelualueiden käyttöä luonnonsuojelu- ja hoitotutkimukseen lisätään tehostamalla tutkimusmahdollisuuksista ja -tarpeista tiedottamista. Kootaan sekä suojelualueilta että talousmetsistä saatavilla olevat uhanalaisten lajien esiintymistiedot. Rakennetaan Saaristomeren kansallispuiston opastuskeskuksen sekä Ystävyyden puiston opastus- ja tutkimuskeskuksen näyttelyt ja avataan keskukset yleisölle.

Tulostavoitteiden mitoituksessa on otettu huomioon, että metsähallituksen luonnonsuojelumenoja varten on myös ympäristöministeriön pääluokassa esitetty määrärahoja.

Virkistyspalvelut

Virkistyspalveluihin varattujen alueiden kävijämäärän arvioidaan vastaavan yli miljoonaa käyntikertaa. Metsähallituksen tarkoituksena on tarjota vuonna 1993 seuraavat virkistyspalvelut:

Tulosalueen palvelut

	1992	1993
Maksulliset palvelut		
— metsästys- ja kalastusluvat	220 000	284 000
— yöpymisvuorokausia	35 000	80 000
— rakennusten vuokraus.	5 000	5 000
Maksuttomat palvelut		
— vapaan metsästysoikeuden käyttäjiä	50 000	50 000
— vapaan kalastusoikeuden käyttäjiä	7 500	7 500
— autiotupakäyntejä kpl.	100 000	200 000
— moottorikelkka- ja ulkoilureittejä ylläpidetään km	6 200	6 800
ja rakennetaan km	600	500
Kalanistutukset		
— kalanpoikasia istutetaan milj. kpl	2,5	2,5
— onkikokoisen kalan istutukset kg	140 000	200 000

Maksuttomien palveluiden rahallinen arvo on metsähallituksen arvion mukaan noin 40 milj. mk.

Siemen- ja taimituotanto

Metsähallitus tuottaa vuonna 1993 noin 42 milj. tainta ja siemeniä tulee käyttöön noin 7 300 kg. Metsähallitus käyttää tuotetuista taimista pääosan, siemenistä runsaan puolet. Ulkopuolelle myydyistä siemenistä ja taimista arvioidaan kertyvän tuloa noin 12 milj. mk. Metsätalouden tulostoiminto maksaa käyttämistään siemenistä ja taimista 22,8 milj. mk. Siemenviljelysten alkuvaiheen hoidosta ja pitkän tähtäyksen metsänjalostusohjelman mukaisista töistä aiheutuu metsähallitukselle kuluja 7 milj. mk, joita vastaavasti ei kerry tuloja. Valtakunnallisesta siemenhuollosta aiheutuu varastointikuluja noin 1 milj. mk/v.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa siemen- ja taimituotannon tulostavoitteeksi sen, että tuotot kattavat kulut, kun otetaan huomioon tulostoiminnon yleismetsätaloudellisista tehtävistä aiheutuvat kustannukset vastaavana tulona.

Taitotietopalvelut

Metsähallitus toteuttaa vuonna 1993 kolmea ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöhanketta (kaksi hanketta Tansaniassa ja yksi mahdollisesti Namibiassa). Samoin aloitetaan lähialueiden yhteistyöhanke Karjalassa.

(21.) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.30.95 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 1 059 580 000
1991 tilinpäätös 1 004 671 090

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.30.95 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio 16 000 000
1991 tilinpäätös 21 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää talonrakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnostuksesta sekä siemen- ja taimituotannon investoinneista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 2 000 000
1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös 3 000 000

77. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää teiden suunnittelusta, perusparannuksista ja rakentamisesta sekä uudisojituksista aiheutuvien menojen ja yksityisteiden rakentamisosuuksien maksamiseen sekä kalatalouden edellyttämien rakenteiden ja laitteiden rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 22 000 000
1992 menoarvio..... 22 000 000
1991 tilinpäätös..... 22 000 000

78. *Yleiset uittoväylätyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsätaloutta palvelevien uittoväylätöiden toteuttamisesta, rakennustöissä tarvittavan kaluston hankkimisesta sekä laitteiden ja rakenteiden kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja käytöstä poistetuilla uittoväylillä olevien raskaiden uittorakenteiden hoitomenoihin.

1993 määräraha..... 5 000 000
1992 menoarvio..... 9 000 000
1992 II lisämääräraha .....—2 000 000
1991 tilinpäätös..... 9 000 000

87. *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maan hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1993 saa tehdä maan hankintaa koskevia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuviin menoihin budjetoidaan vuoden 1993 jälkeen enintään 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Metsähallituksen hallinnassa olleiden ja myytyjen maa- ja vesialueiden sekä rakennusten myyntitulot on merkitty momentille 12.30.96.

1993 määräraha.....110 000 000
1992 menoarvio..... 10 000 000
1992 I lisämääräraha 200 000 000
1991 tilinpäätös..... 12 000 000

98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä liiketoimintaa harjoittavat Jokioisten siemenkeskus ja Siemenperunakeskus (Tyrnävä), jotka ovat liikelaitosten tapaan toimivia tuotantolaitoksia.

Jokioisten siemenkeskuksen tehtävänä on tuottaa ja markkinoida Maatalouden tutkimuskeskuksen kasvinjalostuslaitoksen lajikkeiden siementavaraa. Siemenkeskus vastaa ensisijaisesti lajikkeiden kanta-aineistosta sekä perus- ja valiosiementuotannosta. Lisäksi siemenkeskus toimii linja-aineiston sekä tulevien lajikkeiden lisäys- ja koeaineiston viljelyttäjänä.

Siemenkaupan vuotuinen volyymi on laskenut viime vuosien 120 milj. kilon tasosta noin 40—45 milj. kilon tasolle, jolla myynnin arvioidaan pysyvän myös lähivuosina. Kasvinjalostuksen organisaatio uudistetaan lähivuosina, missä yhteydessä Jokioisten siemenkeskuksen asema ja tehtävät tulevat myös uudelleenarvioitaviksi.

Maatalouden tuotannon supistuminen merkitsee kylvösiemenen tarpeen vähenemistä. Jokioisten siemenkeskuksen tuotannon laajuutta on tämän vuoksi supistettu voimakkaasti. Tilikauden alijäämän arvioidaan olevan noin 9 % liikevaihdosta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Jokioisten siemenkeskuksen vuoden 1993 tulostavoitteeksi enintään —10 % jälleenhankintahintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa noin 760 000 markan alijäämää.

Siemenkeskuksen johtokunta päättää tuotannon laajuudesta. Siemenkeskuksen asettama liikevaihtotavoite on 8 390 000 mk, mikä on noin 34 % vuoden 1992 arvioitua määrää pienempi. Liikevaihdosta 7 390 000 mk on arvioitu kertyvän vuoden 1993 tuotannon myynnistä ja 1 000 000 mk varastossa olevan siemenen ja viljan myynnistä. Kun muita tuloja arvioidaan olevan 100 000 mk, Siemenkeskuksen käyttötuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 8 490 000 mk. Kun käyttömenoiksi arvioidaan 7 965 000 mk ja sijoitusmenoihin myönnetään 100 000 mk, nettotuloa arvioidaan jäävän 425 000 mk, mikä on merkitty momentille 12.30.98. Jokioisten sie-

menkeskuksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1993:

	mk	mk
Liikevaihto		8 390 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet/tavarat	5 073 000	
Palkat	1 414 000	
Muut kulut	1 478 000	
Varastojen muutos	900 000	8 865 000
Käyttökate		—475 000
Poistot		
Rakennuksista ja rakennelmista	218 800	
Koneista ja kalustosta	160 200	—379 000
Liikealijäämä		854 000
Muut tuotot ja kulut		
Muut tuotot	100 000	
Muut kulut	—	+100 000
Välittömät verot		—5 000
Tilikauden alijäämä		—759 000

Siemenperunakeskuksen tehtävänä on terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotanto maassamme viljeltävistä perunalajikkeista sekä tähän tehtävään liittyvä terveen perusaineiston tuotanto ja ylläpito. Valtion ohella Siemenperunakeskuksen toimintaan osallistuvat ns. jäsenyhteisöinä maataloustuottajat, perunateollisuus ja kaupan keskusliikkeet. Siemenperunakeskusta koskevan sopimuksen mukaan valtio vastaa Siemenperunakeskuksen investointimenoista. Jäsenyhteisöt vastaavat tuotannon riittävästä laajuudesta ja markkinoinnista.

Siemenperunakeskuksen tuotantotavoite vuodelle 1993 on vahvistettu 5 000 tonniksi toimitettavaa siementä. Laskua aikaisemmasta pitkän aikavälin tavoitteesta on noin 30 %. Suomalaisen siemenperunan viennin käynnistämiseen tähtääviä toimia tehostetaan.

Huomioon ottaen Siemenperunakeskuksen toimintaan liittyvän tehtävän tuottaa ja pitää yllä Suomessa viljeltävien eri lajikkeiden tervettä kantasiemenaineistoa, Siemenperunakeskuksen johtokunta on vahvistanut laitoksen tulostavoitteeksi positiivisen käyttökatteen aikaansaamisen.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuodelle 1993 tulostavoitteen, jonka mukaan Siemenperunakeskuksen alijäämä voi olla enintään 4 % jälleenhankintahintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta. Tämä vastaa noin 1 150 000 markan alijäämää. Käyttökatteen arvioidaan olevan noin 1 % liikevaihdosta.

Siemenperunakeskuksen johtokunta on asettanut liikevaihtotavoitteeksi 14 793 000 mk, mikä on noin 10 % vuoden 1992 arvioitua määrää pienempi. Kun muita tuloja arvioidaan olevan 100 000 mk, Siemenperunakeskuksen käyttötuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 14 893 000 mk. Kun käyttömenoiksi arvioidaan 14 693 000 mk ja sijoitusmenoihin myönnetään 600 000 mk, nettomenona momentille 30.98.23 osoitetaan 400 000 mk.

Siemenperunakeskuksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1993:

	mk	mk
LIIKEVAIHTO		14 793 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	8 760 000	
Palkat	3 502 000	
Vuokrat	85 000	
Muut kulut (lask.eläke)	2 295 000	14 642 000
KÄYTTÖKATE		151 000
Poistot		
Rakennuksista	745 300	
Koneista ja kalustosta	645 200	
Salaojituksesta	13 500	1 404 000
LIIKEALIJÄÄMÄ		1 253 000
Muut tuotot ja kulut		
Muut tuotot	100 000	
Muut kulut	—	+100 000
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ		1 153 000

(22.) *Jokioisten siemenkeskuksen käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta Jokioisten siemenkeskuksen nettobudjetointiin siirtymisen johdosta. Toiminnan nettotulot on otettu huomioon momentilla 12.30.98.

1992 menoarvio	10 663 000
1991 tilinpäätös	13 154 201

23. *Siemenperunakeskuksen käyttömenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoiminnan kulutus- ja kalustomenojen maksamiseen siltä osin kuin käyttötulot eivät niitä kata.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina aiemmin momentille 14.47.02 tuloutetut Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tulot sekä lisäyksenä aiemmin momentille 30.98.70 kalustohankintamenot Siemenperunakeskuksen osalta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	15 293 000
Bruttotulot	14 893 000
Siemenperunan myyntitulot	14 793 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	400 000

1993 määräraha 400 000

(24.) *Siemenperunakeskuksen käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta.

1992 menoarvio 16 555 000
1991 tilinpäätös 16 389 850

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon Jokioisten siemenkeskuksen osalta momentille 12.30.98 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä ja Siemenperunakeskuksen osalta momentin 30.98.23 määrärahan mitoituksessa.

1992 menoarvio 665 000
1991 tilinpäätös 500 000

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten organisaatioiden jäsenyydestä, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista aiheutuvien menojen sekä muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 13 200 000 mk muiden kuin jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut	8 800 000
Kansainväliset erityissopimukset	520 000
Yhteistyö valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa	1 792 000
Matkat kansainvälisiin kokouksiin	6 888 000
Euroopan metsäkokous	2 000 000
Muut kansainvälisen yhteistyön menot	2 000 000
Yhteensä	22 000 000

1993 määräraha 22 000 000
1992 menoarvio 15 550 000
1991 tilinpäätös 12 027 305

27. *Yhteistutkimukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityjen tutkimusalojen lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavan tutkimustoiminnan palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää enintään 163 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	1 200 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitus	1 650 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus	1 000 000
Maatalous	10 500 000
Metsätalous	10 500 000
Kala- ja riistatalous	1 550 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö	4 000 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	100 000
Yhteensä	30 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennen vuotta 1993 aloitettujen keskeneräisten tutkimusten määrärahatarpeena 20 000 000 mk. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kansainvälisen tutkimusyhteistyön hankkeiden rahoittamiseen.

1993 määräraha 30 500 000
1992 menoarvio 26 746 000
1991 tilinpäätös 26 399 174

43. *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien sekä Iijoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin arvioidaan tarvittavan 500 000 mk. Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätöistä aiheutuviin menoihin arvioidaan tarvittavan 3 800 000 mk, minkä jälkeen rahakorvaukset tulevat pääosin maksetuiksi. Kalanpoikasten istutukset jatkuvat edelleen. Iijoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 27 553 000 mk.

1993 määräraha 4 300 000
1992 menoarvio 500 000
1991 tilinpäätös 500 000

44. *Eräät yhteistyöhankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 44 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjällä ja Baltian maissa toteutettavista yhteistyöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea elintarvike-, metsä-, turkis- ja erätaloutta edistäviä yhteistyöhankkeita Venäjällä ja Baltian maissa. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 40 000 000 mk elintarvikeprojektien menoihin, mistä puolet katetaan lannoiteveron tuotolla.

1993 määräraha 44 000 000
1992 menoarvio 44 100 000

48. *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83, muut. 1310/90) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten suorittamiseen metsälautakunnille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös 5 000 000

61. (30.29.61) *Siirto siementuotannon edistämisvaroihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nurmikasvien kylvösiemenhuollon turvaamisesta annetun lain (566/86) 3 §:n mukaisesti tasausmaksuista perittyä liikevaihtoveroa vastaavan määrän siirtämiseen viljavarastorahaston siementuotannon edistämisvaroihin.

1993 määräraha 2 300 000
1992 menoarvio 1 700 000
1991 tilinpäätös 2 000 424

62. (30.29.64) *Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 240 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtion viljavarastosta annetun lain (1124/89) 10 ja 11 §:ien mukaisesti viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1992 alusta lukien Valtion viljavaraston omistuksessa olevat varmuusvarastot ovat viljavarastolain edellyttämällä täysimääräisellä tasolla. Viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastomäärä on yhteensä 681 200 tonnia. Varmuusvarastoihin sitoutuvan pääoman kokokustannusten korvausten määräksi on arvioitu 163 300 000 mk ja varastojen hoitokorvaukseksi 76 700 000 mk, mistä arvioidaan 12 000 000 mk käytettävän maatiloille, kaupalle ja teollisuudelle maksettaviin korvauksiin.

1993 määräraha 240 000 000
1992 menoarvio 240 000 000
1992 II lisämääräraha ..... —10 000 000
1991 tilinpäätös 223 400 000

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Maa- ja metsätalousministeriö (670)	245 330	237 994	224 096	— 13 898	— 6
(08.)	Maatilahallinto (670)	23 500	4 850	—	— 4 850	— 100
(29.)	Viljan varmuusvarastointi (670)	146 190	11 480	—	— 11 480	— 100
31.	Hinta- ja tulotuki (670)	4 507 729	4 562 700	4 615 000	+ 52 300	+ 1
32.	Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet (670)	5 515 451	4 475 000	2 965 000	— 1 510 000	— 34
33.	Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670)	840 342	945 000	1 009 275	+ 64 275	+ 7
34.	Muut maatalouden menot (670)	242 738	200 969	178 055	— 22 914	— 11
36.	Kala-, riista- ja porotalous (690)	152 545	158 918	157 927	— 991	— 1
(37.)	Kalatalous (690)	900	—	—	—	—
38.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690)	98 937	112 666	109 028	— 3 638	— 3
65.	Geodeettinen laitos (550)	11 935	14 095	21 025	+ 6 930	+ 49
70.	Maatalouden tutkimuskeskus (660)	174 136	183 696	187 024	+ 3 328	+ 2
72.	Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	10 903	11 254	10 791	— 463	— 4
76.	Metsäntutkimuslaitos (660)	198 666	205 914	191 990	— 13 924	— 7
83.	Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670)	30 000	32 000	29 236	— 2 764	— 9
84.	Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670)	61 540	74 468	72 842	— 1 626	— 2
85.	Vesivarojen käyttö ja hoito (560)	156 081	206 235	189 250	— 16 985	— 8
86.	Yksityismetsätalous (680)	733 785	768 231	650 141	— 118 090	— 15
87.	Maanmittauslaitos (550)	520 759	519 245	429 000	— 90 245	— 17
(90.)	Valtion margariinitehdas (850)	917	260	—	— 260	— 100
95.	Metsähallitus (680)	67 000	61 000	139 000	+ 78 000	+ 128
98.	Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660)	500	665	400	— 265	— 40
99.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650)	269 477	333 596	348 100	+ 14 504	+ 4
	Yhteensä	14 009 361	13 120 236	11 527 180	— 1 593 056	— 12

Pääluokan 30 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
(90.)	Valtion margariinitehdas (850)	25 289	28 920	—	— 28 920	— 100
(95.)	Metsähallitus (680)	1 004 671	1 059 580	—	— 1 059 580	— 100
(98.)	Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660)	29 544	27 218	—	— 27 218	— 100
	Yhteensä	1 059 504	1 115 718	—	— 1 115 718	— 100

Pääluokka 31
LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 13 588 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Vuoden 1993 alusta hallinnonala siirtyy kokonaisuudessaan tulosohjaukseen. Autorekisterikeskus muutetaan uusimuotoiseksi liikelaitokseksi 1.1.1993 alkaen. Tielaitoksen keskus- ja aluehallinnon organisaatiota uusitaan siten, että se kevenee, tehostuu ja antaa entistä paremmat mahdollisuudet tulos- ja markkinaohjaukselle.

Liikennesektorin tulostavoitteet vuonna 1993:

Suomalaisten liikenne- ja kuljetusyritysten kansainvälistä kilpailukykyä tulisi parantaa niin paljon, että kuljetustase tasapainottuisi vuoden 1991 1,6 mrd markan vajauksesta. Tavaraliikenteen kuljetuskustannuksia tulisi vähentää yritysten omilla ja valtion toimenpiteillä.

Julkisen liikenteen hintojen tulisi nousta hitaammin kuin kuluttajahintaindeksi. Telekustannusten tulee olla tasoltaan sellaiset, että Suomi säilyttää nykyisen edullisen asemansa muihin OECD-maihin verrattuna.

Joukkoliikenteen markkinaosuuden tulee säilyä ennallaan. Tavoitteena on lisäksi säilyttää peruspalvelujen saatavuus koululaisille sekä asiointi- ja työmatkaliikenteelle. Teleliikenteen palvelutason tulee säilyttää kansainvälisessä vertailussa hyvä asemansa. Sähköisen joukkoviestinnän kotimaisuusasteen tulee säilyä nykyisellään. Teletoiminnassa jatketaan valmistelua tavoitteena kilpailun vapauttaminen 1990-luvun puolivälissä. Lehdistön tukemista uudistetaan siten, että tuki kohdistuu paremmin lehdistön kehittämishankkeisiin.

Liikenneturvallisuutta parannetaan siten, että kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien määrät eivät nouse vuoden 1991 tasosta liikenteen kasvusta huolimatta. Liikenteen aiheuttamien typenoksidipäästöjen tulee vähentyä vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi liikenteen kasvun tulisi olla pitkällä aikavälillä hieman alle BKT:n kasvun.

Infrastruktuuriin liittyvää päätöksentekoa on tarkoitus kehittää luomalla eri liikennemuotojen osalta yhtenäinen menettely yhteiskuntataloudellisten laskelmien suorittamisen käyttöönottamiseksi. Hankepäätöksissä otetaan huomioon yksittäisten hankkeiden merkitys osana infrastruktuuriverkkoa. Verkon kunto säilytetään vuoden 1992 tasolla.

Hallinnonalan kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota kilpailun lisäämiseen ja varautumiseen EY:n tuomiin muutoksiin. Tulosohjausta kehitetään sekä varmistetaan sen käyttöönotto koko hallinnonalalla. Liikenneministeriön hallinnonalan liikelaitosten tulostavoitteen asettamista kehitetään ja jokaiselle liikelaitokselle asetetaan valtion talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä alustava tulostavoite, jossa otetaan huomioon mm. peruspääomalle asetettava tuottovaade.

01. Liikenneministeriö

Selvitysosa: Liikenneministeriön vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Liikenneministeriön tehtävänä on edistää koko liikennesektorille asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista. Ministeriön tulostavoitteet vuodelle 1993 ovat seuraavat:

Kuljetuskustannusten alentamiseksi tai niiden tason säilyttämiseksi nykyisellä tasolla ministeriö pyrkii osaltaan vaikuttamaan siihen, että kuorma-autojen mitat ja painot pysyvät nykyisinä, logistiset ongelmakohdat löydetään ja logistiikan tehokkuuden mittarit selvitetään. Ministeriö edistää joukkoliikenteen kapasiteetin käytön tehostamista.

Ministeriön tavoitteena on joukkoliikenteen markkinaosuuden säilyttäminen eri liikennemuotoja yhteensovittamalla, tiedotusta lisäämällä sekä tukimuotoja kehittämällä. Peruspalvelujen saatavuus pyritään turvaamaan koulu-, työmatka- ja asiointiliikenteessä.

Vuonna 1993 kehitetään yhtenäinen yhteiskuntataloudellinen laskentamenettely liikenteen infrastruktuuri-investointien arvioimiseksi sekä kustannusvastaavuuslaskelmien käyttöönottamiseksi. Ministeriössä liikenneinvestointien hankepäätökset tehdään ottaen huomioon niiden merkitys osana koko liikenneverkkoa. Pyritään turvaamaan liikenneverkon kunnon säilyminen sekä kehittämisen kannalta keskeisten hankkeiden toteuttaminen. Ministeriö edistää lähialueiden infrastruktuurin kehittämistä ottaen huomioon erityisesti Suomen kannalta tärkeät liikenneyhteydet.

Ministeriö edistää kilpailua mm. liikelaitostamista ja yhtiöittämistä jatkamalla. Toimilupapolitiikassa poistetaan mahdollisimman pitkälle tarveharkintaan perustuvat toimiluvat. Teletoiminnan toimilupapolitiikassa luodaan valmiuksia kilpailun lisäämiselle.

Liikenneturvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään tieliikennelainsäädäntöä, uudistetaan kuljettajaopetusta ja tehostetaan liikenneturvallisuustyön koordinointia.

Liikenteen ympäristövaikutusten vähentämiseksi pyritään löytämään keinot liikenteen määrän ja päästöjen vähentämiseksi sekä edistetään taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä.

Tutkimus- ja kehitystyöhön panostetaan erityisesti siltä osin kuin työ tukee tulostavoitteiden saavuttamista ja liikennepoliittista päätöksen tekoa. Tutkimusten hyväksikäytön lisäämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Hallinnonalan ohjausjärjestelmiä kehitetään tulosohjausta tukeviksi. Valtion liiketoiminnalle asetetaan kannattavuustavoitteet. Valmistaudutaan EY:öön liittymiseen sekä toteutetaan tarvittavat muutokset sekä pyritään vaikuttamaan EY:ssä tehtäviin ratkaisuihin.

Ministeriön organisaatiota, johtamisjärjestelmiä ja henkilöstöä kehitetään muuttuvia olosuhteita vastaaviksi.

21. (31.01.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 060 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös Suomessa vuonna 1993 järjestettävän kansainvälisen neuvoa-antavan telekomitean (CCITT) kokousmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 136 000 mk merenkulun kansainvälisen toiminnan matkamenojen siirtona momentilta 24.99.21.

1993 määräraha	44 060 000
1992 menoarvio	46 875 000
1991 tilinpäätös	40 478 425

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja luo tienkäyttäjille edellytyksiä turvalliseen ja sujuvaan liikkumiseen. Tämä tapahtuu huolehtimalla hoito- ja ylläpitotoimenpitein tiestön kunnon ja liikennöitävyyden säilymisestä (Yleisten teiden perustienpito) sekä kehittämällä tieverkkoa muuttuvan liikenteen vaatimuksia vastaavaksi (Tieverkon kehittäminen).

Yleisiä teitä on 76 800 km. Tieliikenteen osuus koko henkilöliikenteestä on 93 % ja tavaraliikenteestä 68 %. Liikenteen kasvu oli 80-luvulla pitkään 6—7 % vuodessa, mutta taloudellisen laman takia kasvu hidastui vuonna 1990 n. 3 %:iin ja vuonna 1991 liikenne väheni 1,6 %. Liikenteen kasvun pysyvämpi taittuminen ei kuitenkaan näytä todennäköiseltä, vaan kasvun odotetaan kiihtyvän uudelleen taloudellisen kasvun alkaessa.

Tielaitoksen toiminnan painopistealueet ovat liikenneturvallisuuden parantaminen, tiestön kunnon säilyttäminen sekä oman toiminnan taloudellisuuden parantaminen. Kehittämishankkeiden suuntaamisessa otetaan edellämainittujen lisäksi erityisesti huomioon teollisuuden

kuljetusten taloudellisuus sekä yhteydet satamiin ja raja-asemille. Lisäksi pyritään luomaan korkealuokkaiset valtatieyhteydet valtakunnanosakeskusten ja pääkaupunkiseudun välille.

Tielaitos saavutti pääosin tulostavoitteensa vuonna 1991. Henkilövahinkoihin johtaneita onnettomuuksia tapahtui yleisillä teillä 4 106, mikä on 4,7 % vähemmän kuin vuonna 1990. Tiepäällysteiden urat on viime vuosina saatu poistetuksi. Syksyllä 1991 päällystyskauden päättyessä oli vilkkaasti liikennöidyillä pääteillä yli 20 mm:n uria vain satunnaisesti. Kantavuudeltaan puutteellisia päällystettyjä teitä oli vuonna 1991 noin 5 000 km, mikä on noin 10 % vähemmän kuin vuonna 1990. Ympäristökysymyksiin kiinnitettiin aiempaa enemmän huomiota. Tiesuolan vaikutusta pohjavesiin selvitettiin ja suolausmenetelmiä kehitettiin siten, että käytetyn suolan määrä väheni 32 % edellisestä vuodesta. Vuonna 1991 käynnissä olleiden hankkeiden kustannusarvioiden summa aleni 4,4 %. Tietuotannon taloudellisuus parani 0,9 % tavoitteen oltua 1,0 %. Tielaitoksen yleiskustannukset ja hallinnollinen henkilöstö vähenivät.

Liikenneministeriö on asettanut alustavasti tielaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Tielaitoksen toimin vähennetään ainakin 45 henkilövahinko-onnettomuutta. Yleisten teiden henkilövahinko-onnettomuuksien määrä on alle 4 300.

Talvihoidon tavoitetason alitus on enintään 12 % pääteillä, joilla liikennöi yli 2 000 autoa vuorokaudessa.

Tielaitos vähentää tieliikenteestä pohjavedelle aiheutuvia haittoja ja meluhaittoja sekä parantaa taajamien liikenneympäristöjä.

Tieverkon kunto pysyy nykyisellään.

Kestopäällysteisillä pääteillä ei ole päällystyskauden päätyttyä yli 20 mm:n urasyvyyksiä. Päällystetyistä pääteistä ja alempiasteisista teistä on pinnaltaan huonokuntoisia enintään 8 300 km siten, että niistä rakenteeltaan huonokuntoisia on enintään 1 700 km.

Tielaitoksen kokonaistaloudellisuus paranee 1,0 %.

Tielaitoksen yleiskustannukset vähenevät 5 %.

Uusien kehittämishankkeiden valinnassa annetaan painoa hankkeille, jotka:

— parantavat tärkeimpien valtatieyhteyksien liikenteen sujuvuutta

— helpottavat pahimpia seudullisia kuljetus- ja työmatkaliikenteen ongelmia

— helpottavat taajamien turvallisuus- ja liikenneongelmia erityisesti korkeampiluokkaisilla teillä

— ovat liikennetaloudellisesti kannattavia

Vuonna 1993 jatketaan aikaisempina vuosina aloitettujen tiehankkeiden toteuttamista.

Vuonna 1992 tielaitoksen henkilövahvuus on keskimäärin 10 290. Vuonna 1993 henkilövahvuuden arvioidaan vähentyvän 10 170:een. Vuoteen 1996 mennessä henkilöstön määrää supistetaan edelleen valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen toteuttamiseksi. Tielaitoksen organisaation kehittämistä jatketaan tavoitteena supistaa hallintoa kaikilla tasoilla piirihallinto mukaan lukien.

Tielaitoksen maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	1993
TULOT	
Maksullisen palvelutoiminnan tulot	
— kehitysyhteistyö ja vientipalvelut...	86 200 000
— muut suoritteet...	32 500 000
Tulot yhteensä	118 700 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
Muuttuvat kustannukset	
— palkkaukset...	14 900 000
— muut kulutusmenot...	60 300 000
— investoinnit...	36 900 000
Kiinteät kustannukset	
— pääomakustannukset...	1 300 000
— muut kiinteät kustannukset...	460 000
Kustannukset yhteensä	113 860 000
Käyttöjäämä...	4 840 000
Osuus yleiskustannuksista...	4 560 000
Kustannukset yhteensä...	118 420 000
Ylijäämä (+)...	+280 000

21. *Yleisten teiden perustienpito* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 811 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tielaitoksen tulosyksiköiden tulospalkkiosumma on enintään 3,5 % niiden vuoden 1993 palkkasummasta

ja että tulospalkkioiden kassamenot maksetaan vuoden 1994 määrärahasta. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin sekä alan museotoiminnan tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennushallinnolle maksettaviin vuokriin ja muihin toimitiloista rakennushallinnolle aiheutuviin menoihin.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhempinä vuosina menoja vuoden 1992 kustannustasossa 1 000 milj. mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina eräät myyntitulot ja kiinteistöjen käyttökorvaukset, jotka ovat aikaisemmin tuloutettu momentille 12.31.24 sekä maksutulot eräistä ulkopuolisille tiehankkeiden yhteydessä tehtävistä tietöistä, maksullisina palveluina tehtävistä tiensuunnittelu-, tienrakennus- ja kunnossapitotöistä, julkisten palvelujen vienti- ja kehitysyhteistyöprojekteista, tielaitoksen kiinteähintaisista suoritteista sekä muista maksullisista palveluista, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.31.(26).

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	3 960 300 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	113 860 000
Muut toimintamenot	3 846 440 000
Bruttotulot	148 700 000
Maksullisen toiminnan tulot	118 700 000
Muut tulot	30 000 000
Nettomenot	3 811 600 000

Perustienpidon toimintakustannukset tehtävittäin on esitetty seuraavassa taulukossa:

	milj. mk
Hallinto	512,6
Hoito	1 015,0
Kunnostus	1 225,0
Peruskorjaukset	500,0
Liikenneympäristön parantaminen	365,0
Tie- ja siltasuunnittelu	190,0
Tutkimus ja kehittäminen	95,0
Käyttöomaisuusinvestoinnit	200,0
Laskennalliset vähennyserät	—260,0
Tielaitokselle kertyvät tulot	—31,0
Rahoitustarve	3 811,6

Määrärahojen jakoperusteet on tarkoitus uudistaa vuodesta 1994 alkaen. Määrärahojen jako vuonna 1993 on seuraava:

	milj. mk
Uudenmaan tiepiiri	420,0
Turun tiepiiri	504,0
Hämeen tiepiiri	352,0
Kymen tiepiiri	210,0
Mikkelin tiepiiri	233,0
Pohjois-Karjalan tiepiiri	185,0
Kuopion tiepiiri	223,0
Keski-Suomen tiepiiri	253,0
Vaasan tiepiiri	389,0
Oulun tiepiiri	509,0
Lapin tiepiiri	307,0
Tiehallitus	226,6
Yhteensä	3 811,6

1993 määräraha	3 811 600 000
1992 menoarvio	3 863 000 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000
1991 tilinpäätös	3 897 190 180

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Turun tiepiirin konekorjaamo	3 375	29 900	8 859	28 900 000	1 000 000
2. Pienehköt työt					28 000 000
				Yhteensä	29 000 000

1993 määräraha	29 000 000
1992 menoarvio	29 200 000
1991 tilinpäätös	14 150 000

77. *Tieverkon kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 609 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyssä mainittujen, kustannusarvioltaan merkittävien tie-

verkon kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi momentilta saa rahoittaa alueellisesti rajattujen liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien laatimista.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön palkkauksien ja tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tulosyksiköiden tulospalkkiosumma on enintään 3,5 % vuoden 1993 palkkasummasta. Tulospalkkiosta aiheutuvat kassamenot maksetaan vuoden 1994 määrärahasta.

Hanke-erittelyihin sisältyvistä hankkeista sekä tie- ja siltasuunnitelmista saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhempinä vuosina menoja vuoden 1992 kustannustasossa 2 500 milj. mk.

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kust. arvio Mmk	Jo budjetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
PÄÄTIET				
1 Keskeneräiset hankkeet				
— Vt 1 Paimio-Turku mo-tie	1996	1 076	261	201 000 000
— Vt 2 Huittisten kohdalla	1993	19	5	13 700 000
— Vt 3 Helsingby-Pitkämäki mo-tie	1994	200	91	48 000 000
— Vt 3 Rautaharkon eritasoliittymä	1992	75	63	8 000 000
— Vt 3 Keimola-Hämeenlinna mo-tie	1992	1 151	1 065	53 400 000
— Vt 3 Turun piirin raja-Jalasjärvi	1995	79	10	29 400 000
— Vt 4 Oulu-Ii mo/mol-tie	1994	308	190	80 000 000
— Vt 4 Rovaniemi-Saarenkylä	1996	135	63	28 700 000
— Vt 5 Vierumäki-Lusi mo/mol-tie	1996	662	335	128 000 000
— Vt 5 Hiltulanlahti-Jynkkä mo-tie	1995	222	124	36 000 000
— Vt 6 Taavetin kohta	1993	22	5	17 000 000
— Vt 7 Otsola-Summa mo-tie	1994	270	113	90 000 000
— Vt 8 Rauma E:n eritasoliittymä	1993	54	42	12 000 000
— Vt 9 Lakalaiva-Alasjärvi mo-tie	1994	398	183	100 000 000
— Vt 12 Hälvälä-Soramäki mol-tie	1993	57	34	19 000 000
— Vt 12 Nastola-Uusikylä mol-tie	1995	111	9	27 000 000
— Vt 17 Noljakan eritasoliittymä	1993	44	25	14 100 000
— Kt 40 Raisionlahti-Kausela	1995	420	270	82 000 000
— Kt 50 Tikkurila-Hakunila	1993	359	266	56 000 000
— Kt 51 Helsinginraja-Haukilahti	1994	214	67	65 000 000
— Kt 64 Munakan sillan kohta	1994	28	21	1 000 000
— Mt 970 Utsjoen silta	1993	44	24	19 800 000
— Viimeistelytyöt				12 500 000
		Keskeneräiset päätiehankkeet yhteensä		1 141 600 000
PÄÄTIET				
2 Alkavat hankkeet				
— Vt 3 Tampere-Hämeenkyrö	1996	140		5 000 000
— Vt 4 Äänekoski-K-P-piirin raja	1996	66		10 000 000
— Kt 50 (Kehä III) Bemböle-Vanhakartano	1996	170		6 000 000
		Alkavat päätiehankkeet yhteensä		21 000 000
MUUT TIET				
1 Keskeneräiset hankkeet				
— Kirkkonummi-Turku radan tiejärjestelyt	1995	111	14	39 000 000
— Mt 113 Solvik-Siuntio	1993	25	3	21 000 000
— Mt 137 Tammisto-Valkoisenlähteentie mo-tie	1991	153	144	4 300 000
— Mt 137 Valkoisenlähteentie-Hyrylä mo-tie	1994	424	165	102 000 000
— Mt 210 Loimaa-Alastaro-Virttaa	1993	59	48	11 000 000
— Mt 293 Kivelä-Lammi	1994	33	14	12 000 000

— Mt 349 Virrat-Ähtäri	1994	89	40	24 700 000
— Mt 542 Mikkelin piirin raja-Pajumäki	1994	39	27	9 500 000
— Mt 624 Petäjävesi-Multia	1993	70	53	13 000 000
— Mt 1404 Järvenpää-Pornainen	1994	36	15	10 000 000
— Mt 3024 Lempäälän taajamajärjestelyt	1993	19	8	11 000 000
— Mt 5053 Romppala-Ahveninen	1994	30	6	12 400 000
— Mt 9251 Rovaniemen lentoasemantie	1993	16	7	6 100 000
— Pt 13004 Lampaluoto-Ahlainen	1993	64	53	11 000 000
— Pt 13785 Sääksjärvi-Hervanta	1993	37	28	8 800 000
— Pt 16563 Jämsä-Kaipola	1994	22	8	10 000 000
— Po 50023 Jäniskoski-Norjan raja	1993	31	24	6 000 000
— Viimeistelytyöt				2 400 000
Keskeneräiset muiden teiden hankkeet yhteensä				314 200 000

MUUT TIET

2 Alkavat hankkeet				
— Helsinki-Tampere radan tiejärjestelyt	1994	66		5 000 000
— Mt 663 Kauhajoen keskusta	1996	42		2 000 000
— Kt 76 Kuhmon keskustan tiejärjestelyt	1995	24		4 000 000
Alkavat muiden teiden hankkeet yhteensä				11 000 000

Selvitysosa: Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitykseen verrattuna hankkeeseen Vt 5 Pitkälahti-Jynkkä mo-tie on vuoden 1992 ensimmäisen lisätalousarvion mukaisesti yhdistetty osuus Hiltulanlahti-Pitkälahti.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto käynnissäolevien hankkeiden kustannuksista sekä rahoitustarpeesta vuosina 1994—1996. Lisäksi laskelmassa on esitetty kehittämishankkeiden tie- ja siltasuunnittelun kustannukset sekä laskennalliset vähennyserät.

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk
Päätiet				
— keskeneräiset hankkeet	1 142	928	487	132
— vuonna 1993 alkavat hankkeet	21	184	88	46
Muut tiet				
— keskeneräiset hankkeet	314	184	71	0
— vuonna 1993 alkavat hankkeet	11	36	30	34
Tie- ja siltasuunnittelu	200	280	280	280
Vieraat työt ja muut laskennalliset vähennyserät	—79	—81	—96	—96
Rahoitustarve	1 609	1 531	860	396

Vuonna 1993 käynnistyy 6 hanketta kustannusarvioiltaan yhteensä 508 milj. mk. Alkavien hankkeiden perusteluina esitetään seuraavaa:

Vt 3 Tampere-Hämeenkyrö

Nykyisen tien liikenneturvallisuuden ja sujuvuuden parantaminen.

Liikennetiedot: Tampere-Ylöjärvi; KVL 15 000 ajon/vrk, ruuhkasuorite 40 %, heva-onn. 7,6 kpl/v. Ylöjärvi-Hämeenkylä; KVL 7 000 ajon/vrk, heva-onn. 6,4 kpl/v. Parantamistoimenpitein saadaan liikenneonnettomuudet pysytetyksi nykyisellä tasolla liikenteen kasvusta huolimatta. Hankkeen liikennetaloudellinen hyöty/kustannussuhde on 2,6.

Vt 4 Äänekoski-Keski-Pohjanmaan piirin raja

Liikenneturvallisuuden parantaminen ja kuljetuskustannusten alentaminen.

Liikennetiedot: KVL taajamaseutujen ulkopuolella 1 600—2 000 ajon/vrk, taajamien kohdalla 4 000—6 000 ajon/vrk. Heva-onn. 11,7 kpl/v.

Ohituskaistoja rakentamalla vähennetään vaarallisia ohituksia ja tasoitetaan liikenteen nopeutta, mikä vähentää runsaan raskaan liikenteen kuljetuskustannuksia.

Kt 50 Bemböle-Vanhakartano

Hanke on osa Kehä III:n parantamista.

Tavoitteena liikenneturvallisuuden parantaminen ja elinkeinoelämän kuljetuskustannusten alentaminen.

Liikennetiedot: KVL 20 000 ajon/vrk. Heva-onnettomuuksia 8,5 kpl/v.

Nykyinen tie parannetaan nelikaistaiseksi. Hankkeen liikennetaloudellinen hyöty/kustannussuhde on 5,6.

Helsinki-Tampere radan tiejärjestelyt

Helsinki-Tampere radan tason noston vuoksi tehtävät tiejärjestelyt. Keskeneräinen hanke. Perustuu tielaitoksen ja valtionrautateiden tekemään kustannusjakosopimukseen, jonka mukaan tielaitoksen kustannukset alkavat vuonna 1993.

Hanke sisältää mm. varautumisen Hämeenlinna-Iittala moottoritiehen. Radan rakentamisen aikataulun vuoksi tiejärjestelyt on tehtävä vuosien 1993—1994 aikana. Moottoritie rakennetaan, kun eduskunta myöntää siihen tarvittavat määrärahat. Moottoritien jatkamisesta on eduskunnan periaatepäätös vuosien 1991 ja 1992 tulo- ja menoarviossa.

Mt 663 Kauhajoen keskusta

Liikenneturvallisuuden parantaminen.

Liikennetiedot: KVL 7 000—13 500 ajon/vrk, heva-onn. 7,8 kpl/v.

Nykyinen tie muutetaan taajaman keskuskaduksi ja maantie siirretään samansuuntaiselle rakennuskaavatielle. Toimenpiteen liikennetaloudellinen hyöty/kustannussuhde on 1,2 onnettomuuskustannussäästöjen ansiosta.

Kt 76 Kuhmon keskustan tiejärjestelyt

Liikenneturvallisuuden ja taajama-olosuhteiden parantaminen.

Tie- ja katutilan jäsentäminen vaikuttaa nopeuksia alentavasti ja parantaa kaupunkikuvaa. Yhdessä kevyen liikenteen järjestelyjen kanssa toimenpiteet vähentävät erityisesti kevyen liikenteen onnettomuuksia. Pelkkien onnettomuuskustannussäästöjen ansiosta hankkeen hyöty/kustannussuhde on 1,5.

1993 määräraha	1 609 000 000
1992 menoarvio	1 908 800 000
1992 I lisämääräraha	50 000 000
1991 tilinpäätös	1 886 150 000

78. *Ulkopuolisille tehtävät tietyöt* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin töihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tielaitoksen maksullisen palvelutoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Ulkopuolisille tehtävistä tietöistä perittävät korvaukset on merkitty tuloina momentille 12.31.25.

1993 määräraha	100 000 000
1992 menoarvio	100 000 000
1991 tilinpäätös	109 288 394

87. *Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 198 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (487/57) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	198 000 000
1992 menoarvio	198 000 000
1991 tilinpäätös	233 982 874

25. Tienpidon valtionavut

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yleisistä teistä annetun lain 96 §:n ja rakennuslain 136 a §:n muuttamisesta siten, että valtio ei suorita korvausta tai valtionapua vuoden 1992 jälkeen aiheutuviin paikallistie-, katu- tai rakennuskaavatiekustannuksiin. Jo tehtyjen päätösten edellyttämät katujen ja rakennuskaavateiden jatkoavustukset on tarkoitus maksaa asianomaisilta momenteilta.

31. *Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista*

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/54) (HE) 84 ja 96 §:n mukaisten valtionapujen maksamiseen vähävaraisille kunnille määrättyjen, paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta aiheutuvien kustannusosuuksien alentamiseen.

1993 määräraha 4 500 000
1992 menoarvio 3 500 000
1991 tilinpäätös..... 3 795 107

33. *Korvaukset katujen kestopäällystämisestä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) (HE) 136 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen kunnille kauko- ja kauttakulkuliikenteelle tärkeiden katujen ja kaavateiden kestopäällystämiskustannuksiin.

1993 määräraha 3 000 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 335 103

34. *Valtionapu katujen rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) (HE) 136 a §:n mukaisten, harkinnanvaraisten avustusten maksamiseen kunnille katujen ja kaavateiden rakentamiseen.

1993 määräraha..... 25 000 000
1992 menoarvio..... 25 000 000
1991 tilinpäätös..... 20 000 000

50. *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 142 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden kunnossapitokustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 1 000 000 mk tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen ja noin 1 500 000 mk sorateiden päällystämiskokeiluihin.

1993 määräraha..... 142 000 000
1992 menoarvio..... 130 000 000
1991 tilinpäätös..... 127 210 558

51. *Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden tekemiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään noin 6 milj. mk aiemmin avustuspäätöksen saaneiden hankkeiden jatkoavustuksiin sekä noin 19 milj. mk uusien aloitettavien hankkeiden avustuksiin.

1993 määräraha..... 25 000 000
1992 menoarvio..... 25 000 000
1991 tilinpäätös..... 19 999 930

30. Merenkulkulaitos

Selvitysosa: Merenkulkulaitoksen päätulosalueet ovat talvimerenkulku, luotsaustoiminta sekä väylänpito.

Vesitse tapahtuvan ulkomaanliikenteen arvioidaan kasvavan 3 % 62,5 milj. tonniin (vuonna 1992 arvio 3 %). Kotimaan liikenteessä kuljetetaan vuosittain 6 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä. Kauppamerenkulun väylästöä kehitetään siten, että liikenne voidaan ympärivuotisesti hoitaa kuljetustaloudellisesti edullisempia reittejä ja väyläsyvyyksiä käyttäen. Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan pysyvän vuoden 1992 tasolla (arvio 24,5 milj. tonnia). Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan edelleen yhdeksän jäänmurtajan voimin 23 talvisatamaan talven ankaruus huomioon ottaen mahdollisimman vähin viivytyksin. Uusista monitoimimurtajista ensimmäinen otetaan käyttöön maaliskuussa 1993 ja toinen tammikuussa 1994. Samassa yhteydessä kaksi vanhaa murtajaa poistetaan kokonaan käytöstä ja toiset kaksi säilytetään ns. alennetussa valmiustilassa.

Liikenneministeriö on lisäksi asettanut merenkulkulaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

	1991	1992 TMA	1992 Arvio	1993
SUORITTEET				
Luotsattu matka mpk	679 152	671 500	671 500	680 000
Ylläpidettävien väylien pituus km				
— kauppamerenkulku	5 504	5 481	5 505	5 510
— muut väylät	9 042	9 797	9 094	9 111
TUOTTAVUUDEN KEHITYS	100	102	99	102
KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS				
— mk/kuljetettu tonni rannikko	8,9	9,4	9,9	9,1
— mk/kuljetettu tonni (Saimaa)	51,7	44,0	44,3	38,2
MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS				
— Kustannukset mk/väyläkm	15 421	16 300	16 054	15 927
KAUPPAMERENKULUN KUSTANNUSVASTAAVUUS %				
— Luotsausmaksu	26,2	26,1	25,8	28,2
— Väylämaksu	72,6	66,1	66,4	64,1

Maksullisen toiminnan alijäämä on 144 421 000 mk, jolloin tuloilla katetaan 31,3 % kustannuksista.

Maksut määrätään valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettavalla liikenneministeriön päätöksellä.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1993 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1991

	1991 mk	1992 mk	1993 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet	50 639 000	51 700 000	52 800 000
— muut suoritteet	1 671 000	4 992 000	15 692 000
Tulot yhteensä	52 310 000	56 692 000	68 492 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
Muuttuvat kustannukset			
— palkkaukset	113 978 000	114 920 000	111 441 000
— muut henkilöstökustannukset	36 074 000	36 372 000	31 905 000
— muut muuttuvat kustannukset	16 504 000	23 504 000	25 849 000
Kiinteät kustannukset			
— pääomakustannukset	21 083 000	23 924 000	25 698 000
— muut kiinteät kustannukset	736 000	1 343 000	4 548 000
Erilliskustannukset yhteensä	188 375 000	200 063 000	199 441 000
Käyttöjäämä	—136 065 000	—143 371 000	—130 949 000
Osuus yhteiskustannuksista			
— tukitoimintojen kustannukset	11 139 000	12 363 000	11 728 000
— pääomakustannukset	1 396 000	1 345 000	1 146 000
— muut yhteiskustannukset	562 000	575 000	598 000
Kustannukset yhteensä	201 472 000	214 346 000	212 913 000
Alijäämä (—)	—149 162 000	—157 654 000	—144 421 000

21. (31.30.21 ja 28) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 582 122 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuo-

tekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti sekä merenkulkulaitoksen satamien rakentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon merentutkimusalus Arandan palkkausmenojen 5 800 000 mk siirto merentutkimuslaitoksen momentille 31.31.21, nettobudjetoitavina tuloina luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajan tulot, karttatuotannon tulot ja muita tuloja, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.31.30 sekä lisäyksenä 3 000 000 mk merenkulkulaitoksen satamien rakentamismenojen siirtona momentilta 31.30.77.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	662 634 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	183 794 000
Muut toimintamenot	478 840 000
Bruttotulot	80 512 000
Maksullisen toiminnan tulot	68 492 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	52 800 000
— muut suoritteet	15 692 000
Muut tulot	12 020 000
Nettomenot	582 122 000

1993 määräraha	582 122 000
1992 menoarvio	734 000 000
1992 I lisämääräraha	—29 000 000
1991 tilinpäätös	727 450 000

22. *Saimaan kanavan hoitokunta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 101 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden, viiden viran palkkauksen, matkakorvausten, toimistokaluston hankinta- ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset	837 000
Muut menot	264 000
Yhteensä	1 101 000

1993 määräraha	1 101 000
1992 menoarvio	1 087 000
1991 tilinpäätös	995 441

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 63 900 000 mk.

Hanke-erittely:

	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Yhteysalukset	52 300 000	13 650 000	7 000 000
2. Jäänmurtajien hankinta ja rahoitusmenot	1 144 050 000	26 416 000	46 900 000
3. Lautta-alus	23 000 000	—	10 000 000
Yhteensä			63 900 000

Määrärahaa saa käyttää jäänmurtajien, yhteysalusten ja yhden lautta-aluksen hankinnasta ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Vuonna 1993 on tarkoitus tilata Turun saariston yhteysliikenteeseen uusi lauttaalus. Kassamenot vuonna 1993 ovat 10 milj. mk ja 13 milj. mk vuonna 1994. Jäänmurtajahankintavaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1994 140,3 milj. mk, vuonna 1995 122,9 milj. mk, vuonna 1996 117,6 milj. mk ja vuosina 1997—2004 690,0 milj. mk.

1993 määräraha	63 900 000
1992 menoarvio	27 100 000
1992 I lisämääräraha	4 000 000
1991 tilinpäätös	9 316 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 700 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 1 080 000 mk enintään seitsemän henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

1993 määräraha	10 700 000
1992 menoarvio	10 000 000
1991 tilinpäätös	10 000 000

77. *Väylätyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 581 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, kanavien ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta ja peruskorjauksista sekä turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 4 800 000 mk enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan työsuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

Hanke-erittely:

		Valmis liikenteelle	Kustannusarvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
	Meriväylät				
	Kauppamerenkulun väylät				
1.	Paraisten väylä	1994	25 000	14 500	6 500 000
2.	Mäntyluodon väylä	1994	26 000	12 000	8 000 000
3.	Tornion väylä	1994	20 000		10 000 000
	Yhteensä				24 500 000
	Muun vesiliikenteen väylät rannikolla				
4.	Veneväylät				1 171 000
5.	Suomenlahden matalaväylästö	2000	10 000	6 530	700 000
6.	Merenkurkun ja Selkämeren matalaväylästö	1994—96	17 000	11 620	2 510 000
	Yhteensä				4 381 000
	Sisävesiväylät				
1.	Heinäveden laiva- ja uittoväylän parantaminen, Heinävesi	1993	6 450	4 750	1 700 000
2.	Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.	1995	10 400	4 200	2 000 000
3.	Saimaan kanavan ja syväväyläsulkujen kaukokäyttölaitteiden tekeminen	1996	6 500	1 000	1 500 000
4.	Tampereen-Valkeakosken-Hämeenlinnan-väylien parantaminen	1997	6 000	400	1 200 000
5.	Kanavien itsepalvelulaitteet	1995	5 000		2 300 000
	Yhteensä				8 700 000
	Kaikki yhteensä				37 581 000

Selvitysosa: Momentilta on siirretty merenkulkulaitoksen omien laitureiden satamien rakentaminen momentille 31.30.21 ja muiden satamien rakentaminen on siirretty momentille 31.32.30.

Tornion väylä:

Valtio ja Outokumpu ovat sopineet, että Outokumpu Oy antaa valtiolle korottoman lainan vuonna 1992 valmistuvan Tornion väylän rakentamiseksi vuosina 1991—92. Laina maksetaan takaisin vuosina 1993 ja 1994 kahtena yhtä suurena eränä.

1993 määräraha	37 581 000
1992 menoarvio	44 700 000
1991 tilinpäätös	45 300 000

78. *Keiteleen-Päijänteen kanava* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Keiteleen-Päijänteen kanavan rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 2 600 000 mk enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Aiemmin myönnetystä kanavan rakentamisvaltuudesta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 10 700 000 mk.

1993 määräraha	40 000 000
1992 menoarvio	69 000 000
1991 tilinpäätös	75 000 000

87. *Maa- ja vesialueiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

1993	määräraha	400 000
1992	menoarvio	400 000
1991	tilinpäätös	800 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Merentutkimuslaitoksen toiminta jakautuu kuuteen tulosalueeseen seuraavasti: Laitos tutkii meren liikkeitä, jäätymistä ja jääpeitettä, globaalisen muutoksen vaikutuksia mereen, meren ainetaseita ja Itämeren ekologiaa sekä suorittaa alan palvelutoimintaa.

Liikenneministeriön asettamien tulostavoitteiden mukaisesti kullakin tutkimusalueella kehitetään perustutkimusta ja menetelmiä, joiden avulla tutkimustuloksia sovelletaan erityisesti Itämeren alueen merenkulun turvallisuuden ja merialueen tilan parantamiseen.

Talousarvion valmisteluun liittyen liikenneministeriö on alustavasti asettanut merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

— kehittää Itämeren ulappa-alueiden jää- ja rehevöitymismallit sekä aallokko- ja virtausmalleja palvelutehtävien kannalta soveltamiskelpoisiksi

— tehostaa meren liikkeiden sekä kemiallisten sekä biologisten vuorovaikutusten tutkimusta merialuekohtaisin intensiivitutkimuksin kansainvälisenä yhteistyönä

— kehittää havaintotoimintaa, erityisesti havaintojen alueellista kattavuutta sekä satelliittihavaintojen käyttöä ja automaatiota merialueiden tosiaikaisen tilan selvittämiseksi

— kehittää palvelutoimintoja, niihin liittyvää automaatiota ja laadunvarmistusta akkreditoitumista varten. Palvelutehtävien tavoitteena on erityisesti meriliikenteen turvallisuuden ja taloudellisuuden lisääminen sekä meren tilan seurannan tehostaminen kustannuksia lisäämättä.

21. (31.31.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon merentutkimusalus Arandan palkkaus- ja henkilöstömenojen siirto 5 800 000 mk momentilta 31.30.21.

1993	määräraha	32 500 000
1992	menoarvio	27 254 000
1991	tilinpäätös	27 190 511

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1993	määräraha	3 000 000
1992	menoarvio	2 100 000
1991	tilinpäätös	2 035 664

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

30. *Piensatamien rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille veneilyretkeilyä palvelevien satamien rakentamiseen ja kunnostamiseen sekä kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille kalasatamien parantamiseen ja rakentamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös muuhun kuin

merenkulkulaitoksen käyttöön tulevien piensatamien ja laitureiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta sekä perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 1 200 000 mk enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan työsuhteisen henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Veneilysatama-avustukset	2 000 000
Kalasatama-avustukset	1 800 000
Merenkulkulaitoksen suorittamat satamatyöt	8 200 000
Yhteensä	12 000 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentille on siirretty merenkulkuhallituksen ulkopuolisille rakentamien satamien menoja 3 200 000 mk momentilta 31.30.77. Merenkulkuhallituksen suorittamat satamatyöt luovutetaan valmistumisen jälkeen maksutta sataman ylläpitäjälle, joita ovat lähinnä kunnat. Veneilyn kotisatamien rakentamiseen ei ole tarkoitus myöntää valtion tukea.

1993 määräraha	12 000 000
1992 menoarvio	2 800 000
1991 tilinpäätös	2 800 000

31. (31.32.31 ja 32) *Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnetyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1993 saa myöntää keskeneräisten kauppa- ja teollisuussatamahankkeiden loppuunsaattamiseen korkotukilainoja enintään 25 000 000 mk. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Määrärahaa saa käyttää myös vuosina 1983—86 Tahkoluodon syväsataman rakentamiseen myönnetyistä yhteensä 66 000 000 markan suuruisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmmäisen lainavuoden aikana 3 1/2 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 1 1/4 prosenttiyksikköä.

1993 määräraha	5 600 000
1992 menoarvio	5 600 000
1991 tilinpäätös	4 446 732

40. *Lastialusten hankintojen tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahasta saa käyttää enintään 41 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1040/89) perusteella suomalaisille varustamotoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten tai yksinomaan lastin kuljetukseen tarkoitetun muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonnin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuviin uudishankintoihin.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/90).

Vuonna 1993 saadaan hyväksyä uusia korkotukilainoja enintään 400 000 000 markan edestä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 6 prosenttiyksikköä ja neljän seuraavan lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkotukilainan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista saa olla enintään 80 prosenttia.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Tuen tarkoituksena on luoda kilpailukykyiset edellytykset hankkia Suomen kauppalaivastoon uusia lastialuksia sekä turvata vuosina 1988—1989 hankituille tai tilatuille pienaluksille kilpailukykyiset toimintaedellytykset Suomen lipun alla kilpailijamaissa tapahtunut kehitys huomioon ottaen. Tarkoitus on, että vuoden 1993 korkotukilainojen myöntämisvaltuudesta enintään 50 000 000 mk saadaan käyttää rannikko-, sisävesi- ja Saimaan kanavan liikenteeseen soveltuvan proomu- ja muun lastialuskaluston uudishankintoihin ja peruskorjauksiin.

Momentin päätösosan a-kohdassa tarkoitettujen avustusten hyväksyminen ja maksatus siirretään merenkulkuhallitukselle.

Korkotukilainoista sekä vuosina 1988—1989 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1993	1994	1995	1996
Vuoden 1993 korkotukilainoista	1,0	10,0	10,0	8,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	18,0	20,0	19,0	18,0
Pientonnistoavustuksista	41,0	65,0	55,0	45,0
Yhteensä	60,0	95,0	84,0	71,0

1993 määräraha 60 000 000
1992 menoarvio 53 000 000
1991 tilinpäätös 34 004 888

41. *Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/91) mukaisen tuen maksamiseen lastialuksille.

Selvitysosa: Luetteloon on merkitty lähes kaikki ulkomaankaupan kuljetuksia hoitavat lastialukset eli noin puolet Suomen alusrekisteriin merkitystä tonnistosta.

1993 määräraha 80 000 000
1992 menoarvio 40 000 000
1991 tilinpäätös 50 000 000

44. *Saaristoliikenteen avustaminen*

Momentille myönnetään 825 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

1993 määräraha 825 000
1992 menoarvio 600 000
1991 tilinpäätös 599 967

45. *Saaristoliikenteen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Vuonna 1993 korkotukilainoja saa hyväksyä saaristoliikennettä hoitaville liikennöitsijöille enintään 700 000 mk saariston kulkuyhteyksien turvaamiseksi tarkoitettuihin peruskorjauksiin ja uudishankintoihin. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1988 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta.

1993 määräraha 25 000
1992 menoarvio 25 000
1991 tilinpäätös 14 001

50. *Lästimaksuista suoritettavat avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1993 määräraha	3 200 000
1992 menoarvio	3 200 000
1991 tilinpäätös	2 788 074

40. Autorekisterikeskus

1. Aloitusvaiheen järjestelyt

Autorekisterikeskuksesta muodostetaan tammikuun 1 päivänä 1993 lain Autorekisterikeskuksesta (HE) tultua hyväksytyksi valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukainen liikelaitos, jonka nimi on Autorekisterikeskus. Uudelle liikelaitokselle luovutetaan nykyisen Autorekisterikeskuksen käytössä oleva käyttöomaisuus lukuunottamatta eräitä kiinteistöjä sekä vaihto-omaisuus. Autorekisterikeskukselle siirretään oikeus myynti- ja muihin saamisiin sekä vastuu veloista. Jos mainitut saamiset ja kassavarat ovat suuremmat kuin lyhytaikaiset velat, ilman lomapalkkavarausta Autorekisterikeskus tilittää valtion kassaan niiden erotuksen. Jos edellä mainitut lyhytaikaiset velat ylittävät saamisten ja kassavarojen arvon, valtio maksaa Autorekisterikeskukselle niiden erotuksen.

Autorekisterikeskuksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 85 milj. mk sekä ottaen huomioon käyttöomaisuuden arvo ja lyhytaikaiset velat loput pääomasta muuksi omaksi pääomaksi eli noin 154 milj. mk.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen omaksi pääomaksi sekä muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Autorekisterikeskuksen tehtävänä on tuottaa ajoneuvojen katsastus- ja rekisteröintipalveluja sekä kuljettajantutkintojen vastaanotto- ja ajokorttien rekisteröintipalveluja. Laitos hoitaa myös varsinaisen moottoriajoneuvoveron maksuunpanoon ja kantoon liittyvät tehtävät.

Autorekisterikeskuksen tulee huolehtia tehtäviinsä kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja niiden liikenneturvallisuutta edistävästä kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaiden sekä koko yhteiskunnan tarpeet.

3. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Autorekisterikeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1993 enintään 45 milj. mk. Lisäksi Autorekisterikeskus saa tehdä vuonna 1993 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 50 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat eräiden katsastusasemarakennusten laajentaminen sekä katsastustoimen tuotantoon kuuluvien kalusteiden uusinta.

4. Virkojen perustaminen ja lakkauttaminen

Autorekisterikeskukseen perustetaan 1.1.1993 lukien toimitusjohtajan virka (S 33) ja ajoneuvohallinnon yksikön päällikön virka (S 30). Toimitusjohtajalle annetaan pääjohtajan arvonimi. Samasta ajankohdasta lakkautetaan ylijohtajan virka (S 31) ja yksi muu virka.

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi Autorekisterikeskuksesta. Autorekisterikeskuksen siirtyessä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiseksi liikelaitokseksi, sille luovutetaan Autorekisterikeskuksen käytössä vuoden 1992 lopussa oleva vaihto- ja käyttöomaisuus sekä rahoitusomaisuus ja lyhytaikaiset velat siten kuin päätösosassa on esitetty. Autorekisterikeskuksen vaihto-omaisuus on vähäinen.

Valtion omistuksessa on 58 katsastusasemakiinteistöä, joista 43 siirtyy liikelaitokselle ja 15 jää rakennushallituksen hallintaan. Viimeksi mainittujen käytöstä rakennushallitus ja Autorekisterikeskus tekevät vuokrasopimukset. Rakennushallituksen laskentaperusteiden mukaan liikelaitokselle siirtyvien kiinteistöjen alustavat arvot ovat: rakennukset 153 milj. mk, maa-alueet 39 milj. mk ja maarakenteet 18 milj. mk.

Kaluston arvo 22 milj. mk ja muun käyttöomaisuuden arvo 10 milj. mk on arvostettu alkuperäisiin hankintahintoihin ja ne on tarkoitus siirtää kirjanpitoarvon mukaisina.

Autorekisterikeskuksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään Autorekisterikeskuksen peruspääomaksi aktiivisessa liikelaitoskäytössä olevaa käyttöomaisuutta vastaava arvo 85 milj. mk, joka on tuottovaateen alaista pääomaa, ja muuksi omaksi pääomaksi noin 154 milj. mk. Omaisuus siirretään ottaen huomioon todennäköisten kilpailijoiden rahoitusrakenne ja palveluja tuottavien työvoimavaltaisten yritysten keskimääräinen pääomarakenne.

Autorekisterikeskuksen arvioitu aloittava tase 1.1.1993:

	Mmk	Mmk
VASTAAVAA		
Rahoitusomaisuus		1
Vaihto-omaisuus		0
Käyttöomaisuus		
Maa-alueet	39	
Rakennukset	153	
Kalusto	22	
Maarakenteet	18	
Muu käyttöomaisuus	10	242
Yhteensä		243
VASTATTAVAA		
Vieras pääoma		4
Oma pääoma		
Peruspääoma	85	
Muu oma pääoma	154	239
Yhteensä		243

Liikelaitoksen käynnistyminen rahoitetaan rahalaitoksesta otettavalla lainalla, jolloin vieraan pääoman määrä kasvaa. Lisäksi on tarkoitus myöntää 25 000 000 markan laina momentilta 31.40.82 lomaoikeuskustannusten maksamiseen. Omavaraisuusaste vuoden 1993 lopussa on 73,5 %.

Hallitus on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Autorekisterikeskuksen tulostavoitteeksi 0-tuloksen vuonna 1993.

Mahdollista voittoa ei ole tarkoitus ennen täyden kilpailun alkamista tulouttaa valtiolle.

Katsastustoimenpiteiden kasvuksi ennakoidaan 1,5 %, kun eräitä katsastuksia vähennetään. Pakokaasupäästövalvonnan aloittamiseen vuoden 1994 alusta varaudutaan. Muun liiketoiminnan volyymin arvioidaan kasvavan 2—3 %.

Autorekisterikeskus pyrkii osaltaan siihen, että hallinnonalan yleistavoitteissa mainitut liikenneturvallisuustavoitteet täyttyvät.

Henkilö- ja pakettiautojen vuosikatsastusten tilausaikojen keskiarvo ei ylitä 13 työpäivää eikä tilausaika millään katsastustoimipaikalla 27 työpäivää.

Viranomaistehtävistä, verotustehtävistä ja valvontatehtävistä aiheutuvat kustannukset katetaan liikelaitoksen tuloilla vuonna 1993.

Investointeihin on alustavasti tarkoitus käyttää 22 milj. mk, josta rakennusten osuus on 9 milj. mk ja kaluston 10 milj. mk.

Käyttöpääomaa varten Autorekisterikeskus ottaa vuoden 1993 aikana noin 30 milj. markan lainan. Investointisuunnitelmien mukaisten investointien rahoittamiseksi tarvitaan enimmillään noin 40 milj. markan laina sekä ennalta arvaamattomia rahoitustarpeita varten 30 milj. markan laina.

Edellä esitetyin perustein Autorekisterikeskukselle on tarpeen antaa valtuus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 100 milj. markan määrään.

Tunnuslukutaulukko

	1991 toteutuma	1992 arvio	1993 TAE
Liikevaihto milj. mk	321	332	332
— muutos %	—11,9	3,2	0,0
Käyttökate milj. mk	35	27	12
— liikevaihdosta %	10,9	8,0	3,7
Voitto milj. mk	14	3	0
Sijoitetun pääoman tuotto %	5,8	1,1	0
Investoinnit liikevaihdosta	5,7	11,5	6,5
Omavaraisuusaste	99,2	98,5	73,5
Hintojen muutos %	0	4,6	0
Henkilöstömäärä	1 285	1 285	1 285

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 300 010 000
1991 tilinpäätös 281 738 213

(74.) *Katsastusasemien rakentaminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 14 500 000
1992 II lisämääräraha .....—3 300 000
1991 tilinpäätös 16 600 000

82. *Valtion lainat Autorekisterikeskukselle*

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Autorekisterikeskukselle myönnettävän lainan maksamiseen henkilöstön vuonna 1993 maksuun tulevien vuonna 1992 aiheutuneiden lomaoikeuskustannusten suorittamiseksi. Laina-aika on 12 vuotta, joista ensimmäiset kolme vuotta ovat korosta ja lyhennyksistä vapaita. Lainan korko on 8 %.

Selvitysosa: Lomaoikeuskustannukset on otettu huomioon Autorekisterikeskuksen palvelujen hinnoittelussa ja peritty asiakkailta vuonna 1992. Lainajärjestelyn avulla pyritään siihen, ettei vuoden 1992 lomaoikeuskustannuksia tarvitse uudelleen sisällyttää hintoihin 1993.

1993 määräraha 25 000 000

(87.) *Maa-alueiden ja kiinteistöjen hankkiminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 300 000
1991 tilinpäätös 8 761 000

50. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitoksen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Ilmatieteen laitos on asiantuntijaorganisaatio, joka osaltaan ylläpitää palvelu- ja tutkimustoimintaa sään ja ilmaston, ilmanlaadun sekä geofysiikan tulosalueilla.

Laitoksen kokonaismenot tulosalueittain tekninen ja hallintotoiminta mukaan lukien ovat seuraavat:

	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk
Sää- ja ilmastopalvelu	45,8	48,6	46,7
Ilmanlaatutoiminta	16,8	16,2	15,7
Geofysiikan toiminta	10,4	11,5	11,7
Tekninen toiminta	59,6	64,8	62,8
Hallintotoiminta	27,1	33,5	35,9
Yhteensä	160	175	172,8

Toiminta-ajatustaan toteuttaakseen ilmatieteen laitos päätehtävänään

— tuottaa yhteiskunnan ja elinkeinotoiminnan tarvitsemia sää- ja ilmastopalveluja ja ilmanlaatuselvityksiä oma-aloitteisesti, yhteishankkeina sekä toimeksiannosta

— ylläpitää ilmatieteellisiä ja geofysikaalisia tietorekistereitä sekä hoitaa toimialansa tutkimustoimintaa, kansainvälistä yhteistyötä sekä informaatiopalvelu-, julkaisu- ja neuvontatoimintaa.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut ilmatieteen laitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— taloudellisen tilanteen parantuessa ja palvelujen kysynnän sen johdosta lisääntyessä nostetaan palvelutuotantoa siten, että maksullisen palvelutoiminnan tulot kasvavat noin kahdella prosentilla

— tutkimus- ja kehittämistoimintaa ylläpidetään kansainvälisesti arvostetulla tasolla

— asiakaspalvelutuotteiden laatutasoa ja toiminnan tuottavuutta kohotetaan vahvistamalla laiteresursseja, nostamalla koulutustasoa, lisää-

mällä ulkopuolisten palvelujen käyttöä ja osallistumalla tehokkaasti kansainväliseen yhteistyöhön.

21. (31.50.01, 28, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 172 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös luotausjärjestelmän uusimiseen siten, että siitä myöhempinä vuosina aiheutuu valtiolle menoa yhteensä enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Uudesta tilausvaltuudesta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoa 3 000 000 mk vuonna 1994 ja 2 000 000 mk vuonna 1995.

1993 määräraha	172 800 000
1992 menoarvio	174 671 000
1991 tilinpäätös	159 721 318

52. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Telehallintokeskuksen toiminta jakautuu neljään tulosalueeseen: radiohallinto, telehallinto, standardointi ja televisiolupatoiminta. Televisiolupatoiminta siirtyy vuoden 1993 alusta nettobudjetointiin.

Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radiotaajuuksien kysyntä kasvavat voimakkaasti. Vuonna 1993 tulee käyttöön 200 000 uutta radiolähetintä. Koko televiestinnän yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy ja sen osuus bruttokansantuotteesta kasvaa. Televisiolupien määrä ei juurikaan kasva.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat keskeiset tulostavoitteet:

— radiohallinnossa varaudutaan siihen, että lukumäärältään 20 % vuodessa kasvavat radiolaitteet pystytään jatkuvasti sijoittamaan radiotajuusspektriin

— radiotaajuuspäätökset annetaan 20 ja radioluvat 10 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— telepäätelaitteiden tyyppihakemuksista ratkaistaan 90 % 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— teletoiminnan asiakasvalituksista 90 % ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä

— kansainvälisten standardien lausunto- ja äänestyskierrokset hoidetaan annetussa määräajassa

— televisiolupatoiminnan kustannukset ovat korkeintaan 2,6 % lupamaksutuloista

— lupatarkastuksia toteutetaan 36 000.

Viraston kokonaiskustannukset tulosalueittain:

	1991	1992	1993
Radiohallinto	39 455 000	41 351 000	41 520 000
Telehallinto	3 291 000	4 202 000	4 970 000
Standardointi	3 567 000	3 849 000	4 400 000
Televisiolupatoiminta	26 951 000	29 797 000	39 910 000
Yhteensä	73 264 000	79 199 000	90 800 000

Televisiolupatoiminnan tavoitteena on, että kaikki kustannukset katetaan tuloilla.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 55 668 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina televisiolupamaksujen perinnästä saatu korvaus, joka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.31.52.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	95 758 000
Tv-lupatoiminnan erillismenot	37 600 000
Muut toimintamenot	58 158 000
Bruttotulot	40 090 000
Tv-lupatoiminnan tulot	39 890 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	55 668 000

1993 määräraha..... 55 668 000
1992 menoarvio..... 85 895 000
1991 tilinpäätös..... 80 429 876

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

22. *Korvaus radiotoiminnan valvonnasta*
Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Telehallintokeskukselle sen suorittamasta radiotoiminnan valvonnasta.

1993 määräraha..... 700 000
1992 menoarvio..... 500 000
1991 tilinpäätös..... 400 000

41. (31.55.41 ja 43) *Sanomalehdistön tuki*
Momentille myönnetään 100 000 000 mk.
Määrärahasta saa käyttää 62 000 000 mk valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi, sanomalehdistön kehittämishankkeisiin sekä uutis- ja tietotoimistojen toiminnan tukemiseen.
Määrärahasta saa käyttää 38 000 000 mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

1993 määräraha..... 100 000 000
1992 menoarvio..... 116 000 000
1991 tilinpäätös..... 128 900 000

42. *Posti- ja telelaitoksen jakelukorvaus ja lehtien yleinen kuljetustuki*
Momentille myönnetään 178 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää korvauksen maksamiseen Posti- ja telelaitokselle 98 000 000 mk laitoksen suorittamasta kannattamattomasta lehtien jakelusta lähinnä maaseudulle sekä 80 000 000 mk jaettavaksi yleisenä kuljetustukena Posti- ja telelaitokselle vuonna 1993 kuljetettavien lehtien kuljetusmaksujen alentamiseksi.
Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha..... 178 000 000
1992 menoarvio..... 270 000 000
1991 tilinpäätös..... 320 000 000

44. *Sanomalehtien yhteisjakelun tuki* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisjakeluihin osallistuvien sanomalehtien sekä yhteisjakeluja järjestävien sanomalehtien ja Posti- ja telelaitoksen jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin sekä yhteisjakeluihin liittyviin kehittämishankkeisiin.

1993 määräraha..... 18 000 000
1992 menoarvio..... 20 000 000
1991 tilinpäätös..... 24 000 000

52. *Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 4 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen televisio-ohjelmien välityksestä Suur-Tukholman alueelle aiheutuviin menoihin.
Selvitysosa: Korvaukset muodostuvat Oy Yleisradio Ab:lle aiheutuvista teknisen toteutuksen kustannuksista ja Posti- ja telelaitokselle maksettavasta linkkiyhteyden vuokrasta.

1993 määräraha..... 4 800 000
1992 menoarvio..... 4 776 000
1991 tilinpäätös..... 4 000 000

53. *Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määräraha käytetään avustuksena Oy Yleisradio Ab:lle Pohjanmaalla Ruotsin televisio-ohjelmien katselumahdollisuuksien parantamiseksi välttämättömiin rakennus- ja laiteinvestointeihin.
Selvitysosa: Ruotsin televisio-ohjelmien rajakatselumahdollisuus rajoittuu Pohjanlahden rannikolle. Tätä mahdollisuutta on voitu taajamissa laajentaa kaapelilähetystoiminnalla. Ruotsin televisio-ohjelmia ei kuitenkaan voi seurata ruotsinkielisellä Pohjanmaan haja-asutusalueella.

Ruotsin television tasapuolisten katselumahdollisuuksien lisäämiseksi ruotsinkielisellä Pohjanmaalla esitetään tarvittavien laite- ja rakennuskustannusten korvaamiseksi Oy Yleisradio Ab:lle 1 500 000 mk.

1993 määräraha 1 500 000

58. *Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen telelaitoksille valtakunnallisen varayhteysjärjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta, verkkojen ja keskusten suojaamisesta, erityisyhteyksien rakentamisesta ja ylläpidosta, valtion ylimmän hallinnon varakeskusverkon rakentamisesta sekä Oy Yleisradio Ab:n Pasilaan rakennettavan väestönsuojan ja viestikeskuksen rakentamisesta.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Varautumiskustannuksiin sisältyy liikenneministeriön määrittelemien verkkojen ja vaihteiden suojaukset.

1993 määräraha..... 15 100 000
1992 menoarvio..... 12 000 000
1991 tilinpäätös..... 8 997 511

(56.) Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon virastojen ja laitosten kulutus- ja toimintamenomomenttien laskelmissa.

(23.) *Korvaus virkalähetysoikeuden käytöstä postiliikenteessä* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 133 000 000
1991 tilinpäätös 143 176 000

(24.) *Korvaus erityispalveluina toimitettavista virkalähetyksistä ja postiennakkolähetyksistä* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 43 000 000
1991 tilinpäätös..... 52 003 858

57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset

(34.) *Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 3 100 000
1992 I lisämääräraha.....—3 100 000
1991 tilinpäätös..... 8 000 000

(41.) *Korvaus tavaraliikenteen kuljetusalennuksista*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 10 000 000
1991 tilinpäätös..... 14 955 738

44. (31.99.44) *Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvaus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein korvauksena liikevaihtoverosta ulkomaan liikenteessä käytössä olleelle vuosina 1991 ja 1992 hankitulle maantie- ja rautatievaunukalustolle. Palautuksen määrä on enintään 100 % kaluston hankintaan tai vuokraukseen sisältyvästä liikevaihtoverosta.

Selvitysosa: Momentilta 28.99.41 myönnettävän valtionavustuksen johdosta ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvauksia ei enää myönnetä. Vuosina

1991 ja 1992 hankitun kaluston korvauksista osa maksetaan vuonna 1993.

1993 määräraha	1 000 000
1992 menoarvio	20 000 000
1991 tilinpäätös	7 620 351

61. *Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 513 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksiin Valtionrautateille ja valtionapuihin joukkoliikenteen palvelutason kehittämiseksi ja säilyttämiseksi.

Määrärahaa saa käyttää erityisesti junalla, linja-autolla, taksilla ja kevytreittiliikenteellä hoidettavan peruspalvelutasoisen joukkoliikenteen turvaamiseen ja junaliikenteen sosiaalisten alennusten kattamiseen sekä joukkoliikenteen suunnitteluun, tutkimukseen ja liikennekokeiluihin ja joukkoliikennevälineiden varustamiseen vammaisten tarpeisiin sopivaksi.

Selvitysosa: Joukkoliikenteen osuus henkilöliikennesuoritteesta on jatkuvasti supistunut, osuus vuonna 1960 oli noin 50 %, vuonna 1980 noin 26 % ja vuonna 1990 noin 21 %. Liikenneministeriö vahvistaa kiintiöt, joiden puitteissa maksetaan linja-autoilla ja takseilla ajettavalle peruspalveluliikenteelle. Suunnitteluun osoitetusta määrärahasta varataan käytettäväksi 10 milj. mk linja-autoliikenteen informaatiojärjestelmien, maksuvälinetekniikan ja vammaisvarustuksen kehittämiseen. Liikenneministeriö päättää junaliikenteelle maksettavista peruspalveluliikenteen korvauksista. Kevytreittiliikenteen tuki kohdennetaan peruspalveluluonteiselle lentoliikenteelle alueilla, joilla muu joukkoliikenne ei voi riittävästi palvella. Junaliikenteen sosiaalisiin avustuksiin osoitettava määräraha mahdollistaa opiskelijoiden lippujen osittaisen alentamisen.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	milj. mk
Peruspalveluliikenne	
— linja-auto ja taksi	246
— rautatieliikenne	226
— kevytreittiliikenne	2
Yhteensä	474
Sosiaaliset alennukset	
— rautatieliikenne	19
Suunnittelu ja vammaisvarusteet	20
Yhteensä	513

1993 määräraha	513 000 000
1992 menoarvio	623 200 000
1991 tilinpäätös	564 000 000

58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut

Radanpidon tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ottaen huomioon yleiset taloudellisuus-, turvallisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet. Kehittämisen painopiste on sähköistyksen laajentamisessa, eräiden rataosien nopeustason nostamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Vähäliikenteisen rataverkon laajuudesta ja mitoitusperusteista päättää valtioneuvosto.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

31. (31.99.31) *Valtionapu tasoristeysten poistamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien rahoitusosuuksien alentamiseksi Valtionrautateiden laatiman tasoristeysten poistamis- ja turvajärjestelyohjelman toteuttamisessa.

1993 määräraha	10 000 000
1992 menoarvio	5 000 000
1991 tilinpäätös	5 000 000

33. (31.99.33) *Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Porin kaupungille Tahkoluodon satamarataa varten otetun lainan korkokustannusten alentamiseksi siten, että Porin kaupungin maksuosuudeksi jää 5 prosentin korko.

1993 määräraha	150 000
1992 menoarvio	200 000
1991 tilinpäätös	300 000

62. *Valtionrautateiden radanpito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 544 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lukuperusteluissa mainittujen tavoitteiden mukaisesti siirtona Valtionrautateiden radanpitoon. Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Valtionrautatiet tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 800 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
KEHITTÄMISINVESTOINNIT			
Helsinki-Tikkurila, 4. raide	362 000	111 000	56 000 000
Helsinki-Tampere, tason nosto[1]	2 940 000	325 000	90 000 000
Helsinki-Turku, tason nosto[1]	1 775 000	1 134 000	200 000 000
Tampere-Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	336 000	182 000	73 000 000
Tampere-Pieksämäki, sähköistys	292 000	104 000	84 000 000
Kirkkonummi-Turku, sähköistys	167 000	116 000	35 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	165 000	33 000	20 000 000
Muu kehittäminen ja suunnittelu			25 000 000
Yhteensä			583 000 000
PERUSRADANPITO			961 000 000
YHTEENSÄ			1 544 000 000

[1] Sisältää myös rataosien uusimisinvestoinnit

Selvitysosa: Perusradanpitoon sisältyy rataverkon ylläpito sekä myös sellainen uusiminen, jolla radan kunto ylläpidetään nykyisellä tasolla ilman, että laatutasoa mainittavasti nostetaan. Tällaisia välttämättömiä uusimisia on erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla parannetuilla rataosilla, joilla joudutaan suorittamaan kiskon- ja pölkynvaihtoa 1990-luvulla. Rahoitustaso merkitsee kunnostustoimenpiteiden vähentymistä. Liikennöintirajoituksia asetetaan eräille rataosille. Kehittämisinvestoinneilla lisätään ratojen kapasiteettia tai kohennetaan merkittävästi laatutasoa. Kehittämishankkeina jatketaan jo aloitettuja kohteita, mutta niiden valmistuminen siirtyy.

1993	määräraha	1 544 000 000
1992	menoarvio	1 565 000 000
1992	I lisämääräraha	15 000 000
1992	II lisämääräraha	—100 000 000
1991	tilinpäätös	1 439 950 000

(85). Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

1992	menoarvio	80 000 000
1991	tilinpäätös	90 000 000

(88.) *Finnair Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

90. Valtionrautatiet

1. Palvelu- ja toimintatavoitteet

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet on sanottu Valtionrautateistä annetun lain (747/89) 4 §:ssä.

Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi tavaraliikenteen tavoitteena on tuottaa ja kehittää liiketaloudellisesti kannattavia, kilpailukykyisiä ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia palveluja. Toimenpiteinä on keskittyminen voimakkaisiin tavaravirtoihin ja yhdistettyjen kuljetusten sekä hinnoittelun kehittäminen.

Henkilöliikennettä kehitetään koko maan tarpeita palvelevan pitkämatkaisen joukkoliikennejärjestelmän runkona sekä osana pääkaupunkiseudun lähiliikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Henkilöliikenteen kaluston uusiminen aloitetaan vastaamaan 2000-luvun palvelutasovaatimuksia ja nopeuksien nostoa. Joukkoliikenteen markkinaosuuksien nostaminen toteutuu palvelua parantamalla, liikenne- ja yhteiskuntapoliittisin perustein tuetulla hinnoittelulla sekä rataverkon tasoa parantamalla.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtionrautateiden liiketoiminnan investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1993 enintään 750 000 000 mk.

Valtionrautatiet saa tehdä vuonna 1993 liiketoiminnan investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 1 000 000 000 mk.

Tärkeimmät liiketoiminnan investointikohteet ovat rautatiekaluston ja niiden kulunvalvontalaitteiden hankinta sekä saneeraus ja liiketoiminnan talonrakennukset.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksynyt alustavasti, että Valtionrautateiden tulostavoitteeksi jää ennen tilinpäätösjärjestelyjä 0 mk. Ratamaksua peritään 1 000 000 mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 487 000 000 mk. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella ja käyttöpääomaa vähentämällä.

Tunnuslukutaulukko

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto, milj. mk	3 326	3 252	3 151
— muutos %	—2.3	—2.2	—3.2
Käyttökate %	13.4	10.0	8.7
Tulos ennen tilinp. siirtoja, milj. mk	94	25	0
— liikevaihdosta %	0.1	0.8	0
— peruspääomasta %	0.1	0.9	0
Sijoitetun pääoman tuotto %	0.1	0.4	0
Investoinnit liikevaihdosta %	6.9	14.0	15.5
Omavaraisuusaste	85.9	86.4	86.4
Liiketoiminnan henkilöstö	14 759	14 275	13 868

Valtionrautateille on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 400 000 000 mk vuoden aikana mahdollisesti esiin tuleviin kiireellisiin investointeihin tai käyttöpääomaa varten, mikäli tulorahoitus jää arvioitua pienemmäksi.

92. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia toimialansa ja tehtäviensä mukaisten palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet siten, että lentoasemien ylläpito ja toimintaedellytykset turvataan lentoliikenteen tarpeiden edellyttämällä tavalla ja että lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.

Ilmailulaitos pyrkii parantamaan lentoasemien kannattavuutta toimintoja rationalisoimalla sekä uusia liiketoiminta- ja yhteistyömuotoja kehittämällä.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua

menoja vuonna 1993 enintään 600 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1993 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 800 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat lennonvarmistusjärjestelmän uusiminen Etelä-Suomen alueella sekä Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittäminen.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 17 milj. markan tuloksen ennen tilinpäätössiirtoja vuonna 1993.

Vuoden 1992 loppupuolella arvioidaan lentoliikenteen kääntyvän jälleen nousuun. Matkustajamäärien on arvioitu vuonna 1993 kasvavan niin kansainvälisessä liikenteessä kuin kotimaan liikenteessä 4 %. Liikennöimismaksuja on tarkoitus korottaa keskimäärin inflaatiota vähemmän vuonna 1993.

Ilmailulaitoksen tuloksesta ei ole tarkoitus 4—5 vuoden siirtymäkauden aikana tulouttaa voittoa valtiolle.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 538 milj. mk, josta rahoitetaan tulorahoituksella noin 234 milj. mk (44 %), 60 milj. mk (11 %) valtion myöntämän peruspääoman korotuksella ja loput 244 milj. mk (45 %) rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävin lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Etelä-Suomen lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen liittännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Sen toteutus on alkanut jo vuonna 1992 ja se saatetaan loppuun vuoteen 1996 mennessä.

Helsinki-Vantaan lentoaseman kotimaan liikenteen pysäköintirakennus on tarkoitus toteuttaa vuoden 1994 loppuun mennessä. Kansainvälisen ja kotimaan liikenteen asemarakennusten välinen keskusosa on tarkoitus toteuttaa vuoden 1996 loppuun mennessä ja sen kustannusarvio liitännäisinvestointeineen on noin 250 milj. mk. Lisäksi laajennetaan Oulun ja Vaasan lentoasemien lentoasemarakennuksia.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1993 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta	138
Lentokenttien talonrakennustyöt	288
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	112
Yhteensä	538

Ilmailulaitos ottaa lainaa vuoden 1993 aikana investointikohteisiin. Ilmailulaitokselle on tarpeen antaa valtuus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 300 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto, milj. mk	704	713	761
— muutos %	7,3	1,4	5,9
Käyttökate, milj. mk	230	209	255
— liikevaihdosta %	32,7	29,3	33,5
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja, milj. mk	26	26	17
— liikevaihdosta %	3,7	3,6	2,2
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,4	1,0	1,8
Investoinnit liikevaihdosta %	42,6	57,2	70,1
Omavaraisuusaste %	86,8	86,3	81,3
Tuottavuuden muutos	1	1	3
Henkilöstömäärä	1 616	1 632	1 640

71. *Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusimiseen liittyvien aikaisemmin hyväksyttyjen integroitua lennonvarmistusjärjestelmää koskevien tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha..... 35 000 000
1992 menoarvio..... 38 000 000
1991 tilinpäätös..... 20 000 000

88. *Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus*

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Peruspääomaa korotetaan 64 735 950 markalla. Määrärahaa saa käyttää investointien rahoitukseen.

Selvitysosa: Ilmailulaitoksen käyttöomaisuudeksi siirretään eräitä lentoasemien läheisyydessä sijaitsevia valtion omistamia maa-alueita, joiden arvo on yhteentä 4 735 950 mk. Maaaluesiirrot merkitään Ilmailulaitoksen taseeseen korottamalla peruspääomaa maa-alueiden arvoa vastaavasti. Peruspääoman korotus on siten yhteensä 64 735 950 mk.

1993 määräraha..... 60 000 000
1992 menoarvio..... 80 000 000
1992 I lisämääräraha..... 35 000 000
1991 tilinpäätös..... 87 500 000

93. (31.99, osa) Ilmaliikenteen valtionavut

41. (31.99.41) *Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon*

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien lähinnä reitti- ja kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienempien lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

1993 määräraha..... 11 000 000
1992 menoarvio..... 11 000 000
1991 tilinpäätös..... 11 600 000

50. (31.99.50) *Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen*

Momentille myönnetään 1 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Suomen Ilmailuliitto ry:lle sekä Lapin erämaaalueiden asukkaille tärkeiden liikenneyhteyksien ylläpitoon vaikeissa olosuhteissa.

1993 määräraha..... 1 250 000
1992 menoarvio..... 1 095 000
1991 tilinpäätös..... 1 250 000

94. Posti- ja telelaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Posti- ja telelaitoksen tehtävänä on huolehtia posti- ja teletoiminnan tarkoituksenmukaisesta kehittämisestä ja palvelutarjonnasta asiakkaiden ja koko yhteiskunnan tarpeita vastaavasti. Posti- ja telelaitoksen tulee erityisesti huolehtia peruspalvelujen saatavuudesta koko maassa tasapuolisin ehdoin.

Postin peruspalveluihin kuuluvat tavallinen 1. luokan kirje ja lehti normaalissa postinkannossa. Tavoitteena on, että kuljetettavaksi määräaikaan mennessä jätetyistä 1. luokan kirjeistä on 95 % perillä lähettämistä seuraavana työpäivänä. Lehdet toimitetaan perille vaihtoehtoisesti 16, 48 tai 72 tunnin peruspalvelutason mukaisesti postiinjättöajankohdasta lukien. Peruspalvelutason valitsee palvelun tilaava lehti. Kulkunopeustavoite 2. luokan kirjeliikenteessä on vastaavasti, että kirjeet ovat perillä lähettämistä seuraavana kolmantena työpäivänä.

Telen peruspalveluihin kuuluvat puhelinliittymän saanti ja perusteleverkon tarjoamat yhteydet. Tavoitteena on, että puhelinliittymät toimitetaan kohtuullisessa ajassa, vähintään 80 % toimituksista neljässä viikossa. Kaukoyhteyksistä johtuva puheluyritysten esto (kiiretunnin aikana verkon normaalitilassa) saa olla korkeintaan 3 %.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Posti- ja telelaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1993 enintään 2 150 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat tietoliikenteen kasvusta johtuvat televerkkojen investoinnit ja Postin lajittelukeskukset.

Posti- ja telelaitos saa tehdä vuonna 1993 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 750 milj. markan arvosta.

3. Ahvenanmaan Postilaitoksen perustaminen

Posti- ja telelaitoksen taseen käyttöomaisuutta vähennetään Ahvenanmaan postilaitokselle siirrettävältä osuudelta 24 milj. markalla ja vastaavasti aloittavassa taseessa myönnetyksi merkittyä lainaa valtiolta 12 milj. markalla ja muuta omaa pääomaa 12 milj. markalla.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) 18 §:n nojalla säädettävällä maakuntalailla perustetaan Ahvenanmaan Postilaitos, joka aloittaa toimintansa 1.1.1993 lukien. Ahvenanmaan itsehallintolain 61, 78 ja 79 §:ien nojalla siirretään Posti- ja telelaitoksen kiinteää ja irtainta käyttöomaisuutta Ahvenanmaan maakunnalle noin 24 milj. markan arvosta. Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Posti- ja telelaitoksen tulostavoitteeksi 310 milj. markan voiton, mikä vastaa 6 % sijoitetun pääoman tuottoa. Postin tilikauden voiton arvioidaan olevan 40 milj. mk ja Telen tilikauden voiton 270 milj. mk. Tavoitteena on, että Posti- ja telelaitos tulouttaa voittoa valtion talousarvioon 240 milj. mk, mikä vastaa 8 % tuottoa peruspääomalle. Voiton tuloutus maksetaan ennakkona. Sen lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainojen korkoina 47 milj. mk ja lyhennyksinä 130 milj. mk.

Posti- ja telelaitoksen hallitus on asettanut Posti- ja telelaitoksen liikevaihtotavoitteeksi 9 350 milj. mk, josta Postin liikevaihto on 4 660 milj. mk ja Telen liikevaihto on 4 690 milj. mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan 2 150 milj. mk, josta rahoitetaan noin 80 % Posti- ja telelaitoksen tulorahoituksella ja muu osa lainavaltuuksin otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Investoinnit kohdistuvat pääosin posti- ja teletoiminnan hoidon edellyttämiin korvaus- ja laajennushankkeisiin, johtuen telepalvelujen kysynnän lisääntymisestä. Postin osuus investoinneista on noin 17 % ja Telen osuus noin 83 %.

Investointisuunnitelma vuodeksi 1993	Mmk
Televerkot	1 400
Rakennukset ja rakennelmat sekä tontit ja huoneisto-osakkeet	270
Kalusto, autot, atk ym.	480
Yhteensä	2 150

Posti- ja telelaitokselle on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 900 milj. markan määrään.

Posti- ja telelaitokselle annetaan myös valtuutus tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina varainhoitovuosina 750 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1991 toteutuma	1992 ennakoitu	1993 TAE
Liikevaihto, milj. mk	9 641	9 450	9 350
— muutos %	2	—2	—1
Käyttökate %	24	21	21
Tulos ennen tilinp. siirtoja, milj. mk	485	349	310
— liikevaihdosta %	5	4	3
— peruspääomasta %	17	12	11
Sijoitetun pääoman tuotto-%	9	7	6
Investoinnit liikevaihdosta %	16	21	23
Omavaraisuusaste %	63	66	64
Henkilöstömäärä	40 379	37 700	35 700

99. (31.99, osa) Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. *Tutkimus ja suunnittelu* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja suunnittelumenojen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Liikennetaloudellinen ja logistinen tutkimus	5 000 000
Liikenneturvallisuustutkimus	1 000 000
Viestintätutkimus	1 200 000
Viranomaisverkon yleissuunnittelu	600 000
Yleinen tietoverkko	3 500 000
Pääkaupunkiseudun liikennetutkimus	700 000
Merenkulun tutkimus	400 000
Keski-Pasilan suunnittelu	500 000
Muu liikennetutkimus	100 000
Yhteensä	13 000 000

1993 määräraha	13 000 000
1992 menoarvio	13 000 000
1991 tilinpäätös	8 750 000

(31.) *Valtionapu tasoristeysten poistamiseen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on siirretty momentiksi 31.58.31.

(33.) *Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on siirretty momentiksi 31.58.33.

40. *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakennushankkeisiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukeminen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki	250 000
Yhteensä	3 400 000

1993 määräraha	3 400 000
1992 menoarvio	3 400 000
1992 I lisämääräraha	500 000
1991 tilinpäätös	3 655 000

(41.) *Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on siirretty momentiksi 31.93.41.

42. *Korvaus koulutuksesta*

Momentille myönnetään 33 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Valtionrautateille ja Ilmailulaitokselle niiden hoitaman ammattikoulutuksen kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Määrärahasta on arvioitu Valtionrautateille maksettavan korvauksen olevan 28 000 000 mk ja Ilmailulaitokselle maksettavan korvauksen 5 000 000 mk. Liikenneministeriö ja opetusministeriö valmistelevat ammatillisen koulutuksen rahoituksen siirtämistä vuodesta 1994 lukien opetusministeriön hallinnonalalle.

1993 määräraha	33 000 000
1992 menoarvio	30 000 000
1991 tilinpäätös	35 500 000

(44.) *Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvaus* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on siirretty momentiksi 31.57.44.

45. *Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ministeriöiden yhteistyönä valmistelemaan Itä- ja Keski-Eurooppa-ohjelmaan sisältyviin liikenne- ja tietoliikennetutkimuksiin, liikenne- ja tietoliikennehankkeiden suunnitteluun, Baltian maiden sääpalvelun kehittämiseen sekä Itä- ja Keski-Euroopan maiden liikenne- ja tietoliikennealan virkamiesten ja yritysjohdon koulutukseen.

1993 määräraha	10 000 000
1992 menoarvio	1 500 000
1992 I lisämääräraha	3 800 000

(50.) *Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on siirretty momentiksi 31.93.50.

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Liikenneministeriö (710)	40 478	46 875	44 060	— 2 815	— 6
24.	Tielaitos (720)	6 140 761	6 099 000	5 747 600	— 351 400	— 6
25.	Tienpidon valtionavut (720)	176 341	186 500	199 500	+ 13 000	+ 7
30.	Merenkulkulaitos (730)	868 861	886 287	735 804	— 150 483	— 17
31.	Merentutkimuslaitos (830)	31 226	29 354	35 500	+ 6 146	+ 21
32.	Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	94 654	105 225	161 650	+ 56 425	+ 54
40.	Autorekisterikeskus (720)	307 099	314 810	25 000	— 289 810	— 92
50.	Ilmatieteen laitos (830)	159 721	174 671	172 800	— 1 871	— 1
52.	Telehallintokeskus (710)	80 430	85 895	55 668	— 30 227	— 35
55.	Viestinnän korvaukset ja avustukset (760)	492 048	423 276	318 100	— 105 176	— 25
(56.)	Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä (050)	195 180	176 000	—	— 176 000	— 100
57.	Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750)	594 576	656 300	514 000	— 142 300	— 22
58.	Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750)	1 445 250	1 570 200	1 554 150	— 16 050	— 1
(85.)	Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin (740)	90 000	80 000	—	— 80 000	— 100
92.	Ilmailulaitos (740)	107 500	118 000	95 000	— 23 000	— 19
93.	Ilmaliikenteen valtionavut (730)	12 850	12 095	12 250	+ 155	+ 1
(95.)	Turun Asennuspaja (760)	887	—	—	—	—
99.	Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710)	81 105	47 900	59 400	+ 11 500	+ 24
	Yhteensä	10 918 967	11 012 388	9 730 482	— 1 281 906	— 12

Pääluokan 31 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
(95.)	Turun Asennuspaja (760)	58 096	—	—	—	—
	Yhteensä	58 096	—	—	—	—

Pääluokka 32
KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 5 599 henkilötyövuotta. Maataloustuotteiden viennistä aiheutuvien hinnanerokorvausten hallinnointi lukuunottamatta henkilöstöä siirretään kauppa- ja teollisuusministeriöstä maa- ja metsätalousministeriöön 1.3.1993 lukien.

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriön vuoden 1993 talousarvio perustuu tulosbudjetointiin.

Tulosjohtamisen valmisteluvaiheessa uudistetaan ministeriön johtamisjärjestelmää ja hallinto-organisaatiota. Arviointimenettelyjen, mukaan lukien tuottavuus- ja laatuohjelmien toteutus, kehittäminen painottuu vuoteen 1993.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulosalueita ovat julkisen elinkeinopolitiikan valmistelu yleisen taloudellisen tilanteen ja yhdentymisen asettamien vaatimusten mukaisesti, teknologisen kehityksen tukeminen, yritysten kansainvälistymisen edistäminen, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan aseman helpottaminen, energiatalous sekä kilpailun edistäminen ja kuluttajapolitiikka.

Tulostavoitteena on teollisen tuotannon kansantuoteosuuden nostaminen. Yleistavoitteeseen pyritään välillisin teollisuuspoliittisin toimenpitein. Niitä ovat teknisen tutkimuksen ja tuotekehityksen tukeminen, muut rahoitus- ja takuujärjestelyt, yritysten neuvonta- ja koulutus, aluepolitiikka ja energiapolitiikka, mukaan lukien energiansäästön edistäminen. Kaupan esteiden vähentäminen sekä vientiponnistelujen tukeminen vahvistavat yleistavoitteen saavuttamista. Samoin pk-politiikan ja sen hallinnon edelleen kehittämisellä vahvistetaan etenkin pk-yritystoiminnan painoarvoa. Teollisuuden kansantuoteosuuden lisääntyminen edellyttää kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämistä vähintään nykyisellä tasolla, mikä pyritään turvaamaan vaikuttamalla asiantuntijaorganisaationa muihin talouspolitiikan valmistelijoihin.

Elinkeinonharjoittajien asemaa helpotetaan myös vähentämällä ohjausta ja harmonisoimalla normeja.

Tulostavoitteisiin kuuluu myös yhdentymisen henkilöstölle asettamien valmiuksien hankkiminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön painopistealueina ovat vuonna 1993 tutkimus- ja tuotekehitys, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan aseman helpottaminen sekä vientiponnistelujen tukeminen.

Vuoden 1993 talousarviossa siirretään perustettavaan huoltovarmuuskeskukseen puolustustaloudellisen suunnittelukunnan tehtävät ja henkilöstö, taloudellisen huoltovarmuuden määrärahat sekä neljä henkilötyövuotta kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Tarkoituksena on lakkauttaa lisenssivirasto vuoden 1993 aikana. Viraston tehtävien siirtäminen muihin yksiköihin selvitetään kuten myös lakkauttamisesta aiheutuvat vaikutukset ja yhteydet tullihallituksen toimintoihin.

Teknologian kehittämiskeskuksen määrärahojen käytössä on tarkoitus siirtyä valtuusmenettelyyn, mikä lisää teknologiarahoituksen joustavuutta.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvion luvun 32.80 selvitysosan mukaisesti kauppa- ja teollisuusministeriön asettama toimikunta selvittää tavaroiden ja palvelusten viennin edistämistoimintojen hallinnoinnin kehittämisvaihtoehdot toukokuun 1993 loppuun mennessä.

Kuluttajahallinnon toimivuus selvitetään vuoden 1992 aikana ja mahdolliset uudelleenjärjestelyt toteutetaan vuonna 1994.

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

21. (32.01.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 92 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksesta aiheutuvien menojen sekä korvauksen maksamiseen Imatran Voima Oy:lle. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkinnon jakamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 900 000 mk peruskorjaustilojen toisen vaiheen kalustohankintoihin, 500 000 mk ETA-sopimuksen ja EY-jäsenyyden valmisteluun liittyviin toimenpiteisiin, 300 000 mk siirtona momentilta 32.04.(29) sekä 4 800 000 mk matkamenojen siirtona momentilta 32.01.26.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon rakennusten käytöstä 2 000 000 mk rakennusten peruskorjauksen valmistumisen vuoksi. Henkilöstömäärän mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon neljän tehtävän siirto huoltovarmuuskeskukseen sekä yhden tehtävän siirto momentille 32.44.21.

1993 määräraha	92 300 000
1992 menoarvio	87 640 000
1992 I lisämääräraha	1 500 000
1991 tilinpäätös	86 184 817

22. *Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka liittyvät valtioiden väliseen taloudelliseen yhdentymiseen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja kotimaankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin. Määrärahaa saa käyttää myös matkailua sekä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja kilpailu- sekä kuluttajatutkimustoimintaan, julkaisumenojen maksamiseen sekä enintään 28 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

1993 määräraha	10 000 000
1992 menoarvio	8 050 000
1992 I lisämääräraha	1 000 000
1991 tilinpäätös	7 000 000

26. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Osallistuminen Pohjoismaiden ministerineuvoston energiatutkimustoimintaan ja muuhun pohjoismaiseen energiatutkimusyhteistyöhön	6 400 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	2 500 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	5 000 000
OECD:n energia-alan järjestöjen ja sen eräiden tutkimus- ym. projektien jäsenmaksut	4 800 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	7 750 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	1 250 000
ECE:n uuden hiiliteknologian symposium ja hiiliteknologian asiantuntijatyöryhmän kokous	900 000
Muut menot	200 000
Yhteensä	28 800 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 800 000 mk Kansainvälisen yhteistyön matkojen siirtona momentille 32.01.21.

1993 määräraha	28 800 000
1992 menoarvio	32 025 000
1991 tilinpäätös	25 396 481

60. *Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaiseen varojen siirtämiseen takaisin valtion ydinjätehuoltorahastoon.

1993 määräraha	1 200 000
1992 menoarvio	70 000 000
1991 tilinpäätös	33 116 799

66. *Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen rahoitusosuuden maksamiseen IAEA:n teknisen avun rahastoon.

1993 määräraha	1 500 000
1992 menoarvio	2 450 000
1992 I lisämääräraha	—1 300 000
1991 tilinpäätös	881 065

92. *Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 76 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

1993 määräraha	76 150 000
1992 menoarvio	67 000 000
1991 tilinpäätös	49 799 206

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: KTM yrityspalvelun piiritoimistojen toiminnan tavoitteena on edistää toimialueellaan erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toimintaedellytyksiä. KTM yrityspalvelun piiritoimistojen tulosalueet ovat pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistäminen sekä alueellisen yritystoiminnan edistäminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kannalta tärkeiden alueellisten yrityspalveluorganisaatioiden toimintaa yhtenäistetään. Tässä tarkoituksessa kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistoista annettuun asetukseen (330/89) otetaan säännökset KTM yrityspalvelun piiritoimistoja, Teknologian kehittämiskeskuksen aluetoimintaa ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vientiasiamiestoimintaa koskevasta johtoryhmätyöskentelystä. Se on tarkoitus käynnistää piiritoimistoittain vuonna 1993.

Organisaatioiden toimintojen koordinointi merkitsee yleisten yhteisten hallinto-, kehittämis-, palvelu- ja rahoitustoimenpiteiden kehittämistä, mutta niin, että Teknologian kehittämiskeskuksen alueyksiköt ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vientiasiamiestoimistot ovat edelleen operatiivisen ja hallinnollisen toiminnan osalta keskusyksikköjensä alaisia.

Pk-yritystoiminnan edistämisen yleisiä tulostavoitteita ovat tuotantotoiminnan lisääminen, liikkeenjohtotaidon kehittäminen, markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistäminen, uuden tekniikan käyttöönoton ja tuotekehityksen edistäminen ja yritysyhteistyön edistäminen.

Kehittämistoimenpiteiden piirissä olevien yritysten määrää pyritään vuonna 1993 lisäämään merkittävästi. Erityisesti pyritään vastaamaan integraatiokehityksen asettamiin muutoshaasteisiin.

Yritysten rahoitushakemusten käsittelyaikatavoitteena vuonna 1993 on, että hakemuksista on käsitelty 20 % alle kuukaudessa, 70 % alle kolmessa kuukaudessa ja 90 % alle kuudessa kuukaudessa.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 48 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.02.

1993 määräraha	48 000 000
1992 menoarvio	47 900 000
1991 tilinpäätös	43 840 748

(04). Puolustustaloudellinen suunnittelukunta

Selvitysosa: Huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (HE) ehdotetun huoltovarmuuskeskuksen perustamisen vuoksi luku on poistettu talousarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Suunnittelujohtajan virka (S 30) lakkautetaan.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 3 695 000
1991 tilinpäätös..... 3 597 522

(29.) *Muut kulutusmenot*
Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta 300 000 mk on budjetoitu momentille 32.01.21.

1992 menoarvio 2 145 000
1991 tilinpäätös..... 1 862 553

(06.) Taloudellinen huoltovarmuus

Selvitysosa: Huoltovarmuuskeskuksen perustamisen vuoksi luku on poistettu talousarviosta.

(41.) *Korkotuki turvavarastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 8 000 000
1991 tilinpäätös..... 7 312 066

(42.) *Turvavarastoinnin varastointiavustus*
Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio.....500 000
1991 tilinpäätös..... 25 047

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kuluttajaviraston tehtävänä on edistää kuluttajien terveydellistä ja taloudellista turvallisuutta tuoteturvallisuusvalvonnalla ja -tutkimuksella sekä kuluttajien hinta- ja laatutietoisuuden parantamisella.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet:

— tuoteturvallisuudessa korkean suojatason ja integraatiokehityksessä kuluttajan aseman turvaaminen toimivan valvontajärjestelmän luomisen avulla,

— kuluttajien hyödyketietoisuuden lisääminen,

— kunnallisen kuluttaja- ja velkaneuvonnan tukeminen ylivelkaantuneiden kuluttajien määrän vähentämiseksi,

— kuluttajanäkökulman monipuolistaminen asuntopolitiikassa ja

— kuluttajien hintatietoisuuden edistäminen hintavertailuilla ja -selvityksillä.

Hintavertailujen julkistamista on tarkoitus kehittää siten, että ne tavoittavat 10 % enemmän kuluttajia kuin vuonna 1992. Hintavertailujen kohteeksi otetaan 20 % enemmän kulutushyödykeryhmiä kuin vuonna 1992. Uusi nykyistä kattavampi yksikköhintapäätös on tarkoitus saattaa voimaan.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 23 300 000 mk.
Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1993 määräraha..... 23 300 000
1992 menoarvio..... 23 410 000
1991 tilinpäätös..... 20 523 331

50. *Valtionavustus kuluttajajärjestöille*
Momentille myönnetään 4 390 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry	3 040 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry	150 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto	1 200 000
Yhteensä	4 390 000

1993 määräraha 4 390 000
1992 menoarvio 4 190 000
1991 tilinpäätös..... 5 190 000

28. Kuluttajavalituslautakunta

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakunnan vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Kuluttajavalituslautakunnan ensimmäisen tulosalueen mukaisesti lautakunta antaa ratkaisusuosituksia yksittäisissä kuluttajariita-asioissa ja lausuntoja tuomioistuimille. Toisen tulosalueen muodostavat lautakunnan neuvontatehtävät. Lautakunta neuvoo kuluttajia, elinkeinonharjoittajia, kunnallisia kuluttajaneuvojia ja lautakuntia toimivaltaansa kuuluvissa tehtävissä sekä tiedottaa niistä. Kuluttajavalituslautakuntaan saapuu vuosittain yli 3 000 kirjallista valitusta. Vuonna 1992 tulevien valitusten määrän arvioidaan kasvavan 10 % vuoteen 1991 verrattuna. Kasvun arvioidaan vuonna 1993 pysyvän vuoden 1992 tasolla. Noin 70 % kuluttajavalituslautakunnan suosituspäätöksistä noudatetaan.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Käsittelyaikoja lyhennetään. Kuluttajavalituslautakunnasta annettua lakia ja asetusta on tarkoitus muuttaa siten, että ratkaisuvaltaa voidaan rajatuissa tapauksissa siirtää jaostoilta ja täysistunnolta sihteeristölle. Tietyissä tapauksissa otetaan käyttöön yksinkertaistettu päätösten kirjoitusmalli.

Suorite- ja ratkaisutaso on tarkoitus pitää edellisvuosien tasolla.

21. (32.28.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 403 000 mk.

1993 määräraha 5 403 000
1992 menoarvio 5 115 000

29. Kilpailuvirasto

Selvitysosa: Kilpailuviraston vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on markkinatalouden suojaaminen sen toimintaa estäviltä kilpailunrajoituksilta. Viraston toiminta jakautuu kolmeen tulosalueeseen: markkinoiden toimivuuden edistäminen, yksittäisten elinkeinonharjoittajien kilpailuoikeuden suojaaminen ja tukipalvelut.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— markkinoiden toimivuuden edistäminen jalostavalle teollisuudelle tuotantopanoksia toimittavassa perusteollisuudessa, energiatuotannossa ja julkisin kilpailunrajoituksin suojatuilla toimialoilla;

— kilpailua rajoittavien säännösten ja menettelytapojen vähentäminen erityisesti elintarviketuotannossa ja rakennusalalla;

— valtionyhtiöiden ja liikelaitosten määräävään markkina-asemaan liittyvien sekä talouden suljetun sektorin kilpailunrajoitusten poistaminen;

— elinkeinonharjoittajien tutkimuspyyntöjen ja poikkeuslupahakemusten sujuvan käsittelyn turvaaminen sekä

— tietojärjestelmien kehittäminen.

Kilpailuviraston tuottavuuden kasvutavoitteeksi ministeriö on asettanut 2 %.

21. (32.29.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 480 000 mk.

1993 määräraha	15 480 000
1992 menoarvio	15 550 000
1991 tilinpäätös	15 044 594

30. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet:

— selvittää valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman laatimistarve ja toteutus vuodesta 1994 lähtien;

— elintarvikehygienian valvonnan ja elintarviketutkimuslaitosten laadunvarmistusjärjestelmän kehittäminen ja tehostaminen sekä

— elintarvikkeiden haitta-ainetietokannan luominen.

Elintarvikeviraston kokonaismenot tulosalueittain vuonna 1993:

	mk
Palvelut viranomaisille	5 694 000
Palvelut elinkeinoelämälle	2 674 000
Palvelut kuluttajille	1 952 000
Yhteensä	10 320 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 320 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1993 määräraha	10 320 000
1992 menoarvio	10 245 000
1992 I lisämääräraha	70 000
1991 tilinpäätös	8 904 313

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalaissa tarkoitettujen markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuutta ja turvaa kuluttajien oikeudellista asemaa hyödykemarkkinoilla. Kuluttaja-asiamies on valvontatoiminnassaan itsenäinen viranomainen, jonka päätöksentekoa toiset viranomaiset eivät voi sitovasti ohjata.

Ennaltaehkäisevällä painopistetyöskentelyllä ja tiedotustoiminnan tehostamisella pyritään kuluttaja-asiamiehen toimistoon saapuvien markkinointia ja sopimusehtoja koskevien ilmoitusten määrä pysyttämään vuoden 1992 tasolla. Vuonna 1992 uusien ilmoitusten määrän arvioidaan kasvavan 10 % vuoteen 1991 verrattuna (uusia ilmoituksia noin 1 300).

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttaja-asiamiehen toimistolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Kuluttaja-asiamies keskittyy ennaltaehkäisevään yleisvalvontaan, jotta toimenpiteillä olisi laajempi vaikutus kuluttajan oikeusasemaan. Ennaltaehkäisevän toiminnan painopistealueita vuonna 1993 ovat hintamarkkinointi, tuotteiden ympäristövaikutuksiin viittaava markkinointi, lapsiin ja nuoriin kohdistuva kaupallinen vaikuttaminen, välttämättömyyspalvelut ja uudistuva lainsäädäntö.

Yksittäisten asioiden käsittelyn tavoitteena on, että kuluttaja-asiamiehelle saapuvista markkinointia ja sopimusehtoja koskevista jutuista käsitellään 800 asiaa ja annetaan niissä yksilöityjä päätöksiä. Jäljellejäävät ilmoitukset hoidetaan joko painopisteprojektien yhteydessä taikka niissä osoitetut ongelmat otetaan huomioon seuraavien vuosien painopistealueita määriteltäessä. Toimiston tuottavuuden kasvutavoitteeksi ministeriö on asettanut 4 %.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk.

1993 määräraha 7 400 000
1992 menoarvio 7 215 000
1991 tilinpäätös.....11 208 983

32. Patentti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patentti- ja rekisterihallitukselle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan lähes 6 %, patenttihakemusten määrän 3 %, tavaramerkkihakemusten määrän noin 8 % sekä kaupparekisteri-ilmoitusten 9 %.

Talousarvion valmisteluun liittyen patentti- ja rekisterihallituksen esitettyä toiminnalleen asetettavat tulostavoitteet kauppa- ja teollisuusministeriö on hyväksynyt alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993.

Käsittelyaikatavoitteeksi asetetaan kaupparekisteri-ilmoitusten osalta 1,6 kk (v. 1992 arvio 1,7 kk), kotimaisten patenttihakemusten osalta 2,4 v (v. 1992 arvio 2,3 v), ulkomaisten patenttihakemusten osalta 5,5 v (v. 1992 arvio 5,3 v) ja tavaramerkkihakemusten osalta 1,6 v (v. 1992 arvio 1,9 v).

Työn tuottavuuden kasvuksi ministeriö on asettanut 1 %.

Yksikkökustannukset nousevat keskimäärin 5 %.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 108 000 000 mk.
Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 108 000 000
1992 menoarvio 112 970 000
1991 tilinpäätös 116 312 000

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskus on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, jonka tehtävänä on tutkimuksen avulla tukea kuluttajan toimintaa ja vaikuttaa markkinoihin. Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimustehtävien valintaan vaikuttavia asioita vuonna 1993 ovat lähinnä markkinoiden avautuminen ja kilpailun lisääntyminen, talouden ja kulutusedellytysten kehittyminen, ympäristöongelmat ja uuden informaatiotekniikan käyttöönotto.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut tutkimuskeskuksen esityksestä seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin vastaaminen hinta-, hyödyke- ja kulutustutkimuksen alueella;

— tutkimustulosten välittämisen tehostaminen sidosryhmien käyttöön ja tietopalvelun kehittäminen sekä

— kuluttajatutkimuksen vaikuttavuuden parantaminen kehittämällä kansallista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 10 700 000 mk.
Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.33.

1993 määräraha..... 10 700 000
1992 menoarvio..... 10 700 000
1991 tilinpäätös..... 9 000 962

34. Lisenssivirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Henkilötyövuosien enimmäismäärä saa olla enintään 27, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

1993 määräraha	5 000 000
1992 menoarvio	5 838 000
1991 tilinpäätös	4 622 469

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös atk-tarvikkeiden valmiusvarastoinnista sekä yksikköhinnaltaan yli 50 000 markan atk-laitteiden hankinnasta aiheutuviin menoihin.

1993 määräraha	1 700 000
1992 menoarvio	2 250 000
1991 tilinpäätös	2 327 275

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää sekä tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Mittatekniikan keskukselle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 1993:

— Metrologian osalta tavoitteena on selvittää kansallisen mittausjärjestelmän vähimmäistasoa ja laajuutta koskevat tarpeet.

— Euroopan yhteisön mittaus- ja testausohjelman vastuutahona Suomessa mittatekniikan keskuksen tavoitteena on lisätä suomalaisten osapuolten osallistumista mittaus- ja testausohjelmassa.

— Akkreditoinnin osalta tavoitteena on kehittää toimintoja siten, että on mahdollista päästä WELAC:n jäsenmaiden akkreditointielinten väliseen monenkeskiseen tasavertaisuussopimukseen vuonna 1993.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 600 000 mk.

1993 määräraha	7 600 000
1992 menoarvio	6 888 000
1991 tilinpäätös	3 743 938

39. Teknillinen tarkastuskeskus

Selvitysosa: Teknillinen tarkastuskeskus vastaa osaltaan teknillisen turvallisuuden ja luotettavuuden ylläpidosta ja edistämisestä Suomessa. Toiminnalla tähdätään teknillisten laitteiden, tuotantomenetelmien ja -laitosten turvallisuuteen sekä mittausten luotettavuuteen ja oikeellisuuteen.

Tarkastus- ja lupapalvelujen kysynnän vuonna 1993 arvioidaan pysyvän keskimäärin vuoden 1992 tasolla. Vakausten määrän arvioidaan supistuvan.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Teknilliselle tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Yleisviranomaistulosalueella valvontatarkastusten määrää lisätään vuoden 1992 tasosta 10 %.

— Lupa- ja tarkastusviranomaistulosalueella paineastiatarkastusten toimitusaikatavoitteena on enintään 7 päivän poikkeama pyydetystä tarkastusajankohdasta.

— Tarkastus- ja testauspalvelutulosalueella tavoitteena on kehittää kalibrointi- ja materiaalintestaustoimintaa eurooppalaisten vaatimusten mukaiselle tasolle ja hankkia akkreditoinnit tärkeimmille toiminnoille sekä tilattujen toimeksiantojen tekeminen asiakkaan pyytämässä aikataulussa.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 72 000 000 mk.

1993 määräraha	72 000 000
1992 menoarvio	76 940 000
1992 I lisämääräraha	—1 800 000
1991 tilinpäätös	71 391 447

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestävää käyttöä. Asiakaskartoituksen perusteella tutkimuskeskuksen tuottamien maksullisten palvelujen kysyntä kasvaa ja tutkimuskeskus suuntaa toimintaansa soveltavaan tutkimukseen.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään osana valtakunnallista tutkimus- ja teknologiapolitiikkaa tutkimuspoliittisen ohjelman mukaisesti.

— Perustutkimuksessa painopistealana on raaka-ainetalouden tietoperustan laajentaminen. Pitkäaikaisten kartoitusohjelmien toteuttamista jatketaan ja karttatuotannossa otetaan käyttöön uusia menetelmiä.

— Raaka-aineiden riittävyyttä ja hyödynnettävyyttä selvitetään kysynnän perusteella. Valtakunnallisten raaka-ainekohtaisten tiedostojen muodostamista jatketaan.

— Ympäristögeologisia tutkimuksia lisätään.

21. (32.40.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 183 830 000 mk.
Selvitysosa: Vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa myönnetyn, kairaus- ja mittauspalvelujen ostoa koskevan valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 9 000 000 mk vuosittain vuosina 1993—1995 vuoden 1992 hintatasossa.

1993 määräraha	183 830 000
1992 menoarvio	192 809 000
1991 tilinpäätös	200 793 567

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja muiden kalustoesineiden hankinnasta aiheutuvien, asiakkailta täysimääräisinä veloitettavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.
Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1993 määräraha	18 000 000
1992 menoarvio	17 350 000
1991 tilinpäätös	14 550 442

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, joka osaltaan ylläpitää ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää tutkimus- ja testaustarpeita.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat päätavoitteet vuodelle 1993.

Tutkimus- ja kehitystyön avaintulosalueet vaikuttavuustavoitteineen ovat:

— uusien, kilpailukykyisten tuotteiden aikaansaaminen ja tuottavuuden parantaminen

— tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien aikaansaaminen

— informaatiotekniikan hyväksikäytön tehostaminen teollisuudessa, muussa elinkeinotoi-

minnassa ja hallinnossa sekä laite- ja ohjelmistotuotannon edistäminen

— energiahuollon toimivuuden sekä energian tuotannon ja käytön tehostaminen ja ympäristöhaittojen vähentäminen sekä

— teollisen rakentamisen edistäminen ja rakennetun ympäristön laadun parantaminen.

Kansainvälistä tasoa olevien huippuryhmien määrää on tarkoitus lisätä. Tason tulee vastata kansainvälistä kärkeä teollisuuden kehityksen kannalta keskeisillä alueilla. Tutkimustoiminnan arviointia lisätään.

Teknologian siirtoa Suomeen, hankitun tiedon kehittämistä ja muokkaamista kansallisiin tarpeisiin sekä tulosten siirtoa kotimaisille yrityksille tehostetaan.

Maksullisessa tutkimustoiminnassa on tavoitteena tyydyttää kysyntää. Tämän toiminnan arvioidaan pysyvän vuoden 1992 tasolla ja painottuvan aiempaa enemmän kansainvälisiin tutkimusohjelmiin ja kansainvälisiin toimeksiantotehtäviin. Pienen ja keskisuuren teollisuuden erityistarpeet otetaan tutkimuspalvelujen järjestämisessä huomioon.

Testaustoiminnalle hankitaan kansainvälinen hyväksyntä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Tämän tuloksena voidaan tarjota teollisuudelle testauspalveluja, jotka luovat edellytyksiä tuotteiden hyväksymiselle yhdentyvillä Euroopan markkinoilla.

Maksullisen tutkimustoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot valtionhallinnon alennusten jälkeen kattavat toiminnan kustannukset esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvia menoja lukuunottamatta, joiden osuus pidetään ennallaan.

Tuottavuutta kohotetaan erityisesti vahvistamalla tutkimuslaiteresursseja, nostamalla tutkijoiden koulutustasoa sekä lisäämällä erikoistumista ja alihankintojen käyttöä. Hallinnon osuutta toiminnasta supistetaan.

Tutkimuskeskuksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1993 seuraavat:

	Omarahoitteinen tutkimustoiminta	Maksullinen tutkimustoiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet			2 674
— muutos 1993/92, htv	—	—	—41
— muutos 1993/92, %	—	—	—1,5
Toimintamenot (Mmk)	306	575	881
— muutos 1993/92, %	—5	—6,6	—6
Kustannukset (Mmk)	321	631	952
— muutos 1993/92, %	—5	3,3	—5,6
Maksullisen toiminnan tulot (Mmk)		531	531
— muutos 1993/92, %		2,9	2,9

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 877 200 000 mk. Määrärahasta saa käyttää enintään 27 000 000 mk esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Maksullisen tutkimustoiminnan menojen arvioidaan olevan 574 700 000 mk. Maksullisen tutkimustoiminnan arvioidut tulot 531 000 000 mk on merkitty momentille 12.32.42.

Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentille 32.44.21.

1993 määräraha	877 200 000
1992 menoarvio	937 658 000
1992 I lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	853 000 170

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyötyala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Oulu 2	5 542	59 200	10 682	34 500 000	24 700 000
2.	Elintarvikelaboratorion laajennus, Espoo.	1 255	22 000	17 530	11 000 000	10 000 000
3.	VTT:n päärakennuksen laajennus	1 200	13 000	10 833	2 000 000	2 000 000
4.	Virtauslaboratorio, Espoo (VTT:n osuus)	362	3 800	10 497	3 400 000	700 000
5.	Perusparannus- ja muutostyöt sekä niiden suunnittelu					4 000 000
					Yhteensä	41 400 000

1993 määräraha..... 41 400 000
1992 menoarvio..... 47 500 000
1991 tilinpäätös..... 38 200 000

88. *Toimitilojen ostaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Tampereen kaupungilta tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian teknologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen yhtiölainaosuuden lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lainaosuuden on laskettu olevan vuoden 1992 lyhennysten jälkeen 9 800 000 mk.

1993 määräraha..... 1 700 000
1992 menoarvio..... 1 700 000
1991 tilinpäätös..... 1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskuksen toiminta-ajatuksena on teknologian tason kohottaminen ja ylläpitäminen teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn parantamiseksi, työllisyyden edistämiseksi ja muiden teknologia- ja yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti Teknologian kehittämiskeskukselle seuraavat päätavoitteet vuodelle 1993.

Tavoitteena on edistää suoraan tai välillisesti teknologisesti korkeatasoisten ja kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden aikaansaamista. Kehittämiskeskuksen eri tehtäväalueilleen vahvistamien tulos- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi suunnataan suunnittelu- ja rahoitusresursseja erityisesti teknologiaohjelmatoimintaan, teollisuuden riskipitoisten tuotekehityshankkeiden rahoitustoimintaan, uuden teknologian kehittämiseen ja käyttöönoton edistämiseen paikallisella ja alueellisella tasolla erityisesti pienessä ja keskisuuressa teollisuudessa, kansainväliseen teknologiayhteistyöhön erityisesti EUREKAn, Euroopan yhteisön tutkimusohjelmien ja avaruusteknologian puitteissa.

Avoimen sektorin toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn parantamistarve edellyttää julkisen panostuksen valikoivuutta teollisiin tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin.

Vaikuttavuustavoitteena on uusien kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien ja näiden kehittämisen edellytyksenä olevan teknologisen osaamisen syntyminen. Toteutumista seurataan ulkopuolisten riippumattomien arvioijien toimesta.

21. (32.44.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös teollisuussihteerien kotimaan toimintaan ja teknologiatiedottamiseen ulkomailla, teknologiapäivien järjestämiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön.

Selvitysosa: Henkilöstömäärän mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 32.42.21 ja yhden tehtävän siirto momentilta 32.01.01.

1993 määräraha..... 60 700 000
1992 menoarvio..... 62 861 000
1992 I lisämääräraha..... —39 000
1991 tilinpäätös..... 55 863 592

23. (32.44.21 ja 22) *Soveltava tekninen tutkimus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, alueellisten teknologiaohjelmien käynnistämiseen liittyvästä selvitystoiminnasta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyyseistä, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä

tutkimushankkeiden edellyttämistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kansallisista ja kansainvälisistä avaruusalan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen edellyttäen, että hankkeet kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja että niillä vaikutetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien tai palvelujen kehittymiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja ulkomaamatkoista, teollisuudelta tilattavasta kehitystyöstä ja avaruusalan uutuustuotteiden hankinnoista, asiantuntijaseminaarien ja -vierailujen järjestämisestä, uuden tekniikan soveltamiseen liittyvästä selvitystyöstä ja hankkeiden evaluointitoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1993 em. kohteisiin saa hyväksyä sitoumuksia 385 000 000 markan arvosta.

Määrärahaa saa käyttää myös kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi. Vuonna 1993 myöntämisvaltuutta käytetään tulossuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— teknologiaohjelmiin	110 000 000
— ohjelmiin sitomattomaan tavoitetutkimukseen	65 000 000
— kansainvälisiin hankkeisiin	50 000 000
— uutuustuotteiden hankintaan	7 000 000
— yritysten rahoitushankkeisiin	6 000 000
— tutkimusten julkaisemiseen ja tiedottamiseen	2 000 000
— avaruustutkimustoimintaan	145 000 000
Yhteensä	385 000 000

Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 200 000 000 mk, vuonna 1994 103 000 000 mk, vuonna 1995 35 000 000 mk, vuonna 1996 20 000 000 mk ja sen jälkeen 27 000 000 mk. Ennen vuotta 1993 avaruustutkimustoimintaan myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 61 500 000 mk, vuonna 1995 28 100 000 mk, vuonna 1996 25 700 000 mk ja sen jälkeen 38 200 000 mk.

1993 määräraha	200 000 000
1992 menoarvio	320 000 000
1991 tilinpäätös	267 000 000

40. (32.44.40 ja 42) *Tuotekehitysavustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisten avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille uusia kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia myönnettäessä tulee ottaa huomioon erityisesti vaativat hankkeet, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheissa sekä pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille ulkomaisten tuotevalmistusoikeuksien ja tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien hankkimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edistetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tuetaan uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuote- ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa. Määrärahaa saa käyttää myös alueellisen teknologiatoiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen yrityksille ja oikeustoimikelpoisille yhteisöille yritysten yhdessä toteuttamiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin ja yritysverkostohankkeisiin, joilla edistetään teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Vuonna 1993 avustuksia saa myöntää enintään 340 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi. Tuotekehitysavustuksilla tuetaan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teollisia kehityshankkeita. Rahoitus suunnataan erityisesti teollisuuden kilpailukyvyn lisäämistä ja tuotan-

torakenteen kehittämistä edistäviin hankkeisiin. Tuotekehitysrahoituksella kannustetaan myös yrityksiä yhteisiin toimiala- ja yritysryhmäkohtaisiin teknologiaohjelmiin, joiden avulla pyritään kehityksen nopeuttamiseen ja resurssien tehokkaaseen käyttöön teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi.

Alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseen myönnettävin avustuksin pyritään nopeuttamaan teknologian soveltamista ja käyttöönottoa erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä yritysryhmien toteuttamien tutkimus- ja kehityshankkeiden avulla. Yritysryhmien alueelliset teknologiahankkeet täydentävät em. toimialakohtaisia ja yritysryhmäkohtaisia teknologiaohjelmia muodostaen kokonaisuuden, jonka avulla sekä suuret että pienet ja keskisuuret yritykset myös alueellisella tasolla pyritään saamaan mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 130 000 000 mk, vuonna 1994 110 000 000 mk, vuonna 1995 70 000 000 mk ja vuonna 1996 30 000 000 mk.

1993 määräraha	130 000 000
1992 menoarvio	340 000 000
1992 I lisämääräraha	3 000 000
1991 tilinpäätös	337 000 000

83. *Tuotekehityslainat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 190 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, takaisin perimättä jättämisestä päättää kauppa- ja teollisuusministeriö.

Vuonna 1993 uusia lainoja saa myöntää enintään 230 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi ja sen nimike on muutettu. Tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviä teollisia tuotekehityshankkeita, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Ehdollisten lainojen takaisin perimättä jättämisen edellytyksiä tarkistetaan. Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 190 000 000 mk, vuonna 1994 25 000 000 mk ja vuonna 1995 15 000 000 mk. Vuonna 1993 valtuutta käytetään tulossuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— yritysten tuotekehityshankkeisiin	202 000 000
— teknologiaohjelmiin	14 000 000
— kansainvälisiin hankkeisiin	14 000 000
Yhteensä	230 000 000

1993 määräraha	190 000 000
1992 menoarvio	248 000 000
1991 tilinpäätös	216 000 000

(46). Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momenttien määrärahat ovat budjetoitu lukuun 32.50.

48. Teollisuussihteerit

Selvitysosa: Teollisuussihteeriverkosto palvelee teollisuuden, tutkimuksen, viranomaisten ja muiden asiakasryhmien tarpeita. Teollisuussihteeritoiminnan toiminta-ajatus ja tulostavoitteet sisältyvät Teknologian kehittämiskeskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaan.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti teollisuussihteeritoiminnalle seuraavat päätavoitteet vuodelle 1993.

Toiminnan palvelujen kysynnän arvioidaan kasvavan 5 %. Tulotavoite on 6—9 % toiminnan kokonaismenoista.

21. (32.48.01, 28 ja 29) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 800 000 mk. Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan erillismenoihin enintään 3 300 000 mk, mistä toimeksiantotoiminnan hintatukeen enintään 300 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1993 määräraha	42 800 000
1992 menoarvio	42 334 000
1991 tilinpäätös	32 021 206

49. Kera Oy

Selvitysosa: Kera Oy on toiminut alueellisena yritystoiminnan kehittäjänä myöntämällä erityisesti investointi- ja käyttöpääomaluottoja ilman turvaavia vakuuksia sekä muuta rahoitusta lähinnä pienille ja keskisuurille yrityksille. Lisäksi Kera Oy on konserniinsa kuuluvien kehitysyhtiöiden ja ns. venture capital -yhtiöiden, joista mainittakoon Start Fund of Kera Oy, kautta harjoittanut teknologiapainotteisten pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistoimintaa riskipääomasijoituksia tekemällä.

Kera Oy:n toiminta-alue on laajennettu vuonna 1992 koko maahan. Vuonna 1993 yhtiön keskeisin rahoitusmuoto, riskiluottojen myöntäminen ulotetaan myös Etelä-Suomeen. Riskiluottojen ohella Kera Oy myöntäisi myös Etelä-Suomessa pienille ja keskisuurille yrityksille kehittämislainoja sekä uusille yrittäjille perustamislainoja.

Kera Oy:n harjoittamaa venture capital -toimintaa kehitetään myöntämällä 35 000 000 markan valtionavustus yhtiölle käytettäväksi Start Fund of Kera Oy:n osakepääoman korotuksen maksamiseen.

42. *Korkotuki Kera Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 137 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oy:stä annetun lain 11 §:n (HE) mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oy:n vuosina 1972—1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kera Oy:stä annetun lain (65/71, muut. 566/72, 492/73, 577/75 ja 842/81) mukaisesti.

Uusia korkotukilainoja Kera Oy saa myöntää vuonna 1993 yhteensä enintään 1 600 000 000 mk.

Lisäksi Kera Oy saa myöntää 200 000 000 mk uusia kehittämislainoja ja 100 000 000 mk uusia perustamislainoja koko maassa.

Selvitysosa: Kera Oy:lle maksetaan korkotukea yhtiön myöntämille investointi- ja käyttöpääomaluotoille vuoden 1992 lopulla olleen luottokannan perusteella. Näitä luottoja arvioidaan kehitysalueille myönnetyn 1 800 milj. mk ja Väli-Suomeen 1 650 milj. mk. Kehittämis- ja perustamislainoja arvioidaan myönnetyn 100 milj. mk.

Yrityksille myönnettävien lainojen ehtoja porrastetaan alueittain ja lainoille maksetaan budjettivuotta edeltävän vuoden lopussa olevien alueittaisten luottokantojen perusteella korkotukea valtioneuvoston määräämällä tavalla 4,15, 6,15 tai 7,85 prosenttia. Kehittämis- ja perustamislainoja yhtiö myöntää koko toiminta-alueellaan yhtäläisin ehdoin pienille ja keskisuurille yrityksille. Näille lainoille myönnetään korkotukea 7 prosenttia.

Vuonna 1993 myönnettävien valtion korkotuen piiriin kuuluvien yrityksille myönnettävien uusien lainojen myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna

1994 110 000 000 mk, vuonna 1995 80 000 000 mk ja vuonna 1996 60 000 000 mk sekä sen jälkeen yhteensä 90 000 000 mk.

Korkotuen tarve yhtiön vuosina 1972—1981 myöntämistä korkotukilainoista on noin 400 000 mk.

1993 määräraha..... 137 000 000
1992 menoarvio..... 78 000 000
1991 tilinpäätös..... 29 171 514

43. *Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 180 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden ja ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja takaustappioiden arvioidaan olevan 163 000 000 mk ja kurssitappioiden 17 000 000 mk vuonna 1993. Valtioneuvosto on yhtiöstä annetun lain 11 §:n nojalla antanut sitoumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luotto- ja kurssitappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti. Etelä-Suomeen myönnettävien luottojen luottotappiokorvaus on tarkoitus vahvistaa 50 prosentiksi tappion määrästä.

1993 määräraha..... 180 000 000
1992 menoarvio..... 95 150 000
1991 tilinpäätös..... 62 994 789

45. *Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti Kera Oy:n pienten ja keskisuurten yritysten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja kaupallistamiseen sekä yritysten perustoimintojen kehittämiseen vuonna 1991 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen. Kera Oy:n vuonna 1988 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen määrärahaa saa käyttää siten, että valtionosuus näiden avustusten maksamisesta on 65 prosenttia.

1993 määräraha..... 7 000 000
1992 menoarvio..... 30 000 000
1991 tilinpäätös..... 30 964 889

46. *Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle*

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Kera Oy:n tytäryhtiöksi perustetun riskipääoman sijoittamista pieniin ja keskisuuriin yrityksiin harjoittavan Start Fund of Kera Oy:n osakepääoman korottamiseen.

Selvitysosa: Start Fund of Kera Oy on vuoden 1991 alussa toimintansa aloittanut riskipääomarahastoyhtiö, jonka osakepääoma on tarkoitus nostaa 100 000 000 markkaan nyt esitettävän valtionavustuksen turvin.

1993 määräraha..... 35 000 000
1992 menoarvio..... 35 000 000
1991 tilinpäätös..... 30 000 000

(88.) *Kera Oy:n osakepääoman korottaminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio..... 150 000 000

50. (32.46 ja 50) Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

24. (32.46.22, 46.25, 50.21 ja 50.23) *Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 27 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön ja polaaritoimintaan, kansallisten mittauspaikkojen toiminnan sekä mitta- ja turvallisuustekniikan edistämiseen, malminetsintään ja esiintymien hyödyntämiseen sekä muuhun teollisuuden edistämiseen ja teollisuuspolitiikkaan liittyvistä tutkimuksista, kehittämishankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotustoimintamenoihin, laitehankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 37 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö	12 000 000
Kansallisten mittauspaikkojen sekä mitta- ja turvallisuustekniikan kehittäminen	9 000 000
Teollisuustutkimukset	6 850 000
Yhteensä	27 850 000

1993 määräraha	27 850 000
1992 menoarvio	34 850 000
1992 I lisämääräraha	—3 000 000
1991 tilinpäätös	28 350 000

41. (32.46.41, 43, 44, 49 ja 32.50.41) *Avustukset teollisuuden edistämiseen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kansainvälisten teknistaloudellisten yhteistyöhankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, kansainvälisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen järjestämiseksi, ulkomaisen liikkeenjohdon kouluttamiseksi Suomessa sekä kansainvälisiin asiantuntijavierailuihin. Määrärahaa saa myös käyttää avustusten maksamiseen taitotiedon edistämishankkeisiin, keksintötoiminnan tukemiseen, tunnustuspalkintoihin keksijöille, malminlöytöpalkkioihin sekä avustusten maksamiseen malminetsintään ja kaivostoiminnan tekniseen tutkimukseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Standardisoimisliitto ry:lle sekä Keksintösäätiön toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus Suomen Standardisoimisliitto ry:lle	11 000 000
Avustukset kansainvälisiin teknistaloudellisiin yhteistyöhankkeisiin	14 000 000
Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin	3 500 000
Avustus Keksintösäätiölle	8 500 000
Mineraalisten raaka-ainevarojen etsimisen ja hyväksikäytön edistäminen	9 000 000
Yhteensä	46 000 000

1993 määräraha	46 000 000
1992 menoarvio	53 175 000
1991 tilinpäätös	52 200 000

45. *Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kemijoki Oy:n Porttipahdan tekojärven rakentamisen edistämisestä annetun lain (80/69) mukaisen korkotuen maksamiseen.

1993 määräraha	100 000
1992 menoarvio	200 000
1991 tilinpäätös	203 297

61. *Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 560 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtiontakuukeskuslain (111/89) ja vientitakuulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) sekä valtion riskipääomatakuista annetun lain (HE) nojalla valtiontakaustoiminnassa annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

1993 määräraha	560 000 000
1992 menoarvio	81 000 000
1992 I lisämääräraha	130 000 000
1991 tilinpäätös	105 200 000

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 250 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtionyhtiöiden osakeanneissa. Määrärahaa saa käyttää myös muista tarpeellisista osakejärjestelyistä aiheutuvien osakehankintamenojen sekä vaihtovelkakirjalainojen merkintähinnan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saadaan merkitä vakuutta vaatimatta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtionyhtiöiden yksityistämiseen liittyvien selvitysten ja neuvonantajatoimeksiannoista aiheutuvien menojen sekä näihin liittyvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion teollisuus- ja energiayhtiöiden ja -konsernien käyttöomaisuusinvestoin-

nit, mukaan lukien yritysostot, ovat yhtiöiden suunnitelmien mukaan yhteensä lähes 11 mrd. mk vuonna 1993. Investointiensa rahoittamiseksi ja vakavaraisuutensa säilyttämiseksi nämä yhtiöt tarvitsevat riskirahoitusta vuonna 1993 noin 1,1 mrd. mk. Yhtiöiden arvioitu heikohko tuloskehitys ja pääomamarkkinoilla vallitseva tilanne eivät luo riittäviä edellytyksiä uuden oman pääoman saamiselle yksinomaan yleisöantien avulla.

Osinkotulot 250 000 000 mk on merkitty momentille 13.03.01. Nämä merkitsevät keskimäärin 3,6 %:n efektiivistä osinkotuottoa.

1993 määräraha	250 000 000
1992 menoarvio	360 000 000
1992 I lisämääräraha	150 000 000
1991 tilinpäätös	490 000 000

90. *Valvilla Oy:n tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valvilla Oy:n rahoitusasemaa tukevista valtion toimenpiteistä annetun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1993 suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

1993 määräraha	19 500 000
1992 menoarvio	24 500 000
1991 tilinpäätös	23 762 397

95. *Maanomistajien osuus puolustusmaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1993 määräraha	80 000
1992 menoarvio	80 000
1991 tilinpäätös	82 500

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

Selvitysosa: Aluepolitiikan toimintaympäristö, yritysten toimintatavat ja sijoittumistekijät ovat nopeasti muuttumassa ja Euroopan yhdentymiskehitys aiheuttaa myös muutospaineita aluepolitiikkaan. Aluepolitiikan toteuttamisessa otetaan huomioon ETA-ratkaisun vaikutukset. Tämä edellyttää yritystoiminnan aluetuen suuntaamista kilpailukyvyn parantamiseen. Pk-yritysten kilpailukykyä parantavien kehittämishankkeiden rahoitus on kasvavassa määrin aluetuen painopiste.

Yritystoiminnan aluetuesta annettu laki on voimassa vuoden 1993 loppuun.

Mahdollisen taloudellisen nousun vaikutusta yritystoiminnan tuen tarpeeseen ei ole voitu ennakoida. Tämän vuoksi taloudellisen kehityksen niin vaatiessa hallitus tulee tarvittaessa lisätalousarvion yhteydessä esittämään myöntämisvaltuuksiin ja maksatusmäärärahoihin lisäystä.

46. *Sijainninohjausmenettelyn tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen pääkaupunkiseudulta Helsingin työssäkäyntialueen ulkopuolelle toimintaansa siirtäville yrityspalveluyrityksille valtioneuvoston yrityspalveluyrityksen siirtymistuesta antaman päätöksen (126/89) mukaisesti. Uusia avustuksia ei saa myöntää vuonna 1993.

Selvitysosa: Siirtymistukea maksetaan käynnistysavustuksena avainhenkilöiden palkkakustannuksista toiminnan siirtymisen jälkeen enintään kahdelta vuodelta.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 8 000 000 mk, vuonna 1994 6 000 000 mk ja vuonna 1995 3 000 000 mk.

1993 määräraha	8 000 000
1992 menoarvio	14 300 000
1991 tilinpäätös	8 752 228

47. *Pienyritysten tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (177/88) mukaisen pienyritystuen avustusten maksamiseen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (145/89) mukaisten avustusten maksamiseen pienyritysten perustamisen edistämiseen yrityshautomotoiminnan avulla. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1993 enintään 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Nykyisessä suhdannetilanteessa erityisesti maaseutualueilla uusyrittäjyyden edis-

täminen on perusteltua. Uuden tietotason omaavien pienyritysten perustamista on tarpeen tehostaa.

Vuoden 1993 avustusten myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 20 000 000 mk, vuonna 1994 30 000 000 mk, vuonna 1995 15 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 5 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 22 000 000 mk, vuonna 1995 6 000 000 mk ja vuonna 1996 3 000 000 mk.

1993 määräraha 52 000 000
1992 menoarvio 50 000 000
1991 tilinpäätös 44 483 574

48. *Alueellinen kuljetustuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrityksille kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetussa laissa (954/81, muut. 901/84 ja 1111/89) tarkoitetun kuljetustuen sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (311/82, muut. 621/83 ja 1233/89) tarkoitetun kuljetustuen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta on voimassa vuoden 1993 loppuun.

1993 määräraha 150 000 000
1992 menoarvio 165 000 000
1992 I lisämääräraha ..... —10 000 000
1991 tilinpäätös 164 939 760

49. *Yritystoiminnan aluetuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 410 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja sitä edeltävän tuotantotoiminnan alueellisesta tukemisesta annetun lain (533/81) mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksien maksamiseen. Vuonna 1993 saa myöntää uusia avustuksia enintään 387 500 000 mk.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon osuuden myöntämisvaltuudesta sekä kauppa- ja teollisuusministeriön oikeudesta muuttaa mainittua osuutta. Avustukset on tarkoitettu erityisesti pk-yritysten hankkeisiin.

Selvitysosa: Työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla on tarkoitus myöntää avustuksia vähintään 160 000 000 mk siten, että rahoituskelpoisiin alle 10 000 000 markan hankkeisiin avustus voidaan myöntää enimmäismääräisenä. Määrärahan ja myöntämisvaltuuden mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä siirto momentilta 34.06.62. Siirron osuus myöntämisvaltuudesta on 37 500 000 mk ja maksatusmäärärahasta 10 000 000 mk. Tukea suunnataan hankkeisiin, jotka kohottavat yritysten tuotannon ja tuotteiden teknistä tasoa, parantavat sijaintipaikkakunnan elinkeinorakennetta tai alentavat työttömyyttä vaikeilla työttömyysalueilla. Kehittämishankkeilla lisätään erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä ja sopeutumista muuttuviin toimintaolosuhteisiin.

Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 75 000 000 mk, vuonna 1994 220 000 000 mk, vuonna 1995 52 500 000 mk, vuonna 1996 20 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 20 000 000 mk.

Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 140 000 000 mk, vuonna 1995 50 000 000 mk ja vuonna 1996 50 000 000 mk.

1993 määräraha 410 000 000
1992 menoarvio 557 500 000
1992 II lisämääräraha ..... —50 000 000
1991 tilinpäätös 552 226 113

50. *Korkotuki pk-yritysten investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/92) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Korkotukiluottoja saa hyväksyä 1.8.1992—31.7.1993 välisenä aikana enintään 2 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Teollisuustuotannossa volyymin lisäämiseksi on tarpeellista vauhdittaa pk-yritysten investointeja. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tämä edellyttää rahoituskustannusten alentamista. Teollisten investointien toteuttamiseksi tarkoitetusta pk-yritysten korkotukijärjestelmästä, jossa korkotuki on 5 % enintään kuudelta vuodelta, arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997- mmk
Hyväksytyt korkotukiluotot 1.8.1992—31.7.1993 ...	90	70	65	100

1993 määräraha.....40 000 000
1992 II lisämääräraha 500 000

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisessä parannetaan yritysten reaalista kilpailukykyä kehittämällä yritysten liikkeenjohtotaitoa, markkinointia ja kansainvälistymistä, uuden tekniikan käyttöönottoa ja tuotekehitystä sekä yritysten välistä yhteistyötä. Vuoden 1993 tulostavoitteiden mukaan lisätään etenkin markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritysyhteistyön edistämiseen tähtäävää toimintaa. Pk-yritystoiminnan rahoitusneuvontaan kiinnitetään yhä kasvavaa huomiota.

24. *Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 345 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön sekä yritystoiminnan kehittämiskeskusten järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden sekä oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää alueellisista elinkeinojen kehittämishankkeista ja yritysyhteistyöhankkeista sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kehittämiskeskusten järjestämän yrittäjäkoulutuksen kehittämisestä sekä yrityksille tarkoitettujen neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yritysten henkilöstölle tarkoitettujen koulutuspalvelujen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Yrittäjäkoulutuksen painopistealueita ovat yritysten liikkeenjohtotaito, markkinointi ja kansainvälistyminen, uuden tekniikan käyttöönotto ja tuotekehitys sekä yritysyhteistyö. Koulutusasiakkaiden kokonaismäärä noin 2 800 vuonna 1993 on arvio niiden yritysten määrästä, joiden toimintaan vaikutetaan koulutuksella merkittävästi yhdellä tai useammalla painopistealueella.

Vuonna 1991 toteutettiin yhteensä 30 alueellista elinkeinojen kehittämishanketta eri puolilla maata.

Asiantuntijapalveluiden ostoa lisätään. Kriisiyritysten tehostettua neuvontaa arvioidaan jatkettavan vuoden 1993 alkupuolella.

Koulutukseen osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 kertyvän 8 300 000 mk.

1993 määräraha..... 40 345 000
1992 menoarvio..... 38 364 000
1992 I lisämääräraha 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 30 692 858

40. *Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että toiminnalle määrätyt tulokset ovat arvioitavissa. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen myöntämiseen pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin.

1993 määräraha..... 9 000 000
1992 menoarvio..... 10 000 000
1991 tilinpäätös..... 14 800 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteina ovat energian saannin varmuus, taloudellisuus, turvallisuus sekä hyväksyttävyys ympäristön kannalta. Valtioneuvoston antaman energiapoliittisen selonteon linjausten mukaisesti kohdennetaan voimavaroja erityisesti energiansäästön ja bioenergian lisäämiseen ja varmistetaan samalla, että energiatalous kehittyy edellä mainittujen tavoitteiden suuntaan.

Energiansäästön ja energian käytön tehokkuuden parantamisessa ovat painoalueina energiansäästömahdollisuuksien tekeminen tunnetuksi, normiohjaus, energiapalvelumarkkinoiden laajentaminen sekä yhteiskunnallisesti merkittävien energiansäästöinvestointien avustaminen.

Energiahuollon varmuuden lisäämisessä ovat painoalueina kriisien hallintavalmiuden parantaminen sekä energian saantivarmuuden lisääminen.

Energiatutkimuksessa käynnistetään kuusivuotinen energiatutkimuksen ohjelmakokonaisuus energiapoliittisesti keskeisille teknologia-alueille. Pääpaino on energiansäästön, bioenergian ja muun uusiutuvan energian sekä ympäristörasitteita vähentävien tekniikoiden kehittämisessä.

Energiahuollon turvallisuuden ylläpitämisessä painoalueina ovat ydinenergian käytön ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistaminen sekä sähköturvallisuusvalvonnan sopeuttaminen Euroopan yhdentymisen luomiin uusiin olosuhteisiin.

Ydinturvallisuusalan yhteistyötä, joka kohdistuu Suomen lähialueilla oleviin ydinvoimalaitoksiin, jatketaan laajennettuna.

21. *Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiataloudellisista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinenergiaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Energian käytön ja tuotannon tukimus.	60 100 000
Energiatalouden suunnitteluun liittyvät selvitykset	2 600 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta	16 500 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot	800 000
Yhteensä	80 000 000

Selvitysosa: Toiminnan yleisenä tavoitteena on edistää energiapolitiikan toteuttamiseksi tarvittavan teknologian kehittämistä ja parantaa energiapoliittisessa päätöksenteossa tarvittavaa tietopohjaa. Määrärahalla käynnistetään vuonna 1992 päättyvien energiatutkimusohjelmien sijalle tai jatkoksi tulevat uudet ohjelmat. Tutkimusohjelmien tavoitteena on tuottaa teknologisia ratkaisuja, jotka vähentävät energian tuotannon ja käytön ympäristövaikutuksia tai edistävät energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä, sekä luoda perusteita energia-alan laitteita valmistavan ja vievän teollisuuden tuotekehitystoiminnalle. Ydinenergia-alan tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on tuottaa viranomaisten tarvitsemaa tietoa ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon alalta. Pudasjärven voimalaa koskeva selvitystyö saatetaan loppuun. Viisi henkilötyövuotta siirretään momentille 33.10.21.

1993 määräraha..... 80 000 000
1992 menoarvio..... 83 000 000
1992 II lisämääräraha..... 1 400 000
1991 tilinpäätös..... 79 000 000

22. *Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueilla ja muissa Itä- ja Keski-Euroopan maissa annettavasta ydinturvallisuuden parantamiseen sekä energiatalouden tehostamiseen liittyvästä teknisestä ja asiantuntija-avusta aiheutuvien menojen

maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää suomalaisten asiantuntijoiden tekemistä tai kansainvälisenä yhteistyönä tehtävistä selvitys-, tarkastus- ja suunnittelutöistä, teknisten parannusten toteuttamiseen liittyvistä laite- ja kalustohankinnoista, asiantuntijoiden ja valtuuskuntien vierailuista sekä ulkomaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta ja Suomessa oleskelusta aiheutuviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseksi valtion virastoihin ja laitoksiin asiantuntija- ja hallintotehtäviin projektikohtaiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Tarkoituksena on jatkaa vuonna 1992 aloitettua ydinturvallisuusalan yhteistyötä, joka kohdistuu pääasiassa Kuolan ja Pietarin ydinvoimalaitoksiin. Myös muita Suomen lähialueiden energiatalouden tehostamista koskevia selvityksiä jatketaan osana Suomen Itä-Eurooppa -toimintaohjelmaa.

1993 määräraha 13 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 000 000

27. *Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energia-alan tietohuolto* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiansäästöön ja energian tehokkaaseen käyttöön liittyvästä informaatiotoiminnasta, uuden säästöteknologian markkinoitten edistämisestä, bioenergian käytön edistämisestä, selvityksistä ja kuluttajatutkimuksesta aiheutuvien menojen sekä energia-alan tietohuollosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa käytetään energiansäästöohjelmaa toteuttaviin toimenpiteisiin eri energiankulutussektoreilla, energian tuotannossa ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämisessä. Etusijalla on informaatio- ja muiden palveluiden tarjonnan lisääminen sekä energiatutkimuksen tietohuollon kehittäminen.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 10 000 000

40. *Energia-avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää energia-avustuksia koskevan lain (HE) sekä lakien 858/84, 1137/88 ja 1607/91 nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen. Vuonna 1993 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on 42 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi energia-avustuksista annetun lain muuttamisesta. Uudella lailla energiainvestointien korkotuki korvattaisiin korottamalla avustuksen enimmäismääriä. Avustusta annetaan yrityksille ja yhteisöille. Tavoitteena on tehostaa energiansäästöä, lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja helpottaa uuden energiateknologian markkinoille tuloa.

Avustuksen enimmäismäärä on investointihankkeissa 30 % kustannuksista sekä kehittämis- yms. hankkeissa sekä uutta energiateknologiaa hyödyntäville investoinneille 50 % kustannuksista. Avustus energiateknologiaa koskeville selvityksille voi painavista syistä kattaa 80 % kustannuksista. Vuonna 1993 annettavista sitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 27 500 000 mk ja vuonna 1994 14 500 000 mk. Ennen vuotta 1993 tehdyistä avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 53 000 000 mk, vuonna 1994 30 000 000 mk ja vuonna 1995 10 000 000 mk.

1993 määräraha..... 80 500 000
1992 menoarvio..... 45 000 000
1992 I lisämääräraha 20 000 000
1991 tilinpäätös..... 26 503 491

41. *Avustukset maaseudun sähköistämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien jakoperusteiden (VNp 450/86, muut. 65/89) mukaisten avustusten maksamiseen saaristokohteiden uudissähköistykseen, syöttöjohtojen, -asemien ja muiden niihin verrattavien laitteiden ja laitosten rakentamiseen ja sähkölaitosten yhtymisestä aiheutuviin verkostojärjestelyjen toteuttamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan avustaa noin 10 saaristoalueella sijaitsevan talouden sähköistämistä.

1993 määräraha 3 000 000
1992 menoarvio 6 000 000
1991 tilinpäätös.....11 500 000

42. *Avustukset energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 42 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen energiataloudellisista tutkimus- ja koetoimintaprojekteista sekä ydinenergia-alan teknologisista kehittämisprojekteista aiheutuviin menoihin ja kansainvälisistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on edistää energiatutkimustulosten soveltamista teolliseen toimintaan, kaupallisiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Avustukset kohdistetaan pääasiassa osarahoituksena yritysten tutkimuksellisiin energiahankkeisiin, joiden käynnistäminen perustuu kansallisiin energiatutkimusohjelmiin.

1993 määräraha..... 42 000 000
1992 menoarvio..... 39 000 000
1992 I lisämääräraha..... 10 000 000
1991 tilinpäätös..... 35 080 000

45. *Energiainvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (HE) mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1993 ei enää uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi energia-avustuksista annetun lain muuttamisesta. Uuden lain mukainen korotettu energiaavustus korvaisi uusien hankkeiden korkotuen. Ennen vuotta 1993 myönnetyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 14 000 000 mk, vuonna 1995 12 000 000 mk, vuonna 1996 10 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 15 000 000 mk.

1993 määräraha..... 14 000 000
1992 menoarvio..... 15 000 000
1991 tilinpäätös..... 12 288 214

50. *Eräät energiataloudelliset avustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan erityisesti sellaista toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää energian säästöä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kotimaisten polttoaineiden hyödyntämistä.

1993 määräraha..... 200 000
1992 menoarvio..... 200 000
1991 tilinpäätös..... 420 000

61. Kotimaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Lakia haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta ja siihen liittyvää asetusta sovelletaan vuoden 1993 loppuun. Rahoitustuesta annetun lain mukaisia korkotukiluottoja ja investointiavustuksia ei enää myönnetä vuonna 1993.

Vuoden 1993 aikana selvitetään maaseudun palvelujen subventioihin käytettävien määrärahojen koordinointimahdollisuudet. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös haja-asutusalueiden kauppapalvelujen turvaamiseksi tarkoitettujen avustusten tavoitteiden saavuttamista.

40. *Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukiluotoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja ei enää vuonna 1993 hyväksytä.

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyjen korkotukiluottovaltuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 1 500 000 mk, vuonna 1995 700 000 mk, vuonna 1996 400 000 mk ja vuonna 1997 100 000 mk.

1993 määräraha	2 500 000
1992 menoarvio	3 100 000
1991 tilinpäätös	2 307 239

41. *Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisten investointiavustusten maksamiseen. Uusia investointiavustuksia vuonna 1993 ei myönnetä.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 2 500 000 mk ja vuonna 1994 100 000 mk.

1993 määräraha	2 500 000
1992 menoarvio	5 000 000
1991 tilinpäätös	4 146 519

42. *Avustukset haja-asutusalueiden kauppapalvelujen turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisen vuonna 1992 myönnetyn toimintatuen ja tavarankuljetustuen maksamiseen. Kiinteiden myymälöiden ja myymäläautojen toimintatukea sekä tavarankuljetustukea ei myönnetä vuonna 1993.

1993 määräraha	8 500 000
1992 menoarvio	8 500 000
1991 tilinpäätös	9 931 205

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Suomen asema suhteessa Euroopan yhteisöön on Suomen matkailun kannalta ratkaiseva tekijä. Sopimus Euroopan talousalueesta antaa Suomelle mahdollisuuden osallistua matkailualan kehittämis- ja tutkimusohjelmiin sekä Euroopan ulkopuolelle suuntautuviin markkinointikampanjoihin.

Kansainvälisen matkailukysynnän kasvaessa ennusteiden mukaan 1990-luvulla 4—5 % on Suomen tavoitteena saavuttaa vuosikymmenen loppupuolella noin 7 prosentin kasvu.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Matkailun edistämiskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

— Kotimaanmatkailun kasvutavoitteeksi asetetaan matkailusta saatavan tulon lisääntyminen 295 milj. markalla. Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoitteeksi asetetaan 220 milj. mk.

— Tuottavuuden kasvuksi ministeriö on asettanut 5 %, joka on laskettu asetettujen matkailutulotavoitteiden suhteesta henkilöstömenoihin.

Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vuonna 1993 markkinoinnin tehostamista yhdessä matkailuelinkeinon ja muiden osapuolten kanssa päämarkkina-alueilla, joita ovat kotimaan lisäksi Ruotsi, Saksa ja Iso-Britannia. Tarkoituksena on, että matkailun edistämiskeskuksen toiminta yhteensovitetaan yhä enemmän matkailuelinkeinon omiin markkinointitoimenpiteisiin. Samalla luodaan yhteisiä etuja yleisen vienninedistämistoiminnan kanssa. Matkailuelinkeinon kannattavuuden parantamistoimiin kiinnitetään huomiota.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 96 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 5 000 000 mk määräaikaisen tehostetun markkinointiohjelman toteuttamiseen lähinnä

Saksan, Ruotsin ja kotimaan matkailumarkkinoilla yhdessä momentin 32.85.40 sisältämän matkailun ulkomaanmarkkinoinnin määrärahan kanssa. Valtion osuus ohjelman yksittäisten markkinointitoimenpiteiden kustannuksista on enintään 50 %. Kotimaan matkailumarkkinoinnissa otetaan huomioon erityisesti Pohjois-Suomen matkailuyritysten tarpeet.

1993 määräraha	96 400 000
1992 menoarvio	92 346 000
1992 I lisämääräraha	2 500 000
1991 tilinpäätös	86 405 717

85. Ulkomaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut vienninedistämistoiminnalle seuraavat tulostavoitteet:

— tuetaan viennin sekä markkina-alueittaista että rakenteellista monipuolistumista

— sovitetaan viennin tukimuodot Euroopan muuttuvaan toimintaympäristöön

— kehitetään kaupallisten sihteerien toimintaa yhteistyössä Suomen Ulkomaankauppaliiton kanssa.

Määrärahojen käytössä etusijalle asetetaan pienten ja keskisuurten yritysten vientitoiminnan tukeminen.

40. *Yritysten kansainvälistyminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää etenkin pienten ja keskisuurten yritysten vientivalmiuksien ja kansainvälistymisen edistämiseen, vientiedellytysten ja uusien vientikontaktien luomiseen, yritysten yhteistoiminnan kehittämiseen sekä kansainvälisten liiketoimintaverkostojen aikaansaamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankevientiin liittyviin esitutkimuksiin sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vientijulkaisujen hankkimisesta ja jakamisesta toimialoittain toteutettavassa viennin edistämisessä ja kaupallisten sihteerien ja Suomen ulkomaanedustusverkoston käyttöön. Määrärahaa saa käyttää myös pienille ja keskisuurille yrityksille uuden markkinointihenkilöstön palkkaamiseksi sekä hankeviennin tarjoustoiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen näiden yleisistä ehdoista annettujen valtioneuvoston päätösten mukaisesti (769/79, muut. 797/83) ja (210/90). Määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk matkailun ulkomaanmarkkinoinnin hankkeisiin. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1993 enintään 265 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 800 000 mk siirtona momentilta 32.85.(46).

Valtionavustusten osuus vienninedistämistoimenpiteiden kustannuksista on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin ja toimialoittain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin liittyvien kulujen osalta kuitenkin olla suurempi. Pienen teollisuuden yritysryhmien vientihankkeisiin valtionapua voidaan harkinnan mukaan myöntää enintään 75 % hankkeiden kokonaiskustannuksista. Useampivuotisten yhteisvientipäällikköprojektien ensimmäisen vuoden valtionavustuksen osuus on enintään 75 % ja seuraavina vuosina enintään 50 % tai kahden ensimmäisen vuoden osalta yhteensä enintään 65 % valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista.

Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 120 000 000 mk, vuonna 1994 110 000 000 mk, vuonna 1995 15 000 000 mk ja vuonna 1996 20 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 140 000 000 mk, vuonna 1994 37 000 000 mk ja vuonna 1995 10 000 000 mk.

1993 määräraha	260 000 000
1992 menoarvio	237 350 000
1992 I lisämääräraha	—3 700 000
1991 tilinpäätös	180 668 502

41. *Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille*

Momentille myönnetään 13 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen

ulkomaankauppaa edistäville järjestöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vientikoulutussäätiö ry	8 800 000
Suomalais-Ruotsalainen kauppakamari	2 450 000
Suomalais-Venäläinen kauppakamari	1 600 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY ry	1 000 000
Yhteensä	13 850 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 300 000 mk Osuuskunta Viexpon valtionavun siirtona momentille 32.85.43.

1993 määräraha	13 850 000
1992 menoarvio	14 850 000
1992 I lisämääräraha	2 800 000
1991 tilinpäätös	15 200 000

43. *Alueellinen vientihenkilöstö*

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maakunnallisten vientiasiamiesten ja Osuuskunta Viexpon toiminnan menoihin.

Selvitysosa: Valtionavun osuus toiminnan menoista on enintään 90 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Osuuskunta Viexpon valtionapu 1 300 000 mk siirtona momentilta 32.85.41 ja maakunnallisten vientiasiamiesten menoihin myönnetty valtionapu 4 200 000 mk siirtona momentilta 32.85.45.

1993 määräraha	9 600 000

44. *Kaupalliset sihteerit* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ulkomailla toimivien kaupallisten sihteerien verkoston ylläpitämisestä aiheutuviin palkkaus- ja muihin hallinnon menoihin, joista valtionavun osuus voi olla enintään 96 %. Valtionavun piiriin saa hyväksyä enintään 82 kaupallista sihteeriä, 21 FINTRA-avustajaa, 15 johto- ja hallintotehtävissä olevaa henkilöä sekä määrärahan puitteissa tarvittava määrä asemamaista sihteeri- ja avustustehtäviin palkattua henkilöstöä.

Selvitysosa: Kaupallisten sihteerien toiminnan johtamiseksi liitto on perustanut ohjausyksikön. Elinkeinoelämän osuus kaupallisten sihteerien toiminnan rahoituksesta muodostuu pääasiassa sihteerien palveluista perittävistä maksuista. Ulkomaankauppaliitto maksaa ulkoasiainministeriölle korvausta toimitiloista sekä toimisto- ym. palveluista vuonna 1993 noin 17 milj. mk, mikä on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 24.01.21 vähentävänä tekijänä.

1993 määräraha	130 000 000
1992 menoarvio	39 400 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000

45. *Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle*

Momentille myönnetään 19 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle liiton valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (32/78) mukaisiin menoihin.

Selvitysosa: Valtionavustus on enintään 50 % mainituista menoista. Liiton Euroneuvontayksikön valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 90 %. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 200 000 mk maakunnallisten vientiasiamiesten menojen siirtona momentille 32.85.43.

1993 määräraha	19 600 000
1992 menoarvio	23 700 000
1991 tilinpäätös	24 820 000

(46.) *Avustus yrityksille uuden vientihenkilöstön palkkaamiseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 32.85.40.

1992 menoarvio	3 800 000
1991 tilinpäätös	3 888 225

47. *Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 345 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1982—83 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain (936/82, muut. 672/83), Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 858/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut. 1258/87, 1069/88 ja 1363/89) ja alustoimitusten rahoitukseen myön-

nettävästä korkotuesta annetun lain (1173/90) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (1173/90) tarkoitettuja uusia korkotukilainoja saa vuonna 1993 hyväksyä enintään 2 000 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma: mk

Alushankintojen korkotuki	275 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	10 000 000
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen.	60 000 000
Yhteensä	345 000 000

Selvitysosa: Maksatusmäärärahan mitoituksessa on otettu huomioon 120 000 000 markan suuruisten maksatusten siirto vuodelle 1994. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998- mmk
Alushankintojen korkotuki					
Vuoden 1993 korkotukilainoista	0	50	60	50	140
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	550	420	365	290	570
Antolainauksen muu korkotuki	10	10	10	10	30
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen	55	50	40	—	—

1993 määräraha 345 000 000
1992 menoarvio 379 000 000
1991 tilinpäätös 180 059 103

84. *Lainat yritysten kansainvälistymiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yritysten kansainvälistymiseen ja vientivalmiuksien edistämiseen liittyviin hankkeisiin myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuuksia ja muutoin valtioneuvoston päättämien ehtojen mukaisesti (87/82, muut. 180/87). Lainojen korko on vähintään 5 prosenttia. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi lainansaajan hakemuksesta yksittäistapauksissa jättää lainan osaksi tai kokonaan valtiolle takaisin perimättä ilman erillistä eduskunnan suostumusta, mikäli siihen on erityisiä syitä. Uusia kansainvälistymislainoja saa myöntää vuonna 1993 enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuonna 1991 myönnettiin 52 hakemuksen perusteella lainoja yhteensä 30 300 000 mk. Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 3 000 000 mk ja vuonna 1994 2 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 15 000 000 mk ja vuonna 1994 5 000 000 mk.

1993 määräraha 18 000 000
1992 menoarvio 19 500 000
1991 tilinpäätös 33 560 500

90. Valtion hankintakeskus

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen sisäinen organisaatio on uudistettu 1.5.1992 lukien tulosyksikköpohjaiseksi. Hankintakeskuksen toiminta-ajatuksena on toteuttaa valtiontalouden kannalta mahdollisimman edullisesti asiakkaittensa tavaroiden ja palvelujen hankintoja, jotka valtio rahoittaa joko kokonaan tai osittain.

Valtion hankintakeskus pyrkii toiminnassaan hankintakustannusten alenemisen, edullisten ostoehtojen, laatuvalintojen, tiedotuksen ja asiantuntemuksen avulla säästöihin, jotka tulevat pääosin suoraan asiakkaiden hyväksi. Myymänsä tavarat ja palvelut hankintakeskus hinnoittelee kustannusten mukaisesti niihin luettuna myös toimintaan sijoitetun pääoman korko.

Hankintakeskuksen asiakkaina ovat valtion virastot ja laitokset sekä valtion liikelaitokset. Asiakkaina voivat olla myös valtionosuutta tai -avustusta saavat kunnat, kuntainliitot ja muut yhteisöt.

Hankintojen toteuttamiseksi hankintakeskus tekee yleissopimuksia hankintaehdoista asiakkaiden jatkuvia hankintoja varten, tarjoaa hankintapalveluja asiakkaiden perushankintojen ja erikoishankintojen toteuttamiseksi sekä toimittaa tavaroita varastostaan. Hankintakeskus jatkaa asiakkaille vuokrattavien ajoneuvojen, atk-ohjelmalisenssien sekä muun kaluston vuokraustoimintaa.

Hankintakeskus toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena budjettisidonnaisena liikelaitoksena.

Hankintakeskus arvioi vuoden 1993 liikevaihtonsa olevan 2,5 mrd mk.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut hankintakeskuksen tulostavoitteeksi 12 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa ennakkolaskelman mukaan 13,5 milj. markan ylijäämää.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1993:

	milj. mk	milj.mk
Myyntituotot ilman liikevaihtoveroa		2 512,0
Myyntirahdit		—12,0
Liikevaihto		2 500,0
Tavaraostot		—2 400,0
Myyntikate		100,0
Kulut		
Palkat	41,6	
Muut henkilökulut	12,7	
Vuokrat	1,0	
Toimistokulut	7,0	
Muut kulut	7,2	—69,5
Käyttökate		30,5
Poistot		—19,0
Muut tuotot		2,0
Tilikauden ylijäämä		13,5

Valtion hankintakeskuksen kehitys vuosina 1991—1995:

	1991 toteutuma *)	1992 ennakoitu *)	1993 TAE *)	1993—95 (keskimäärin vuodessa %)
Liikevaihto milj. mk	2 572	2 443	2 500	
	(—13,4)	(—5)	(2)	0,5
Käyttökate liikevaihdosta %	0,9	1,1	1,2	
Ylijäämä milj. mk	12,5	12,0	13,5	
— taseen mukaisesta vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta %	11,0	9,5	12,0	
— liikevaihdosta %	0,5	0,5	0,5	
Investoinnit liikevaihdosta %	0,5	0,7	0,7	
Hintojen muutos %	—2,0	3,0	2,0	—
Volyymin muutos %	—11,4 [1]	—8,0 [1]	0 [1]	0,5
Tuottavuuden kasvu %	0 [2]	0,5 [2]	0,5 [2]	1,5
Henkilöstömäärä	321	321	280	—1,0

*) muutos-% edelliseen vuoteen
1) tavaranvälityksen volyymi
2) tavaranvälityksen volyymi/henkilötyövuosi

(21.) *Käyttömenot* (arviomääräraha)

1992 menoarvio 85 000 000
1991 tilinpäätös 71 037 023

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.32.90 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 4 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 000 000

(72.) *Vuokraustoiminta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.32.90 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1992 menoarvio..... 12 400 000
1992 I lisämääräraha .....—1 400 000
1991 tilinpäätös..... 11 947 822

(74.) *Keskusvaraston muutostyöt* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 3 600 000

Pääluokan 32 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Kauppa- ja teollisuusministeriö (810)	202 378	267 165	209 950	— 57 215	— 21
02.	KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810)	43 841	47 900	48 000	+ 100	+ 0
(04.)	Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170)	5 460	5 840	—	— 5 840	— 100
(06.)	Taloudellinen huoltovarmuus (170)	7 337	8 500	—	— 8 500	— 100
27.	Kuluttajavirasto (820)	25 713	27 600	27 690	+ 90	+ 0
28.	Kuluttajavalituslautakunta (820)	—	5 115	5 403	+ 288	+ 6
29.	Kilpailuvirasto (820)	15 045	15 550	15 480	— 70	— 0
30.	Elintarvikevirasto (820)	8 904	10 245	10 320	+ 75	+ 1
31.	Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820)	11 209	7 215	7 400	+ 185	+ 3
32.	Patentti- ja rekisterihallitus (820)	116 312	112 970	108 000	— 4 970	— 4
33.	Kuluttajatutkimuskeskus (820)	9 001	10 700	10 700	—	—
34.	Lisenssivirasto (820)	6 950	8 088	6 700	— 1 388	— 17
38.	Mittatekniikan keskus (820)	3 744	6 888	7 600	+ 712	+ 10
39.	Teknillinen tarkastuskeskus (820)	71 391	76 940	72 000	— 4 940	— 6
40.	Geologian tutkimuskeskus (830)	216 864	210 159	201 830	— 8 329	— 4
42.	Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	892 900	986 858	920 300	— 66 558	— 7
44.	Teknologian kehittämiskeskus (830)	875 864	970 861	580 700	— 390 161	— 40
48.	Teollisuussihteerit (830)	32 021	42 334	42 800	+ 466	+ 1
49.	Kera Oy (840)	162 631	388 150	359 000	— 29 150	— 8
50.	Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850)	702 602	553 805	903 530	+ 349 725	+ 63
51.	Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850)	810 402	786 800	660 000	— 126 800	— 16
52.	Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)	45 493	48 364	49 345	+ 981	+ 2
55.	Energiatalous (860)	179 792	193 200	237 700	+ 44 500	+ 23
61.	Kotimaankaupan edistäminen (870)	16 385	16 600	13 500	— 3 100	— 19
80.	Matkailun edistämiskeskus (870)	86 406	92 346	96 400	+ 4 054	+ 4
85.	Ulkomaankaupan edistäminen (880)	438 196	717 600	796 050	+ 78 450	+ 11
90.	Valtion hankintakeskus (050)	16 948	20 000	—	— 20 000	— 100
	Yhteensä	5 003 789	5 637 793	5 390 398	— 247 395	— 4

Pääluokan 32 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
(90.)	Valtion hankintakeskus (050)	71 037	85 000	—	— 85 000	— 100
	Yhteensä	71 037	85 000	—	— 85 000	— 100

Pääluokka 33
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 2 871 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten talousarviot vuodelle 1993 perustuvat tulosbudjetointiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintaan ja menojen mitoitukseen vuonna 1993 vaikuttavat seuraavat keskeisimmät toimintaympäristön muutokset:

Maamme kansantalouden syvä taantuma rakenteellisine ja suhdanneluonteisine ongelmineen asettaa julkisten menojen kasvulle tiukat rajat. Sosiaaliturvan kehittämisen kansantaloudellisten edellytysten ollessa näin ollen selvästi aiempaa rajallisemmat ovat välttämättömät uudistukset toteutettavissa ensisijaisesti nykyisiä voimavaroja uudelleen ryhmittelemällä.

Talousarvion pohjana oleva keskimääräinen vuotuinen työttömyysaste on 13 %; yhden prosenttiyksikön muutos merkitsee noin 1 000 milj. markan muutosta valtion toimeentuloturvamenoihin.

Väestön ikääntyessä eläkemenot ja palvelujen tarve lisääntyvät. Vanhusten toimintakyvyn ylläpitäminen sekä vanhenevan väestön integroiminen paremmin yhteiskuntaan edellyttävät vähimmäisturva- ja palvelutarpeen tyydyttämisen ohella ehkäisevien strategioiden kehittämistä.

Kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen erityisesti Euroopan talousalueen syntymisen myötä yhdessä lähialueiden sosiaalisten ja terveydenhuollollisten ongelmien kanssa vaikuttaa välillisesti maamme sosiaaliturvan järjestämiseen.

Hallinnonalan virastojen ja laitosten aseman uudelleenarviointi, kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän muuttuminen, ohjauksen uudistaminen sekä tulosbudjetointiin siirtyminen asettavat suuria haasteita hallinnon kehittämiselle ja palvelujen tasa-arvoisen saavuttamisen turvaamiselle sekä palvelujen rakenteen ja laadun kehittämiselle.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan keskeisimmät tavoitteet vuodelle 1993 ovat seuraavat:

Toimeentuloturvaa ja palveluja kehitetään siten, että toiminnallisesti perustellut vaihtoehdot osoittautuvat myös kotitalouden näkökulmasta taloudellisiksi. Tulonsiirtojen ja palvelujen kokonaisuus vanhuksille ja vammaisille tullaan selkeyttämään siten, että kotona tapahtuvan hoidon tukeminen tulonsiirroilla ja palkkioilla niveltyy palvelurakenteeseen ja kokonaisuus edistää omatoimisuutta hoidon järjestämisessä. Toimeentuloetuuksien määräytymisperusteita muutetaan niin, että ansiotulojen ja etuuksien antaman toimeentulon suhde ei muutu ansiotuloista perittävien työntekijäin eläkemaksujen käyttöönoton johdosta.

Tavoitteena on aloittaa keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nostaminen yhdellä vuodella vuoteen 2000 mennessä.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tärkein tavoite on palvelurakenteen kehittäminen siten, että asiakkaita hoidetaan oikeilla hoitopaikoilla ja siten, että yhteistyö asiakkaiden ongelmakokonaisuuksien hoitamiseksi paranee.

Väestön terveyden edistämiseksi tehostetaan yhteistyötä eri viranomaisten ja yhteisöjen kesken terveyttä vaarantavien ja sairauksia aiheuttavien tekijöiden vähentämiseksi ja kansantautien torjumiseksi. Yhteistyötä kehitetään myös siten, että terveyttä edistävät vaikutukset otetaan entistä paremmin huomioon yleisessä päätöksenteossa. Asunnottomuuden ehkäisyyn sekä puutteellisesta asumisesta aiheutuvien ongelmien korjaamiseen pyritään sosiaalihuollon vastuualueen keinoin väestön sosiaalisen turvallisuuden parantamiseksi. Päihdehaittojen ehkäisemiseksi erityisesti työelämän alueella tehostetaan yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on valmistella, ohjata, seurata ja johtaa sosiaali- ja terveyspolitiikkaa Suomessa. Sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteena on turvata väestön terveellinen elinympäristö, toimintakyky ja sosiaalinen turvallisuus erilaisissa elämäntilanteissa ja luoda edellytykset väestön kestävälle taloudelliselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille ja toimivalle taloudelle.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimintaan ja menojen mitoitukseen vuonna 1993 vaikuttavat seuraavat keskeisimmät toimintaympäristön muutokset:

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän muuttuminen, pakolaisten ja muiden maahan muuttajien määrän kasvusta aiheutuvien tehtävien monipuolistuminen, hallinnon tehostamiseen liittyvät kehittämispaineet sekä julkisen talouden painopisteen muutos määrällisestä kasvusta laadun, palvelukulttuurien ja -rakenteiden kehittämiseen vaikuttavat oleellisesti ministeriön toimintaan.

ETA-sopimuksen ja mahdollisen EY-jäsenyyden asettamien velvoitteiden hoitaminen edellyttää osittain jo toteutetun lainsäädännöllisen harmonisointityön lisäksi myös muiden konkreettisten valmistelujen käynnistämistä. Euroopan integraation ja erityisesti sen nk. sosiaalisen ulottuvuuden eteneminen edellyttää vuorostaan entistä aktiivisempaa osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön. Samalla se tuo uusia haasteita muun muassa koulutuksen järjestämiselle.

Hallinnonalan virastojen ja laitosten aseman itsenäistyminen tulosohjausjärjestelmään siirtymisen myötä merkitsee myös ministeriön toimintaympäristön sekä roolin muutosta.

Epävarma talouskehitys tuo päätösvalmisteluun haasteita, jotka edellyttävät käytettävissä olevien henkilöstö- ja muiden voimavarojen nykyistä joustavampaa ja nopeampaa reagointikykyä.

Ministeriön keskeisimmät tavoitteet vuodelle 1993 ovat:

Hallinnon osalta tavoitteena on kansaneläkelaitoksen hallinnon uudistamisprosessin käynnistäminen siten, että uudistus voidaan toteuttaa vuosina 1994 ja 1995, lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen aseman ja tehtävien selkiinnyttäminen, työttömyysturvalautakunnan ja tarkastuslautakunnan organisatorisen aseman selvittäminen, tuloksellisen henkilöstöpolitiikan luominen hallinnonalalla, Raha-automaattiyhdistyksen tuottovarojen tehokas kohdistaminen ja avustusten käytön valvonnan tehostaminen. Taloussuunnittelun keskeisimpänä tavoitteena on tulosbudjetoinnin toteuttaminen koko hallinnonalalla vuoden 1993 aikana sekä sosiaalimenojen ja kansantalouden välisten yhteyksien konkretisointi määräaikaissuunnittelussa. Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan koordinointi ja työnjako selkiytetään ja kytketään entistä kiinteämmin päätöksentekoon.

Toimeentuloturvan alueella tavoitteena on työttömyysturvajärjestelmän uudistamistarpeen selvittäminen, työntekijäin työeläkemaksun huomioon ottaminen etuuksien määräytymisperusteissa ja ETA-lainsäädännön toimeenpano sosiaali- ja yksityisvakuutuksen osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteena on valtionosuusuudistuksen täytäntöönpano ja siihen liittyvien tietojärjestelmien uudistaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännön saattaminen vastaamaan uutta valtionosuusjärjestelmää, perhehoitolain voimaantulo ja toimeenpano, kotona hoitotyötä tekevän sosiaaliturvan järjestäminen, lasten kotihoidon tuen ja lapsilisien siirtäminen vuoden 1993 alusta kansaneläkelaitokselle, selonteon laatiminen kuntoutuslainsäädännön toteutumisesta, veteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutustoiminnan tehostaminen, pakolaislainsäädännön uudistuksen läpivieminen ja kuntasijoitusten tehostaminen, ammatinharjoittamislainsäädännön uudistaminen, maatalousyrittäjien lomajärjestelmän kehittäminen ja valtion sosiaali- ja terveydenhuollon laitosten uudelleenjärjestelyjen toteuttaminen.

Ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteena on Terveyttä kaikille 2000-ohjelman toimeenpanon ja seurannan toteuttaminen ehkäisevän terveydenhuollon osalta, ehkäisevän sosiaalipoliittisen toimintaohjelman laatiminen, ETA-sopimuksen edellyttämien kemikaaleja, tupakkaa ja alkoholijuomia koskevien säädösmuutosten toimeenpano sekä koko ympäristöterveydenhuollon strategisen suunnittelun vahvistaminen.

21. (33.01.01, 22, 29 ja 70, 33.51.27, osa sekä 33.99.25 ja 28) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 104 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta ja potilasvahinkolain edellyttämästä valtion vakuutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 4 878 000 mk ympäristöterveydenhuoltoon ja terveyskasvatukseen liittyvien tehtävien ja 22 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona sekä 665 000 mk potilasvahinkomaksun siirtona momentilta 33.02.21.

1993 määräraha	104 500 000
1992 menoarvio	96 117 000
1991 tilinpäätös	89 505 251

02. Sosiaali- ja terveyshallitus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveyshallituksen toiminta-ajatuksena on edistää asiantuntemuksellaan väestön terveyttä, toimintakykyä ja sosiaalista hyvinvointia sekä niihin liittyvää turvallisuutta ja tasa-arvoa. Sosiaali- ja terveyshallitus on alan asiantuntijakeskus, joka harjoittaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja hoitaa sille kuuluvia hallintopalveluja.

Sosiaali- ja terveyshallituksen tehtävänä on omalta osaltaan arvioida kansalaisten saamien palvelujen riittävyyttä ja kohtuullisuutta. Tässä tehtävässä sosiaali- ja terveyshallitus seuraa ja arvioi oman alansa toimintaa ja kehitystä sekä tuottaa ja jakaa tietoa valtakunnallista, alueellista ja paikallista suunnittelua ja päätöksentekoa varten. Tämä tapahtuu erityisesti tutkimusja kehittämistyön sekä kotimaisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla. Sosiaali- ja terveyshallitus hoitaa eräitä lainsäädäntöön perustuvia lupa-, valvonta- ja ohjaustehtäviä oikeuslääkinnän ja ammatinharjoittamisen alueella.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä sosiaali- ja terveyshallitukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Ennaltaehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka: Tavoitteena on edistää tutkimuksen, kehittämistyön, informaation ja yhteistyön keinoin elinympäristön turvallisuutta sekä väestön terveyttä ja sosiaalista selviytymistä.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Tavoitteena on seurata, arvioida ja kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, henkilöstön työolosuhteita, teknologiaa ja sen hyödyntämistä sekä toimeentulon tukemista.

Tietovarannot ja tietopalvelut: Tavoitteena on tuottaa, ylläpitää ja kehittää tietovarantoa, joka tyydyttää sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen, saatavuuteen ja käyttöön liittyviä kansalaisten, valtion, kuntien sekä alan asiantuntijoiden ja työntekijöiden sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviä tietotarpeita ja kansainvälisen yhteistyön tietotarpeita sekä kehittää tietopääoman käyttöä edistäviä tehokkaita tietopalveluja, tietoteknisiä sovelluksia ja julkaisumuotoja.

Hallintopalvelut: Tavoitteena on hoitaa sosiaali- ja terveyshallitukselle kuuluvat valtakunnalliset hallintopalvelut tehokkaasti ja asiantuntevasti ottaen huomioon asiakkaiden ja toimeksiantajien tarpeet ja vaatimukset.

Sosiaali- ja terveyshallituksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Toimintamenomomentilla tuloutettavat tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveyshallituksesta annetun lain (63/91) 5 §:n mukaisia maksuja.

21. (33.02.01, 22, 25, 28, 29, 70 ja 33.51.27, osa ja 50) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 115 200 000 mk. Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 878 000 mk ympäristöterveydenhuoltoon ja terveyskasvatukseen liittyvien tehtävien ja 22 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona momentille 33.01.21, 797 000 mk tartuntatautien valvontaan liittyvien tehtävien ja 4 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona momentille 33.08.21 ja 6 577 000 mk lääkevalvontaan liittyvien tehtävien ja 35 henkilötyövuoden palk-

kausmenojen sekä lääkevalvonnan täydennyskoulutuksen menojen siirtona momentille 33.11.21 1.3.1993 lukien luvun 33.11 selvitysosan perusteluihin viitaten sekä 665 000 mk potilasvahinkovakuutusmaksun siirtona momentille 33.01.21 sekä 158 000 mk NORDKEMin Suomen rahoitusosuuden siirtona momentille 33.99.67.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 599 000 mk terveydenhuoltotutkimustoiminnan ja 8 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona momentilta 33.08.21.

Momentille on siirretty momentilta 12.33.(02) nettobudjetoitavina tuloina 2 350 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot	117 550 000
— maksullisen toiminnan erillismenot.	4 490 000
— muut toimintamenot	113 060 000
Bruttotulot	2 350 000
— maksullinen palvelutoiminta	2 000 000
— muut tulot	350 000
Nettomenot	115 200 000

1993 määräraha	115 200 000
1992 menoarvio	130 767 000
1992 I lisämääräraha	996 000
1991 tilinpäätös	105 206 670

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta on sosiaalivakuutuksen lautakuntatyyppinen erikoistuomioistuin ja toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyysturvaa koskevissa asioissa.

Työttömyysturvalautakunnalle saapui vuonna 1991 5 467 valitusta, mikä oli noin 13 % enemmän kuin vuonna 1990. Valitusten määrän arvioidaan vuonna 1992 edelleen lisääntyvän vähintään 40 %. Korkeana pysyvän työttömyysasteen ja mahdollisen uuden asiaryhmän johdosta lautakunnalle tehtävien valitusten määrän arvioidaan kasvavan vuonna 1993 noin 8 500 asiaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä työttömyysturvalautakunnalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Valitusten huomattavasta lisääntymisestä huolimatta pyritään valitusten käsittelyajat pitämään oikeusturvan edellyttämällä tasolla eli viitenä kuukautena. Valitusten käsittelyaikatavoitteiksi asetetaan siten kokonaan hylkäävien päätösten osalta 4 kuukautta ja muiden valitusten osalta 6 kuukautta.

Valitusratkaisujen määrä pyritään pitämään samana kuin vuonna 1992, jonka osalta arvio on 6 300 päätöstä. Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1991 1 109 mk, arvio vuodelle 1992 766 mk ja vuodelle 1993 990 mk.

Työttömyysturvalautakunnan suoritteet, valitusten johdosta annettavat päätökset, ovat maksuttomia.

21. (33.03.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 034 000 mk.

1993 määräraha	6 034 000
1992 menoarvio	6 237 000
1991 tilinpäätös	6 245 066

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaalivakuutuksen lautakuntatyyppinen erikoistuomioistuin ja toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuutusasioissa.

Tarkastuslautakunnalle saapui vuonna 1991 7 897 valitusta. Lokakuussa 1991 voimaan tulleen kuntoutusuudistuksen seurauksena asiamäärän arvioidaan kasvavan vuonna 1992 noin 9 200 valitukseen ja sen arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuonna 1993.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut

talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tarkastuslautakunnalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on alkuvuodesta 1992 ollut viisi kuukautta ja tavoitteena on pitää tämä aika ennallaan myös vuonna 1993 valitusten lisääntymisestä huolimatta. Erityistavoitteena on keskiarvoa pitempien käsittelyaikojen lyhentäminen.

Ratkaisumäärien osalta on tavoitteena pysyä vuoden 1992 tasossa, jolloin on arvioitu ratkaistavan 9 200 valitusta. Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1991 743 mk ja sen arvioidaan laskevan vuonna 1993 721 markkaan. Palveluksessa olevaa henkilöä kohti lasketut kustannukset olivat vuonna 1991 338 mk ja vuonna 1993 ne on arvioitu 302 markaksi.

Tavoitteena on myös säilyttää tarkastuslautakunnan suoritteiden tekninen laatu vuoden 1991 tasolla siten, että asiaan vaikuttavia lisäselvityksiä esittämällä lautakunnan suorittamien ratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa säilyy nykyisellään eli noin 24 prosenttina.

Työn tuottavuus (ratkaistut asiat/henkilöstö) oli vuonna 1991 410 ja vuonna 1993 se on arvion mukaan 438, joten tuottavuuden nousuksi arvioidaan 6,8 %.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. (33.04.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 140 000 mk.

1993 määräraha	6 140 000
1992 menoarvio	6 187 000
1991 tilinpäätös	6 092 508

05. Tapaturmavirasto

Selvitysosa: Tapaturmaviraston tehtävänä on sotilasvammalain ja sotilastapaturmalain mukaisten korvausten myöntäminen ja maksaminen sotainvalideille, heidän puolisoilleen, leskille ja muille omaisille sekä myös varusmiehille ja YK:n rauhanturvaamistehtävissä palveleville. Lisäksi tapaturmaviraston sotilaslääkintäarkisto vastaanottaa, säilyttää ja järjestää puolustusvoimien keskus- ja muiden sotilassairaaloiden potilaiden lääkinnälliseen hoitoon kuuluvat asiakirjat sekä puolustusvoimien valvonnasta poistuneiden asiakirjat.

Tapaturmaviraston palveluksia ovat korvausten myöntämisen lisäksi myös monipuoliset laitoshuolto-, kuntoutus- ja avopalvelut.

Tehtävät hoidetaan keskitetysti koko maan osalta kuitenkin siten, että kunnat viraston antamien määrärahojen puitteissa huolehtivat alueensa rintamaveteraanien kuntoutuksesta sekä eräiltä osin sotainvalidien avo- ja laitospalvelujen tarjonnasta ja niihin ohjauksesta.

Kuntoutus- ja laitoshuoltopalveluja tarjoavat myös sotainvalideille tarkoitetut sairas- ja veljeskodit sekä eräät muut kuntoutus- ja hoitolaitokset. Tapaturmavirasto ohjaa niiden toimintaa sekä suorittaa niiden käyttökustannukset valtion varoista kokonaisuudessaan.

Virastolle jätettyjen hakemusten ja tiedustelujen kokonaismäärän arvioidaan vuonna 1992 olevan noin 150 500. Sen oletetaan vuonna 1993 vähenevän noin kuudella prosentilla. Invaliditurvan hakemusten, joita arvioidaan vuonna 1992 olevan 132 100, arvioidaan vähenevän 11 % lähinnä elinkoronsaajien vähentymisen vuoksi. Muiden hakemusten arvioidaan pysyvän suunnilleen ennallaan.

Toiminnan painopiste on ikääntyvien sotainvalidien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä. Sotainvalideja pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan kotona riittävien koti- ja muiden avopalvelujen turvin. Sotainvalidien osalta, joita ei voida hoitaa kotona, turvataan laitoksissa tapahtuva huolto.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tapaturmavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Invalidien turva: Asioiden käsittelyaikaa nopeutetaan siten, että se lyhenee ensikertaisten sotilasvammahakemusten osalta 10 kuukaudesta viiteen kuukauteen, elinkoron oikaisujen osalta 17 kuukaudesta 12 kuukauteen ja sairausapulisien osalta kuudesta kuukaudesta viiteen kuukauteen. Täydennyskorkohakemusten ja kuntoutuksen osalta käsittelyajat pidetään enintään kolmena kuukautena.

Omaisten turva: Käsittelyajat pysyvät vuoden 1992 tasolla eli kolmena kuukautena.

Sotilaslääkintäarkisto varautuu ottamaan arkistoihinsa noin 200 000 henkilöasiakirjaa puolustusvoimien asevelvollisuusasiaintoimistoilta. Siirto aiheutuu sotilaslääninuudistuksesta.

Työn tuottavuus nousee noin 2 % vuoden 1993 loppuun mennessä.

Tavoitteena on, että hallintokustannusten osuus suhteessa muiden tulosyksiköiden kustannuksiin ei kasva.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään korvaus- ja toimeentulojärjestelmää, monipuolistetaan avopalveluja ja kehitetään sairaskotien ja muiden hoito- ja kuntoutuslaitosten toimintaa. Tuloksellisuutta parannetaan päätöksenteossa ja tukipalvelujen tuottamisessa ottamalla käyttöön tietotekniikkaa, uudelleen organisoimalla toimintoja ja lisäämällä koulutusta.

21. (33.05.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 49 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitusmaksuihin ja lausunto- ja jäsenmaksuihin.

1993 määräraha	49 800 000
1992 menoarvio	52 787 000
1992 II lisämääräraha	100 000
1991 tilinpäätös	52 205 619

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö, jonka toiminta-ajatuksena on kehittää työoloja terveellisempään, turvallisempaan ja viihtyisämpään suuntaan tuottamalla, kokoamalla ja välittämällä työn ja terveyden välistä vuorovaikutusta koskevaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa sekä toimia omalta osaltaan maamme työikäisen väestön kokonaisterveyden edistäjänä.

Maamme työvoiman terveyden tilanne on pohjoismaisessa vertailussa epätyydyttävä. Vuonna 1991 rekisteröitiin 8 828 uutta ammattitautia. Mini-Suomi-tutkimuksen mukaan työikäiseen väestöön kuuluvista noin miljoonalla hengellä on yksi tai useampia toimintakykyä rajoittavia pitkäaikaissairauksia. Työkyvyttömyyseläkkeellä ja yksilöllisellä varhaiseläkkeellä on lähes 283 000 henkilöä. 55—64-vuotiaiden ennenaikaisen työkyvyttömyyden aiheuttamat kustannukset ovat arviolta noin 53 miljardia mk vuodessa.

Vuonna 1991 sattui noin 115 työstä johtuvaa kuolemantapausta, joista noin 60 tapahtui työpaikoilla tai johtui ammattitaudeista ja loput olivat työmatka- ja työliikennetapaturmia. Kemiallisille ja fysikaalisille vaaratekijöille altistuu jatkuvasti noin miljoona työntekijää. Ergonomisesti epäedullisia työoloja on noin 400 000 työntekijällä.

Eurooppalaisten turvallisuusnormien valmistelu ja riskinarviointi on laajeneva toimintaalue, johon laitos osallistuu omalta osaltaan.

Laitos pyrkii mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen toimintaohjelmilla, joiden keskeisimpinä tavoitteina on muun muassa työterveyshuollon kehittäminen ja tukeminen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy työpaikoilla, ikääntyvien työntekijöiden työterveyden edistäminen ja toimintakyvyn ylläpito sekä terveiden ja tuottavien työyhteisöjen aikaansaaminen.

Työterveyslaitoksen toiminnan vaikutukset ilmenevät pidemmän kuin yhden vuoden jakson aikana ja vaikuttamiseen osallistuu tavallisesti laitoksen lisäksi myös muita tahoja kuten viranomaisia ja työpaikkoja.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä työterveyslaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Työterveyden edistäminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta: Toiminnan kohteena ovat muun muassa ammattitautien varhaisdiagnostiikka, pitkäaikaisten, työkykyä heikentävien sairauksien työperäisten syiden selvittäminen, ammattitautien ja muiden työhön liittyvien sairauksien esiintymisen, luonteen ja ehkäisyn selvittäminen, työkyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, työterveyshuollon kattavuuden, laadun ja toimintatehokkuuden parantaminen sekä työterveyshuoltohenkilöstön kouluttaminen.

Työympäristön parantaminen: Tulosalueella kehitetään toimenpiteitä työtapaturmien sekä kemiallisten ja fysikaalisten työympäristöriskien torjumiseksi, fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden aiheuttamien rasitusten vähentämiseksi sekä malliratkaisuja suunnittelijoille.

Toiminnalla pyritään alentamaan muun

muassa vakavien työtapaturmien sekä kemiallisen ja fysikaalisen työympäristöaltistumisen määrää. Työpaikkojen ergonomista tilannetta pyritään parantamaan yhteistyössä viranomaisten ja työpaikkojen kanssa.

Työyhteisöjen kehittäminen: Tulosalueella hankitaan ja sovelletaan käytäntöön tietoja, jotka tähtäävät työyhteisöjen kulloisenkin tilan arviointiin, niiden työilmapiirin, ohjausmenetelmien ja toimivuuden parantamiseen, psyykkisesti optimaalisen työympäristön aikaansaamiseen sekä työmotivaation parantamiseen.

Tulosalueen toiminnan vaikuttavuus ilmenee osana työpaikkojen toimivuuden, tehokkuuden, taloudellisuuden ja psyykkisen terveyden kehitystä.

Osallistuessaan tutkimuksen, tiedonvälityksen, koulutuksen ja asiantuntijapalvelujen avulla työympäristön ja työolojen kehittämiseen laitos edistää samalla työnteon ja tuottavuuden yleisiä edellytyksiä. Tarkoitus on vuonna 1993 tuottaa muun muassa seuraavat suoritteet:

	Tieteelliset julk.	Yleistaj. julk.	Koulutettavapäivät	Puhelinkonsultaatiot
Työterveys	240	180	7 000	8 500
Työympäristö	200	180	3 000	9 000
Työyhteisöt	30	30	300	500
Yhteensä	470	390	10 300	18 000

Näiden lisäksi tulosalueet tuottavat noin 4 000 lausuntoa tai selvitystä ammattitautiepäillyistä henkilöistä, noin 35 000 biokemiallista analyysiä, noin 700 työhygieenistä työpaikkaselvitystä, työpaikkojen ja työterveyshuollon lähettämistä näytteistä tehtyjä laboratoriomäärityksiä noin 13 000 kappaletta sekä noin 700 psykologista soveltuvuudentestausta.

Laitoksen toimintayksiköt kehittävät laatujärjestelmiä toimintansa tueksi.

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 208 700 000 mk, myönnetään valtionapua 146 000 000 mk. Valtionapuun oikeuttavilla menoilla arvioidaan palkattavan 576 henkilöä. Kokonaan omilla tuotoilla rahoitettavaan toimintaan arvioidaan palkattavan 100 henkilöä. Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1993 seuraavaksi:

	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Valtionapu 1992	Valtionav. muutos%	Henkilöstö
Työterveys	99,6	28,5	71,1	71,2	0,0	325,0
Työympäristö	98,4	30,7	67,7	67,7	0,0	311,0
Työyhteisöt	10,7	3,5	7,2	7,1	0,0	40,0
Yhteensä	208,7	62,7	146,0	146,0	0,0	676,0

50. *Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 146 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 88 028 000 mk ja muihin menoihin 57 972 000 mk.

1993 määräraha	146 000 000
1992 menoarvio	141 500 000
1992 I lisämääräraha	4 500 000
1991 tilinpäätös	145 000 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitoksen tehtävänä on tutkia, edistää ja valvoa kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien yleisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja ja lähinnä tutkimuksen avulla kehittää keinoja tautien ennaltaehkäisyyn. Laitos huolehtii myös väestön rokotehuollon edellyttämien rokotteiden hankinnasta, laadunvalvonnasta ja jakelusta sekä ministeriön määräämistä seulontatehtävistä ja oikeuslääketieteellisistä laboratoriomäärityksistä.

Kansanterveyslaitoksen palvelusten kysynnän arvioidaan säilyvän vuoden 1992 tasolla. Kysyntä suuntautuu kuitenkin yhä voimakkaammin merkittävimpien kansantautien ennaltaehkäisyyn tarvittavan tiedon tuottamiseen, kun taas laboratoriomääritysten kysyntä vähenee.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä kansanterveyslaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Infektiotaudit: Laitoksen toiminnalla vaikutetaan väestön terveyteen siten, että rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten laajojen tartuntatautiepidemioiden synty.

Terveys ja kansantaudit: Tutkitaan ja seurataan kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia.

Ympäristöterveys: Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset. Ulkopuolisen tutkimusrahoituksen osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille.

Tuottavuutta parannetaan henkilöstöä ja tutkimusmenetelmiä kehittämällä sekä tutkimustyön suunnittelua tehostamalla.

Maksullinen palvelutoiminta, johon kuuluu lähinnä seulonta- ja oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia sekä rokotteiden välitystoimintaa, supistuu arviolta 36 % vuoden 1992 budjetoituihin tuloihin verrattuna. Ulkopuolisen tutkimusrahoituksen arvioidaan vuonna 1993 väliaikaisesti laskevan 7 % vuoden 1992 tasolta SETTI-tutkimuksen loppumisen ja terveydenhuoltotutkimuksen päättymisen vuoksi. Tutkimustoiminnan painopistealueet ovat infektiotautien torjunta, ympäristöperäisten terveyshaittojen ehkäisy, sydän- ja verisuonisairauksien, syövän, diabeteksen, ravitsemuksen ja terveyden välisten yhteyksien tutkiminen sekä mielenterveystutkimus.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1993 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet	86	531	617
— muutos 1993/92, htv	0	— 5	— 5
— muutos 1993/92, %	0	—0,9	—0,8
Toimintamenot (1000 mk)	17 631	150 094	167 725
— muutos 1993/92, 1000 mk	— 10 069	+ 2 194	— 7 875
— muutos 1993/92, %	— 36,4	+ 1,5	— 4,5
Kustannukset (1000 mk)	25 907	175 555	201 462
— muutos 1993/92, 1000 mk	— 11 738	— 11 799	— 23 537
— muutos 1993/92, %	— 30	— 6,3	— 10,5
Tulot (1000 mk)	25 000	26 000	51 000
— muutos 1993/92, 1000 mk	— 14 000	— 3 000	— 17 000
— muutos 1993/92, %	— 36	— 7	— 25

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 131 825 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk Oulun tulosyksikön rakennushankkeeseen liittyvinä sekä eräinä muina kertaluonteisina kalusto- ja laitehankintoina ja 797 000 mk tartuntatautien valvonnan ja 4 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona momentilta 33.02.21 sekä vähennyksenä 6 000 000 mk kertaluonteisista kalusto- ja laitehankinnoista aiheutuvina menoina, ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön vähentyminen 1 000 000 mk, 1 599 000 mk terveydenhuoltotutkimustoiminnan 8 henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1992 toteutettuna siirtona momentille 33.02.21 ja 520 000 mk Lappeenrannan tulosyksikön lakkauttamiseen liittyvänä palkkausmenojen vähentymisenä ja 1 350 000 mk eräiden rokotehuoltoon liittyvien tehtävien ja kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.08.26.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin enintään 17 631 000 mk ja ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvan tutkimustoiminnan menoihin 24 380 000 mk. Näistä toiminnoista arvioidut tulot on merkitty momentille 12.33.08.

Ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvan syövänehkäisytutkimuksen (SETTI-projekti) ja WHO:n Monica-projektin 1 600 000 markan eläkemenoja ei ole otettu huomioon tulomomentin 12.33.08 kertymää arvioitaessa.

Momentin menot ja henkilötyövuodet jakautuvat tulosalueittain seuraavasti:

	Maksullinen toiminta		Muu toiminta		Yhteensä	
	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv
Infektiotaudit	9 012	41	34 586	161	43 598	202
Terveys ja kansantaudit	8 231	42	43 866	191	52 097	233
Ympäristöterveys	388	1	17 725	65	18 113	66
Yleinen osasto			18 017	60	18 017	60
Yhteensä	17 631	84	114 194	477	131 825	561

1993 määräraha 131 825 000
1992 menoarvio 144 700 000
1992 II lisämääräraha 1 000 000
1991 tilinpäätös 134 851 906

26. *Rokotehuolto* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 35 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden ja rokotustarpeen selvittämisessä tarvittavien tutkimusaineiden valmistamisesta, hankkimisesta, varastoinnista ja edelleen toimittamisesta sekä myös rokotteiden tehokkuutta, kattavuutta, sivuvaikutuksia ja vaikuttavuutta koskevista tutkimuksista sekä tuotekehittelystä aiheutuvien kustannusten sekä tartuntatautien seuranta- ja rekisteröintitehtävistä sekä tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tiedotustehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös harvinaisten rokotteiden välitystoimintaan sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 56 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta ulkopuolisella rahoituksella enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 350 000 mk eräiden rokotehuoltoon liittyvien tehtävien ja kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.08.21. Laitos valmistaa kurkkumätä-, hinkuyskä- ja jäykkäkouristusrokotteita sekä tuo maahan ja tarkistaa yleisessä rokotusohjelmassa käytettävät rokotteet. Rokoteannoksia arvioidaan vuonna 1993 tuotettavan jakeluun 980 000 kpl. Vuoteen 1992 verrattuna volyymin vähennys on 9 %.

Rokotteiden välitystoiminnasta sekä ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvasta tutkimustoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1993 määräraha 35 900 000
1992 menoarvio 37 300 000
1991 tilinpäätös 27 408 793

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koe-eläinyksikön ja turvalaboratorion suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 44 400 000 mk ja hyötyala 1 760 m^2, jolloin vastaava yksikkökustannus on 25 227 mk/m^2.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 700 000 mk.

1993 määräraha 2 500 000
1992 menoarvio 19 700 000
1991 tilinpäätös 15 000 000

(87.) *Kiinteistöjen hankinta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio ..... —
1991 tilinpäätös ..... —

09. Lääkelaboratorio

Selvitysosa: Luvun 33.11 selvitysosan perusteluihin viitaten lääkelaboratorio lakkautetaan 1.3.1993 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 112 000 mk.
Sopimuspalkkaisen johtajan virka (S 27) lakkautetaan 1.3.1993 lukien.
Henkilöstön määrä 1.1.—28.2.1993 saa olla enintään 38 henkilötyövuotta, jotka kaikki ovat virkasuhteisia.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 38 viran lakkauttaminen 1.3.1993 lukien. Virat siirtyvät 1.3.1993 lukien momentille 33.11.21.

1993 määräraha 1 112 000
1992 menoarvio 6 842 000
1991 tilinpäätös 6 725 773

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 333 000 mk.

1993 määräraha 333 000
1992 menoarvio 2 000 000
1991 tilinpäätös 1 571 482

70. *Kaluston hankinta*
Momentille myönnetään 80 000 mk.
Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi.

1993 määräraha 80 000
1992 menoarvio 480 000
1991 tilinpäätös 460 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen.

Säteilyn terveysriskejä koskeva uusi tieto merkitsee turvallisuusnormien tiukentamista. Ajankohtainen muutostekijä on myös yhteistyö Suomen lähialueiden ydinvoimalaitosten turvallisuuden parantamiseksi sekä valmiusvaatimusten lisääntyminen yleensäkin. Kokonaisuutena arvioiden keskuksen toimintaan kohdistuvan kysynnän ennakoidaan lisääntyvän vuoden 1992 tasoon verrattuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä säteilyturvakeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Käytössä olevilla ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapahtumia, jotka luokiteltaisiin kansainvälisellä vakavuusasteikolla tasoille 3—7. Säteilytoiminnasta aiheutuva säteilyaltistus rajoitetaan optimointiperiaatteen mukaisesti, ja sitä seurataan henkilökohtaisella annosvalvonnalla. Valmiustoiminta käynnistyy kaikkina vuorokauden aikoina 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimuskohteet valitaan viranomais- ja valmiustehtävien asettamien vaatimusten mukaan. Tulosjohtaminen vakiinnutetaan.

Säteilyturvakeskuksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1993 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet	95	151	246
— muutos 1993/92, htv	1	4	5
— muutos 1993/92, %	1,1	2,7	2,1
Toimintamenot (1000 mk)	32 310	46 925	79 235
— muutos 1993/92, 1000 mk	—1 660	— 2 805	— 4 465
— muutos 1993/92, %	— 4,9	— 5,6	— 5,3
Kustannukset (1000 mk)	41 870	39 680	81 550
— muutos 1993/92, 1000 mk	—1 050	— 3 670	— 4 720
— muutos 1993/92, %	— 2,5	— 8,4	— 5,5
Tulot (1000 mk)	42 260	0	42 260
— muutos 1993/92, 1000 mk	— 215	0	— 215
— muutos 1993/92, %	— 0,5	0	—0,5

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 79 235 000 mk.

Säteilyturvakeskus voi tehdä sopimuksia ydinenergian käytön valvontaan liittyvistä tutkimuksista, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon viiden henkilötyövuoden siirto momentilta 32.55.21.

Mainitun valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 2 000 000 mk, vuonna 1995 1 500 000 mk ja vuonna 1996 1 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 3 000 000 mk ja vuonna 1994 2 000 000 mk. Tutkimusten kustannukset laskutetaan voimayhtiöiltä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen toiminnan menoihin 32 310 000 mk. Maksullisen toiminnan arvioidut tulot 42 260 000 mk on merkitty momentille 12.33.10.

Säteilyturvakeskuksen menot ja henkilötyövuodet jakautuvat tulosalueittain seuraavasti:

	Maksullinen toiminta		Muu toiminta		Yhteensä	
	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv
Ydinenergian käytön valvonta	22 785	58	3 995	14	26 780	72
Säteilytoiminnan valvonta	4 575	18	1 095	4	5 670	22
Valmiustoiminta	0	0	2 780	11	2 780	11
Tutkimus	0	0	20 130	77	20 130	77
Palvelut	4 950	19	0	0	4 950	19
Hallinto	0	0	18 925	45	18 925	45
Yhteensä	32 310	95	46 925	151	79 235	246

1993 määräraha	79 235 000
1992 menoarvio	83 700 000
1991 tilinpäätös	78 761 853

11. Lääkelaitos

Sosiaali- ja terveyshallituksen lääkeosasto sekä sosiaali- ja terveyshallituksen alainen lääkelaboratorio lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan sosiaali- ja terveysministeriön alainen lääkelaitos 1.3.1993 lukien. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lääkelaitoksesta (HE).

Mikäli määrärahojen tarve ei jakaudu momenttien 33.09.01, 29 ja 70 sekä 33.11.21 kesken budjetoidulla tavalla, samaan tarkoitukseen kyseisille momenteille myönnettyjä määrärahoja saa käyttää vastaaviin tarkoituksiin momentista riippumatta.

Selvitysosa: Uudistuksen tavoitteena on integroida lääkehuoltoon liittyvä valvonta ja päätöksenteko yhdeksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi selkeyttämällä lääkehuollon keskushallintoa sekä parantamalla tällä tavoin tuottavuutta, taloudellisuutta ja palvelukykyä.

Lääkelaitoksen tehtävänä on lääkkeiden ennakko- ja jälkivalvonta, standardointityö sekä lääketutkimus ja lääkeinformaation jakaminen. Sosiaali- ja terveyshallituksen lääkeosastolta sekä lääkelaboratoriosta siirtyvien tehtävien lisäksi tarkoitus on siirtää lääkelaitokselle myös sosiaali- ja terveysministeriölle aikaisemmin kuuluneet lääkelain 8 §:ssä ja 32 §:ssä tarkoitetut lupa-asiat.

Lääkelaitoksen tarvitsema henkilöstö siirretään sosiaali- ja terveyshallituksesta sekä lääkelaboratoriosta.

Lääkelaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot katetaan valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä lääkelaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Lääkevalvonta: Lääkevalmisteiden ennakkovalvonnan eli myyntilupajärjestelmän tavoitteena on varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehokkuus, turvallisuus ja laatu. Tavoitteena on myös tehostaa myyntilupahakemusten käsittelyä niin, että päätöstä odottavien hakemusten jono lyhenisi nykyisestä 650 hakemuksesta 400 hakemukseen. Jälkivalvonnan ja lääkeinformaation tavoitteena on ylläpitää ja edistää lääketurvallisuutta tarkastustoiminnalla sekä tuottamalla tietoa lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkkeiden turvallisesta käytöstä.

Farmakopea ja lääketutkimus: Lääkkeiden ja niiden käyttöön liittyvien välineiden ja tarvikkeiden laatuvaatimuksia ja tutkimusmenetelmiä yhdenmukaistetaan Euroopan farmakopeaa koskevan yleissopimuksen (SopS 34/82) ja muiden kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla sekä tehdään laadunvalvontaa palvelevaa ja lääketurvallisuutta edistävää tutkimustyötä.

Hallintopalvelut: Sisäisiä hallintopalveluja kehitetään laitoksen toimintaa tehokkaasti palveleviksi ja tuotetaan ne lääkelaitokselle säädetyt valtakunnallisesti keskitetyt hallintopalvelut, jotka eivät kuulu muille tulosalueille.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Toimintamenomomentilla tuloutettavat tulot ovat lähinnä lääkelaitoksesta annettavan lain 5 §:n mukaisia maksuja. Maksullisen toiminnan ylijäämästä tuloutetaan 10 %. Loput ylijäämästä käytetään myyntilupahakemusruuhkan purkamiseen ostamalla hakemusten arviointipalveluja ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1993.

	mk
TULOT	
— julkisoikeudelliset suoritteet	20 600 000
— muut suoritteet	350 000
— muut tulot	50 000
Tulot yhteensä	21 000 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
Muuttuvat kustannukset	
— palkkaukset	7 952 000
— muut henkilöstökustannukset	673 400
— aineet ja tarvikkeet	369 300
— ostetut palvelut	645 000
— muut muuttuvat kustannukset	2 500 000
Kiinteät kustannukset	
— pääomakustannukset	2 786 200
— muut kiinteät kustannukset	983 700
Erilliskustannukset yhteensä	15 909 600
(Käyttöjäämä	5 090 400)
Osuus yhteiskustannuksista	
— tukitoimintojen kustannukset	2 598 000
— pääomakustannukset	0
— muut yhteiskustannukset	0
Kustannukset yhteensä	18 507 600
Ylijäämä (+)	2 492 400

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 910 000 mk.

Lääkelaitokseen voidaan 1.3.1993 lukien perustaa sopimuspalkkainen ylijohtajan virka (S 30).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 577 000 mk lääkevalvontaan liittyvien tehtävien ja 35 henkilötyövuoden palkkausmenojen sekä lääkevalvonnan täydennyskoulutuksen menojen siirtona momentilta 33.02.21 sekä 38 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.09.01.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	21 910 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	15 455 800
Muut toimintamenot	6 454 200
Bruttotulot	21 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	20 950 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	20 600 000
— muut suoritteet	350 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot	910 000
1993 määräraha	910 000

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Koulukotien tehtävänä on kasvattaa, opettaa ja hoitaa käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria yhteistyössä perheiden kanssa. Toiminnan tavoitteena on peruskoulunsa suorittanut nuori, jolla on ammatillinen koulutus tai valmius keskiasteen opintoihin ja jolla on pysyviä ihmissuhteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion koulukodeille alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Koulukodit monipuolistavat palvelujaan siten, että avohuollon ja laitoshuollon saumakohtaan asettuvia palveluja kehitetään. Yhteistyötä lasten- ja nuorten psykiatrian kanssa lisätään sekä kehitetään sisällöllisesti.

Valtion koulukotien hallinnollista asemaa selvitetään. Tämän työn kuluessa tehdään esitys henkilöstömäärän sopeuttamisesta valtion henkilöstömäärän supistamisvaatimuksiin.

21. (33.12.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 55 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion koulukotien harjoittamasta maatila- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen sekä perhekotitoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.12. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 333 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 28.60.21.

1993 määräraha	55 900 000
1992 menoarvio	60 590 000
1991 tilinpäätös	59 585 905

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 840 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden pienehköjen hankkeiden rakentamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty yhteensä 1 200 000 mk.

1993 määräraha	5 840 000
1992 menoarvio	5 850 000
1991 tilinpäätös	9 820 000

13. Järvenpään sosiaalisairaala

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Järvenpään sosiaalisairaalan ensisijaisena tehtävänä on palvella kuntia tuottamalla korkealaatuisia kuntoutuspalveluja, päihdehuollon tutkimusta sekä osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutuksen järjestämiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Järvenpään sosiaalisairaalalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Laitoksen kuntoutustoimintaa kehitetään sisällöllisesti samalla, kun sen toimintaprofiilia terävöitetään. Erityisinä painoalueina ovat perhekuntoutuksen, lääkkeiden ja huumeiden väärinkäyttäjien hoidon sekä mielenterveydellisistä ongelmista kärsivien päihdeongelmaisten hoidon kehittäminen. Laitos kehittää myös polikliinistä työtä sekä alkoholiperäisten sairauksien tutkimus-, arviointi- ja kuntoutusjaksoja. Laitos tuottaa noin 33 000 hoitovuorokautta vuonna 1993. Kustannusvastaavuus ulotetaan myös koulutus-, konsultaatio- ja työnohjauspalveluihin sekä julkaisutoimintaan.

Laitoskuntoutuksen yksikkökustannukset eivät nouse vuoden 1993 aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää mahdollisuuksia muodostaa Järvenpään sosiaalisairaalasta yksityisoikeudellinen laitossäätiö. Sosiaalisairaalan hallinnollista ja toiminnallista asemaa selvitettäessä tehdään myös esitys henkilöstömäärän sopeuttamisesta valtion henkilöstömäärän supistamisvaatimuksiin.

21. (33.13.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös Järvenpään sosiaalisairaalan harjoittamasta maatila- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Järvenpään sosiaalisairaalan menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.13.

1993 määräraha	17 430 000
1992 menoarvio	15 545 000
1991 tilinpäätös	29 133 365

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Järvenpään sosiaalisairaalan perheosaston peruskorjaukseen. Hankkeen kustannusarvio on 5 300 000 mk ja hyötyala 1 322 m^2, jolloin vastaava yksikkökustannus on 4 009 mk/m^2.

Selvitysosa: Tarkoitukseen ei ole aikaisemmin myönnetty määrärahaa.

1993 määräraha	700 000

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielisairaita ja muita mielenterveyshäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa ja muita mielenterveyden häiriöitä potevia henkilöitä, mikäli se hoidon järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista. Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana ja huolehtii oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan koulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion mielisairaaloille alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Hoitopäivien määrä pysyy vuoden 1992 tasolla eli noin 126 100 hoitopäivänä, mielentilatutkimusten määrä nousee vuoden 1992 tasosta noin 9 %.

Toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Hoitoa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suuntaan. Yhteistyötä muun terveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä yliopistojen ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa jatketaan. Tulosohjausta sekä tavoitteiden ja toiminnan laadun arviointimenetelmiä kehitetään.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan sairaalan erityisvaatimuksiin sopivan hoitotyön kehittämisen ja työnohjausjärjestelmän kehittämisen avulla. Lisäksi kehitetään toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, etteivät yksikkökustannukset nouse kunnallisten laitosten vastaavia kustannuksia enemmän.

Valtion mielisairaaloiden hallinnollista ja toiminnallista asemaa selvitetään. Tämän työn kuluessa tehdään esitys henkilöstömäärän sopeuttamisesta valtion henkilöstömäärän supistamisvaatimuksiin.

21. (33.14.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 107 825 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion mielisairaaloiden harjoittamasta maatilataloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.14.

1993 määräraha	107 825 000
1992 menoarvio	116 979 000
1991 tilinpäätös	114 777 670

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 030 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Niuvanniemen sairaala, potilasosastojen peruskorjaus					
	— osastot 11—13	1 615	12 630	7 820	7 600 000	5 030 000
	— henkilökunnan asuinrakennusten peruskorjaus rakennus E	1 630	8 000	4 908		500 000
	— julkisivujen kunnostus ja ulkomaalaus		3 000			1 500 000
2.	Vanhan Vaasan sairaalan peruskorjaus	3 356	29 500	8 790	18 365 000	6 000 000
					Yhteensä	13 030 000

1993 määräraha	13 030 000
1992 menoarvio	14 100 000
1991 tilinpäätös	21 800 000

15. Perhekustannusten tasaus

51. *Äitiysavustus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (424/41) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiysavustuspakkauksista menevä liikevaihtovero, yleiskulut ja rahtikustannukset sekä äitiysavustuksen saaville äideille jaettava ohjekirjanen.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen saajia arvioidaan vuonna 1993 olevan 65 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 15 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden ottaessa avustuksen äitiyspakkauksena.

Äitiysavustusta korotetaan 1.3.1993 lukien 720 markasta 760 markkaan. Äitiysavustuksen korottaminen edellyttää äitiysavustuksen suuruuden vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (125/92) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 600 000 mk äitiysavustuksen korottamisen johdosta.

1993 määräraha	60 400 000
1992 menoarvio	57 500 000
1991 tilinpäätös	55 700 000

52. *Lapsilisät* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 505 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (541/48)

(HE) 1 §:n ja 1 a §:n mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Alle 17-vuotiaiden lasten lukumäärän arvioidaan olevan vuonna 1993 keskimäärin 1 097 000, joista 16-vuotiaita on 66 000 ja alle 3-vuotiaita 196 000.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta siten, että alle 3-vuotiaille maksettava korotettu lapsilisä poistetaan asteittain niin, ettei 1.1.1993 ja sen jälkeen syntyneille suoriteta korotettua lapsilisää. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 40 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta siten, että lapsilisä suoritetaan lapsiluvun mukaan porrastettuna kaikista alle 17-vuotiaista lapsista 1.10.1993 lukien. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 7 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 5 800 000 mk lapsilisien maksatukseen liittyvien hallinnollisten muutosten johdosta.

1993 määräraha	5 505 000 000
1992 menoarvio	5 530 000 000
1991 tilinpäätös	4 790 796 468

16. Yleinen perhe-eläke

50. *Yleinen perhe-eläke* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 268 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69) (HE) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perhe-eläkelain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että leskien koulutustuki poistetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Edelleen hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi perhe-eläkelain muuttamisesta Euroopan talousaluetta koskevan sopimusluonnoksen edellyttämällä tavalla 1.1.1993 lukien. Uudistuksella ei ole merkittäviä kustannusvaikutuksia.

Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan 40 000, joista leskeneläkkeitä on 14 000 ja lapseneläkkeitä 26 000.

1993 määräraha	268 000 000
1992 menoarvio	265 000 000
1991 tilinpäätös	253 152 736

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysturvan tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulotuki niille työmarkkinoiden käytettävissä oleville työttömille työnhakijoille, joita ei voida ohjata koulutukseen tai kuntoutukseen.

Työttömyysasteen arvioidaan olevan 13 % vuonna 1993. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1993 361 000 henkilölle keskimäärin 115 mk päivältä keskimäärin 115 päivän ajan ja ansioturvan mukaista päivärahaa 465 000 henkilölle keskimäärin 204 mk päivältä keskimäärin 95 päivän ajan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. Tähän liittyen hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen työttömyysturvalain (602/84) muuttamiseksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon myös peruspäivärahaa vahvistettaessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työttömyysturvalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuulli-

sen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle. Tällöin Suomi on sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaiseen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentuloturvana ja turvana suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Ansioon suhteutetun työttömyysturvan kattavuutta laajennetaan nykyisestä.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen muun muassa lyhentämällä työttömyysturvahakemusten käsittelyaikoja.

Tavoitteena on kehittää eri etuuksien yhteensovitusta siten, että toimeentuloturvaan ei muodostu aukkoja ja siten, että toisaalta henkilöt eivät joudu toimeentuloturvansa järjestämiseksi asioimaan usean eri viranomaisen luona ja toisaalta siten, että etuuksien tasot ja rahoitus eivät alkuperäisen tarkoituksen vastaisesti ohjaisi henkilöitä järjestelmästä toiseen.

50. *Valtionosuus työttömyyskassoille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 228 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) (HE) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Valtionosuus etuusmenoista on 47,5 %, työnantajien osuus 47 % ja vakuutettujen 5,5 %.

Lukuperusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 120 000 000 mk ansiopäivärahan määräytymisperusteiden muutoksien johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain (602/84) muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että kokonaan lomautetulle ansioturvaan oikeutetulle henkilölle maksettaisiin ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa vasta sen jälkeen, kun hän on saanut peruspäivärahan suuruista päivärahaa 15 päivältä. Samalla esitetään, että työnantajan rahoitusosuutta ansioturvan päivärahamenoista lomautusajalta korotetaan 47 prosentista lomautusajan päivärahojen tason alentamisesta aiheutuvaa säästöä vastaavasti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että lasten kotihoidon tuen perusosa ja sisaruskorotus sekä eräät muut etuudet otetaan työttömyysturvalain 27 §:n mukaisesti vähentävänä huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että yritystulot otetaan huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työnantajan työsuhteen päättyessä maksamat erorahan luonteiset erät otetaan huomioon sillä tavalla, ettei työttömyyspäivärahaa suoriteta siltä ajalta, johon korvauksen katsotaan kohdistuvan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain muuttamisesta siten, että työttömyyskassojen vuoden 1992 alijäämiä ei kateta valtion varoista, mikäli ne eivät ylitä työttömyyskassoille säädettävää yhteenlaskettua 70 000 000 markan omavastuumäärää.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, etteivät ne henkilöt, joiden työsuhde työsopimuslain (723/88) 39 a §:n mukaan irtisanomisen vaihtoehtona on muutettu osa-aikaiseksi, olisi enää oikeutettuja soviteltuun työttömyyspäivärahaan.

Jotta työllisyyslain muutoksista ei aiheutuisi lisäkustannuksia työttömyysturvamenoihin, antaa hallitus eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työttömänä osa-aikatyötä vastaanottaneen oikeutta työttömyyspäivärahaan rajoitetaan. Uudistuksen mukaan osa-aikatyön työajan tulee olla lyhyempi kuin 70 % alan kokoaikatyöstä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työttömyysturvan perusomavastuuta pidennetään nykyisestä viidestä päivästä seitsemään päivään.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 872 000 000 mk edellä olevien lainmuutosten johdosta.

1993 määräraha	4 228 000 000
1992 menoarvio	3 580 000 000
1991 tilinpäätös	2 782 604 311

51. *Työttömyysturvalain mukainen perusturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 502 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain

(602/84) (HE) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Lukuperusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 90 000 000 mk peruspäivärahan määräytymisperusteiden muutoksien johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että lasten kotihoidon tuen perusosa ja sisaruskorotus sekä eräät muut etuudet otetaan työttömyysturvalain 27 §:n mukaisesti vähentävänä huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että yritystulot otetaan huomioon työttömyyspäivärahaa maksettaessa.

Edelleen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että 1.1.1993 tai sen jälkeen työttömyysturvan peruspäivärahaa hakeville, joilla ei työttömyysturvalain 16 §:ssä tarkoitettu työssäoloehto täyty, asetetaan pidempi odotusaika ennen peruspäivärahan maksamista. Muutos ei kuitenkaan koske ammatillisen tai korkeakoulututkinnon suorittaneita ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevia henkilöitä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, etteivät ne henkilöt, joiden työsuhde työsopimuslain (723/88) 39 a §:n mukaan irtisanomisen vaihtoehtona on muutettu osa-aikaiseksi, olisi enää oikeutettuja soviteltuun työttömyyspäivärahaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että työttömyysturvan perusomavastuuta pidennetään nykyisestä viidestä päivästä seitsemään päivään.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 228 000 000 mk edellä olevien lainmuutosten johdosta.

1993 määräraha	4 502 000 000
1992 menoarvio	3 120 000 000
1992 II lisämääräraha	170 000 000
1991 tilinpäätös	2 344 662 089

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 600 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/63) (HE) mukaisen valtion osuuden maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1992 alkaen sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että sairausvakuutusrahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päätyttyä oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuksen väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momenttia muutetaan niin, että sairausvakuutusrahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen kokonaiskustannuksista. Esityksessä määritellään myös vuodelta 1993 suoritettavat sairausvakuutusmaksut. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,45 %, valtion ja sen laitosten sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 %, kunnan ja kuntainliiton 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1993 1,70 penniä äyriltä kuitenkin siten, että se on 3,20 penniä äyriltä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta.

Hallitus antaa erikseen eduskunnalle esityksen liikevaihtoverolain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että liikevaihtoveron tuotosta osa ohjataan Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahastoon. Määrärahan mitoituksessa on

tämän johdosta otettu vähennyksenä huomioon 935 000 000 mk.

Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi sairausvakuutuslain ja kuntoutusrahalain (611/91) muuttamiseksi 1.1.1993 lukien siten, että sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan ja päivärahakauden määräytymissäännöksiä muutetaan siten, että yhteensä syntyvä valtion menojen säästö on 440 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi sairausvakuutuslain ja lääkelain (395/87) muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että vakuutetun itsensä suoritettavaa osuutta matka- ja lääkekustannuksista korotetaan sekä muutetaan lääkekorvausten määräytymisperusteita siten, että syntyvä menojen säästö on 292 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1993 siten, että kunnan oikeus sairausvakuutuskorvaukseen järjestämänsä sairaankuljetuksen kustannusten osalta poistetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että lasta kotona hoitavan vanhempainrahan vähimmäismäärä vastaa aina lasten kotihoidon tuen perusosaa. Muutos kohdistetaan 1.1.1993 lukien uusiin tapauksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 25 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että työterveyshuollon korvausprosentti muutetaan 50:stä 45:ksi. Uudistuksella ei ole vuonna 1993 kustannusvaikutuksia.

Edelleen hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä siten, että aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaaminen aloitetaan 1.1.1994 lukien. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 470 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa myös esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 130 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu vähennyksenä huomioon 100 000 000 mk vuoden 1991 verotuksen valmistumisen viivästymisen johdosta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1993 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	3 286
Vanhempainrahat yhteensä	3 656
Sairaanhoitokorvaukset	3 450
Kuntoutusmenot	940
Muut etuusmenot	988
Yhteensä	12 320
Valtion osuus	
Päivä- ja vanhempainrahat (13 %)	902
Valtion osuus kokonaismenoista (SVL 59 §)	1 697
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto.	1
Yhteensä	2 600

1993 määräraha	2 600 000 000
1992 menoarvio	1 934 000 000
1992 II lisämääräraha	—401 000 000
1991 tilinpäätös	3 107 699 715

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Varhaiseläkejärjestelmiä muutetaan 1.1.1993 lukien Eläkekomitea 1990:n ehdotusten pohjalta. Tähän liittyen hallitus antaa eduskunnalle esityksen työntekijäin eläkelain (395/61) ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta muun muassa siten, että yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaa nostetaan asteittain 60 vuoteen ja osa-aikaeläkkeen ikärajaksi säädetään kaikissa eläkejärjestelmissä 58 vuotta.

Työntekijäin työeläkemaksu toteutetaan 1.1.1993. Maksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. Työeläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua ja vaikuttaa myös alentavasti etuuksien perusteena oleviin palkkoihin.

50. *Valtion osuus merimieseläkekassan menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 125 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) (HE) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan noin 8 960.

1993 määräraha	125 000 000
1992 menoarvio	119 000 000
1991 tilinpäätös	108 026 963

51. *Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 907 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) (HE) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1993 olevan 76,6 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. TEL-indeksin muutos vähentää eläkemenoja, mutta toisaalta vakuutusmaksutulot pienenevät. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 33 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta siten, että eläkevakuutusmaksun pienyrittäjäalennuksen taitemarkkamäärä muutetaan 80 000 markaksi. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan noin 243 000 ja vakuutettuja noin 162 500.

1993 määräraha	1 907 000 000
1992 menoarvio	1 946 000 000
1991 tilinpäätös	1 752 100 000

52. *Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 125 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/79) (HE) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. TEL-indeksin muutos vähentää eläkemenoja, mutta toisaalta vakuutusmaksutulot pienenevät. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 35 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Lukuperusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 8 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan noin 93 100.

1993 määräraha	125 000 000
1992 menoarvio	119 000 000
1991 tilinpäätös	78 400 000

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 970 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) (HE) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuuden lisäosamenoista arvioidaan olevan 4,1 %. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vakuutusmaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on kuitenkin muutettu väliaikaisesti vuodesta 1992 alkaen siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että kansaneläkelain 59 §:n 2 momenttia muutetaan niin, että

kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Edelleen esityksen mukaan kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,47 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriltä ja kansaneläkelaitoksen osuus on 52,0 % lisäosamenoista valtion vastatessa lisäosamenoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40 % palkoista. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on vuonna 1993 1,80 penniä äyriltä.

Hallitus antaa erikseen eduskunnalle esityksen liikevaihtoverolain muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että liikevaihtoveron tuotosta osa ohjataan Kansaneläkelaitoksen kansaneläkevakuutusrahastoon. Määrärahan mitoituksessa on tämän johdosta otettu huomioon vähennyksenä 935 000 000 mk.

Edelleen hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi kansaneläkelain muuttamisesta Euroopan talousaluetta koskevan sopimusluonnoksen edellyttämällä tavalla siten, että kansaneläkkeen määrä sopeutetaan asumisaikaan Suomessa. Täysi eläke edellyttää 40 vuoden asumista Suomessa. Lisäkustannukset aiheutuvat eläkkeiden maksamisesta ulkomaille, lähinnä Ruotsiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 120 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Luvun perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1993 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 330 000 000 mk, mikä on otettu vähennyksenä huomioon määrärahan mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu lisäyksenä huomioon 450 000 000 mk vuoden 1991 verotuksen valmistumisen viivästymisen johdosta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1993 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot	17 606
Muut etuusmenot	671
Yhteensä	18 277
Valtion osuus	
Valtion osuus lisäosista	413
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	1 557
Yhteensä	1 970

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan 1 045 000, joista 720 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 292 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 33 000 työttömyyseläkkeensaajia.

1993 määräraha	1 970 000 000
1992 menoarvio	1 900 000 000
1991 tilinpäätös	5 054 172 731

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 101 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/91) (HE) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 29,1 %. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien mää-

räytymisperusteissa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tapaturmavakuutusjärjestelmän muuttamisesta 1.1.1993 lukien siten, että lesken oma eläketurva otetaan huomioon eläkkeen suuruutta määrättäessä sekä niin, että mieslesket saatetaan perhe-eläkejärjestelmän piiriin. Uudistuksella ei ole merkittäviä kustannusvaikutuksia.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1993 arvioidaan noin 13 600.

1993 määräraha.....101 000 000
1992 menoarvio..... 91 400 000
1991 tilinpäätös..... 56 700 000

21. Rintamaveteraanieläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisiä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22 momenteilta maksetaan muiden muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

1993 määräraha 1 134 000 000
1992 menoarvio..... 1 100 000 000
1992 II lisämääräraha..... 12 500 000
1991 tilinpäätös..... 1 086 124 329

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 134 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/77) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamasotilaseläkkeen saajia arvioidaan olevan vuoden 1993 lopussa 100, rintamalisän saajia 239 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 143 000.

53. *Rintamaveteraanien varhaiseläke* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin työeläkelain (395/61) muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1.1.1993 lukien siten, että työntekijäin työeläkemaksu otetaan huomioon eläkkeiden ja eräiden muiden etuuksien määräytymisperusteissa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

Eläkkeitä arvioidaan vuoden 1993 lopussa olevan noin 26.

1993 määräraha..... 3 000 000
1992 menoarvio..... 12 400 000
1991 tilinpäätös..... 31 433 168

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

50. *Sotilasvammakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 172 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 56 000 000 mk sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvien

menojen maksamiseen. Sotainvalidien sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvista perustamiskustannuksista rahoitetaan 60 % lainojen lyhennyksillä ja koroilla ja 30 % Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävällä avustuksella. Niiden hankkeiden osalta, joihin Raha-automaattiyhdistys on myöntänyt ensimmäisen kerran rahoitusta vuoden 1987 jälkeen, tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 40 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 50 %. Niiden hankkeiden osalta, joihin myönnetään ensimmäisen kerran rahoitusta vuosina 1990—1993 tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 30 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 60 %. Tapaturmaviraston valtion talousarvion kautta suorittaman sairaskotihankkeen perustamiskustannusten rahoituksen osalta tapaturmavirasto tekee rahoituksen saajan kanssa sopimuksen, jossa rahoituksen saaja sitoutuu tarjoamaan sairaskotipalveluja kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön ja mikäli rahoituksen saaja luopuu itse ylläpitämästä sairaskotia, luovuttamaan sen kunnalle tai kuntainliitolle.

Selvitysosa: Sairaskotien hoitopaikkoja arvioidaan vuonna 1993 olevan noin 858 ja hoitopäiviä noin 275 000. Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuonna 1993 olevan 61 700, joista elinkoron saajia 41 000.

1993 määräraha	2 172 000 000
1992 menoarvio	2 100 000 000
1992 II lisämääräraha	13 500 000
1991 tilinpäätös	1 974 587 122

51. *Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (1211/90) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1993 arvioidaan 3 500.

1993 määräraha	9 400 000
1992 menoarvio	8 300 000
1991 tilinpäätös	1 295 422

55. *Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 148 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Käyttökustannuksiksi hyväksytään myös Pohjois-Karjalan sairaskodin laajennusosan lisärakentamisen sekä Kyyhkylän kuntoutussairaalan lisärakentamisen ja muutostyön rahoittamiseksi otettujen lainojen lyhennykset ja korot. Valtion korvauksen piiriin saa hyväksyä vuonna 1993 viisi uutta henkilöä.

Selvitysosa: Valtion korvaukseen oikeuttavan henkilöstön määrän arvioidaan olevan 649 henkilöä.

Valtion korvauksista arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 99 946 000 mk ja muihin käyttökustannuksiin 48 054 000 mk. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan valtion korvausten ennakoihin 131 000 000 mk ja valtion korvausten loppuerien maksamiseen 7 500 000 mk sekä käyttökustannushankkeisiin 9 500 000 mk.

1993 määräraha	148 000 000
1992 menoarvio	137 800 000
1992 I lisämääräraha	3 350 000
1991 tilinpäätös	131 786 777

56. *Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	10 300 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta	1 400 000
Yhteensä	11 700 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1993 olevan 1 650, joista sotaleskien osuus on noin 200. Kuntoutusjakson pituus on 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

1993 määräraha 11 700 000
1992 menoarvio 10 350 000
1991 tilinpäätös 9 000 000

57. *Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamarahasta annetun lain (HE) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamarahan maksamisesta aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rintamarahakorvaus	1 000 000
Kuntoutustoiminta	4 000 000
Yhteensä	5 000 000

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamarahasta. Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1993 olevan 500 ja rintamarahan saajia ilman kuntoutusta arvioidaan olevan 250.

1993 määräraha 5 000 000

59. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 164 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen sekä rintamaveteraanien terveystarkastusten suorittamisesta kuntoutustarpeen selvittämiseksi aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1993 olevan 22 000.

1993 määräraha 164 000 000
1992 menoarvio 154 000 000
1991 tilinpäätös 139 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n ja sotaorpojen työhuollosta annetun lain (363/43) 4 §:n 1 momentin nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1993 olevan 190. Sotaorpojen työhuollon piirissä arvioidaan vuonna 1993 olevan 2 koulutettavaa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 16 200 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 12 400 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1993 määräraha 28 600 000
1992 menoarvio 30 600 000
1991 tilinpäätös 32 749 636

53. *Valtionavustus eräille veteraanijärjestöille*

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Suomen Sotaveteraaniliitto ry:lle, Rintamamiesveteraanien liitto ry:lle, Rintamanaisten Liitto ry:lle ja Sotavangit ry:lle niiden toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös järjestöjen kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1993 määräraha 3 100 000
1992 menoarvio 2 100 000
1992 II lisämääräraha 1 000 000
1991 tilinpäätös 2 900 000

28. Muu toimeentuloturva

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90) tarkoittamien henkilöiden määrä oli vuonna 1991 2 600 ja vuonna 1992 maahamme saapuvien määräksi arvioidaan 4 000, joista aiheutuvat toimeentulotukimenot korvataan enintään kuuden kuukauden ajalta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 150 000 mk vuonna 1991 ja 16 050 000 mk vuonna 1992 maahamme saapuneiden henkilöiden toimeentulotuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamisesta vuonna 1993 aiheutuvina menoina. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

1993 määräraha	22 200 000
1992 menoarvio	20 000 000
1992 II lisämääräraha	—9 000 000
1991 tilinpäätös	521 004

(51.) *Invalidiraha* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	50 000
1991 tilinpäätös	—

56. *Asevelvollisten kotiuttamisraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotiuttamisrahalain (910/77) mukaisen kotiuttamisrahan maksamiseen asevelvollisille.

Selvitysosa: Saajien lukumäärän arvioidaan vuonna 1993 olevan 34 000.

1993 määräraha	10 200 000
1992 menoarvio	9 600 000
1991 tilinpäätös	9 194 852

66. *Eräät avustukset vanhusten huoltoon* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Inkerinmaan vanhuksille tarkoitettujen palvelu- ja asumisyksiköiden suunnittelusta, perustamisesta sekä toiminnan käynnistämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on jatkaa vuonna 1992 ulkoasiainministeriön määrärahoilla rahoitettua vanhusten palvelutalojen peruskorjausta ja rakentamista sekä kouluttaa toiminnan käynnistämisestä ja ylläpidosta vastaavaa henkilöstöä.

1993 määräraha	4 500 000

29. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Pakolaisten vastaanottotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on huolehtia pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta, valvoa ja ohjata pakolaisten kuntiin sijoittumista sekä pakolaisten maahantulon koordinointi, pakolaisten vastaanottoon liittyvä koulutus, tiedotus ja julkaisutoiminta.

Turvapaikan hakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio. Pakolaisten vastaanoton järjestävät kunnat. Kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallisena korvauksena kuntaan vastaanotettujen pakolaisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen järjestämisestä aiheutuvat menot sekä pakolaisten vastaanoton yleishallinnosta aiheutuvat menot.

Turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten vastaanottotoiminnan tulee muodostaa joustava, tehokas ja riittävät valmiudet omaava järjestelmä.

Vastaanottotoiminnan yksikkökustannukset eivät nouse vuonna 1993.

61. (33.29.01, 29 ja 61) *Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 695 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta aiheutuvien menojen maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten lähtömaassa suoritettavien terveystarkastusten sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottotoiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkausmenojen ja hallintomenojen maksamiseen, pakolaisten vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen järjestämiseen, maahanmuuttokoulutuksesta ja pakolaisten oman kulttuurin tukemisesta aiheutuvien menojen sekä kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikan hakijoiden paluumuuttokustannusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten ensivaiheen vastaanoton toteuttamiseksi tarpeellisten sopimuksiin perustuvien vastaanottopalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja vastaanottokeskusten toiminnan ylläpitämiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 147 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1993 pakolaiskiintiö on 500 henkilöä.

Selvitysosa: Vuonna 1993 varaudutaan uuden 500 kiintiöpakolaisen sekä 300 perheenyhdistämisohjelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Uusia turvapaikan hakijoita arvioidaan tulevan 5 000, joista kahden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikan hakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin seitsemän kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

Talousarvioesitys edellyttää pakolaisten vastaanoton järjestämisestä ja korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (600/88) muuttamista.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk siirtona momentille 26.01.21 käytettäväksi turvapaikkahakemusten käsittelyn nopeuttamiseen.

1993 määräraha	695 000 000
1992 menoarvio	324 900 000
1991 tilinpäätös	291 670 892

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92, STVOL) nojalla valtionosuusjärjestelmä uudistuu kokonaisuudessaan vuoden 1993 alusta. Nykyisen kustannuksiin perustuvan käyttökustannusten valtionosuuden sijasta uudessa järjestelmässä käyttökustannusten valtionosuudet määritellään laskennallisesti. Lisäksi valtionosuudet maksetaan kokonaisuudessaan kunnille hakemuksetta. Aikaisemmin maksatus tapahtui myös sosiaali- ja terveydenhuollon kuntainliitoille ja valtionosuuden maksaminen perustui lääninhallituksille alistettuihin toteuttamissuunnitelmiin ja jälkikäteen tehtyihin valtionosuusselvityksiin. Perustamishankkeisiin suoritettavaa valtionosuutta koskevat säännökset säilyvät uudistuksessa keskeisiltä osiltaan ennallaan. Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat STVOL:n piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta: Painopisteenä on ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan korostaminen yksilön, perheen ja yhteisön hyvinvoinnin turvaamisessa. Toteutetaan uudistetun TK—2000-ohjelman toimeenpano ja seuranta. Toteutetaan ympäristöterveydenhuollon uudistetun lainsäädännön ja ETA-sopimuksen toimeenpano. Ehkäisevän sosiaalipolitiikan keinoin pyritään ehkäisemään asunnottomuutta ja turvataan kohtuullinen asuminen. Tehostetaan ehkäisevää päihdetyötä erityisesti nuorten ja työikäisen väestön piirissä.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Toteutetaan lapsilisän ja lasten kotihoidon tuen toimeenpanon siirtäminen kansaneläkelaitokselle. Kehitetään toimeentulotukimenettelyä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta parannetaan edistämällä palvelurakennemuutosta avohuoltopainotteisemmaksi, yhteensovittamalla palveluja, tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä lisäämällä tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa laajennetaan väestövastuuperiaatetta. Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeen-

tulon ja -palvelujen turvaaminen samoin kuin lakisääteisten päivähoito- ja vammaispalvelujen toteuttaminen.

Kuntien järjestämien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten arvioidaan olevan 57 840 milj. mk vuonna 1993, josta valtionosuus on 20 822 milj. mk.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	Arvio 1992	Arvio 1993
Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki		
Toimeentulotuki, saajien lukumäärä	400 000	450 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, saajien lukumäärä.	15 000	15 000
Sotilasavustukset, saajien lukumäärä	7 000	7 000
Elatustuki, saajien lukumäärä	73 000	73 000
Lasten kotihoidon tuki, saajien lukumäärä	85 000	85 000
Osittainen kotihoidon tuki, saajien lukumäärä.	2 000	2 000
Sosiaalipalvelut		
Kodinhoitoapu, kotitalouksien määrä	235 000	236 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä	213 000	213 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä	28 000	28 000
Kansanterveystyö		
Sairaansijojen määrä	25 600	25 600
Lääkärien vastaanottotoiminta, käyntien määrä (milj.)	9,3	9,4
Terveydenhoito, käyntien määrä (milj.)	7,1	7,2
Hammashuolto, käyntien määrä (milj.)	5,8	5,9
Valvottu kotisairaanhoito, käyntien määrä (milj.)	3,2	3,3
Erikoissairaanhoito		
Sairaansijojen määrä	31 000	30 600
Hoitopäivien määrä (milj.)	8,7	8,6
Hoitojaksojen määrä (milj.)	0,8	0,8
Keskimääräinen hoitojakso (päiviä)	10,9	10,7
Avohoitokäyntien määrä (milj.)	4,1	4,2

30. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 822 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien (HE) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetussa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksyttyjen asukaskohtaisten valtionosuuksien perusteella suoritettavien käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) muuttamisesta siten, että siirretään 1.1.1993 voimaantuleva päivähoitopaikan ja kotihoidon tuen valintaoikeutta koskeva laajennus yhdellä uudella ikäluokalla koskemaan kaikkia alle 4-vuotiaita lapsia toteutettavaksi 1.8.1995.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta siten, että osittaiseen lasten kotihoidon tukeen ovat vuoden 1993 alusta lukien oikeutettuja kaikki alle 3-vuotiaat lapset. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 4 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaalihuoltolain (710/82) muuttamisesta siten, että lakiin lisätään 1.7.1993 lukien omaishoitoa koskevat säännökset. Näillä säädettäisiin omaishoitajien oikeudellisesta asemasta, mahdollisuudesta vapaaseen sekä eräistä sosiaaliturvaetuuksista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Vaikeana jatkuvan työllisyystilanteen sekä työttömyysturvaan kohdistuvien toimenpiteiden seurauksena toimeentulotukimenojen lisääntymisen johdosta määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 151 000 000 mk.

Kuntien valtionosuusuudistukseen liittyen 1.1.1993 eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentuloturvan sekä heille, pakolaisille ja turvapaikan hakijoille annettavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvauskäytännön muuttumisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk.

Valtionosuuden määrittämisen perusteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrä on 236 432 henkilöä. Lapsilisän sekä lasten kotihoidon tuen toimeenpanoon liittyvien

tehtävien kansaneläkelaitokselle 1.1.1993 siirtämisen johdosta määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 23 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 330 000 000 mk laitos- ja avohuollon laajuuden ja laadun rakenteellisista ja toiminnallisista muutoksista aiheutuvana menojen vähenemisenä.

Momentin 33.18.60 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk terveyskeskusten sairaankuljetuksen kustannusten korvausjärjestelmän uudistamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 15 000 000 mk sen johdosta, että vanhusten ja vammaisten asuntojen pienimuotoisiin varustamis-, muutos- ja korjaustöihin maksettava avustus suoritetaan vuodesta 1993 lukien momentin 35.45.56 määrärahasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena, joka lasketaan erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon valtionosuuksina.

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, työttömyysasteen ja kantokykyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1993 seuraavat:

0 — 6-vuotiaat	7 775 mk
7 — 64-vuotiaat	356 mk
65 — 74-vuotiaat	3 275 mk
75 vuotta täyttäneet	3 005 mk

Terveydenhuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, pinta-alan, asukastiheyden, asukkaiden sairastavuuden ja kantokykyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1993 seuraavat:

0 — 6-vuotiaat	1 033 mk
7 — 64-vuotiaat	944 mk
65 — 74-vuotiaat	2 389 mk
75 vuotta täyttäneet	3 824 mk

Sairastavuuden mukaan määräytyvä valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti on 401 mk vuonna 1993.

Vuoden 1993 valtionosuudesta sosiaalihuollon osuus on 9 617 000 000 mk ja terveydenhuollon osuus 11 205 000 000 mk.

1993 määräraha 20 822 000 000

31. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 265 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisiin sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1993 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 1 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntainliitoille suoritetaan vuonna 1993 vahvistettavien perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 25—70 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

Vuonna 1993 vahvistettavien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavista enimmäiskustannuksista on kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000—25 000 000 markan hankkeiden osuus 925 000 000 mk ja yli 25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 275 000 000 mk.

Vuonna 1993 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 265 000 000 mk vuonna 1993, 287 000 000 mk vuonna 1994, 31 000 000 mk vuonna 1995 ja 3 000 000 mk vuonna 1996.

1993 määräraha 265 000 000

32. (33.34.32) *Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 681 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion maksuosuuden sekä yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 16 §:n 1 momentin mukaisen ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Sairaanhoitopiirin kuntainliitol-

le, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista yliopistollisen sairaalan käyttömenoista 12 %.

1993 määräraha 681 000 000
1992 menoarvio 657 000 000
1991 tilinpäätös 651 437 667

34. (33.34.34) *Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/90) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen sekä mielisairaslain (187/52) 36 c §:n mukaisten ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen ja ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntainliitoille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1993 määräraha..... 13 800 000
1992 menoarvio..... 13 800 000
1991 tilinpäätös..... 11 489 891

35. (33.34.35) *Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin*

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 500 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Kuopion yliopistollisen keskussairaalaliiton 1 ja 2 kantokykyluokkaan kuuluville kunnille Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin sekä 1 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen aikaisemmin samaan tarkoitukseen myönnettyjen avustusten lisäksi viimeisenä eränä Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirille sairaanhoitopiirin perustamisesta aiheutuneisiin kuntien välisiin lunastuskorvauksiin.

Selvitysosa: Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin myönnetään valtionavustusta vuosina 1985—1994 yhteensä 5 000 000 mk.

1993 määräraha 1 500 000
1992 menoarvio 1 500 000
1991 tilinpäätös..... 2 680 000

36. (33.34.36) *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen sairaalan ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan silmäklinikan laajennushankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1994—2000 yhteensä 148 000 000 mk.

1993 määräraha..... 41 200 000
1992 menoarvio..... 42 100 000
1991 tilinpäätös..... 37 604 213

38. (33.33.30 ja 31, 33.34.30 ja 38) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 250 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL)

ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) muuttamisesta siten, että ennen vuotta 1993 aiheutuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten loppuerät jaksotetaan maksettavaksi vuosina 1993—1997.

Käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 170 000 000 mk vuonna 1993.

Tulomomentille 12.33.98 arvioidaan kertyvän 279 000 000 mk valtionosuuksien palautuksia.

1993 määräraha	250 000 000
1992 menoarvio	24 371 300 000
1991 tilinpäätös	23 264 807 627

39. (33.34.31 ja 39) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin*

Momentille myönnetään 355 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aloitetuista sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannushankkeista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1993 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 240 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 48 §:n nojalla kunnallisten kehitysvammaisten erityishuollon toimintayksiköiden perustamiskustannuksiin sekä kansanterveyslain (66/72) ja kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) nojalla kunnille terveyskeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) ja yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) nojalla kunnille erikoissairaanhoitolaitosten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1993 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1984 aloitettujen hankkeiden toteuttamisohjelman muutoksia 5 000 000 markan valtionosuutta vastaava määrä.

Selvitysosa: Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1990 hyväksyttyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 103 000 000 mk vuonna 1993. Vastaavien valtuuksien nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 247 000 000 mk vuonna 1993, 68 000 000 mk vuonna 1994, 27 000 000 mk vuonna 1995 ja 10 000 000 mk vuonna 1996.

1993 määräraha	355 000 000
1992 menoarvio	524 300 000
1992 II lisämääräraha	—31 000 000
1991 tilinpäätös	337 444 705

(33). Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki

Selvitysosa: Luku ja sen momentit 30 ja 31 on poistettu talousarviosta ja momenttien määrärahat on otettu huomioon momentin 33.32.38 laskelmissa.

(34). Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto

Selvitysosa: Luku ja sen momentit on poistettu talousarviosta ja momenttien 30, 31, 38 ja 39 määrärahat on otettu huomioon luvun 33.32 asianomaisten momenttien laskelmissa sekä momentit 32, 34, 35 ja 36 on siirretty luvun 33.32 vastaaviksi momenteiksi.

(33.) *Valtion maksuosuus yliopistollisten keskussairaaloiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	3 000 000
1991 tilinpäätös	5 081 195

(51.) Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus

Selvitysosa: Luku ja sen momentit 27 ja 50 on poistettu talousarviosta ja momenttien määrärahat on otettu huomioon momenttien 33.01.21 ja 33.02.21 laskelmissa.

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

21. *Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalla saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Terveyskasvatuksen tehtävänä on edistää väestön terveellisiä elämäntapoja rahoittamalla ja toteuttamalla toimintoja, jotka lisäävät väestön tietoa terveydestä, tukevat terveydelle suotuisia asenteita sekä osoittavat yksilölle keinoja oman elämän hallintaan ja muiden tukemiseen. Tätä tarkoitusta varten tuotetaan terveyskasvatuksen vaikuttavuutta ja väestön terveystottumuksia koskevaa tutkimustietoa. Tutkimustiedon pohjalta toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa terveyskasvatusohjelmia, tuotetaan aineistoa ja järjestetään koulutusta väestön terveystietojen parantamiseksi ja terveellisten elämäntapojen edistämiseksi.

Suomen kansainvälistyminen vaikuttaa terveyskasvatuksen tavoitteisiin ja toimintasuunnitelmiin. Suomen liittyminen Euroopan Talousalueeseen ja myöhemmin mahdollisesti Euroopan Yhteisöön saattaa aiheuttaa muutoksia muun muassa tupakan ja alkoholin markkinointi- ja hintapolitiikkaan, jotka puolestaan vaikuttavat näiden tuotteiden kulutuksen määrään. Samoin kansainvälistymiseen liittyvä elintarvikesäädösten ja hinnoittelun muuttuminen voi vaikuttaa väestön kulutus- ja ravitsemustottumuksiin ja ravitsemuspolitiikan uudelleen arviointiin.

Maassamme vallitseva taloudellinen lama lisää terveyskasvatuksen merkitystä. Terveydenhuollon palvelujärjestelmät eivät merkittävästi laajene, joten ennaltaehkäisevän toiminnan merkitys terveydenhuollossa korostuu. Laman vaikutuksesta myös kulutustottumukset saattavat muuttua terveyttä huonontavaan suuntaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Tupakoinnin vähentäminen ja huumehaittojen ehkäisy: Tavoitteena on erityisesti nuorten tupakoinnin väheneminen ja tupakankulutuksen yleinen väheneminen siten, että kokonaiskulutus vuonna 1993 asukasta kohti on 2 % pienempi kuin vuosien 1990—1992 keskiarvo, pakkotupakoinnin väheneminen sekä nuorten alkoholin humalakäytön ja huumeiden käytön lisääntymisen pysähtyminen.

Ravitsemuskasvatus: Tavoitteena on väestön

ravitsemuksen kohentuminen siten, että rasvan ja suolan käyttö edelleen vähenee ja liikapainon yleistyminen pysähtyy.

Tapaturmien ja itsemurhien ehkäisy: Tavoitteena on kuolemaan johtavien koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä itsemurhien määrän lisääntymisen pysähtyminen.

Sisäinen palvelu: Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää atk-, hallinto-, tieto- ja koulutuspalveluja terveyskasvatuksen tavoitteita tukeviksi toiminnoiksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1993 määräraha 19 500 000
1992 menoarvio 17 620 000
1991 tilinpäätös 17 332 587

23. *Terveysvalvonta*

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveydenhoitolain (469/65), kemikaalilain (744/89), elintarvikelain (526/41) ja torjunta-ainelain (327/69) edellyttämästä terveysvalvonnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Osa kustannuksista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1993 määräraha 2 500 000
1992 menoarvio 2 500 000
1991 tilinpäätös 2 494 841

24. *Tartuntatautien valvonta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ja sukupuolitautien ehkäisyn valistustoiminnan menojen maksamiseen sekä yllättävien epidemioiden selvittämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 3 400 000
1992 menoarvio 3 400 000
1991 tilinpäätös 3 383 942

57. Lomatoiminta

(30.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän hallintomenoihin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 200 000
1991 tilinpäätös 343 277

40. *Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 290 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) (HE) 23 §:n nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käytökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on valtioneuvoston päätöksen (287/90) mukaan 1.4.1991 lukien 22 päivää.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta siten, että lain soveltamisala sidotaan MYEL-vakuutukseen, lomaoikeuden alaraja nostetaan kahdesta kotieläinyksiköstä neljään, lomatoiminta muutetaan kalenterivuotiseksi ja sijaisapumaksu peritään kaikilta käyttäjiltä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 48 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta siten, että lomituspalveluja voidaan ostaa yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Uudistuksella ei ole kustannusvaikutuksia.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 770 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 445 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 75 000 000 mk. Etuuksista aiheutunut kustannusten lisäys luetaan maatalouden saa-

maksi tuloksi lomituspalvelulain 29 §:n mukaisesti.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 1 240 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 50 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	Arvio 1993
Vuosilomaan oikeutettuja	79 500
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 472 000
Sijaisavun saajia	23 600
Sijaisapupäivien lukumäärä	926 000
Viikkovapaan saajia	23 000
Viikkovapaapäivien lukumäärä	182 000

1993 määräraha 1 290 000 000
1992 menoarvio 1 150 000 000
1991 tilinpäätös 1 435 210 049

42. *Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Lomarahaan oikeutettuja pienyrittäjiä arvioidaan vuonna 1993 olevan 29 500. Vuosilomarahaa suoritetaan kahdeksalta lomapäivältä.

1993 määräraha 49 560 000
1992 menoarvio 49 560 000
1991 tilinpäätös 34 645 573

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan yhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Raha-automaattiyhdistyksen tehtyä sille toimitettujen hakemusten pohjalta jakoehdotuksensa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Vuoden 1992 raha-automaattiavustuksia haki 1 096 (v. 1991 1 033) järjestöä, joista avustusta myönnettiin 654 järjestölle (691). Haettujen avustusten yhteismäärä oli 3 800 milj. mk (3 990 milj. mk). Avustuksia myönnettiin 1 076 580 000 mk (921 020 381 mk). Myönnetyistä avustuksista oli vuonna 1992 toiminta-avustusten osuus 34,0 % (37,8 %), investointiavustusten osuus 54,0 % (50,1 %) ja kokeilu- ja projektiavustusten osuus 12,0 % (12,1 %).

Avustuksina jaetaan vuonna 1993 ohjeellisen vuosia 1993—1995 koskevan avustussuunnitelman mukaisesti 1 109 400 000 mk. Tämä määrä koostuu arvioidusta vuonna 1992 kertyvästä tuotosta 1 080 000 000 markasta ja aiemmin jakamatta jätetystä 29 400 000 markasta. Toiminta-avustusten osuus tulisi olemaan 36 %, investointiavustusten osuus 52 % ja kokeilu- ja projektiavustusten osuus 12 %.

Avustuksilla pyritään parantamaan järjestöjen toimintavalmiuksia ja rohkaisemaan järjestöjä kehittämään uusia toimintamuotoja. Avustuksina jaettaessa otetaan huomioon toimintojen tarpeellisuus, tarkoituksenmukaisuus ja ajankohtaisuus sekä soveltuvuus järjestöjen hoidettavaksi.

50. *Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 109 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Seuraavassa on esitetty avustusten suuntaaminen järjestöjen toimintaan (A-avustukset), kokeiluihin ja projekteihin (C-avustukset) ja investointeihin (B-avustukset) vuonna 1993 (milj. mk).

	A-av. Mmk	C-av. Mmk	A+C-av. toim. menoista %	B-av. Mmk	Av. invest. menoista %	Avustukset yhteensä Mmk
Kansanterveystyö	111 (+12)	47 (+5)	12	144 (+51)	60—70	302 (+68)
Vammaishuolto	103 (+9)	39 (—1)	9	85 (—46)	30—70	227 (—38)
Vanhustenhuolto	25 (+2)	23 (+1)	21	289 (—5)	5—70	337 (—2)
Lastensuojelu ja nuorisonkasvatus	33 (+3)	18 (+1)	11	35 (—)	5—80	86 (+4)
Raittiustyö ja päihdehuolto	26 (+2)	5 (—3)	15	20 (—4)	60—70	51 (—5)
Lomatoiminta	97 (+5)	—	30	1 (—)	70	98 (+5)
Pelastuspalvelu	3 (—)	1 (+1)	13	4 (—)	70	8 (+1)
Yhteensä	398 (+33)	133 (+4)	13	578 (—4)	5—80	1 109 (+33)

Toiminta-avustuksia (A) kohdistetaan pääosin ennaltaehkäiseväksi ja jälkihoitoa antavaksi toiminnaksi katsottavaan yleiseen järjestötoimintaan. Tämä käsittää jäsenistöön kohdistuvan neuvonta- ja palvelutoiminnan lisäksi asiantuntija- ja painostustoiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, kansainvälisen toiminnan sekä vapaaehtoistoiminnan. Toiminta-avustuksilla turvataan järjestön nykyisen laajuinen toiminta. Mahdollisuuksien mukaan avustussuunnitelmassa olevien aloittamattomien investointien avustuksista osa suunnataan toiminta-avustuksiin, erityisesti alueellisen toiminnan tehostamiseen, kuntoutusohjaus- ja sopeutumisvalmennustoimintaan ja eräiden kokeilu- ja projektiavustusten muuttamiseen toiminta-avustuksiksi sekä järjestöjen oman varainhankinnan supistumisen korvaamiseen.

Investointiavustuksia (B) kohdistetaan sekä yleisen järjestötoiminnan että palvelutoiminnan hankkeisiin. Avustukset ovat pääosin aiemmin rahoitettujen kohteiden jatkorahoitusta. Tarkoituksena on kohdistaa avustukset mahdollisuuksien mukaan hankkeiden tosiasialliseen toteutusajankohtaan. Investointiavustuksia myönnetään erityisesti huonokuntoisten vanhusten, vammaisten ja muiden erityisryhmien asumispalveluihin sekä kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen alueellisten toimintakeskusten perustamiseen.

Kokeilu- ja projektiavustuksia (C) kohdistetaan erityisesti mielenterveyden ensiapukeskusten toiminnan käynnistämiseen, kotipalvelukokeiluihin, dementian hoitokokeiluihin ja erilaisiin kotona asumista edistävien ja avohuoltoa tukevien toimintojen kehittämiseen.

1993 määräraha 1 109 400 000
1992 menoarvio 1 095 100 000
1991 tilinpäätös 921 020 381

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

(25.) *Kansainvälinen yhteistyö*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.01.21 laskelmissa.

26. *Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin*

Momentille myönnetään 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Oulun yliopistossa toimivan WHO:n Collaborating Center-yksikön eri hankkeista aiheutuviin kulutusmenoihin.

1993 määräraha 720 000
1992 menoarvio 720 000
1991 tilinpäätös 669 911

(28.) *Eräät koulutustoiminnan ja asiantuntijapalvelujen menot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.01.21 laskelmissa.

67. (33.99.27 ja 67) *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 158 000 mk siirtona momentilta 33.02.21.

1993 määräraha..... 20 500 000
1992 menoarvio..... 19 050 000
1991 tilinpäätös..... 15 384 847

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	89 505	96 117	104 500	+ 8 383	+ 90
02.	Sosiaali- ja terveyshallitus (400).	105 207	130 767	115 200	— 15 567	— 12
03.	Työttömyysturvalautakunta (400)	6 245	6 237	6 034	— 203	— 3
04.	Tarkastuslautakunta (090)	6 093	6 187	6 140	— 47	— 1
05.	Tapaturmavirasto (400)	52 206	52 787	49 800	— 2 987	— 6
07.	Työterveyslaitos (450)	145 000	141 500	146 000	+ 4 500	+ 3
08.	Kansanterveyslaitos (450)	177 261	201 700	170 225	— 31 475	— 16
09.	Lääkelaboratorio (450)	8 757	9 322	1 525	— 7 797	— 84
10.	Säteilyturvakeskus (450)	80 362	83 700	79 235	— 4 465	— 5
11.	Lääkelaitos (450)	—	—	910	+ 910	—
12.	Valtion koulukodit (420)	69 406	66 440	61 740	— 4 700	— 7
13.	Järvenpään sosiaalisairaala (420)	29 133	15 545	18 130	+ 2 585	+ 17
14.	Valtion mielisairaalat (480)	136 578	131 079	120 855	— 10 224	— 8
15.	Perhekustannusten tasaus (410).	4 846 496	5 587 500	5 565 400	— 22 100	— 0
16.	Yleinen perhe-eläke (410)	253 153	265 000	268 000	+ 3 000	+ 1
17.	Työttömyysturva (410)	5 127 266	6 700 000	8 730 000	+ 2 030 000	+ 30
18.	Sairausvakuutus (410)	3 107 700	1 934 000	2 600 000	+ 666 000	+ 34
19.	Eläkevakuutus (410)	6 992 700	4 084 000	4 127 000	+ 43 000	+ 1
20.	Tapaturmavakuutus (410)	56 700	91 400	101 000	+ 9 600	+ 11
21.	Rintamaveteraanieläkkeet (410).	1 117 557	1 112 400	1 137 000	+ 24 600	+ 2
22.	Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)	2 255 669	2 410 450	2 510 100	+ 99 650	+ 4
23.	Muu sodista kärsineiden turva (410)	35 676	32 700	31 700	— 1 000	— 3
28.	Muu toimeentuloturva (410)	9 716	29 650	36 900	+ 7 250	+ 24
29.	Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto (410)	291 671	324 900	695 000	+ 370 100	+ 114
(30.)	Sosiaalihallitus (400)	9 398	—	—	—	—
(31.)	Sosiaalihuollon täydennyskoulutus (250)	581	—	—	—	—
32.	Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420)	24 305 464	25 610 000	22 429 500	— 3 180 500	— 12
(34.)	Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420)	6 181	3 000	—	— 3 000	— 100
53.	Terveyskasvatus ja -valvonta (470)	23 211	23 520	25 400	+ 1 880	+ 8
57.	Lomatoiminta (420)	1 470 199	1 199 760	1 339 560	+ 139 800	+ 12
(60.)	Lääkintöhallitus (400)	13 058	—	—	—	—
(69.)	Terveydenhuollon täydennyskoulutus (250)	568	—	—	—	—
92.	Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420)	921 020	1 095 100	1 109 400	+ 14 300	+ 1
99.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).	25 510	19 770	21 220	+ 1 450	+ 7
	Yhteensä	51 775 248	51 464 531	51 607 474[1)]	+ 142 943	+ 0

[1)] Lukuihin vaikuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jonka vaikutuksia on kuvattu yleisperustelujen kohdassa 3.4.

Pääluokka 34
TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1993 enintään 3 682 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Nykyinen suurtyöttömyys sekä 1990-luvun jälkipuoliskolla korostuvat työvoiman saatavuus- ja kohtaanto-ongelmat muodostavat keskeisen toiminnallisen haasteen työhallinnolle lähivuosina. Työvoimapolitiikan toimintaympäristön rakenteelliset muutokset liittyvät ensisijassa työmarkkinoiden enenevään eriytymiseen ja jäykkyystekijöihin, teknologisesta muutoksesta aiheutuviin kasvaviin tietotaitovaatimuksiin, väestötekijöihin, työttömyyden eriytymisilmiöihin sekä kansainvälistymis- ja integraatiopaineisiin. Työmarkkinoiden sopeuttaminen tehokkaasti taloudellisiin ja sosiaalisiin muutoksiin on yhä tärkeämpää.

Elvyttävän talouspolitiikan mahdollisuuksien ollessa rajoitetut suurtyöttömyyden torjunta edellyttää työhallinnon toimivuuden ja palvelukyvyn parantamista. Tarve keskittyä laaja-alaisesti työvoimapolitiikan jäykkyyksien poistamiseen ja työvoimapoliittisten toimenpiteiden koordinointiin kasvaa. Nykyistä suurempi yhteensovittaminen sekä politiikkalohkojen välillä että työvoimapoliittisten toimenpiteiden kesken on tarpeellista rakennemuutokseen sopeutumisen edistämiseksi ja työmarkkinoiden jäykkyyksien syntymisen estämiseksi.

Työmarkkinoiden suuret ja muuttuvat haasteet edellyttävät työvoimapolitiikan ja työympäristöpolitiikan vuorovaikutuksen määrätietoista lisäämistä. Henkilöstömäärän laskiessa kehitetään menettelytapoja ja toimintamalleja, joilla työvoimapalveluja voidaan tuottaa muuttuvien markkinoiden tarpeisiin. Uusimuotoinen asiakaspalveluhenkilöstön koulutusohjelma ja perehdyttäminen otetaan käyttöön. Työvoimatoimiston tietojärjestelmän uusiminen aloitetaan järjestelmän käytettävyyden turvaamiseksi.

01. Työministeriö

Selvitysosa: Työmarkkinoilla tapahtuvan muutoksen ja työttömyyden kasvun ohella työministeriön toimintaympäristö on muuttumassa etenkin Euroopan integraation ja Suomen lähialueiden kanssa toteutettavan yhteistyön syvenemisen myötä. ETA-sopimukseen liittyvät kansainväliset yhteistyömuodot lisääntyvät.

Hallinnon toimintaa uudelleenarvioidaan ja kehitetään avaintulostavoitteiden toteuttamiseksi. Perustettavan työvoimatoimisto 2000 -projektin tavoitteena on kehittää menettelytapoja, joiden avulla työvoimapalveluja voidaan tuottaa työmarkkinoiden tulevien tarpeiden mukaisesti. Työympäristöä koskevan lainsäädännön kehittämistä jatketaan työolokomitean, työaikakomitean, vuosilomakomitean sekä työ- ja ympäristönsuojelun kehittämiskomitean mietintöjen ja niiden jatkokehittämisen pohjalta.

Työhallinnon virkoja vähennetään vähintään 190 vuosina 1993—96. Vähennykset toteutetaan siten, että ne kohdistuvat suhteellisesti vähemmän asiakaspalveluhenkilökuntaan. Piiri- ja paikallishallinnon vähennysten oikeudenmukaiseksi kohdentamiseksi työministeriössä tehdään kuormittavuus- ja vaikuttavuusselvityksiä sen arvioimiseksi, miten voimavaroja on uudelleensuunnattava ottaen huomioon työmarkkinoiden muutokset ja luonnollisen poistuman mahdollisesti aiheuttamat vääristymät.

Asiakaspalveluhenkilöstön koulutus uudiste-

taan ja työhallinnon kelpoisuuskoulutusohjelmaa jatketaan. Atk-investointien hyötysuhteen parantamiseksi aloitetaan atk-painotteinen merkonomikoulutus oppisopimuskoulutuksena.

Tulosjohtamisen vaikutusten selvittämiseksi henkilöstön työssäviihtyvyyteen ja motivaatioon toteutetaan "Tulosjohtaminen ja henkinen hyvinvointi" -tutkimushanke. Johdon koulutusohjelmaan liittyen kehitetään henkilöstöjohtamistaitoja koko henkilöstön saamiseksi mukaan tulostavoitteiden asetantaan ja tulosten saavuttamiseen.

Työvoimatoimiston tietojärjestelmän käytön lisääntyessä sovellusohjelmistoja laajennetaan ja itsepalvelua kehitetään edelleen. Työvoimatoimiston sovellusohjelmiston käytettävyystavoitetta nostetaan. Käyttövarmuuden turvaaminen ja laitekannan tekninen vanheneminen edellyttää työvoimatoimiston tietojärjestelmän uusimisen asteittaista aloittamista. Tilastojärjestelmä on tarkoitus muuttaa ETA/EY- vaatimuksia vastaavaksi.

Maksullisten tuotteiden kehittelyä on tarkoitus tehostaa. Toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota työvoimakoulutukseen.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 113 746 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuvien menojen, sijaintineuvonnan menojen, maksullisen toiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, asiakaspalvelun kehittämishankkeiden sekä siirtolaisuus- ja kansainvälisten asioiden aiheuttamien menojen maksamiseen, ulkomaille lähetettävien palkkaus- ja jatkokoulutusmenojen, työvoima-avustajan matkamenojen, osallistumismaksuista aiheutuvien menojen, kansainvälisten kokousten järjestelymenojen sekä käännös- ja tulkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 22 055 000 mk työvoimapiirien ja -toimistojen atk-järjestelmistä aiheutuvien menojen siirtona momentille 34.06.21 sekä nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot 300 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.34.99.

1993 määräraha	113 746 000
1992 menoarvio	130 399 000
1991 tilinpäätös	128 315 000

03. Työsuojeluhallinto

Selvitysosa: Työsuojeluhallinnon organisaatiota uudistetaan viimeistään 1.6.1993 lukien. Työsuojeluhallitus lakkautetaan ja sen toimintoja siirretään työministeriöön perustettavaan uuteen osastoon. Työsuojelupiirit siirretään työministeriön alaisuuteen, samalla kun metsä- ja maatalouden työsuojelupiirit yhdistetään yleisiin työsuojelupiireihin. Vuoden 1993 aikana selvitetään mahdollisuudet työvoima- ja työsuojelupiirien kokoamiseen.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työministeriö on hyväksynyt alustavasti työsuojeluhallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1993.

Tavoitteena on vähentää huonon työympäristön aiheuttamia kansantaloudellisia menetyksiä.

Työsuojeluhallinnon toimintaa suunnataan työkykyä ylläpitäviin toimintoihin. Yhteistyössä terveydenhuoltoviranomaisten ja Työterveyslaitoksen kanssa parannetaan työterveyshuollon toimivuutta ja peittävyyttä. Erityisselvityksin pyritään tunnistamaan poissaoloja ja vaihtuvuutta aiheuttavia työympäristön haittatekijöitä ja kehittämään työpaikkojen käyttöön soveltuvia tietoaineistoja.

Henkistä hyvinvointia työssä edistetään toteuttamalla kehityshankkeita työaloilla, joilla työyhteisöjen ongelmat kärjistyvät. Hankkeita palvelualojen väkivaltariskien hallitsemiseksi ja yksintyöskentelyn ongelmien selvittämiseksi jatketaan ja käynnistetään. Hallinnon omassa toiminnassa samoin kuin asiakkaille tarjottavissa palveluissa otetaan huomioon naisten ja miesten tasa-arvoisuuden edistäminen.

Tarkoituksena on jatkaa hoito- ja hoiva-alan ergonomiahanketta. Sen tavoitteena on vähentää tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvia sairauspoissaoloja vähintään 10 prosentilla vuoteen 1995 mennessä vuoden 1990 tasosta hankkeen kohteena olevilla työpaikoilla. Tiedotuksessa ja ohjauksessa kiinnitetään huomiota käsin tapahtuvaan raskaiden taakkojen käsit-

telyyn sekä näyttöpäätetyöhön, joita koskevien uusien määräysten valvontaa tehostetaan.

Työympäristötutkimuksen koordinointia lisätään luomalla kiinteä yhteistoimintaverkko alan tutkimuslaitosten kesken. Tutkimuksen tehokkuutta lisätään suuntaamalla hankkeita ja rahoitusta työelämän kehittämisen kannalta tärkeille aloille.

Tavoitteena on vakavien työtapaturmien määrän vähentäminen vaarallisissa töissä 10 prosentilla vuoden 1989 tasosta vuoteen 1995, jolloin vakavien työtapaturmien kokonaismäärän arvioidaan olevan 8 100. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kehitetään valvontaa tapaturma-altteimmilla työpaikoilla teollisuudessa, rakennustoiminnassa ja metsätyössä sekä toteutetaan valtakunnallisia kehittämishankkeita. Ennaltaehkäisevää työsuojelua tehostetaan työmenetelmien ja tuotantotilojen ennakkotarkastuksen sekä suunnittelussa tukemisen avulla samoin kuin valvomalla työpaikan järjestystä sekä työn opastusta ja ohjausta koskevien säännösten noudattamista. Erityistä huomiota kiinnitetään pieniin ja keskisuuriin työpaikkoihin, jossa ryhmässä tapaturmariski on muita suurempi.

Työpaikkatarkastuksia on tarkoitus tehdä noin 30 000. Valvontamenetelmiä kehitetään. Erityisesti valvotaan suuronnettomuus- ja asbestivaarojen torjuntaa. Työsuhteen ehtojen noudattamisen valvonta on edelleen työsuojelun keskeinen alue.

Koneiden ja laitteiden tyyppitarkastuksia jatketaan määräysten mukaisesti siirtymäkauden ajan. Koneiden ja laitteiden ensivalvonta järjestetään ETA-sopimukseen sisältyvien direktiivien mukaisesti. Tarkoituksena on selvittää pätevyyden hankkiminen koneturvallisuuden alalta ilmoitettavaksi laitokseksi.

Työsuojelunormien valmistelua jatketaan yhdentymisratkaisun mukaisesti. Työsuojeluhallinto laatii uudistetuista normeista työpaikkojen käyttöön tarpeelliset oppaat ja tiedotteet.

Maksullisen palvelutoiminnan osuutta toiminnassa laajennetaan.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 139 258 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan, pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen, ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja alalla tapahtuvan teknisen kehityksen sekä asiantuntijavaihdon edellyttämien matkojen, Suomessa järjestettävien kokousten ja vierailla osoitettavan tarpeellisen vieraanvaraisuuden sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös toimimiseen työsuojelun tarkastuselimenä Euroopan yhdentymiskehityksen edellyttämällä tavalla. Lisäksi määrärahaa saa käyttää maksullisesta toiminnasta, työsuojelunäyttelystä sekä työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä nettobudjetoidut työsuojeluhallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot 4 963 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.34.(03).

1993 määräraha	139 258 000
1992 menoarvio	152 820 000
1991 tilinpäätös	148 347 024

(56.) *Valtionapu työsuojelukoulutukseen ja tiedotustoimintaan*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio	1 238 000
1991 tilinpäätös	1 238 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työllisyyslain muuttamisesta (HE).

Työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87, 609/91, 1732/91 ja 1733/91) toteuttamiseen myönnetään tässä luvussa määrärahoja alueellisten työttömyyserojen tasaamiseen (19 §) siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 %:lla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 %:lla maan keskimääräisen tason.

Sijoitusmenot työllisyyden hoitoon on mitoi-

tettu siten, että valtion investointihankkeisiin sijoitetaan työllisyyslain tarkoittamia pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen työvoimasta.

Työvoimapoliittista aikuiskoulutusta kohdennetaan vuonna 1993 siten, että työttömien ja työttömyysuhanalaisten osuus koulutuksesta on vähintään 85 %.

Harkinnanvaraista työllistämistukitoimenpidettä ja alueellista työllistämisvelvoitetta edeltävän työttömyysjakson vähimmäiskestoksi määritetään kuusi kuukautta.

Selvitysosa: Työllisyyslain muutosesityksen mukaan säädettävien työllistämisvelvoitteiden nojalla ja harkinnanvaraisilla työllisyysmäärärahoilla työllistämistukitoimenpiteiden avulla järjestetyssä työssä työajan tulee olla vähintään 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Tähän liittyen valtionosuutta ja työllistämistuen määrää koskevia säännöksiä uudistetaan siten, että normaalin valtionosuuden määrä alennetaan vastaamaan työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa nykyisen suurimman korotetun peruspäivärahan sijasta. Normaalin valtionosuuden ja työllistämistuen määrä on aina edellä todetulla tavalla alennettu, vaikka työaika työssä ylittää 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Yrittäjäksi ryhtyvän työttömän työllistämistuki säilytetään lähes ennallaan. Harjaantumistuen ja omatoimista työllistämistä koskevan tuen määrää korotetaan vastaamaan normaalia työllistämistukea 40 prosentilla korotettuna.

Nuorten työllistämisvelvoitetta koskevaa säännöstä muutetaan siten, että velvoite tulee voimaan nuoren oltua työttömänä työnhakijana kuusi kuukautta.

Kolmella työministeriön määräämällä työssäkäyntialueella kokeillaan tehostettuja toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseksi käyttäen tarkoitukseen osoitettuja harkinnanvaraisia työllistämismäärärahoja henkilön 6—11 kuukauden työttömyyden jälkeen.

Korkean työttömyyden vallitessa työvoimapalvelujen tavoitteena on ehkäistä työttömyyden pitkittymistä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä. Tästä johtuen työnhakijoiden ammatillisten valmiuksien edistäminen ja työmarkkina-aseman parantaminen ovat työvoimapalvelujen keskeisiä tehtäviä. Toisaalta nuorten työttömyyden lisääntyminen ja toimihenkilöiden, erityisesti korkeasti koulutettujen, kasvava työttömyys edellyttävät työvoimapalvelujen kohdentamista myös näiden ryhmien palveluun.

Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen tavoitteena vuonna 1993 on erityisesti yli 40-vuotiaiden koulutustason pitäminen tuotantoelämän vaatimusten tasolla ja valmentaminen ammatinvaihtoon.

Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankinnassa kiinnitetään huomiota taloudellisuuteen. Käytettävissä olevilla määrärahoilla arvioidaan hankittavan 5 800 000 opiskelijatyöpäivää. Tavoitteeksi asetetaan, että työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen avulla ehkäistään työstä syrjäytymistä ja pidetään työvoiman koulutustaso tuotantoelämän vaatimusten tasolla. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suorittaneiden työhön sijoittumista seurataan. Tavoitteena on välittömän työhönsijoittumisen lisäksi edistää koulutuksen suorittaneiden sijoittumista työhön pitkällä aikavälillä.

Työnhakijoiden palvelussa painottuu henkilökohtainen asiakaspalvelu. Riittävän monipuolisen palvelutarjonnan takaamiseksi parannetaan asiakkaiden mahdollisuuksia omatoimiseen palvelujen käyttöön lisäämällä itsepalvelumahdollisuuksia ja sähköisten viestimien käyttöä palvelussa. Samoin jatketaan ryhmämenetelmien kehittelyä.

Työkykyä ylläpitävään toimintaan ja työelämässä pysymiseen vaikutetaan kohdentamalla koulutuksen ja kuntoutuksen palveluja sekä tukitoimia vajaakuntoisten työllistämiseksi sekä kehittämällä asiakaspalvelu- ja työnantajayhteistyötä.

Työnantaja-asiakkaiden palvelussa painotetaan asiakaskohtaista palvelua. Työpaikkojen täyttämisessä sovelletaan kaikkien työvoimatoimistojen työkäytännöksi kokeilutoiminnassa kehiteltyjä työtapoja. Tavoitteeksi asetetaan yrityskohtainen palveluvastuu. Työpaikkojen täyttämisessä korostetaan sopimuksenmukaista työpaikan täyttämistä ja erityisesti työnhakijamäärien ollessa suuria korostuu yksilöityjen ehdolleasettelujen merkitys osoitettaessa ehdokkaita avoimiin työpaikkoihin. Tavoitteena on, että avoimet työpaikat täyttyvät keskimäärin 14 vuorokaudessa lukuunottamatta ns. hakupaikkoja. Uudentyyppisten yrityspalvelujen kokeilua jatketaan. Näiden tavoitteena on yritysten ja muiden työnantajien avustaminen työvoiman rekrytointiin, kehittämiseen ja kuntoutukseen liittyvissä kysymyksissä. Palveluja parantamalla pyritään myös lisäämään työvoimapalvelujen markkinaosuutta. Työnvälitykseen ilmoitettujen avoimien paikkojen osuuden arvioimiseksi kehitetään erityinen seurantamenetelmä.

Työnvälityksen käytettäväksi tulevat ETA-

sopimuksen myötä EY-maiden sisäisen työnvälitysjärjestelmän (SEDOC) tarjoamat mahdollisuudet. ETA-sopimus edellyttää myös valmiuksien luomista työvoimatoimistojen asiakaspalvelulle.

Ammatinvalinnanohjaus ja tietopalvelu painottavat niiden ammatinvaihtajien palvelua, joiden työllistymistä voidaan edistää ammatillisen koulutuksen avulla. Nuorten osalta ammatinvalinnanohjaus painottaa puutteellisen koulutuksen hankkineiden ohjaamista ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen.

Vuonna 1993 ennakoidaan työnvälitystilaston mukaan työttömiä olevan keskimäärin 390 000. Tältä pohjalta arvioiden työllistämisvelvoitteiden täyttämiseksi koulutus- ja muiden työllistämistä edistävien toimenpiteiden hyödyntämisen jälkeen on tarvetta työllistää keskimäärin 45 000 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömille ja pitkäaikaistyöttömyyden uhkaamille työttömille tarjotaan mahdollisuus työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen koko maassa. Työllistämisselvityksen ja toimenpideohjelman yhteydessä viimeistään 9 kuukauden työttömyyden jälkeen tarjotaan kaikille mahdollisuus työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen, mikäli koulutus on työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista tai mikäli ei asianomaista ole todettu koulutukseen soveltumattomaksi.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvupaineet jatkuvat vuoden 1993 aikana. Tavoitteeksi asetetaan, että vuoden 1993 lopussa pitkäaikaistyöttömien määrä ei ylitä vuoden 1992 lopun tasoa. Tavoitteeseen pyritään vähentämällä virtaa pitkäaikaistyöttömyyteen kohdentamalla työvoimapalveluja sekä työllisyyden hoidon harkinnanvaraisia resursseja etenkin niihin työttömiin, joiden työttömyys on jatkunut 6 - 12 kuukautta.

Työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyviä työministeriön asettamia tavoitteita:

	1991	1992	1993
Työpaikkojen täyttymisnopeus, ns. hakupaikat poislukien, vrk	24	19	14
Työllistämisvelvoitteiden piirissä, enintään	35 000	43 000	45 000
Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen opiskelijatyöpäivät	4 250 000	5 200 000	5 800 000
Muiden kuin työttömien ja työttömyysuhan alaisten osuus koulutuksesta enintään, %	..	20	15

Työllistettävien määrät palkkaperusteisilla määrärahoilla ja työllistämisvelvoitteet keskimäärin vuoden aikana (arvio):

	Valtio	Kunnat	Yritykset	Yhteensä
Työllisyyslain 17 §:ssä ja (HE) tarkoitetut (nuoret)		7 000	2 000	9 000
Työllisyyslain 18 §:ssä ja (HE) tarkoitetut (pitkäaikaistyöttömät)	13 000	10 500	9 500	33 000
Työllisyyslain 19 ja 20 §:ssä ja (HE) tarkoitetut (alueelliset velvoitteet)	1 000	1 000	1 000	3 000
Harkinnanvarainen työllistäminen	2 000	3 000	20 000	25 000
Yhteensä	16 000	21 500	32 500	70 000

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievennetään ja alueellisia työttömyyseroja tasataan lähinnä muiden hallinnonalojen keinoin. Työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla alueilla on tavoitteena uusien pysyväisluonteisten työpaikkojen lisäyksen aikaansaaminen työllisyysmäärärahojen ja koko maan kattavien sijainninohjaustoimenpiteiden avulla. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaamisessa käytetään taloudellisesti edullisia ja pysyviä työpaikkoja luovia elinkeino- ja koulutuspoliittisia toimenpiteitä. Eri toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 1993 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkökustann.	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust. kerroin huomioon otettuna
Työllisyyslain velvoitteet	65 600	1.4	46 844
valtio	92 500	1.3	71 154
kunnat	57 500	1.3	44 231
yksityiset	49 500	1.6	30 938
Harkinnanvarainen	47 100	1.4	33 649
valtio	82 500	1.3	63 462
kunnat	43 000	1.3	33 077
yksityiset	43 500	1.6	27 188
Harjaantuminen ja omatoiminen työ	41 900	1.3	32 300
Valtionapuinvestoinnit	150 000	2.3	65 217
Työllisyystyöohjelma	410 000	2.1	195 238
Ammattikoulutus	32 500	[1]	
Oppisopimuskoulutus	23 000	[1]	
Omaehtoinen aikuiskoulutus	40 500	[1]	
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus	94 300	[1]	
— josta opintososiaaliset edut	45 300		
Aluepoliittinen tuki (avustus enimmäismäär.)	260 000	2.3	113 043
Asuntotuotanto (Siirto asuntorahastoon)	100 000	2.3	43 478
Metsänparannusavustus ja -laina	230 000	1.5	153 333
Maaseudun pienyritystoiminnan edistäminen.	110 000	2.0	55 000
Energiainvestoinnit — polttoaineen hankinta	275 000	2.0	137 500
Työttömyysturva — ansioturva	56 500		
— josta valtionosuus	26 800		
— perusturva	36 900		

[1] Tietoa ei ole

Työvoimahallinnon toiminnan taloudellisuuskehitystä seurataan taloudellisuus markkaa/palvelu-tunnusluvun avulla. Tavoitteena on, että luku pysyy vuonna 1993 vuoden 1991 tasolla. Hallinnollisten toimintojen taloudellisuuteen vaikutetaan siten, että tukitoimintojen osuutta kokonaiskustannuksista alennetaan.

02. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 361 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87, 609/91, 1732/91 ja 1733/91) 18, 19, 20 §:n ja (HE) mukaisten velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan momentin käyttösuunnitelman kohdasta "Harkinnanvarainen työllistäminen". Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää vain sellaisen henkilön työllistämiskustannuksiin, joka on ollut vähintään kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa. Määrärahasta saa käyttää enintään 118 000 000 mk velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen sekä enintään 133 000 000 mk harkinnanvaraisesta työllistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään 75 % alan säännöllisen työajan ja enimmillään A 17 palkkausluokan mukaisesta palkasta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työllistämisvelvoitteet (työllisyyslain 18—20 § (HE))	856 000 000
Sosiaaliturvamaksu	53 000 000
VEL-eläkemaksu	131 000 000
Muut eläkevakuutusmaksut	70 000 000
Muut menot (enintään)	118 000 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (ml. sosiaaliturvamaksu)(enintään)	133 000 000
Yhteensä	1 361 000 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllistämisvelvoitteet (työllisyyslain 18—20 § (HE))	14 000
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	2 000
Yhteensä	16 000

1993 määräraha	1 361 000 000
1992 menoarvio	1 269 000 000
1992 I lisämääräraha	35 000 000
1992 II lisämääräraha	—35 000 000
1991 tilinpäätös	1 178 465 952

21. *Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 508 505 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työhallinnon henkilöstön korkeakoulu- ja opistotasoisesta jatkokoulutuksesta, koulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä, maksullisesta

toiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 22 055 000 mk työvoimapiirien ja -toimistojen atk-järjestelmistä aiheutuvien menojen siirtona momentilta 34.01.21 ja vähennyksenä 90 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 28.60.21 sekä nettobudjetoidut maksullisen palvelutoiminnan tulot 1 000 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.34.99.

1993 määräraha	508 505 000
1992 menoarvio	498 864 000
1991 tilinpäätös	494 645 000

25. *Työvoimapalvelujen erityismenot*

Momentille myönnetään 34 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukitoimenpiteiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työllisyysasetuksen (737/87) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen (1117/87) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjauslain (394/90) 2 §:n ja siihen liittyvän valtioneuvoston päätöksen (283/91) mukaisesti ammatinvalinnanohjauksen asiakkaiden työ- ja koulutuskokeilujen sekä työkunnon ja lääketieteellisten tutkimusten aiheuttamien menojen maksamiseen, jotka on toimeenpantu erityisohjauslaitoksissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, työklinikoissa ja yrityksissä. Määrärahaa ei saa käyttää erityisohjauslaitoksille myönnettävään valtionapuun.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	33 000 000
Työvoimapalvelujen kehittämis- ja kokeiluhankkeet	1 200 000
Yhteensä	34 200 000

1993 määräraha	34 200 000
1992 menoarvio	35 234 000
1991 tilinpäätös	27 214 653

30. *Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 193 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87, 609/91, 1732/91 ja 1733/91) 21 §:n (HE) mukaisten valtionosuuksien, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet ja harkinnanvaraisten työllistämisavustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen vanhassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan momentin käyttösuunnitelman kohdasta "Harkinnanvarainen työllistämisavustus". Määrärahaa saa käyttää työllistämistuen ja muun tuen maksamiseen työllisyysasetuksen 36 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja tapauksia lukuunottamatta vain silloin, kun tukea maksetaan työvoimatoimistossa vähintään kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleen henkilön työllistymisen edistämiseksi.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus (HE)	919 000 000
Lisätuki	153 000 000
Harkinnanvarainen työllistämisavustus (enintään)	121 000 000
Yhteensä	1 193 000 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllistämisvelvoitteet (työllisyyslain 17—19 § (HE))	18 500
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	3 000
Yhteensä	21 500

1993 määräraha	1 193 000 000
1992 menoarvio	1 796 000 000
1992 II lisämääräraha	—140 000 000
1991 tilinpäätös	1 316 678 206

50. *Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 002 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) (HE) mukaiseen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien ja työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää oppilasvalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen koulutustuki	663 500 000
Ansiotuen ansio-osan valtionosuus	120 000 000
Ylläpitokorvaukset	187 000 000
Majoittumiskorvaus	27 000 000
Ennen koulutuksen alkua myönnettävät matkakorvaukset sekä opiskelijavalintaan liittyvät menot	2 900 000
Työttömyyskassojen hallintokulut	2 200 000
Yhteensä	1 002 600 000

Selvitysosa: Momentin käyttösuunnitelmaan on lisätty kohta majoittumiskorvaus. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) muuttamisesta siten, että muiden kuin Pohjoiskalotin koulutussäätiön koulutuksessa olevien majoitushankintoja ei enää suoriteta koulutushankintojen yhteydessä, vaan opiskelijoille maksetaan majoittumiskorvausta. Lisäksi ehdotetaan, ettei opiskelijoilla ole oikeutta koulutustukeen oppilaitoksen loma-ajoilta. Lomautettujen koulutustukea ehdotetaan supistettavaksi siten, että koulutustukea maksettaisiin perusosan suuruisena kolmelta ensimmäiseltä koulutusviikolta. Erityistuki ehdotetaan poistettavaksi. Ylläpitokorvauksen rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se ei enää jakaantuisi ateria- ja matkakustannusten korvauksiin, vaan korvaus olisi kaikille samansuuruinen. Ylläpitokorvauksen taso olisi 42 mk päivältä. Säädösmuutokset on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.1993 alkaen myös koulutustaan jatkavien osalta. Momentin määräraha on mitoitettu koulutuksen hankintamäärärahaa vastaavasti siten, että on mahdollista saavuttaa 5 800 000 opiskelijatyöpäivän taso. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 22 000 000 mk opiskelijoiden majoituskustannuksista aiheutuvien menojen siirtona momentilta 34.06.51.

1993 määräraha	1 002 600 000
1992 menoarvio	1 003 000 000
1992 I lisämääräraha	76 855 000
1992 II lisämääräraha	—10 000 000
1991 tilinpäätös	786 603 639

51. *Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 887 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) (HE) mukaisen koulutuksen hankkimiseen sekä koulutuksen yhteishankintaan työnantajien kanssa. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahasta saa käyttää enintään 8 250 000 mk koulutuksesta tiedottamiseen sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:ssä tarkoitetun koulutuksen loppuunsaattamisesta aiheutuviin menoihin. Vuonna 1993 saa tehdä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1993 jälkeen enintään 236 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankinta	872 750 000
Tiedotustoiminta sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja kehittämistoiminta (enintään)	8 250 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	6 500 000
Yhteensä	887 500 000

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) muuttamisesta siten, että muiden kuin Pohjoiskalotin koulutussäätiön koulutuksessa olevien opiskelijoiden majoittumiskustannuksia ei makseta enää koulutuksen hankintamäärärahasta, vaan opiskelijoille maksetaan majoittumiskorvausta opintososiaalisena etuutena. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankitaan 60 vuotuista oppilaspaikkaa vastaava määrä opiskelijatyöpäiviä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 22 000 000 mk opiskelijoiden majoituskustannuksista aiheutuvien menojen siirtona momentille 34.06.50. Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1994 menoja 219 000 000 mk ja vuonna 1995 17 000 000 mk. Määrärahalla arvioidaan hankittavan vuonna 1993 5,8 milj. oppilastyö-

päivää, johon sisältyy myös ruotsinkielinen koulutus. Ulkomaalaisten koulutukseen arvioidaan käytettävän 250 000 oppilastyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän 350 000 oppilastyöpäivää ja muun koulutuksen hankintaan 5 200 000 oppilastyöpäivää.

1993 määräraha	887 500 000
1992 menoarvio	744 205 000
1992 I lisämääräraha	45 200 000
1991 tilinpäätös	619 235 163

61. *Valtionapu työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 593 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (737/87) (HE) nojalla työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87, 609/91, 1732/91 ja 1733/91) 17—20 §:ssä (HE) tarkoitettujen työllistämiseen sekä harkinnanvaraiseen työllistämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan käyttösuunnitelman kohdasta "Harkinnanvarainen työllistäminen". Määrärahaa saa käyttää työllisyysasetuksessa tarkoitettujen vakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää työllistämistuen ja muun tuen maksamiseen työllisyysasetuksen 36 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja tapauksia lukuunottamatta vain silloin, kun tukea maksetaan työvoimatoimistossa vähintään kuusi kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleen henkilön työllistymisen edistämiseksi.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työllistämisvelvoitteet (työllisyyslain 17—20 § ja (HE))	724 000 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (enintään)	869 000 000
Yhteensä	1 593 000 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllistämisvelvoitteet (työllisyyslain 17—20 § (HE))	12 500
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	20 000
Yhteensä	32 500

1993 määräraha	1 593 000 000
1992 menoarvio	1 279 000 000
1992 I lisämääräraha	35 000 000
1992 II lisämääräraha	—52 000 000
1991 tilinpäätös	538 035 445

62. *Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 325 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntainliittojen ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisiin investointeihin lähinnä työllisyyslain (275/87) 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla. Vuonna 1993 saa myöntää uusia avustuksia enintään 300 000 000 mk, mistä momentin 32.51.49 tarkoittamille yrityksille myönnettävien avustusten osuus on enintään 37 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan ja myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon yrityksille myönnettävien valtionapuinvestointien osuuden siirto momentille 32.51.49. Siirrettävän myöntämisvaltuuden suuruus on 37 500 000 mk ja maksatusmäärärahan suuruus 10 000 000 mk.

Vuoden 1993 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1993 menoja 130 000 000 mk, vuonna 1994 135 000 000 mk ja vuonna 1995 35 000 000 mk. Vastaavan aiemmin myönnetyn valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1993 menoja 195 000 000 mk ja vuonna 1994 59 000 000 mk.

1993 määräraha	325 000 000
1992 menoarvio	280 000 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000
1991 tilinpäätös	204 143 493

64. *Muuttoturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työnhakijoiden matkakustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työnvälityslain muuttamisesta annetun lain (1645/91) (HE) ja työvoiman kotimaisen liikkuvuuden tukemisesta annetun asetuksen (1646/91) (HE) mukaisesti. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedotuksesta, Tukholman Finnjobb-tietopalvelusta sekä Pietarissa, Tallinnassa ja Petroskoissa järjestettävästä vastaavanlaisesta toiminnasta aiheutuvien kulujen maksamiseen.

1993 määräraha 9 000 000
1992 menoarvio 32 500 000
1991 tilinpäätös 25 513 957

77. *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 391 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen vaikeilla työttömyysalueilla. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisiin valtion keskeneräisiin ja uusiin investointikohteisiin ja vaikeille työttömyysalueille suuntautuvista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1993 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1993 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1994 menoja 120 000 000 mk ja vuonna 1995 60 000 000 mk.

1993 määräraha 391 000 000
1992 menoarvio 350 000 000
1992 I lisämääräraha 80 000 000
1991 tilinpäätös 480 000 000

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä piiri- ja paikallishallinnon kehittämisyksikkönä. Talousarvion valmisteluun liittyen työministeriö on asettanut alustavasti toiminnallisiksi tavoitteiksi vuodelle 1993 sen, että maksullisen toiminnan osuutta lisätään siten, että sen osuus on 5 % oppilaspäivistä.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja asetuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Poikkeuslupia koskevat valitukset ja alistukset käsitellään kiireellisinä. Periaatteellisluonteisten lausuntojen ja ratkaisujen käsittelyaika on 1½—11 kuukautta.

Työneuvoston tarkoituksenmukaisuus selvitetään vuoden 1994 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen.

21. *Työvoimaopiston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 118 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitusperusteena on käytetty 8 000 oppilaspäivää. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä nettobudjetoidut maksullisen palvelutoiminnan tulot 175 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.34.99.

1993 määräraha 3 118 000
1992 menoarvio 3 000 000
1991 tilinpäätös 2 840 000

22. *Työneuvoston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 960 000 mk.

1993 määräraha 960 000
1992 menoarvio 1 000 000
1991 tilinpäätös 1 000 000

23. *Siviilipalvelus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/91) nojalla aiheutuvien menojen, myös työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten päiväraha- ja ylläpitokustannusten maksamiseen.

1993 määräraha 12 450 000
1992 menoarvio 10 750 000
1991 tilinpäätös 11 017 451

50. *Palkkaturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyvien konkurssikustannusten ja oikeudenkäyntikulujen matkakuluineen maksamiseen sekä enintään 2 500 000 mk työ-

voimaviranomaisten maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.34.70.

1993 määräraha 600 000 000
1992 menoarvio 220 000 000
1991 tilinpäätös 376 315 077

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/72) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomalain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaan liikenteessä työskentelevien radiopuhelinmaksuista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	2 565 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 988 000
Laivaradiopuhelinmaksut (enintään)	447 000
Yhteensä	5 000 000

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös 3 497 624

67. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 045 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1993 määräraha 5 045 000
1992 menoarvio 5 860 000
1991 tilinpäätös 4 215 838

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1992 menoarvio 1 500 000

Pääluokan 34 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Työministeriö (610)	128 315	130 399	113 746	— 16 653	— 13
03.	Työsuojeluhallinto (400)	149 585	154 058	139 258	— 14 800	— 10
06.	Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	5 670 536	7 287 803	7 304 805	+ 17 002	+ 0
99.	Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	398 886	247 110	626 573	+379 463	+154
	Yhteensä	6 347 322	7 819 370	8 184 382	+365 012	+ 5

Pääluokka 35
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1993 olla enintään 2 271 henkilötyövuotta, joista vesi- ja ympäristöhallinnon projektiluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön kokonaismäärä saa olla enintään 165 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilömäärää on vähennetty 30 henkilötyövuodella valtioneuvoston tekemän henkilöstön supistamista koskevan periaatepäätöksen toteuttamiseksi ja vesi- ja ympäristöhallinnon rakentamisorganisaation kehittämiseksi.

01. Ympäristöministeriö

Selvitysosa: Ympäristöministeriön vuoden 1993 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tulosjohtamisen suunnitteluvaiheessa keskitytään ministeriön strategian, johtamisjärjestelmien ja organisaation kehittämiseen. Ministeriön tulosjohtamisvalmiuksia ja hallinnonalan tulosohjausvalmiutta vahvistetaan ja tehostetaan organisaatiotasojen välistä vuorovaikutusta. Tulosjohtamista tuetaan kouluttamalla johtoa ja henkilöstöä. Toiminnan tuloksellisuuden seuranta- ja arviointijärjestelmän kehittäminen aloitetaan vuoden 1993 aikana. Laaditaan kansainvälisen ympäristöyhteistyön strategia.

Yleisen ympäristöpolitiikan tulosalueella tavoitteena on ympäristöpolitiikan ja kestävän kehityksen tavoitteiden yhdentäminen kaikkien hallinnonalojen toimintaan sekä ympäristövaikutusten arvioinnin sisällyttäminen eri hallinnonalojen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö saatetaan voimaan. Taloudellisia ohjausjärjestelmiä kehitetään.

Ympäristön pilaantumisen estämisen tulosalueella saatetaan voimaan uusi jätelainsäädäntö. Edistetään tuotannollisen toiminnan ja liikenteen päästöjen vähentämistä, happamuutta aiheuttavan typpilaskeuman kasvun pysäyttämistä, kasvihuonekaasujen päästöjen kasvun rajoittamista sekä otsonikerrosta tuhoavien aineiden käytön lopettamista. Suomeen lähialueilta tulevan ympäristökuormituksen vähentäminen sekä lähialueiden paikallisten valmiuksien parantaminen ympäristöongelmien ratkaisemisessa ovat edelleen keskeisiä tavoitteita.

Yhdyskunnat ja alueiden käyttö sekä luonnonsuojelu -tulosalueella tavoitteena on saada aikaan yhdyskuntataloudellisesti ja sosiaalisesti toimivat sekä ympäristöä säästävät ja terveelliset yhdyskunnat. Vuonna 1993 määritellään valtakunnallisen ja seudullisen yhdyskuntarakenteen ja valtakunnallisten maankäyttöintressien suuntaviivat. Maankäytön suunnittelujärjestelmää kehitetään. Yleiskaavoituksen käyttöä keskeisenä maankäytön ohjausmuotona tehostetaan erityisesti informaatio-ohjauksen keinoin. Luonnon ja kulttuuriympäristön suojelemiseksi ja hoitamiseksi jatketaan valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamista, edistetään uhanalaisten eliölajien suojelua sekä järjestetään arvokkaiden maisemaalueiden hoito.

Rakennetun ympäristön ja rakentamisen tulostavoitteena on luoda rakentamispolitiikan seuranta- ja informaatiojärjestelmä, tarkistaa rakentamista koskevia säännöksiä ekologisen ra-

kentamisen ja ympäristönsuojelun edistämiseksi ja luoda eurooppalaisittain harmonisoitu rakentamismääräyskokoelma, johon sisällytetään myös asuntorakentamista koskevat määräykset. Toimintamalleja ja teknisiä ratkaisuja kehitetään rakennuskannan ja lähiöiden ylläpidolle ja korjaamiselle. Rakennussuojeluasioiden käsittely siirretään valtioneuvostolta ympäristöministeriölle ja rakennussuojeluavustusten käsittely ministeriöltä lääninhallituksiin.

Asumisen edistämisen tavoitteena on vakaa ja kohtuuhintainen asuntotarjonta. Alueelliset asuntomarkkinaerot otetaan aikaisempaa voimakkaammin huomioon valtion asuntolainoituksen kohdentamisessa. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten ja lapsiperheiden asumiseen, vuokra-asuntojen tarjonnan lisäämiseen sekä olemassa olevan asuntokannan käytön tehostamiseen. Edistetään pitkäaikaisten joukkovelkakirjamarkkinoiden luomista vapaarahoitteiseen asuntotuotantoon. Asuntotuotantolainsäädäntöä selkiytetään ja asuntohallintoa uudistetaan.

21. (35.01.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 64 822 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentilta 35.30.21 sekä vähennyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 24.99.02.

1993 määräraha	64 822 000
1992 menoarvio	68 959 000
1991 tilinpäätös	69 914 219

11. Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti ympäristönsuojelussa pyritään ennalta ehkäiseviin toimintatapoihin, joilla voidaan edistää myös kansantaloudellisesti asianmukaisia ratkaisuja. Aiheuttamisperiaatetta sovelletaan mahdollisimman laajasti.

Ympäristönsuojelun yhdentämistä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan edistetään kehittämällä ympäristövaikutusten arviointia valtionhallinnon suunnittelussa ja päätöksenteon valmistelussa. Hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia tehostetaan säätämällä laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.

Ympäristöministeriön määrärahoilla tuetaan muun muassa ilmakehän muutosten ja luonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelmia. Tutkimusyhteistyötä EY:n kanssa laajennetaan ja osallistutaan EY:n ympäristökeskuksen toimintaan.

Ympäristölupien käsittelyä ja valvontaa tehostetaan viranomaisten valmiuksia parantamalla ja yhteistyötä lisäämällä. Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontajärjestelmiä koskevan lainsäädännön yhtenäistämistä jatketaan.

Jätehuollossa saatetaan voimaan uusi jätelainsäädäntö, joka vastaa mahdollisimman hyvin kansainvälisiä periaatteita ja suosituksia, sekä valmistellaan vuoteen 2010 ulottuva Suomen jätehuollon suunnitelma.

Kemikaalilainsäädäntöä kehitetään vastaamaan Euroopan yhteisöjen direktiivejä ja valmistellaan valtioneuvoston päätökset ympäristölle haitallisten kemikaalien käytön rajoittamiseksi.

Ilmansuojelussa rikkipäästöjen vähentämiseksi laaditun ohjelman toimeenpanoa jatketaan. Toimia liikennepäästöjen sekä muiden typenoksidipäästöjen ja yläilmakehän otsonikerrokseen vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi jatketaan. Kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamisesta laaditaan ohjelma.

26. *Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 975 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristönsuojelua koskevasta tutkimuksesta, suunnittelusta ja valvonnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 000 000 mk siirtona momentille 35.25.21 vesi- ja ympäristöhallinnon tutkimushankkeiden rahoitukseen.

1993 määräraha..... 24 975 000
1992 menoarvio..... 30 000 000
1991 tilinpäätös..... 31 800 000

42. *Ilmansuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 827/84) mukaisten teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Vuonna 1982 suhdannepoliittisin perustein myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitys on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 19 700 000 mk vuonna 1994, 20 600 000 mk vuonna 1995, 16 400 000 mk vuonna 1996, 10 100 000 mk vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 8 000 000 mk.

1993 määräraha..... 15 500 000
1992 menoarvio..... 11 000 000
1991 tilinpäätös..... 9 765 143

61. *Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Tunturialueita koskevat avustukset, joista vähintään puolet on tarkoitettu Pidä Lappi Siistinä ry:lle, myöntää Lapin lääninhallitus.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saariston ympäristönhoitoavustukset ..	700 000
Pidä Saaristo Siistinä ry	1 450 000
Tunturialueiden jätehuollon tukeminen.	750 000
Yhteensä	2 900 000

Selvitysosa: Valtioneuvoston päätöksen (366/89) mukaisesti saariston ympäristönhoitoavustuksina voidaan myöntää 14 kunnan koko alueella ja osiin 25 kunnan alueesta.

1993 määräraha 2 900 000
1992 menoarvio 2 900 000
1991 tilinpäätös..... 3 854 000

62. *Ympäristönsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämin perustein avustusten maksamiseen ympäristönsuojelua edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk avustuksen maksamiseen metalliromun hyödyntämistä varten.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin voidaan myöntää avustusta enintään 50 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Erityisestä syystä voi muulle yhteisölle kuin yritykselle myönnettävä kehittämis- ja kokeiluavustus olla tätä suurempi.

Jätehuollon kehittämis- ja kokeiluavustusta myönnetään jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä, jätteiden hyödyntämistä ja jätehuoltoa edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin.

Ilmansuojelun kokeilu- ja kehittämisavustusta myönnetään yrityksille päästöjä vähentävien prosessien ja erotinten kehittämiseen ja kokeiluun.

1993 määräraha..... 20 000 000
1992 menoarvio..... 30 000 000
1992 I lisämääräraha 8 000 000
1991 tilinpäätös..... 15 000 000

63. *Jätehuollon investointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79 ja 944/82) mukaisiin jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä

ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 7 000 000 mk vuonna 1994, 6 000 000 mk vuonna 1995, 4 000 000 mk vuonna 1996, 2 000 000 mk vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 2 000 000 mk.

1993 määräraha	7 000 000
1992 menoarvio	8 000 000
1991 tilinpäätös	7 800 000

64. *Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/86, muut. 1364/91) 7 §:n nojalla öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on yhtä suuri kuin öljyjätemaksusta annetun lain mukaisten maksujen kertymä momentille 11.19.08. Määrärahaa käytetään valtioneuvoston määräämin perustein.

1993 määräraha	25 000 000
1992 menoarvio	25 000 000
1991 tilinpäätös	25 000 000

13. Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Kahden- ja monenkeskisessä yhteistyössä edistetään Suomen tuella Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojelua. Tukea myönnetään etenkin konkreettisiin hankkeisiin Suomen lähialueille.

Ympäristöongelmien selvittämistä ja hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia parannetaan, jotta taloudellista tukea voidaan suunnata parhaalla mahdollisella tavalla. Kahdenkeskisiä toimintaohjelmia pyritään laatimaan Suomen läheisyydessä olevien Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden kanssa alueen ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

Lisääntyvä yhteistyö ja taloudellinen tuki edellyttävät, että kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan ohjaamiseen ja yhteensovittamiseen sekä Suomessa että kansainvälisesti.

40. *Itä- ja Keski-Euroopan maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa ympäristöministeriön määräämin perustein käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten, Itä- ja Keski-Euroopan valtioissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1993 hyväksyä enintään 100 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen ei korkohyvitystä makseta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998- mmk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	2,0	2,0	2,0	1,5	3,5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0	1,0	1,0	0,5	1,5
Yhteensä	3,0	3,0	3,0	2,0	5,0

1993 määräraha 500 000
1992 menoarvio 3 000 000
1992 II lisämääräraha ..... —3 000 000
1991 tilinpäätös ..... —

66. *Avustukset ympäristöinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopan maissa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 52 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden ympäristöhankkeissa, jotka perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin ja ovat tärkeitä myös Suomen oman ympäristön suojelun kannalta ja joissa sovelletaan pääasiassa suomalaista ympäristöteknologiaa, sekä kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvissa yhdyskuntarakenteen kehittämisprojekteissa. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Yhteistyön tavoitteena on parantaa varsinkin ilmansuojelua ja Itämeren suojelua sekä Itämeren alueen valtioiden ongelmajätehuoltoa.

1993 määräraha 52 500 000
1992 menoarvio 70 000 000
1991 tilinpäätös 50 000 000

67. *Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden kanssa sopiman ympäristöyhteistyön edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää lainsäädännön ja hallinnon kehittämisestä, hankkeiden valmistelusta ja arvioinnista, koulutuksesta sekä ympäristöteknologian kehittämisestä ja kokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahalla rahoitetaan selvityksiä, joiden tarkoitus on selvittää ympäristöyhteistyön kannalta tärkeimmät alueet, toimialat ja laitokset. Lisäksi rahoitetaan hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja jatkovalmistelua, hankeesitysten arviointia sekä suomalaisten ja lähialueiden organisaatioiden välistä yhteistyötä. Määrärahaan sisältyy tuki kansainvälisille rahoituslaitoksille Itämeren suojeluohjelmaan kuuluvien, luototettaviksi suunniteltujen hankkeiden valmisteluun.

Tiedonvaihtoa ja koulutusyhteistyötä tehostetaan muun muassa tukemalla työharjoittelua ympäristöalalla sekä Itä- ja Keski-Euroopan ympäristöasiantuntijoiden kouluttamista. Lisäksi tuetaan ympäristötietojärjestelmien kehittämistä.

1993 määräraha 15 000 000
1992 menoarvio 15 000 000
1992 II lisämääräraha 600 000
1991 tilinpäätös 13 000 000

15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Selvitysosa: Luonnonsuojelun tärkein tavoite on säilyttää luonnon monimuotoisuus ja kauneus sekä edistää luonnon virkistyskäyttöä. Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanossa keskitytään rantojensuojeluohjelmaan. Luonnonsuojelua varten hankitaan alueita myös vaihtamalla valtion alueita yksityisiin. Ohjelmiin kuuluvista alueista rauhoitetaan huomattava osuus yksityismaiden luonnonsuojelualueina maksamalla omistajalle luonnonsuojelulain mukainen korvaus. Rantojensuojeluohjelman toteuttamiseen liittyviin momentteihin sisällytetään valtuusmenettely.

Luonnonsuojelualueiden hoitoa kehitetään muun muassa parantamalla yleisön opastusta. Uhanalaisten lajien suojelusuunnitelmien toteuttaminen aloitetaan. Kuntien yhteisten virkistysalueiden hankinnan tukemista jatketaan.

21. (35.15.21 ja 36) *Luonnonsuojelun yleismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintä- ja hoitomenojen, uhanalaisten eliölajien suojelun ja elinympäristön hoitomenojen sekä maisema-alueiden ja luonnonsuojelun suunnittelumenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maaaineslain soveltamisen edellyttämään suunnitteluun sekä ennen lain voimaantuloa syntyneiden hoitamattomien ottopaikkojen lunastamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös valtiolle

luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden kiinteistönhoitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yksityismaiden luonnonsuojelualueita on noin 840. Niiden pinta-ala on noin 580 km^2. Kolmanneksella näistä alueista tarvitaan hoitotoimia niiden luonnonpiirteiden säilyttämiseksi. Suomessa on uhanalaisia lajeja lähes 1 700.

1993 määräraha 4 200 000
1992 menoarvio 4 200 000
1991 tilinpäätös..... 4 100 000

22. *Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 830 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen tilapäisluonteisiin suunnittelu-, hoito-, opastus- ja valvontatehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään noin 260 luonnonsuojelualueen hoitoon ja kunnossapitoon. Näiden luonnonsuojelualueiden yhteispinta-ala on noin 12 600 km^2.

1993 määräraha..... 12 830 000
1992 menoarvio..... 15 330 000
1991 tilinpäätös..... 12 745 699

30. *Korvaukset metsäverotulojen menetyksistä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen kunnille luonnonsuojelulain (71/23) 5 a §:n mukaisesti luonnonsuojelualueiden metsäverotulojen menetyksistä.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 4 347 730

32. *Avustukset virkistysalueiden hankintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön vahvistamin perustein avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

Selvitysosa: Avustukset on tarkoitus myöntää virkistysalueiden hankintaan lähinnä vahvistetuissa seutukaavoissa esitetyiltä alueilta.

1993 määräraha 5 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 5 000 000

61. *Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain (71/23, muut. 594/81) mukaisesti korvausten maksamiseen yksityismaiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjujensuojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1993 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 15 000 000 mk ja vuonna 1995 enintään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään korvausten maksamiseen perustettaessa luonnonsuojelualueita yksityismaille. Erityisesti rantojen- ja lehtojensuojeluohjelmaa on tarkoituksenmukaista toteuttaa perustamalla yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

1993 määräraha..... 19 200 000
1992 menoarvio..... 26 200 000
1991 tilinpäätös..... 10 000 000

74. *Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Saaristomeren kansallispuiston Kasnäsin opastuskeskus		5 200		3 350 000	1 850 000
	— uudisrakennus	344	4 100	11 919		
	— peruskorjaus	473	1 100	2 326		
2.	Pienet hankkeet ja suunnittelu					1 300 000
					Yhteensä	3 150 000

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää Kasnäsin opastuskeskuksen rakentamisen loppuunsaattamiseen ja pieniin hankkeisiin. Kasnäsin opastuskeskuksen kustannusarviota on tarkistettu saatujen urakkatarjousten perusteella.

1993 määräraha 3 150 000
1992 menoarvio 10 150 000
1991 tilinpäätös 6 400 000

87. *Luonnonsuojelualueiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 92 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Luonnonsuojelua varten käytetään valtion alueita mahdollisimman laajasti maa-alueiden vaihtamiseen.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1993 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1994 enintään 75 000 000 mk ja vuonna 1995 enintään 75 000 000 mk ja vuonna 1996 enintään 75 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia. Vuoden 1991 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 103 000 ha.

1993 määräraha 92 000 000
1992 menoarvio 120 000 000
1992 I lisämääräraha ..... —2 000 000
1991 tilinpäätös 109 500 000

88. *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Järviluonnon keskusta varten perustettavan kiinteistöyhtiön osakkeiden hankkimiseen valtiolle.

Selvitysosa: Järviluonnon keskuksen hanke on nimetty yhdeksi ympäristöministeriön hallinnonalan Suomen itsenäisyyden juhlavuoden 1992 kohteeksi.

1993 määräraha 3 700 000
1992 I lisämääräraha..... 2 000 000

25. Vesi- ja ympäristöhallinto

Selvitysosa: Talousarvioesitys on laadittu tulosbudjetoinnin periaatteiden mukaisesti.

Vesi- ja ympäristöhallinnon tulosalueet ovat ympäristön suojelu ja hoito, ympäristön tutkimus ja seuranta, ympäristövahinkojen torjunta, vesivarojen käyttö ja hoito sekä keskusvirastossa ympäristötietopalvelu. Lisäksi ovat tulosalueisiin verrattavia tehtäväryhmiä tekniset palvelut ja erillistehtävät sekä yleishallinto. Pääosa vesivarojen käytön ja hoidon tulosalueesta sekä eräät erillistehtävät kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin. Lukuun 30.85 on budjetoitu vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien erillismenot.

Vesi- ja ympäristöhallinnon toiminnan painopisteet ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävissä ovat ympäristön suojelu ja siihen liittyvä tutkimus- ja seurantatoiminta sekä ym-

päristötietopalvelu. Toimintaa suunnataan myös Suomen lähialueiden ympäristöongelmien ratkaisemiseen Venäjällä ja Baltian maissa sekä Euroopan yhdentymiskehityksen ja ympäristön suojelun kansainvälisten velvoitteiden edellyttämiin toimiin. Tärkeimmät tavoitteet lähivuosille ovat seuraavat:

— Vesistöjen, rannikkovesien ja Itämeren sekä pohjavesien tilaa ja käyttökelpoisuutta parannetaan.

— Kemikaalien, jätteiden ja öljyn aiheuttamia ympäristöhaittoja vähennetään ja ympäristöriskien hallintaa parannetaan.

— Jätteiden määrää vähennetään, hyötykäyttöä lisätään ja jätteiden käsittelyä keskitetään.

— Suomen ja maamme lähialueiden ekologisten olojen ja kestävän kehityksen edellytysten kokonaisarviointiin luodaan valmiudet.

— Luonnonsuojelun, terrestrisen ekologian ja biologian tutkimusta, ekotoksikologian ja haitallisten aineiden tutkimusta sekä jätteidentutkimusta kehitetään.

— Ympäristövaikutusten arviointia kehitetään keinona yhdentää ympäristöpolitiikka muuhun yhteiskuntapolitiikkaan.

Ympäristöministeriö on talousarvion valmisteluun liittyen asettanut seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1993:

Ympäristönsuojelu ja -hoito

— Vesistöjen kuormitusta vähennetään valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen sekä kansainvälisten sopimusten ja suositusten mukaisesti.

— Ympäristönsuojeluohjelman 2010 edellyttämät perusselvitykset laaditaan ympäristöministeriön ohjauksessa.

— Kemikaalilain hyväksymis- ja ilmoitusmenettelyissä puretaan ruuhkia ja valmistellaan eräiden haitallisimpien kemikaalien kieltoja ja rajoituksia.

— Jätehuollon tiedotus- ja valistusprojekti toteutetaan. Saastuneita maa-alueita koskeva projekti saatetaan loppuun.

— Pohjavesien kartoituksen ja luokituksen maastoselvitykset sekä luonnonsuojelun ja kalatalouden kannalta arvokkaiden pienvesien inventoinnin maastoselvitykset saadaan päätökseen.

— Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja menetelmien soveltamista edistetään ympäristövaikutuksiltaan merkityksellisien hankkeiden ja suunnitelmien yhteydessä.

— Aluehallinnossa vakiinnutetaan ympäristölupamenettelylain edellyttämät valvontatehtävät.

Ympäristöntutkimus ja -seuranta

— Ilmakehän muutosten ympäristövaikutusten ja happamoitumiskehityksen alueellista arviointia tarkennetaan.

— Metsätalouden aiheuttamaa vesistöjen kuormitusta ja vaikutuksia sekä jätevesien typen poiston tarvetta selvitetään. Vesistöjen velvoitetarkkailua ja viranomaisten hoitamaa vesistöseurantaa yhdennetään.

— Yhdyskuntajätteen vähentämisen, käsittelyn ja hyödyntämisen kokonaisarviointiin liittyvät tutkimukset aloitetaan. Jätteiden ympäristövaikutusten tutkimuksia lisätään.

— Kemikaalien ympäristövaikutusten arviointimenetelmiä kehitetään ottamalla erityisesti huomioon maamme pohjoiset olosuhteet. Lisäksi tehostetaan haitallisten aineiden seurantaa erityisesti maaympäristössä.

— Luonnonsuojelututkimuksessa aloitetaan koko maata koskeva ekologinen yhteistutkimusohjelma luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja luonnon kestävän käytön perustaksi.

— Aluelaboratorioiden toimintaedellytyksiä parannetaan Helsingin, Keski-Suomen ja Oulun vesi- ja ympäristöpiireissä sekä jäteanalytiikkaan erikoistuvassa Tampereen vesi- ja ympäristöpiirin laboratoriossa. Laboratoriotoiminnan taloudellisuutta parannetaan.

Muut tulosalueet

— Ympäristötietopalvelua parannetaan ja tietojärjestelmien käyttöä sekä julkaisutoimintaa lisätään 15 %.

— Suomen lähialueiden ympäristönsuojeluhankkeiden arviointia ja seurantaa lisätään. Kehitysyhteistyöhankkeiden valmisteluun ja arviointiin osallistutaan.

— Aluksista tapahtuvien tahallisten öljypäästöjen valvontaa parannetaan hankitulla lentovalvontalaitteistolla.

— Rakentamistoiminnan taloudellisuutta pa-

rannetaan keskimäärin 1,5 % ja lisätään ulkopuolisten rakennuspalvelujen käyttöä.

— Tehtävien ja toimivallan hajauttaminen keskusvirastosta piirihallintoon saatetaan päätökseen.

— Yleishallintotehtäviä hoitavan henkilöstön määrän vähentämistä nopeutetaan.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 335 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk siirtona momentilta 35.11.26 ja vähennyksenä 2 500 000 mk öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntatoimiin käytettävien erillismäärärahojen siirtona momentille 35.25.27.

Määrärahan mitoituksessa on myös otettu huomioon vähennyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 28.60.21.

Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavaan tutkimukseen arvioidaan käytettävän 2 550 000 mk. Se vastaa momentille 12.35.25 kertyviksi arvioituja vesilain 10 luvun 27 §:n mukaisia vesiensuojelumaksuja ja aikaisemmilta vuosilta käyttämättä jääneitä maksuja.

1993 määräraha	335 600 000
1992 menoarvio	358 743 000
1991 tilinpäätös	360 319 627

27. *Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vahingoista vastuullisilta tai muilta tahoilta valtiolle haettavat korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 500 000 mk siirtona momentilta 35.25.21.

1993 määräraha	4 000 000
1992 menoarvio	1 300 000
1991 tilinpäätös	786 815

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa myös käyttää valvontaviranomaisen teetettäväksi vesilain 21 luvun 4 §:n perusteella tulevien töiden menojen sekä maksullisten palvelujen aiheuttamien palkkausmenojen maksamiseen enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Ympäristövaikutusten arviointia, tutkimuksia ja selvityksiä, ympäristötietokeskuksen palvelutoimintaa sekä vesialan kehitysyhteistyötehtäviä on tarkoitus suorittaa myös maksullisena palveluna. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.35.25.

1993 määräraha	1 200 000
1992 menoarvio	1 021 000
1991 tilinpäätös	494 865

30. *Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1993 hyväksyä enintään 50 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	1,1	1,6	1,5	5,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	8,0	7,0	6,5	12,5
Yhteensä	9,1	8,6	8,0	17,5

1993 määräraha	7 000 000
1992 menoarvio	7 000 000
1991 tilinpäätös	5 974 165

31. *Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesihuoltotoimenpiteiden

avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti vesiensuojelun tavoiteohjelmassa vuoteen 1995 esitettyjen tavoitteiden saavuttamista edistäviin investointeihin.

1993 määräraha..... 8 000 000
1992 menoarvio..... 11 500 000
1991 tilinpäätös..... 11 500 000

40. *Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 4 000 000 mk vuonna 1994, 3 200 000 mk vuonna 1995, 2 500 000 mk vuonna 1996, 1 000 000 mk vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 3 200 000 mk.

1993 määräraha 4 000 000
1992 menoarvio 5 000 000
1991 tilinpäätös..... 3 925 551

44. *Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/87) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen sekä Kyrönjoen keski- ja alaosan erityissuojelusta aiheutuneiden menetysten korvaamiseen.

1993 määräraha..... 5 000 000
1992 menoarvio..... 10 000 000
1991 tilinpäätös..... 20 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Porin öljyntorjuntakalustovaraston rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen hyötypinta-ala on 430 m^2 ja kustannusarvio 1 375 000 mk eli 3 198 mk/m^2.

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 375 000 mk.

1993 määräraha 1 000 000
1992 menoarvio 8 200 000
1991 tilinpäätös.....10 250 000

77. *Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakentamisen ohella hankkeiden suunnittelu- ja selvitysmenojen, matkamenojen, työaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atklaitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Työkohde	Aloitus-vuosi	Työn kokonaiskustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetään mk
1.	Keskeneräiset hankkeet yhteensä.....		92 100	30 200	11 600 000
2.	Alkavat hankkeet				
	— Vesihuoltotyö, Viialan ja Toijalan siirtoviemäri ja syöttövesijohto, Viiala ja Toijala.....	1993	23 200	2 500	400 000
	— Vesihuoltotyö, Narvan siirtoviemäri ja syöttövesijohto, Vesilahti	1993	4 800	2 100	300 000
	— Vesihuoltotyö, Kaipiaisten siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Anjalankoski, Valkeala.....	1993	9 400	4 000	300 000
	— Rautalammin reitin veneilyreitit ja rantautumispaikat, Rautalampi ym.....	1993	16 000	2 000	300 000
	— Vähäjärven kunnostus, Alavus	1993	4 250	1 550	300 000

— Putaanvirran kunnostus, Pihtipudas	1993	2 000	1 000	300 000
— Vesihuoltotyö, Jepua-Uusikaarlepyy-Pietarsaaren siirtoviemäri, Uusikaarlepyy	1993	18 100	3 000	300 000
— Vesihuoltotyö, Revonlahden siirtoviemäri, Ruukki	1993	3 700	1 900	300 000
— Jäälinjärven kunnostus, Kiiminki	1993	3 900	1 950	300 000
Alkavat hankkeet yhteensä		85 350	20 000	2 800 000
3. Muut vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt				8 800 000
YHTEENSÄ		177 450	50 200	23 200 000

Selvitysosa: Momentin päätösosassa on nimettyinä esitetty alkavat valtion osuudeltaan yli 1 000 000 markan hankkeet. Määrärahalla jatkettaviin yhdeksään keskeneräiseen hankkeeseen osoitetaan 11 600 000 mk ja uusiin töihin 2 800 000 mk. Näistä vesihuoltotöiden osuus on 10 750 000 mk.

1993 määräraha 23 200 000
1992 menoarvio 25 200 000
1991 tilinpäätös 25 200 000

88. *Osakkeiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hyötyalaltaan noin 400 m^2:n suuruisten laboratoriotilojen osakkeiden hankkimiseen Kuopion vesi- ja ympäristöpiirille.

Selvitysosa: Laboratoriotilat ovat osa Kuopion Bioteknia-hanketta. Osakkeiden lunastushinta on yhteensä 6,8 milj. mk. Lunastushinta maksetaan vuosina 1993—1994.

1993 määräraha 1 000 000

30. Yhdyskunnat ja alueiden käyttö

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Yhdyskuntien ja alueiden käytön kehittämisen tavoitteena on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä yhdyskuntarakenne ja ympäristö. Yhdyskuntien toimintojen järkevällä sijoittamisella voidaan vähentää tarpeetonta liikennettä ja kunnallistekniikan investointeja, mikä säästää energiaa ja luonnonvaroja sekä vähentää ympäristöhaittoja ja lisää yhdyskuntien toimivuutta. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtion ja kuntien yhteistyötä seutusuunnittelussa, yleiskaavoituksessa ja maapolitiikassa. Ympäristövaikutusten arviointi kytketään kaavoitukseen. Tutkimuksella arvioidaan tapahtunutta kehitystä, selvitetään todennäköisiä kehityssuuntia sekä laaditaan ekologisen yhdyskuntarakenteen malleja ja tuotetaan kansalaisten käyttöön opastusaineistoa.

Kansainvälisessä yhteistoiminnassa pyritään erityisesti Suomen lähialueen yhdyskuntarakenteen kestävää kehitystä tukevien yhteisprojektien käynnistämiseen.

21. (35.30.21, osa ja 23) *Yhdyskuntien ja alueiden käytön tutkimus ja kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien ja alueiden käytön tutkimus-, kehittämis-, kokeilu- ja seurantatoiminnasta sekä kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä ja eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää kiinteistötietojärjestelmän suunnitelmaosan kehittämisen edellyttämien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriöön.

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 35.01.21.

Kiinteistötietojärjestelmän suunnitelmaosa on

osa valtakunnallista kiinteistötietojärjestelmää, jonka toteuttamisesta valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen 24.5.1990.

1993 määräraha 6 100 000
1992 menoarvio 5 917 000
1991 tilinpäätös..... 5 950 000

31. *Valtionosuus rakennuskaavoitukseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain 115 §:n 1 momentin (998/83) mukaisten rakennuskaava-alueen mittaamisesta ja kartoittamisesta suoritettavien aikaisempien vuosien valtionosuuksien sekä suoritettujen valtionosuuspäätösten oikaisujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että rakennuskaava-alueen mittaus- ja kartoituskustannusten rakennuslain 115 §:n (998/83) nojalla suoritettavat valtionosuudet sisältyvät kuntien yleisiä rahoitusavustuksia koskevaan lainsäädäntöön (1273/88). Lain siirtymäsäännöksen nojalla vuoden 1989 loppuun mennessä hyväksytyt pohjakartoituskustannukset ovat valtionosuuteen oikeuttavia kustannuksia. Määrärahaa tarvitaan myös aikaisempien valtionosuuspäätösten mahdollisiin oikaisuihin.

1993 määräraha..... 2 000 000
1992 menoarvio..... 10 500 000
1991 tilinpäätös..... 7 998 789

37. (35.30.32 ja 37) *Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen luonnonsuojelun, maisemanhoidon tai virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen seitsemän aluearkkitehdin palkka- ja matkamenoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää suunnitteluun lähinnä rantojen käytön ohjaamiseksi ja valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteuttamisen edistämiseksi.

1993 määräraha 4 800 000
1992 menoarvio 4 950 000
1991 tilinpäätös..... 4 163 758

(62.) *Koerakentaminen ja kokeilutoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.32.21 laskelmissa.

32. Rakennettu ympäristö ja rakentaminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Tehtävät muodostavat yhdyskuntien ja alueiden käytön tulosalueeseen yhdistettyinä kiinteän kokonaisuuden.

Rakennettu ympäristö on noin kaksi kolmasosaa koko maan kansallisvarallisuudesta. Rakennetun ympäristön ylläpito sekä rakennussuojelu toteuttavat kestävän kehityksen periaatteita ja ovat merkittäviä kansantaloudellisesti, kunnallistaloudellisesti sekä käyttäjien kannalta.

Rakennustoiminnan yleisistä edellytyksistä huolehditaan kehittämällä lainsäädäntöä ja rakentamisen ohjausta sekä seuraamalla näiden vaikutuksia. Rakentamismääräysten koordinointi ja yhteensovittaminen Euroopassa tapahtuvaan kehitykseen sitovat lähivuosina merkittävästi resursseja.

Rakennetun ympäristön laadulliseen kehittämiseen ja ylläpitoon sekä korjausrakentamiseen kiinnitetään enenevää huomiota tutkimus- ja kehittämis- ja tukitoiminnassa sekä säännös- ja informaatio-ohjauksessa.

Valmistellaan valtakunnallisia ja alueellisia rakennusperinnön hoito-ohjelmia. Rakennussuojelu painottuu aluetasolle, jonka edellytyksiä asioiden käsittelyssä parannetaan. Rakennus-

suojelukohteita avustetaan ja tiedonhallintaa parannetaan. Avustushakemusten käsittely siirretään lääninhallituksille.

21. (35.30.21, osa, 30.62 ja 32.21) *Rakentamisen ja rakennetun ympäristön kehittäminen ja tutkimus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakentamisen ja rakennetun ympäristön kehittämis-, tutkimus-, kokeilu- ja seurantatoiminnasta sekä kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä ja eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valvonnan ja ohjauksen julkaisutoimintaan.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan lyhytaikaisessa työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriöön.

1993 määräraha	11 400 000
1992 menoarvio	12 750 000
1991 tilinpäätös	10 150 000

34. *Avustukset kunnille rakennussuojelukustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntainliitoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojeluun, säilyttämiseen ja niiden hankkimiseen. Avustusta myönnetään suojelun turvaamiseksi ensisijaisesti niissä tapauksissa, jolloin suojelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntainliiton taloudellisen asemaan nähden kohtuuttomaksi tai suojelua ei muutoin voida turvata. Avustusta voidaan myöntää kohteiden ja niiden välittömän ympäristön korjauksiin ja kunnostustöihin sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Pohjan kunnalle Fiskarsin ja Billnäsin ruukinalueiden kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten ja niiden välittömän ympäristön välttämättömiin korjauksiin sekä selvityksiin ja suunnitelmiin. Avustusta saa myöntää enintään 60 % rakennusten korjauskustannuksista. Kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten korjauksiin avustus voidaan myöntää täysimääräisenä, jos kohteelle ei voida osoittaa käyttöä.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	7 200 000
1992 menoarvio	10 000 000
1991 tilinpäätös	7 800 000

61. *Muut avustukset rakennussuojeluun* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle tai rakennussuojelua edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, parantamiseen ja säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennussuojeluun liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää rakennussuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1993 määräraha	5 900 000
1992 menoarvio	4 100 000
1991 tilinpäätös	4 550 000

40. Asuntohallitus

Selvitysosa: Asuntohallitus lakkautetaan vuonna 1993. Sen toimintoja siirretään ympäristöministeriöön, kuntiin sekä valtion asuntolainoituksen hoitamista varten perustettavaan valtion asuntorahoitusta hoitavaan yksikköön.

Asuntohallituksen toiminta jakautuu neljään tulosalueeseen: aravatuotanto, asuinkiinteistöjen hoito ja korjausrakentaminen, asukaspalvelut sekä esikunta- ja sisäiset palvelut. Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut asuntohallitukselle vuodeksi 1993 seuraavat tulostavoitteet:

Aravarakentaminen kohdennetaan alueellisesti ottamalla huomioon asuntopoliittiset näkökohdat. Aloitettava aravatuotanto toteutetaan mahdollisimman edullisesti sekä optimoiden laatu- ja hintasuhde. Vuokra-asuntotuotannon huoneistotyyppijakauma saatetaan vastaamaan kysyntää.

Kehitetään korjausrakentamisen ennakointia, ohjaamista ja rahoitusta. Asunnottomuuden vähentämiseksi kuntia tuetaan toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Lisätään toimintaa uudelleen kohdentamalla ajankohtaista asuntotutkimusta asuntomarkkinoiden muutosprosesseista, asumisen tuen kohdentumisesta ja tehokkuudesta, uusista asumistarpeista ja -muodoista, kiinteistöjen ylläpidon ja hoidon kehittämisestä sekä vuokratalojen yhteishallintolain toteutumisesta.

Lainapäätöksen käsittelykustannus vuonna 1991 oli 10 600 mk. Lainapäätösten käsittelykustannukset eivät saa nousta vuonna 1993. Hallintokustannusten osuus suhteessa muiden tulosalueiden kustannuksiin oli 24 % vuonna 1991. Tämä osuus ei kasva vuonna 1993.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös asunto-olojen kehittämisestä annetun lain (919/85) 4 §:ssä tarkoitettujen tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 5 000 000 mk asumistuen maksatuksen käyttömenojen siirtona momentille 35.45.54.

1993 määräraha	45 750 000
1992 menoarvio	54 314 000
1991 tilinpäätös	49 806 183

45. Asuntotoimi

Selvitysosa: Kansantalouden taantuma on vähentänyt voimakkaasti asuntojen kysyntää ja talonrakennustoimintaa. Vuosien 1991—92 aikana talonrakentaminen supistui selvästi jo nousukautta edeltänyttä tasoa pienemmäksi huolimatta valtion mittavista lisäpanostuksista asuntotuotantoon. Käänne nousuun vapaarahoitteisessa asuntotuotannossa tapahtunee vuoden 1993 lopulla.

Rakennusalan työllisyystilanteen helpottamiseksi valtion tukeman uustuotannon määrä pidetään suhteellisen korkealla tasolla ja perusparannustoiminnan määrää lisätään huomattavasti. Vuonna 1993 aloitetaan arviolta noin 19 000 uuden arava-asunnon sekä 3 000 korkotuettavan vuokra-asunnon rakentaminen ja perusparannetaan valtion lainoilla, korkotuella ja avustuksilla kaikkiaan noin 22 700 asuntoa. Valtiontaloudellisista syistä alennetaan aravalainaosuuksia sekä luodaan asuntotuotantolakia ja perusparannuslakia muuttamalla valtioneuvostolle edellytykset päättää tonttien lainoittamisesta ja eräiden lainoitusarvojen käyttöönottamisesta.

Laskusuhdanteessa urakkakilpailu on alentanut aravarakentamisen kustannuksia vuoden 1990 hintahuipusta noin 20 %. Sekä uusien arava-asuntojen että vanhojen vapaarahoitteisten asuntojen myyntihinnat laskivat jo vuonna 1991 palkkatason kehitykseen suhteutettuna samalle tasolle, jolla ne olivat asuntojen hintojen nousun alkaessa vuonna 1987. Korkea korkotaso ja kotitalouksien huonot tulo-odotukset hidastavat kuitenkin asuntokaupan elpymistä, minkä seurauksena asuntojen runsas ylitarjonta jatkuu edelleen. Kesällä 1992 arvioitiin myymättömien uusien asuntojen määräksi runsaat 12 000, minkä määrän purkautuminen kestänee vuoden 1993 lopulle. Eniten myymättömiä asuntoja on Kymen, Mikkelin, Pohjois-Karjalan ja

Kuopion lääneissä. Pääkaupunkiseudun osuus myymättömistä asunnoista on noin 10 %. Asuntojen tarjontaa lisää myös sääntelyn purkamisen tuloksena vilkastunut vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tarjonta.

Valtion tukeman asuntotuotannon käynnistymistä viivyttää tulevaisuudessa lisääntyvästi ylitarjontatilanteen ohella vanhojen asuntojen hintatason painuminen jo selvästi aravatuotantoakin halvemmaksi. Uustuotanto kohdistetaan siksi alueille, joilla asuntojen kysyntä ja uustuotantotarve on suurinta.

Asuntotuotanto sekä valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta vuosina 1990—1993:

	1990 asunt.	1991 asunt.	1992 arvio as.	1993 arvio as.
Aloitetut uudet asunnot yhteensä	n. 53 600	n. 39 400	n. 36 100	n. 35 000
— vapaarahoitteinen asuntotuotanto	30 900	15 400	9 000	12 500
— aravalainoitettu uustuotanto	20 430	22 559	22 850	19 000
- vuokra-asunnot	15 000	15 201	12 600	
- as.oikeusasunnot	81	1 269	3 000	
- as.oy asunnot	3 372	4 078	5 000	
- omakotitalot	1 977	2 011	2 250	
— maatilahallituksen lainoitus	627	589	500	500
— vuokra-asuntojen korkotuki	1 656	882	3 750	3 000
Perusparantaminen	13 970	11 407	18 100	22 700
— aravalainoitus	7 052	6 816	9 200	13 000
— maatilahallituksen lainoitus	776	562	500	500
— korkotuki	632	329	600	300
— korjausavustukset	5 510	3 700	7 800	8 900
Asuntojen hankinta	11 682	12 144	12 400	12 000
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä[1)]	11 286	10 734	11 000	11 000
— aravalainoitus	100	529	800	450
— korkotukilainoitus	296	881	600	550
Valtion tukema uustuotanto, perusparantaminen ja hankinta yhteensä	48 400	47 600	57 600	57 200

[1)] Myönnetyt asp-korkotukilainat

Tarveharkintaisen tuen osuutta asumisen tukemisessa lisätään ja tukijärjestelmien tehokkuutta parannetaan yhteensovittamalla verotuksen ja asuntotoimen kautta annettavaa valtion tukea.

Asumistuen saajien keskimääräinen asumismeno-osuus vuonna 1991 ilman asumistukea oli noin 31 %, kun se asumistuen jälkeen oli noin 16 % bruttotuloista. Tuensaajien määrä vuoden 1991 lopussa oli 146 300. Vuoden 1992 lopussa tuensaajia arvioidaan olevan noin 160 000. Valtiontaloudellisista syistä asumistuen myöntämisen perusteena olevia asumismeno-osuuksia korotetaan, minkä seurauksena tuensaajien määrän arvioidaan vuoden 1993 loppuun mennessä vähenevän noin 30 000 tuensaajalla.

Asuntosäästöpalkkiojärjestelmää uudistetaan sen saattamiseksi jälleen toimivaksi, ja vuonna 1993 arvioidaan järjestelmässä hankittavan 11 000 asuntoa.

Asumisen tuen kehitys vuosina 1990—1993:

	1990 TP mmk	1991 TP mmk	1992 TMA mmk	1993 TAE mmk
Yleinen asumistuki	957	1 280	1 300	1 450
Eläkeläisten asumistuki [2)]	550	746	811	835
Opiskelijoiden asumislisä	292	324	272	323

Siirto asuntorahastoon	1 221	2 740	2 720	1 775
Vuokra-asuntolainojen korkotuki	80	116	154	223
Avustukset korjaustoimintaan	45	30	60	60
Avustukset vuokrataloille	23	22	10	20
Avustukset asunnottomille ja pakolaisille	42	42	18	37
Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	522	604	665	785
Asuntolainan korkojen verovähennysoikeudesta ja asuntovähennyksestä saatava tuki	4 000	4 100	4 300	3 800

[2] Valtion osuus määrärahoista on 56,5 %

53. *ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 785 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovarauskorvausten maksamiseen sekä asuntosäästöpalkkiolain (862/80) 5 §:n mukaisten asuntosäästöpalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: ASP-järjestelmää uudistetaan sen saattamiseksi jälleen toimivaksi. Uusia korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1993 hyväksyttävän niin, että korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä vuoden 1993 lopussa on yhteensä noin 14 000 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia arvioidaan tulevan 11 000, jolloin heitä on vuoden 1993 lopussa yhteensä noin 67 000.

1993 määräraha	785 000 000
1992 menoarvio	665 000 000
1992 I lisämääräraha	40 000 000
1991 tilinpäätös	603 989 668

54. *Asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 450 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) mukaisten tukien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös asumistuen keskitetyn päätöksenteko- ja maksatusjärjestelmän käyttö- ja ylläpitomenojen ja asumistukien maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaan on vaikuttanut taloudellisen tilanteen heikentymisestä aiheutunut asumistuensaajien määrän kasvu. Määrärahan riittävyyden turvaamiseksi asumistuen perusteita on myös tarkoitus tiukentaa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon myös 5 000 000 mk siirtona momentilta 35.40.21 asumistuen maksatukseen liittyvinä menoina.

1993 määräraha	1 450 000 000
1992 menoarvio	1 300 000 000
1991 tilinpäätös	1 280 000 000

55. *Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taloudellisissa vaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (408/92) nojalla myönnettävien lainojen korkotukien maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on 5 prosenttia vuodessa korkotukilainan jäljellä olevasta pääomasta.

Selvitysosa: Korkotukeen oikeuttavia lainoja arvioidaan olevan vuonna 1993 yhteensä noin 400 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 20 000 000 mk vuonna 1994 ja 10 000 000 mk vuonna 1995.

1993 määräraha	20 000 000
1992 I lisämääräraha	10 000 000

56. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen erityisesti vanhusväestön ja vammaisten asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, perusparannusten suunnitteluun ja asunnoissa ilmenevien terveyshaittojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin sekä nuorten asuntojen omatoimiseen korjaustoimintaan. Ympäristöministeriö määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Vuonna 1993 arvioidaan avustettavia asuntoja olevan noin 8 900. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 15 000 000 markan siirto sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentilta

33.32.30. Siirto vastaa vanhusten ja vammaisten asuntojen pienimuotoisiin varustamis-, muutos- ja korjaustöihin myönnettyä valtionosuutta. Lisäksi arvioidaan tuettavan hissin rakentamista 20 vanhaan kerrostaloon.

1993 määräraha	60 000 000
1992 menoarvio	60 000 000
1991 tilinpäätös	30 000 000

60. *Siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon*

Momentille myönnetään 1 775 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain (1144/89) perusteella kehittämisrahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Vuonna 1993 saadaan asunto-olojen kehittämisrahaston varoista myöntää lainoja yhteensä enintään 7 355 000 000 mk. Hankkeiden peruuntuessa tai muuten käyttämättä jäävä edellisten vuosien valtuus lisätään vuoden 1993 myöntämisvaltuuteen.

Vuonna 1993 ei myönnetä uusia lämmityslaitoslainoja eikä rakennusaikaisia lainoja.

Vuonna 1993 asunto-olojen kehittämisrahaston nettolainanotto saa olla enintään 3 640 000 000 mk.

Asuntojen uustuotannon ja peruskorjauksen suunnitelmallisuuden lisäämiseksi saadaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti vuosina 1994—1996 asuntotuotantolain (247/66) ja perusparannuslain (34/79) nojalla myönnettävistä lainoista, ei kuitenkaan rakennusaikaisista lainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaisesti myönnettävien lainojen määrä saa kunakin vuonna olla enintään 500 000 000 mk.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan asuntotuotantolain (247/66) 11 §:n (81/82) ja vastaavan aikaisemman säännöksen nojalla myöntää vuonna 1993 enintään 6 000 000 mk lykkäystä asuntolainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asuntotuotantolain ja laiksi perusparannuslain muuttamisesta, jolla asuntolainojen reaalikorkoa korotetaan, annetaan valtioneuvostolle valtuudet alentaa asumisoikeusasuntojen sekä omistustonteilla sijaitsevien muiden kohteiden lainaosuutta sekä määrätä peruskorjausta, perusparannusta ja omakotitalojen lainoitusta varten enimmäislainoitusarvot. Lisäksi valtioneuvoston päätöksellä korotetaan asuntolainojen vuosimaksuja. Henkilökohtaisten perusparannuslainojen korkoa korotetaan siten, että siihen sisältyvä tuki tulee saman tasoiseksi kuin muussa valtion asuntolainoituksessa. Vuokratalojen peruskorjauksen piiriin hyväksyttäviä toimenpiteitä karsitaan siten, että hankkeiden kokonaiskustannukset pienenevät keskimäärin 20 prosenttia.

Rahastoon arvioidaan kertyvän vuonna 1993 lainojen lyhennyksinä ja korkoina sekä eräinä muina tuloina yhteensä 3 190 000 000 mk. Tarkoituksena on, että valtioneuvosto tarkistaa asuntotuotantolain (247/66) 11 §:n perusteella eräiden ennen 1.3.1982 myönnettyjen asuntolainojen korkoja siten, että korkotulot tämän johdosta kasvaisivat 40 000 000 mk vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon verrattuna.

Vuonna 1993 rahastosta suoritettavien maksujen määrän arvioidaan olevan yhteensä 8 605 000 000 mk. Tästä arvioidaan käytettävän myönnettyjen lainojen maksatukseen seuraavat määrät:

	Maksatus milj. mk
Uustuotanto (noin 19 000 asuntoa)	6 320
Hankinta (noin 450 asuntoa)	135
Perusparannus (noin 13 000 asuntoa)	935
Vuokra-asuntojen omaksilunastaminen (noin 70 asuntoa)	15
Maksatus yhteensä	7 405

Rahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan seuraavaksi:

Rahaston rahoitusrakenne

	Milj.mk
Tulot:	
Tulot asuntolainoista	3 190
Rahaston lainanotto	3 640
Siirto rahastoon	1 775
Yhteensä	8 605
Menot:	
Lainoitus	7 405
Rahaston menot	1 200
Yhteensä	8 605

1993 määräraha	1 775 000 000
1992 menoarvio	2 720 000 000
1992 II lisämääräraha	—110 000 000
1991 tilinpäätös	2 740 000 000

61. *Avustukset vuokrataloille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Vuonna 1993 vuokrataloille saa myöntää tältä momentilta maksettavia avustuksia ympäristöministeriön määräämin perustein enintään 22 200 000 mk seuraavasti:

15 000 000 mk opiskelija-asuntojen omapääomaosuuteen,

500 000 mk yhteisöille nuorille osoitettavien vapaarahoitteisten asuntojen jälleenvuokraustoiminnasta aiheutuvien kustannusten osittaiseen kattamiseen,

6 700 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen.

Asuntohallitus saa käyttää viimemainitusta määrästä enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja asuntoyhteisöjen kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Ympäristöministeriön määräämiä perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 1994 sekä 2 200 000 mk vuonna 1995. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 1993 ja 2 500 000 mk vuonna 1994.

1993 määräraha	20 000 000
1992 menoarvio	10 000 000
1991 tilinpäätös	22 300 000

62. *Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti vuosina 1984—1993 myönnetyille korkotukilainoille.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1993 enintään 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998- mmk
Vuoden 1993 korkotukilainoista	3	4	3	2	5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	14	11	9	6	6
Yhteensä	17	15	12	8	11

1993 määräraha	17 000 000
1992 menoarvio	13 000 000
1992 I lisämääräraha	1 000 000
1991 tilinpäätös	15 898 961

63. *Vuokra-asuntolainojen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 223 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Vuonna 1993 saa hyväksyä korkotukilainoiksi julkisen valvonnan alaisten luottolaitosten tai kuntien varoista myönnettyjä vuokra-asuntojen hankkimista, rakentamista tai peruskorjausta varten otettuja lainoja enintään 1 130 000 000 mk. Hankkeiden peruuntuessa tai muuten käyttämättä jäävä edellisten vuosien hyväksymisvaltuus lisätään vuoden 1993 hyväksymisvaltuuteen.

Korkotukilainan suuruus on korkotason kehityksestä riippuen enintään 70...80 % hyväksyttävistä hankintakustannuksista.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hyväksymistä korkotukilainaksi on rakentamisen ja peruskorjauksen osalta haettu ennen töiden aloittamista.

Vuonna 1993 hyväksyttävien ja vuonna 1992 hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 prosenttia lainavuosina 1—4 ja 4 1/2 prosenttia lainavuosina 5—8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainanantajan perimän koron ja 7 1/2 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 1/2 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksyttyjen lainojen lainan saajilta perittävä korko on 5 1/2 prosenttia ja korkohyvitys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus.

Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Valtuudella tuettavien asuntojen määrä on noin 3 850 asuntoa. Näistä arvioidaan

uustuotantoa olevan 3 000 asuntoa, perusparannettavia 300 asuntoa sekä vanhasta asuntokannasta hankittavia asuntoja 550.

Korkotukilainojen kokonaismäärä arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan noin 2 751 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk	1998- mmk
Vuoden 1993 korkotukilainoista.....	48	67	65	56	218
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	232	210	174	151	309
Yhteensä	280	277	239	207	527

1993 määräraha 223 000 000
1992 menoarvio 154 000 000
1992 I lisämääräraha 7 000 000
1991 tilinpäätös 115 667 149

64. *Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk.

Vuonna 1993 saa asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin myöntää avustuksia enintään 42 000 000 mk seuraavasti:

30 000 000 mk asunnottomien asunto-olojen parantamiseen, mistä 25 000 000 mk Y-Säätiölle asuntojen hankkimiseksi ja 5 000 000 mk omapääoma-avustuksiin,

12 000 000 mk asuntojen järjestämiseksi pakolaisille, mistä 3 000 000 mk Y-Säätiölle asuntojen hankkimiseksi ja 9 000 000 mk omapääoma-avustuksiin.

Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa jakoa kokonaisvaltuuden puitteissa.

Omapääoma-avustukset myönnetään kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokraasuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Ympäristöministeriö määrää avustusten myöntämisperusteet. Ympäristöministeriön määräämiä perusteita sovelletaan myös aikaisempina vuosina vastaaviin tarkoituksiin osoitettuihin, käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Avustuksella arvioidaan vuonna 1993 tuettavan yhteensä noin 820 asuntoa. Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 19 000 000 mk vuonna 1994 ja 5 000 000 mk vuonna 1995. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 19 000 000 mk vuonna 1993 ja 5 000 000 mk vuonna 1994.

1993 määräraha..... 37 000 000
1992 menoarvio..... 18 000 000
1991 tilinpäätös..... 42 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

24. *Kansainvälinen yhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta, asiantuntijavaihdosta ja tutkimusyhteistyöstä, ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muiden kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilökunnan palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut ja maksuosuudet.....	6 000 000
YK ja monenkeskinen yhteistyö.....	6 900 000
Pohjoismainen ja kahdenvälinen yhteistyö	4 600 000
Muu toiminta.....	1 000 000
Yhteensä	18 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 5 300 000 mk EY:n tutkimusohjelman jäsenmaksun siirtona ulkoasiainministeriön hallinnonalalle momentille 24.99.66.

Vuonna 1992 järjestetyn YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin hyväksymien sopimusten toimeenpano, muut sopimusneuvottelut ja kansainvälisten ympäristösopimusten seuranta sekä Euroopan integraatiokehitys edellyttävät laajaa kokous- ja selvitystoimintaa.

Myös Itä- ja eräiden Keski-Euroopan mai-

den, erityisesti Venäjän, Viron, Latvian ja Liettuan sekä Puolan kanssa solmitut ympäristönsuojelusopimukset sekä arktisten alueiden ympäristönsuojelu lisäävät rahoitustarvetta.

1993 määräraha 18 500 000
1992 menoarvio 26 330 000
1991 tilinpäätös 22 039 590

26. *Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hallinnon kehittämiseen, hallinnonalan koulutuksesta aiheutuvien luento- ja asiantuntijapalkkioiden, matkamenojen, ulkomailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavien opintoapurahojen, koulutusaineistojen tuottamisesta sekä muiden koulutustoiminnasta ja sen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tiedotus- ja valistustoimintaan sekä kestävän kehityksen periaatteiden ja vaatimusten tunnetuksi ja ymmärretyksi tekemiseen kaikille yhteiskuntaryhmille. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoiminnassa tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hallinnonalan koulutus	1 800 000
Tiedotus ja valistus	2 300 000
Yhteensä	4 100 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 500 000 mk siirtona momentille 26.05.21 lääninhallitusten ympäristöyksikköjen henkilöstön kehittämistä varten.

1993 määräraha 4 100 000
1992 menoarvio 4 600 000
1991 tilinpäätös 4 240 000

50. *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen luonnonsuojeluliitto	2 000 000
Natur och Miljö	500 000
Muut järjestöt	350 000
Muut valtionavut	550 000
Yhteensä	3 400 000

1993 määräraha 3 400 000
1992 menoarvio 3 400 000
1991 tilinpäätös 3 664 000

52. *Avustukset asuntoalan järjestöille*

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan.

1993 määräraha 1 600 000
1992 menoarvio 1 600 000
1991 tilinpäätös 1 700 000

Pääluokan 35 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Ympäristöministeriö (510).....	69 914	68 959	64 822	— 4 137	— 6
11.	Ympäristön suojelu (520).....	93 219	106 900	95 375	— 11 525	— 11
13.	Ympäristöyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (520).....	63 000	88 000	68 000	— 20 000	— 23
15.	Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö (520).....	182 093	185 880	145 080	— 40 800	— 22
25.	Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	438 451	427 964	390 000	— 37 964	— 9
30.	Yhdyskunnat ja alueiden käyttö (530).....	18 113	21 367	12 900	— 8 467	— 40
32.	Rakennettu ympäristö ja rakentaminen (530).....	27 900	26 850	24 500	— 2 350	— 9
40.	Asuntohallitus (540)	49 806	54 314	45 750	— 8 564	— 16
45.	Asuntotoimi (540)	4 849 856	4 940 000	4 387 000	— 553 000	— 11
99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (510).....	31 644	35 930	27 600	— 8 330	— 23
	Yhteensä	5 823 996	5 956 164	5 261 027	— 695 137	— 12

Pääluokka 36
VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1991 lopussa 87,0 mrd mk. Velka lisääntyi 57,5 %, kun se edellisenä vuonna oli lisääntynyt 5,0 %.

Vuoden 1992 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1992 lopussa 130,7 mrd mk. Tähän talousarvioon sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta kasvaa 47,7 mrd markalla eli 36 prosentilla ja sen arvioidaan olevan vuoden 1993 päättyessä 178,4 mrd mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuoteosuus oli vuoden 1991 lopussa 17,0 % ja vuoden 1992 lopussa sen arvioidaan olevan 26,0 %. Vuoden 1993 lopussa sen arvioidaan olevan 34,4 %. Koko valtionvelka olisi 36 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1991 3,6 % valtion menoista. Vuoden 1992 menoarviossa vastaava osuus on 5,0 % ja tämän talousarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 7,8 %.

01. Kotimaisen velan korko

90. *Kotimaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 158 252 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan korkojen, kotimaisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Lainaryhmän nimi	mk
Yleisöobligaatiolainat	1 587 000 000
Sarjaobligaatiolainat	1 796 000 000
Velkasitoumuslainat	1 426 000 000
Vakuutuslaitoslainat	158 446 000
Työeläkekassalainat	22 798 000
Työllisyysobligaatiolainat	18 000
Työeläkelaitoslainat	164 484 000
Eläkesäätiölainat	9 660 000
Lainat valtion eläkerahastolta	946 200 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	46 646 000
Lainat muilta	1 000 000
Yhteensä	6 158 252 000

Selvitysosa: Vuoden 1991 lopussa oli kotimaisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 10,50 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1992 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1993 määräraha	6 158 252 000
1992 menoarvio	3 886 230 000
1991 tilinpäätös	3 490 769 194

03. Ulkomaisen velan korko

90. *Ulkomaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 252 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaisen velan korkojen ja ulkomaisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Lainavaluutta	
Dollarilainat	598 379 000
Puntalainat	531 835 000
Ruotsinkruunulainat	63 141 000
Tanskankruunulainat	126 880 000
Saksanmarkkalainat	1 161 834 000
Floriinilainat	270 502 000
Belgianfrangilainat	135 303 000
Luxemburginfrangilainat	43 183 000
Sveitsinfrangilainat	90 516 000
Ranskanfrangilainat	1 116 556 000
Italianliiralainat	37 333 000
Jenilainat	238 808 000
ECU-lainat	1 589 275 000
Kuwaitindinaarilainat	20 955 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat	227 500 000
Yhteensä	6 252 000 000

Selvitysosa: Vuoden 1991 lopussa oli ulkomaisen velan keskimääräinen nimelliskorko 8,79 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1992 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1993 määräraha	6 252 000 000
1992 menoarvio	3 997 800 000
1991 tilinpäätös	2 278 946 817

09. Muut menot valtionvelasta

21. *Palkkiot ja muut menot valtionvelasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 215 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion koti- ja ulkomaisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien varauspalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Menot ulkomaisista lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset	755 000 000
asiamiespalkkiot	6 000 000
muut menot	3 000 000
Menot kotimaisista lainoista:	
pääomanalennukset	350 000 000
liikkeeseenlaskupalkkiot	101 000 000
Yhteensä	1 215 000 000

Selvitysosa: Vuonna 1991 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 0,78 % nostetusta lainapääomasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 1992—1993 lainanotosta aiheutuvat kustannukset. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu vähennyksenä huomioon toimintamenoluonteisten velanhoitomenojen maksamiseen tarkoitetun 45 600 000 markan siirtäminen momentille 28.05.21.

1993 määräraha	1 215 000 000
1992 menoarvio	673 875 000
1992 II lisämääräraha	160 000 000
1991 tilinpäätös	291 984 150

90. *Kotimaisen velan indeksikorotus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 170 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan indeksikorotusten ja kotimaisen velan vanhentuneiden indeksikorotusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Vakuutuslaitoslainat	834 000
Työllisyysobligaatiolainat	1 333 000
Aikaisempina vuosina erääntyneet lainat	3 000
Yhteensä	2 170 000

Selvitysosa: Indeksisidonnaisen velkakannan määrä oli vuoden 1991 lopussa 3,1 milj. mk ja vuoden 1992 lopussa sen arvioidaan olevan 0,7 milj. mk.

1993 määräraha	2 170 000
1992 menoarvio	7 240 000
1991 tilinpäätös	7 396 633

Pääluokan 36 menot luvuittain vuosina 1991—1993

		Tilinpäätös v. 1991 1000 mk	Menoarvio v. 1992 1000 mk	Ehdotus v. 1993 1000 mk	Muutos 1992—1993 ± 1000 mk	± %
01.	Kotimaisen velan korko (910)..	3 490 769	3 886 230	6 158 252	+2 272 022	+58
03.	Ulkomaisen velan korko (910).	2 278 947	3 997 800	6 252 000	+2 254 200	+56
09.	Muut menot valtionvelasta (910).	299 381	681 115	1 217 170	+ 536 055	+79
	Yhteensä	6 069 097	8 565 145	13 627 422	+5 062 277	+59

Liite n:o 1 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1993[1)]

TALOUDELLINEN KATSAUS

[1)] Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

SISÄLLYS

	Sivu
1 Yleiskatsaus	3
2 Kansainvälinen talous	12
3 Ulkomaankauppa	21
Vienti	21
Tuonti	23
Vaihtotase	24
4 Tuotanto	27
Maa- ja metsätalous	27
Teollisuus	29
Rakentaminen	32
Yksityiset palvelut	35
Kokonaistuotanto	36
5 Työvoima	39
6 Kustannukset ja hinnat	42
7 Tulot	45
8 Kulutus	47
9 Investoinnit	50
Kiinteät investoinnit	50
Varastoinvestoinnit	52
10 Julkinen talous ja sosiaaliturva	54
Julkinen talous ja finanssipolitiikka	54
Valtio	57
Kunnat ja kuntainliitot	61
Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus	63
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat	66
Taloudelliset tapahtumat 1.1.1991—4.9.1992	70

Asetelmissa ja taulukoissa käytetyt symbolit

— Ei mitään ilmoitettavana
0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
.. Tietoa ei ole saatu
. Loogisesti mahdoton esitettäväksi
* Ennakkotieto
** Ennuste

Kukin asetelmien ja taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

1 Yleiskatsaus

Lama hellittää hitaasti

Vuoden 1990 aikana taittunut korkeasuhdanne muuttui nopeasti syväksi lamaksi. Kokonaistuotanto väheni 6,5 % v. 1991 ja jäi alle v. 1988 saavutetun tason. Työttömien määrä nousi yli kaksinkertaiseksi. Vaihtotaseen alijäämä pysyi suurena; se oli 5,3 % bruttokansantuotteesta. Valtiontalouden alijäämä paisui tuntuvasti, ja nettorahoitustarve oli 32 mrd. mk.

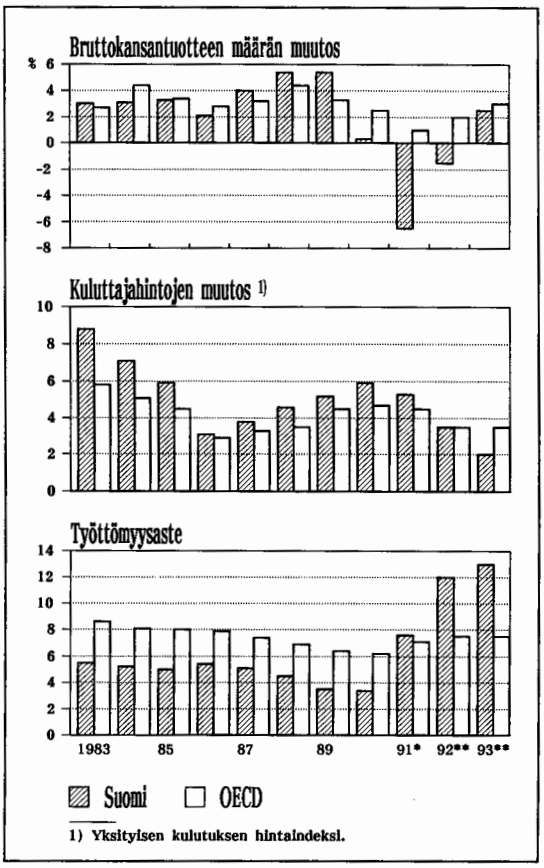
Vaikeudet ovat aiheutuneet sekä suhdanneluonteisista tekijöistä että monen vuoden aikana muodostuneista rakenteellisista ongelmista. Näitä ovat etenkin vaihtotaseen suuri alijäämä, julkisen sektorin velkakierre ja yksityisen sektorin ylivelkaantuminen. Siksi lama hellittää hitaasti. Kokonaistuotanto kääntynee kasvuun vuoden 1992 loppupuolella ja lisääntynee 2½ % ensi vuonna.

Jäljempänä esitettävät arviot perustuvat olettamukseen, että palkkaratkaisut eivät nosta työvoimakustannuksia ensi vuonna. Lisäksi on oletettu, että markkinakorot asteittain alenevat nykytasoltaan. Kansainvälisen talouden on otaksuttu elpyvän tämän vuoden jälkipuoliskolta alkaen. Jos nämä olettamukset eivät pidä paikkaansa, laman väistyminen viivästyy.

Kansainvälinen talous elpyy verkkaan

Läntisissä teollisuusmaissa kokonaistuotanto on parin vuoden taantuman jälkeen kääntymässä hitaaseen kasvuun. Yhdysvalloissa talouden kasvu on tänä vuonna enintään 2 %. Saksassa suhdanteiden paraneminen kuluvan vuoden aikana on vielä vähäistä. Muissakin Länsi-Euroopan maissa elpyminen on verkkaista. Koko OECD-alueella tuotanto kasvaa enintään 2 %; Suomen vientiosuuksilla painotettu kasvu on vain prosentin verran.

Kuvio 1. Talouskehitys Suomessa ja OECD-maissa

1) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Taloudellinen kasvu nopeutuu OECD-maissa yleisesti v. 1993. Bruttokansantuote lisääntyy keskimäärin 3 % ja Suomen vientiosuuksilla painotettuna 2 %.

	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
OECD	1,0	2	3
OECD-Eurooppa	1,1	1 1/2	2 1/2
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	0,7	1	2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	2,7	5	6 1/2
OECD, tavaratuonti	2,5	5	6 1/2
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat[1]			
ilman energiaa	—2,8	1/2	1
energiaraaka-aineet	—7,4	—12 1/2	0
Kuluttajahinnat[2]			
OECD	4,5	3 1/2	3 1/2
OECD-Eurooppa	6,0	5 1/2	4 1/2

Lähde: OECD.
[1] Yhdysvaltain dollareina.
[2] Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Kaksi vuotta jatkuneen hitaan kasvun takia työttömyys on noussut Länsi-Euroopassa 9 1/2 prosenttiin työvoimasta. Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys ovat lisääntyneet monissa maissa. Ensi vuonna työttömyysaste tuskin laskee tuotannon lievästä elpymisestä huolimatta, sillä työvoiman tarjonta kasvaa.

Inflaatio on hidastumassa Länsi-Euroopassa, mutta on vielä tänä vuonna yli 5 %. Ensi vuonna hintojen nousu hidastuu edelleen mm. työkustannusten vähäisen nousun vuoksi.

Taantuman aikana julkisen sektorin alijäämät ovat lisääntyneet. Tänä vuonna ne ovat OECD-maissa yhteensä 3 % bruttokansantuotteesta. Kun suhdanteet jossain määrin paranevat, finanssipolitiikkaa kiristettäneen monissa maissa alijäämien vähentämiseksi. Useissa maissa vajeet ovat kuitenkin osaksi rakenteellisia.

Korot ovat pysyneet Länsi-Euroopassa korkeina, mikä on johtunut mm. siitä, että Saksassa korkoja nostettiin inflaation hillitsemiseksi. Tämä on puolestaan hidastanut talouksien elpymistä. Kun inflaatiopaineet vähentyvät riittävästi, korot voivat kääntyä laskuun.

Keski- ja Itä-Euroopan entisissä sosialistisissa maissa kokonaistuotanto supistuu edelleen, työttömyys lisääntyy ja inflaatio on nopeaa. Kun rakenteelliset uudistukset vievät paljon aikaa, mahdollisuudet vakaan kokonaistaloudellisen kehityksen saavuttamiseen ovat toistaiseksi vähäiset.

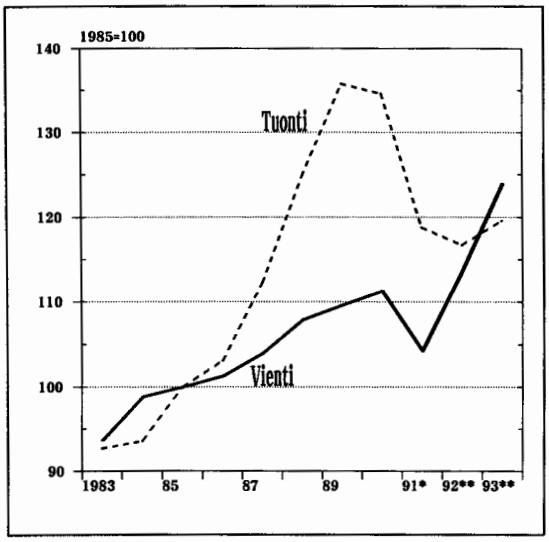
Suomen vienti vahvassa kasvussa

Tavaravienti, etenkin paperin, kemikaalien ja metallien vienti on kasvanut tuntuvasti vuoden 1991 syksystä. Näillä aloilla on vapaata kapasiteettia, ja devalvaatio paransi niiden kilpailukykyä. Tämän vuoden puolella etenkin koneteollisuuden tuotteiden viennin kasvu on nopeutunut. Vienti lisääntyy ripeästi myös ensi vuonna, kun talouskasvu vahvistuu päämarkkina-alueillamme. Monille kotimaan markkinoille tai itävientiin suuntautuneille yrityksille uusien vientimarkkinoiden avaaminen on ollut vaikeaa. Kaikkiaan vienti kasvaa määrältään 9 % sekä tänä että ensi vuonna. Vientihinnat kohoavat tänä vuonna keskimäärin vain 6 %, sillä yritykset ovat käyttäneet osan devalvaatioedusta valuuttamääräisten hintojen alentamiseen.

Tuonti vähenee vielä tänä vuonna

Tavaratuonti väheni vuosina 1990 ja 1991 yhteensä yli viidenneksen. Tänä vuonna val-

Kuvio 2. Ulkomaankaupan määrä

miiden tavaroiden, etenkin investointitavaroiden tuonti supistuu edelleen kotimaisen kysynnän vähenemisen vuoksi. Sen sijaan raaka-aineita ja tuotantotarvikkeita tuodaan viimevuotista enemmän lähinnä vientiteollisuuden tarpeisiin. Määrältään tuonti vähenee tänä vuonna vielä pari prosenttia, ja hinnat kohoavat vähemmän kuin devalvaatio olisi edellyttänyt. Vuonna 1993 tuonnin määrä jo kasvaa, kun tuotanto elpyy.

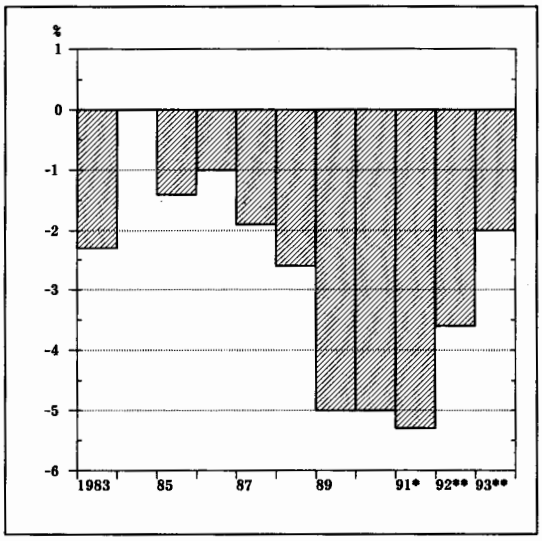
	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia		
Tavaraviennin määrä ...	— 8,7	9	8½
metalliteollisuus	—14,4	8½	9½
metsäteollisuus	— 3,9	7½	8
muu vienti	— 5,3	13	8
Tavaraviennin hinta[1] ...	0,5	6	5
Tavaratuonnin määrä ..	—16,7	— 2	2½
raaka- ja polttoaineet	—13,5	3	4½
valmiit tavarat	—21,1	— 9	0
Tavaratuonnin hinta[1] ..	2,3	8½	5
Vaihtosuhde[1]	— 1,8	— 2½	0
		mrd. mk	
Kauppatase[2]	4,6	13	19½
Vaihtotase	—26,6	—18	—10½

[1] Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
[2] Ml. korjauserät.

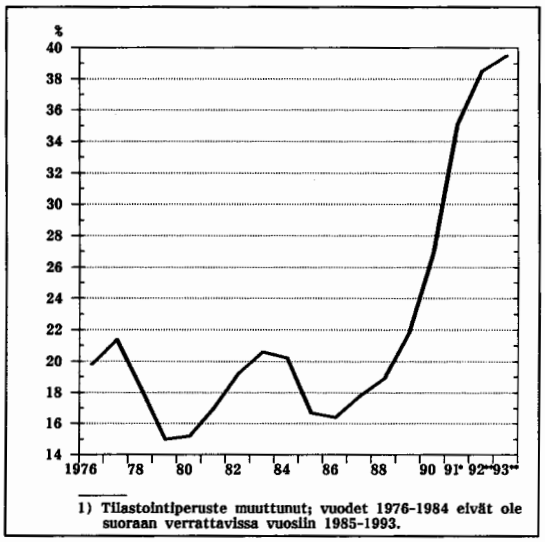
Vaihtotaseen alijäämä supistuu

Tavarakaupan ylijäämä kasvaa nopeasti, ja nousee tänä vuonna 13 mrd. markkaan. Palvelusten taseen alijäämä alkaa supistua, sillä rahtitulot lisääntyvät uuden laivarekisterin ansiosta, ja matkailu ulkomaille kärsii kotitalouksien heikosta tulokehityksestä. Suomen ulkomainen velka lisääntyy edelleen, ja korkomenot nousevat yli 20 mrd. markan. Vaihtotase onkin tänä vuonna vielä 18 mrd. mk alijäämäinen. Suhteessa bruttokansantuotteeseen alijäämä on 3,6 %. Ensi vuonna kauppataseen ylijäämä lisääntyy edelleen, ja vaihtotaseen vaje supistuu 10½ mrd. markkaan eli 2 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Kuvio 3. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 4. Kansantalouden ulkomaisen nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen[1)]

1) Tilastointiperuste muuttunut; vuodet 1976-1984 eivät ole suoraan verrattavissa vuosiin 1985-1993.

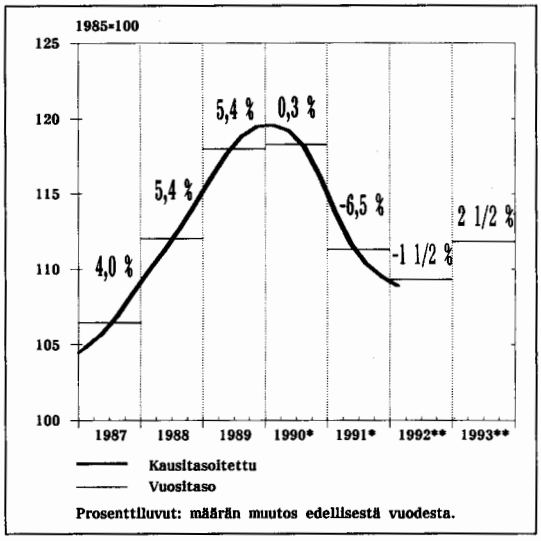
Kulutus vähenee tänäkin vuonna

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot supistuvat v. 1992 nimellisestikin, sillä palkkasumma pienenee ja verotus kiristyy. Korkeiden korkojen ja jo nykyisellään suuren velkarasituksen vuoksi kotitaloudet välttävät lisävelkaantumista. Luoton saanti on lisäksi vaikeutunut vakuusvaatimusten kiristyttyä. Kotitaloudet vähentävätkin kulutustaan tuntuvasti, tänäkin vuonna viitisen prosenttia. Vaikka patoutuneita kulutustarpeita on runsaasti, ei yksityinen kulutus elvy vielä v. 1993.

Investointien lama jatkuu

Kiinteät investoinnit supistuivat viime vuonna tuntuvasti ja alittivat noususuhdannetta edeltäneen vuoden 1987 tason. Tänä vuonna investoinnit vähenevät vielä runsaan kymmeneksen. Rakentamisen ongelmat ovat erityisen suuria. Yritysten investointeja haittaavat huonojen menekkinäkymien ja heikon tulokehityksen lisäksi ylikapasiteetti, suuret velat ja korkea korkotaso. Myös julkinen sektori, etenkin kunnat, supistavat investointeja. Vuonna 1993 kone- ja laitehankinnat alkavat hieman lisääntyä; silloinkin kyse on lähinnä uusintainvestoinneista. Muut kiinteät investoinnit supistuvat yhä.

Kuvio 5. Kokonaistuotanto
bruttokansantuote markkinahintaan neljännesvuosittain

Kokonaistuotanto kasvuun tämän vuoden kuluessa

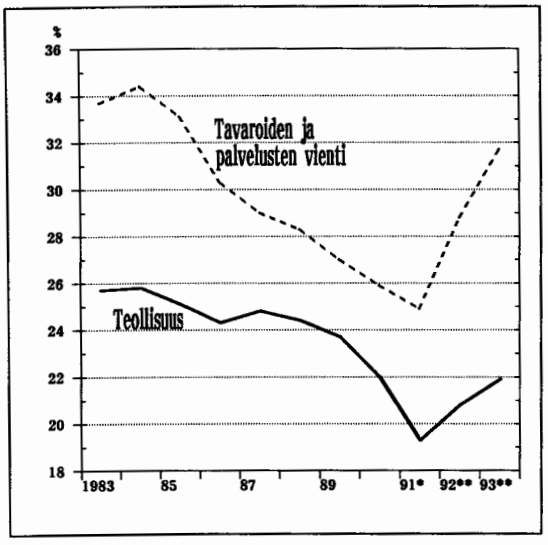
Kun kysyntä sekä kotimaassa että vientimarkkinoilla väheni viime vuonna, bruttokansantuote supistui 6,5 %. Tuotanto väheni kaikilla yksityisen sektorin päätoimialoilla. Tänä vuonna viennin elpyminen lisää tuotantoa metsätaloudessa sekä metsä- ja metalliteollisuudessa. Rakennustuotanto ja kauppa supistuvat edelleen tuntuvasti. Bruttokansantuote vähenee viime vuodesta vielä hieman. Vuonna 1993 vientimarkkinoille tuottavat alat kasvavat edelleen nopeasti:

tehdasteollisuus 6½ % ja metsätalous 14 %. Myös useimmilla yksityisillä palvelualoilla toimeliaisuus piristyy. Rahoitusvaikeuksien takia julkinen hallinto supistaa tuotantoaan. Bruttokansantuote kasvanee 2½ % v. 1993.

	1991*	1992**	1993**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	— 7,8	— 1½	3½
alkutuotanto	—11,5	— 3½	12½
teollisuus	— 9,2	4	6
tehdasteollisuus	—10,7	4½	6½
rakennustoiminta	—12,1	—12	—5
palveluelinkeinot	— 4,8	— 3	2½
Julkinen toiminta	1,4	— 1	—3
Muu toiminta	0,5	— ½	—1
Bruttokansantuote tuottajahintaan	— 6,2	— 1½	2
Bruttokansantuote markkinahintaan	— 6,5	— 1½	2½

Kuvio 6. Teollisuuden jalostusarvo sekä tavaroiden ja palvelusten viennin arvo

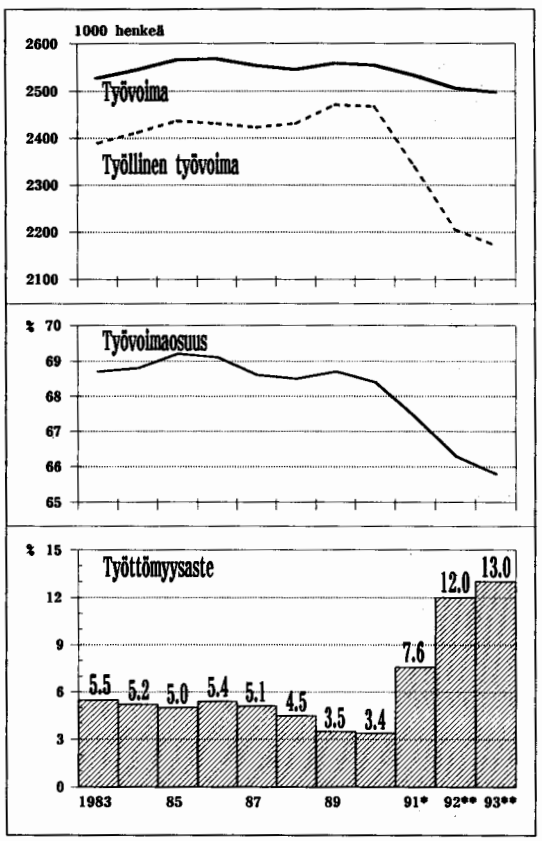
osuus tuottajahintaisesta bruttokansantuotteesta

Työttömyys pysyy suurena

Työpaikat vähenevät edelleen nopeasti, tänä vuonna 135 000:lla. Pääomavaltaisessa teollisuudessa tuotanto kasvaa, mutta työvoiman lisätarve ei ole suuri; muussa teollisuudessa työpaikat vähenevät edelleen. Lama vähentää töitä myös palvelualoilla. Työttömiä on v. 1992 keskimäärin 300 000 eli 12 % työvoimasta. Huonojen työnsaantimahdollisuuksien takia monet jäävät pois työmarkkinoilta, ja työvoimaosuus alenee noin yhdellä prosenttiyksiköllä 66½ prosenttiin. Vuonna 1993 työvoiman kysyntä alkaa lievästi kasvaa teollisuudessa. Työttömyys nousee kuitenkin 13 prosentiin. Talvella 1992/93 työttömiä on enimmillään 350 000 henkeä.

Kuvio 7. Työllisyys

	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	— 5,1	— 6	—1½
alkutuotanto	— 4,3	— 1½	—3½
teollisuus ja rakennustoiminta	—10,5	—10½	0
palveluelinkeinot	— 2,5	— 4	—2
Työn tuottavuus	0,8	5½	4
	prosenttia		
Työvoimaosuus	67,4	66,3	65,8
Työttömyysaste	7,6	12,0	13,0
alle 25-vuotiaat	14,5	22,5	23,0
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maastamuutto (netto)	—13,8	—12	—10

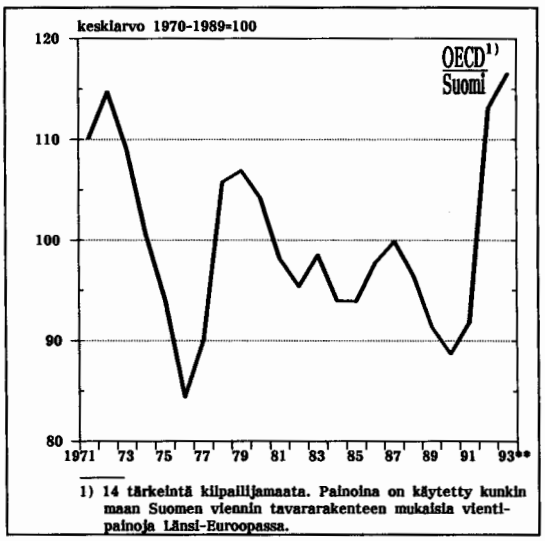
Hinnat nousevat vain vähän

Kuluttajahintaindeksi nousee v. 1992 vain 2 ½ %. Siitä yli puolet aiheutuu välillisten verojen sekä valtion hintojen ja maksujen korotuksista. Työvoimakustannuksista ei aiheudu hintapaineita; työehtosopimuksia on jatkettu täksi vuodeksi entisin ehdoin. Ansiotasoindeksi kohoaa nimellisesti 2½ %; reaalisesti se pysyy ennallaan. Marraskuun 1991 devalvaatiosta huolimatta tuontitavaroiden hinnat ovat nousseet melko vähän. Asuntojen hintojen lasku hidastaa edelleen kuluttajahintaindeksin nousua. Vuonna 1993 hinnat nousevat vieläkin vähemmän, jos palkkaratkaisu ei nosta työvoimakustannuksia. Tuontihinnat kohoavat vähemmän kuin tänä vuonna, eikä heikkona pysyvä kotimainen kysyntä juuri salli hinnankorotuksia. Teollisuuden hintakilpailukyky paranee tänä vuonna viidenneksen. Kustannusten vähäinen nousu kohentaa sitä edelleen ensi vuonna.

	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	6,4	2½	1½
Ansiotasoindeksi, reaalinen	2,2	0	— ½
Kuluttajahintaindeksi	4,1	2½	2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	5,0	—8	—1½
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo	0,7	—5½	— ½

Kuvio 8. Teollisuuden hintakilpailukyky länsimarkkinoilla

suhteellisin yksikkötyökustannuksin mitattuna

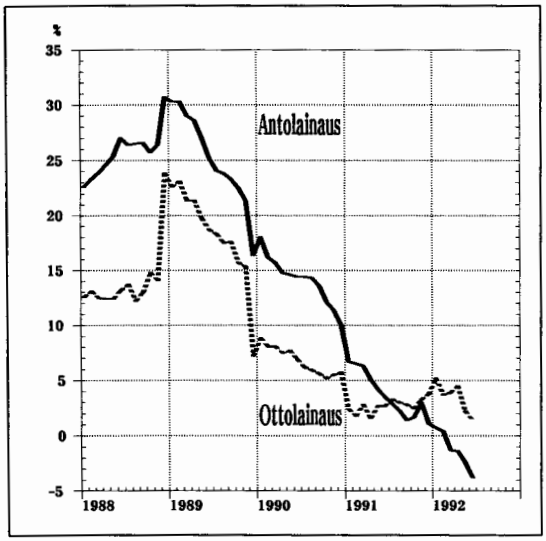
1) 14 tärkeintä kilpailijamaata. Painoina on käytetty kunkin maan Suomen viennin tavararakenteen mukaisia vientipainoja Länsi-Euroopassa.

Rahoitusmarkkinat vaikeuksissa

Tasapainottomuudet rahoitusmarkkinoilla jatkuvat. Pääasiallisia syitä ovat vaihtotaseen suuri vaje, varallisuusarvojen lasku sekä yritysten ja kotitalouksien huomattava velkaantuminen. Valtion suuri lainanotto sekä kotimaasta että ulkomailta rajoittaa yksityisen sektorin lainansaantimahdollisuuksia. Kun kansainvälinen korkotaso on pysynyt korkeana ja markka on joutunut aika ajoin keinottelun kohteeksi, korot ovat kohonneet erityisen korkeiksi. Tämä yhdessä suurten velkaongelmien ja heikkojen tulo-odotusten kanssa vaikeuttaa suuresti

reaalitalouden elpymistä. Pankkien luottotappiot lisääntyvät yhä, ja pankkien vakavaraisuuden turvaamiseksi onkin tarvittu poikkeuksellisia toimenpiteitä.

Kuvio 9. Pankkien otto- ja antolainaus
kannan muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta

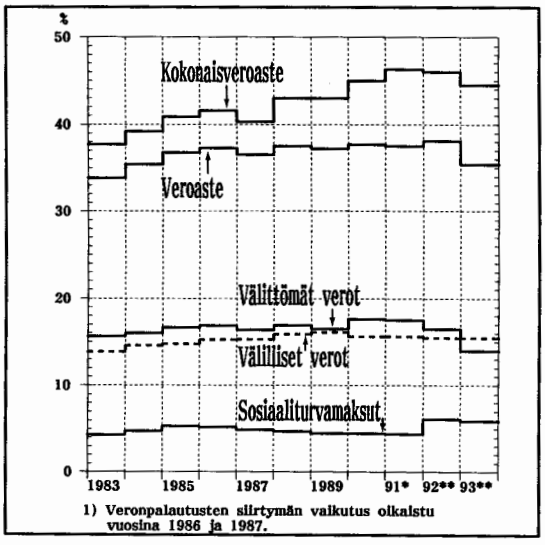

Julkisten menojen kasvu taittuu

Julkisen talouden tulot ovat laman vuoksi pienentyneet, vaikka veroaste kohoaa tänä vuonna hieman. Menot sen sijaan lisääntyvät nopeasti mm. työttömyyden takia sekä pankkien ja muiden yritysten tukemisen vuoksi. Sekä valtio että kunnat ovat päättäneet monista menojen säästöistä ja lykkäyksistä. Julkiset kulutus- ja investointimenot kiintein hinnoin vähenevät tänä vuonna. Julkisen talouden rahoitusasema on huonontunut jyrkästi ja etenkin valtion lainanottotarve kasvanut.

Ensi vuonna veroaste alenee lähes kolme prosenttiyksikköä, 35½ prosenttiin, mikä aiheutuu mm. pääomatulojen verotuksen uudistuksesta, vakuutetun TEL-maksun verovähennysoikeudesta sekä kaksista veronpalautuksista. Julkisten kulutus- ja investointimenojen määrä supistuu myös ensi vuonna, ja siirrot yksityiselle sektorille saattavat reaalisesti vähentyä. Valtion kassamenot vähenevät tuntuvasti tämänvuotisista, koska mm. pankkijärjestelmän tueksi tarjottuja pääomansijoituksia ei ensi vuonna oleteta käytettävän. Kehyspäätösten mukaan menojen taso pidetään ensi vuoden jälkeen ennallaan. Ensi vuonna toteutuva valtionosuusjärjestelmän uudistus puolestaan parantaa kuntien mahdollisuuksia rajoittaa menoja.

Kuvio 10. Veroaste

Finanssipolitiikan kysyntäsysäys pienenee tuntuvasti tänä vuonna veronkorotusten ja säästötoimien takia. Ensi vuonna finanssipolitiikan automaattinen elvytysvaikutus vähenee, kun talous kääntyy kasvuun; kaksista veronpalautuksista tosin aiheutuu laskennallista kasvusysäystä. Finanssipolitiikan usean vuoden jatkuneen elvytyksen kumulatiivinen vaikutus pysyy erittäin suurena.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1991* mrd. mk	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			määrän muutos, prosenttia			
Bruttokansantuote markkinahintaan	503	5,4	0,3	— 6,5	— 1 ½	2 ½
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	113	8,8	— 0,9	—11,7	— 2	2 ½
Kokonaistarjonta	616	6,2	0,1	— 7,8	— 1 ½	2 ½
Tavaroiden ja palvelusten vienti	110	1,6	1,6	— 6,3	9	9
Kulutus	398	3,8	1,3	— 2,0	— 4	— 1
yksityinen	277	4,2	0,2	— 3,8	— 5	0
julkinen	121	2,6	4,4	3,1	— ½	— 3 ½
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	112	14,1	— 4,9	—19,0	—11 ½	— 1 ½
yksityinen	95	16,3	— 7,1	—22,4	—12	— ½
julkinen	18	— 1,9	13,2	4,6	— 9	— 7 ½
Varastojen muutos[1] (ml. tilastollinen ero)	—4	1,0	0,0	— 1,7	½	1
Kokonaiskysyntä	616	6,2	0,1	— 7,8	— 1 ½	2 ½
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	506	7,4	— 0,3	— 8,2	— 4 ½	½
	1991* osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			hinnan muutos, prosenttia			
Bruttokansantuote markkinahintaan	81,7	6,8	5,5	2,3	1 ½	1
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	18,3	5,4	1,3	1,0	8 ½	5
Kokonaistarjonta	100,0	6,4	4,7	2,4	3	1 ½
Tavaroiden ja palvelusten vienti	17,8	5,7	0,3	— 1,6	6	4 ½
Kulutus	64,7	5,8	6,7	5,8	3 ½	1 ½
yksityinen	45,0	5,2	5,9	5,3	3 ½	2
julkinen	19,7	7,5	8,4	6,3	3	1
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	18,2	8,5	6,4	— 0,2	— ½	1
yksityinen	15,4	8,6	6,6	0,0	— ½	1 ½
julkinen	2,9	7,3	5,7	— 0,7	— 1 ½	½
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	— 0,7	..	..	..	..	..
Kokonaiskysyntä	100,0	6,4	4,7	2,4	3	1 ½
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	82,2	6,4	5,8	3,3	3	1

[1] Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Talouspolitiikan vaikea tehtävä

Vienti kasvaa tuntuvasti, ja kansantalouden avoin sektori on vahvistumassa. Sen sijaan viime vuosikymmenellä liian laajaksi muodostunut, kansainväliseltä kilpailulta suojattu sektori on lamassa. Kansantalouden kehitys on siten varsin kaksijakoinen. Kun pääosa työvoimasta on vaikeuksissa olevalla suljetulla sektorilla, työttömyys on kohonnut nopeasti. Lisäksi kansantalouden rahoitushuolto on suurissa vaikeuksissa. Talouspolitiikan tehtävä on edistää avoimen sektorin kasvua ja tuotannollisten voimavarojen palautumista mahdollisimman täyteen käyttöön. Lama on paljastanut talouden rakenteiden heikkouden. Niiden korjaaminen pysyy talouspolitiikassa etusijalla, eikä suhdannepoliittisten toimien käyttöön ole suuria mahdollisuuksia.

Taloudellisten ongelmien ratkaiseminen johdonmukaista talouspoliittista linjaa noudattaen on välttämätöntä myös sen vuoksi, että Suomen kansantalous on osallistumassa yhä laajempaan ja syvempään taloudelliseen vuorovaikutukseen Euroopan muiden maiden kanssa.

Keskeinen osa talouspolitiikan strategiaa on avoimen sektorin, etenkin vientituotannon toimintaedellytysten parantaminen. Hintakilpailukykyä on kohennettu tuntuvasti, ja vienti kasvaakin voimakkaasti. Tärkeää on, että yritykset rahoitusvaikeuksistaan huolimatta pitävät huolta reaalisesta kilpailukyvystä. Julkisen vallan lisämahdollisuudet tukea kilpailukykyä ovat vähäiset. Mutta on välttämätöntä, että julkinen talous alkaa vähentää tuntuvasti lainanottotarvettaan ja siten helpottaa yritysten rahoitushuoltoa. Hyvän hintakilpailukyvyn säilyminen riippuu työmarkkinaosapuolten toimista. Nimellistulojen nousu voisi tilapäisesti lisätä lähinnä suljetun sektorin tuotteiden menekkiä mutta myös tuontihyödykkeiden kysyntää; toisaalta kustannusten nousu heikentäisi hintakilpailukykyä, ja talouden rakenteiden korjaantuminen ja tuotannon pysyvä elpyminen hidastuisivat.

Julkisten menojen bruttokansantuoteosuuden supistaminen, jopa julkisen talouden koon pienentäminen on välttämätöntä. Nykyinen kriisi on osoittanut, että kansantaloutemme ei enää kehitä tarpeeksi verotuloja niiden julkisten palvelujen rahoittamiseen ja tulonsiirtojen hoitamiseen, joista menneinä parempina aikoina on päätetty. Huomattava osa menoista on nyt peitettävä lainanotolla. Tämä puolestaan pitää korkoja niin korkealla, että talouden yksityisen sektorin elpyminen estyy tai ainakin viivästyy. Näin myöskään verotulot eivät kasva, jolloin valtion ja koko julkisen sektorin lainanottotarve pysyy suurena. Jotta tämä kehä murtuisi, uudet menotarpeet on katettava vähentämällä muita menoja; lainanottoa ei voida lisätä. Enintään voidaan tuloarvioiden pettämisestä aiheutuva lisärahoitustarve kattaa lainanotolla. Julkisella sektorilla ei ole enää mahdollisuuksia suhdannepoliittiseen elvytykseen lainanoton lisäämisen varassa.

Pääomatulojen verotuksen uudistaminen on tärkeä rakennepoliittinen parannus, ja yritysten riskirahoitusmahdollisuuksien lisääminen edistää talouden tervehtymistä. Rahoitusjärjestelmän toiminnan varmistaminen puolestaan on välttämätöntä kansantalouden kasvun turvaamiseksi.

Työllisyystilanne paranee pysyvästi vasta sitten, kun kokonaiskysyntä kasvaa ja kun hyvän kilpailukyvyn ansiosta aiempaa suurempi osa siitä suuntautuu suomalaiseen tuotantoon. Tämän saavuttamiseksi on välttämätöntä, että työmarkkinat joustavat työaikoihin, työpaikkojen sijaintiin ja jopa palkkaukseen nähden riittävästi, niin että tuotantoa voidaan lisätä kysynnän kasvusta hyötyvillä aloilla. Yhä uusia mahdollisuuksia on tarpeen etsiä, sillä työttömyys uhkaa pysyä laajana vielä vuosia.

2 Kansainvälinen talous

Kokonaistuotanto ja -kysyntä

Markkinatalousmaiden suhdanteet eivät elpyneet vuoden 1991 jälkipuoliskolla odotetulla tavalla, ja tuotannon kasvu koko vuonna jäi vain yhteen prosenttiin. Vuoden 1992 alkukuukausina elpyminen Yhdysvalloissa tilapäisesti vahvistui, mutta laantui pian uudelleen. Kasvu voimistunee kuitenkin jälleen vuoden jälkipuoliskolla. Myös Japanissa ja Saksassa, joissa suhdanteet alkoivat heiketä vasta vuoden 1991 jälkipuoliskolla, elpyminen vuoden 1992 aikana on vähäistä. Tuotanto lisääntyy näissäkin maissa vuoden loppupuolella enintään parin prosentin vauhtia. Kun korkea korkotaso viivästyttää suhdanteiden paranemista Saksan ohella muissakin Euroopan maissa, OECD-maiden bruttokansantuote kasvaa v. 1992 keskimäärin enintään 2 % ja Suomen vientiosuuksilla painotettuna vain prosentin. Vuonna 1993 tuotannon arvioidaan lisääntyvän Yhdysvalloissa ja Japanissa 3 % ja Euroopassa 2½ %. OECD-maissa keski-

2. Bruttokansantuote OECD-maissa

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				
EY	3,5	2,9	1,4	1 ½	2 ½
Alankomaat	4,2	3,9	2,0	1	2
Belgia	3,8	3,7	1,5	1 ½	2 ½
Iso-Britannia	2,3	1,0	— 2,2	0	2 ½
Italia	2,9	2,2	1,4	1 ½	2
Ranska	4,1	2,2	1,3	2	2 ½
Saksan liittotasavalta[1]	3,8	4,5	3,1	1 ½	2 ½
Tanska	0,8	1,7	1,0	2	3
EFTA	3,2	1,9	— 0,6	½	2
Itävalta	3,7	4,6	3,0	2	2 ½
Norja	0,4	1,8	1,9	2	2
Ruotsi	2,4	0,5	— 1,2	— ½	1
Suomi	**5,4**	**0,3**	**— 6,5**	**—1 ½**	**2 ½**
Sveitsi	3,9	2,2	— 0,5	1	2
OECD-Eurooppa	3,4	2,8	1,1	1 ½	2 ½
Japani	4,8	5,2	4,5	2	3
Yhdysvallat	2,5	1,0	— 0,7	2	3
OECD	3,3	2,5	1,0	2	3
OECD Suomen vuoden 1991 vientiosuuksilla painotettuna	3,0	2,3	0,7	1	2

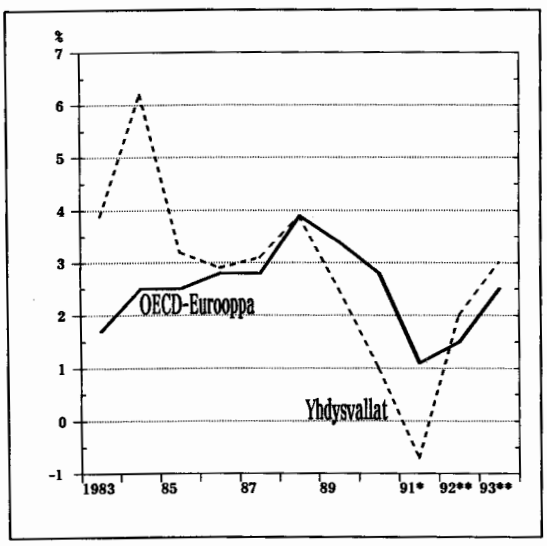
1) Läntinen Saksa; koskee myös taulukoita 5—8.

määrin bruttokansantuote kasvaa ensi vuonna 3 % (Suomen vientiosuuksilla painotettuna 2 %).

Yhdysvalloissa rahapolitiikka on keveää ja hintojen nousu vähäistä. Pankit ovat pystyneet vakauttamaan taseitaan ja pörssikurssit ovat nousseet. Myös kotitalouksien rahoitusasema on parantunut. Bruttokansantuote kasvoi vuoden 1992 alkukuukausina liki kolmen prosentin vauhtia, kun asuntotuotanto ja yksityiset kulutusmenot lisääntyivät merkittävästi, mutta elpyminen laantui pian. Kotimainen kysyntä voimistunee kuitenkin uudelleen vielä kuluvana vuonna. Kun myös vienti lisääntyy hyvän kilpailukyvyn vauhdittamana, tuotanto kasvanee ensi vuonna 3 %.

Japanissa ovat tämän vuoden alkupuoliskolla vaikuttaneet yhä voimakkaat suhdanteita heikentävät tekijät, kuten varallisuusarvojen lasku, rahamäärän kasvun hitaus ja pankkien vakavaraisuusongelmat. Alhaisten korkojen, elvyttävän finanssipolitiikan ja reaalipalkkojen tuntuvan nousun odotetaan kuitenkin lisäävän yksityistä kulutusta vuoden jälkipuoliskolta lähtien, ja yksityisten investointien arvioidaan kääntyvän nousuun ensi vuonna. Myös vientikysynnän voimakas kasvu mm. Kaakkois-Aasiassa elvyttää kokonaistuotantoa.

Kuvio 11. Bruttokansantuote Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa
määrän muutos

Saksan kireä rahapolitiikka pitää reaalikorot korkeina myös muissa *Euroopan* maissa ja hillitsee kysynnän paranemista. Suhdannenousu useissa Euroopan maissa jääkin nyt selvästi hitaammaksi kuin edellisissä vastaavissa suhdannevaiheissa. Tähän vaikuttaa merkittävästi sekä yritysten että kotitalouksien suuri velkaantuminen edellisen noususuhdanteen aikana ja varovaisuus uuden velan ottamisessa. Monissa maissa pitkään jatkunut epävarmuus rahoitusmarkkinoilla ja pankkien tarve vahvistaa vakavaraisuuttaan hillitsevät yhä suhdanteiden paranemista. Kotitalouksien rahoitusasema on nyt kuitenkin kohentunut siinä määrin, että yksityinen kulutus kasvaa Euroopassa tänä vuonna keskimäärin 1½ % ja ensi vuonna 2½ %. Myös yrityssektorin rahoitusasema vahvistuu sekä tänä että ensi vuonna, ja yksityiset tuotannolliset investoinnit lisääntyvät ensi vuonna muutaman prosentin.

Saksan yhdistymisen vaikutukset maan kummankin osan talouteen ovat muuttuneet viime vuoden puolesta välistä. Kysyntää lisännyt vaikutus on laantunut läntisessä Saksassa samaan aikaan, kun itäisessä osassa tarjonnan supistuminen on pysähtynyt ja jonkinasteinen kysynnän nousu käynnistynyt. Samanaikaisesti kustannusten ja työttömyyden nousu on kiihtynyt, ja tuottavuuden kasvu läntisessä Saksassa hidastunut. Bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan läntisessä Saksassa 1½ % ja 2½ % vuosina 1992 ja 1993; vastaavat luvut itäiselle osalle ovat 7½ % ja 9 % ja koko Saksalle 2 % ja 3 %.

Isossa-Britanniassa tuotanto aleni viime vuonna 2 %, eikä se lisääntynyt vielä kulu-

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	2,8	1,2	— 0,1	2	2 1/2
julkinen kulutus	1,5	3,2	0,9	— 1	— 1
kiinteän pääoman bruttomuodostus[1]	0,4	— 1,6	— 7,6	4	9
kotimainen kysyntä	1,9	0,5	— 1,3	2	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	11,3	7,7	6,6	7	8
tavaroiden ja palvelusten tuonti	3,7	2,2	0,3	7 1/2	8
bruttokansantuote	2,5	1,0	— 0,7	2	3
Japani					
yksityinen kulutus	4,3	4,2	2,6	2 1/2	3
julkinen kulutus	2,0	1,9	3,4	3	3
kiinteän pääoman bruttomuodostus	9,3	9,5	3,5	—1	3
kotimainen kysyntä	5,8	5,4	3,0	1 1/2	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	14,9	10,7	5,0	4	6
tavaroiden ja palvelusten tuonti	22,1	12,0	— 2,7	3 1/2	6
bruttokansantuote	4,8	5,2	4,5	2	3
Länsi-Eurooppa					
yksityinen kulutus	2,9	3,0	1,5	1 1/2	2 1/2
julkinen kulutus	0,8	2,3	1,9	..	..
kiinteän pääoman bruttomuodostus	6,9	3,4	— 0,3	..	..
kotimainen kysyntä	3,5	2,8	0,9	1 1/2	2 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	8,1	6,8	4,6	5 1/2	7
tavaroiden ja palvelusten tuonti	8,3	7,0	4,0	4 1/2	6
bruttokansantuote	3,4	2,8	1,1	1 1/2	2 1/2

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.
[1] Yksityinen.

van vuoden alkupuoliskollakaan. Nyt odotetaan, että lievä elpyminen käynnistyy vuoden jälkipuoliskolla lähinnä viennin ja julkisten investointien kasvun ansiosta. Myös yksityinen kulutus elpynee vuoden lopulla inflaation hidastumisen myötä. Vähäistä asunto- ja muiden yksityisten investointien kasvua odotetaan vasta ensi vuonna. Bruttokansantuote ei lisäänny tänä vuonna lainkaan ja kasvaa ensi vuonnakin enintään pari prosenttia. Työttömyysaste on kuluvana vuonna kohonnut jo 10 prosenttiin.

Ruotsissa tuotanto supistuu edelleen tänä vuonna, sillä kotimainen kysyntä heikkenee. Etenkin asuntotuotanto alenee tuntuvasti sekä tänä että ensi vuonna. Myös muut investoinnit supistuvat edelleen tänä vuonna, eikä niiden odoteta kasvavan vielä ensi vuonnakaan. Elpymistä jarruttaa mm. korkea korkotaso. Kulutuskysynnän ei arvioida lisääntyvän ensi vuodenkaan aikana. Työttömyys on kohoamassa Ruotsin oloissa poikkeuksellisen korkeaksi, viiteen prosenttiin. Julkisen sektorin alijäämän arvioidaan

taantuman myötä kohoavan ensi vuonna viiteen prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Sen sijaan kuluttajahintojen nousu on hidastunut pariin prosenttiin.

Tuotanto *entisessä Neuvostoliitossa* aleni viime vuonna 17 % ja muissa *Keski- ja Itä-Euroopan* entisissä sosialistisissa maissa 13 %. Kuluvana vuonna tuotanto supistunee IVY-maissa ainakin yhtä paljon, mutta tuotannon lasku hidastunee muissa KIE-maissa. Useimmissa maissa talouden vakauttaminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Sopeuttamisprosessissa kohti markkinataloutta on parhaiten edistytty Unkarissa, jossa varovainen muutos kohti markkinaolosuhteita aloitettiin aikaisemmin kuin muissa maissa.

Kaikki entisen Neuvostoliiton maat on hyväksytty v. 1992 Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin jäseniksi. Kansainvälisten järjestöjen ja läntisten markkinatalousmaiden myötävaikutuksella IVY-maille pyritään kuluvan vuoden aikana laatimaan konkreettisia uudistusohjelmia, joiden toteuttaminen on läntisen avun edellytys. Kansainvälinen valuuttarahasto ja Maailmanpankki päättivät elokuussa ensimmäisistä Venäjälle myönnettävistä rahoitusohjelmista. Venäjän odotetaan ryhtyvän vielä kuluvan vuoden aikana mm. julkisen sektorin ja rahaolojen vakauttamiseen. Mahdollisuudet kokonaistaloudellisen vakauttamispolitiikan tehokkaaseen toteuttamiseen ovat kuitenkin toistaiseksi vähäiset, koska rakenteellisia ja institutionaalisia uudistuksia ei ole vielä pystytty tekemään. Taloudellinen uudistaminen on aloitettu lähinnä hintojen vapauttamisella, minkä seurauksena hinnat voivat kuluvan vuoden aikana nousta yli kymmenkertaisiksi.

Tuotanto *Aasian* ns. dynaamisissa talouksissa (Hongkong, Korea, Malesia, Singapore, Taiwan ja Thaimaa) lisääntyi 7½ % viime vuonna. Kasvun odotetaan jatkuvan parin lähivuoden ajan seitsemän prosentin vuosivauhtia.

Latinalaisen Amerikan valtiot lienevät vihdoinkin pääsemässä irti velkakriisistään. Talouspolitiikka on tuottanut tulosta etenkin Chilessä, Kolumbiassa ja Meksikossa. Latinalaisen Amerikan valtiot pyrkivät avaamaan markkinoitaan; tuontikiintiöitä poistetaan ja tulleja alennetaan. Tuotanto lisääntyy keskimäärin parin prosentin vauhtia, ja inflaatio on hidastunut 20—30 prosenttiin lukuun ottamatta Brasiliaa, jossa hinnat nousivat vielä viime vuonna liki 500 %.

4. Kokonaistuotanto Keski- ja Itä-Euroopan maissa sekä entisessä Neuvostoliitossa

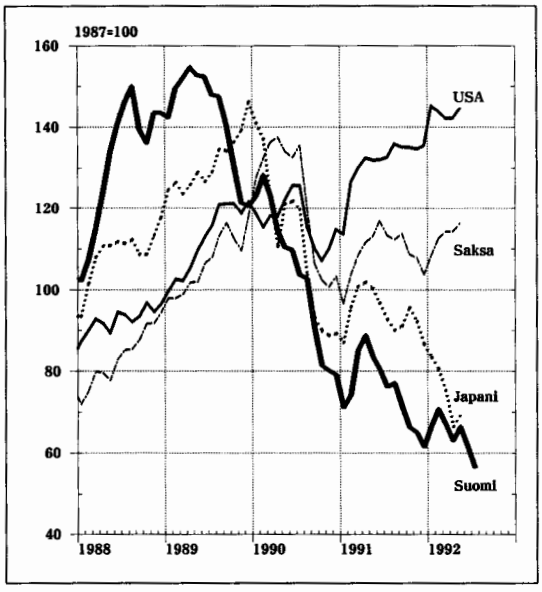
	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia			
Bulgaria	—9,1	—17	— 8	—2
Puola	—11,6	— 9	— 2	1
Romania	— 7,4	—14	— 8	—2
Tšekkien ja Slovakien tasavalta	— 0,4	—16	— 5	0
Unkari	— 3,3	—10	0	3
Yhteensä	— 6,8	—13	— 4	0
Entinen Neuvostoliitto	— 4,0	—17	—18	..
Yhteensä	— 4,6	—16	—15	..

Lähde: OECD.

Talouspolitiikka

Lähes kaikissa OECD-maissa julkisen sektorin vajaukset kasvoivat v. 1991 heikon talouskehityksen vuoksi. Kuluvan vuoden budjettien perusteella alijäämät lisääntyvät edelleen tänä vuonna noin kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Mikäli suhdanteet paranevat, finanssipolitiikkaa kiristettäneen useissa maissa, ja julkisen sektorin alijäämät saattavat jonkin verran alentua ensi vuonna; monissa maissa vajaukset ovat kuitenkin paljolti rakenteellisia.

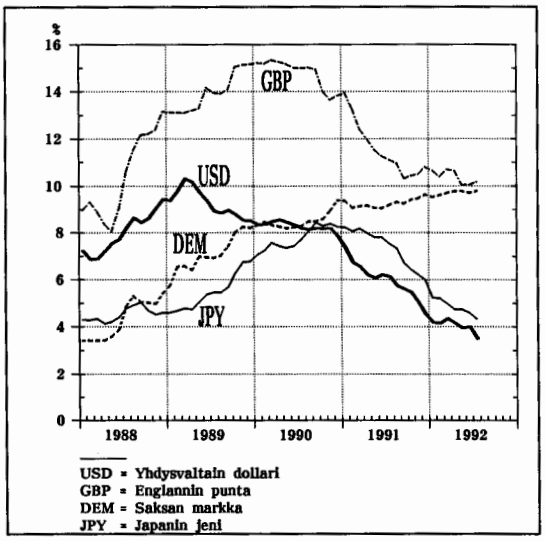
Kuvio 12. Pörssikurssit eräissä maissa

Yhdysvaltain liittovaltion budjetin vajaus kohoaa kuluvana varainhoitovuonna noin kuuteen prosenttiin bruttokansantuotteesta, ja velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee kolmessa vuodessa 44 prosentista 55 prosenttiin. Lähivuosina velan suhde kansantuotteeseen kohonnee edelleen. Monien EY:n jäsenmaiden tulisi merkittävästi kiristää finanssipolitiikkaa, jotta Maastrichtin sopimuksen mukainen budjettialijäämää koskeva tavoite saavutettaisiin. Alijäämä on EMU-kriteerin mukaisesti alle 3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vain Irlannissa, Luxemburgissa, Ranskassa ja Tanskassa. Vajaus on edelleen erityisen korkea Italiassa (10 %) ja Kreikassa (13 %).

Rahapolitiikkaa on inflaation hidastumisen myötä kevennetty elpymisen tukemiseksi viime vuodesta lähtien etenkin Yhdysvalloissa ja Japanissa. Lyhyet korot ovat Yhdysvalloissa alimmillaan kahteen vuosikymmeneen. Diskonttokorko oli yhtä matala viimeksi v. 1963. Pitkät korot eivät kuitenkaan ole viime vuodenvaihteen jälkeen laskeneet. Japanissa diskonttokorko laskettiin heinäkuussa 3¼ prosenttiin. Rahamäärän kasvu ja luottojen kysyntä on kuluvan vuoden alkupuolella ollut yhä vähäistä, mikä yhdessä osakekurssien tuntuvan alenemisen kanssa heijastaa liike-elämän heikkoa luottamusta suhdanteiden nopeaan paranemiseen.

Kuvio 13. Eurotalletusten kolmen kuukauden korot

Saksassa keskuspankki korotti joulukuussa 1991 sekä diskontto- että Lombard-korkoja 1/2 prosenttiyksiköllä ja diskonttokorkoa viime heinäkuussa 3/4 prosenttiyksiköllä. Korkojen nostamisella keskuspankki on viestittänyt markkinoille huolestuneisuutensa inflaation kiihtymisestä. Korkea korkotaso onkin pysäyttänyt inflaation kiihtymisen ja jarruttanut kysyntää vuoden alkupuoliskolla. Lyhyiden korkojen odotetaan alenevan jonkin verran ensi vuoden aikana, kun inflaatiopaineet Saksassa hellittävät nykyistä tuntuvammin. Saksan kireä rahapolitiikka on pitänyt korot korkeina myös muissa Euroopan maissa ja viivästyttänyt elpymistä.

Japanin hallitus hyväksyi elokuun lopussa merkittävän talouspoliittisen elvytyspaketin (2,3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen), jolla pyritään kuluvana ja ensi vuonna lisäämään kysyntää, vakauttamaan rahoitusjärjestelmää ja vahvistamaan luottamusta talouteen.

Työllisyys

Kaksi vuotta jatkuneen hitaan tuotannon kasvun vuoksi työttömyys on OECD-maissa noussut korkeaksi, keskimäärin 7 1/2 prosenttiin ja Euroopassa 9 1/2 prosenttiin työvoimasta. Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on lisääntynyt monissa maissa. Aikaisemmista taantumista poiketen työttömyys on nyt kohonnut selvästi myös palvelusektorissa. Suomen ohella palvelualan työpaikat ovat vähentyneet mm. Isossa-Britanniassa, ja työpaikkojen lisääntyminen on pysähtynyt mm. Yhdysvalloissa ja Ruotsissa. Kun työvoiman tarjonta lisääntyy nyt nopeasti, OECD-maiden työttömyysasteen ei (Yhdysvaltoja lukuun ottamatta) odoteta supistuvan v. 1993, vaikka ennustettu verkkainen suhdannenousu alkaisikin tänä vuonna.

5. Työttömyysaste OECD-maissa

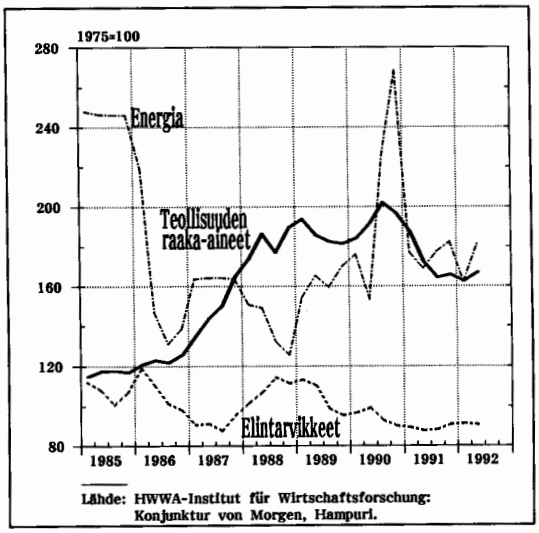
	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			prosenttia		
Yhdysvallat	5,3	5,5	6,7	7 1/2	7
Japani	2,3	2,1	2,1	2	2 1/2
Iso-Britannia	6,2	5,9	8,3	10	9 1/2
Ranska	9,4	8,9	9,4	10	10
Saksan liittotasavalta	5,6	4,9	4,3	4 1/2	5
Norja	4,9	5,2	5,5	6	5 1/2
Ruotsi	1,4	1,5	2,7	4 1/2	5
Suomi	**3,5**	**3,4**	**7,6**	**12**	**13**
Tanska	9,3	9,5	10,4	10 1/2	10
OECD-Eurooppa	8,5	8,0	8,7	9 1/2	9 1/2
OECD	6,4	6,2	7,1	7 1/2	7 1/2

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.

Hinnat ja palkat

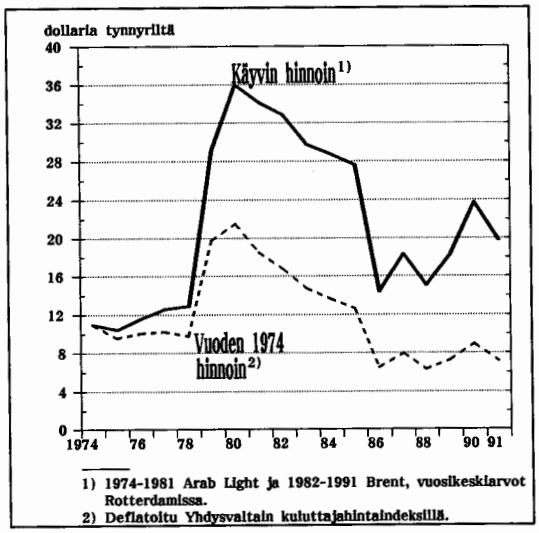
Hintojen nousu on viime kuukausina edelleen hidastunut lähes kaikissa OECD-maissa heikon kysynnän, maltillisen palkkakehityksen sekä raaka-ainehintojen vakauden ansiosta. Saksassa kuluttajahintojen nousu kuitenkin voimistui viime vuoden puoliväSaksassa kuluttajahintojen nousu kuitenkin voimistui viime vuoden puolivä-

Kuvio 14. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat
dollareina neljännesvuosittain

Lähde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung: Konjunktur von Morgen, Hampuri.

Kuvio 15. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta

1) 1974-1981 Arab Light ja 1982-1991 Brent, vuosikeskiarvot Rotterdamissa.
2) Deflatoitu Yhdysvaltain kuluttajahintaindeksillä.

6. Tehdasteollisuuden työkustannukset[1] tuoteyksikköä kohti

	1989	1990*	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	3,0	0,7	2,6	1	1
Japani	0,7	1,5	3,7	3½	— ½
Saksan liittotasavalta	0,2	2,3	4,5	4½	3½
Ranska	—0,6	2,9	3,6	1	1
Iso-Britannia	3,6	8,9	7,6	1½	1½
Italia	6,2	7,5	9,1	4½	3
Kanada	5,5	4,2	5,4	1½	1
Keskimäärin	2,2	2,8	4,0	2	1
Ruotsi	7,4	9,7	6,1	—2	—1½
Suomi	**4,8**	**8,0**	**5,0**	**—8**	**—1½**

Lähde: OECD, US Bureau of Labor ja kansalliset ennusteet.
[1] Kunkin maan omassa valuutassa.

7. Kuluttajahinnat[1] OECD-maissa

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			muutos, prosenttia		
EY	4,6	4,3	5,0	4 1/2	3 1/2
Alankomaat	1,6	2,3	3,4	3	4
Belgia	3,4	3,5	3,3	3	3
Iso-Britannia	5,8	5,6	7,4	5 1/2	4
Italia	6,3	6,3	6,7	5 1/2	4
Ranska	3,5	3,0	3,1	3	2 1/2
Saksan liittotasavalta	3,0	2,6	3,6	4	3 1/2
Tanska	5,0	2,1	2,5	2	2
EFTA	4,6	6,0	6,1	3 1/2	3
Itävalta	2,6	3,2	3,3	4	3 1/2
Norja	4,2	4,3	3,6	2 1/2	2
Ruotsi	6,9	9,7	10,2	3	2 1/2
Suomi	**5,2**	**5,9**	**5,3**	**3 1/2**	**2**
Sveitsi	3,5	5,4	5,9	4 1/2	3 1/2
OECD-Eurooppa	5,4	5,3	6,0	5 1/2	4 1/2
Japani	2,4	2,6	2,6	1 1/2	1 1/2
Yhdysvallat	5,4	5,1	4,0	3	3
OECD	4,5	4,7	4,5	3 1/2	3 1/2
OECD Suomen vuoden 1991 vientiosuuksilla painotettuna	4,6	4,9	5,5	3 1/2	3

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.
[1] Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

listä kuluvan vuoden alkupuolelle saakka palkkakustannusten nousun sekä välillisten verojen ja hallinnollisesti määritettyjen hintojen korotusten vuoksi. Kuluttajahintojen nousuvauhti hidastuu OECD-maissa tänä vuonna keskimäärin prosenttiyksikön viime vuoden 4 1/2 prosentista. Inflaatio hidastunee hieman vielä ensi vuonna.

Raakaöljyn hintojen ennustetaan vuosina 1992 ja 1993 kohoavan lievästi, 19—20 dollariin tynnyriltä. Myöskään muiden raaka-aineiden hinnoissa ei ole näkyvissä olennaisia nousupaineita; hinnat noussevat enintään pari prosenttia.

Tuottavuus on parantunut ripeästi monissa maissa. Kun palkkakehitys pysyy maltillisena, tehdasteollisuuden yksikkötyökustannusten nousu hidastuu suurissa OECD-maissa keskimäärin 1—2 prosenttiin sekä tänä että ensi vuonna.

Maailmankauppa

Maailmankaupan määrä lisääntyi viime vuonna 4 %. Kauppa piristyi vuoden jälkipuoliskolla, ja sen ennustetaan lisääntyvän tänä ja ensi vuonna 5—7 prosentin vauhtia.

Erityisesti lisääntyy OECD-maiden kauppa eräiden järjestön ulkopuolisten maiden, kuten itäisen Euroopan maiden ja Aasian dynaamisten talouksien kanssa.

OPEC-maiden yhteenlaskettu vaihtotase heikkeni viime vuonna Persianlahden sodan vuoksi tuntuvasti. Tänä vuonna vajauksen odotetaan selvästi pienenevän. Samanaikaisesti OECD-maiden vaihtotaseen vajaus kasvanee hieman. Suhteellisesti suurimmat alijäämät ovat Kanadassa ja Islannissa (yli 4 %) ja suurimmat ylijäämät Irlannissa ja Norjassa (5—6 %) BKT:sta.

8. Tavaravienti ja -tuonti OECD-maissa

	1990	1991*	1992**	1993**	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	7,4	7,6	7	8	— 0,2	— 0,3	0	1 1/2
Japani	5,6	2,5	4	5 1/2	3,9	— 0,3	0	1 1/2
Saksan liittotasavalta	1,5	— 2,3	4 1/2	6 1/2	— 1,1	— 0,6	2	3 1/2
Iso-Britannia	6,5	1,3	4	4 1/2	3,8	— 0,3	1	2
OECD	4,9	2,7	5	6 1/2	0,4	— 0,2	1	2 1/2
Tuonti								
Yhdysvallat	1,8	0,3	7	8 1/2	2,9	— 1,7	— 1/2	1
Japani	6,0	2,8	3 1/2	5 1/2	10,4	— 8,2	— 6 1/2	2 1/2
Saksan liittotasavalta	9,9	9,6	4	6	— 2,6	1,6	1/2	2 1/2
Iso-Britannia	1,4	— 2,8	5	6	2,0	— 3,0	0	2 1/2
OECD	4,6	2,5	5	6 1/2	1,0	— 0,9	0	2 1/2

Lähde: OECD.

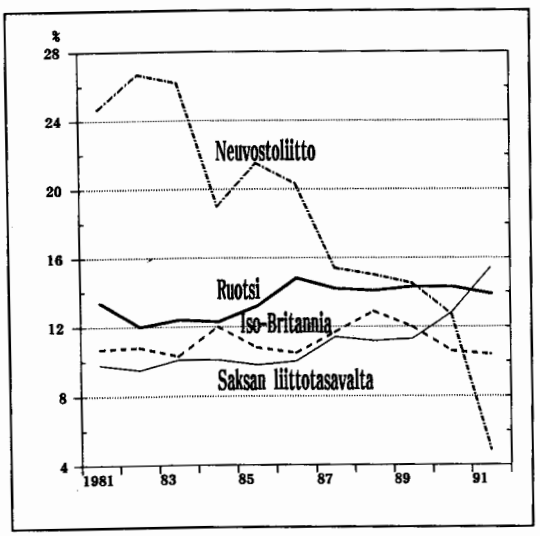
3 Ulkomaankauppa

Vienti

Suomen teollisuus menetti vuosina 1990 ja 1991 runsaan kymmeneksen vientituloistaan ja perinteisistä markkinoistaan. Vientimaittemme suhdannekehityksestä (Ruotsi, Iso-Britannia) tai meille tärkeiden toimialojen markkinatilanteesta (metsäteollisuus) aiheutuneet menetykset jäävät lyhytaikaisiksi. Erilaisten rakenneongelmien vuoksi elpyminen on tosin viivästynyt myös näillä markkinoilla. Eräiltä osin menetykset ovat kuitenkin pitkäaikaisia. Idänkaupan jyrkkää supistumista on vaikea korvata. Tällaiset tuntuvat muutokset vientimarkkinoilla ovat asettaneet suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyn, tehokkuuden ja joustavuuden koetukselle. Sopeutumisvaikeudet ovat paljastaneet monia heikkouksia.

Kuvio 16. Päävientimaat

osuus viennistä

Viennin elpyminen alkoi jo syksyllä 1991, kun kotimaisen kysynnän ja itäviennin supistuminen vapauttivat kapasiteettia lisäten vientitarjontaa länsimarkkinoille. Tämä näkyi ennen muuta prosessiteollisuuden vientitoimitusten kasvuna. Näillä aloilla (kemian teollisuudessa, metallien perusteollisuudessa ja paperiteollisuudessa) käyttöasteen korkeana pitäminen on kannattavuuden vuoksi tärkeää. Muille toimialoille viennin aloittaminen tai uudelleensuuntaaminen on ollut vaikeampaa heikentyneen hintakilpailukyvyn vuoksi. Kilpailun puutteen ja vääristyneiden hintasuhteiden vuoksi kilpailukyky oli erityisesti heikentynyt sellaisilla aloilla, joilla kotimaan toimitusten ja idänkaupan osuus oli merkittävä.

Marraskuisen devalvaation jälkeen teollisuuden kilpailukyky on parantunut oleellisesti, ja edellytykset viennin elpymiseen kaikilla toimialoilla ovat tuntuvasti parantuneet. Kun hintakilpailukyky on nyt hyvä ja kun teollisuudella on runsaasti nykyaikaista kapasiteettia vapaana, vienti kasvaa lähiaikoina nopeasti. Kasvua alkanee vauhdittaa vähitellen myös vilkastuva kysyntä länsimarkkinoilla.

Devalvaation jälkeen arvioitiin, että yritysten heikon kannattavuuden vuoksi devalvaatiohyöty heijastuu pääosin vientihintoihin. Vientihinnat ovat kuitenkin kohonneet odotettua vähemmän (4½ % puolen vuoden aikana), mihin yksi syy on metsäteollisuustuotteiden maailmanmarkkinahintojen heikkeneminen.

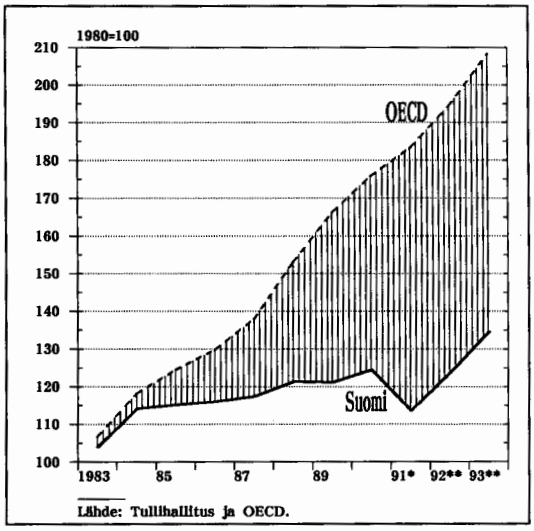
9. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1991 osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**	1989	1990	1991*	1992**	1993**
		määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	1,1	18	—20	—11	12	6	—16	—22	34	13	3
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,1	— 7	25	—16	10	7	14	— 2	3	12	4
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	2,8	—17	— 8	—30	7	6	3	0	12	8	2
Puutavarateollisuus	7,5	— 9	— 6	—10	9	9	7	12	— 1	5	5
Paperi- ja graafinen teollisuus	32,0	2	1	— 3	7	8	5	— 4	— 4	3	6
Kemiallinen teollisuus	11,4	— 3	8	11	15	9	8	0	0	3	4
Metallien perusteollisuus	9,3	2	13	11	10	8	18	—22	— 5	8	3
Metallituote- ja koneteollisuus	31,4	3	5	—21	8	10	9	4	4	9	5
Muut tavarat	2,4	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaravienti[1]	100,0	— 0,1	2,8	— 8,7	9	8 1/2	7,5	— 1,2	0,5	6	5
Tavaroiden ja palvelusten vienti[1]		1,6	1,6	— 6,3	9	9	5,7	0,3	— 1,6	6	4 1/2

[1] Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä lisääntyy tänä vuonna 9 % ja v. 1993 edelleen 9 %. Vientihinnat kohoavat vastaavasti keskimäärin 6 % ja 4 1/2 %.

Kuvio 17. Suomen viennin määrä sekä OECD:n markkinoiden kasvu

Lähde: Tullihallitus ja OECD.

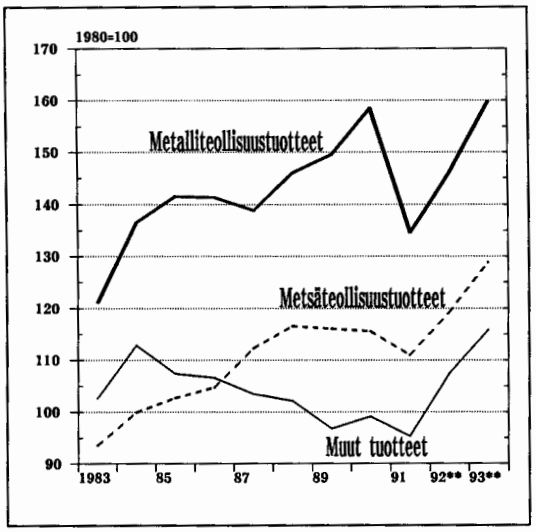
Toimialoittain näkymät vaihtelevat. *Metalliteollisuuden* vientitoimitukset ovat lisääntymässä, mutta viennin nopein kasvuvaihe saavutettaneen vasta ensi vuoden puolella. Korkea korkotaso saattaa heikentää investointitoimintaa Euroopassa. *Metsäteollisuuden* suhdannetilanne on ollut alan liikakapasiteetin ja maailmanmarkkinoiden heikentyneen hintatason vuoksi heikko jo parin vuoden ajan. Merkkejä paremmasta (hintojen nousu, selluvarastojen pieneneminen) on havaittavissa, mutta metsäteollisuustuotteiden markkinoilla tapahtuneiden muutosten vuoksi jo nyt viivästynyt elpyminen saattaa jäädä tavanomaista vaimeammaksi. Hintojen nostomahdollisuuksia rajoittaa voimakkaasti lisääntynyt vaihtoehtoisten raaka-aineiden (kierrätyskuitu) käyttöönotto. *Kemian teollisuus ja elintarviketeollisuus* ovat lisänneet vientiä alkuvuoden aikana tuntuvasti, kun kotimainen kysyntä on supistunut; kasvu jatkuu nopeana myös lähiaikoina. *Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden* viennin väheneminen näyttää viimein päättyneen.

Näillä aloilla vienti on supistunut noin kolmannekseen viime vuosikymmenen alun tasosta.

Vaikka monilla aloilla kapasiteettia on poistunut runsaasti viime vuosien aikana, tuotantomahdollisuudet eivät aseta esteitä viennin jyrkällekään lisääntymiselle. Tänä vuonna viennin osuus kokonaistuotannosta kohoaa 25 prosenttiin ja ensi vuonna 28 prosenttiin. Tällä tasolla vienti on ollut viimeksi viime vuosikymmenen puolivälissä.

Myös *palvelutulot* ovat alkaneet lisääntyä. Ensi vaiheessa tämä on näkynyt matkailutulojen ja muiden palvelutulojen kasvuna, mutta ulkomaankaupan vilkastuessa kääntyvät selvään nousuun myös kuljetustulot, joka on suurin palvelusten viennin yksittäinen erä.

Kuvio 18. Tavaraviennin määrä pääryhmittäin

Tuonti

Tuonnin määrä supistui kuudenneksen v. 1991, kun sekä kotimainen kysyntä että vienti heikkenivät samanaikaisesti. Korkeasuhdanteen aikana ylikuumenneiden alojen tuontiosuudet ovat alentuneet laman myötä. Devalvaation jälkeen kotimaisen teollisuuden edellytykset puolustaa markkinaosuuksiaan ovat muutenkin parantuneet, mikä osaltaan hillitsee valmiiden tavaroiden tuontia lähivuosina. Vuonna 1992 kotimaisen kysynnän supistuminen vähentää edelleen tuntuvasti investointitavaroiden sekä henkilöautojen ja muiden kestävien kulutustavaroiden tuontia. Sen sijaan päivittäistavaroiden tuonti pysyy vakaana kotitalouksien ostovoiman heikkenemisestä huolimatta. Vientiteollisuuden tarvitsemien raaka-aineiden ja välituotteiden tuonti ei ole enää vähentynyt; mm. metalleja ja puutavaraa on tuotu runsaasti. Loppuvuonna viennin kasvu elvyttää teollisuuden tarviketuontia ja alihankintoja ulkomailta jo yleisemmin. Polttoaineiden tuonti lisääntyy eräiden tuontirajoitusten poistuttua vuoden alussa. Tuonnin määrä vähenee tänä vuonna silti keskimäärin vielä 2 %.

Ensi vuonna tuonti jälleen kasvaa, lähinnä laajenevan teollisuustuotannon aiheuttaman lisätuonnin vuoksi. Suuri velkaantuneisuus, korkeat reaalikorot ja kapasiteetin vajaakäyttö hidastavat elpymisen välittymistä investointi- ja kulutustavaroiden tuontiin vielä ensi vuonna. Tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrä kasvaa 2½ %.

Markan marraskuinen devalvaatio on välittynyt tuontihintoihin varsin hitaasti tuonnissa yleisen markkamääräisen laskutuksen ja kireän hintakilpailun vuoksi. Yhdysvaltain dollari, joka ei enää kuulu markan valuuttakoriin, heikkeni vuodenvaihteessa ja uudelleen kesällä, mikä heijastui raaka-

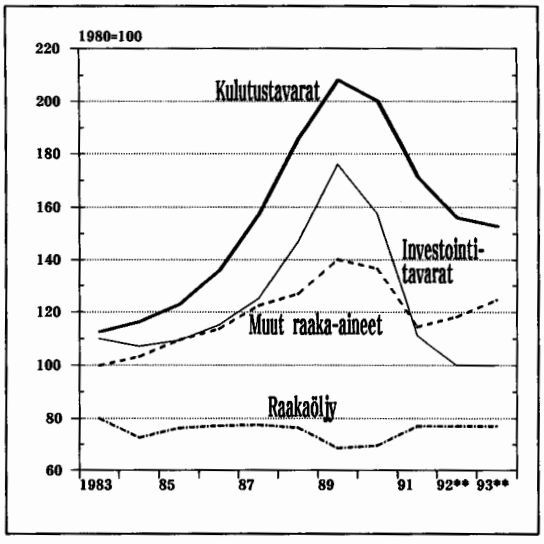
10. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1991 osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**	1989	1990	1991*	1992**	1993**
		määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	55,6	8	— 2	—14	3	5	4	0	2	9	6
raakaöljy	7,1	—10	2	11	0	0	26	22	—10	3	5
muut raaka-aineet	48,5	11	— 2	—16	3	5	2	— 3	3	10	6
Polttoaineet	3,6	— 7	4	—13	10	2	14	6	1	3	4
Investointitavarat	15,9	20	—10	—30	—10	0	— 1	5	2	13	4
Kulutustavarat	24,2	12	— 4	—14	— 9	—2	3	3	4	6	3
Muut tavarat	0,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaratuonti[1]	100,0	10,7	— 4,0	—16,7	— 2	2½	3,5	1,7	2,3	8½	5
Tavaroiden ja palvelusten tuonti[1]		8,8	— 0,9	—11,7	— 2	2½	5,4	1,3	1,0	8½	5

[1] Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

aineiden tuontihintoihin. Raaka-aineiden dollarihintojen odotetaan vähitellen kohoavan nykyiseltä alhaiselta tasoltaan, mikä merkitsee raaka-aineiden tuontihintoihin nousupainetta myös ensi vuonna. Tuottajamaat nostivat raakaöljyn hintoja toukokuun lopulla, vaikka markkinatilanne oli tasapainoinen. Tarjonta on kasvussa, ja hintakehitys saattaa siksi vielä tasoittua. Öljyn ja polttoaineiden keskimääräisten tuontihintojen arvioidaankin kohoavan tänä ja ensi vuonna varsin lievästi. Hidastuva inflaatio teollisuusmaissa hillitsee kulutustavaroiden tuontihintojen nousua. Kaikkiaan tuontihinnat nousevat tänä vuonna 8½ % ja ensi vuonna 5 %.

Kuvio 19. Tavaratuonnin määrä pääryhmittäin

Vaihtotase

Ulkomaankaupan tasapaino on parantunut kahden viime vuoden ajan viennin heikosta kehityksestä huolimatta, sillä kotimaisen kysynnän lama on supistanut tuontia tuntuvasti. Palvelusten taseen rakenteellisten ongelmien vuoksi ja kun tavarakaupan vaihtosuhde heikkeni vielä viime vuonna, ulkoisen tasapainon parantuminen on ollut tavarakaupan määrällisen sopeutumisen varassa. Kauppatase kohentui viime vuonna 7 mrd. mk ja muuttui lähes 5 mrd. mk ylijäämäiseksi. Tänäkin vuonna vaihtosuhde heikkenee noin 2½ %, mutta kun vienti laajenee ja tuonti samanaikaisesti vähenee, kauppatase

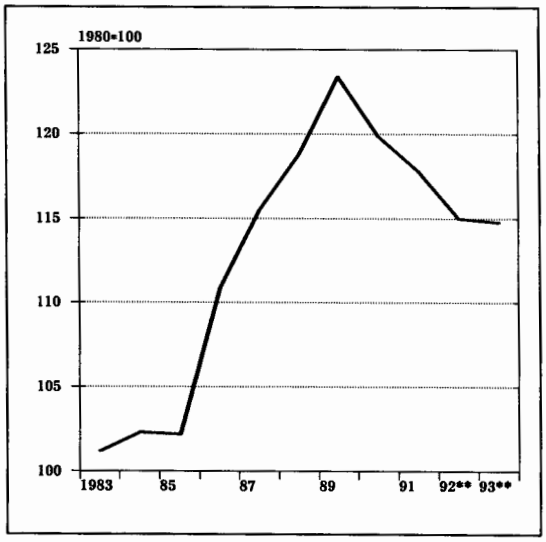
voi parantua 13 mrd. markkaan. Ensi vuonna vaihtosuhde pysynee liki ennallaan, ja kauppatase vahvistuu edelleen.

Palvelusten taseen alijäämän pitkään jatkunut paisuminen katkeaa tänä vuonna kotimaisen kysynnän heikkenemisen ja kilpailukyvyn paranemisen vuoksi. Ulkomaankaupan kuljetusten elpyminen ja uusi laivarekisteri kohentavat kuljetustasetta, kotitalouksien heikko tulokehitys taas vähentää matkustustaseen alijäämää. Palvelusten tase parantunee runsaan miljardin sekä tänä että ensi vuonna.

Kehitysavun pienentäminen keventää tulonsiirtojen taseen vajetta tänä ja ensi vuonna. Kasautuneen ulkomaisen velan korkomenot rasittavat sitä vastoin vaihtotasetta yhä tuntuvammin. Devalvaatio nosti ulkomaisen velan ja velanhoitomenojen markkamääriä.

Vaihtotaseen alijäämä on tänä vuonna 18 mrd. mk eli 3,6 % bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna alijäämä voi supistua 10½ mrd. markkaan eli 2,0 prosenttiin kokonaistuotannosta. Ulkomainen nettovelka kohoaa tänä vuonna noin 195 mrd. markkaan. Suhteessa bruttokansantuotteeseen se on 38½ %.

Kuvio 20. Tavarakaupan vaihtosuhde
(vientihinnat/tuontihinnat)

11. Vaihtotase

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			miljoonaa markkaa		
Tavaravienti[1] (+)	98 265	99 750	91 263	105 500	119 500
Tavaratuonti[1] (—)	104 400	101 967	86 696	92 600	100 000
Kauppatase	— 6 135	— 2 218	4 567	12 900	19 500
Palvelusten vienti (+)	18 437	19 077	18 579	21 300	24 800
Palvelusten tuonti (—)	21 596	24 632	26 427	27 700	29 500
Palvelusten tase	— 3 159	— 5 555	— 7 848	— 6 400	— 4 700
Tavaroiden ja palvelusten tase	— 9 294	— 7 772	— 3 281	6 500	14 800
Tuotannontekijätulot, netto	— 12 313	— 15 041	— 19 179	— 21 200	— 23 000
Tulonsiirrot, netto	— 3 267	— 3 700	— 4 160	— 3 400	— 2 300
Vaihtotase	— 24 874	— 26 513	— 26 620	— 18 100	—10 500
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	— 5,0	— 5,0	— 5,3	— 3,6	— 2,0

[1] Sisältää tavarakaupan korjauserät.

12. Ulkomainen nettovelka

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
Ulkomainen nettovelka					
mrd. mk	108,3	141,4	176,7	195	205
% bruttokansantuotteesta	21,8	26,9	35,1	38 1/2	39 1/2
Pääomakorvaustase[1]					
mrd. mk	— 11,7	— 14,2	— 18,3	— 20 1/2	— 22 1/2
% tavaroiden ja palvelusten viennistä	10,0	12,0	16,6	16	15 1/2

[1] Pääasiassa ulkomaisen nettovelan korot.

4 Tuotanto

Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto supistui v. 1991 lähes kymmeneksen. Viljelyala pieneni huomattavasti, sillä peltoalasta oli viidennes kesannolla. Maidon, sianlihan ja kananmunien tuotanto aleni selvästi tuotannonrajoittamistoimien vuoksi.

13. Maataloustuotanto

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				
Maatalouden tuotanto	14,6	17,6	— 8,9	—14	12
Kokonaissato	22,4	8,1	— 15,7	..	..
Kokonaissato/ha	25,1	7,9	— 3,8	..	..
Leipäviljasato	110,8	23,9	— 47,3	..	..
Maidon tuotanto	0	2,3	— 9,3	— 5	— 1
Meijerivoin tuotanto	1,3	0,8	— 4,5	— 7	0
Lihan tuotanto	1	5,4	— 0,7	— 3	— 2

Maataloustuotanto pienenee myös v. 1992, sillä kesän kuivuuden ja suuren kesantoalan vuoksi kokonaissato jää heikoksi. Kotieläintalouden kokonaistuotos vähenee nelisen prosenttia.

Jos vuoden 1993 sato on normaali, maataloustuotanto lisääntyy ensi vuonna kymmeneksen. Kotieläintalouden kokonaistuotos pysyy lähes ennallaan. Euroopan integraatiokehitys ja GATTin pyrkimykset maatalouden vapaakaupan laajentamiseksi lisäävät paineita maatalouden ylituotannon vähentämiseen.

14. Maataloustuotteiden omavaraisuus

	1988	1989	1990	1991*	1992**
	prosenttia				
Maito[1]	121	121	122	113	109
Liha	105	107	110	109	106
naudanliha	108	106	109	114	112
sianliha	105	110	114	108	106
Kananmunat	133	136	137	125	127
Leipävilja	50	127	175	86	..
vehnä	53	120	157	98	..
ruis	40	181	249	30	..

[1] Nestemäärän mukaan.

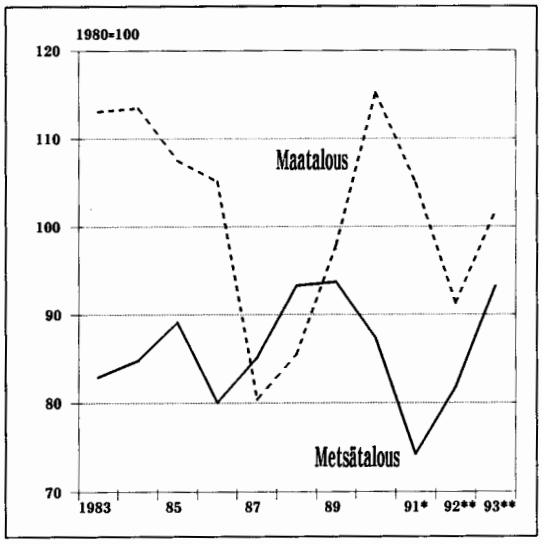
Metsätalous

Metsätalouden tuotanto supistui viime vuonna 15 % ja työpanos 19 %. Puuta hakattiin 35 milj. m^3 eli 9 milj. m^3 vähemmän kuin edellisvuonna.Teollisuus purki tuntuvasti hakatun puun varastojaan. Puumark-

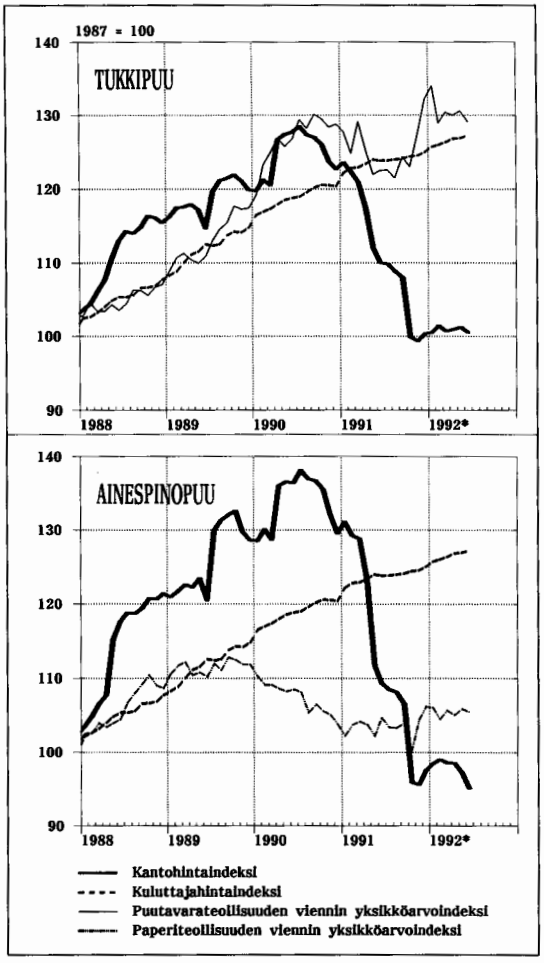
kinahäiriöiden takia myös pystyvarastot eli ostetut leimikot supistuivat voimakkaasti. Kaikkiaan puuvarastot pienenivät kolmanneksen edellisvuotisesta ja olivat vuoden lopussa 28 milj. m³. Kantohinnat laskivat vuoden aikana viidenneksen.

Vuoden 1992 alkupuolella puumarkkinat vilkastuivat. Vuoden loppupuolella myös hakkuut lisääntyvät tuntuvasti, ja markkinahakkuut kasvavat koko vuonna kymmeneksellä. Teollisuus kattaa osan kasvavasta puun tarpeestaan purkamalla edelleen raakapuuvarastojaan. Kaikkiaan metsätalouden tuotanto kasvaa tänä vuonna 10 %. Keskimääräinen kantohintataso jää runsaan 10 % viimevuotista matalammaksi.

Kuvio 21. Maa- ja metsätalouden tuotanto

Kuvio 22. Kantohinnat

15. Markkinahakkuut ja hakkuiden työvoima

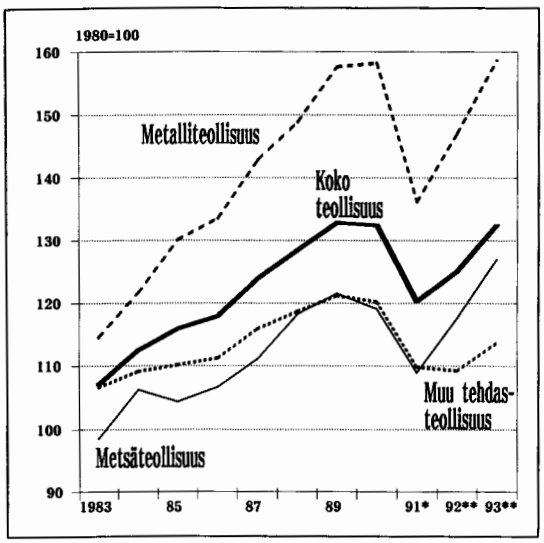
	1989	1990	1991	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				
Markkinahakkuut	3,1	— 7,5	— 20 ½	10	14
tukkipuu	3,0	— 7,3	— 22	..	..
ainespinopuu	3,5	— 7,5	— 19 ½	..	..
Työvoima	— 2,9	— 11,4	— 15 ½	1	5

Vuonna 1993 metsäteollisuuden markkinatilanteen odotetaan vahvistuvan, mikä heijastuu myös puumarkkinoille kysynnän kasvuna. Puun tarjontaa ovat lisäämässä maatilojen velkaantuneisuus ja monen kaupunkilaismetsänomistajan tarve lisätuloihin. Teollisuuden raakapuuvarastot eivät kahden edellisen vuoden tapaan enää supistu. Hakkuiden arvioidaan lisääntyvän ensi vuonna 14 %. Kantohinnat seurannevat entistä läheisemmin vastaavaa kansainvälistä hintatasoa.

Teollisuus

Viime vuosi oli teollisuudelle poikkeuksellisen huono. Tilauskirjat ohenivat, tuotanto supistui ja lomautukset laajenivat mittaviksi. Kannattavuus painui ennätyksellisen huonoksi, ja velkaantuneisuus kasvoi. Lama ja korkeat reaalikorot lisäsivät teollisuusyritysten konkurssien määrää. Teollisuus ohitti laman syvimmän vaiheen vuodenvaihteessa.

Kuvio 23. Teollisuustuotannon volyymi-indeksi

Teollisuuden saamat uudet tilaukset ovat kuluvan vuoden alkupuolella lisääntyneet, ja tuotanto on kääntynyt kasvuun. Viidenneksellä parantunut hintakilpailukyky ja runsas vapaa kapasiteetti mahdollistavat teollisuustuotannon verraten nopean elpymisen. Tuotannon elpymistä hidastaa kuitenkin kotimaisen kysynnän väheneminen ja kansainvälisen talouden hidas nousu. Teollisuuden toimitukset kotimaahan vähenevät edelleen, erityisesti rakentamiseen liittyvillä toimialoilla. Teollisuustuotannon kasvu perustuu viennin elpymiseen ja osittain myös varastoinvestointeihin. Tehdasteollisuuden tuotannon ennustetaan kasvavan tänä vuonna 4½ %. Kapasiteetin käyttöaste alkaa nousta vuoden lopulla.

Vuonna 1993 teollisuustuotannon kasvua tukee edelleen hintakilpailukyvyn vahvistuminen ja viennin ripeä kasvu. Myös kotimarkkinoilla laman syvin vaihe on ensi

vuonna ohi. Teollisuustuotannon arvioidaan v. 1993 lisääntyvän 6 %.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden markkinatilanne on ollut heikko jo kaksi vuotta. Maailmanmarkkinahintojen lasku on kuitenkin pysähtynyt. Elpyminen saattaa olla tavanomaista hitaampaa, koska alalla on edelleen liikakapasiteettia eikä päämarkkina-alueilla ole vielä nähtävissä suhdanteiden nopeaa elpymistä.

Selluloosan markkinatilanne on hieman parantunut, ja maailmanmarkkinahinnat ovat lievästi vahvistuneet. Paperiteollisuuden markkinat kohentunevat merkittävästi vasta ensi vuonna. Eräiden paperilaatujen ylikapasiteettitilanne jatkuu vielä pitkään. Hintakilpailukyvyn paranemisen ansiosta massa- ja paperiteollisuuden tuotanto kasvaa 7 % sekä tänä että ensi vuonna.

Puutavarateollisuuden tuotanto lisääntyy tänä vuonna 13 %, mikä aiheutuu sahateollisuuden varastoinvestoinneista ja viennin lisääntymisestä. Sahatavaran kysyntä päämarkkina-alueilla ei tänä vuonna tosin kasva, mutta lisäviennille syntyy tilaa, kun Venäjä on vähentänyt vientitoimituksiaan länteen. Puutavarateollisuuden toimitukset kotimaahan supistuvat edelleen talonrakennusalan laman takia. Vuonna 1993 puutavarateollisuuden tuotanto kasvanee 11 %, kun kysyntä viennin päämarkkina-alueilla alkaa elpyä.

Koko metsäteollisuuden tuotannon arvioidaan lisääntyvän 8 % sekä tänä että ensi vuonna.

Metalliteollisuus

Tuotanto supistui viime vuonna metalliteollisuudessa enemmän kuin teollisuuden muilla päätoimialoilla. Vuonna 1992 metalliteollisuustuotteiden kysyntä kotimaassa on edelleen laimeaa rakentamisen laman ja teollisuuden investointien vähenemisen takia. Tuotannon kasvu perustuukin pääosin länsivientiin. Parantuneen hintakilpailukyvyn turvin metalliteollisuus pystynee vähitellen kasvattamaan markkinaosuuttaan myös kotimaassa.

Metalliteollisuuden tilauskanta on selvästi vahvistunut kuluvan vuoden alkupuolella, ja myönteisen kehityksen odotetaan jatkuvan edelleen vuoden loppupuolella. Myös valmistuotevarastot ovat alkaneet supistua.

Tuotanto kasvaa tänä vuonna nopeimmin sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa sekä metallien perusteollisuudessa. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kasvualoja ovat tietokoneet, tietoliikennevälineet ja teollisuuselektroniikka. Metallien perusteollisuuden tuotantoa lisää valmistunut uusi kapasiteetti. Koneteollisuuden kasvun käynnistymistä hidastaa kotimainen investointilama.

Koko metalliteollisuuden tuotannon arvioidaan kasvavan 8 % sekä tänä että ensi vuonna.

Muu teollisuus

Elintarviketeollisuuden tuotannosta valtaosa menee kotimarkkinoille. Toimialan tuotannon vaihtelut ovat ulkomaisen kilpailun vähäisyyden takia olleet hyvin pieniä. Tekstiili-, vaate- ja kenkäteollisuuden markkina-

16. Teollisuuden tuotanto[1] ja työllisyys

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	määrän muutos, prosenttia				
Tehdasteollisuus	3,7	— 0,6	—10,7	4½	6½
metsäteollisuus	2,8	— 2,0	— 8,6	8	8
puutavara	9,0	— 9,7	—22,9	13	11
massa ja paperi	0,6	0,9	— 3,8	7	7
metalliteollisuus	5,9	0,4	—14,0	8	8
metallien valmistus	4,0	1,8	— 2,4	8	2
metallituotteet ja koneet	6,1	0,2	—15,4	8	9
muu tehdasteollisuus	2,1	— 0,8	— 8,6	— ½	4
kemialliset tuotteet	4,1	2,7	— 7,6	5	7
elintarvikkeet	0,9	0,9	— 1,3	3	2
tekstiilit, vaatteet yms.	—10,1	—11,3	—17,5	— 9	2
savi-, lasi- ja kivituotteet	8,1	— 0,1	—15,4	— 9	4
muut	4,9	— 2,4	—11,4	— 5	3
Kaivos- ja kaivannaistoiminta	7,4	— 1,7	— 7,5	8	0
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	— 0,2	2,0	3,9	1	5
Koko teollisuustuotanto	3,3	— 0,3	— 9,2	4	6
Teollisuuden työllisyys[2]	— 2,3	— 4,4	—10,8	— 7	— ½

[1] Kansantalouden tilinpidon mukaan.
[2] Työtunteina.

osuudet ovat pienentyneet niin kotimaassa kuin ulkomailla. Vaatteiden ja kenkien tuotantokapasiteetista on viidessä vuodessa poistunut lähes 2/3.

Rakentamisen lama vähentää edelleen savi-, lasi- ja kivituotteiden sekä rakennuspuusepäntuotteiden, maalien ja muiden rakentamisessa käytettävien kemianteollisuustuotteiden kysyntää. Hiljaiset asuntomarkkinat, vähenevä asuntorakentaminen ja kotitalouksien reaalitulojen supistuminen synkentävät huonekaluteollisuuden lähiajan näkymiä. Metsäteollisuuden elpyminen lisää teollisuuskemikaalien kysyntää ja tuotantoa.

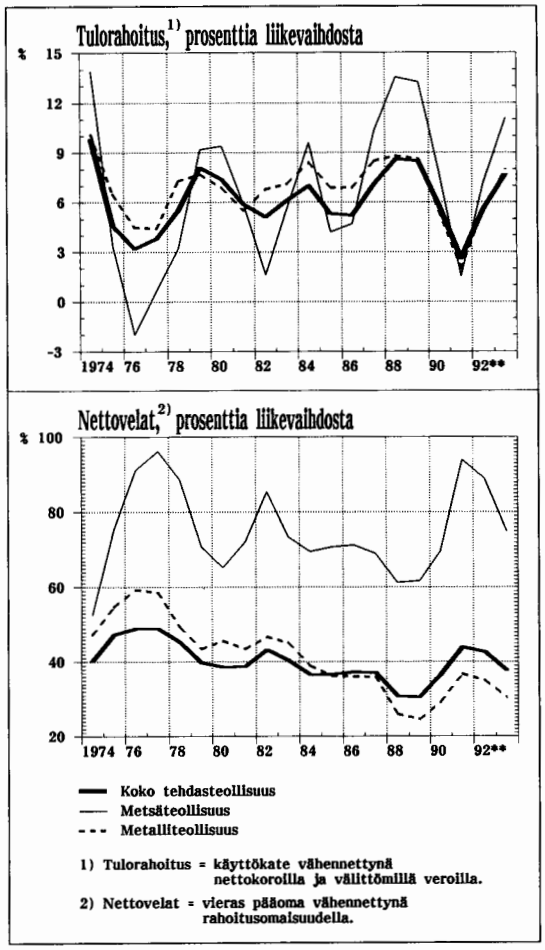
Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema heikkenivät tuntuvasti viime vuonna. Käyttökateprosentti aleni 9½ prosentista v. 1990 noin seitsemään prosenttiin v. 1991. Tulorahoitusta pienensi lisäksi nettorahoituskulujen voimakas kasvu. Velkaantuneisuus kohosi jyrkästi, vaikka teollisuus vähensi kiinteitä investointeja ja varastoja.

Vuonna 1992 teollisuuden kannattavuus paranee jo selvästi. Kannattavuutta on nostamassa viimesyksyinen devalvaatio sekä teollisuuden yksikkötyökustannusten kahdeksan prosentin aleneminen tänä vuonna. Lisäksi metsäteollisuuden kannattavuutta nostaa raakapuun halpeneminen. Vuonna 1993 teollisuuden kannattavuus paranee edelleen ja yltää jo pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle.

Teollisuuden velkaantuneisuus alkaa vähentyä olennaisesti vasta ensi vuonna, kun tulorahoitus edelleen paranee ja investoinnit pysyvät vähäisinä. Korkea reaalikorko ja raskas velkataakka ovat lähivuosien suuri ongelma pääomavaltaisilla toimialoilla. Korkea reaalikorko on nostamassa teollisuuden katetuottovaatimusta.

Kuvio 24. Tehdasteollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

Rakentaminen

Talonrakentaminen

Talonrakentaminen väheni viime vuonna 16 % ja painui nousukautta edeltäneelle tasolle. Uusien rakennusten aloitukset vähenivät neljänneksen. Eniten supistui asunto- ja teollisuusrakentaminen. Julkinen rakentaminen lisääntyi, koska valtio käynnisti aiemmin lykättyjä hankkeita. Heikentyneet suhdanteet nostivat rakennusalan konkurssit ennätystasolle.

Tänä vuonna talonrakennustoiminnan lama syvenee yhä. Korkeat reaalikorot, myymättömien asuin- ja liiketilojen suuri määrä ja yleinen taloudellinen epävarmuus pitävät rakentamisen kysynnän laimeana hintojen huomattavasta laskusta

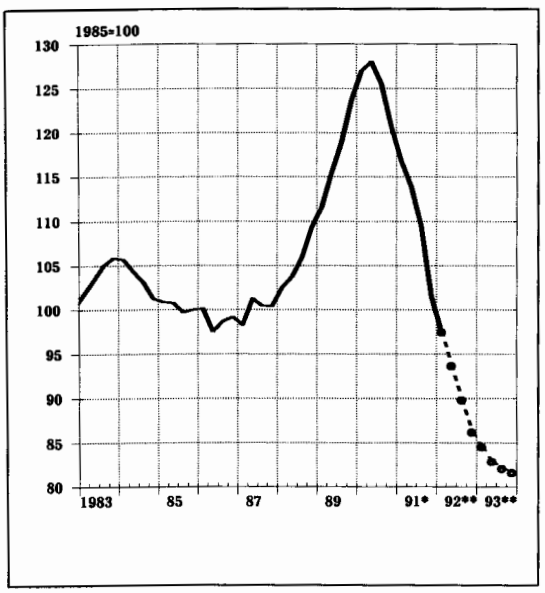
17. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion osalainoittamat asunnot (lainojen maksatus)[1]		Valtion korkotuki oman asunnon hankintaan tai peruskorjaukseen ja vuokra-asuntolainoihin[2]		Aloitetut asunnot	
	Uudisrakennukset, milj. mk	Peruskorjaus, milj. mk	Korkotuki (maksatus), milj. mk	Uusia lainoitettuja asuntoja, kpl	Valtion osalainoittamat[1], kpl	Kaikki, kpl
1987	2 429	511	239	10 627	20 109	43 623
1988	2 926	508	331	11 476	18 936	60 158
1989	3 301	522	428	11 952	18 563	69 317
1990	4 413	554	549	13 870	20 968	53 556
1991	7 404	592	676	13 977	22 599	39 366
1992[a]	8 268	649	830	17 000	22 850	36 100
1993[a]	6 320	935	980	16 000	19 000	35 000

[1] Ml. maatilahallituksen lainat vuoteen 1990 asti.
[2] Ml. maatilahallituksen korkotukilainat vuodesta 1991 alkaen.
[a] Vuoden 1993 talousarvion mukaan.

huolimatta. Rakentamiseen nykyisellään liittyvät riskit haittaavat rahoituksen saatavuutta. Rakennushankkeiden aloitukset alkavatkin lisääntyä aikaisintaan ensi vuoden loppupuolella, kun taloudellinen aktiviteetti on ensin muilla toimialoilla vilkastunut. Keskeneräisten rakennustöiden vähäisyyden takia talonrakentaminen supistuu ensi vuonnakin.

Kuvio 25. Talonrakentamisen määrä
neljän neljänneksen liukuva summa

Uusien myymättömien asuntojen varanto purkautui alkuvuodesta hiukan, mutta 12 000 asuntoa on yhä myymättä. Asuntokauppa on edelleen laimeaa; pääkaupunkiseudulla asuntojen myyntihinnat ovat alentuneet huipputasostaan lähes puoleen, ja aleneva suunta jatkuu kuluvan vuoden ajan. Asuntokaupan kankeus on lisännyt vuokra-asuntojen tarjontaa ja samalla myös vuokrataso on laskenut. Valtion tuella on tänä vuonna budjetoitu aloitettavaksi 22 850 arava-asuntoa sekä 3 750 korkotukiasuntoa. Silti aloitukset vähenevät 36 000 asuntoon. Ensi vuonna arava-asuntojen aloitusten määrä supistuu 19 000:een valtion painottaessa peruskorjaamista. Arvonlisäveron laajeneminen koskemaan myös rakentamista vilkastuttaa osaltaan hieman asuntojen aloituksia ennen veron voimaan tuloa. Kaikkiaan asuntojen aloitukset vähenevät myös ensi vuonna.

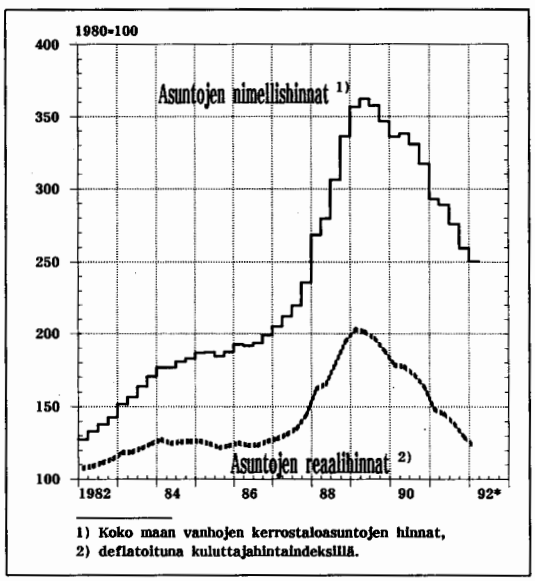
18. Talonrakentaminen

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			muutos, prosenttia		
Talonrakentamisen määrä	13,1	— 2,5	— 15,8	— 15	— 5
Työllisyys[1]	9,6	— 1,1	— 18,8	— 21	— 2
Myönnetyt rakennusluvat[2]	25,3	— 15,8	— 23,1	— 20	½
asuinrakennukset	24,8	— 21,1	— 19,3	— 22	0
muut rakennukset	25,6	— 12,4	— 25,3	— 18	1
Asuntojen aloitukset[3]	15,2	— 22,7	— 26,5	— 8	— 3
valtion lainoittamat	— 2,0	13,0	7,8	1	— 17
muut	23,1	— 35,9	— 48,5	— 21	20
Valmistuneet talorakennukset[2]	12,9	17,8	— 17,9	— 15	— 10

[1] Työtunteina.
[2] Kuutiometriä.
[3] Lukumäärä.

Pääkaupunkiseudun liike-, toimisto- ja teollisuustiloista on tyhjillään 7 % eli runsas miljoona neliömetriä. Yritysten saneeraukset ja konkurssit vapauttavat toimitilaa koko maassa. Liikerakentaminen väheneekin sekä tänä että ensi vuonna. Teollisuusrakennushankkeita käynnistyi kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vain puolet normaalista. Paranevat suhdannenäkymät saavat teollisuusrakennusten aloitukset elpymään ensi vuonna, mutta aloitusten määrä jää huomattavasti normaalitasoa pienemmäksi.

Kuvio 26. Asuntojen hinnat
neljännesvuosittain

1) Koko maan vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat,
2) deflatoituna kuluttajahintaindeksillä.

Lukuisat keskeneräiset rakennushankkeet pitävät valtion rakentamisen tänä vuonna melko vilkkaana, mutta kunnat ovat jo jäädyttäneet huomattavan osan hankkeistaan. Ensi vuonna säästöpäätösten vaikutus näkyy selvästi myös valtion rakentamisessa, ja julkinen rakentaminen supistuu tuntuvasti.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen pysyi viime vuonna edellisen vuoden tasolla. Maa- ja vesirakennustoiminta riippuu paljolti valtion ja kuntien rahoitusmahdollisuuksista, jotka ovat nopeasti heikentyneet. Tänä vuonna työt vähenevät 4½ % ja ensi vuonna edelleen 5 %.

Kuntien maa- ja vesirakennustyöt vähenevät tänä ja ensi vuonna tuntuvasti. Valtion tienrakentamismäärärahat ovat tänä vuonna hieman supistuneet, mutta hinto-

jen alenemisen takia teiden rakentaminen ei vähene. Ensi vuonna tieverkon kehittäminen hidastuu säästöpäätösten mukaisesti, kun keskeneräisten hankkeiden rahoitusta supistetaan ja vain muutamia, pienehköjä hankkeita käynnistetään. Myös rautateillä pääratаverkon uusiminen hidastuu ensi vuonna hieman.

19. Maa- ja vesirakentaminen

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	muutos, prosenttia				
Maa- ja vesirakentamisen määrä	7,4	1,9	0,0	— 4 ½	— 5
Työllisyys[1]	3,9	— 9,6	— 2,5	— 6 ½	— 5

[1] Työtunteina.

Yksityiset palvelut

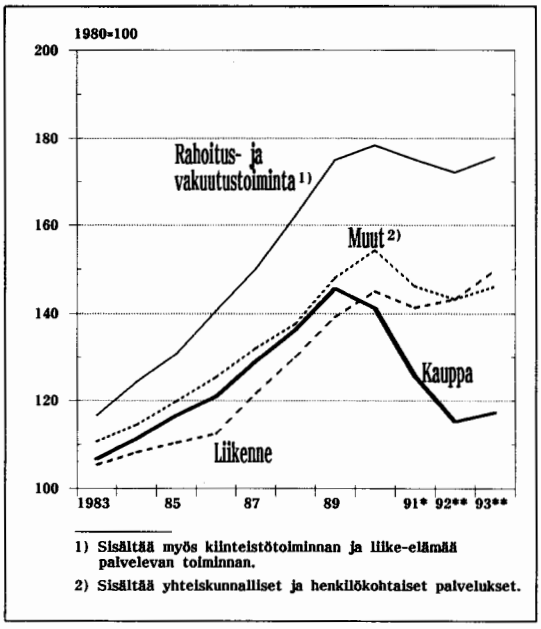
Yksityisten palvelujen tuotanto väheni viime vuonna 5 %. Tänä vuonna yksityisten palvelujen tuotannon ennakoidaan supistuvan runsaan prosenttiyksikön enemmän kuin kokonaistuotannon. Vuonna 1993 palveluelinkeinojen tuotannon arvioidaan elpyvän yleisiä suhdanteita seuraten. Palvelujen kasvu jää kuitenkin teollisuustuotannon kasvua hitaammaksi. Elpyminen on melko hidasta sekä kotitalous- että yrityspalveluissa.

Lähes kaikilla palvelualoilla kannattavuus on vaisun kysynnän vuoksi hyvin heikko. Palveluyritykset ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa mm. vähentämällä työvoimaa, ja palvelujen hintakehitys on aikaisempaa maltillisempaa.

Kaupan tuotanto väheni viime vuonna 11 %. Vähittäiskaupan myynti laski kotitalouksien kulutuksen vähenemisen myötä, ja monen hyödykeryhmän tukkumyynti supistui jopa kolmanneksella.

Kaupan myynti on vähentynyt myös tänä vuonna, eikä taitetta ole odotettavissa loppuvuodestakaan kotimaisen kysynnän vähäisyyden vuoksi. Kotitalouksien ostovoiman aleneminen tuntuu eniten kestokulutushyödykkeiden hankinnoissa. Uusia henkilöautoja hankitaan vähemmän kuin kertaakaan 1980- ja 1970-luvuilla. Ostovoiman

Kuvio 27. Palveluelinkeinojen tuotanto

1) Sisältää myös kiinteistötoiminnan ja liike-elämää palvelevan toiminnan.
2) Sisältää yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset.

vähäisyys ei vaikuta yhtä paljon päivittäistavarakauppaan. Tukkukaupan myynti kääntyy vähittäiskauppaa selvemmin nousuun ensi vuonna teollisuustuotannon ja investointitoiminnan elpymisen myötä.

Myös hotelli- ja ravintolamyynti väheni selvästi v. 1991. Ala ei elvy vielä tänä vuonna, vaikka tehostunut hintakilpailu, devalvaatio ja matkustajavero ovat parantaneet sen kilpailukykyä. Sekä ravitsemis- että majoitustoiminnassa on huomattavasti ylikapasiteettia.

Liikenteen tuotanto väheni viime vuonna parisen prosenttia, mutta tänä vuonna liikennesuoritteiden arvioidaan kääntyvän lievään nousuun. Viennin ja teollisen toiminnan vilkastuminen lisää tavarakuljetusten kysyntää. Kuluvan vuoden alkupuolella ulkomaan tavaraliikenteen vesikuljetukset ovat lisääntyneet runsaan kymmeneksen, ja myös kotimaan tavarakuljetussuorite on kasvussa.

Muissa palveluissa ovat lamasta kärsineet eniten liike-elämän palvelut ja rahoituspalvelut. Liike-elämän palveluihin kuuluvat esim. mainonta, rakennus- ja muu tekninen suunnittelu, konsultointi sekä atk-palvelut. Näiden alojen toiminta elpyy hitaasti ensi vuonna talouden yleisen aktiviteetin myötä.

20. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1991* osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			määrän muutos, prosenttia			
Kauppa	24,2	6,9	— 3,2	— 10,9	— 8½	2
tukku- ja vähittäiskauppa	19,4	7,0	— 3,8	— 11,5	— 9	2
ravitsemis- ja majoitustoiminta	4,7	6,0	0,1	— 7,7	— 5	1
Liikenne	19,0	7,0	4,2	— 2,6	1½	4 ½
kuljetus ja varastointi	13,9	6,4	2,9	— 4,8	0	4
tietoliikenne	5,1	8,5	7,0	2,3	4	5 ½
Rahoitus-, vakuutus-, kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta	45,3	7,9	2,0	— 1,8	— 1½	2
rahoitustoiminta	8,7	12,8	— 2,9	— 5,3	— 7	0
vakuutustoiminta	1,6	— 11,7	3,4	— 23,9	0	2
asuntojen omistus	16,6	5,4	4,6	3,8	3	3
muu kiinteistötoiminta	6,8	13,0	6,3	4,3	— 2	2
liike-elämää palveleva toiminta	11,5	8,2	0,0	— 7,6	— 5	2
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	11,6	7,5	4,3	— 5,3	— 2	2
Yhteensä	100,0	7,4	1,1	— 4,8	— 3	2 ½
Työllisyys[1]		2,6	— 0,6	— 6,5	— 7	—2

[1] Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon määrä ei enää supistu, ja tuotannon hidas vientivetoinen elpyminen on alkamassa. Silti tuotannon taso säilyy tuotantoresursseihin nähden alhaisena. Tuotantorakenteessa on tapahtumassa voimakas siirtymä suljetulta sektorilta avoimel-

21. Tuotanto toimialoittain

	1991* osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			määrän muutos, prosenttia			
Yrittäjätoiminta	77,2	6,0	0,9	— 7,8	— 1½	3½
maatalous, metsästys ja kalastus	3,0	13,9	16,5	— 8,8	—13	11½
metsätalous	2,4	0,4	— 6,8	—14,9	10	14
kaivos- ja muu kaivannaistoiminta	0,3	7,4	— 1,7	— 7,5	8	0
tehdasteollisuus	19,3	3,7	— 0,6	—10,7	4½	6½
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,6	— 0,2	2,0	3,9	1	5
talonrakennustoiminta	6,4	13,1	— 2,5	—15,8	—15	— 5
maa- ja vesirakennustoiminta	2,2	7,4	1,9	0,0	— 4½	— 5
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	10,8	6,9	— 3,2	—10,9	— 8½	2
kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	8,5	7,0	4,2	— 2,6	1½	4½
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	20,2	7,9	2,0	— 1,8	— 1½	2
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	5,2	7,5	4,3	— 5,3	— 2	2
miinus laskennalliset pankkipalvelumaksut	— 3,8	14,4	— 2,0	1,1	— 5	13½
Julkinen toiminta	20,5	2,1	2,3	1,4	— 1	— 3
Muu toiminta	2,3	2,2	1,6	0,5	— ½	— 1
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	5,3	1,1	— 6,2	— 1½	2
Bruttokansantuote markkinahintaan		5,4	0,3	— 6,5	— 1½	2½
Kansantalouden työllisyys[1]		0,5	— 2,3	— 7,0	— 6½	— 1½

[1] Työtunteina.

le sektorille, sillä viennin yhdeksän prosentin kasvun vastapainona kotimainen lopputuotekysyntä supistuu tänä vuonna yli 5 %. Vientimarkkinoiden kasvun ja hyvän kilpailukyvyn ansiosta teollisuuden tuotanto lisääntyy 4 %, kun taas rakentamisessa tuotanto supistuu 12 % ja kaupassa 8½ %. Rahoituslaitosten saneeraus vähentää rahoituspalvelusten tuotantoa, ja myös julkinen tuotanto vähenee. Koko vuonna bruttokansantuote supistuu 1½%.

Vuonna 1993 kokonaistuotanto kasvaa 2 ½ %. Nopeinta kasvu on teollisuudessa, 6 %. Metalliteollisuuden tuotannon lisäys perustuu viennin kasvuun, sillä kotimarkkinoilla investointien vähäisyys rajoittaa tuotantoa. Metsäteollisuuden kapasiteetti mahdollistaisi ennustettua nopeammankin kasvun. Kotimainen kysyntä ei ensi vuonna enää supistu, ja palveluelinkeinojenkin tuotanto alkaa hitaasti elpyä. Niiden tuotannon taso jää silti tuntuvasti alle kapasiteetin antamien mahdollisuuksien, ja kannattavuus pysyy heikkona. Rakennustoiminnan tuotannon odotetaan edelleen supistuvan, sillä palautuminen viime vuosikymmenen lopun ylikuumenemisesta nyt vallitsevaa kysyntää vastaavalle tasolle painaa tuotantoa vielä ensi vuonnakin alaspäin.

Työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1991 koko kansantaloudessa vain prosentin ja yrittäjätoiminnassa 1½ %.

Kuluvana vuonna tuottavuus lisääntynee yrittäjätoiminnassa jopa 7 % ja koko kan-

santaloudessakin 5 ½ %, sillä useimpien yritysten liiallinen työvoimakapasiteetti on vähitellen purkautunut ja toiminta sopeutettu alemmalle tuotannon tasolle. Toisaalta etenkin metsätalouden ja teollisuuden parantuneet suhdannenäkymät edistävät työn tuottavuuden nopeaa nousua. Ensi vuonna tuottavuuden nousu hieman hidastunee, kun väliaikaisesti käytöstä poistettua tuotantokapasiteettia otetaan uudelleen käyttöön, ja toisaalta yritykset alkanevat myös varautua lähivuosien työvoimatarpeisiin välttämällä irtisanomisia tai lomautuksia.

22. Työn tuottavuus[1)]

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			muutos, prosenttia		
Maatalous	23,8	26,5	— 3,3	— 7 ½	16 ½
Metsätalous	3,0	1,9	4,8	8 ½	8 ½
Teollisuus	5,8	4,2	1,8	12	6 ½
Rakennustoiminta	3,2	1,5	4,0	6 ½	— 2
Muu yrittäjätoiminta	4,6	1,7	1,8	4 ½	4 ½
Yrittäjätoiminta	5,7	4,1	1,3	7	5 ½
Koko kansantalous	4,8	3,5	0,8	5 ½	4

[1)] Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

Työllisyys heikkeni tuntuvasti koko viime vuoden. Työvoiman kysyntä supistui peräti 127 000 henkeä eli 5 % edellisvuodesta. Lisäksi yhä useampi joutui tekemään lyhennettyä työviikkoa tai sai lomautusvaroituksen. Työttömyysaste oli viimeisellä neljänneksellä jo 10 % ja koko vuonna 7,6 %.

Työvoiman kysyntä pienenee tänä vuonna 135 000 henkeä. Vientisuhdanteiden paraneminen ei vielä pysäytä teollisuuden työvoiman vähenemistä, ja kotimaisen kysynnän laimeus pitää erityisesti talonrakentamisen mutta myös palvelutoimintojen työvoiman kysynnän vähäisenä. Sitä vastoin maatalouden työvoimamäärä ei vaihtoehtoisten työpaikkojen vähäisyyden takia juuri supistu, ja metsätaloudessa työpaikat lisääntyvät jossain määrin, kun hakkuutoiminta vilkastuu.

Työvoiman tarjonnan määrä vähenee v. 1992 yli 25 000 henkeä, vaikka nettomaahanmuutto lisää työikäisen väestön määrää melko paljon. Työttömiä on keskimäärin 300 000 henkeä eli 12 % työvoimasta. Kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste on korkeimmillaan talvikautena 1992/1993. Eniten työttömyystilanne pahenee Uudellamaalla. Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa tuntuvasti.

23. Työvoimatase

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö[1]	3 725	3 737	3 761	3 782	3 795
Työvoima	2 559	2 555	2 533	2 506	2 498
Työtön työvoima	89	88	193	301	325
Työllinen työvoima	2 470	2 467	2 340	2 205	2 173
maa- ja metsätalous	218	207	198	195	188
maatalous	179	170	166	162	154
metsätalous	39	37	32	33	34
teollisuus	562	556	502	460	462
rakennustoiminta	201	205	179	148	146
talonrakentaminen	160	166	141	113	111
maa- ja vesirakentaminen	42	39	38	35	35
palveluelinkeinot	1 486	1 496	1 458	1 399	1 374
toimiala tuntematon	2	3	3	3	3
			prosenttia		
Työvoimaosuus	68,7	68,4	67,4	66,3	65,8
Työttömyysaste	3,5	3,4	7,6	12,0	13,0
alle 25-vuotiaat	6,5	6,7	14,5	22,5	23,0
			1 000 henkeä vuoden aikana		
Maastamuutto, netto	—4,2	—6,1	—13,8	—12	—10

[1] 15—74-vuotiaat.

24. Työtön työvoima ja työttömyysaste[1)]

Vuosi-neljännes	1989	1990	1991*	1992**	1993**	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, prosenttia				
I	107	85	146	296	342	4,3	3,4	5,9	12,0	13,9
II	87	84	176	312	335	3,3	3,2	6,8	12,3	13,3
III	83	83	202	293	312	3,2	3,2	7,9	11,5	12,3
IV	78	100	247	305	312	3,1	4,0	9,9	12,3	12,6
Koko vuosi	89	88	193	301	325	3,5	3,4	7,6	12,0	13,0

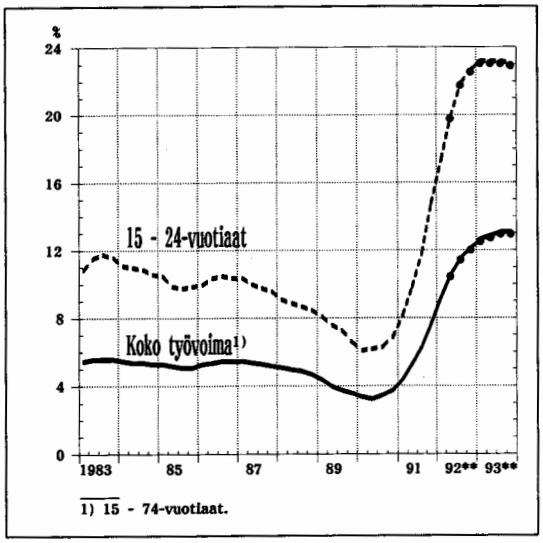
1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

Vuonna 1993 työvoiman kysyntä kääntynee lievään nousuun teollisuudessa, mutta heikkenee yhä talonrakentamisessa ja palvelutoiminnoissa. Kun työvoiman tarjonta ei enää juuri vähene, työttömyysaste nousee keskimäärin 13 prosenttiin. Talvella 1993 työttömiä on enimmillään runsas 350 000 henkeä[1)].

Kansantalouden työtuntien määrä supistui v. 1991 jopa 7 %. Metsätaloudessa ja talonrakennustoiminnassa työtunnit vähenivät

1) Työministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä on viimeisten 1½ vuoden aikana ollut keskimäärin 42 000 suurempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömien määrä. Ero johtuu laskenta-ajanjaksojen pituuksien ja niiden ajoittumisen, -menetelmien sekä määritelmien erilaisuuksista.

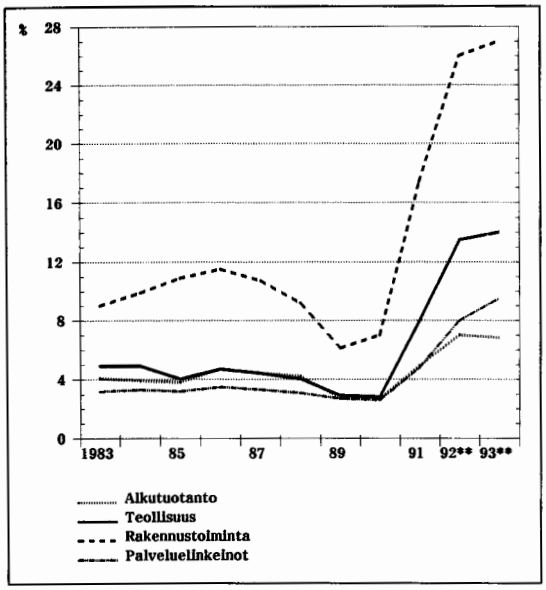
Kuvio 28. Työttömyysaste
neljän neljänneksen liukuva keskiarvo

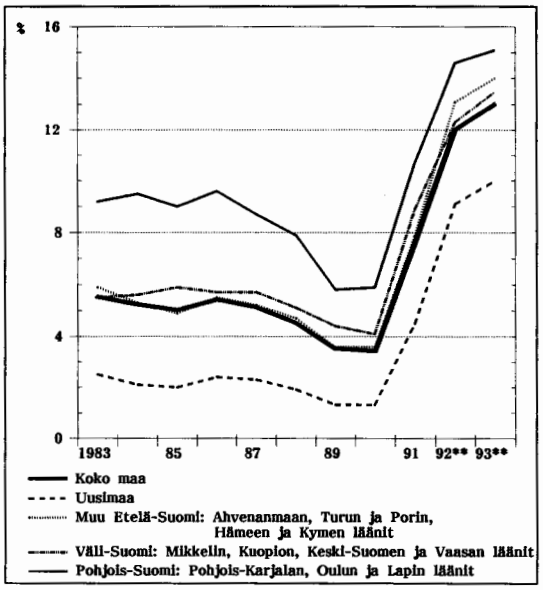
25. Työllisyys

	1991* osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
		työtuntien muutos, prosenttia				
Yrittäjätoiminta	76,1	0,3	—3,1	—9,0	—8	—2
palkansaajat	59,2	0,9	—2,3	—9,3	—8½	—1
yrittäjät	16,9	—1,7	—5,7	—8,1	—6½	—4½
Julkinen toiminta	20,5	1,6	0,8	1,1	—1½	—1½
Muu toiminta	3,4	—0,4	—2,1	—4,6	—4	—1½
Yhteensä	100,0	0,5	—2,3	—7,0	—6½	—1½
palkansaajat	83,1	1,0	—1,6	—6,7	—6½	—1

Kuvio 29. Työttömyysaste toimialoittain

Kuvio 30. Työttömyysaste suuralueittain

lähes viidenneksen, teollisuudessa yli kymmeneksen ja kaupassakin lähes kymmeneksen. Yli- ja sivutyön määrä supistui jyrkästi. Kuluvana vuonna yrittäjien työpanos vähenee vielä 6½ %. Aleneva suunta jatkuu etenkin talonrakentamisessa ja kaupassa. Vuonna 1993 työpanos vähentyy vielä jossain määrin.

6 Kustannukset ja hinnat

Kustannusten ja hintojen nousu hidastui ja inflaatiopaineet vähenivät laman myötä edelleen selvästi v. 1991. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi vielä nimellisesti 6½ % ja reaalisestikin 2 %; vuoden aikana palkkaliukumat kuitenkin pienenivät jo tuntuvasti, kun työttömyys lisääntyi nopeasti. Tuontihinnat pysyivät vuoden loppupuolelle asti suunnilleen ennallaan, ja ehtivät devalvaation jälkeenkin kohota vuoden loppuun mennessä vain vähän. Asuntojen hintojen aleneminen jatkui, ja rakennustoiminnan jyrkkä heikkeneminen käänsi keskeisten rakennusaineiden ja tarvikkeiden hinnat laskuun. Kuluttajahintaindeksin nousu hidastui vuoden 1991 aikana 3,9 prosenttiin eli alle ECU-maiden keskitason.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt allekirjoittivat marraskuussa 1991 vuosia 1992 ja 1993 koskevan sopimuksen, joka on voimassa lokakuun 1993 loppuun. Voimassa olleita työ-, toimi- ja virkaehtosopimuksia jatkettiin entisin ehdoin. Jos kuluttajahintaindeksin nousu joulukuusta 1991 lokakuuhun 1992 ylittää 5,4 %, palkkoja korotetaan ylitteen määrällä helmikuun 1993 alusta; alle 0,4 prosentin tarkistuksia ei kuitenkaan toteuteta. Osapuolet neuvottelevat marraskuun 1992 loppuun mennessä 1.2.1993 alkavan sopimusjakson palkat ja palkkaperusteet sekä mahdollisen indeksiehdon. Toukokuussa 1992 työmarkkinoiden keskusjärjestöt antoivat suosituksen lomarahan ja lomaltapaluurahan maksamisajankohtaa kos-

26. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
			muutos, prosenttia		
Sopimuspalkkaindeksi	5,7	5,5	4,0	1	0
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	3,2	3,7	2,4	1 ½	1½
Ansiotasoindeksi	8,9	9,2	6,4	2 ½	1½
Reaalinen ansiotaso[1]	2,2	2,9	2,2	0	— ½
Keskiansiot[2]	10,2	9,3	7,0	2 ½	1½
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti[3]					
koko kansantaloudessa	6,2	7,9	7,5	—3	— ½
tehdasteollisuudessa	4,8	8,0	5,0	—8	—1½

[1] Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.
[2] Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.
[3] Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyymi-indeksillä.

kevien alakohtaisten sopimusmääräysten muuttamisesta. Suosituksen mukaan voidaan paikallisesti sopia vuoden 1992 lomarahojen ja lomaltapaluurahojen maksamisajankohtien siirtämisestä tai niiden korvaamisesta kokonaan tai osittain vastaavalla vapaalla sellaisissa yrityksissä ja yhteisöissä, joissa niiden maksaminen välittömästi vuosilomien yhteydessä aiheuttaisi suuria taloudellisia vaikeuksia.

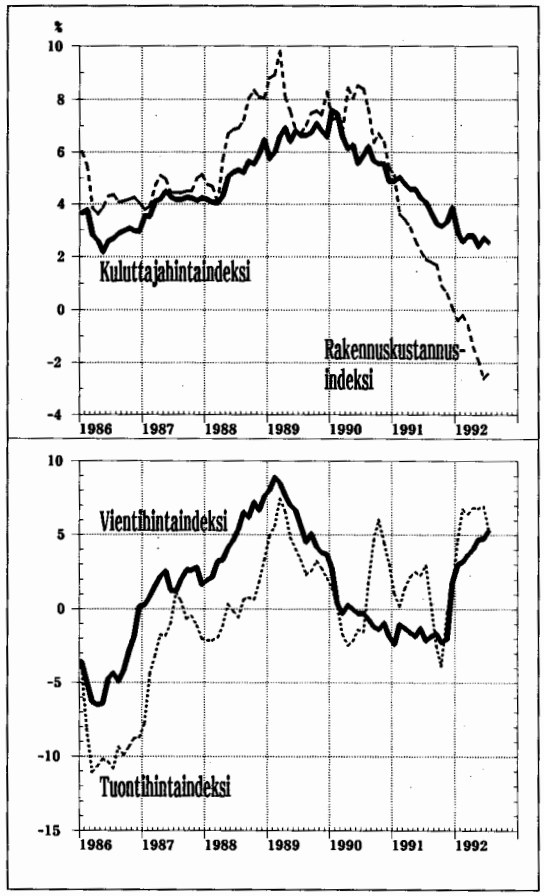
Tulopoliittisen sopimuksen perusteella palkansaajien ansiotasoindeksin arvioidaan kohoavan kuluvan vuoden aikana runsaan prosentin, mikä aiheutuu mm. ikälisä- ja määrävuosikorotusjärjestelmän mukaisista korotuksista sekä rakenteellisista tekijöistä. Vuonna 1992 keskimäärin ansiotasoindeksi kohoaa nimellisesti 2½ % ja pysyy reaalisesti suunnilleen ennallaan. Lomautukset ja lyhennetyt työviikot eivät vaikuta ansiotasoindeksin kehitykseen. Myöskään lomaraha ei sisälly ansiotasoindeksiin.

Vuoden 1993 tulo- ja hinta-arvioiden pohjana on oletus, että julkisen sektorin palkkamenoja karsitaan talousarvioesityksen mukaisesti ja muutoin työ-, toimi- ja virkaehtosopimuksia jatketaan 1.2.1993 alkavana sopimusjaksona edelleen entisin ehdoin. Kun palkkaliukuma pysynee suunnilleen ennallaan, palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaisi v. 1993 keskimäärin nimellisesti 1½ % ja alenisi reaalisesti ½ %.

Kuluttajahintojen nousu hidastuu kuluvana vuonna edelleen, vaikka devalvaatio nostaa tuontihintoja tuntuvasti. Tuontihinnat nostavat kustannuksia laskennallisesti keskimäärin 2—3 %; huono menekki ja kireä kilpailu rajoittavat kuitenkin tuntuvasti tuontihintojen nousun purkautumista kotimaiseen hintatasoon. Välilliset verot sekä valtion hinnat ja maksut nostavat indeksiä lähes 1½ %. Omistusasumisen poistokustannukset alenevat asuntojen hintojen laskun myötä vielä selvästi, ja muiden asumiskustannusten kohoamisesta huolimatta asumiskustannukset kokonaisuutena hidastavat kuluttajahintaindeksin nousua edelleen kuluvana vuonna. Myöskään työvoimakustannuksista ei aiheudu hintapaineita. Kuluttajahintaindeksi kohoaa joulukuusta 1991 joulukuuhun 1992 arviolta 2 ½ % eli edelleen selvästi hitaammin kuin ECU-maissa keskimäärin. Vuonna 1992 keskimäärin kuluttajahintaindeksi kohoaa samoin 2 ½ %. Rakennuskustannusindeksin arvioidaan alenevan viimevuotisesta vähintään 2 %.

Inflaatiopaineet pysyvät vähäisinä myös v. 1993. Tuontihintojen nousu hidastuu

Kuvio 31. Hintaindeksejä
12 kuukauden muutos

27. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1989	1990	1991	1992**	1993**
			muutos, prosenttia		
Viennin yksikköarvoindeksi	7,5	— 1,2	0,5	6	5
Tuonnin yksikköarvoindeksi	3,5	1,7	2,3	8 ½	5
Kuluttajahintaindeksi	6,6	6,1	4,1	2 ½	2
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	5,7	3,4	0,3	1	1 ½
Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi	4,1	0,0	— 3,3	½	0
Rakennuskustannusindeksi	7,8	7,2	2,2	—2	0

tuntuvasti tämänvuotisesta, ja asuntojen hintojen odotetaan edelleen alenevan. Oletetun palkkaratkaisun perusteella työvoimakustannuksista ei aiheudu kustannuspainetta eikä heikko kotimainen kysyntä jätä juuri tilaa hinnankorotuksille. Kun lisäksi vuoden 1993 talousarvioesitykseen sisältyvät valtion tuloperustemuutokset nostavat hintatasoa vain vähän, kuluttajahintaindeksin nousu voisi ensi vuoden aikana rajoittua alle kahteen prosenttiin. Vuonna 1993 keskimäärin kuluttajahintaindeksi kohoaisi tällöin 2 % tämänvuotisesta. Rakennuskustannusindeksin odotetaan pysyvän ensi vuonna suunnilleen tämänvuotisella tasolla.

Tehdasteollisuuden kilpailukyky kohoaa vuosina 1991—1993 yhteensä neljänneksen ja nousee tasolle, jolla se oli viimeksi 20 vuotta sitten. Kilpailukyvyn kohentuminen on vain osittain seurausta viime syksyn devalvaatiosta. Tämän lisäksi suhteellisten yksikkötyökustannusten muutokseen vaikuttavat muut kilpailukykyä edistävät toimenpiteet, maltilliset tuloratkaisut sekä tuottavuuden nousu. Suhteellisen kannattavuuden paraneminen jää hintakilpailukyvyn muutosta pienemmäksi, sillä vientihintojen nousu jää selvästi devalvaatioprosenttia matalammaksi ja toisaalta teollisuuden tuomien raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden hinnat ovat kohonneet selvästi.

7 Tulot

Palkkasumma kääntyi v. 1991 työpanoksen vähenemisen vuoksi laskuun. Työtulojen osuus kansantulosta kuitenkin suureni, sillä muut tulot alenivat tuntuvasti, ja yritysten kannattavuus heikkeni jyrkästi.

Vuonna 1992 palkkasumma supistuu 4 1/2 %, sillä keskiansiot kohoavat vain vähän ja palkansaajien työpanos supistuu edelleen tuntuvasti. Lomarahajärjestelyjen vaikutus palkkasumman kehitykseen jäänee vähäiseksi. Myös työnantajien sosiaalivakuutusmaksut supistuvat, joskin hieman palkkasummaa vähemmän. Kuluvan vuoden alusta TEL-vakuutusmaksu aleni 2,5 prosenttiyksikköä. Toisaalta työttömyysvakuutusmaksu kohosi 2,3 prosenttiyksikköä ja kuntien eläkemaksu 0,6 prosenttiyksikköä. Yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksun väliaikainen yhden prosenttiyksikön alennus päättyi heinäkuun alusta.

Tuotantoa rajoittavien toimien ja heikon sadon vuoksi kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta supistuvat edelleen. Kun keskimääräinen kantohintataso jää viimevuotista alemmaksi, kansantalouden tilinpidon mukaiset[1] kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta supistuvat hakkuiden elpymisestä huolimatta edelleen hieman. Yritysten kannattavuus alkaa erityisesti vientiteollisuudessa kohentua, mutta heikkenee edelleen useilla kotimarkkina-aloilla.

Vuoden 1993 tuloja koskevat arviot pohjautuvat mm. edellä esitettyyn oletukseen, jonka mukaan palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa 1 1/2 % tämänvuotisesta. Kun työpanos supistuu edelleen, palkkasumma pysyy suunnilleen tämänvuotisella tasolla, mutta

[1] Kansantalouden tilinpidossa kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta perustuvat kunkin vuoden hakkuumääriin ja hintoihin, eivätkä siten lyhyellä aikavälillä kuvaa todellisia rahavirtoja.

28. Käytettävissä oleva tulo

	1991* osuus, %	1989	1990	1991* muutos, prosenttia	1992**	1993**
Palkat	57,2	11,2	7,5	— 0,2	— 4 1/2	0
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	15,4	14,3	15,6	4,7	— 3 1/2	7
Kotitalouksien yrittäjätulot	11,0	13,0	2,0	— 10,2	— 7	6 1/2
yrittäjätulot maataloudesta	1,9	55,4	13,7	— 19,4	—20	19
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,1	5,4	— 3,0	— 36,3	— 1	20
muut yrittäjätulot	8,0	7,1	0,1	— 1,9	— 4 1/2	2
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	1,9	7,5	—23,3	— 71,3	99	5 1/2
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	14,5	12,2	2,4	— 9,0	— 1/2	5
Kansantulo	100,0	11,6	4,5	— 6,4	— 2	3
Tulonsiirrot ulkomaille		53,7	13,3	5,0	—20	— 35
Käytettävissä oleva tulo		11,4	4,4	— 6,6	— 1 1/2	3

työnantajien sosiaalivakuutusmaksut kasvavat 7 %. Maataloudessa kotitalouksien yrittäjätulot palautuvat lähes viimevuotiselle tasolle. Kun markkinahakkuut lisääntyvät selvästi ja keskimääräinen kantohintataso kohonnee jonkin verran, kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta lisääntyvät jo selvästi tämänvuotisesta. Yritysten kannattavuus kohenee vientiteollisuudessa edelleen ja heikkeneminen pysähtyy vähitellen myös kotimarkkina-aloilla.

Kansantalouden käytettävissä oleva tulo supistuu v. 1992 puolitoista prosenttia. Vuonna 1993 käytettävissä oleva tulo lisääntyy 3 %.

29. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1991* osuus, %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
				muutos, prosenttia		
Yksityinen sektori	73,0	10,6	4,0	— 1,0	1	7 1/2
kotitaloudet	72,9	11,5	7,7	6,0	— 2	2
yhteisöt	1,1	3,4	—24,8	— 81,3	177	142
yritykset	— 7,5	..	..	..	..	..
rahoituslaitokset	8,2	24,9	29,9	— 0,4	— 23 1/2	33 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	— 19,5	2,1	39,9	— 5 1/2	— 3 1/2
Julkisyhteisöt	26,0	13,5	5,3	— 19,4	— 9	—12
valtio	6,0	19,0	— 4,8	— 48,8	— 46	—50 1/2
kunnat ja kuntainliitot	19,7	10,2	14,2	— 0,7	— 1/2	— 9
sosiaaliturvarahastot	0,2	6,6	—29,8	— 60,1	220	75
Yhteensä	100,0	11,4	4,4	— 6,6	— 1 1/2	3

8 Kulutus

Yksityisen kulutuksen kasvu oli Suomessa 1980-luvun jälkipuoliskolla selvästi nopeampaa kuin OECD-maissa keskimäärin ja jopa kaksinkertainen Ruotsiin ja Norjaan verrattuna. Kulutusmenojen voimakkaaseen kasvuun vaikuttivat suotuisan reaalitulokehityksen ohella ennen muuta rahoitusmarkkinoilla tapahtuneet muutokset. Suhdannekäänne ja korkotason nousu taittoivat kestokulutustavaroiden kysynnän jo v. 1990. Laman syventyessä tulokehitys heikkeni, ja kun lisäksi suureksi nousseen velkakannan takaisinmaksu lisäsi säästämistarvetta, myös muu kulutus väheni viime

30. Kulutus

	1991* osuus, %	1989	1990	1991* määrän muutos, prosenttia	1992**	1993**
Yksityinen kulutus	100,0	4,2	0,2	— 3,8	— 5	0
kotitaloudet	96,3	4,3	0,1	— 4,0	— 5	0
kestokulutustavarat	7,4	4,2	—10,7	—21,5	—19	3
puolikestävät kulutustavarat	11,0	4,5	0,5	— 5,3	—11	1 1/2
lyhytikäiset tavarat	33,6	2,8	— 0,6	— 1,6	— 1 1/2	0
palvelukset	42,1	4,7	2,9	— 0,2	— 2 1/2	— 1/2
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	3,9	10,8	12,0	— 6,2	— 6	1
miinus ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	— 1,7	— 1,5	— 3,3	3,8	10	6
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	3,7	2,4	3,1	1,6	— 1 1/2	— 1/2
Julkinen kulutus	100,0	2,6	4,4	3,1	— 1/2	— 3 1/2
valtio	30,2	1,6	7,8	4,0	0	— 5 1/2
kunnat ja kuntainliitot	66,8	3,0	3,1	2,8	— 1/2	— 2 1/2
sosiaaliturvarahastot	3,0	1,6	4,4	3,1	0	— 2
Yhteensä		3,8	1,3	— 2,0	— 4	— 1
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus[1]		3,1	3,2	3,1	— 1/2	— 2 1/2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		5,9	1,7	0,7	— 5 1/2	— 1/2
				prosenttia		
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		71,5	73,1	79,2	79	77
Kotitalouksien säästämisaste		2,1	3,7	8,1	8	7 1/2
Kotitalouksien velkaantumisaste[2]		83,8	81,7	78,0	77 1/2	76

[1] Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.
[2] Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

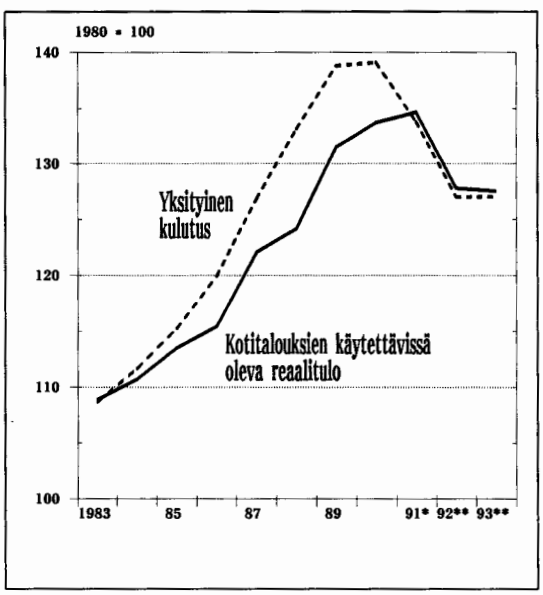
vuoden aikana. Kotitalouksien tulonkäyttö näyttää noudattavan muissa Pohjoismaissa toteutunutta kehitystä, ja kulutuksen sopeuttaminen uudelleen käytettävissä oleviin reaalituloihin tulee viemään aikaa.

Yksityinen kulutuskysyntä pysyy edelleen heikkona v. 1992 ja jää kaikkiaan 5 % pienemmäksi kuin edellisvuonna. Kuluttajien luottamus talouskehitykseen alkoi tosin hieman kohentua vuoden alkukuukausina, mutta rahankäyttö pysyi varovaisena, ja mm. kestokulutustavaroita ostettiin vuoden ensi puoliskolla viidennes edellisvuotistakin vähemmän. Kestokulutustavaroiden suuret varannot, verotuksen kiristyminen toukokuussa, korkeat reaalikorot ja epävarmat työllisyysnäkymät rajoittavat kulutuskysyntää koko loppuvuoden.

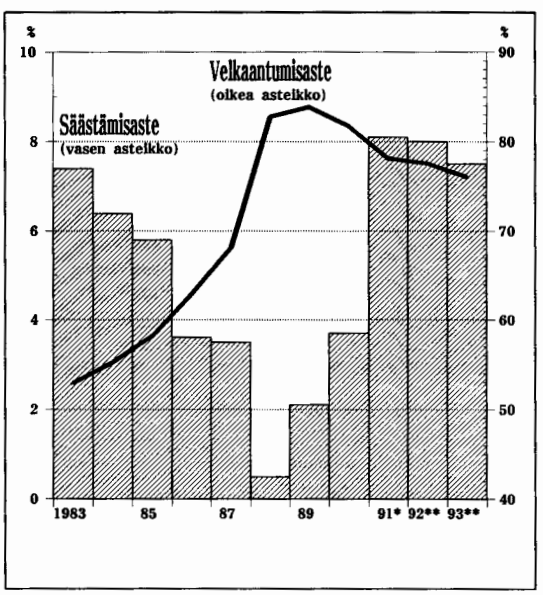
Vuoden 1993 aikana kotitalouksien kulutus hieman piristynee, sillä patoutuneita kulutustarpeita on runsaasti ja yleisen taloudellisen toimeliaisuuden viriäminen nostanee kulutushalukkuutta. Silti kulutuksen elpyminen jäänee verkkaiseksi, ja ostovoiman supistuminen, suuri työttömyys ja korkeat reaalikorot pitävät kulutuksen keskimäärin vuoden 1992 tasolla.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot supistuvat v. 1992 noin 5½ % ja nimellistulotkin vähenevät parisen prosenttia. Ostovoimaa vähentää palkkasumman nimellinenkin supistuminen ja veroperusteiden tuntuva kiristyminen. Toisaalta vuoteen 1991 verrattuna alkuvuoden ylikireiden tuloveroasteikkojen poisjäänti ja veronpalautukset vähentävät tulojen supistumista, samoin mm. työttömyyskorvausten suuri kasvu. Kotitalouksien rahoituksen lähteissä luottojen osuus vähenee, mutta toisaalta myös kotitalouksien asuntoinvestoinnit vähenevät. Luottojen takaisinmaksun johdosta säästämisen osuus säilyy viimevuotisella tasolla, mutta kotitalouksien velanhoitoongelmat vaikeutuvat edelleen.

Kuvio 32. Yksityinen kulutus ja kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo

Kuvio 33. Kotitalouksien säästämis- ja velkaantumisaste

Vuonna 1993 kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot supistuvat lievästi. Palkkasumma ei kasva ja veroperusteet kiristyvät mm. vakuutetun työeläkemaksun johdosta. Toisaalta ensi vuonna maksetaan kahdet veronpalautukset. Kotitalouksien säästämisasteen arvioidaan jäävän melko korkealle tasolle; jälkikäteissäästäminen pysyy suurena asuntolainojen kuoletusten vuoksi ja työttömyys sekä korkea reaalikorko lisäävät säästämishalukkuutta.

9 Investoinnit

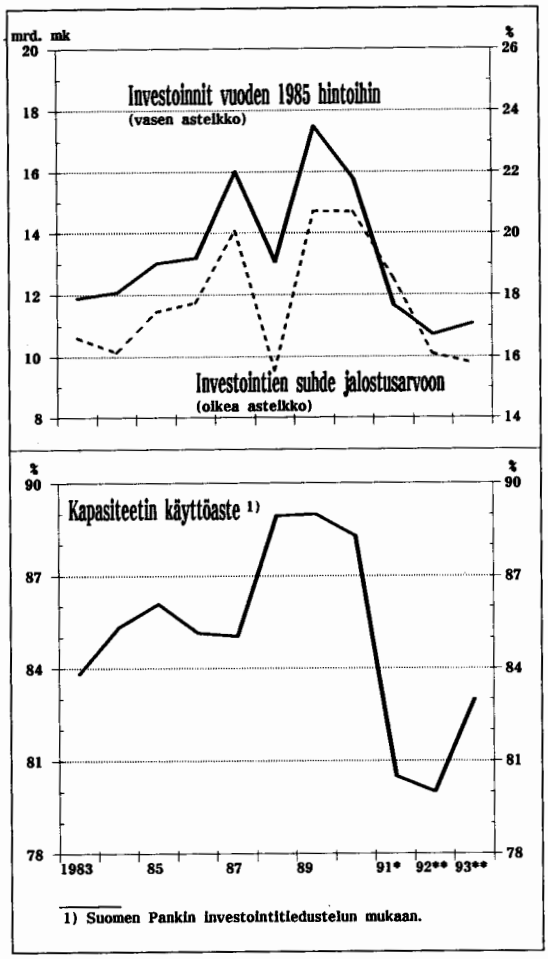
Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit supistuivat v. 1991 peräti 19 %, mikä johtui paljolti yritysten, kotitalouksien ja julkisen sektorin rahoitusaseman tuntuvasta heikkenemisestä sekä korkeasta reaalikorosta. Investointien määrä alitti noususuhdannetta edeltäneen vuoden 1987 tason.

Investoinnit vähenevät tuntuvasti myös tänä vuonna ja jossain määrin vielä ensi vuonna. Investointiaste alenee viimevuotisesta 22½ prosentista 19 prosenttiin v. 1993. Talonrakennusinvestoinnit supistuvat kaikissa rakennustyypeissä. Aravatuotannon ansiosta asuinrakennusten aloitukset pysyvät kuluvana vuonna lähes viimevuotisella tasolla, mutta asuinrakennuskohteita valmistuu edellisvuotista tuntuvasti vähemmän. Ensi vuonna valtio painottaa peruskorjaamisen tukemista, joten uusien valtion osalainoittamien kohteiden määrä pienenee. Vapaarahoitteiset asuntoinvestoinnit pysyvät molempina vuosina poikkeuksellisen vähäisinä. Kone- ja laiteinvestoinnit supistuvat tänä vuonna kolmantena vuonna peräkkäin, ja niiden määrä alittaa jo vuosien 1985—1986 melko alhaisen tason. Ensi vuonna ne lisääntyvät hieman lähinnä uusintainvestointien ansiosta; arviossa on oletettu, että liikevaihtoverouudistus toteutetaan siten, ettei vuodeksi 1993 suunniteltuja investointeja siirretä vuoteen 1994.

Teollisuuden rahoitusasema on yhä varsin heikko ja käyntiasteet alhaisia. Suhdannenäkymien paraneminen vaikuttaakin tuotannollisiin investointeihin vasta vuoden 1993 puolella. *Tehdasteollisuuden* investoinnit vähenevät tänä vuonna metsäteollisuudessa viidenneksen ja metalliteollisuudessa vajaan kymmeneksen. Kemian teollisuudessa investoinnit kuitenkin kasvavat. Investoinnit suuntautuvat paljolti saneerauksiin. Kiinteiden investointien ohella myös teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta jää

Kuvio 34. Tehdasteollisuuden investoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

31. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1991* osuus %	1989[a]	1990	1991*	1992**	1993**
		määrän muutos, prosenttia				
Yrittäjätoiminta	82,7	16,6	— 7,2	—22,7	—12	— 1/2
maa- ja metsätalous	5,0	6,6	— 6,1	—23,5	—11	—1 1/2
teollisuus[1]	14,1	34,4	—10,2	—26,2	— 8	3 1/2
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4,9	29,1	—12,6	1,9	6 1/2	2 1/2
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	6,8	57,0	— 6,3	—31,3	—15	—2
asuntojen omistus	26,7	18,2	— 6,6	—21,9	—14 1/2	—4
muut	25,1	— 0,4	— 5,7	—22,2	—14 1/2	0
Julkinen toiminta	15,8	— 1,9	13,2	4,6	— 9	—7 1/2
Muu toiminta	1,4	— 1,4	3,3	— 2,9	— 3 1/2	2 1/2
Yhteensä	100,0	14,1	— 4,9	—19,0	—11 1/2	— 1 1/2

[1] Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.
[a] Teollisuuden ja kaupan investointien tuntuva väheneminen v. 1988 aiheutui kiinteistöjen poikkeuksellisen laajoista myynneistä mm. eläkesäätiöille ja myyjien itsensä osittain omistamille kiinteistöyhtiöille, joiden investoinnit vastaavasti lisääntyivät (toimiala "muut"). Alhainen/korkea vertailutaso selittää osaltaan samojen toimialojen investointien kasvua/supistumista v. 1989.

32. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1991* osuus %	1989	1990	1991*	1992**	1993**
		määrän muutos, prosenttia				
Talorakennukset	51,1	14,5	— 2,9	—17,4	—15	— 5
asuinrakennukset	25,7	18,3	— 6,7	—22,3	—14 1/2	— 4
muut talorakennukset	25,4	10,5	1,5	—12,2	—15 1/2	— 6
Maa- ja vesirakennukset	12,6	9,5	3,6	— 2,8	— 4 1/2	— 5
Koneet ja laitteet	36,3	14,6	— 9,0	—25,0	— 9	3 1/2
Yhteensä	100,0	14,1	— 4,9	—19,0	—11 1/2	— 1 1/2
yksityiset	84,2	16,3	— 7,1	—22,4	—12	— 1/2
julkiset	15,8	— 1,9	13,2	4,6	— 9	— 7 1/2
				prosenttia		
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)						
Kiinteät investoinnit		27,7	26,4	22,3	19 1/2	19
yksityiset		24,8	23,2	18,8	16 1/2	16
julkiset		2,9	3,3	3,5	3	3
Varastojen muutos[1]		1,3	0,6	— 1,6	— 1/2	1/2

[1] Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

kuluvana vuonna viimevuotista pienemmäksi. Ensi vuonna lähinnä metalliteollisuuden investointien ennakoidaan kääntyvän nousuun.

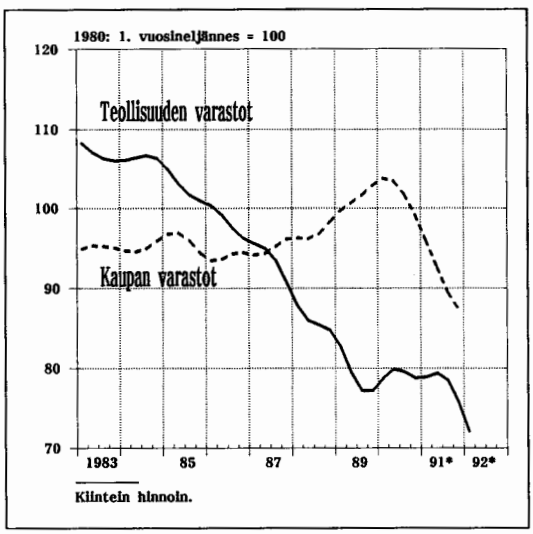
Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit supistuvat tänä vuonna tuntuvasti ja ensi vuonnakin jossain määrin. Heikot myyntinäkymät ja kannattavuus, korkea korkotaso sekä tyhjien liikehuoneistojen suuri määrä lykkäävät uusia hankkeita.

Julkiset investoinnit vähenevät tänä vuonna 9 % ja ensi vuonna 7 ½ %. Kuntien investoinnit supistuvat molempina vuosina merkittävästi, sillä niiden heikko rahoitusasema lykkää runsaasti jopa valtionapukohteita. Valtion investoinnit pysyvät kuluvana vuonna lähes ennallaan, kun mm. investointi- ja rakennusveron voimassaolon aikana tehdyt lykkäykset toteutetaan. Ensi vuonna säästötoimet näkyvät myös valtion investoinneissa.

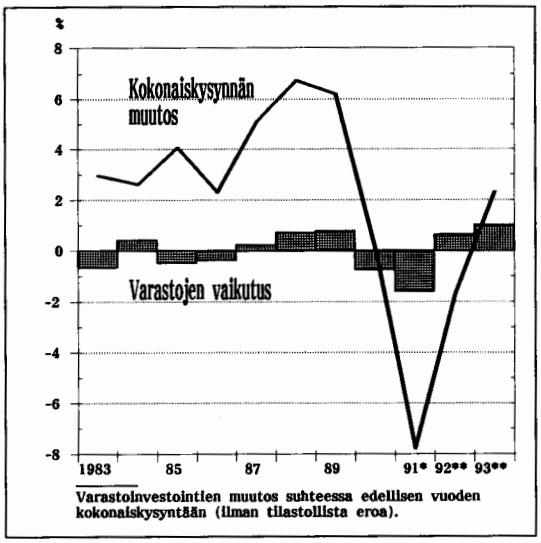
Varastoinvestoinnit

Varastoinvestoinnit vähensivät v. 1991 kokonaiskysynnän määrää 1½ %, kun yritykset sopeuttivat varastojaan vastaamaan pienentynyttä kysyntää ja tuotantoa. Teollisuus vähensi kahden vuoden aikana raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten varastojaan neljänneksellä. Myös kauppa on supistanut varastojaan. Varastojen purkaminen syvensi viime vuoden lamaa, mutta pienensi myös tuontia.

Kuvio 35. Teollisuuden ja kaupan varastot
neljännesvuosittain, kausitasoitettu

Kuvio 36. Varastoinvestointien vaikutus kokonaiskysynnän määrän muutokseen

Vuonna 1992 varastot supistuvat edelleen. Vientisuhdanteiden elpyminen pienentää teollisuuden valmistuotevarastoja. Korkea reaalikorko vähentää yleisesti halukkuutta varastonpitoon. Varastot pienenevät vähemmän kuin viime vuonna, ja varastoinvestointien arvioidaan tänä vuonna lisäävän kokonaiskysynnän määrää ½ %. Vuonna 1993 kansantalouden kokonaisvarastojen ennustetaan jo hieman kasvavan ja varastoinvestointien lisäävän kokonaiskysynnän määrää yhdellä prosentilla.

10 Julkinen talous ja sosiaaliturva

Julkinen talous ja finanssipolitiikka

Julkisen talouden tulot ovat laman aikana pienentyneet. Verojen bruttokertymä suhteessa kansantuotteeseen kohoaa tänä vuonna ½ prosenttiyksikköä, mutta alenee ensi

33. Veroasteet[1]

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia				
Veroaste[2]	**37,2**	**37,7**	**37,5**	**38,1**	**35,4**
välittömät verot	16,5	17,6	17,5	16,5	14,0
välilliset verot	15,3	15,0	15,0	14,9	14,9
pakolliset maksut ja sakot	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6
sosiaaliturvamaksut	4,5	4,5	4,4	6,1	5,9
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	12,2	12,8	16,4	18,5	17,6
tukipalkkiot	2,8	2,8	3,4	3,4	2,8
muut tulonsiirrot (ilman eläkkeitä)	9,4	10,0	13,0	15,1	14,8
Nettoveroaste[3]	**25,0**	**24,9**	**21,1**	**19,6**	**17,8**
valtio	18,5	17,8	16,6	15,0	14,1
kunnat	7,8	8,5	8,1	7,9	6,9
sosiaaliturvarahastot	— 1,3	— 1,5	— 3,6	— 3,3	— 3,2
Veroaste[2]	**37,2**	**37,7**	**37,5**	**38,1**	**35,4**
valtio	23,9	23,5	23,5	22,5	20,7
kunnat	8,8	9,7	9,6	9,5	8,4
sosiaaliturvarahastot	4,5	4,5	4,4	6,1	6,2
Kokonaisveroaste[4]	**43,0**	**45,0**	**46,3**	**46,0**	**44,5**
valtio	23,9	23,8	24,8	23,8	22,2
kunnat	9,8	11,1	11,2	11,1	10,0
sosiaaliturvarahastot	4,5	4,5	4,4	6,1	6,2
yksityiset työeläkerahastot yms.[5]	4,8	5,7	5,9	5,0	6,1
Nettosiirrot valtiolta kunnille	6,3	6,7	7,8	8,2	7,9

[1] Ilman veronpalautusoikaisua.
[2] Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja.
[3] Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja ja maksettuja eläkkeitä.
[4] Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille, valtion eläkerahaston ja kuntien eläkevakuutuksen saamat maksut sekä työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut.
[5] Työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut: TEL-peruseläke, LEL, TaEL, YEL, MYEL, LUEL, MATA, MEL, työntekijöiden ryhmähenkivakuutus ja työnantajan lakisääteinen tapaturmavakuutus.

vuonna 2 1/2 prosenttiyksikköä 35 1/2 prosenttiin. Veroasteen suuret heilahdukset johtuvat ennen kaikkea siitä, että vuoden 1991 verotuksen valmistuminen myöhästyy, jolloin siihen liittyvät veronpalautukset siirtyvät ensi vuodenvaihteen yli. Ensi vuonna verotus valmistunee normaaliaikataulussa, ja siten silloin maksettaneen kahdet veronpalautukset. Verokertymiä pienentävät ensi vuonna myös pääomaverouudistus ja vakuutetun TEL-maksun verovähennysoikeus. Työttömyyteen liittyvät tulonsiirrot ovat laman aikana nousseet erittäin suuriksi. Nettoveroaste alenikin viime vuonna lähes 4 prosenttiyksikköä ja pysyy matalalla tasolla myös tänä ja ensi vuonna.

Kokonaisveroihin luetaan mukaan julkisen sektorin keräämien verojen lisäksi työeläkemaksut ja yksityiset, pakolliset sosiaalivakuutusmaksut. Kokonaisveroaste laskee hieman tänä vuonna; ensi vuonna se laskee 1 1/2 prosenttiyksikköä 44 1/2 prosenttiin, joka on lähellä OECD-maiden keskitasoa.

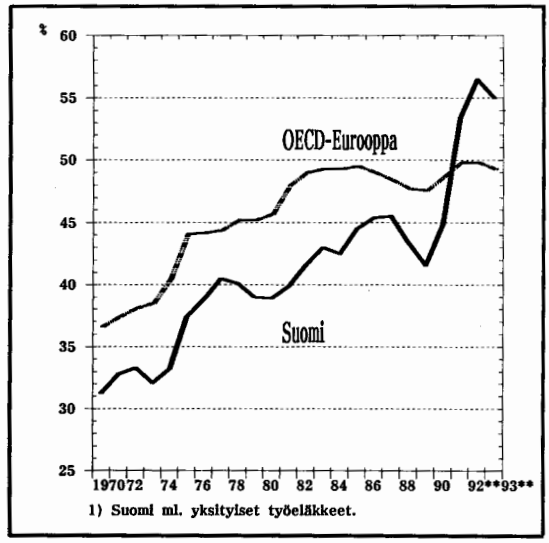
Julkiset menot kääntyvät laskuun, mutta rahoitusjäämä heikkenee

Julkisten kulutus- ja investointimenojen määrä supistuu sekä tänä että ensi vuonna. Julkiset tulonsiirrot yksityiselle sektorille lisääntyvät vielä tänä vuonna, mutta ensi vuonna niidenkin ennakoidaan reaalisesti supistuvan.

Jos julkisiin menoihin luetaan mukaan myös pakollisten vakuutusjärjestelmien menot, kuten useimmissa teollisuusmaissa tehdään, julkiset menot kohoavat tänä vuonna yli 56 prosenttiin kansantuotteeseen verrattuna. Ensi vuonna suhde supistuu lievästi.

Kuvio 37. Julkiset kokonaismenot[1)]

suhteessa bruttokansantuotteeseen

1) Suomi ml. yksityiset työeläkkeet.

34. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot[1)]	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1988	1,8	2,5	— 0,3	— 2,7	2,0	1,9
1989	1,6	3,0	— 0,8	— 2,3	3,4	2,7
1990	7,8	3,1	17,5	10,7	8,5	6,7
1991*	4,0	2,8	12,6	— 0,6	16,6	8,5
1992**	0	— 1/2	— 2 1/2	—14	10	2 1/2
1993**	—5 1/2	—2 1/2	— 4	—10	— 3 1/2	— 4

1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

35. Julkisyhteisöjen talous

	1989	1990[a)]	1991*	1992**	1993**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	1,4	1,6	1,9	2,0	2,0
Välittömät verot	16,5	17,6	17,5	16,5	14,0
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	16,2	15,6	15,6	15,5	15,5
Sosiaalivakuutusmaksut	4,5	4,8	5,8	7,4	7,3
työnantajat	3,0	3,1	4,1	4,6	5,3
vakuutetut	1,5	1,7	1,6	2,8	2,1
Muut tulot	1,2	1,2	0,8	0,8	0,8
Tulot	39,8	40,8	41,5	42,2	39,6
Kulutusmenot	19,7	21,1	24,1	24,7	23,3
Tukipalkkiot	2,8	2,8	3,4	3,4	2,8
Sosiaalivakuutusetuudet	5,8	6,5	9,1	10,3	10,2
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot (ml. ulkomaille)	4,1	4,5	6,0	7,0	6,7
Muut menot	2,7	2,7	2,4	2,9	4,0
Menot	34,9	37,5	45,1	48,3	46,9
Säästö	4,9	3,4	—3,6	—6,0	— 7,3
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,1	1,3	1,4	1,5	1,5
Pääoman bruttomuodostus[1)]	3,1	3,6	3,8	3,4	3,0
Menot yhteensä	38,2	41,2	49,1	51,8	49,9
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	2,9	1,1	—6,0	—7,9	— 8,8

[1)] Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta. Ml. maanostot ja varastojen muutos.
[a)] Valtion eläkerahaston perustaminen sekä valtion liikelaitosuudistus v. 1990 nostavat kansantalouden tilinpidossa työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen, sosiaalivakuutusetuuksien, kulutusmenojen ja investointien osuutta bruttokansantuotteesta.

Julkisen talouden tasapaino heikkenee sekä tänä että ensi vuonna. Suhteessa kansantuotteeseen rahoitusalijäämäksi ennustetaan ensi vuonna lähes 9 %. Siirryttäessä EY:n talous- ja rahaliiton viimeiseen vaiheeseen tämä suhdeluku saisi olla enintään 3 %. Jos TEL-rahastojen kasvu luettaisiin mukaan tähän tasapainokäsitteeseen ja veronpalautukset korjattaisiin normaaliaikataulun mukaisiksi, Suomi olisi ensi vuonna suhteellisen lähellä tätä EMU-kriteeriä. Jos veronpalautukset eivät olisi lykkääntyneet ensi vuoteen, rahoitusalijäämä pienentyisi hieman v. 1993 julkisten menojen vähennysten ja bruttokansantuotteen kasvun takia.

Toinen julkista taloutta koskeva EMU-kriteeri asettaa julkiselle velalle enimmäisrajaksi 60 % suhteessa kansantuotteeseen. Tämän rajan alapuolella Suomi on edelleen varsin selkeästi, ja vuoden 1992 lopussa ao. velkasuhteeksi (EY:n tilastomääritelmä) arvioidaan runsas 35 %.

Finanssipolitiikka elvyttää

Finanssipolitiikka on laman aikana ollut voimakkaasti elvyttävää, mutta julkista taloutta tervehdyttävät toimenpiteet, veronkorotukset ja säästöt, ovat v. 1992 muutta-

massa finanssipolitiikan päätösperäistä osaa kiristävään suuntaan. Finanssipolitiikan kokonaisvaikutus on silti viime vuoteen verrattuna elvyttävä, sillä suhdanneautomatiikka heikentää verokertymiä ja lisää työttömyyden hoitomenoja.

Vuonna 1993 kahdet veronpalautukset keventävät laskennallisesti finanssipolitiikkaa. Toisaalta toimenpiteet julkisen talouden alijäämäisyyden pienentämiseksi mm. menoja supistamalla vaikuttavat kiristävästi. Suhdanneautomatiikan elvytysvaikutus edelliseen vuoteen verrattuna nollautuu talouskasvun käynnistymisen myötä. Rahoitusalijäämien muuttuminen rakenteellisiksi pitää yllä sekä julkisen velan että korkomenojen kasvua.

36. Finanssipolitiikan kysyntäsysäys

	1988	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	prosenttia bruttokansantuotteesta					
Valtio[1]						
Rahoitusalijäämä	— 2,1	— 1,5	1,6	5,6	2,1	0,6
Automatiikka	— 0,9	— 0,9	0,6	3,0	2,3	— 0,0
Päätösperäinen osa	— 1,2	— 0,6	1,0	2,6	— 0,2	0,6
Julkisyhteisöt[1]						
Rahoitusalijäämä	— 2,8	— 1,6	1,8	7,1	1,9	0,9
Automatiikka	— 1,1	— 1,1	0,9	4,5	3,0	— 0,1
Päätösperäinen osa	— 1,7	— 0,5	0,9	2,6	— 1,1	1,0

[1] Rahoitusalijäämien muutoksista laskettuna.

Valtio

Valtion rahoitusasema heikkeni 28 mrd. markalla v. 1991. Rahoitusalijäämä (nettoluotonanto) oli 22 mrd. mk eli 4½ % kansantuotteesta. Pääsyynä heikkoon kehitykseen oli syvä lama. Veropohjat murenivat, ja toisaalta suhdanneautomatiikka lisäsi valtion menoja jyrkästi työttömyyden kasvun kautta. Myös yritysten tukeminen ja kotitalouksien etuuksien korotukset lisäsivät päätösperäisesti alijäämää.

Vuonna 1992 valtion tulot supistuvat 2½ %. Verotettavat tulot ja välillisten verojen pohjana oleva kotimaisen kysynnän arvo supistuvat. Ennakkoperinnän kiristämisestä huolimatta tulo- ja varallisuusveron tuotto alenee huomattavasti, vaikka vuoden lopun veronpalautusten maksatukset siirtyvät ensi vuoden puolelle. Liikevaihtoveron tuotto supistuu 3 %. Valtion verotulot yhteensä supistuvat 4½ %.

Valtion menojen reaalikasvun pysäyttäminen ei näytä onnistuvan kuluvana vuonna. Juoksevat menot (kulutus, tulonsiirrot, korot) yhteensä kasvavat kiintein hinnoin 3 %, ja investoinnit supistuvat hieman. Valtion kulutusmenojen kasvu jää vähäiseksi henki-

37. Valtio[1]

	1989	1990	1991*	1992**
		miljoonaa markkaa		
Omaisuus- ja yrittäjätulot	4 269	5 721	6 442	6 955
Välittömät verot	38 708	41 741	40 064	35 570
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	80 004	81 651	78 122	77 620
Sosiaalivakuutusmaksut	71	1 555	6 661	6 830
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	698	699	940	990
Muut tulot[2]	2 762	3 043	473	520
Tulot	126 512	134 410	132 702	128 485
Kulutusmenot	28 798	33 039	37 186	37 825
Tukipalkkiot	13 059	13 990	16 402	16 110
Sosiaalivakuutusetuudet	3 518	6 458	12 379	14 010
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	12 599	13 979	16 573	18 480
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	37 629	42 032	54 795	56 415
Muut menot[3]	10 455	11 061	8 548	10 540
Menot	106 058	120 559	145 883	153 380
Säästö	20 454	13 851	—13 181	— 24 895
Poistot ja pääomansiirrot, netto	—962	—265	—298	—55
Pääoman bruttomuodostus[4]	5 813	7 283	8 421	7 905
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	13 679	6 303	—21 900	—32 855

[1] Kansantalouden tilinpidon mukaan.
[2] Sisältää laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut vuoteen 1990 saakka.
[3] Korot sekä eläkemenot; vuodesta 1990 alkaen valtion liikelaitosten eläkkeet ja vuodesta 1991 alkaen valtion muut eläkkeet sisältyvät sosiaalivakuutusetuuksiin.
[4] Ml. maanostot ja varastojen muutos.

löstön supistumisen takia. Myöskään tukipalkkioiden ei odoteta kasvavan. Sen sijaan sosiaalivakuutusetuudet lisääntyvät reaalisesti kymmenisen prosenttia lapsilisien viime syksyn 22 prosentin korotuksen sekä eläkemenojen kasvun vuoksi. Myös sosiaaliavustukset kasvavat voimakkaasti. Valtion korkomenot kasvavat ainakin neljänneksen.

Valtion rahoitustasapaino heikkenee v. 1992 11 mrd. markalla[1]. Rahoitusalijäämä on arviolta 33 mrd. mk eli 6½ % bruttokansantuotteesta.

[1] Tukisijoitus pankkeihin (finanssisijoitus) ei lisää kansantalouden tilinpidon käsitteistössä rahoitusalijäämää. Sen sijaan se vaikuttaa valtiontalouden nettorahoitustarpeeseen.

Valtion menoja vähennetään reaalisesti vuonna 1993

Vuonna 1993 valtion tulot supistuvat talouden alkavasta noususta huolimatta. Verotettavien tulojen kehitys jatkuu heikkona ja tuloverokertymää pienentää veronpalautusten siirtyminen vuodenvaihteen yli, jolloin ensi vuonna maksetaan kahdet veronpalautukset. Vuodelta 1992 siirtyvät veronpalautukset, vakuutetun TEL-maksun verovähennyskelpoisuus sekä pääomatulojen verouudistus heikentävät valtion välittömien verojen kertymää yhteensä vajaalla 7½ mrd. markalla. Tuloveroasteikkoihin ei tehdä inflaatiokorjausta. Pääomatuloverotus uudistetaan; verokannaksi tulee 25 % ja veronsaajien osuudet pysyvät ennallaan. Liikevaihtoverokertymästä ohjataan 0,9/22 osaa

38. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1990	1991	1992**	1993 TAE
	miljoonaa markkaa			
BUDJETTITALOUS				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	135 055	135 461	132 400	126 766
Menot ilman rahoitustaloustoimia	138 386	165 090	176 590	174 032
Tuloylijäämä (+)	**—3 331**	**— 29 629**	**—44 190**	**— 47 266**
Finanssisijoitukset, netto	— 967	— 1 884	—9 315	— 432
Nettorahoitustarve (—)	**— 4 298**	**— 31 513**	**— 53 505**	**— 47 698**
RAHASTOTALOUS				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	10 516	12 778	13 575	13 829
Menot ilman rahoitustaloustoimia	1 448	6 566	7 870	8 939
Tuloylijäämä (+)	**+ 9 068**	**+ 6 212**	**+ 5 705**	**+ 4 890**
Finanssisijoitukset, netto	— 4 092	— 7 003	— 14 950	— 6 592
Nettorahoitustarve (—)	**+4 976**	**— 791**	**—9 245**	**—1 702**
VALTIONTALOUS [1]				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	139 351	134 626	130 920	126 186
Menot ilman rahoitustaloustoimia	133 614	158 043	169 405	168 562
Tuloylijäämä (+)	**+5 737**	**— 23 417**	**—38 485**	**— 42 376**
Finanssisijoitukset, netto	— 5 059	— 8 887	— 24 265	— 7 024
Nettorahoitustarve (—)	**+ 678**	**—32 304**	**—62 750**	**—49 400**

[1] Budjettitalouden tuloja tai menoja ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

eli 1,7 mrd. mk suoraan Kansaneläkelaitokselle korvaamaan sosiaaliturvamaksun alennuksen vuoksi poisjääviä tuloja. Tuontimaksujärjestelmää tarkistetaan, alkoholijuomien ja oluen verotusta uudistetaan vastaamaan paremmin eurooppalaista verojärjestelmää, tupakkavalmisteiden verotusta lisätään siten, että niiden hinnat nousevat 5 %, moottoribensiinin perusveroa korotetaan ja verotusta porrastetaan ympäristöpoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Energia- ja ympäristöveroilla kannetaan lisää 1 000 milj. mk. Kaikkiaan valtion budjettitalouden tulojen arvioidaan ensi vuonna supistuvan 5,5 mrd. markalla, ja valtion budjettitalouden tulot ilman rahoitustaloustoimia ovat 126,8 mrd. mk.

Vuoden 1993 talousarvioesitys on laadittu hallituksen kevättalvella asettamien menokehysten mukaiseksi eräin tarkistuksin. Menojen loppusumma, 175,3 mrd. mk, on nimellisesti 3½ mrd. mk pienempi kuin vuoden 1992 budjettitalouden arvioidut menot (ilman pankkien tukisijoitusta). Menot supistuvat reaalisesti 3 %. Pysyttäytyminen päätettyjen kehysten rajoissa on edellyttänyt mittavia säästötoimia. Säästöt koskettavat lähes kaikkia hallinnon- ja tehtäväalueita, markkamääräisesti selvästi suurimpina me-

noiltaan laajinta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaa. Hallinnonaloittain tarkasteltuna kaikki muut menot vähenevät selvästi verrattuna vuoden 1992 budjettiin paitsi velanhoitomenot ja sisäasiainministeriön menot. Viimeksi mainittujen kasvu aiheutuu kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta johtuvista siirtymistä. Valtionvelan korkomenot kasvavat yli 60 %.

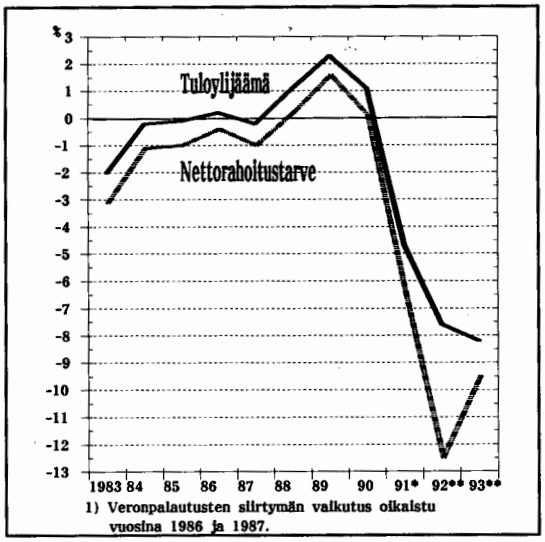
Hallinnon kehittäminen jatkuu. Tulosohjaus ja -budjetointi laajenevat merkittävästi. Tähän liittyen eräät virastot ja laitokset aloittavat ns. nettobudjetoinnin, mikä käytännössä merkitsee maksullisen palvelutoiminnan itsenäisempää hallinnointia. Nettobudjetointi pienentää näennäisesti hieman budjetin menojen loppusummaa. Myös liikelaitosuudistus jatkuu. Eräistä valtion uusista liikelaitoksista muodostetaan osakeyhtiöitä.

Valtiontalouden alijäämä pysyy suurena vuonna 1993

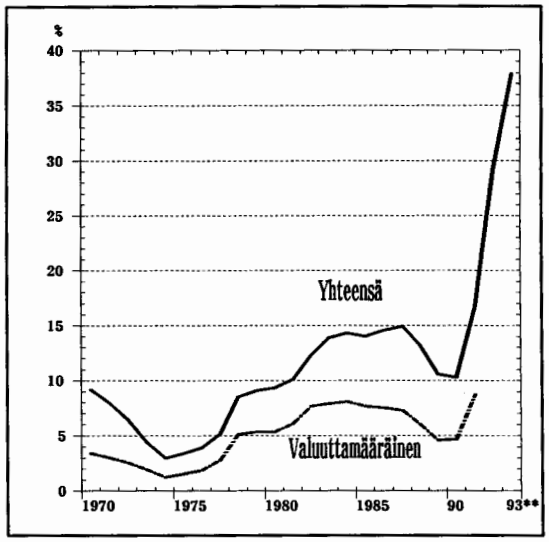
Budjettitalouden nettorahoitustarve on vuoden 1993 talousarvioesityksen mukaan 47½ mrd. mk ja valtiontalouden rahoitustarve, rahastot mukaan luettuina 49½ mrd. mk. Vuodesta 1992 valtiontalouden alijäämä supistuisi 13½ mrd. mk.

Valtiontalouden velkakanta oli vuoden 1991 lopussa 84 mrd. mk eli 16,4 % suhteessa kansantuotteeseen (mukana ei ole valtiontalouden sisäisiä velkoja). Kuluvana vuonna velka kasvaa noin 62 mrd. markalla, kansantuotteeseen suhteutettuna noin 29 prosenttiin. Velanottotarvetta arvioitaessa on otettu huomioon pankeille tarjottu 8 mrd. markan tukisijoitus sekä valtion vakuusrahaston 7,5 mrd. markan velanotto. Vuoden 1993 budjettiesityksen mukainen nettolainanotto nostaa velan jo lähes 200 mrd. markkaan eli yli kolmannekseen kansantuotteesta. Velasta maksettavien korkomenojen kasvu vastaa jo noin 3 prosenttiyksikköä valtion kokonaismenoista v. 1993.

Kuvio 38. Valtiontalouden nettorahoitustarve (—) ja tuloylijäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 39. Valtiontalouden velka
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kunnat ja kuntainliitot

Kuntien rahoitusasema heikkeni v. 1991 huomattavasti. Kokonaismenot lisääntyivät 8 % mutta kokonaistulot kansantalouden tilinpidon mukaan vain 1½ %. Vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisestä oikaistu kokonaistulojen kasvu oli 5½ %[1].

Kuntien rahoitusasema on huono myös v. 1992. Kunnallisveroa kertyy vähemmän kuin edellisenä vuonna.

[1] Vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisen takia kunnilta ei v. 1990 peritty niiden liikaa saamia verotuloja, vaan takaisinperintä siirtyi vuoden 1991 puolelle. Myös vuosien 1990 ja 1991 lopullinen verotus viivästyy siten, että takaisinperinnät siirtyvät vuosille 1992 ja 1993. Vuonna 1993 kunnat tilittävät liikaa saamansa verotulot sekä vuoden 1991 että vuoden 1992 tulojen perusteella määräytyvien verojen osalta.

Siirrot valtiolta lisääntyvät 5½ %. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionavut lisääntyvät 2½ % ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavut 6 %. Kuntien menojen kasvu näillä hallinnonaloilla, jotka vastaavat noin 80 prosenttia kuntien kulutusmenoista, on samaa suuruusluokkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen määrä lisääntyy vajaan prosentin. Eniten kasvavat kunnallisen toimeentulotuen menot, kun tuen saajien määrä lisääntyy viidenneksen mm. työttömyyden kasvun takia. Opetus- ja kulttuuritoimessa sovitut säästöt vähentävät kunnissa suunniteltuja menoja noin 0,5 mrd. markalla, eli vajaalla kahdella prosentilla.

Kuntien kulutusmenot vähenevät reaalisesti vajaan prosentin, ja kulutuksen nimellis-

39. Kuntien ja kuntainliittojen talous[1]

	1989	1990	1991*	1992**
	miljoonaa markkaa			
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 614	2 646	2 790	2 940
Välittömät verot	43 471	51 000	48 034	47 390
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	269	266	276	290
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	32 002	36 092	40 238	42 330
Muut tulot[2]	1 033	1 115	1 184	1 190
Tulot	79 389	91 120	92 522	94 140
Kulutusmenot	65 948	74 347	80 732	82 965
Tukipalkkiot	664	757	770	790
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	4 216	5 548	6 630	7 250
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	2 588	2 707	3 030	4 165
Muut menot[3]	2 658	3 039	3 586	3 990
Menot	76 074	86 398	94 748	99 160
Säästö	3 315	4 722	—2 226	— 5 020
Poistot ja pääomansiirrot, netto	6 304	7 143	7 156	7 550
Pääoman bruttomuodostus[4]	9 363	11 447	10 805	9 135
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	256	418	—5 875	— 6 605

[1] Kansantalouden tilinpidon mukaan.
[2] Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.
[3] Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.
[4] Ml. maanostot, netto.

kasvu on 3 % eli vain kolmasosa edellisen vuoden kasvusta. Investoinnit vähenevät 15 %. Kokonaismenojen arvioidaan lisääntyvän 2½ % ja tulojen jonkin verran vähemmän.

Valtion talousarvioesityksen lähtökohtana on, että myös kuntien menot v. 1993 vähenisivät reaalisesti. Valtionosuuksia ja -korvauksia maksetaan vähemmän kuin tänä vuonna, ja valtionosuuksien perustana olevien kustannusten arvioidaan nousevan 1½ %. Kuntien työeläkemaksu alenee 1,8 prosenttiyksiköllä 17,3 prosenttiin palkoista. Työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan kohoavan 1,5 prosenttiyksiköllä 5,2 prosenttiin palkoista.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistuu v. 1993. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet ja -korvaukset määräytyvät uudessa järjestelmässä laskennallisesti kunnan yleisten ominaisuuksien perusteella. Tehtäväkohtaisia valtionosuuksia vähennetään yhteensä 5 mrd. markalla. Vastaavasti verotulojen täydennystä lisätään 1,9 mrd. markalla ja yleistä valtionosuutta 3,1 mrd. markalla. Verotulojen täydennyksen tasoitusrajoja korotetaan 15 prosenttiyksiköllä. Yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä nousee 581 markkaan asukasta kohden. Nykyisen järjestelmän mukaiseksi keskimääräiseksi markkamääräksi vuodelle 1992 on vahvistettu 149 markkaa/asukas.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien osa- ja loppusuoritusten maksatusta lykätään vuosille 1994—1998, ja perustamishankkeiden jälkirahoitusmenettelyä jatketaan. Lisäksi uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisia peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten yksikköhintoja alennetaan kahdeksalla prosentilla. Alennus vastaa 1,6 mrd. markan vähennystä kuntien opetustoimen menoihin.

Valtionosuuden perusteena olevien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten virkojen määrä vähenee. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden mitoituksessa on otettu huomioon toimintojen rationalisoinnista aiheutuva tuottavuuden nousu. Valtionosuuksien loppuerät jaksotetaan. Kuntien osuus kansaneläkkeen lisäosasta nousee 0,98 pennistä 1,58 penniin veroäyriltä.

Hallitus asetti elokuussa käymissään neuvotteluissa tavoitteeksi, että kuntasektori säästäisi jo suunnitelluista kulutusmenoista 4 %. Säästö vastaisi noin 1,5 mrd. markan vähennystä valtionosuuksiin. Kuntien osuutta kansaneläkkeen lisäosan kustannuksiin korotetaan vastaavalla määrällä. Säästöpäätöksen vaikutus kansaneläkkeen lisäosaosuuteen on noin 0,5 penniä veroäyriltä.

Valtion talousarvioesitykseen sisältyvien säästö- ja muiden päätösten vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon ei uudessa valtionosuusjärjestelmässä voida arvioida, ennen kuin kuntien toteutuneet menot vuodelta 1993 ovat tiedossa. Kuntien ja valtion välinen kustannustenjako säilytetään samana, kuin se on uuden järjestelmän tullessa voimaan siten, että valtionosuuksia korjataan tarpeen vaatiessa kustannustenjaosta tehtyjen selvitysten perusteella.

Kunnallisveron kertymään vaikuttavat useat v. 1993 voimaantulevat muutokset. Työntekijän eläkemaksuvähennys pienentää veroäyrien määrää, ja kunnallisveron tuotto alenee noin 1,2 mrd. markalla. Vuonna 1993 otetaan käyttöön kiinteistövero, joka korvaa asuntotulon verotuksen, kiinteistötulon harkintaverotuksen ja katumaksun. Poistettavien verojen ja maksujen tuotoksi v. 1992 on arvioitu 1,0 mrd. mk. Kuntien kiinteistöveron odotetaan lisäävän kuntien verotuloja. Veron kokonaistuottoa ei kuitenkaan voida tarkoin arvioida, koska veroprosenteista päätetään kunnissa laissa säädettyjen

laajojen vaihteluvälien puitteissa. Pääomatulojen verotuksen uudistus toteutetaan siten, etteivät veronsaajien osuudet muutu.

Kuntien kokonaismenot vähenevät ensi vuonna. Kokonaistulot vähenevät kansantalouden tilinpidon mukaan 4—5 %. Verotuloja kertyy vähemmän kuin tänä vuonna, koska kunnat joutuvat tilittämään valtiolle liikaa saamansa verotulot sekä vuoden 1991 että vuoden 1992 tulojen perusteella kerätyistä veroista. Kuntien rahoitusasema pysyy edelleen vaikeana.

Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus

Sosiaaliturvarahastot maksavat yleisiä peruseläkkeitä, sairausvakuutuskorvauksia sekä yleisiä ja ansioon sidottuja työttömyyskorvauksia. Kaikkiaan niiden maksamat etuudet ja avustukset v. 1991 olivat 38 mrd. mk eli 26 % suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Työnantajan maksut sosiaalivakuutusrahastoille vähenivät 4½ %. Yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin vuoden alussa yhdellä prosenttiyksiköllä. Lisäksi yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun porrastus poistettiin ja heinäkuun alusta lähtien kaikilta

40. Sosiaaliturvarahastojen talous[1]

	1989	1990	1991*	1992**
		miljoonaa markkaa		
Omaisuus- ja yrittäjätulot	271	223	206	185
Sosiaalivakuutusmaksut, pakolliset	22 212	23 589	22 285	30 655
työnantajat	14 954	14 864	14 227	16 510
vakuutetut	7 258	8 725	8 058	14 145
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	7 682	8 108	16 833	17 485
Muut tulot[2]	2 071	2 237	2 290	2 335
Tulot	32 236	34 157	41 614	50 660
Kulutusmenot	3 061	3 319	3 496	3 595
Sosiaalivakuutusetuudet	25 154	27 569	33 557	37 750
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	3 381	3 910	6 788	9 480
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	165	160	186	225
Muut menot[3]	64	79	110	95
Menot	31 825	35 037	44 137	51 145
Säästö	411	—880	— 2 523	— 485
Poistot ja pääomansiirrot, netto	39	42	43	45
Pääoman bruttomuodostus	43	37	30	30
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	407	—875	— 2 510	— 470

[1] Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, Työttömyyskassojen keskuskassa, Työttömyyskassojen tukirahasto ja Erorahasto; kansantalouden tilinpidon mukaan.
[2] Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.
[3] Korko- yms. menot.

perittiin maksua alimman maksuluokan mukaan 2,40 % palkoista. Samalla yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksua alennettiin vuoden ajaksi yhdellä prosenttiyksiköllä 0,45 prosenttiin palkoista. Työttömyysvakuutusmaksu nousi 0,8 prosenttiyksiköllä 1,4 prosenttiin palkoista.

Vakuutettujen maksamat sosiaalivakuutusmaksut vähenivät kansantalouden tilinpidon mukaan 7½ %. Vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisestä oikaistut maksut lisääntyivät 3 %[1]. Vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettiin yhdellä pennillä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta 2,7 penniin veroäyriltä. Muutoin sairausvakuutusmaksu oli 1,7 penniä äyriltä.

Sosiaaliturvarahastojen v. 1992 maksamat tulonsiirrot kotitalouksille lisääntyvät 16½ %. Eläkkeitä maksetaan 4½ % enemmän ja sairausvakuutuskorvauksia 4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyyden perusturvan ja ansioturvan menot lisääntyvät yli 50 %.

Työnantajat maksavat sosiaalivakuutusmaksuja 16 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Maksujen kasvu johtuu työttömyysvakuutusmaksun noususta 2,3 prosenttiyksiköllä 3,7 prosenttiin palkoista sekä yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksun alennuksen poistumisesta kuluvan vuoden heinäkuun alusta lähtien. Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksua alennettiin 1,25 prosenttiyksiköllä 2,7 prosenttiin palkoista.

Vakuutetun sosiaalivakuutusmaksuja kertyy noin 75 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vakuutetun kansaneläkemaksua korotettiin 1,5 pennillä 3,05 penniin veroäyriltä ja samalla maksun piiriä laajennettiin koskemaan myös eläketuloja. Vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettiin 0,5 pennillä 2,2 penniin veroäyriltä 80 000 äyriä alittavalta osalta ja yhdellä pennillä 3,7 penniin 80 000 äyriä ylittävältä osalta.

Valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1993 sisältyy useita säästötoimia, joilla pyritään hillitsemään julkisten menojen kasvua. Osa toimenpiteistä koskee jo kuluvaa vuotta. Päivärahojen, eläkkeiden ja muiden etuuksien määräytymisperusteita muutetaan siten, että mm. työntekijän työeläkemaksu otetaan huomioon. Aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanoa lykätään. Sairausvakuutuskorvausten omavastuuosuuksia korotetaan ja lääkekorvausten määräytymisperusteita muutetaan. Perustemuutokset vähentävät sosiaaliturvarahastojen maksamia etuuksia ja avustuksia yhteensä 3½ mrd. mk. Työttömyysturvan markkamääräinen osuus säästötoimista on noin kaksi kolmasosaa.

Vakuutetun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja alennetaan yhteensä 1,75 pennillä veroäyriltä. Alennuksesta 0,75 pennin tuottoa vastaava markkamäärä korvataan Kansaneläkelaitokselle ohjaamalla sille 0,9/22 osaa liikevaihtoveron tuotosta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan nousevan 5,2 prosenttiin maksettavista palkoista.

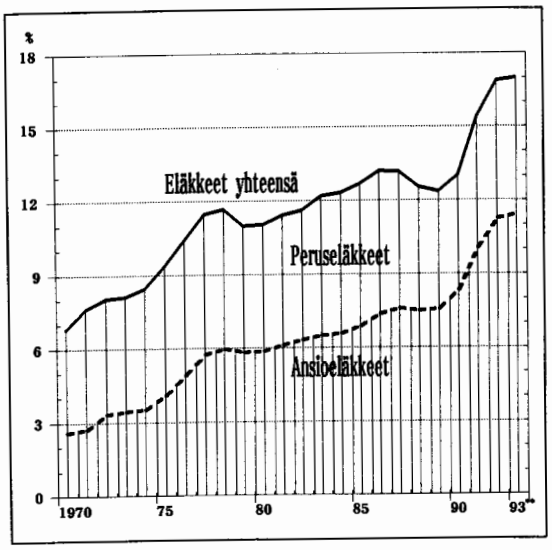
Sosiaaliturvarahastojen kotitalouksille maksamat etuudet ja avustukset lisääntyvät ensi vuonna 3 %. Valtion takuusuoritukset kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen maksuvalmiuden turvaamiseksi ovat yhteensä 2 mrd. mk.

Työeläkelaitokset maksavat ansioihin suhteutettua eläkettä palkansaajille ja itsenäisille yrittäjille. Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva. Kuntien eläkkeitä alettiin rahastoida v. 1988 ja valtion eläkkeitä v. 1990.

Ansioeläkkeitä maksettiin v. 1991 kaikkiaan 40,0 mrd. mk; tästä yksityisen sekto-

[1] Ks. alaviitta s. 61.

Kuvio 40. Eläkkeet
osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista

rin työeläkkeet olivat 23,9 mrd. mk ja julkisen sektorin työeläkkeet 16,1 mrd. mk. Kaikkiaan ansioeläkkeet kasvoivat viime vuonna 12,7 %, josta eläkkeiden indeksikorotus oli 7,7 prosenttiyksikköä. TEL-maksuperuste pidettiin yksityisellä sektorilla ennallaan 16,9 prosentissa. Kuntien eläkemaksuperustetta nostettiin 0,7 prosenttiyksiköllä 18,5 prosenttiin. Valtion virastot ja laitokset maksoivat eläkemaksua, jonka suuruus oli 25,0 % palkoista.

Kokonaiseläkemenot — ansioeläkkeet ja peruseläkkeet — kasvoivat viime vuonna kaikkiaan 10,5 %. Eläkemenojen osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista nousi 15,4 prosenttiin (kuvio 40).

Vuonna 1992 ansioeläkkeiden arvioidaan kasvavan 10 %. Työeläkkeiden indeksikorotus on 5,5 %. Kokonaiseläkemenot — ansioeläkkeet ja peruseläkkeet — kasvavat 8 %. Kokonaiseläkemenojen osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista nousee tänä vuonna 17 prosenttiin.

Vakuutusmaksutulot pienenevät v. 1992 yksityisellä sektorilla 4½ mrd. markalla, kun TEL-maksua alennettiin väliaikaisesti — osana talouden vakautusta — 2,5 prosenttiyksiköllä 14,4 prosenttiin. Vakuutusmaksutulokertymää pienentää myös TEL-palkkasumman supistuminen. Yksityisen sektorin työeläkerahastojen ennustetaan kasvavan 9 mrd. markalla eli 6½ mrd. mk vähemmän kuin v. 1991.

Kuntien eläkevakuutusmaksuperustetta nostettiin v. 1992 0,6 prosenttiyksiköllä 19,1 prosenttiin. Kuntien eläkerahasto kasvaa tänä vuonna 3½ mrd. mk.

Vuonna 1993 kokonaiseläkemenojen kasvu hidastuu 4 prosenttiin ja ansioeläkkeiden kasvu 5 prosenttiin. Työeläkkeiden indeksikorotus on 1 % ja kansaneläkkeiden indeksikorotus 3 %. TEL-indeksiin tehdään ensi vuoden alusta työeläkkeiden rahoitustekniikan muutoksesta — työntekijöiden maksuosuuden käyttöönotosta — aiheutuva korjaus. Työeläkemaksu noussee yksityisellä sektorilla 19,0 prosenttiin palkkasummasta; tästä työntekijöiden osuus on 3,0 prosenttiyksikköä. Työnantajan TEL-maksu noussee siten 14,4 prosentista 16,0 prosenttiin. Yksityisen sektorin työeläkerahastojen arvioidaan kasvavan 15½ mrd. markalla eli 6½ mrd. mk enemmän kuin v. 1992.

Kunnallissektorin eläkevakuutusmaksuperuste noussee v. 1993 1,2 prosenttiyksikköä 20,3 prosenttiin, josta työntekijöiden osuus on 3,0 prosenttiyksikköä. Kuntien eläkerahasto kasvaa 4 mrd. markalla eli ½ mrd. mk enemmän kuin v. 1992.

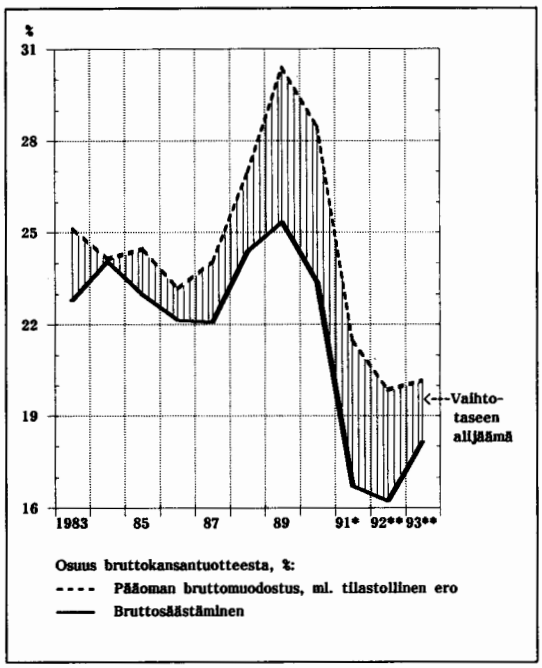
Vuonna 1992 yksityisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus kokonaisveroasteeseen on 5,0 prosenttiyksikköä ja v. 1993 6,1 prosenttiyksikköä.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Talouslama on vaikuttanut syvästi rahoitusmarkkinoiden tasapainoon, ja samalla rahoitusmarkkinoiden tasapainon etsiminen on osaltaan syventänyt lamaa. Perusongelmia ovat olleet rakenteellisiksi muuttuneet vaihtotaseen ja julkisen sektorin vajeet, varallisuusesineiden liian korkeaksi kohonneiden hintojen jyrkkä lasku ja sekä yritysten että kotitalouksien ylivelkaantuminen. Kun lisäksi kansainvälinen korkotaso on pysytellyt korkeana ja markkinat ovat Suomessa ajoittain spekuloineet markkaa vastaan, kotimaiset reaalikorot ovat kohonneet poikkeuksellisen korkeiksi. Ne ovat nopeuttaneet varallisuusarvojen laskua, ja pankkien luottotappiot ja vakuusongelmat ovat vaikeuttaneet deflaatiokierrettä.

Yksityisen sektorin rahoitustasapaino on laman aikana parantunut, kun säästäminen on lisääntynyt ja investoinnit ovat supistuneet. Sekä kotitalouksien että yritysten velkaantuminen on erityisesti tuloihin ja tulo-

Kuvio 41. Kansantalouden investoinnit ja säästäminen

41. Säästäminen sektoreittain

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	10,6	8,0	—0,1	—1	½
kotitaloudet	1,1	1,9	4,7	4½	4
yritykset	0,8	—2,2	— 6,0	—3	—1
rahoituslaitokset	5,1	6,3	6,5	5	6½
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	— 1,3	—1,4	—1,8	—1½	—1½
julkisyhteisöt	4,9	3,4	—3,6	—6	—7½
Kiinteän pääoman kuluminen	14,7	15,4	16,8	17½	17½
Bruttosäästäminen	25,3	23,4	16,7	16	18

42. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1989	1990	1991*	1992**	1993**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Pääoman bruttomuodostus[1]	28,9	27,0	20,8	19	19 1/2
kotitaloudet	5,8	5,3	4,6	3 1/2	3 1/2
yritykset	15,6	13,7	8,9	9	10
rahoituslaitokset	0,8	0,8	1,1	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3,8	3,6	2,4	2 1/2	2
julkisyhteisöt	3,1	3,6	3,8	3 1/2	3
Bruttosäästäminen[2]	25,3	23,4	16,7	16	18
kotitaloudet	4,6	5,5	8,5	8 1/2	8
yritykset	9,0	6,3	4,8	8	10
rahoituslaitokset	5,4	6,5	5,4	4	6
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	0,4	0,2	1/2	1/2
julkisyhteisöt	6,0	4,7	—2,2	—4 1/2	—6
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	—5,0	—5,0	—4,7	—3 1/2	—2
kotitaloudet	—1,2	0,2	3,9	5	4
yritykset	—6,6	—7,4	—4,1	—1	0
rahoituslaitokset	4,6	5,7	4,3	3	5 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	—3,4	—3,2	—2,2	—2	—2
julkisyhteisöt	2,9	1,1	—6,0	—8	—9
Tilastollinen ero[3]	1,4	1,4	0,7	1/2	1/2

[1] Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.
[2] Ml. pääomansiirrot, netto.
[3] Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero.

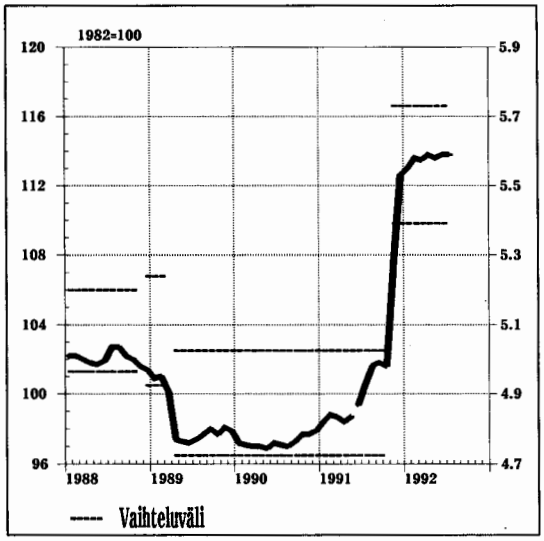
näkymiin verrattuna korkealla tasolla, ja tämä heikentää investointimahdollisuuksia sekä tänä että ensi vuonna.

Julkisen sektorin rahoitustasapaino on laman edetessä heikentynyt yhä enemmän niin, että koko kansantalouden tasolla säästämisen ja investointien suhde on parantunut toistaiseksi vain vähän. Tänä vuonna julkisen sektorin rahoitusalijäämä on 8 % suhteessa kansantuotteeseen, ensi vuonna alijäämä vielä hieman kasvaa veronpalautusten siirtymisen vuoksi.

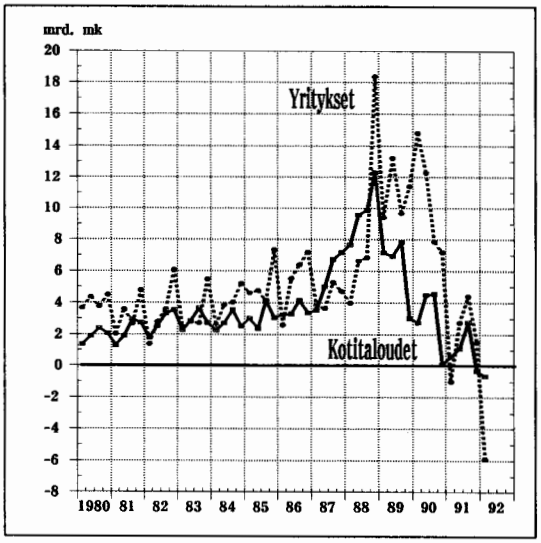
Rahoitusmarkkinat rauhoittunevat vähitellen, sillä viennin nopea kasvu on alkanut pienentää vaihtotasevajetta. Ensi vuoden talousarvioesitys sekä kehyspäätökset seuraavien vuosien menoista parantavat mahdollisuuksia julkisen talouden tasapainon palautumiseen.

Rahoitusmarkkinat säilyvät silti sekä tänä että ensi vuonna epävakaina. Kotimaisen kysynnän lama jatkuu, ja kotimarkkinayritysten konkurssit lisääntyvät. Myös kotitalouksilla on luottohäiriöitä entistä enemmän. Pankkien luottotappiot kasvoivat alkuvuonna ja saattavat tänä vuonna yltää lähelle 15 mrd. markkaa; myös ensi vuonna luottotappiot pysyvät suurina. Pankkien välitön luottolama torjuttiin valtion 8 mrd. markan pääomansijoituksella ja valtion vakuusrahaston perustamisella, mutta luottojen tarjonnan rajoittaminen vakavaraisuussyistä on edelleen mahdollista. Vakuusvaatimuksia ovat kiristäneet asuntojen ja kiinteistöjen hintojen lasku. Luottojen kysyntä on lisäksi heikentynyt olennaisesti reaalitulojen supistumisen takia.

Kuvio 42. Suomen Pankin valuuttaindeksi (vasen asteikko) ja ecu-korin markkakurssi 7.6.1991 alkaen (oikea asteikko)

Kuvio 43. Yritysten ja kotitalouksien luotonotto
nostot miinus kuoletukset neljännesvuosittain

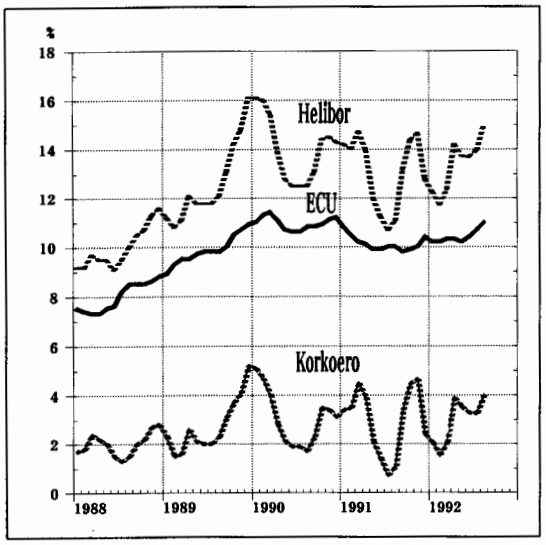

Uusien luottojen nostot eivät viime vuonna enää olennaisesti ylittäneet kuoletuksia. Tämän vuoden alussa pankkiluottojen kanta on ollut selvässä laskussa, minkä lisäksi yritysten pääomantuonti on jäänyt vähäiseksi. Erityisen silmäänpistävä kehityspiirre rahoitusmarkkinoilla on viime vuoden lopulta lähtien ollut pankkien valuuttaluottojen kannan supistuminen, minkä taustalla on ollut sekä luottojen kysynnän yleinen vähentyminen että pankkien heikentynyt asema kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

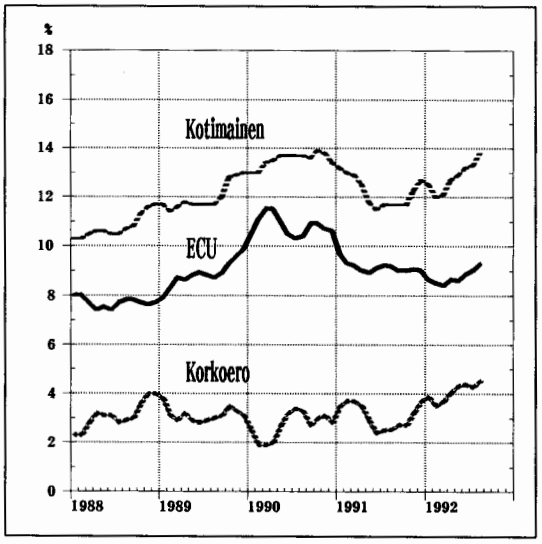
Valtion voimakkaasti lisääntynyt luotonotto on osaltaan korottanut kotimaista korkotasoa ja syrjäyttänyt muiden sektoreiden luotonkäyttöä. Erityisen selkeä syrjäytysvaikutus saattaa olla kansainvälisillä pääomamarkkinoilla, kun ulkomaisten sijoittajien kiinnostusta vähentää luokituslaitosten suomalaisille luotonottajille antamien arvosanojen aleneminen.

Markkinakorot olivat Suomessa elokuun alussa 3—5 prosenttiyksikköä ecu-korkoja korkeammat. Pitkien viitekorkojen korkeus kuvastaa lähinnä suuria emissioita joukkovelkakirjamarkkinoilla. Myönteiset uutiset viennistä, teollisuustuotannosta ja inflaatiosta sekä luottamuksen vahvistuminen finanssipolitiikan kykyyn saada julkinen talous tasapainottuvalle uralle alentanevat markkinakorkoja vielä tämän vuoden aikana. Korot pysyvät kuitenkin erittäin korkeina.

Kuvio 44. Kolmen kuukauden markkinakorot

Kuvio 45. Viiden vuoden markkinakorot

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1991-4.9.1992

Tammikuu 1991

1.1.

Kansaneläkemaksu yksityiseltä työnantajalta ja valtion liikelaitokselta on yrityksen työvoimavaltaisuudesta riippuen 1.1.—30.6.1991 välisenä aikana 2,40, 3,45 tai 4,05 % sekä 1.7.—30.9.1991 välisenä aikana 2,15, 3,45 tai 4,05 % ja loppuvuodesta 3,15, 4,45 tai 5,05 % palkoista.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1991 on 0,9 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä (ks. 1.7.1991).

Työnantajien keskimääräinen *TEL-maksu* v. 1991 on 16,9 % palkoista eli maksutaso säilyy vuoden 1990 tasolla; LEL-maksu on 18,2 %; alle 24-vuotiaiden osalta sekä TEL- että LEL-maksu on 13,3 %.

Kuntien keskimääräinen *eläkemaksu* kunnalliselle eläkelaitokselle on 18,5 %.

Vuonna 1991 seitsemän *kunnan kantokykyluokka* nousi ja 17 laski.

Verouudistuksen kuntakohtaisten vaikutusten tasaamiseksi vuodesta 1989 sovellettuja valtionosuusasteikkoja jatketaan vuodeksi 1991.

52 kuntaa ja kaksi kunnan osaa ovat *erityisalueita* v. 1991.

Vuokrien säännöstelystä luovutaan Mikkelin, Kuopion, Pohjois-Karjalan, Vaasan, Keski-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä korkeakoulupaikkakuntia lukuun ottamatta.

Ennen vuotta 1988 päättyneiltä tilikausilta tehdyille *investointivarauksille* myönnettiin käyttölupa. Investointivarausten käyttöjakso alkaa 1.1.1991 ja päättyy 31.12.1992. *Investointirahastojen* käyttöjaksoa jatkettiin vuoden 1992 loppuun.

Merenkulun veronhuojennuksia jatketaan osittain vielä vuoden 1990 jälkeen.

Suomen lipun alla purjehtiville *lastialuksille*, jotka työllistävät pääasiassa suomalaisia merenkulkijoita, maksetaan kolmen vuoden ajan suoraa valtion avustusta enintään 50 000 mk/työntekijä. Avustus ei koske matkustaja- ja risteilyaluksia, yksinomaan kolmansien maiden välisiä lasteja kuljettavia ja kotimaan rannikkokuljetusten aluksia.

Suomesta tilattavan *aluksen hankintaan* myönnetylle luotolle voidaan maksaa valtion varoista *korkotukea*, edellyttäen että luoton ehdot määräytyvät niiden ehtojen mukaisesti, joita kulloinkin kansainvälisesti sovelletaan alustoimitusten rahoituksessa. Hyväksymisvaltuuden enimmäismäärä on vuosia 1991—1995 varten 10 mrd. mk.

Korkotukilainoja voidaan myöntää *ulkomailla toteutettaviin ympäristönsuojeluinvestointeihin*, joilla on merkittävä vaikutus Suomen ympäristön tilaan.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain voimassaolo jatkuu vuoden 1994 loppuun.

Ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevat sivukonttorit saivat mahdollisimman samanlaisen vero-oikeudellisen aseman kuin kotimaiset talletuspankit.

Suomen Pankki kumosi jäljellä olevan *valuuttasäännöstelyn* lukuun ottamatta yksityishenkilöiden ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomaisia luottoja (ks. 13.6.1991).

Suomen Pankin ja pankkien välisessä rahamarkkinakaupassa otettiin käyttöön *arvopapereiden repo- eli takaisinostosopimukset*. Omia sijoitustodistuksiaan ja joukkovelkakirjojaan pankit eivät voi käyttää näissä sopimuksissa.

Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisessä kaupan maksupohjassa siirrytään *clearing*-järjestelmästä vapaavaluuttajärjestelmään.

25.1.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 6,7 prosentista 6,2 prosenttiin tammikuun lopun kassavarantopohjasta.

31.1.

Suomen Pankki noteerasi *clearingruplan* myyntikurssin viimeisen kerran. Suomen Pankki ei enää osta eikä myy clearingruplia.

Helmikuu 1991

7.2.

Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä kansantalouden tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi sekä julkisten menojen kasvun hidastamiseksi. Muun muassa lisätään työvoimapoliittista aikuiskoulutusta, tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan avustusmäärärahoja samoin viennin edistämiseen myönnettävän määrärahan valtuutta, mahdollistetaan v. 1988 tehtyjen investointivarausten purkaminen sekä selvitetään varausten käyttömahdollisuus vuokraasuntotuotantoon sekä supistetaan valtion menoja yhteisvaikutukseltaan 1,3 mrd. mk.

15.2.

Valtioneuvosto päätti vuosien 1992—1994 *meno- ja henkilöstökehyksistä*, joiden mukaan ministeriöiden tulee laatia vuoden 1992 tulo- ja menoarvioehdotuksensa sekä vuosia 1992-1995 koskevat toiminta- ja taloussuunnitelmansa.

Maaliskuu 1991

1.3.

Hinnoitteluvuotta 1991/92 koskevan *maataloustuloratkaisun* mukaan tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea korotettiin yhteensä 633,9 milj. mk, josta tavoitehintojen muutosten osuus on 152,2 milj. mk.

Asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa pääkaupunkiseudulla enintään 2,60 mk/m^2/kk ja muualla maassa enintään 2,40 mk/m^2/kk.

5.3.

Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunta esitti *kunnille*, että ne karsisivat talousarvioiden mukaisia menoja vähintään 2 % v. 1991.

22.3.

Liikevaihtovero lasketaan hyödykkeen verottoman myyntihinnan perusteella. Veron laskemistavan muutoksesta johtuen 17 1/2 prosentin verokanta muuttuu 21,2 prosentin verokannaksi. Lisäksi verovelvollisuuden määrittely, ulkomaisten yritysten mahdollisuus rekisteröityä verollisiksi Suomessa sekä eräiden tuotannollisten investointien ja energiainvestointien vähennysoikeus muuttuvat. Muutokset tulevat voimaan 1.10.1991 (ks. 22.7.1991).

23.3.

Puun hintaneuvotteluiden katkettua tuloksettomina Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta esitti metsänomistajille *puukaupan* teosta kieltäytymistä.

Huhtikuu 1991

19.4.

Suomen osuus *Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin* (EBRD) peruspääomasta on 610 milj. mk, mistä 180 milj. mk on maksettua pääomaa ja 430 milj. mk takuupääomaa.

24.4.

Suomen Pankki ja sen kaupankäyntiosapuolina toimivat pankit sopivat *rahamarkkinoiden pelisäännöistä*. Sopimusosapuolten välinen rahamarkkinakauppa tulee Suomen Pankin virallisen valvonnan piiriin. Sopimus mahdollistaa aiempaa selvemmin eri instrumenttien vapaan hinnoittelun.

26.4.

Pääministeri Esko Ahon *hallituksen ohjelman talouspoliittisena* tavoitteena on vaihtotaseen alijäämän pienentäminen, työllisyyden turvaaminen, julkisen talouden tehostaminen sekä avoimen sektorin kansantuoteosuuden kääntäminen nousuun.

30.4.

Valtioneuvosto muutti vuosien 1992—1994 *meno- ja henkilöstökehyksiä* (ks. 15.2.1991); vuoden 1992 menokehystä supistettiin yhteensä 4 mrd. mk. Tavoitteena on, etteivät valtion menot vaalikauden aikana kasva lainkaan määrällisesti. Myös muun julkisen hallinnon menojen kasvu pyritään rajoittamaan kansantalouden kehityksen puitteisiin. Kuntien menojen keskimääräinen kasvu voisi olla enintään 1 1/2 %.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 6,2 prosentista 5,8 prosenttiin huhtikuun lopun kassavarantopohjasta.

Toukokuu 1991

1.5.

Vuonna 1988 päättyneiltä tilikausilta tehtyjä *investointivarauksia* voidaan käyttää 31.12.1992 saakka.

10.5.

Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun porrastus poistetaan, työnantajan sairausvakuutusmaksua alennetaan, vakuutetun sairausvakuutusmaksua nostetaan, yksityisen työnantajan työeläkevakuutusmaksua alennetaan ja työeläkejärjestelmän takaisinlainauskorkoa nostetaan, tasausveron kantamisesta luovutaan osittain, liikevaihtoverokantaa nostetaan, tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen avustusmäärärahoja lisätään ja kehitysalueilla toimiville PK-yrityksille myönnetään halpakorkoista lainaa.

25.5.

Henkilöautojen autovero aleni 5 prosenttiyksikköä 122 prosenttiin. Verosta tehtävä kiinteä vähennys pysyy edelleen 4 600 markkana ja vähäpäästöisten autojen vähennys 4 500 markkana.

28.5.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle *talouspoliittisen tiedonannon.* Siinä todetaan talouspolitiikan lähtökohtien olevan huonot; peruspulmana on sekä sisäisen että ulkoisen tasapainon järkkyminen. Talouspolitiikassa hallitus painottaa lähivuosina julkisten menojen kasvuvauhdin pysyvää hidastamista, avoimen sektorin toimintaedellytysten vahvistamista ja maltillisia tuloratkaisuja.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,8 prosentista 5,5 prosenttiin toukokuun lopun kassavarantopohjasta.

Kesäkuu 1991

1.6.

Suomessa vakinaisesti asuvien *ulkomaalaisten asunnonhankinnan rajoitukset* poistettiin.

7.6.

Markan ulkoinen arvo määritellään aikaisemman ulkomaankauppapainoihin perustuvan valuuttaindeksin sijasta Euroopan yhteisöjen valuuttayksikön ecun vasta-arvona markoissa. Ecun vasta-arvo markoissa voi vaihdella 4,72953 markasta 5,02207 markkaan. Markan kurssin vaihtelualueen rajoja ei muutettu.

13.6.

Suomen Pankki päätti kumota *yksityishenkilöiden* ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen *ulkomaista luotonottoa* koskevat rajoitukset 1.10.1991 lukien. Tämän jälkeen valuuttasäännöstely on kokonaan purettu.

27.6.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,5 prosentista 5,2 prosenttiin kesäkuun lopun kassavarantopohjasta.

28.6.

Ensimmäisen *lisäbudjetin* menot ovat 4 746 milj. mk. *Lainanottovaltuus* korotettiin 18 mrd. markasta 30 mrd. markkaan siten, että nettolainanotto on enintään 16 350 milj. mk. *Asuntoolojen kehittämisrahaston* nettolainanottovaltuutta lisättiin 930 milj. mk eli 2,8 mrd. markkaan.

Työnantajien *työttömyysvakuutusmaksu* nostettiin huonontuneen työllisyystilanteen takia 1,4 prosentiksi työpalkkojen määrästä.

Heinäkuu 1991

1.7.

Investointiverolaki vaihtui *rakennusverolaiksi.* Valtioneuvoston valtuutta muuttaa investointiverokauden aikana veronalaisten rakennuskohteiden luetteloa, veroprosenttia ja veron perimisaluetta laajennettiin. Verokausi piteni 18 kuukauden sijasta enintään 24 kuukauteen.

Yksityisen työnantajan *kansaneläkevakuutusmaksu* peritään 1.7.—31.12.1991 välisenä aikana alimman maksuluokan mukaisesti eli se on 2,40 % ja *sairausvakuutusmaksu* aleni vastaavasti yhdellä prosenttiyksiköllä eli 0,45 prosenttiin palkkojen määrästä. *Vakuutetun sairausvakuutusmaksu* korotettiin vastaavasti yhdellä pennillä äyriltä 80 000 äyriä ylittävältä osalta.

Työllisyyden tukemiseksi *yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun* yhden prosenttiyksikön alennuksen voimassaoloa jatketaan vuoden loppuun.

Tasausvero (ks. 10.5.1991) poistettiin teollisuuden käyttöön tulevilta raaka-aineilta ja investointitavaroilta.

Etelä-Afrikan kanssa käydyn kaupan kielto kumottiin.

Kunnallistaloutta koskeva pöytäkirja allekirjoitettiin. Hallitus pidättyy uudistuksista, jotka merkitsevät kuntien menojen tai henkilöstön kasvua. Vastaavasti kuntien edellytetään laativan ensi vuoden talousarvionsa niin, että veroäyrin hintaa ei tarvitse nostaa.

22.7.

Hallitusmuodon *valtiontaloutta* koskevat säännökset muuttuvat 1.3.1992. Lailla voidaan säätää nettobudjetoinnista ja monivuotisesta budjetoinnista. Rahastojen perustaminen ei ole enää mahdollista.

Uusi *valmiuslaki* sisältää yhtenäiset säännökset valtioneuvoston toimivaltuuksista sotaa lievemmissä poikkeusoloissa. Poikkeusvaltuuksissa on kyse mm. säännöstelystä ja valvonnasta, valtiontalouden hoidosta, työvoiman käytöstä sekä hallinnon järjestämisestä.

Liikevaihtovero korotetaan 21,2 prosentista 22 prosenttiin 1.10.—31.12.1991 väliseksi ajaksi.

25.7.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,2 prosentista 4,9 prosenttiin heinäkuun lopun kassavarantopohjasta.

Elokuu 1991

15.8.

Maataloustuotteiden viennin kattamiseksi leipäviljan tavoitehintoja alennetaan, rehuviljan vientikustannusmaksua korotetaan samoin lannoiteveroa.

21.8.

Pankkien *kassavarantovelvoite* alenee 4,9 prosentista 4,6 prosenttiin elokuun lopun kassavarantopohjasta.

Syyskuu 1991

13.9.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys annettiin. Menot ovat 170,2 mrd. mk ja tulot ilman

lainanottoa 142,1 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve on 28,1 mrd. mk. Verrattuna vuoden 1991 arvioituihin kassamenoihin budjettiesityksen menot kasvavat kiintein hinnoin noin 1/2 %. Budjettiesitys sisältää noin 40 säästölakiehdotusta, joilla tavoitellaan yhteensä 10 mrd. markan menosäästöjä (ks. 24.1.1992).

19.9.

Suomen Pankki otti *Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin* hallintaansa luottamuksen palauttamiseksi sen toimintaan.

26.9.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 4,6 prosentista 4,3 prosenttiin syyskuun lopun kassavarantopohjasta.

Lokakuu 1991

10.10.

Myymättömien *arava-asuntojen* kaupan edistämiseksi asuntolainan vuosimaksun ylimmällä tasolla enimmäistulorajoja korotettiin 50 % sillä edellytyksellä, että asuntokauppa tehdään 10.10.1991 ja 31.12.1992 välisenä aikana.

15.10.

Vuonna 1989 päättyneiltä tilikausilta tehdyille *investointivarauksille* annettiin käyttölupa. Käyttöjakso päättyy 31.12.1992 (ks. 1.1.1992 ja 1.4.1992).

21.10.

Pankinjohtaja Sorsan *tulopoliittisen sovintoehdotuksen* mukaiset toimenpiteet alentaisivat työvoimakustannuksia 1.1.1992 alkavana ja 31.10.1993 päättyvänä sopimuskautena vuositasolla liki 7 %. Sopimukset tuli 29.11.1991 uudistaa ehdotuksen mukaisesti. Hallitus ilmoitti valmiutensa tulopoliittisen ratkaisun tukemiseen. Työmarkkinoiden keskusjärjestöt hyväksyivät sovittelijan ehdotuksen.

29.10.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 4,3 prosentista 4,0 prosenttiin lokakuun lopun kassavarantopohjasta.

Marraskuu 1991

1.11.

Valtioneuvosto sai aikaisemman 30 mrd. markan *lainavaltuuden* lisäksi valtuudet 15 mrd. markan määräiseen bruttolainanottoon siten, että nettolainanotto on kaikkiaan enintään 27,5 mrd. mk. *Asuntorahaston* lainanottovaltuutta lisättiin 670 milj. mk.

14.11.

Eduskunnan pankkivaltuusto korotti Suomen Pankin *korkovaltuuksia*. Päiväluottokoron enimmäisraja nostettiin 30 prosentista 50 prosenttiin.

Maataloustuottajain metsävaltuuskunta esitti, että kieltäytymisestä *puukaupan* teosta (23.3.1991) luovuttaisiin.

Suomen Pankki salli *markan kurssin* väliaikaisesti kellua.

15.11.

Markan ulkoista arvoa muutettiin siten, että ecun vasta-arvo markoissa saa vaihdella 5,39166 markasta 5,72953 markkaan - aiemmin 4,72953 markasta 5,02207 markkaan. Markan ulkoinen arvo aleni 12,3 %.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle *talouspoliittisen tiedonannon.* Devalvaatiohyödyn tulee koitua täysimääräisesti avoimen sektorin yritysten kannattavuuden parantamiseksi. Talouspolitiikan keskeiset toimet ovat markan ulkoisen arvon alentaminen, työvoimakustannusten keventäminen siirtämällä työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja osittain työntekijöiden maksettavaksi, neuvottelujen jatkaminen palkkoja jäädyttävän työmarkkinaratkaisun aikaansaamiseksi, hintojen nousun estäminen kilpailupolitiikkaa tehostamalla sekä uusien säästölakiesitysten antaminen julkisten menojen kasvun rajoittamiseksi.

28.11.

Työmarkkinajärjestöt tekivät *tulopoliittisen sopimuksen* vuosille 1992 ja 1993. Voimassa olevia sopimuksia jatketaan entisin ehdoin 31.10.1993 päättyväksi sopimuskaudeksi. Keskusjärjestöt sopivat 30.11.1992 mennessä 1.2.1993 alkavan sopimusjakson palkat ja palkkaperusteet. Kolmen prosentin suuruinen palkansaajien eläkemaksu tulee voimaan 1.1.1993. 1.1.1994 työntekijäin eläkemaksun muutos on vuosittain 50 % koko työeläkemaksun muutoksesta. Mikäli kuluttajahintaindeksin nousu ylittää joulukuun 1991 ja lokakuun 1992 välisenä aikana 5,4 %, korotetaan palkkoja ylitettä vastaavalla määrällä 31.1.1993 jälkeen lähinnä alkavan palkanmaksukauden yhteydessä. 0,4 prosentin suuruista tai sitä pienempiä korotuksia ei kuitenkaan makseta.

29.11.

Hallitus päätti tulopoliittiseen *kokonaisratkaisuun liittyvistä toimenpiteistä.* Kilpailupolitiikkaa tehostetaan, tuontilisensiointia puretaan, valtion tukemaa asuntotuotantoa lisätään 850 asunnolla, työttömyyspäivärahojen etuusmenojen jako-osuuksiksi esitetään työntekijälle 5,5, työnantajalle 47 ja valtiolle 47,5 %, työttömyysturvalakia muutetaan siten, että ansioon suhteutetun päivärahan 500 päivän enimmäisaikaa neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana ei edelleenkään sovelleta 55 vuotta täyttäneisiin henkilöihin, työttömyysturvan ansio-osan suuruudeksi tulee 42 % päiväpalkan ja perusosan erotuksesta, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ei esitetä nostettavaksi nykyisestä 55 vuodesta, julkisen sektorin pakkolomia ei toteuteta, verottoman lakkoavustuksen enimmäismääräksi tulee 70 markkaa päivässä, 80 000 markkaa ylittävän tulon osalta peritään vakuutetun sairausvakuutusmaksu 0,25 pennillä korotettuna. Valtiontalouden tasapainottamiseksi säädetään ylimääräinen veronluonteinen maksu.

Tulopoliittinen sopimus allekirjoitettiin.

Joulukuu 1991

1.12.

Alkoholi- ja tupakkatuotteiden veroa korotettiin siten, että arvioitu vähittäismyyntihintojen nousu on keskimäärin 4 %.

5.12.

Vuoden *toisen lisäbudjetin* menojen nettolisäys on 4 853 milj. mk.

19.12.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 4,0 prosentista 3,7 prosenttiin joulukuun lopun kassavarantopohjasta.

Tammikuu 1992

1.1.

Työnantajan *työttömyysvakuutusmaksu* v. 1992 on 3,7 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Työnantajien keskimääräinen *TEL-maksu* v. 1992 aleni 2,5 prosenttiyksikköä 14,4 prosenttiin ja keskimääräinen *LEL-maksu* 2,5 prosenttiyksikköä 15,7 prosenttiin. *Kuntien* keskimääräinen *eläkemaksu* kunnalliselle eläkelaitokselle nousi 0,6 prosenttiyksikköä 19,1 prosenttiin. *Valtion* eläkemaksu on edelleen 25 %.

Kansaneläkemaksua peritään yksityisen sektorin työnantajalta 2,4 % ja muilta työnantajilta 3,95 %. *Sairausvakuutusmaksu* on yksityisellä sektorilla alkuvuoden 0,45 % ja heinäkuun alusta vuoden loppuun 1,45 %, kirkkotyönantajalta 4,20 % ja muilta työnantajilta 2,70 % palkkojen määrästä. Kunnan osuus kansaneläkkeen lisäosien rahoitukseen on 0,98 penniä veroäyriltä. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä on 4 % ja sairausvakuutusrahaston 8 % vuotuisista kokonaiskustannuksista, valtio takaa edelleen maksuvalmiuden. *Vakuutetun kansaneläkemaksu* on 3,05 penniä veroäyriltä myös eläkeläisiltä (ns. työllisyysveron osuus 1,5 penniä äyriltä). *Vakuutetun sairausvakuutusmaksu* on 2,20 penniä äyriltä ja 3,70 penniä yli 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta (sisältää 0,5 penniä äyriltä ns. työllisyysveroa).

Nykyistä *kuntien kalleusluokitusta* jatketaan neljällä vuodella. Järjestelmästä on tarkoitus luopua vuoden 1996 alusta.

Neljän kunnan *kantokykyluokkaa* korotettiin ja 23 kunnan alennettiin.

Investointivarauksia ei voida enää tehdä. Käyttämättä olevat varaukset tulee käyttää tai lukea tuloksi viimeistään v. 1997. Varauksia saa käyttää kaikkeen kuluvaan käyttöomaisuuteen henkilöautoja lukuun ottamatta ja väliaikaisesti vuosien 1992 ja 1993 verotuksessa myös perustajaosakkaana merkittyjen asunto-osakkeiden hankintamenon kattamiseen (ks. 1.4.1992).

Pitkäaikaistyötön voi valita työllistämisvelvoitetyöpaikan sijasta päivärahan tai työllistymistä edeltävän koulutuksen.

Myös luonnollisten henkilöiden ottamista ulkomaisista luotoista peritään 0,5 prosentin suuruinen *luottovero*.

Ulkomaalainen, ulkomainen yhteisö tai ulkomaalaisomisteinen suomalainen yhteisö saa oikeuden omistaa *rahasto-osuuksia* suomalaisessa *sijoitusrahastossa*.

Luottolaitokset saavat siirtää veroseuraamuksitta 90 % vuoden 1991 tilinpäätöksessä olevista *luottotappiovarauksistaan* vararahastoon. Luottolaitoksiin sovelletaan rahalaitoksia koskevaa luottotappiovarausta.

9.1.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle *selonteon Suomi ja Euroopan yhteisön jäsenyys*.

15.1.

Tilauslentoon osallistuvasta matkustajasta *matkustajavero* on 200 mk. Laivamatkustajasta vero on 100 mk, 60 mk tai 30 mk matkan pituuden mukaan. Vero ei koske alle 12-vuotiaita lapsia.

22.1.

Vientikustannusmaksusta vapautuakseen viljelijän on palkka- tai eläketuloistaan riippuen *kesannoitava* pelloistaan 15, 20 tai 30 % tai nurmennettava määrätty määrä peltoalastaan. Oikeushenkilön kesannointivelvollisuus on 50 %.

24.1.

Vuoden 1992 *tulo- ja menoarvio* annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 172,8 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 138,2 mrd. mk. Tulo- ja menoarvio tasapainotettiin 34,6 mrd. markan nettolainanotolla. Bruttolainanottovaltuus on 60 mrd. mk. Asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuus on enintään 4,5 mrd. mk nettomääräistä pitkäaikaista lainaa, siten että bruttomääräinen lainanotto on enintään 5,5 mrd. mk. *Inflaatiotarkistusta* ei tehty tulo- eikä varallisuusveroasteikkoihin. *Yhteisöjen tuloveroprosentti* aleni 23 prosentista 19 prosenttiin ja varallisuusveroprosentti säilyi yhtenä. Henkilökohtaiset pidätysprosentit kohosivat nk. *työllisyysveron* vuoksi kaksi prosenttiyksikköä (ks. 1.1.1992). *Sairauskulujen* vähennyksistä ja *asuntovähennyksestä* luovuttiin. Kunnallinen korkotuki ensiasunnon hankkijoille on verosta vapaata. Yli 70 markan *lakkoavustukset* ja perusteiltaan uudistettu *opintotuki* ovat veronalaista tuloa. *Kunnallisverotuksessa* pienituloisille myönnetään muusta ansiotulosta kuin eläketulosta tehtävä enintään 2 000 markan suuruinen vähennys. *Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan* ansio-osa alenee 45 prosentista 42 prosenttiin päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. *Lähdevero* nousee 10 prosentista 15 prosenttiin. *Liikevaihtovero* on 22 %. *Leimaveroja* nostettiin, samoin lyijyttömän bensiinin *polttoaineveroa*. Elintarvikkeilta poistettiin *tasausvero*, muilta tuotteilta vero alenee v. 1993 puoleen ja poistuu vuoden 1994 alusta.

Helmikuu 1992

1.2.

Asuinhuoneistojen *vuokrien säännöstelystä* luovuttiin koko maassa ja koko asuntokannassa lain voimaantulon jälkeen tehtävissä vuokrasopimuksissa. Toistaiseksi tai vähintään kolmeksi vuodeksi tehtäviin vuokrasopimuksiin voidaan soveltaa indeksiehtoa.

Vaatetusteollisuuden kannattavuuden parantamiseksi ja kotimaisen tuotannon ylläpitämiseksi *vaatteiden palkkatyövalmistus ulkomailla* on eräin edellytyksin tullitonta.

Maaliskuu 1992

1.3.

Asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa 1,00 mk/m^2/kk.

Lakisääteisiä menoja, perusturvaa lukuun ottamatta, voidaan vähentää enintään vuoden ajaksi yksinkertaisella ääntenenemmistöllä. Laki on voimassa 30.6.1995 saakka.

18.3.

Valtioneuvosto ja Suomen Pankki päättivät *pankkien luotonantomahdollisuuksien turvaa-*

miseksi mm. vahvistaa pankkien pääomarakennetta (ks. 18.6.1992), korottaa matalakorkoisten peruskorkosidonnaisten pankkiluottojen korkoja, muuttaa talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuksia ja luopua arvopaperipörssin välityksellä tapahtuvaan arvopaperikauppaan sovellettavasta leimaverosta (ks. 1.5.1992) sekä vakuusrahaston perustamisesta (ks. 30.4.1992).

Suomi päätti hakea *Euroopan talousyhteisön*, Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ja Euroopan ydinenergiayhteisön *jäsenyyttä*.

25.3.

Kehitysaluerahasto Oy:n nimi muuttui *Kera Oy:ksi*. Yhtiö voi harjoittaa myös osamaksukaupan ja laskusaamisten rahoitusta eli factoring-rahoitusta ja rahoitusleasing-toimintaa muiden rahoituslaitosten tavoin.

Huhtikuu 1992

1.4.

Vuonna 1990 päättyneiltä tilikausilta tehdyille *investointivarauksille* myönnetään käyttölupa. Vuonna 1990 ja sitä ennen tehtyjen varausten käyttöjaksoja jatkettiin 31.12.1997 saakka. *Investointirahastojen* käyttöjakso pidennettiin 31.12.1997 saakka.

Valtiontakuukeskus voi myöntää vientitakuita silloinkin, kun vientiin, rahoittamiseen tai kohdemaahan sisältyvä riski on normaalia suurempi. Näiden takuiden enimmäismäärä on 1 mrd. mk.

Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuen myöntämisvaltuus korotettiin 1 mrd. markasta 3 mrd. markkaan ja takausvaltuus 1 mrd. markasta 1,5 mrd. markkaan.

5.4.

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen talouspoliittisista toimenpiteistä. Talouspolitiikka tähtää kansantalouden ulkoisen velkaantumisen vähentämiseen sekä työllisyyden parantamiseen ja työn tuottavuuden lisäämiseen. Tämä edellyttää vientijohteista kasvua, julkisten menojen rahoitusalijäämien leikkaamista sekä rakennepoliittisia toimenpiteitä kansantalouden tehostamiseksi. Valtion menot palautetaan vuoteen 1995 mennessä vuoden 1991 tasolle. Aiemmin tehtyä kehyspäätöstä vuodelle 1993 alennetaan yhteensä 10 mrd. mk. Pääomatulojen verotus uudistetaan 1.1.1993 alkaen siten, että pääomatuloihin ja yhtiöverotukseen sovelletaan yleistä 25 prosentin verokantaa; korkotuloihin sovelletaan kuitenkin toistaiseksi tätä alempaa verokantaa. Arvonlisäjärjestelmään siirrytään 1.1.1994 lukien. Ulkomaalaisomistuksen rajoituksia poistetaan. Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nostetaan asteittain 60 vuoteen.

Päiväluottokoron enimmäisraja nostettiin 50 prosentista 80 prosenttiin.

Suomen Pankki sopi *valuuttamarkkinoiden tukijärjestelyistä* Norjan, Ruotsin ja Tanskan keskuspankkien kanssa.

6.4.

Suomen Pankki sopi Deutsche Bundesbankin kanssa *valuuttamarkkinoiden tukijärjestelyistä*.

29.4.

Hinnoitteluvuotta 1992/93 koskevassa *maataloustuloratkaisussa* tavoitehinnat pysyvät

naudanlihaa lukuun ottamatta ennallaan. Valtion tukea korotetaan 285 milj. mk. Vuoden 1993 alusta otetaan käyttöön uudistettu luopumiskorvausjärjestelmä.

Hallitus totesi neuvotteluissaan, että se toteuttaa *valtiontalouden säästöjä* siten, että vuosille 1993-1995 tehdyt kehyspäätökset toteutuvat. Lisäksi jo tehtyjä säästöpäätöksiä aientaen pyritään supistamaan vuoden 1992 valtiontalouden alijäämää.

30.4.

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi perustetaan *valtion vakuusrahasto*, joka myöntää pankkiryhmäkohtaisille vakuusrahastoille tukilainaa ja muita tukitoimia. Eduskunnan alainen rahasto ei kuulu valtion budjetti- ja kassatalouden piiriin. Rahastolle otetun lainan määrä saa olla omien varojen ja rahaston antamien takausten kanssa enintään 20 mrd. mk.

Toukokuu 1992

1.5.

Peruskorkoa vastaavaa korkokantaa korotettiin yhdellä prosenttiyksiköllä 9 1/2 prosenttiin. Suomen Pankki edellyttää, että peruskorkosidonnaisia antolainauskorkoja, jotka ovat 12 % tai sitä enemmän, pidättäydytään nostamasta.

Pörssissä tehdyt osakekaupat sekä sijoitusrahastolain mukaisten osuustodistusten kaupat vapautuvat *leimaverosta.*

Talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain voimassaoloa jatkettiin 31.12.1993 saakka.

2.5.

Sopimus *Euroopan talousalueesta (ETA)* sekä siihen liittyvät päätösasiakirjat allekirjoitettiin. Sopimuksen on määrä tulla voimaan 1.1.1993. Sisämarkkina-alueella tavarat, palvelut, pääoma ja henkilöt liikkuvat vapaasti. Sopimukseen liittyy myös laaja yhteistyö mm. tutkimuksen ja kehitystyön, koulutuksen ja ympäristönsuojelun ja kuluttajansuojan aloilla.

6.5.

Hallitus sopi työntekijäjärjestöjen kanssa, että se luopuu vuoden 1992 osalta niistä työttömyysturvan muutoshankkeista, jotka koskevat lomautettujen päivärahaa. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen suosituksen mukaan voidaan paikallisesti sopia vuoden 1992 *lomarahojen* maksamisajankohtien siirtämisestä tai niiden korvaamisesta kokonaan tai osittain vastaavalla vapaalla sellaisissa yrityksissä ja yhteisöissä, joissa niiden maksaminen välittömästi vuosilomien yhteydessä aiheuttaisi suuria taloudellisia vaikeuksia.

14.5.

Valtioneuvoston periaatepäätös opetustoimen säästötoimenpiteistä. Mm. lukion ja ammatillisten oppilaitosten uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisia vuoden 1992 kustannustasossa ilmaistuja yksikköhintoja alennetaan kahdeksalla prosentilla.

15.5.

Korkotukea voidaan myöntää 31.12.1993 saakka huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien *asuntovelallisten asuntolainoille* enintään kolmelta vuodelta. Lisäksi hankintalai-

noitukseen liittyviä ehtoja muutetaan siten, että kunnat ja eräät muut yhteisöt voivat ostaa ns. kahden asunnon loukkuun tai muutoin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden asuntovelallisten asuntoja vuokra-asunnoiksi.

Asunto-olojen kehittämisrahaston varoista voidaan myöntää lainoja myös asuntojen hankkimiseksi huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevilta *asuntovelallisilta.*

Vuoden *ensimmäinen lisätalousarvio* sisältää mm. 8 mrd. markan pääomasijoitukset pankkisektorin pääomarakenteen turvaamiseen. Menojen lisäys on 9,3 mrd. mk. Valtioneuvosto sai lisävaltuudet 5 mrd. markan lainanottoon, joten nettolainanottovaltuus on yhteensä 45 mrd. mk.

Kesäkuu 1992

1.6.

Kera Oy:n toimialue laajeni koko maahan.

Moottoribensiinin perusvero nousi 20 p/l.

17.6.

Hallitus sopi *vuoden 1993 talousarvioesityksestä.* Budjetin loppusumma on 174,8 mrd. mk. Menot vähentyvät reaalisesti 6 % vuoden 1992 kassamenoarvioon verrattuna mutta 2 % ilman tämän vuoden pääomasijoituksia pankkeihin.

18.6.

Valtioneuvosto päätti 8 mrd. markan määrärahan käyttämisestä sellaisiin talletuspankkeihin tehtäviin vakuudettomiin *pääomasijoituksiin,* jotka luetaan pankin omaan pääomaan sen vakavaraisuutta laskettaessa.

Vuoden *toisessa lisätalousarviossa* menojen kokonaismäärä alenee 484 milj. mk.

Heinäkuu 1992

1.7.

Ns. *suunnattu osakeanti* on sallittu vain yhtiön kannalta painavasta taloudellisesta syystä. Mahdollisuutta valtuuttaa yhtiön hallitus päättämään suunnatusta annista rajoitetaan määrällisesti, ja yhtiön lähipiirille anti voidaan suunnata vain yhtiökokouksen päätöksellä.

Suomen Pankki korvasi päivätalletus- ja päiväluottojärjestelmän uudella *maksuvalmiusjärjestelmällä.* Siinä talletus- ja luottokorot ovat lähempänä markkinakorkoja. Päivätalletuskorko sekä maksuvalmiusluotosta perittävä korko sidotaan Suomen Pankin rahamarkkinoiden tarjouskilpailuissa syntyvään korkoon, ns. huutokauppakorkoon. Lisäksi maksuvalmiusluoton maturiteettia voidaan pidentää Suomen Pankin päätöksellä yhdestä päivästä aina neljään viikkoon.

Pienten ja keskisuurten yritysten investointien vauhdittamiseksi otettiin vuodeksi käyttöön *korkotukijärjestelmä.* Luottomäärä voi olla 2 mrd. mk ja korkohyvitys 5 prosenttiyksikköä kuuden ensimmäisen lainavuoden aikana.

Luottolaitoksille, kehitysyhtiöille ja muille riskirahoitusta harjoittaville yhteisöille ja rahastoille voidaan myöntää valtiontakuita siltä varalta, että näille syntyy tappioita *pieniin ja keskisuuriin yrityksiin* tehdyistä osakepääomasijoituksista. Takuiden enimmäismäärä on 200 milj. mk.

Puun tuottajien ja metsäteollisuuden välinen *runkosopimus* päättyi. Sopimus koski maksuaikataulua sekä mitta- ja laatuvaatimuksia.

15.7.

Suomen Pankki ja EY:n jäsenmaiden keskuspankit päättivät rahapoliittisen yhteistyön vahvistamisesta. Yhteistyön keskeisen osan muodostaa tukiluottoverkosto, joka on tarpeen vaatiessa käytettävissä valuuttavarannon tukemiseen.

Elokuu 1992

1.8.

Kiinteistön arvon perusteella kannettava *kiinteistövero* korvaa asuntotulon verotuksen, kiinteistötulon harkintaverotuksen ja katumaksun. Samalla poistuu manttaalimaksu. Kiinteistövero on vähintään 0,20 ja enintään 0,80 % kiinteistön verotusarvosta. Pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävistä rakennuksista veron vaihteluväli on kuitenkin 0,10-0,40 %. Vero ei koske metsää ja maatalousmaata.

Valtiovarainministeriön, valtiokonttorin, Suomen Pankin ja liikepankkien sopiman *markkinatakausjärjestelmän* tarkoituksena on pitkien joukkolainojen markkinoiden kehittäminen ja jälkimarkkinoiden toimivuuden parantaminen.

Kuntien valtionosuudet määräytyvät laskennallisesti. Vuoden 1993 alussa voimaan tuleva laki sisältää myös säädökset verotulojen täydennyksestä ja harkinnanvaraisista avustuksista.

6.8.

Hallitus ilmoitti jatkavansa hallitusohjelman mukaista *talouspolitiikkaa*, joka perustuu avoimen sektorin kilpailukyvyn turvaamiseen, vakaaseen valuuttakurssiin ja julkisen talouden alijäämien supistamiseen. Aiemmin päätetyistä valtion talousarvion tiukoista menokehyksistä pidetään kiinni. Valtion vakuusrahasto tulee kaikissa olosuhteissa turvaamaan pankkijärjestelmän vakaan toiminnan.

10.8.

Suomi ja *Venäjän federaatio* myöntävät toisilleen GATT-määräysten mukaisen suosituimmuuskohtelun. Vienti ja tuonti maksetaan vaihdettavissa valuutoissa. Myös vastakauppa on mahdollista. Lisäksi sovittiin *lähialueyhteistyöstä*.

26.8.

Suomen Pankki nosti keskuspankkirahoitukseen sovellettavan *huutokauppakoron* 1 1/2 prosenttiyksiköllä 17 prosenttiin. Samalla alennettiin päivätalletuksille maksettavaa korkoa siten, että se on nyt huutokauppakorko vähennettynä 2 prosenttiyksiköllä.

27.8.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäisen nousun takia koroteta kuluvana syksynä.

Syyskuu 1992

1.9.

Kokonaan uusittu *kilpailunrajoituksia* koskeva laki sisältää mm. määräävän markkina-aseman väärinkäytön kiellon.

Tavallisten *lakien lepäämäänjättämismahdollisuudesta* pääsääntöisesti luovutaan ja verolakien erityinen säätämisjärjestys kumotaan. Lepäämään voidaan kuitenkin edelleen jättää ehdotus valtion menoja säästäväksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa.

4.9.

Vuoden 1993 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 175,3 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 127,6 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve on 47,7 mrd. mk, ja se katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Esityksen menot ovat markkamääräisesti 11 1/2 mrd. mk pienemmät kuin vuoden 1992 arvioidut menot. Menot supistuvat reaalisesti 7 %. Jos vuoden 1992 menoista jätetään pois pankeille tarjotut 8 mrd. markan tukisijoitukset, reaalinen supistus on 3 %. Tulo- ja varallisuusveroasteikkoihin ei tehdä inflaatiotarkistuksia. Ansiotuloista tehtävät vähennykset säilyvät ennallaan lukuun ottamatta korkomenoja, jotka vähennettäisiin pääsääntöisesti pääomatuloista. Korkomenojen perusteella voidaan kuitenkin tehdä vähennyksiä myös ansiotuloista määrättävästä verosta. Liikevaihtoverokanta pysyy ennallaan. Osa liikevaihtoveron tuotosta ohjataan Kansaneläkelaitokselle. Pääomatuloja on tarkoitus verottaa yhtenäisellä 25 prosentin verokannalla erillään ansiotuloista. Samaa verokantaa sovellettaisiin yhteisöjen verotuksessa. Vakuutetun kansaneläkemaksua alennetaan 1,25 penniä ja sairausvakuutusmaksua 0,5 penniä veroäyriltä (alennukset ns. työllisyysverosta). Palkansaajien maksettavaksi tulee 3 prosentin suuruinen työeläkemaksu v. 1993; maksu on vähennyskelpoinen tuloverotuksessa. Moottoribensiinin perusveroa ehdotetaan korotettavaksi 30 penniä litralta. Myös eräiden muiden polttoaineiden veroja korotetaan, ja uusi sähkövero otetaan käyttöön. Talousarvioesityksen mukaan valtion verotulot vähenevät 5 % vuodelle 1992 arvioiduista. Verojen tuottoa alentavat ensi vuoteen ajoittuvat kahdet veronpalautukset.

Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1993[1])

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

[1]) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotuen poistaminen ei kuitenkaan lisää verotuloja vastaavalla määrällä, sillä käyttäytymismuutokset vaikuttavat veropohjaan. Verotukikäsite ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Tässä liitteessä esitettävät tiedot ovat jatkoa vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä n:o 2 julkaistuille tiedoille.

Henkilöverotuksessa veroperusteiden muutosten seurauksena ei verotuissa tapahtunut merkittäviä vaihteluja vuodesta 1989 vuoteen 1990. Poikkeamat verotukien määrissä selittyvät lähinnä taloudellisen tilanteen muutoksista sekä siitä, että myyntivoittojen verovapaudesta aiheutuva tuki on arvioitu uusin perustein.

Maatilatalouden verotuksessa maatalouden investointivarauksen tilalle tuli vuonna 1991 tasausvaraus. Lisäksi vuonna 1991 metsätalouden vähennysperusteet muuttuivat jonkin verran.

Elinkeinotulon verotuksessa verotukien määrä vaihtelee vuosittain yritysten taloudellisen tilan mukaan. Verotukia käytetään yritysten tuloksentasaukseen. Korkeasuhdanteen taittuminen vuonna 1990 alensi verotukien määrää. Myös veroperusteiden muutokset pienensivät tukea. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän käyttöönotto edellytti osinkoihin perustuvan minimitulon näyttämistä. Lisäksi yhteisöjen tuloveroprosenttia alennettiin 8 prosenttiyksiköllä ja vaihtoomaisuuden aliarvostusmahdollisuuksia kavennettiin.

Välillisen verotuksen verotuet eivät ole viime vuosina muuttuneet kovin paljon. Liikevaihtoverokannan korotus ja tuotannon kasvu ovat lisänneet liikevaihtoverojärjestelmästä aiheutuvien verotukien määrää, vaikka välilliseen verotukseen muuten on tehty eräitä verotukea pienentäviä veroperustemuutoksia.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtäväalueittain yhteenvetotietoja verotuista sekä myös siirtomenoista. Taulukko 5 sisältää eritellyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

*Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1989—1990, milj. markkaa**

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1989	1990	1989	1990	1989	1990
Yleinen hallinto	100	100	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 200	1 100	—	—	—	—
Sosiaaliturva	10 000	10 800	—	—	—	—
Terveydenhuolto	1 200	1 200	—	—	500	600
Asuminen ja ympäristö	16 400	15 300	—	—	4 200	4 200
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	—	—	2 100	2 100	3 400	4 000
Liikenne	100	100	—	—	3 500	3 800
Teollisuus ja elinkeinot	1 600	1 700	12 300	4 900	200	500
Muut menot	4 400	5 200	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	7 800	7 600	—	—	—3 800	—3 900

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

*Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1989—1990, milj. markkaa **

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1989	1990	1989	1990	1989	1990
Yleinen hallinto	100	100	—	—	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	300	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	700	600	400	1 200	1 100
Sosiaaliturva	2 400	2 500	7 700	8 300	10 100	10 800
Terveydenhuolto	1 100	1 200	600	600	1 700	1 800
Asuminen ja ympäristö	13 600	13 000	7 000	6 500	20 600	19 500
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	4 600	5 200	1 000	1 000	5 600	6 200
Liikenne	3 600	3 900	—	100	3 600	4 000
Teollisuus ja elinkeinot	9 800	5 000	4 300	2 100	14 100	7 100
Muut menot	2 600	3 000	1 800	2 200	4 400	5 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	600	300	3 300	3 300	3 900	3 600

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1989—1990, milj. markkaa *

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 90/89 %	
	1989	1990	1989	1990	Vero-tuet	Siirto-menot
Yleinen hallinto						
Yleinen järjestys ja turvallisuus ...	400	400	3 600	4 300	0	19
Maanpuolustus						
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	700	15 300	17 000	17	11
Sosiaaliturva	2 400	2 500	22 800	25 500	4	12
Terveydenhuolto	1 100	1 200	11 200	12 800	9	14
Asuminen ja ympäristö	13 600	13 000	1 700	3 100	— 4	82
Työvoima	—	—	2 200	2 300	—	5
Maa- ja metsätalous	4 600	5 200	9 000	10 800	13	20
Liikenne	3 600	3 900	1 200	2 800	8	133
Teollisuus ja elinkeinot	9 800	5 000	1 700	2 200	— 49	29
Muut menot	2 600	3 000	1 400	6 000	15	329
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	600	300	—	—	— 50	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1987—1990, milj. markkaa *

	1987	1988	1989	1990
Yleinen hallinto	100	100	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus ...	—	—	—	—
Maanpuolustus	200	200	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 300	1 400	1 200	1 100
Sosiaaliturva	9 700	10 300	10 100	10 800
Terveydenhuolto	1 400	1 700	1 700	1 800
Asuminen ja ympäristö	15 200	20 200	20 600	19 500
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 800	5 800	5 600	6 200
Liikenne	3 100	3 400	3 600	4 000
Teollisuus ja elinkeinot	12 700	19 200	14 100	7 100
Muut menot	3 900	4 200	4 400	5 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	6 200	10 000	3 900	3 600

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
TTL	laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LVVL	liikevaihtoverolaki
TVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1 240/88
ETUL	tulo- ja varallisuusverolaki 1 043/74

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion tulo- ja menoarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1987—1992

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, - = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
1. Yleinen hallinto							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus ETUL 22 § 1 mom 10 k TVL 53 § 1 k	50	50	50	50	50	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus ETUL 22 § 1 mom 11 k TVL 53 § 2 k	40	40	..	..	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Maanpuolustus							
Välillinen verotus							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § LvvL 26 §	230	240	340	310	300	..	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETUL 12 § 2 mom ETUL 13 § 1—4 mom TVL 17 § 2 k TVL 21 ja 22 §	850	900	950	800	700	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETUL 22 § 2 k TVL 64 §	230	280	300	340	400	380	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki.
3. Koulutusvähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 5 k	40	40	—	—	—	—	Poistettu 1989.
4. Opiskelijavähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 1 mom 3 k	180	200	—	—	—	—	Poistettu 1989.
4. Sosiaaliturva							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETUL 22 § 1 mom 12 k TVL 55 §	480	500	440	550	700	750	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 19 k TVL 56 § 2 mom 3 k	350	380	340	340	380	440	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 57 § 1 k	250	250	280	370	390	470	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 57 § 2 k TVL 75 § 1 mom	290	310	330	360	390	390	
5. Lapsilisien verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 57 § 6 k	1 100	1 190	1 410	1 610	1 850	2 350	
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 55 § 6 k	40	30	20	10	—	—	
7. Erorahan verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 57 § 11 k	50	40	40	40	90	100	
8. Henki- tai muusta henkilövakuutuksesta suoritettujen maksujen vähentäminen ETUL 29 § 1 mom 4 k	310	310	—	—	—	—	Poistettu 1989.
9. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 2 k TVL 101 §	980	1 020	940	900	870	820	
10. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys ETUL 33 § 1 mom 3 k	120	120	—	—	—	—	Poistettu 1989.
11. Puolisovähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 4 k	170	160	—	—	—	—	Poistettu 1989.
12. Eläketulovähennys valtionverotuksessa ETUL 34 § TVL 102 §	120	150	30	30	30	50	
13. Lapsivähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 1 mom 2 k TVL 105 §	720	770	2 330	2 480	2 600	2 940	
14. Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys ETUL 36 § 1 mom 3 k TVL 106 §	50	50	240	240	280	310	
15. Invalidivähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 1 mom 5 k TVL 107 §	180	180	180	190	170	210	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
16. Elatusvelvollisuusvähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 3 mom	50	50	—	—	—	—	Poistettu 1989.
17. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ETUL 36 a § TVL 108 §	2 820	3 040	2 760	2 920	3 080	3 500	Kansaneläkevakuutusmaksu määrättiin eläkeläisille 1992.
18. Huoltajavähennys valtionverosta ETUL 57 § 1 mom 1 k	930	940	—	—	—	—	Poistettu 1989.
19. Invalidivähennys valtionverosta ETUL 57 § 1 mom 2 k TVL 146 §	220	230	200	200	210	220	
20. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta ETUL 57 § 3 mom TVL 146 § 3 mom	60	60	30	30	30	30	
21. Kansaneläkevakuutusmaksusta vapauttaminen L 347/56 6 § 1 mom	390	430	470	520	570	—	Kansaneläkevakuutusmaksun määrääminen eläkeläisille poistaa verotuen 1992.
Välillinen verotus							
1. Autoveron palautus invalideille L 482/67 17 §	60	70	50	60	40	..	
5. Terveydenhuolto							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Sairauskulujen vähentäminen ETUL 29 § 1 mom 6 k TVL 99 §	1 010	1 200	1 180	1 210	1 240	—	Poistettu 1992.
Välillinen verotus							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom	410	460	480	580	750	..	
6. Asuminen ja ympäristö							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETUL 21 a § TVL 73 § 1 mom 1 k	5 900	8 600	6 800	5 100	3 700	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintamenoolettamaan.
2. Yleisen asumistuen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 13 k TVL 57 § 15 k	210	240	310	320	390	480	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) ETUL 29 § 1 mom 1 k L 953/74 TVL 87—91 §	2 570	3 450	3 900	4 000	4 100	4 300	
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	4 000	4 700	5 400	5 900	4 800	4 400	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuottooletukseen.
Välillinen verotus							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	180	190	200	230	250	..	
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	2 300	3 000	3 900	4 000	3 200	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Polttoaineveron alennus lyijyttömästä moottoribensiinistä L 948/82 4 §	0	10	100	—	—	—	Poistettu 1990 polttoaineiden verotuksen muutoksen johdosta.
7. Maa- ja metsätalous							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETUL 22 § 1 mom 23 k TVL 80 § 1 mom 5 k	20	50	30	30	30	..	Suuruusluokka-arvio.
Maatilatalouden tuloverotus							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	230	250	250	250	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Pinta-alalisän verovapaus MVL 5 § 1 mom 4 k	270	280	—	—	—	—	Poistettu 1989.
3. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	60	120	140	130	..	..	
4. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	30	40	50	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	200	220	240	240	..	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	50	40	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
8. Maatalousmaan metsityksen verovapaus MVL 15 § 1 mom 9. Verovapaus ojitettaessa suo metsänkasvun parantamiseksi MVL 15 § 2 mom 10. Vakiintuneesta taimikosta myönnettävä veronhuojennus MVL 15 a §	80	90	100	100	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
11. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	1 270	1 260	1 200	1 200	..	..	Suuruusluokka-arvio.
12. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	80	90	80	80	..	..	Suuruusluokka-arvio.
13. Maatalouden investointivaraus L 1103/82 2 §	..	..	..	..	..	..	Viimeinen varauksentekovuosi 1990.
14. Tasausvaraus MVL 10 a-c §	—	—	—	—	..	..	Vuodesta 1991 alkaen.
1.—14. Verotuet yhteensä	2 310	2 450	2 150	2 130	..	..	
Välillinen verotus							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennysjärjestelmä LvvL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom							
— kotim. kulutus	3 790	3 960	4 100	4 600	4 200	..	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus.
— vienti	640	470	490	750	890	..	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)							
— investoinnit	-510	-580	-630	-690	-600	..	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää.
— muut tuotantopanokset	-650	-700	-800	-810	-780	..	
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus LvvL 17 §	170	120	130	100	100	..	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3 440	3 270	3 290	3 950	3 810	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom							
— maatalous	(550)	(560)	(650)	(600)	(610)	..	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— lemmikkieläimet ym.	50	60	70	80	100	..	
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom							
— maatalous	(300)	(290)	(280)	(280)	(270)	..	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	20	20	20	20	20	..	
8. Liikenne							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Merityötulovähennys ETUL 30 § L 455/85 TVL 92—95 §	60	60	100	110	110	140	Tukea vuosina 1986—88 työtulovähennyksen ylittävältä osalta.
Välillinen verotus							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus LvvL 1 §	1 500	1 700	1 820	2 000	2 050	..	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom a k	460	500	560	600	550	..	Arvio kotitaloustiedustelun perusteella.
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus LvvL 2 §	820	890	990	1 100	1 150	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä.
4. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a §	150	160	170	150	120	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtoverohuojennuksen.
5. Polttoaineveron palautus linja-autoliikenteelle L 948/82 7 § 2 mom	70	90	—	—	—	—	Muutettu suoraksi tueksi 1989.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kehitysaluerahasto Oy:n, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETUL 11 § TVL 16 §	50	60	70	80	70	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETUL 5 § 2 mom 2 k TVL 9 § 1 mom 2 k	600	890	1 400	1 500	1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETUL 22 b § TVL 54 §	90	100	110	120	..	..	
4. Outokumpu Oy:n osakkeiden luovutus työntekijöille L 422/88	—	..	—	—	—	—	Vuonna 1988 toteutettuun eläkejärjestelyyn liittyvät verovapaudet.
Elinkeinotulon verotus							
1. Osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 18 § 4 k	650	1000	600	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vuonna 1990 käyttöönotettu yhtiöveron hyvitysjärjestelmä syrjäyttää osinkovähennysjärjestelmän. EVL 18 § 4 k poistettu jo 1989.
2. Uuden pääoman osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 61 §							
3. Eräiden toimitusluotoista saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	110	70	90	60	..	..	Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.
4. Investointitalletuksen koron verovapaus L 1 094/78 6 § 3 mom	80	110	30	10	—	—	Poistettu 1989. 31.12.1988 mennessä kertyneen koron perusteella verotukea 1989.
5. Kehitysalueiden 3 %:n vähennys L 1003/75 2 § 2 mom	20	20	10	10	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
6. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	30	20	20	10	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Tutkimusvähennys L 1023/83 4 §	70	80	—	—	—	—	Poistettu 1989.
8. Investointivähennys L 1094/78 16 §	50	30	10	20	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989. Tätä ennen tehtyjen varausten käyttö oikeuttaa vähennykseen 1989 ja 1990.
9. Vaihto-omaisuuden aliarvostus EVL 28 § 2 mom	-350	540	100	-1 100	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
10. Toimintavaraus EVL 46 a §	1 670	400	2 400	800	..	..	Suuruusluokka-arvio.
11. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	1700	4600	900	800	..	—	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki. Poistettu 1992.
	—130	—150	—160	—150	..	..	Varauksen käytöstä aiheutuva verotuen väheneminen.
12. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	50	60	200	-50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
13. Muut varaukset	100	150	100	0	..	..	Suuruusluokka-arvio.
14. Toteutumattomien indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen EVL 26 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
15. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	840	1 600	2 000	1900	..	..	Suuruusluokka-arvio.
16. Rakennusten hankintamenojen poistaminen EVL 34 §	—70	—400	—200	—300	..	..	Suuruusluokka-arvio.
17. Väestönsuojan ja ympäristönsuojeluun hankittujen rakennusten, laitteiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	..	..	100	..	..	..	Suuruusluokka-arvio.
18. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89	1 640	1 060	1 150	920	..	..	Suuruusluokka-arvio.
19. Merenkulun tilauspoisto 433/81 2 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa. Ei koske vuoden 1990 jälkeen tilattuja aluksia.
15.—19. Poistoista aiheutuva verotuki yhteensä	2 410	2 260	3 050	2 520	..	..	Laskelma ei kata kaikkia toimialoja.
20. Omaisuuden arvostus eräässä konsernijärjestelyssä L 907/86	500	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Valmet Oy:hyn ja Oy Wärtsilä Ab:hen liittyvät konsernijärjestelyt.
21. Tappiontasaus Yli 5 vuoden tappion vähentämisaika TTL 4 § 1 mom	..	..	..	..	..	..	
22. Harkintaverotus (Sanktio) Verotuslaki 72 § 1 mom 4 k	..	..	..	..	..	..	
1.—22. Verotuet yhteensä	6 960	9 190	7 350	2 930	..	..	
23. Käyttöomaisuuden myyntivoiton verovapaus EVL 6 § 1 mom 1, 1a ja 1b k	5 000	9 000	5 000	2 000	..	..	Suuruusluokka-arvio, jota ei ole sisällytetty verotukien 1.-23. yhteissummaan.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
Välillinen verotus							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) LvvL 1 §	2 400	2 600	2 800	3 300	3 500	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus LvvL 1 § LvvA 2 §	190	210	220	240	230	..	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoaineiden ja eräiden jäteaineiden liikevaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k	240	260	250	270	280	..	
4. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvvL 3 a § ja 18 a §	100	90	130	170	190	..	
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	-3 000	-3 200	-3 300	-3 500	-3 300	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojennukset L 221/79	70	50	60	30	..	..	Suuruusluokka-arvio.
10. Muut menot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Obligaatioiden ja niiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	950	850	800	800	200	200	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkojen lähdevero-%:n mukaan.
2. Talletusten ja koron verovapaus L 1000/85 1 §, L 726/88, L 1341/90	3 000	3 350	3 600	4 400	900	1 500	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkojen lähdevero-%:n mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton osittainen verovapaus tuloverotuksessa ETUL 21 § 1 mom TVL 67-69 §	2 100	3 500	2 800	1900	1 300	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Se kattaa kotitalouksien myymät maatilat (pl. sukupolvenvaihdosluovutukset), muut kiinteistöt ja osakkeet.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
2. Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet ETUL 22 a § TVL 49 §	800	890	980	1 000	1 000	1 100	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ETUL 26 § 4 k TVL 82 § 6 k	630	700	750	770	790	890	Laskelmassa on vähennetty työttömyyskassamaksut, joiden vähentämisestä ei aiheudu tukea.
4. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asuntovelat) ETUL 29 § 1 mom 1 k L 953/74 TVL 87-91 §	1 050	1 400	1 400	1 500	1 100	1 100	
5. Omaisuustulovähennys ETUL 32 a § TVL 97 §	820	980	900	1 200	630	380	
6. Palkkavähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 2 a k	550	620	—	—	—	—	Poistettu 1989.
7. Pienituloisten tilapäinen palkkavähennys 1991-92 TVL 167 b §	—	—	—	—	240	270	
8. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 6 k TVL 47 §	1 100	1 200	900	900	900	1 000	
9. Erityisalojen matkustamiskustannusten korvauksen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 8 k TVL 50 §	50	60	60	60	60	60	
10. Päivärahojen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 8 k TVL 50 §	290	340	—	230	270	200	
Välillinen verotus							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	800	900	900	800	700	..	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja eiliikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset.
2. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom d k	60	60	60	70	70	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskelvottomuus (verosanktio)	-2 300	-2 500	-2 700	-2 900	-2 800	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1987	1988	1989	1990	1991*	1992**	
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) LvvL 1 § ja 17 § 2 mom	-520	-590	-630	-720	-750	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	-2 900	-3 400	-3 600	-3 500	-3 000	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähennyskelpoisia.
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	-1 300	-1 400	-1 500	-1 600	-1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3—6)	-7 000	-7 900	-8 400	-8 700	-8 000	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	-4 000	-4 700	-5 100	-5 200	-4 700	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(-3000)	(-3200)	(-3300)	(-3500)	(-3300)	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k TulliveroA 16, 17, 17 a §	230	230	300	400	400	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottoripyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.